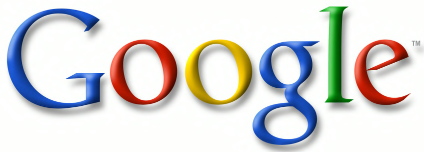
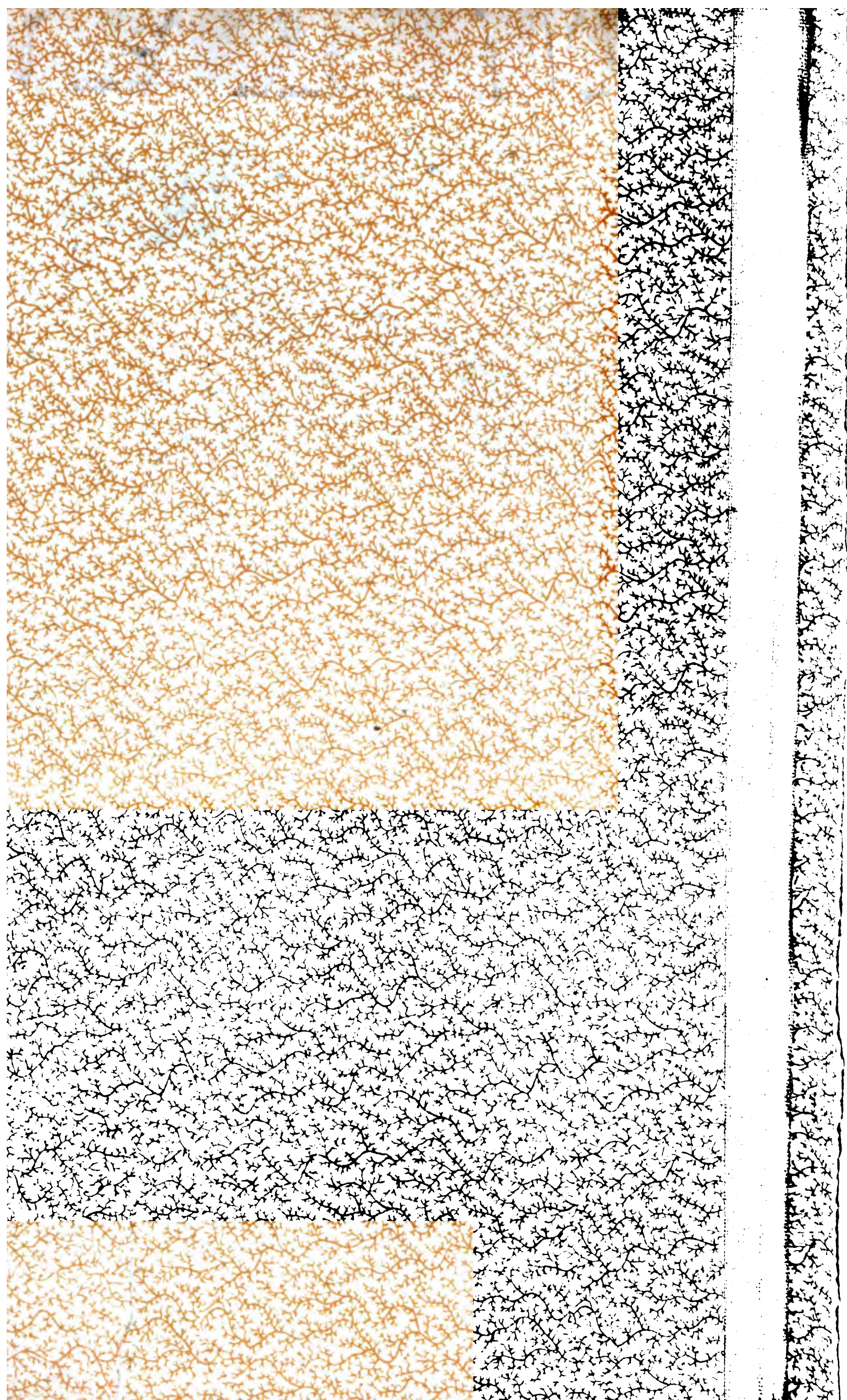

JOANNIS LELANDI

ANTIQUARII

DE REBVS BRITANNICIS

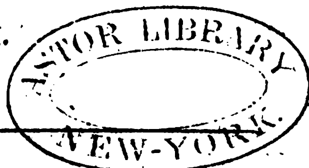
COLLECTANEA.

CVM

THOMÆ HEARNII Præfatione Notis et Indice ad Editionem primam.

EDITIO ALTERA.

VOL. III.

Accedunt DE REBVS ANGLICANIS OPVSCVLA VARIA è diverſis Codd. MSS. deſcripta et nunc primum in Lucem edita.

LONDINI.

IMPENSIS GVL. ET JO. RICHARDSON.

M.DCC.LXX.

JOANNIS LELANDI

ANTIQUARII

De Rebus BRITANNICIS

COLLECTANEORUM

TOMUS SECUNDUS.

JOANNIS LELANDI
ANTIQUARII
De Rebus BRITANNICIS
COLLECTANEA.

☞ Numeri, quos in margine collocavimus, Autographi paginas denotant.

Pag. 1. *How England should have Homage and Feaulty of Scotlande.*

THESE Remembraunces folowing be founde in olde Chronicles autorisid, remaynyng in diverse Monasteries booth in England an yn Scotland, by the which it is openly knowen and shewid, that the Kinges of England have had, and now owt to have, the upper Domination and Subjection of the Reaulme of Scotland, and Homage and Feaultie of the Kinges of the sayde Reaulme.

Brute, the first Kinge of the Britaines, had 3. Sunnes, Locrine, Albanac, and Camber: emong whom he devidid his Lande, and gave that Part to Albanac, that now is caullid Scotland, that tyme caullid Albanie.

It happenid that, 2. Yeres after the Dethe of Brute, a King, caullid Humbre, enterid in to Albanie, and slew Albanact, Brother to Locrine. Locrine knowing of that, cam in to Albany, and chasid Humbre, which fled, and was drownid in a River, which now is caullid Humbre for that cause: and the said Locrin enterid in to the Land of Albany, and toke it on to hym self.

Also Dunwallo, King of Bretaine, slew Satern, King of Scotland, for his Rebellion, and put his Land in his Subjection.

Also Beline and Brenne, Sunnes to the said Dunwallo, after the Death of their Father, departid this Reaulme betwene them. So that Belin shuld have the Crowne of Leogre, Cambre, and Cornewalle, and Bren, to reigne under hym,

hym, ſhould have Albany. For it was the old Accuſtume, emong the Trojanes, that the Dignite of the Inheritaunce ſhould alway remayne to the eldeſt Sunne.

In the tyme of Arture Scottes beſegid the Cite of York, then being therin Hoël King of the Leſſe Britaine, Coſin to King Arture: and he with an Hoſte cam thither, and diſcomfitid the Scottes, and chaſid them in to a Marſch, and beſegid them ther ſo long, tyl they were almoſt famiſhid; and then Biſhopes, and Abbates, and Men of Religion, for as much as they were chriſtenid People, beſoute hym to take them to his Mercy and Grace, and to graunt them a Portion of the ſame Countre to dwelle yn, under everlaſting Subjection. And apon this he tooke them to his Grace; and they felle down before hym, and did hym Homage and Feaultie, and were ſworne his Subjectes and Liegemen, and he ordenid Augeſel to be King of Scottes. And alſo the ſaide King Arture, holding his Royal Feſt at Cairleon, had there al the Kinges, that were Subjectes on to hym, emong the which Auguſel, the ſaid King of Scottes, did his due Service for the Realm of Scotland, and bare King Artures Swerd afore hym. Pag. 2. Leyland.

In the Yere of [a] our 901. Edward King of Englande, Sun to King Alured, had under his Dominion, and Obedience, the Kinges of Scottes, of Humbre, and Stregtle Waleis, as it apperith in Chronicles written by Mariane a Scote, Roger Hoveden, and Willyam of Malmeſbyri.

In the Yere of our Lord 923. the ſame King Edward was Præſident, and Governor, of al the People of England, Cumbrelande, Scottes, Danes, and Britons.

King Athelſtane conquerid Scotland, and, as he lay in his Tentes beſide York, the King of Scottes faynid hym ſelf to be a Mynſtrelle, and harped before King Athelſtane, only to eſpy his Ordinaunce and his People. The ſame Night he cam to the Hoſt, and ſlew Targe Archebiſhop of York, and al the People in his Ward. The King had no Wepen to defend hym ſelf, and praied to God, and to S. Aldhelm of Socour; and S. Aldhelm toke hym a Swerd in hys Hand, and ther with he diſcomfitid the Scottes the ſame Night: and he ordeinid, and made, Conſtantine King of Scottes, and to reigne under hym, ſaying, that it was more glorious to make a King, then to be a King. Pag. 3.

And the ſame King Athelſtane, after his Victorie, gave dew, and loving, Thankes to God, and S. John of Beverley, and beſoute hartely, that, be Merites of the ſaid S. Johan, he might have ſum Knowlege, and evident Token, by the which that they, that were at that tyme, and tho, that ſhould ſuc-

[a] Sic,

cede hym, might have a certayn Token, and Knowlege, that the King of Scotlande, and the Rebellious of the same Land owt to be Subjectes to the Reaulme of England, and, after his devoute Prayers, he saw Rokkes beside a Place, caullid Dunbar, and he drew out his Swerd, and smote in to the Stone, which gave Place on to the Swerde, made holow be Goddes Mighte, and Vertue, by the Stroke of the Swerde, to the Lenghte of an Elne. And the said Evidence, and Profe, endureth on to this Day, and ys rehercid in the Legend of S. John of Beverley for a Miracle.

¶ In the Yere of our Lord a 947. Edrede, King of England, and Brother to King Athelstane, toke Homage, and Feaultie, of Irice, King of Scottes.

In the Yere of our Lord 977. Kinald, King of Scottes, and Malcolin, King of Cumbreland, did Homage to King Edgar, and the said Edgar had Subjectes on to hym Kinald, King of Scotland, Malkin, King of the Isles, Malcoline, King of Cumbreland, and other v. Kinges, that is to say, Dunwald, Siferth, Howel, Jacok, and Inkhill. The said King Edgar sitting in a Barge, and stering the same apon the Water of Dee, made the saide Kinges to row the sayde Barge. Then he said, his Successors might be joyful to have the Prerogative of so great Worshippe, and to have yn Subjection the Poure of so many Kinges.

Pag. 4.

In the Yere of our Lorde 1017. Knute, King of England, vanquishid, and subduid, in Batail, Malcoline, King of Scottes, and tooke of hym Homage, and Feaultie.

In the Yere of our Lorde 1056. S. Edwarde tooke from Malcoline, King of Scottes, his Life, and his Kingdom, and made Malcoline, Sunne to the King of Northumbreland, Kinge of Scottis. [Cumbrelande]

In the Yere of our Lord 1069. William Conquerour, King of Englande, vanquishid in Bataile at Albruche Malcolin, King of Scottes, and toke of hym Homage.

Malcoline, King of Scottes, did Homage, and Feaultie, to Wilhelme Rufus, King of England. And the same King William deposid, and put from the Kindom, Dunwald, King of Scottes, for divers Causies reasonable and rightful, and made Dunecan, Sun to Malcolline, King of Scottes, and toke of hym dew Homage in the Yere of our Lorde 1093. And after that that the said Dunecan was slayn, the sayde Dunewald usurpid the Kingedom agayne. The same King Rufus put hym out, and made Edgar, Sunne to Malcoline, King of Scottes, which did to hym his due Service.

In the Yere of our Lorde 1100. after the Deth of King William Rufus, succedid hym King Henry his Brother: and in the 7. Yere the saide Edgar, King of Scottes, died, and after hym reignid Alexander, Brother to the saide Edgare, by Graunt and Sufferaunce of the saide King Henry. Pag. 5.

David, King of Scottes, did Homage firste of al Temporal Men of England to Matilde themperesse, Doughter and Heire to the sayde King Henry.

In the Yere of our 1136. in the firste Yere of the Reigne of Kinge Stephan, the said Davy, King of Scottes, required to do his Homage, refusid to do it, for as much as he had done Homage to Matilde themperesse before tyme. Not withstanding Henry, Sunne of the sayde Davy, did Homage to King Stephane. 1°. Stephani Regis 1136.

In the Yere of our Lord 1150. William, King of Scottes, and Davy his Brother, and al therles, and Barons, of the Reaulme of Scotlande becam Liege Menne to Henry King of England, Sunne to King Henry the 2. and did hym Homage, and Feaultie, saving the Feaultie that they owte to his Father then lyving.

In the Yere of our Lorde 1175. and in the 21. Yere of the Reigne of King Henry the secunde, the said Willyam, King of Scotland, rebellid, and cam to Northumbreland, and made great Warre and Slaughter: and Knighttes, Gentilmenne, and Yeomen assembled of the Countes of Yorkshir and Northumbreland toke the same Kinge William at Alnewike, and broute hym to King Henry in to Normandie; and thither went Richard Bisshop of S. Andrew, and other Bisshopes, and Lordes, for his Delyveraunce, to whom he was delyverid. And after that there was made a Composition, and Accorde, betwene the sayde Kinges, the which Composition was sealid with the great Seale of Scotteland, and with the Seales of al the Nobles, and Lordes, of the same Reaulme, that from thens forthe they should holde the Reaulme of Scotland of the King of England, and ther to did Homage and Feaultie. 21. H. 2. 1175. Pag. 6.

In the Yere of our Lorde 1185. in the Moneth of August, at Cairluel Rouland Taluaten, Lord of Galway, did Homage and Fealtie to the said King Henry withe al that held of hym.

In the 22. Yere of the Reigne of King Henry the 2. Gilbert, Sunne of Ferguse, Prince of Galway, did Homage, and Fealtie to the sayde King Henry, and layde Dunecan his Sunne yn Hostage for Conservation of Peace.

After the Discesse of King Henry the 2. the sayde Wylliam, King of Scottes, cam to Cantewarbyri, and, yn the Presens

Presens of the old Bisshop of Cantewarbury, he did Homage to King Richard.

In the Yere of our Lord 1199. John, King of England, sent to William, King of Scottes, to cum and do his Homage, which Wylliam cam to Lincoln, in the Moneth of Decembre, the same Yere, and did his Homage ther apon an Hille, in the Presence of Huberte, Archebisshop of Cantewarbury, and of al the People ther assembled: and ther he was sworen apon the Crosse of the sayde Huberte. And also he grauntid, and his Charter confirmed, that he should marie Alexandre his [a] Sunne * as his Liegman always to hold of the Kinges of England, promitting also that he, the same King William, and his Sonne Alexander should kepe and holde Feith and Aligeaunce to Henry, Sunne of the saide King John, as to their chief Lorde, agayne al maner of Menne.

Pag. 7. In the Yere of owr Lord 1251. yn the 35. Yere of the Reigne of King Henry, Sonne to King John, the same King Henry and the Quene were at York, at the Feast of Christemas, for the Solemnization of a Mariage, made in the Feaste of S. Stephane the Martyr, the same Yere, betwen Alexandre King of Scottes, and Margarete the Kinges Doughter. And ther the said Alexander did Homage to Henry King of England.

In Bulles of diverse Popys were Monitions made to the King of Scottes, that they should observe and trewly kepe such Apointmentes, as had be made betwene the Kinges of England and Scotland. And that the Kinges of Scotland should hold the Reaulme of Scotland of the Kinges of England, apon Payne of Curse and Interditing.

Also ther as William, King of Scottes, had put John, Bisshop of S. Andrewe, owt of his Bisshop rike, Pope Clement wrote to Henry, King of England, should move, and induce, the same William, and, if nede were, requier, and by his Royal Poure compelle, hym to leave his Rancor againste the sayde Bisshop, and suffre hym to have, and occupie, his said Bisshoprik.

In the Yere of our Lord 1274. Edward, King of England, the first, after the Conquest, was crounid at Westminstre, at the Fest of thassumption of our Lady. At which Solemnite was Alexander, King of Scottes, which did Homage then to the sayde King Edwarde.

Pag. 8. In the Yere of our Lord 1282. and yn the 21. Yere of the Reign of Edward the first, John Baliol was chosen King of Scottes at Norham by al the Lordes of Scotland, Spiritual

a *Sic, cum asterisco.*

and Temporal, and Commons, and, by thassent and the Sufferaunce of the sayd King of England, he was crownid at Scone, and did his Homage at Newcastelle, yn the Feast of S. Stephane the Martyr: and al the Lordes of Scotland sware Feaultie to the King of Englande, and everich of them sette to a Composition, made yn writing, to kepe trew Faith, and Obedience, to the sayd King Edwarde, and to his Heires, Kinges of England, for ever more, as their chief Lord of Scotland.

In the Yere of our Lord 1295. the same John, King of Scottes, contrary to his Feith and Aliegeaunce, rebellid agayne King Edward, and cam in to England, and brent, and slew. Wherapon King Edward with a great Host went to Newcastelle apon Tyne, and passid the Water of Twede, and besiegid Berwik, and gat it. And also he gat the Castelle of Dunbar, and ther were slayne xv. M. and vii. C. Scottes. And so procedid forth, and gat the Castelle of Rokesburgh, and the Castelles of Shremborough, Stryvelin, and Gedworth, and his People foured al the Lande.

The same John, King of Scottes, considering that he was not of Powre to withstand the sayde King Edwarde, sent his Lettres, and besought hym of Treatice, and Peace, the which the said King Edward beningly grauntid, and sent to hym agayn, that he should cum to the Town of Brethin, and bring thither the great Lordes of Scotland. The King of England sent thither Antony Bek, Bisshop of Durham, with his Royal Poure to conclud the sayde Treatice. And ther it was agreid, that the said John, and al the Scottes, shulde clerely, and barely, submitte them self to the Kinges Wylle, and to that Submission to be performid the same King of Scottes layd his Sonne yn Hostage, and Pledge, and ther apon he made his Letters sealid with the commune Seale of Scotland, by the which he knowlegid his Simplenes, and great Offence doone to his Lorde, King Edward, of England, by his ful Poure, and fre Wyl, yeldid up al the Land of Scotland, with al the People, and Homage, of the same. Then the sayd King Edward went foorth to se the Mountaines, and he understandin, that al was in Quiet, and Pece, turnid to thabbay of Scone of Chanons Regulare, wher he toke the Stone, caullid the Regale of Scotland (apon the which the Kinges of Scotland were wont to sette, the tyme of their Coronation, for a Throne) and sent it to thabbay of Westminster, commaunding to make a Chair therof for Prestes singing Masses at the High Altare: which Chair was made, and standith yet there at this Day.

Pag. 9.

In

[Sic Chronicon Tinemutense.] In the Yere of our Lord 1296. the King held his Parlament at Berwik, and there he tooke Homage singularly of al the Lordes and Nobles of Scotland. And, for a perpetual Memorie of the same, they made theyr Letters Patentes sealid with their Seales, and then the King of England made Wylliam Wareine, Erle of Surrey and Southsax, Wardeyn of Scotland, Hugh of Cressingham Treasorer, and William Ormesby Justice of Scotlande, and sent John, King of Scottes, to the Tour of London. And he sent John Comyn, and therle of Badenauth, therle of Bohan, and other Lordes, in to England to dyverse Places on this Sides Trent.

Pag. 10.

And after that, in the Yere of our Lord 1297, at the Feast of Christmas, the King caullid before hym the sayde John, King of Scottes, although that he had committid hym to Ward: and sayde, that he wold nother brenne, nor destroy, their Castelles, Tounes, nor Landes, but he wold be recompensid for his Costes, and Damages. And the sayd King John, and al the other that were in Warde, answerid, and sayde, that they had nothing; for their Lyves, their Dethe, and Goodes were in his Handes. The King, apon that Answer, movid with Pity, grauntid them their Lyves, so that they should do theyr Homage, and make theyr Othe solemply, at the High Altare, yn the Chirch of thabbay of Westminstre, apon the holy Sacrament of our Lordes Body, that they, and every of them, should hold, and kepe, trew Feith, and Obedience, and Aliegaunce, to the said King Edward, and to his Heires Kingges of England: and wher the sayd King of Scottes saw the Kinges Banner of England displayed, he, and al his, should draw ther on to. And that he, nor any of his, from thensforth, should bere Armes agayn the King of Englande, or any of his Bloode. And the King rewardid with Giftes the sayd King John, and his Lordes, and suffrid them to depart, and they went in to Scotland, alway imagining how they might oppresse King Edwarde, and to destroy his Reaulme. And the Scottes sent to the King of Fraunce for his Socour, and Help, which sent them Shippes to Berwik, stuffid with Men of Armes, the King of England then beyng in Flaunders.

Pag. 11.

In the Yere of our Lord 1298. the King went in to Scotland with a great Hoste, and the Scottes assemblid in great Numbre, and the Kinge faught with them at Fawkirke on S. Marie Magdalene Day, and ther wer slayne LX. M. Scottes, and William Waleys, that was their Capitayne, fled, which was taken afterward, hangid, drawen, and quarterid at London.

And after this the Scottes rebellid again, and al the Lordes of Scotland chose Robert Bruys to be King, except only John

John Comyn, Erle of Carryke, which wold not consent, by cause of his Othe made to the King of England. Wherfore Robert Bruys slew hym at Dumfrise, and the same Robert Bruys was coronid at S. Johns Toun. And the King of England assembled a great Host, and rode thorough al Scotland, and discomfitid Robert Bruys, and slew viii. M. Scottes, and toke the moste part of al the Lordes of Scotland, and put al the temporal Lordes to Deth, because they wer forsuoren.

In the Yere of our Lord 1319. King Edwarde the 2. with [13. E. 2.] Thomas Erle of Lancaster, and many other Lordes, with a great Host, went in to Scotland, at the Feste of Mary Magd: to war on the Scottes, then denouncid acurste thorough England, by Commaundement of the Pope, for breking of Truce, that he had ordeinid betwixt them.

In the Yere of our Lorde 1326. Edwarde the 3. King of Pag. 12. Englande, was crownid at Westminstre. And yn the 5. Yere of his Reign Edward Bailiol, right Heire to the Kingdom of Scotland, cam, and claymid it. Then drew to hym diverse Lordes, and Gentilmen, the which had Title to dyvers Landes there, other by them selves, or by theyr Wyves: and the said Bailiol, and they, went to Scotland by Se, and landid at Kinghorn with 3. M. Englisch Men. And ther they discomfited x. M. Scottes, and slew xii. C. and they went forth to Dūfermeline, and the Scottes assembled agayn them XL. M. Scottes, and in the Fest of S. Laurence, at a Place caullid Gastimore (other wise caullid Gladmore) were slayn v. Erles, xiii. Barons, a CLX. Knightes, ii. M. Men of Armes, and many other; yn al XL. M. and there were slayne, on the Englisch Part, but xiii. Persones.

In the vii. Yere of the Reigne of King Edwarde, he assembled a great Host, and cam to Berwike apon Tweede, and layde Siege ther to: and to hym cam Edward Bailiol, King of Scottes, with a great Powre to strenght and hyde hym. The Scottes cam owt of Scotland in foure Batailles, wel armed and araied.

Edward, King of England, an Edward, King of Scottes, appareilid theyr People yn other iiii. Batailles, and, apon Halydun Hille be side the Towne of Berwik, mette these 2. Hostes, and there were discomfitid of the Scottes xxv. M. and vii. C. wher of wer slayne viii Erles, a M. and iii. C. Knightes and Gentilmen. This Victorie done, the King returnid to the Pag. 13. Towne of Berwik, and the Town and the Castelle were yeldid up to hym.

In the viii. Yere of the Reigne of King Edwarde of England, Edward Bailiol, King of Scottes, cam to Newcastelle apon Tine, and did his Homage.

In the Yere of our Lord 1346. David Bruys, by Exhortation of the King of Fraunce, rebellid, and cam yn to England with a great Hoſte on to Nevilles Croſſe, and tharchbisſhop of York, with diverſe temporal Men, faught with hym, and the ſayd King of Scottes was taken, and William Erle Duglas, and the Erle of Morrif were brought to London, and many other Lordes ſlayne, which Davy did Homage to Edward King of Englande.

And in the 30. Yere of the Kinges Reigne, and the Yere of our Lord 1355. the Scottes wan the Towne of Berwik, but not the Caſtelle.

The King cam thither with a great Hoſte, and anon the Town was yelden with out any Defence.

Edward Bailliol, conſidering that God did ſo many marvelus and gratius Thinges for King Edward of England, at his own Wylle he gave up the Croune, and the Reaulm, of Scotland to King Edward of England at Rokeſborough bys Letters Patentes.

And anon after the King of England, in Preſence of al his Lordes Spiritual and Temporal, let croun hym ſelf King there of the Reaulme of Scotland, and ordenid al thinges to his Entent, and cam to England.

James Steward, King of Scottes, was aiding and attending apon King Henry the V. in his Warres in Fraunce to the Day of his Deceſſe: and the ſame James with divers other Lordes brought his Bones to Weſtminſter.

And in the Monith of Januarie, in the Yere of our Lord 1420. King James did Homage to King Henry the VI. at Windeſore. And yn the Moneth of Februarie, in the Yere of our Lord 1423. the ſaide James weddid Dame Jane, Doughter to the Erle John of Somerſet, yn the Chirch of the Priorie of S. Marie Overey yn Southewarke.

Ex prima diſtinctione libri Sylveſtri Giraldi de inſtitutione principis.

Proinde & Ro. pontificibus imperatoribus Græcis ſcribentibus, eoſque ad obedientiam, ut ſolent, & eccleſiæ unitatem invitare volentibus, ſic reſcribere & reſpondere conſueverant: "Subtraxiſtis vos nobis, & nos ſubtraximus nos vobis."

Alexander Wallenſis, Bangorenſis archidiaconus, fuit unus clericorum Thomæ Beket exulantis.

Lelandus.

Apparet ex multis locis in hac Diſtinctione Giraldum non alio uſum fuiſſe exemplari Gildæ, quam eo quod nunc publice legitur.

Sicut

Sicut autem à Bruto duce Britones nomen traxerunt, ſic Hibernici ab Hebræo duce, vel, ſecundum alios, ab Hibero, Hiſpaniæ flu: unde provenerant. Dicti ſunt & Gaideli à duce ſic dicto: ſicut ab uxore Gaideli illius, quæ vocata eſt Scota, dicti ſunt Scoti. Quidam tamen autumant à Vandalis, de quibus originalem lineam duxere, ſicut originem, ſic & nuncupationem Gaidelos traxiſſe.

Patriarcha & Primus idem.

Corepiſcopus, qui de choro ſolum eſt prælatus. Hic tantum minores ordines conferebat.

Saxones

Unde, Paganiſmi nimirum ſpurcitia totam regni fere ſuperficiem contaminante, reliquiæ Britonum, quæ in occiduis inſulæ finibus ſe, propter locorum munitiones, ſuſceperant, fidem Chriſti ſuſceptam & documenta catholica continue ſemper & inconcuſſe ſervaverunt. Unde & eccleſiæ nonnullæ intra Cambriæ ſpatium, quæ hodie adulterino vo-

ſup: Fugatii & Damiani.

cabulo Wallia dicitur, nomine prædictorum fundatæ inveniuntur.

Arthuri quoque, Britonum regis inclyti, memoria non eſt ſupprimenda: quoniam [a] monaſter: Glaſconienſis egregii, cujus & ipſe patronus ſuis diebus fuerat præcipuus, & largitor ac ſublevator magnificus, hiſtoriæ multum extollunt. Præ cunctis enim eccleſiis regni ſui S. Dei genetricis Mariæ Glaſcon: eccleſiam plus dilexit, & præ ceteris longe majori devotione promovit. Unde, cum bellator extiterit, in anteriori parte clypei ſui beatæ virginis imaginem interius, ut eam in conflictu præ oculis ſemper haberet, depingi fecerat: cujus & pedes, quotiens poſitus in congreſſionis articulo fuerat, deoſculari cum plurima devotione conſueverat. Hujus autem corpus, quod quaſi fantaſticum in fine, & tanquam per ſpiritus ad longinqua tranſlatum, neque morti obnoxium fabulæ [b] confinxerunt. His noſtris diebus, apud Glaſconiam, inter [c] lapides pyramides duas, in cœmiterio ſacro quondam erectas, profundius in terra quercu concava reconditum, & ſignatum miris [d] inditiis, & quaſi miraculoſis, eſt inventum, & in eccl: cum honore tranſlatum, marmoreoque decenter tumulo commendatum. Unde & crux plumbea lapide [e] ſuppoſito, non ſuperius, ut ſolet, ſed inferiori potius ex parte, infixa, quam nos quoque vidimus (namque tractavimus) litteras has inſculptas, & non eminentes aut extantes, ſed magis interius

(margin: Arturius. — Pag. 14.)

a *F.* monaſter: Glaſconienſe egregium, cujus *&c.* b *Ita diſtinguitur in Cod. MS. Commate tamen utitur Lelandus in Aſſertione Arturii. Et rectius forſitan. Ibi etiam* confinxerant *habet.* c *Deeſt* lapides *in Aſſertione Arturii.* d *Sic.* e Superpoſito *in Aſſertione Arturii.*

* Silveſter hîc aliquid inſcriptioni de ſuo capite addidit.

ad lapidem verſas, continebat: " Hic jacet ſepultus inclitus " rex [a] Arturius, cum Wennevera, uxore ſua ſecunda, in in- " ſula Avallonia." Occurrunt hîc autem notabilia plurima. Habuerat enim uxores duas, quarum ultima [b] ſimul" cum ipſo ſepulta fuerat; & oſſa ipſius cum oſſibus viri ſimul inventa, ſic diſtincta tamen, ut duæ partes ſepulchri verſus caput S. oſſibus viri continendis deputatæ fuiſſent, tertia vero verſus pedes oſſa muliebria ſeorſum contineret, ubi & trica comæ muliebris flava cum integritate priſtina & colore reperta fuit: quam ut monachus quidam avide manu arripuit, & ſubleva- vit, tota ſtatim in pulverem decidit. Cum autem aliqua indicia corporis ibi inveniendi ex ſcripturis ſuis, aliqua ex [c] litteris pyramidibus impreſſis, quanquam nimia [d] plurimum antiquitate deletis, aliqua quoque per viſiones & relationes, bonis viris & religioſis factas, maxime tamen & evidentiſſime rex Angl: Henricus 2[s]. ſicut ab hiſtorico cantore Britone audierat antiquo, totum monachis indicavit; quod profunde ſcilicet in terra, per ſexdecim pedes ad minus, corpus invenirent, & non lapideo tumulo, ſed in quercu cavata. Ideoque tam profunde ſitum corpus, & quaſi abſconditum fuerat, ne à Saxonibus, poſt necem ipſius inſulam occupantibus, quos tantopere vivens debellaverat, & fere ex toto deleverat, poſſet [e] nullatenus inveniri. Et [f] ab hoc literæ, veritatis indices, cruci impreſſæ interius ad lapidem verſæ fuerunt; ut & tunc temporis, quod continerent, occultarent, & quandoque tamen pro locis & temporibus id propalarent.

Pag. 15.

Quæ nunc autem Glaſconia dicitur, antiquitus inſula Avallonia dicebatur. Eſt enim quaſi inſula tota paludibus obſita, unde dicta eſt Britannice Inis-Avalon, id eſt, inſula pomifera. Pomis enim, quæ Aval lingua Britannica dicuntur, locus ille quondam abundabat. Unde & Morganis, nobilis matrona, & partium illarum dominatrix & patrona, necnon & Arturo regi ſanguine propinqua, poſt bellum de Kemelen Arturum ad ſanandum ejus vulnera in inſulam, quæ nunc Glaſconia dicitur, deportavit. Dicta quoque quondam Britan: Inis vitrin fuerat, hoc eſt, inſula vitrea. Ex quo vocabulo ſupervenientes inde Saxones locum illum Glaſtingebyri vocitabant. Glas enim lingua eorum vitrum ſignificat, & Bury caſtrum vel civitas appellatur. Sciendum etiam, quod oſſa reperta corporis Arturii tam grandia fuerunt, ut & illud poëtæ completum in his videri poſſit;

" Grandiaque effoſſis mirabitur oſſa ſepulchris,"

* *Inde Lelandus in Aſſertione Arturii voces*, cum Wennevera, uxore ſua ſecunda, *penitus omiſit.* a *Sic, cum duobus punctis ſub* i. b *Hæc vox bis occurrit.* c *Deeſt* litteris *in Aſſ. Art.* d Ut plurimum *in Aſſ. Art.* e *L.* ullatenus *ex Aſſ. Art.* f Ob hoc *in Aſſ. Art.*

Os enim tibiæ ipſius appoſitum longiſſimi viri : [a] quoniam & nobis abbas oſtendit, & juxta pedem illius terræ adfixum large tribus digitis trans genu ipſius ſe porrexit. Os etiam capitis tanquam ad prodigium, vel oſtentum, capax erat, & groſſum adeo, ut, inter cilium & inter oculos, [b] ſpatium palmalem amplitudinem large contineret. Apparebant enim in hoc vulnera decem, aut plura, quæ cuncta præter unum, majus ceteris, quod hiatum grandem fecerat, quodque ſolum lætale fuiſſe videbatur, in ſolidam [c] convenerant cicatricem. Pag. 16.

Theobaldus Bleſenſis comes Campaniæ, Henrici primi ex ſorore nepos.

Epit: Theobaldi comitis Campaniæ.

Ille comes, comes ille pius Theobaldus erat, quem
Gaudet habere polus : terra carere dolet.
Non hominem poſſum, non audeo dicere numen.
Mors probat hunc hominem, vita fuiſſe deum.
Trans hominem, citraque deum, plus hoc, minus illud :
Neſcio quis neuter inter utrumque fuit.

Gulielmus, rex Scottorum, dato pretio Anglo libertatem regni ſui recuperavit.

Proinde totum regni ſui decus, quod apud Annewicenſe caſtrum ſimul cum oppidis electis hoſtili conflictu captus olim amiſerat (Scotia quidem à tempore Claudii Cæſaris uſque tunc regno Britannico non exiſtente ſubjecta) ab Anglorum rege tunc regnante Richardo, divina & juſtitia utriuſque principis uno in facto merita penſante, pretio pecuniæ dato prætereunte felici ſibique ſuiſque commercio (quoniam in Chriſtiano non tam initium, quam finis ſpectari ſolet) rem impretiabilem [d] * viro magnanimo recuperavit. Honorem ſuum & regni ſui, quem perditum ante à rege Richardo recuperaverat, per fratris ejuſdem & proximi ſucceſſoris impetum Scotia denuo ſubacta, & Anglis in ſubjectionem data, in ſenio jam conſtitutus amiſit : & jugum, quod excuſſerat, iterum cum pudore, dedecore, pariter ac dolore, reſumpſit.

Ex ſecunda Diſtinctione libri de Inſtitutione Principis. Pag. 17.

Stephanus rex, Henrici primi regis ex ſorore nepos.

[e] * Stephanus, Stephani regis filius.
filius Stephani

Euſtachius, ſororius Ludovici regis Francorum.

Gulielmus, unicus heres Henrici primi regis Angl: naufragio periit,

[a] Quem *pro* quoniam *in Aſſ. Art.* [b] *Deeſt* ſpatium *in Aſſ. Art.* [c] Concreverant *in Aſſ. Art.* [d] *Hic aſteriſcus à manu Lelandi.* [e] *Aſteriſcus eſt à Lelando.*

Adeo

Laus Henrici 2[i]. Adeo ſiquidem per univerſum orbem nominis ejus fama celebris extiterat, ut ipſa, præ cunctis terræ regibus, ac principibus, & fidelibus, ad gloriam fuerit, & gentilibus ad terrorem.

Philippus comes Flandriæ, Henrici regis ex amita conſobrinus.

[H. 2. filiæ 3.] Tres filias ſuas, quas de nobili Alenora regina ſuſceperat, ad tres Europæ partes oppoſitas deſtinavit. Saxoniam primam Henrico duci Saxoniæ, Hiſpaniam ſecundam regi Toletani & Caſtelli Alphonſo; Siciliam tertiam Gulielmo Siculorum regi. 6. filii Henrici 2. Ex eadem Alenora ſex quoque filios inclytos ſuſcepit, quorum duobus in teneris annis præmature ſublatis, quatuor adultis plus pater in flore quam in fructu, plus in herba quam in ſpica, plus in pueris quam in provectis gaviſus eſt.

Henricus 2. diſtraxit Alenoram uxorem ſuam à Ludovico Franc: rege.

Petrus de Curteney frater Ludovici regis Franc:

Tria monaſteria, quæ in peregrinationis compenſationem facere debuerat, ſic fecit:

Canonicos apud Waltham, ab antiquo ſingulariter & ſancte Deo ſervientes, in conventualem communemque vitam, & regulam, regali poteſtate redegit. Moniales de Ambreſbyri, hoc eſt, de Ambroſii curia, antiquitus plantatas, extirpavit, & alias, id eſt, tranſmarinas, de Fonte Ebrardi violenter intruſit. Tertium vero vel nullum vel ſimile prioribus ſibique prorſus inutile fecit. Niſi forte domum conventualem tantum ord: Cartuſienſis de Witham ſcilicet modicis ſumptibus & exilem ad hoc feciſſe dicatur.

Pag. 18. Obiit apud Martellum Henricus 3. rex, filius Henr: 2[i]. regis, ætatis ſuæ [a] triateria 9. reg: vero 14. Domini 1182.

Galfredus, comes Britanniæ, filius Henrici 2. regis Angl: transfugit ad partes Philippi regis, à quo ſeneſchallus Franciæ creatus eſt.

Comes Gaufredus eodem quo & frater ante morbo acutiſſimo, & febrili calore, lætaliter correptus infra pauciſſ: dies, cum Franciæ totius regiſque præcipue dolore permaximo, Pariſiis circa Cal: Aug: rebus humanis exemptus eſt: &c. ut Pariſiis in cathedr: eccl: S. Mariæ ſepultus ſit, utque Philippus rex, ejus funus curans, voluerit ſe una cum illo in locum ſepulturæ præcipitare, niſi à ſuis violenter diſtractus fuiſſet.

Henricus 2. rex Angl: admonitus apud Cairtap in Wallia à quodam peregrino, ut diem dominicam tanquam ſacroſanctam religioſe celebraret.

[a] *Id eſt, anno ætatis 27.*

Rogerus

Rogerus de Estreby miles Lincoln: provintiæ,

Ex testamento Henr: 2[i].

Gaufredus cancellar: Angl: filius Henr: 2[i]. nothus
Hugo de Morwic.
Radulphus filius Stephani camerarius Henrici 2[i]. regis Angl:
Gul: Rufus.

Testes testamenti Henr: 2[i]. regis Angl:

Denarii S. Petri in Hibernia.

Cassiliense concilium in Hibernia tempore Henrici 2[i]. [a] in Hibernia" celebratum.

Audacter, inquit, vos clerici ad arma & pericula provocare possunt. Quoniam ipsi ictus in discrimine nullos suscipient; nec ulla, quæ vitare poterunt, onerosa subibunt. Salse dictum ab Henrico 2°. in clericos.

Henricus rex apud Clarendune, id est, clarum montem, feras exagitabat cum duce Saxoniæ genero suo: quo tempore venit ad eum Heraclitus, patriarcha Hierosolymit:

Heraclitus Joannem, Henr: 2[i]. filium, in ducem Hierosolymit: petit.

Citra animi turbationes & iracundiæ motus princeps eloquentiss: &, quod his temporibus conspicuum est, in literis eruditus. Henricus 2. rex literatus.

Castrum Burgense super Sabrinam obsessum ab Henrico 2°. Pag. 19.

Hugo de Mortuo Mari, egregius miles, terribili cunctis exemplo ad deditionem compulsus.

Coleshul, id est, Mons carbonarius, in Venedotia.

Pencader, id est, cathedræ caput, in finibus australis Cambriæ, ubi Rhesus princeps se dedidit consilio Oenei avunculi sui.

Expeditio Henrici 2[i]. ad Album monasterium, & damna ibi illata Henrico inundatione pluviæ. Et ibidem de obsidibus interemptis.

Ludovicus, rex Franc: Thomæ Beketi sepulchrum invisens, Cantuar: cœnobio centum modios vini annuatim impendit.

Ex 3. *Distinctione libri de Institutione Principis.*

Henricus meditabatur apud se quo pacto Alenoram uxorem suam repudiaret, & filios, ex ea genitos, exheredaret.

Henricus rex nimium familiaris sponsæ, Richardo filio suo designatæ.

Henricus 2. meditabatur regni hereditatem Joanni, filio natu minimo, relinquere. Hinc intestinum Richardi erga Henricum patrem odium.

Gualterus Danmartine capellanus Richardi regis.

Margareta de Bohun, nobilis matrona, convenit Henricum 2[m]. apud Portesmuth.

[a] *Redundant.*

Templarii,

Templarii, Hoſpitalarii, Fratres de Grandimonte.

Richardus de Reduers. Richardus de Riduariis, regis Henrici 2[i]. conſobrinus, febre graviſſ: correptus, in urbe Cenomanenſi obiit. Gul: Vacelinus medicus Richardi.

Caſtellum à rege Richardo firmatum apud Andeley.

Sylveſter Giraldus juvenis 20. annorum ſtuduit Lutetiæ Pariſiorum.

Henrici 2[i]. mortem acceleravit Joannis ejus filii ingratitudo.

Henricus rex obiit apud Chinonenſe caſtrum.

Pag. 20. Pater reginæ Alenoræ comes Pictavenſis, qui uxorem vicecomitis de caſtello Haroldi, hominis ſui, quæ Mauberiun dicta fuit, vi rapuit, & abduxit, & de facto ſibi in conjugem duxit.

Alenoræ reginæ proles infauſta.

Comes Andegavenſis Gaufredus, quando erat ſeneſcallus Franciæ, Alenora regina abuſus eſt.

Richardi dictum. Nunquid igitur hoc nobis naturale, proprium, & quaſi jure hereditario ab avis & atavis inſitum, & inſertum, ut nullus ex nobis alterum diligat?

Henricus 2[s]. Curt Mantel dictus à veſte.

Henr: 2. rex Angl: Alenoram reginam in monaſter: ſatagebat detrudere.

Mauritius, vir literatus, frater Clementis abbatis de Nethe.

Joannes, filius Henr: regis, cauſſa metus, audiens dictis Ro: pont: erat.

Godricus Anglus heremita in boreal: finibus Angl.

Pag. 21. *Ex libro Galfredi, quem de vita Merlini Sylveſtris ſcripſit, vel potius è Britannico ſermone in carmen Latinum tranſtulit.*

Fatidici vatis rabiem, muſamque jocoſam,
Merlini cantare paro. Tu corrige carmen,
Gloria pontificum, calamos monerando, Roberte.
Scimus enim quia te perfudit nectare ſacro
Philoſophia ſuo, fecitque per omnia doctum.

Robertus epiſcopus Lincoln.

De Avallonia.

Inſula pomorum, quæ fortunata vocatur,
Ex re nomen habet, quia per ſe ſingula profert.
Non opus eſt illi ſulcantibus arva colonis.
Omnis abeſt cultus, niſi quem natura miniſtrat.
Ultro fœcundas ſegetes producit, & uvas;
Nataque poma ſuis prætonſo germine ſylvis.

Peroratio operis.

Duximus ad metam carmen; vos ergo, Britanni,
Laurea ſerta date Galfredo de Monumeta.
Eſt etenim veſter. Nam quondam prœlia veſtra

Veſtro

Vestrorumque ducum cecinit, scripsitque libellum,
Quem nunc gesta vocant Britonum celebrata per orbem.

Lelandus.

Mihi quidem videtur Galfredus hunc librum historice potius scripsisse de vita Merlini Sylvestris, quam ejus prophetias I atinitate donavisse. Rursus, quanquam liber historiæ fidem plerunque sequitur, subinde tamen, Cambrorum more, vaniss: nugas interserit Galfredus, secutus forsitan exemplar ejusmodi vanitatibus aspersum.

Ex 7°. cap°. primi libri Galfredi Monumetensis ad Robertum filium nothum Henrici 1. & Claudiæ comitem. Pag. 22.

Diva potens nemorum, terror sylvestribus apris, Precatio Bruti.
Cui licet anfractus ire per æthereos,
Infernasque domos, terrestria jura resolve,
Et dic quas terras nos habitare velis.
Dic certam sedem, qua te venerabor in ævum;
Qua tibi virgineis templa dicabo choris.

Responsio Dianæ.

Brute, sub occasum solis, trans Gallica regna,
Insula in Oceano est, undique clausa mari:
i
Insula in Oceano est, habitata gygantibus olim,
Nunc deserta quidem, gentibus apta tuis.
Hanc pete, namque tibi sedes fiet illa perhennis:
Hæc fiet natis altera Troja tuis.
Hîc de prole tua reges nascentur, & ipsis
Totius terræ subditus orbis erit,

Ex cap°. 8°.

Veniunt ergo ad Aquitaniam, & ostium Ligeris ingressi, anchoras fixerunt, &c. Ibidem de victoriis Bruti & Corinei in Aquitania.

Totonesum.

Prosperis quoque ventis promissam ins: perens, in Totonesium applicuit.

Ex cap°. 9°.

Erat tunc nomen insulæ Albion, quæ à nemine, exceptis paucis gigantibus, inhabitabatur.

Ibidem.

Denique Brutus de nomine suo insulam Britanniam appellat, sociosque Britones.

At Corineus portionem insulæ, quæ sorti suæ cesserat, ab appellatione sui nominis Corineiam vocat. Et paulo post: Quæ nunc, vel à cornu Britanniæ, vel per corruptionem prædicti nominis, Cornubia appellatur. Cornu Britanniæ. Alias Lamgogmagog, i. e. saltus Gogmagog.

Locus autem ille, à præcipitatione gigantis nomen adeptus, saltus Gogmagog, usque in præsentem diem, vocatur.

Ex capº. 10º.

Perveniens tandem ad Tamensem flu: locumque nactus proposito suo perspicuum, condidit civitatem ibidem, eamque Trojam Novam vocavit, & hoc nomine multis postmodum temporibus appellata est, tandem per corruptionem vocabuli Trinovantum dicta fuit. At postquam Lud, Cassibellani frater, qui cum Julio Cæsare dimicavit, regni gubernaculum adeptus est, cinxit eam nobilissimis muris, & turribus, mira arte fabricatis, de nomine quoque suo eam Caerlud dici jussit, id est, civitas Lud. Unde postea inter ipsum & Nevium fratrem contentio orta, qui graviter ferebat illum nomen Trojæ in patria sua velle delere. Quam contentionem quia Gildas historiographus satis prolixe tractavit, eam præterire præelegi.

Ex capº. 11º.

Brutus Trinovanti sepultus.

Sepelierunt eum intra urbem, quam condiderat.

Ibidem.

Quo pacto Locrinus, Camber, & Albanactus, mortuo Bruto patre, Britanniam inter se diviserunt.

Pag. 23.

Ex capº. 12º.

[Anno post mortem Bruti 2.] Locrini de Humbro, Hunnorum rege, victoria.
Humber flu:

Inito ergo congressu compulit Humbrum in fugam, qui usque ad flumen diffugiens est submersus intra fluctus, & nomen suum flumini reliquit.

Ibidem.

Duxit itaque Locrinus filiam Corinei, Guendoloënam nomine, nec tamen Estrildis, amoris oblitus est.

Interea gravida facta est Estrildis, ediditque filiam miræ pulchritudinis, quam Habren vocavit, &c. De partu Guendoloënæ, de morte Corinei, de repudio Guendoloënæ, & Estrilde in reginam assumpta, de cœde Locrini juxta Sturam flu. per Guendoloënam, & Estrilde cum Habren filia in flu. præcipitatis.

Galfredus.

Usque in hunc diem appellatum est flumen, Britonum lingua, Habren, quod, per corruptionem nominis, alia lingua Sabrina vocatur.

Ex capº. 13º.

Ebrancus, filius Mempricii, Eboracum condidit.

Deinde trans Humbrum condidit civitatem, quam de nomine suo vocavit Caerebranc, i. e. urbem Ebranci. Condidit etiam Ebrancus urbem Alclud, Albaniam versus, & oppidum montis Agnedi, & montem dolorosum.

Ex

Ex cap. 14°.

Qui, ut prosperitate regni usus est, in aquilonari parte Britanniæ civitatem ædificavit, quam de nomine ejus [a] Caerleir" vocant.

Leil, alias Luel, filius Bruti, cog: viridis scuti, condidit Caerleil.

Ibidem.

Condidit Caerkeint, i. e. Cantuariam. Condidit etiam Caergwent, i. e. Guitoniam, atque oppidum montis Paladur, quod Sophonia dicitur. Ibi tunc aquila locuta est, dum murus ædificaretur. Civitates à Rudhudibras conditæ.

Ibidem.

Hic ædificavit Caer Badun, fecitque in illa calida balnea ad usus mortalium apta, quibus præfecit numen, in cujus æde inextinguibiles posuit ignes. Hic admodum ingeniosus homo fuit, docuitque necromantiam per regnum Britanniæ, nec præstigia facere desiit, donec paratis sibi alis ire per summitatem aëris tentavit, ceciditque super templum Apollinis intra urbem Trinovantum, & in multa frusta contritus est. Bladud.

Ex cap. 15°.

Ædificavit autem super Soram flu. civitatem, quæ Britonum lingua Caerleir, Saxonice vero Leircester, nuncupatur. Leir, Bladudi filius.

Ibidem.

Cordeilla, regni gubernaculum adepta, sepelivit patrem in quodam subterraneo, quod sub Sora flu. intra Legecestriam fieri præcepit. Erat autem subterraneum illud conditum in honorem bifrontis Jani.

Hæc Cordeilla nupserat Aganippo, Gallorum regulo.

Sepultura Leyri.
Templum Jani.

Ibidem.

De Cordeilla, à [a] nepotibus suis Morgano & Cunedagio, [i. e. Morganus] quorum alter erat filius Maglauni, ducis Albaniæ, ex Genorilla, alter filius Hennuini, ducis Cornubiæ, ex Ragana, regno expulsa, & de bello inter Morganum & Cunedagium orto.

Galfredus.

Tandem interfecit eum in pago Cambriæ, qui post interfectionem Margani [o] Morgan huc usque à Pagensibus appellatus est. Morgan, pagus Cambriæ, unde.

a *Asteriscus quidam ponitur sub posteriore r. Et quidam, ut videtur, à manu Lelandi.*

Ex cap°. 16°.

Dumuuallo Molmutius, Cloteii, sive Clotenis, reguli Cornub: filius, monarcha.

Et cum totam insulam omnino subjugasset, fecit sibi diadema ex auro. Hic leges quæ Mulmutinæ inter Britones dicebantur [a] statuit, quæ usque ad hoc tempus inter Anglos celebrantur. Statuit autem inter cetera, quæ multo tempore post beatus Gildas scripsit &c. De impunitate concessa fugientibus ad templum.

Mulmutinæ leges. Hinc conjectura est, Gildam transtulisse in Latinam linguam leges Mulmutinas.

Sepultura Dumwallonis Molmutii. Templum Concordiæ.

Et in urbe Trinovanto prope templum Concordiæ sepultus, quod ipse ad confirmationem legum construxerat. Pag. 24.

Ex cap°. 17°.

Bellum apud Calaterium nemus inter Bellinum & Brennum.

Ivit obviam illi in nemore quod vocatur Calaterium, ut cum eo congrederetur.

Ibidem.

Brenni in Galliam fuga.

At Brennus, vix unam navem nactus, (ut fortuna conduxerat) Gallicana littora petivit.

Ex cap°. 18°. de discordia orta propter pub. vias.

Rex ergo, omne ambiguum legi suæ auferre volens, convocavit omnes operarios totius insulæ, jussitque viam ex cemento & lapidibus fabricari, quæ insulam in longitudinem à Cornubio mari usque ad Cathanesium littus secaret, & ad civitates, quæ intra eam erant, recto limite duceret. Jussit etiam aliam fieri in latitudinem regni, quæ à Menevia urbe, quæ super Demeticum mare sita est, usque ad portum Hammonis extensa, ad urbes intra ducatum constructas dirigeretur. Alias quoque duas ab obliquo insulæ, quæ ad ceteras civitates aditum præstarent. Si quis autem scire voluerit omnia, quæ de eis statuerit, legat Mulmutinas leges, quas Gildas historiographus de Britannico in Latinum, rex vero Aluredus in Anglicum, sermonem transtulit.

Portus Ammonis.

Alias, "a. u. infra positas ducatum ostenderet".

Ibidem. Lelandus.

De reditu Brenni in Britanniam, & quo pacto à Conuuenna matre pax facta inter Bellinum & Brennum.

Ex cap°. 19°. Lelandus.

Ut Bellinus & Brennus Gallias petierint, Romamque ipsam

[a] *Deest in Autogr.*

ipsam vi ceperint, utque Bellinus victor Britanniam reversus sit.

Galfredus.

Renovavit urbes ubicunque collapsæ fuerant, & multas novas ædificavit. Inter ceteras composuit unam super Oscam flu: prope Sabrinum mare, quæ multis temporibus Caeroske appellata metropolis Demetiæ fuerat. Postquam autem Romani venerunt, præfato nomine deleto vocata est urbs Legionum, nomen nacta à Romanis legionibus, quæ ibidem hyemare solebant. Fecit & in urbe Trinovanto januam miræ fabricæ super ripam Tamensis flu: quam de nomine suo cives temporibus istis Belinesgate vocant. Desuper vero ædificavit turrim miræ magnitudinis, portumque subtus ad pedem applicantibus navibus idoneum. Demum cum suprema dies ipsum ex hac vita rapuisset, combustum est ejus corpus, & pulvis in aureo cado reconditus, quem in urbe Trinovantina in summitate prædictæ turris mira arte locaverunt. Bellinus.

Ex cap. 20°. Lelandus.

Scribit de quodam Partholoim, qui comitatus 30[a]. navibus, & ex Hispania veniens, novas sedes petebat à Gurguinto Barbtruc, qui cum eo Britones misit qui illum Hiberniam perducerent.

Gurguintus vero Barbtrucus, cum dies vitæ cum pace ex- plevisset, sepultus est in urbe Legionum, quam, post obitum patris, ædificiis & muris decorare studuerat.

super Oscam

Ibidem.

Erat ei nobilis mulier Martia nomine, omnibus artibus erudita. Hæc, inter multa & inaudita quæ proprio ingenio invenerat, invenit legem, quam Martianam Britones vocaverunt. Hanc etiam rex Aluredus, inter ceteras, transtulit, quam Saxonica lingua Marchenlage vocavit. Martia, Guithelini regis uxor. Pag. 25.

Ex cap°. xxi°.

Et in urbe Trinovanto sepultus est. (tum) Gorboniani, Morindi filii, sepultura.

Ibidem. Lelandus.

Quo modo Archigallo, regno privatus, apud Alcluit receptus sit à fratre Eliduro, cog. Pio, & Eboraci coronæ sit restitutus.

Galfredus.

Denique, superveniente algore, defunctus, & in urbe Caerleir sepultus.

Ibidem.

Ut Vigenius & Peredurus fratres Elidurum, majorem natu fratrem,

fratrem, cog. Pium, regno privaverint, quod postea in duas partes diviserunt, quarum quæ supra Humbrum Pereduro cessit; utque, Vigenio & Pereduro mortuis, jam tertio regali honore potitus sit.

Ex cap°. 22°.

S. Heli rex.

[In Ely insula sepultus erat, teste Johan: Harding.]

Impressus codex habet "urbem Trinovantum."

Hic tres generavit filios, Lud, Cassibellanum, Nennium.

Renovavit muros urbis Trinobantum, & turribus eam cinxit.

Hanc præ omnibus amavit, & in illa majori parte totius anni commanebat, unde nominata fuit postea Caerlud.

Corpus ejus reconditum fuit in prædicta civitate, juxta portam illam, quæ ad huc nomine ejus Porthlud Britannice, Saxonice Ludesgate, nuncupatur.

Nati fuerunt ei duo filii, Androgeus & Tenantius, qui cum, propter ætatem, regnum tractare nequivissent, Cassibellanus, eorum patruus, loco illorum in regem sublimatur.

Cassibellanus tamen, pietati indulgens, noluit juvenes esse regni expertes. Urbem etenim Trinobantum, cum ducatu Cantiæ, largitus est Androgeo, ducatum vero Cornubiæ Tenantio.

Ex cap°. 23°.

De adventu Cæsaris in Britanniam, & quo pacto Cassibellanus ei occurrerat ad Dorobellum (sic enim vocat) op. Utque Nennius cum Cæsare dimicaverit, Labienumque interfecerit, ipse paulo post moriens ex vulnere à Julio Cæsare accepto.

Galfredus.

Sepultura Nennii, filii Heli regis.

In Trinovanto urbe juxta aquilonarem portam sepultus.

Ex cap°. 24°. Lelandus.

Scena Androgei filius, cum 30a. nobilibus ad Cæsarem missi.

Pugna commissa apud Barendune inter Cæsarem & Androgeum.

Quo pacto, orta inimicitia inter Cassibellanum & Androgeum, Androgeus Cæsarem in auxilium revocaverit.

Datis ergo obsidibus securus factus est Cæsar, revocatisque catervis cum instante vento in Rutupinum portum applicuit.

Ut ergo vallem prope Doroberniam intravit, aspexit in eadem Romanorum exercitum, castra & tentoria ponentem, &c.

Ex 25°.

Defunctus est Cassibellanus, & in Eboraco sepultus.

Cui successit Tenantius, dux Cornubiæ, frater Androgei. Nam Androgeus Romam cum Cæsare profectus fuerat.

Post

Post illum promotus est ad culmen regale Kimbelinus, filius ejus, miles strenuus, quem Augustus Cæsar nutriverat.

In diebus illis natus est dominus Jesus Christus.

Hic itaque, ut in civitatem Portcestriam applicuit, cœpit portas ejus muro præcludere, exitumque civibus abnegare, &c. Quo modo Guiderius, frater major natu Arviragi, à Lelio sit interfectus.

Claudii adventus in Britan: Lelius Hamo, princeps militiæ Claudii.

Lelandus.

Guiderius & Arviragus filii erant Cimbellini.

Pag. 26. Supervenit ex improviso Arviragus, ipsumq; subito interfecit.

f. Lelium Hamonem.

Portus autem ille ab illo tempore usque in hodiernum diem Hamonis portus appellatur. [Hampton.]

Claudius, resociatis sociis, oppugnabat prædictam civitatem, quæ tunc Caerperis, nunc autem Portcestria vocatur. Nec mora, mœnia ejus diruit, civibusque subactis insecutus est Arviragum, jam in Wintoniam ingressum. Postmodum obsedit civitatem &c. De pace facta ibidem inter Claudium & Arviragum.

Auxilio Arviragi usus Orcades, & provinciales insulas, potestati ejus submisit.

S. Genissa

Unde locum, quo ei primum nupserat, celebrem esse volens, suggessit Claudio, ut ædificaret in illo civitatem.

Paruit ergo Claudius, præcepitque fieri urbem, quæ de nomine ejus Caerglou nuncupata est. [Glocestre, Claudiocestria.]

Ex cap°. 26°.

Cum igitur in Rutupi portum applicare incepisset Vespasianus, obviavit ei Arviragus, prohibuitque ne portum ingrederetur.

Retraxit itaque se Vespasianus à portu illo, retortisque velis Totonesium littus applicuit. Alias, "in Totonesio littore."

Nactus deinde tellurem, Caerpenhevelgoit, quæ Exonia vocatur, obsessurus tandem adivit.

Sepultus est Claudiocestriæ in quodam templo, quod in honorem Claudii dedicaverat, & construxerat.

S. Mario, Arviragi filio

Regnante postmodum illo, quidam rex Pictorum, vocabulo Sodric, ex Scythia cum magna classe veniens, applicuit in aquilonarem partem Britanniæ, quæ Albania vocatur, cœpitque provinciam suam vastare. Collecto igitur populo suo petivit illum Marius, illatisque prœliis ipsum interfecit, & victoria potitus est. Deinde erexit lapidem in signum trium-

alias Londric

phi

[Westmerland à Mario.] phi sui in provincia, quæ postea de nomine suo Westmaria dicta fuit, in quo inscriptus titulus memoriam ejus usque in hodiernum diem testatur.

Devicto populo, qui cum eo venerat, partem Albaniæ ad inhabitandum dedit, quæ Catanesia nuncupatur. Erat autem deserta, nullo habitatore multis diebus inculta.

Picti, à Britannis contempti, conjuges à Scottis petunt. At illi, ut passi fuerunt repulsam, transfretaverunt in Hiberniam, duxeruntque ex patria illa mulieres, ex quibus creata sobole multitudinem auxerunt.

Coillus Marii filius. Coillus regni gubernacula suscepit. Hic ab infantia Romæ nutritus fuerat, moresque Romanorum edoctus in maximam ipsorum amicitiam inciderat.

Ex 1°. *cap°*. 2ⁱ. *libri*. Lelandus. *Quanquam exemplar manuscriptum non habebat librorum divisiones.*

Natus est autem Coillo unicus filius, cui nomen Lucius.

Epistolas Eleutherio papæ direxit, petens, ut ab eo Christianismum reciperet.

Duos religiosissimos doctores, Faganum & Dunianum, ad illum misit.

Templa, quæ in honorem plurimorum deorum fundata fuerant, uni deo, ejusque sanctis, dedicaverunt.

Pag. 27. Fuerunt tunc in Britannia octo & viginti flamines, nec non & tres archiflamines.

Ubi erant flamines episcopos, ubi erant archiflamines archiepiscopos posuerunt. Sedes autem archiflaminum in tribus nobilioribus civitatibus fuerant, Londoniis videlicet, atque Eboraci, & in urbe Legionum, quam super Oscam flu. veteres muri, & ædificia sitam fuisse testantur. Metropolitano Eboracensi Deira, & Albania; Londoniensi vero Metropolitano submissa est Loëgria, & Cornubia: Cambria urbi Legionum.

Denique, restauratis omnibus, redierunt antistites Romam.

Fugatii & Damiani in Britanniam reditus. Confirmatione vero facta reversi sunt in Britanniam, pluribus aliis comitati.

Eorum nomina & actus reperiuntur in libro, quem Gildas de victoria Aurelii Ambrosii inscripsit.

Ex cap°. 2°.

In urbe Claudiocestriæ ab hac migravit vita, & in ecclesia primæ sedis honorifice sepultus est anno Domini 156.

Adventus Severi in Britanniam Mox, ut appulsus fuit, prœlium commisit cum Britonibus, [a] partemque submisit, partem vero illam, quam subjugare nequibat, diris debellationibus infestare laboravit, ita ut eam trans Deiram in Albaniam fugaret. At illa, duce Fulgenio, Sul

a Partemque sibi submisit *in impressis.*

omni

omni nisu resistebat, sæpiusque stragem maximam & concivibus & Romanis inferebat.

Irruptionem ergo graviter ferens imperator, jussit construi vallum inter Deiram & Albaniam, ut impetum ejus propius accedere prohiberet. Communicato ergo sumptu fecerunt illud à mari usque ad mare, quod multo tempore hostium insultus distinuit.

Sul

At Fulgenius, cum diutius resistere nequivisset, transfretavit in Scythiam.

Cumque ibi omnem juventutem patriæ collegisset, reversus est cum maximo navigio in Britanniam, atque Eboracum obsedit &c. Quo pacto Britanni à Severo desciverint, atque, commissa pugna, Severus occisus sit, & Fulgenius lætaliter vulneratus.

Ibidem. Lelandus.

Quo modo Carausius, accepta potestate defendendi maritima loca Britanniæ, tyrannide usus sit, regnumque nomen in Britannia occupaverit.

Legavit senatus Alectum cum tribus legionibus ut tyrannum interficeret, regnumque Britanniæ potestati Ro. restitueret.

Nec mora, postquam appulsus est prœliavit cum Carausio, ipsoque interfecto solium regni suscepit, &c. De ejusdem in Britannos crudelitate.

Britones ergo, id graviter tolerantes, erexerunt in regem Asclepiodotum, ducem Cornubiæ, &c. De cæde Alecti; & postea de cæde Livii Galli, socii Alecti, sociorumque Ro. Londini juxta torrentem, cui nomen Britannice Nant Gallon, Saxonice Gallebroke.

Ex capo. 3o.

Insurrexit in Asclepiodotum Coël dux [a] Caercolun, i. e. Coelcestriæ, &, prœlio conserto, eum peremit, regnique diademate sese insignivit. [Coelchestre.]

Ut igitur intra insulam Constantinus applicuit, direxit Coël legatos ad illum, petivitque pacem, & subjectionem promisit.

S. Coëlo

Quo defuncto insignivit se Constantinus regni diademate, duxitque filiam Coël, cui nomen erat Helena.

Constantius genuit ex ea filium, vocavitque eum Constantinum.

Exinde, cum xi. anni præteriissent, ipse apud Eboracum morti subjacuit, regnumque filio donavit. Pag. 28.

Constantinus adivit Romam, eamque sibi subjugavit.

[a] Caercoli *in impressis.*

Conduxerat secum Helenæ tres avunculos, Loëlinum videlicet, Trahern, & Marium, ipsosque in senatorium ordinem promovit.

Interea insurrexit Octavius, dux Genuissorum, in proconsules Romanæ dignitatis, quibus insulæ regimen permissum fuerat, & regni solio, ipsis interfectis, potitus est.

Trahern à Constantino missus. [* Nunc Portesmouth.]

Appulsus itaque Trahern in littore juxta urbem, quæ Britannice * Caerperis nuncupatur, impetumque fecit in ipsam, atque infra duos dies cepit.

Octavius omnem armatam manum totius insulæ collegit, venitque sibi in obviam non longe à Guintonia, in campo, qui Britannice Maisurian appellatur, cœpitque prœliari, & victoria potitus est.

Trahern itaque naves laceratis militibus adivit, ingressus eas petivit Albaniam æquoreo itinere, & provincias vastare vacavit: &c. Quo modo Octavius in Westmaria à Trahern victus sit, fugeritque in Norwegiam, & de insidiis Octavii in Trahern.

Leyl. forsan Verolamii. S. Octavium

Comes ergo oppidi municipii, qui ipsum præ ceteris diligebat, præceptis illius parere non distulit. Nam dum Trahern ex urbe Londoniarum quadam die recederet, delituit cum centum militibus in quadam convalle nemoris, qua ille transiturus erat, atque in ipsum prætereuntem inopinum impetum fecit, ac inter commilitones interfecit. Quod cum nuntiatum esset Octavio reversus est in Britanniam, atque, Romanis dissipatis, solium recuperavit: &c. Ut senio con-

S. Octavio

fecto quidam suaserint Conanum Meriadocum nepotem heredem designandum; sed [a] Caradocus, dux Cornubiæ, Maximianum Ro. Conano prætulisse, unde orta postea bella.

Lelandus. Maximianum corrupte ponit Galfredus pro Maximo.

Ex cap°. 4°.

Maximus duxit filiam Octavii.

Regnum Britanniæ cum filia sua illi

Lelandus.

Maximi genus.

Mauricius, Carodoci filius.

donavit, &c. Hic (si credere dignum) filius fuit Leolini, avunculi Helenæ, matre tamen Romana natus, & in spem regni certam à Caradoco vocatus, Mauricio filio Romam in hanc caussam misso.

Ibidem. Lelandus.

De Armorica, à Maximo, opera Britannorum, devicta, & Conano Meriadoco, Octavii regis nepote, regioni eidem cum multitudine Britannorum præfecto.

[a] *An* Caradocum ducem?

Dionotus

Dionotus igitur, viso Conani nuntio, volens mandatis suis parêre, collegit per diversas provincias suas nobilium filias xi. M. de ceteris veró ex infima gente creatis XL. M. & omnes infra urbem Londoniæ convenire præcepit. Naves quoque ex diversis littoribus jussit adduci, quibus ad prædictos conjuges transfretarent.

Dionotus, dux Cornubiæ, frater Caradoci, & pater Ursulæ, præfuit Britanniæ absente Maximo.

Undecim milia virginum.

alias Guaninus

Tum nefandi Pictorum & Hunorum duces Wanius & Melga, qui partibus Gratiani & Valentiniani favebant, cum insulam Britanniæ didicissent ab omni armato milite vacuatam, iter festinatum versus illam direxerunt, associatisque collateralibus insulis in Albania applicuerunt. Agmine igitur facto invaserunt regnum, quod rectore & defensore carebat, vulgus irrationabile cædentes. Cum igitur tanta calamitas Maximiano nuntiata fuisset, misit Gratianum municipem cum duabus legionibus ut auxilium subvectaret, qui, ut in insulam venerunt, prœliati sunt cum præfatis hostibus, & acerrima nece adfectos ipsos in Hiberniam fugaverunt. Pag. 29.

Ibidem. Lelandus.

Ut Gratianus municeps regnum Britanniæ occupaverit, occupatamque tyrannide oppresserit, & de impetu Scottorum & Pictorum, adversum quos de integro murus restauratur.

Ex cap°. 5°.

Transfretavit Guithelinus, archiepiscopus Londoniensis, in Minorem Britanniam, quæ tunc Armorica, sive Letania, dicebatur, ut auxilium à confratribus suis postularet. Regnabat tunc in illa Aldroënus, quartus à Conano, cui Maximianus regnum illud donaverat.

Trado tibi Constantinum fratrem, & duo milia militum.

Ingressi sunt mare, atque in Totonesio portu applicuerunt.

Exinde confluxerunt undique Britones prius dispersi, &, facta intra Silcestriam contione, erexerunt Constantinum in regem.

Constantinus ab Aldroëno in Britanniam missus.

Genuit ex illa tres filios, quorum nomina fuerunt, Constans, Aurelius Ambrosius, & Uther Pendragon. Constantem vero primogenitum tradidit in ecclesiam Amphibali intra Guintoniam, ut monachalem ordinem susciperet. Ceteros autem duos, Aurelium videlicet & Uther, Guithelino nutriendos commisit.

Ex cap°. 6°.

Accessit Vortegirnus, consul Genuissæorum, qui omni nisu in regnum anhelabat, & adivit Constantem monachum.

Cepit itaque eum Vortegirnus, duxitque, regiis ornamentis

 indutum,

indutum, Londonias, atque vix annuente populo in regem erexit.

Vortegirnus, vice episcopi functus, manibus suis capiti

f. coronam

suo imposuit.

Ibidem.

De nece Constantis, autore Vortegirno, sed per Pictos perpetrata; utque ipse Vortegirnus regnum invaserit.

Nutritores duorum fratrum, Aurelij Ambrosii & Uther Pendragonis, diffugerunt cum eis in Minorem Britanniam.

Ex cap°. 1°. 3¹. libri,

alias celoces

Interea applicuerunt tres chiulæ, quas longas naves dicimus, in partes Cantiæ, armatis militibus plenæ, quibus duo fratres, Horsus & Hengistus, ducatum præstabant. Fuerat tunc Vortegirnus Doroberniæ, quæ nunc Cantuaria dicitur.

Cepit Hengistus corium tauri, atque ipsum in unam redegit corrigiam. Exinde saxosum locum, quem maxima cautela elegerat, circuivit corrigia, & intra spatium metatum castellum ædificare cœpit. Dictum namque fuit postmodum Britannice Caercarrei, Saxonice Thauncastre, quod Latino sermone castrum corrigiæ appellamus.

Pag. 30.

Renwen, Hengisti filia, nupsit Vortegirno.

Cantia data Hengisto.

Vortegirni filii.

Nec mora, data fuit puella Vortegirno, & provincia Cantiæ Hengisto, nesciente Gorangano comite qui in eadem regnabat.

f. ex priori conjuge, vel ex pellice, ut impressus habet codex.

Generaverat namque tres filios primitus, quibus erant nomina ª Vortimer", Katigern, Paschent.

Ex 2°. cap°.

Missis itaque legatis venerunt Octa, & Ebissa, & Cherdric.

i. e. Saxonum ingentes turbas.

Quod cum vidissent Britones, deseruerunt illico Vortegirnum, & unanimiter irati Vortimer, filium suum, in regem erexerunt.

S. Vortimer. S. Sax.

Tria bella gessit cum eis, & in omnibus superavit: primum super flu. Dargwent, secundum super vadum Epiford, ubi convenerunt Horsus & Katigernus, alter filius Vortegirni, congressuque facto ceciderunt ambo, alter alterum lætaliter aggressus, tertium bellum super ripam maris, quo naves muliebriter ingressi diffugerunt hostes, & insulam Thanet pro refugio adiverunt, &c. Ut Saxones Germaniam ad tempus

ª *Littera* ūn *supra* im *ponuntur.*

repeti-

repetierint, utque Vortimer à Renwen noverca intoxicatus fuerit.

Galfredus.

In urbe Trinovantina corpus ejus sepelierunt. Vortimerus Trinovanti sepultus.

*Ex cap*o. 3o.

Hengistus vero, audita morte Vortimeri, ccc. M. armatorum sibi associavit, paratoque navigio in Britanniam reversus est.

Ut igitur horam proditionis suæ idoneam inspexisset Hengistus, vociferatus est, Nimet our Saxes, & ilico Vortegirnum accepit, & per pallium detinuit. Audito ergo ejus signo abstraxerunt Saxones cultros suos, & astantes principes invaserunt ipsos, nihilque tale præmeditantes jugulaverunt circiter quadringentos sexaginta barones, & consules, quorum corpora beatus Eldadus sepelivit, atque Christiano more humavit haud longe à Caercaradoc, quæ nunc Salesbiria dicitur, in cœmiterio, quod juxta cœnobium Ambrii, qui olim fundator ipsius extiterat.

osii

Non impune tamen egerunt hoc pagani, quia multi eorum perempti fuerunt, dum neci ceterorum imminerent. Eripiebant enim Britones ex tellure lapides, & fustes, atque sese defendere volentes proditores illidebant. Aderat ibi Claudiocestriæ consul, vocabulo Eldol, qui, visa proditione, palum sustulit, quem forte invenerat, & defensioni vacavit.

Nec prius ab illo loco abcessit quam septuaginta viros consumpto palo interfecit, &c. Quo pacto multas urbes extorserunt Vortigerno, quem, donec votis satisfaceret, in vinculis detinebant.

Cum ergo tantam cladem inspexisset Vortegirnus, secessit in partes Cambriæ, &c. Quo modo in montibus Ereri castelli fundamenta, sed frustra, posuerit.

Mater vero fuerat filia regis Demetiæ, quæ in ecclesia sancti Petri in eadem urbe inter monachos degebat. ¶ Merlinus.

de Caermerduin

Rex jussit Magantium ad se vocari.

Magantius celebris philosophus tempore Vortegirni.

Quartus liber historiæ Galfredi est de prophetiis Merlini, quem privatim Alexandro, episcopo Lincolniensi, dedicavit, versum à se ex lingua Britannica in Latinam.

Ex 1o. *cap*.o 5i. *libri*. Pag. 31.

Convocato igitur clero inunxerunt Aurelium in regem, & sese ei more suo subdiderunt.

Aurelius Ambrosius, ab Armorica reversus, unctus est in regem.

Convertit

Convertit exercitum suum in Cambriam, oppidum Genoren petivit. Diffugerat enim eo Vortegirnus, ut tutum refugium haberet. Erat autem oppidum illud in natione [a] Hergigii super flu: Guaiæ in monte qui Cloartius nuncupatur.

Postremo, cum cetera defecissent, ignem adhibuerunt, qui cum alimentum repperisset, non acquievit adjunctus, donec turrim & Vortegirnum exarsit.

Ex cap°. 2°.

Timuerunt ergo eum Saxones, & sese trans Humbrum receperunt, in partibus illis muniverunt civitates, & oppida. Nam patria illa semper refugio illis patuerat. Vicinitas etenim Scotiæ adhibebat tutelam.

Aurelius. Versus aquilonares partes iter arripuit.

Ex 3°. cap°.

Pugna inter Hengistum & Aurel: in Maisbeli campo.

Caerconan.

Cunungeburch, alias Chuaugesburch.

Hengistus Ivit obviam Aurelio in campo qui dicebatur Maisbeli, quo ipse Aurelius transiturus erat.

Hengistus, ut vidit suos succumbere, Britones nutu dei prævalere, confestim diffugit, petivitque oppidum Caerconan, quod nunc Cunungeburg appellatur.

Cum ergo vidisset Hengistus quod insequeretur se Aurelius, noluit oppidum introire, sed, convocato in turmas populo, iterum prœliare disposuit.

Ex 4°. cap°.

S. Hengistum Quem cum aspexisset Eldol, securior effectus cepit Hengistum per nasale cassidis, atque totis utens viribus ipsum inter cives extraxit.

At Octa, filius Hengisti, cum majori multitudine Eboracum adivit. Cosa vero, cognatus ejus, urbem Alcluith: atque eas innumeris armatis muniverunt.

At ita triumphavit Aurelius, & cepit urbem Conani, & ibidem tribus diebus moratus est.

S. ducis Claud: Aderat Eldadus, Claudiocestrensis episcopus, frater Eldolis, vir summæ prudentiæ & religionis, &c. Quo modo suaserit Hengistum capite puniendum.

Accepit ergo Eldol gladium, & eum duxit extra urbem, & amputato capite ad tartara direxit.

At Aurelius, ut erat in cunctis rebus modestus, jussit eum sepeliri, & cumulum terræ super corpus ejus pagano more apponi.

[a] *Hergin habent alia exemplaria. Et de voce dubitavit Lelandus. Hinc in Codice suo lineolam sub ea duxit.*

Ibidem.

Ibidem.

Ut Octa ex urbe Ebor: progrediens se suosque Aurelio submiserit, quibus, consilio Eldadi episcopi, vita data.

Galfredus.

Exemplo etiam Octæ motus venit Cosa, ceterique qui diffugerant, & misericordiam impetraverunt. Dedit ergo eis coloniam juxta Scotiam, & fœdus cum eis confirmavit.

Ibidem.

Ut Aurelius Eboracum, Londinum, Ventam, reparaverit.

Galfredus.

Monitu Eldadi episcopi ivit ad monasterium prope Caercaradoc, quæ nunc Salesbiria dicitur, ubi consules & principes jacebant, quos nefandus Hengistus prodiderat. Erat ibi cœnobium trecentorum fratrum in monte Ambrii, qui, ut ferunt, fundator ejusdem olim extiterat. Pag. 32.

Deliberavit apud se qualiter locum memorabilem faceret.

Ex cap°. 5°.

Cre

Accessit Tremorinus, urbis Legionum archiepiscopus, ad regem, & ait, " Si uspiam est qui præceptum aggredi valuerit, " Merlinus vates Vortegirni aggredietur. Quippe non æstimo " alterum esse in regno tuo cui sit clarius ingenium, sive in futuris dicendis, sive in operationibus machinandis. Jube eum " venire, atque ingenio suo uti, ut opus quod affectas constet."

Qui, peragratis provinciis, in natione Gewissorum eum inh venerunt ad fontem Galaes, quem fuerat solitus frequentare

Lelandus

&c. Fabulosa fere omnia de lapidibus ex Hibernia adductis. Nam nemini, vel mediocriter prudenti, hoc ignotum esse debet, Merlinum saxa illa ingentia, & nostra ætate, qui est ingeniorum torpor, non movenda, de aliqua vicina lathomia, miro artificio & Dedaleis machinis transtulisse in locum, ubi nunc, non sine admiratione, à viatoribus conspiciuntur. Illud certe supra ingenium Ro: fuisset tantas moles ex Hibernia Ambrosiam tranferre, cum littus Avoniæ proximum ab hoc loco viginti fere passuum millibus absit.

Ex cap°. 5°. Lelandus.

Maxima fuit pompa, qua usus est Ambrosius, in hoc principum funere.

Evacuatæ erant duæ metropolitanæ sedes, Eboraci videlicet atque urbis Legionum, à pastoribus suis.

Sampson & Dubricius electi in archiepiscopos Ambrosiæ.

Concessit Eboracum Sampsoni, illustri viro, summaque religione famoso, urbem vero Legionum Dubricio.

Præcepit

Præcepit Merlino lapides circa sepulturam erigere.

In 6o. capo.

Galfredus scribit de Pascentii, filii Vortegirni, reditu una cum Gillimamo, Hibernorum regulo, utque Ambrosius rex, Ventæ ægrotans, toxicum ab Eopa, Saxone, & fictitio medico, acceperit, ex quo periit.

Ex capo. 1o. 6i. libri.

Uther
Advenerat namque prope Meneviam, ita ut iter medietatis diei restaret.

Prævaluit Uther, interfectisque Gillomamo & Pascentio triumpho potitus est.

Mors Aurelii. Sepultura Aurelii. Advenerant namque nuntii, qui regis casum indicaverant, ipsumque jam ab episcopis patriæ sepultum esse prope cœnobium Ambrii intra choream Gigantum.

Ex 2o. capo.

At Uther, frater ejus, convocato regni clero cepit diadema insulæ.

Octæ rebellio. Britanni victi à Saxonibus Eboraci. Nec sævitiæ indulgere quievit, donec urbes, & promontoria, ab Albania usque Eboracum destruxit.

Victoria autem potiti, insecuti sunt eos cædentes usque ad montem Dauen (alias Damen), dum sol diem stare permittebat.

Dauen mons, alias mons Damenis. Erat autem mons ille arduus in cacumine coriletum habens, in medio vero saxa prærupta latebris ferarum habilia. Occupaverant enim eum Britones, totaque nocte intra saxa & corileta remanserunt.

Pag. 33. Irrumpunt Britones in castra Octæ. Porro Britones acriter irruere contendunt, trucidare conantur, & Paganos ad milia interficiunt. Denique capti sunt Octa & Cosa, & Saxones penitus dissipati.

Post illam vero victoriam petivit urbem Alcluith, provinciæque illi disposuit.

Denique, pacificatis aquilonaribus provinciis, ivit Londonias, jussitque ibidem Octam atque Cosam in carcere servari.

Ibidem de celebri triumpho Utheri.

Aderat, inter ceteros, Gorlois, dux Cornubiæ, cum Igerna conjuge sua, cujus pulchritudo mulieres omnes totius Britanniæ superabat, & cetera. Quo pacto amore illius Utherus arserit, unde Gorlois, iratus cum conjuge, Cornubiam petiit, oppidaque sua contra Utherum, illum insequentem, firmaverit.

Galfredus.

Galfredus.

Posuit eam in oppido Tintagol, in littore maris, quod pro tutiori refugio habebat. Ipse vero [a] ingressus est" castellum Diuulioc, ne, si infortunium interveniret, ambo insimul periclitarentur.

Etenim situm est in mari, & undique circumclusum ab ipso. Nec est introitus alter, nisi quem angusta rupes præbeat: ipsum tres armati milites prohibere queunt, &c. Ut dolo Utherus Tindagium intraverit, & cum Igerna concubuerit. Tindagii situs.

Galfredus.

Concepit itaque eadem nocte celeberrimum illum Arturum.

Ex 3°. cap°.

Pugnantes ergo hinc & inde, inter primos interfectus est Gorlois, & socii ejus dissipati. Captum est oppidum quoque quod obsederant. Diuulioc captum.

Reversus itaque ad oppidum Tintagoil cepit illud, cepitque Igernam, & voto suo potitus est. Commanserunt deinde pariter non minimo amore ligati, progenueruntque filium & filiam. Fuit filii nomen Arthurus, filiæ vero Anna.

Interim vero custodes carceris, in quo Octa atque Cosa, quos supra memoravi, tædiosam vitam ducebant, diffugerant cum eis in Germaniam, terroremque per regnum intulerunt.

Redierunt enim cum maxima classe sociisque innumerabilibus, & partes Albaniæ ingressi civitates atque cives igne accendere affectant. Committitur itaque exercitui Britanniæ Loth de Londonesia, ut hostes longius arceret. Erat autem consul ille Leir (alias Leis) eques strenuissimus, sapientia & ætate maturus. Probitate ergo ipsius acclamante dederat ei filiam suam Annam, regnique sui curam, dum infirmitati subjaceret, &c. De pugnis dubiis inter Loth & Saxones.

Intra posito itaque rege Verolamium perrexerunt, ubi prædicti Saxones universum populum affligebant. Verolamium ab Octa & Cosa occupatum.

Cumque edocti essent Octa & Cosa adventum Britonum, regemque in feretro adductum, dedignati sunt cum eo prœliari, quia in vehiculo advenerat. Aïebant [b] enim" ipsum semimortuum esse, nec tantos viros cum illo homine pugnare decere. Receperunt itaque sese intra urbem, & valvas quasi nihil timentes deseruerunt apertas. Verolamium.

At Saxones cum inspexissent superbiam suam sibi nocuisse, Britones vero fere triumphasse, proposuerunt cum diluculo egredi, inimicosque suos ad campestre prœlium provocare. Pag. 34.

Postremo, cum multum præteriisset diei, cessit victoria regi

a Adjeci ex impressis. *b Ex impressis.*

Britonum, interfectisque Octa & Cosa, terga dedere Saxones, &c. De fonte, à Saxonibus prope Verolamium intoxicato, ex cujus aqua cum Utherus bibisset Verolamii periit.

Tuleruntque corpus ejus ad cœnobium Ambrii, & intra choream gigantum juxta Aurelium Ambrosium regio more humaverunt.

Ex 1°. cap°. 7i. libri.

Convenerunt ex diversis provinciis proceres Britonum in civitatem Cilcestriæ (alias Silecestriæ), Dubricio, urbis Legionum archiepiscopo, suggerentes, ut Arthurum, filium ejus, in regem consecraret.

Erat Arthurus quindecim annorum juvenis, inauditæ virtutis.

Collecta deinde sibi subdita juventute Eboracum petivit.

Cum id Colgrino compertum esset, collegit Saxones, Scottos, & Pictos, venitque ei obviam cum maxima multitudine juxta flu. Duglas, ubi facto congressu utriusque exercitus in majori parte periclitatus est. Victoria tamen potitus Arthurus, Colgrinum fugientem insecutus est, ingressumque intra Eboracum obsedit, &c. Quo pacto Baldulphus, Colgrini frater, veniens ut obsesso opem ferret, à Cadore, duce Cornubiæ, victus & fugatus sit, & Arturius Eboraci obsessionem dimiserit propter metum Cheldrici ducis, è Germania supervenientis.

Communi tandem assensu illato mittuntur Armoricam nuntii ad regem Hoëlum, qui ei calamitatem Britanniæ notificarent.

Erat autem Hoëlus filius sororis Arturi, ex Budicio, rege Armoricanorum Britonum, generatus, &c. Ut Hoëlus cum quindecim millibus militum Arturo auxilium laturus in portu Hammonis appulerit.

Ex 2°. cap°.

[nunc Lincolne.] Emensis postmodum paucis diebus, urbem Caerlindcoit petivit, à Paganis, quos supra memoravi, obsessam.

Hæc autem in Lindisiensi provincia inter duo flu: super montem locata alio nomine Lindocollinum appellatur, &c. De Saxonibus fusis & fugatis, qui urbem obsidebant.

Badonis urbs. Inde arrepto itinere pagum Badonis versus urbem obsident.

Postremo Sumersetensem provinciam ingressus, visa cominus obsidione in hæc verba locutus est.

Vergente tandem sole ad occasum proximum occupant montem, pro castris eum habituri.

Ascendit Arthurus cum exercitu suo cacumen; sed in ascendendo multos suorum amisit,

Quod

i. e. virtutem Arturii.

Quod Britones videntes densatis turmis illum sequuntur, stragem undique facientes. Ceciderunt ilico Colgrinus, & Baldulphus frater ejus, & multa milia armatorum. At, viso sociorum periculo, Cheldricus continuo in fugam versus est.

Pag. 35. Arturii victoria in monte Badonico.

Colgrini } cædes.
Baldulphi }
Cheldrici fuga.

Ex cap°. 3°.

Denuntiatum namque illi fuerat, Scottos atque Pictos obsedisse Hoëlum in urbe Alcluith, in qua ipsum, ut supra dixi, infirmitate gravatum dimiserat. Quocirca properavit ei in auxilium, ne à barbaris occuparetur.

Postremo, cum nihil eis tutaminis esset, insulam Thanet lacero agmine ingrediuntur. Insequitur eos eodem dux Cornubiæ solitam cædem inferens. Nec requievit, donec interfecto Childerico, cunctos ditioni compulit, receptis obsidibus, &c. De victoria Arturii & Hoëli contra Scottos & Pictos in Mureithensi, Albaniæ, provincia.

Childericus à Cadore interfectus.

Galfredus in eodem cap°.

Adjecit etiam, aliud stagnum in partibus Gualliarum esse prope Sabrinam, quod Pagenses Linligunam appellant, quod cum in ipsum mare fluctuat, in modum voraginis excipitur, sorbendoque fluctus nullatenus repletur, ut riparum marginem operiatur. At dum mare decrescit, instar montis eructat absorptas aquas, quibus demum ripas tegit & aspergit.

Cumque urbem intrasset, visa sacrarum ecclesiarum desolatione, condoluit. Expulso namque beato Sampsone archiepiscopo, cunctis[[a] que] sanctæ religionis viris, templa semiusta ab officio Dei cessabant.

Desolatio ecclesiarum Eboracensium.

Exinde convocato clero & populo Pyramum capellanum suum metropolitanæ [b] sedi destinavit, ecclesias, usque ad solum destructas, renovat, atque religiosis cœtibus virorum ac mulierum exornat.

Reddidit Auguselo regiam potestatem Scottorum, fratremque ejus Urianum sceptro Murefrensium insignivit. Loth autem, qui tempore Aurelii Ambrosii sororem ipsius duxerat, ex qua Galganum & Modredum genuerat, ad consulatum Lodonesiæ, ceterarumque comprovinciarum, quæ ad eum pertinebant, reduxit. Denique, cum totius patriæ statum in pristinam dignitatem reduxisset, duxit uxorem Guennaram, ex nobili genere Romanorum edi-

Fratres
Auguselus, }
Urianus, } restituti hereditati suæ.
Loth, }

a *Ex impressis.* b Cædi *MS.*

Cornub:

tam, quæ in thalamo Cadoris ducis educata totius insulæ mu- uro lieres pulchritudine superabat, &c. De Gillomano, Hiberniæ rege, ab Arturio vectigali facto, & Islandia debellata.

Galfredus.

o Doldanius, rex Gotlandiæ, & Gymnasius, rex Orcadum, ultro venerunt, promissoque vectigali subjectionem fecerunt, &c. Ibidem de Norwegia, & Dacia, ab Arturio subjugata, deque Frollonis cæde, qui pro Leone imperatore prætorem in Gallia agebat, unde Gallia subjecta Arturio.

Ex cap°. 4°. ubi scribit de laudibus civitatis Legionum.

Præterea gymnasium ducentorum philosophorum, qui, astronomia, atque ceteris artibus, eruditi, cursus stellarum diligenter observabant, & prodigia eo tempore ventura regi Arthuro veris argumentis prædicebant.

Pag. 36. *Ibidem ex catalogo illustrium virorum, qui ad civitatem Legionum veniebant, ut pompis Arturii interessent.*

Cursalemus ex Caicestria.

Jonatal Dorocestrensis. Lelandus. Impressus Codex habet Chorecestrensis.

Boso Ridocensis, i. e. Oxenfordiæ.

Quatuor quoque prædictorum regum reginæ quatuor albas columbas de more preferebant.

Ex quinto capite.

Beatus igitur Dubricius, in heremiticam vitam anhelans, sese ab archiepiscopali sede deposuit, in cujus loco sacratur David, regis avunculus, cujus vita totius bonitatis erat his, quos doctrina imbuerat. In loco vero S. Sampsonis, Dolensis archipræsulis, destinatur Teliaus, illustris presbyter Landaviæ, annuente Hoëlo Armoricanorum Britonum rege, cujus vita & boni mores virum commendaverant. Episcopatus vero Silecestriæ Mauganino, Guintoniæ Duviano, [[a] decernitur.] Decernitur pontificalis infula Alcluith Eledeimo, &c.

Damianus episcopus Ventanus. Ut Lucius Tiberius, procurator reipub. Ro. repetierit tributum ab Arturio per litteras, & restitutionem multarum provinciarum, quas vi à ditione Ro. eripuisset.

Arturius exercitum ducens in L. Tiberium, Britan: commisit Modredo & Guennoræ. [Southamton.]

Arthurus, Modredo, nepote suo, atque Guenhumare reginæ, Britanniam conservandam permittens, cum exercitu suo portum Ammonis adivit.

[a] *Ex impressis.*

Rubente

Rubente tandem post cursum noctis aurora in portu Barbæ flu: applicuerunt.

Interea nunciatur Arturio, quendam miræ magnitudinis gigantem ex partibus Britanniarum advenisse, & Helenam, neptem ducis Hoëli, custodibus ejusdem eripuisse, & in cacumen montis, qui nunc Michaëlis dicitur, cum illa diffugisse, &c. De eodem gygante ab Arturio interfecto.

At Hoëlus, ob casum suæ neptis, tristis, præcepit ædificare basilicam super corpus ipsius in monte quo jacebat, qui nomen ex tumulo puellæ nactus Tumba Helenæ usque in hodiernum diem vocatur.

Ex cap°. 6°. in quo describitur pugna inter Arturium, & Lucium Tiberium.

Inito itaque congressu debilitantur Britones. Chimmarhogus siquidem, consul Trigeriæ, nec non & duo millia cum eo corruerunt.

Tunc & Lucius imperator, intra turmas occupatus, cujusdam lancea confossus interiit, &c. De fœda Ro. fuga & strage. L. Tiberii, imperatoris exercitus Ro. cædes.

[Tiberius Maritium imperatorem fecit, parumque post moriens bona pace quievit anno D^i^. 584.]

Nuntiatur ei Modredum, nepotem suum, cujus tutelæ commiserat Britanniam, ejusdem diademate, per tyrannidem & proditionem, insignitum esse, & reginam Guenhumeram, violato jure priorum nuptiarum, eidem nefanda Venere copulatam esse.

Prædictus autem sceleratissimus proditor ille Modredus Chelricum, Saxonum ducem, in Germaniam direxerat, ut in illa quoscunque posset associaret sibi, & associatis quibuscunque iterum citissimis velis rediret.

At ille, peracto ipsius præcepto, octingentis navibus armatis Paganis plenis applicuerat.

Associaverat quoque sibi Scottos, Pictos, & quoscunque callebat habuisse suum avunculum odio. Erant autem numero octuoginta millia, tam Paganorum, quam Christianorum, quorum auxilio fretus, & quorum multitudine comitatus, Arthuro, in Rutupi portum applicanti, obviam venit, &, commisso prœlio, maximam stragem dedit applicantibus. Augufelus etenim, rex Albaniæ, & Galganus, nepos regis, cum innumerabilibus aliis in die illa ceciderunt, &c. Quo pacto Arturius littore nacto Modredum cum suis fugaverit. Pag. 37. [Sandwich.]

Periurus ergo ille, revocatis undique suis, sequenti nocte Guintoniam ingressus est. Quod ut Guenhumeræ reginæ nuntiatum est, confestim sibi desperans ab Eboraco ad urbem Legionum diffugit, atque in templo Julii martyris inter monachas

chas ejusdem caste vivere dispofuit, & vitam monachalem suscepit, &c. Ut Modredus, Ventam fugiens, & cum Arturio secundo congrediens, fugatus sit, Cornubiamque classe petierit.

Arturius Modredum insequitur.

Confestim prosequutus est eum in prædictam patriam usque ad flu: Camblam, ubi ille adventum ejus expectabat. Porro Modredus, ut erat omnium audacissimus, & semper ad invadendum celerrimus, confestim milites suos per catervas distribuit, affectans vincere vel mori potius, quam prædicto modo diutius fugere.

Modredi cædes.

Concidit namque proditor ille nefandus, & multa millia cum eo. Sed inclytus ille Arturus rex lætaliter vulneratus est, qui illinc ad sananda vulnera sua in insulam Avallonis advectus, cognato suo Constantino, & filio Cadoris ducis Cornubiæ, diadema Britanniæ concessit.

Ex cap°. 1°. 8ⁱ. libri.

Constantino igitur diademate insignito insurrexerunt Saxones, & duo filii Modredi, nec in eum prævalere quiverunt, sed post plurima bella diffugiendo unus Londonias, alter vero Guintoniam ingressus, eas obtinere cœperunt. Tunc defunctus est S. Daniel, Bangornensis ecclesiæ religiosissimus antistes, & Theonus Glouceſtrensis episcopus in archiepiscopatum Londoniarum eligitur. Tunc obiit sanctiss: urbis Legionum archiepiscopus David in Menevia civitate intra abbatiam suam, quam præ ceteris diœcesis suæ monasteriis dilexerat, quia beatus Patritius, qui nativitatem ejus prophetaverat, ipsam fundavit. Dum enim ibi apud confratres suos moram faceret, subito languore gravatus mortuus est, &, jubente Mailgone Venedotorum rege, in eadem ecclesia sepultus. Pro eo ponitur in metropolitana sede Kinocus, Lanpaternensis ecclesiæ antistes.

At Constantinus insecutus est filios Modredi, & Saxones, quos potestati suæ subjugavit, & prædictas civitates cepit, & alterum juvenem Guintoniæ, in ecclesiam S. Amphibali fugientem, ante altare trucidavit. Alterum vero Londoniis, in quorundam fratrum cœnobio absconditum, atque tandem juxta altare inventum, crudeli morte adfecit. Exinde 3°. anno interfectus est à Conano sententia dei percussus, & juxta Uther Pendragonem intra lapidum structuram sepultus fuit.

Pag. 38.

Cui successit Aurelius Conanus, miræ probitatis juvenis, & ipsius nepos, qui monarchiam totius insulæ tenens ejusdem diademate dignus esset, si non foret civilis belli amator. Avunculum etenim suum, qui post Constantinum regnare debuit, inquietavit, & in carcerem posuit, ejusque duobus filiis

interfectis regnum obtinuit, secundoque regni sui anno defunctus est.

Cui successit Vortiporius, in quem insurrexerunt Saxones conducentes concives suos ex Germania maximo navigio. Sed ipse prœlium cum ipsis inivit, & superavit, & monarchiam totius regni adeptus populum quatuor annis gubernavit cum diligentia & pace.

Cui successit Mailgo, omnium fere Britanniæ pulcherrimus, multorum tyrannorum depulsor, robustus armis, largior ceteris, & ultra modum probitate præclarus, nisi Sodomitana peste volutatus sese deo invisum exhibuisset. Hic etiam totam insulam obtinuit, & sex comprovinciales Oceani insulas. Hiberniam videlicet, atque Islandiam, Gotlandiam, Orcades, Norwegiam, Daciam adjecit durissimis bellis suæ potestati.

Ex 2°. *cap°.*

Mailgoni successit Kareticus, amator civilium bellorum, deo invisus & Britonibus, cujus inconstantiam comperientes Saxones miserunt propter Gormundum, Africanorum regem, in Hiberniam, in quam maximis navigiis advectus gentem patriæ subjugaverat, &c. De adventu ejus in Britanniam.

Lelandus.
Gormundum facilius crediderim Hibernorum, Pictorum, Scottorum, aut Germaniæ aliquem regulum, quam Aphrorum, quanquam circa ea tempora barbari erant in Aphrica & Hisp:

Inito ergo fœdere cum Saxonibus oppugnavit Kareticum regem, & post plurima prœlia fugavit eum à civitate in civitatem, donec eum trusit in Cirecestriam, & obsedit. Capta tandem prædicta civitate, & succensa, commisit prælium cum [a] Katerico, & eum fugavit ultra Sabrinam in Guallias.

Mox depopulans agros ignem cumulavit in finitimas quasque civitates, qui non quievit accensus, donec cunctam pene superficiem insulæ à mari usque ad mare exussit.

Secesserunt itaque Britonum reliquiæ in occidentales insulæ partes, Cornubiam videlicet & Guallias, unde crebras, & ferales irruptiones incessanter hostibus faciebant.

Tunc igitur archipræsules, videlicet Theonus Londoniensis, & Tadiocus Ebor: cum omnes ecclesias sibi subditas usque ad humum destructas vidissent, cum omnibus ordinatis, qui in tanto discrimine superfuerant, diffugerunt ad tutamina nemorum in Guallias cum reliquiis sanctorum, timentes ne barbarorum eruptione delerentur.

Plures etiam Armoricam Britanniam magno navigio petiverunt, ita ut ecclesia duarum provinciarum, Loëgriæ videlicet & Northumbriæ, à conventibus suis desolaretur. Sed hæc alias referam cum librum de exulatione eorum transtulero.

Liber de exilio ecclesiasticorum virorum Britanniæ.

[a] Sic.

Ex

Pag. 39. *Ex cap°. 4°.*

f. abbatia

Inter ceteras, erat in civitate Bangor quædam nobilissima, in qua tantus fertur fuisse numerus monachorum, ut, cum in septem portiones esset cum præpositis sibi prioribus mona-
[V. 127.] sterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos ☞ monachos haberet, qui omnes labore manuum suarum vivebant. Abbas autem eorum Dinooth vocabatur, miro modo artibus liberalibus eruditus.

Brochmail, capitaneus urbis Legionum super Deam flumen.

Collectis igitur undique exercitibus Edelfridus, rex Nordanhumbrorum, prœlium inivit cum Brochmail, qui pauciori numero militum resistens ad ultimum relicta civitate, sed prius maxima strage hostibus illata, diffugit.

At Edelfridus, civitate capta, & cet. De strage monachorum.

Edelfridus

Deinde cum prædictus Saxonum tyrannus Bangornensium urbem peteret, audita ipsius insania, venerunt undique obviam illi duces Britonum, Bledericus videlicet dux Cornubiæ, & Margadud rex Demetarum, Caduuanus Venedotorum, &, conferto prœlio, ipsum vulneratum in fugam propulerunt. Sed & tantum numerum exercitus ejus peremerunt, ita quod decem millia circiter & sexaginta sex corruerunt. In parte etiam Britonum cecidit Bledericus, dux Cornubiæ, qui ducatum in eisdem prœliis præstabat.

Ex cap°. 1°. 9ⁱ. libri.

Exinde convenerunt omnes principes Britonum in civitate Legecestriæ, communemque assensum habuerunt, ut Cadwanum sibi facerent regem, ipsoque duce Edelfridum ultra Humbrum sequerentur, &c. Ut, Britannis Humbrum transeuntibus, pax sit facta inter Cadwanum & Edelfridum. Et postea Cadwallo, Cadwani filius, & Eduinus, Edelfridi filius, missi fuerint in Armoricam ad Salomonem regem, educandi, qui, mortuis parentibus, in illorum regna successerunt, salva semper amicitia, donec Eduinus in regem Northumbriæ coronari à Cadwallone posceret.

Conveniunt ambo ultra Humbrum, factoque congressu amisit Caduuallo multa millia, & in fugam conversus est, &c. De crudelitate Edwini victoris, quam exercuit in Britannorum provincias; utque Cadwallo, hinc & inde fugiens, tandem Armoricam petierit, sed prius tempestate in Garnareiam insulam pulsus. Deque humanitate Salomonis Armoricani erga Cadwallonem.

Ex cap°. 2°.

Nec hoc quidem per suam potestatem Romani fecerunt, sed

ſed per diſſidium inter nobiles dictæ inſulæ ortum. Romani, licet ad tempus eam ſubditam habuiſſent, amiſſis rectoribus ſuis ac interfectis cum dedecore expulſi abſceſſerunt.

Ex cap°. 3°.

Mailgo namque, ſummus ille rex Britanniæ, qui poſt Arturum 4us. regnavit, duos generavit filios, quorum unus Ennianus, alter vero Run vocabatur. Ennianus genuit Belin, Beli Jagonem, Jago Cadwanum, patrem meum. Cadualloni*s* genus.

Run autem, qui poſt obitum fratris ſui expulſus fuit inquietatione Saxonum, hanc provinciam adivit, deditque filiam ſuam Hoëlo duci, filio magni Hoëli, qui cum Arturo patrias ſubjugaverat. Ex illa natus eſt Alanus. Ex Alano Hoëlus pater tuus. Salomonis Armoricani genus.

Ex 4°. cap°. de Briano, Cadwallonis milite. Pag. 40.

Ivitque Exoniam, ubi convocatis Britonibus ea quæ fecerat notificavit. Miſſis poſtea ad Cadwallonem legatis munivit urbem illam, mandavitque univerſis Britonum proceribus, ut oppida ſua & civitates defenſare inſiſterent, lætique Cadwallonis adventum expectarent, qui in brevi, Salomonis auxilio fretus, eis præſidio veniret. Hoc itaque per totam inſulam divulgato, Peanda, rex Merciorum, cum maxima multitudine Saxonum venit Exoniam, Briannumque obſedit. i. e. cædem Pelliti magi Edwini regis.

Ex cap°. v°.

Interea applicuit Cadwallo cum decem millibus militum, quos Salomon rex ei commiſerat, petivitque celeriter obſidionem. Conſerto deinde prœlio captus eſt Peanda continuo, & exercitus ejus peremptus. Cumque ipſe alium aditum ſalutis non haberet, ſubdidit ſe Cadwalloni, deditque obſides, promittens ſeſe cum illo Saxones inquietaturum, &c. Ut Northumbriam petierit.

rex Northumbr:

Illato [a] otius prœlio Edwinus interficitur, & totus fere populus quem habebat, necnon & filius ejus Offridus, cum Cadboldo rege Orcadum, qui eis in auxilium venerat.

Ex cap°. 6°.

Deinde commiſit prœlium cum Offrico, qui Edwino ſucceſſerat, atque illum interemit, & duos nepotes ejus qui poſt eum regnare debuerunt, ſed & Aidanum, regem Scottorum, qui eis auxilio venerat.

Poſtea miſit Peandam, regem Merciorum, & maximam

i. e. ad vallum Severi

partem ſui exercitus ad eum locum, ut cum eo bellum conſereret, &c. De victoria Oſuualdi, Northumbr: regis, in Hevenfeld contra Peandam.

[a] *Sic.*

Quod ut Cadwalloni nuntiatum fuit, acri ira ignescens collegit exercitum ſuum, & ſanctum regem Oſwaldum inſecutus eſt, & collato prœlio in loco, qui Burne vocatur, irruit in eum Peanda, atque interfecit.

Succeſſit ei in regnum Northumbriæ frater ejus Oſuuinus, qui multa donaria auri, & argenti, Cadwalloni, toti jam Britanniæ imperanti, donans, pacem ejus adeptus eſt, & ſe ei ſubmiſit, &c. Ut Pendæ licentiam dederit congrediendi cum Edwino, Northumbri rege, à quo poſtea interfectus eſt.

Completis tandem 48. annis nobiliſſimus ille, atque potentiſſimus, Cadwallo Britonum rex, ſenio & infirmitate gravatus, x. Kal. Decemb. ab hoc ſeculo migravit, cujus corpus Britones, balſamo & aromatibus conditum, in quadam ænea imagine, ad menſuram ſtaturæ ejus fuſa mira arte, poſuerunt. Imaginem autem illam ſuper æneum equum miræ pulchritudinis armatam, & ſuper occidentalem portam Londoniarum erectam, in ſignum prædictæ victoriæ, & in terrorem Saxonibus, ſtatuerunt; ſed & eccleſiam ſubtus in honorem S. Martini ædificaverunt, in qua pro ipſo, & fidelibus defunctis, divina celebrantur obſequia.

Pag. 41. Succeſſit itaque in regni gubernaculum Cadwaladrus filius ejus, quem Beda Ceduuallam juvenem vocat, & in initio viriliter & pacifice tractavit. At cum duodecim annos poſt ſumptum diadema præteriiſſet, in infirmitatem cecidit, & civile diſſidium inter Britones ortum. Mater ejus fuerat ſoror Peandæ, patre tantum : matre vero diverſa ex nobili genere Geuuiſeorum edita fuerat. Eam memoratus rex Cadwallo poſt factam cum fratre concordiam in ſocietatem thori accepit, & ex ea Cadualadrum genuit.

Acceſſit & aliud infortunium, quia fames dira ac famoſiſſima inſipienti populo adhæſit.

Quam vero famem peſtifera mortis lues conſecuta eſt, quæ in brevi tantam populi multitudinem ſtravit, quantam non poterant vivi humare. Unde miſeræ reliquiæ patriam, factis agminibus, diffugientes tranſmarinas petebant regiones.

Ipſe etiam rex Cadwaladrus cum navigio miſerabili petens, &c. De Cadualadri querela.

Ut igitur inter hos & alios gemitus in Armoricano littore appulſus fuit, venit cum tota multitudine ſua ad regem Alanum, Salomonis nepotem, & ab illo digne ſuſceptus eſt.

Britannia ergo cunctis civibus, exceptis paucis, quibus in Gualliarum partibus mors pepercerat, deſolata per novem annos Britonibus horrenda fuit.

i. e. Britan. habitatore fere vacuam.

Quod cum ipſis indicatum fuiſſet, nefandus populus ille, collecta innumerabili multitudine virorum & mulierum, applicuit

plicuit in partibus Northumbriæ, & desolatas provincias ab Albania usque Cornubiam inhabitavit.

Ab illo tempore potestas Britonum in insula cessavit.

Recordatus Cadualadrus regni sui, jam à supradicta contagione purificati, auxilium ab Alano petivit, ut pristinæ dignitati restitueretur, &c. Ut in somnis admonitus fuerit ne Britanniam repeteret.

Tunc Alanus, sumptis diversis libris Aquilæ qui Sophoniæ, prophetavit.

Tunc Cadualadrus abjectis mundialibus propter dominum Romam venit.

Cum autem Ivor & Im naves sibi collegissent, quos potuerunt associaverunt sibi, & applicuerunt in insulam, atque quadraginta novem annis gentem Anglorum sævissima inquietatione adfecerunt.

Reges autem illorum, qui ab illo tempore in Gualliis successerunt, Karadoco Lancarbanensi, contemporaneo meo, in hac materia scribendos permitto:

Reges vero Saxonum Gulielmo Malmesbiriensi, & Henrico Huntendonensi.

Ex quodam Chronico incerti autoris, sed qui videtur scripsisse Galfredi epitomen, ita tamen, ut frequenter multa interserat, nescio an vera, quæ nusquam in Galfredo leguntur. Pag. 42.

De Ebranco rege.

Condidit & montem dolorosum, quod nunc Notingham.

Iste Bellinus 41°. annis regnavit, & fecit Northampton, Cantabrigiam, & Caerdoil.

f. Lud

Post hunc successit in regnum Cassibellanus, frater suus, qui fecit civitates, f. Excestriam, Colcestriam, Oxenfordiam, & Norvicum.

Iste Lucius fieri fecit quatuor villas, Notyngham, Erford, Salesbiry, & Huntingdun.

Hujus mater Helena, quæ sancta dicitur, Britanniæ nobilis alumna, Londonias muro, qui adhuc superest, cinxisse fertur, & Colcestriam mœnibus adornasse. Sed inter alia multa Hierusalem [a] instauravit, mundatamque idolis, basilicis plurimis adornavit.

S. Vortegirnus

Dedit Hengisto, duci Saxonum & Anglorum, terram in Lindeseia, ubi ipse Hengistus construxit castellum, quod lingua Anglorum Twangcaster vocabatur.

Anno Domini DI°. Port & duo filii sui cum duabus navibus in Britanniam venerunt in loco qui modo dicitur Portes-

[a] Instauratavit *MS.*

muthe,

muthe, & juvenem quendam Britonem nobiliss. cum multis aliis occiderunt.

Anno Dni. [a] CLVI°. Lucius, Britannorum rex, ad Eleutherium papam legatos misit, s. Eluanum & Meduinum, ut juxta ejus admonitiones Christianus fieret. Qui eosdem legatos baptizavit, & catholica fide suscepta ordinavit Eluanum in episcopum, Meduinum autem in doctorem. Et propter eloquentiam & scientiam, quam habebant in scripturis sacris, prædicatores ad Lucium in Britanniam reversi sunt.

De S. Germano & Lupo.

Qui cum hæresin illam extirpassent, episcopos in pluribus locis Britanniæ consecrarunt, beatum Dubricium summum doctorem in archiepiscopum statuerunt, & Landavensem ecclesiam, in honore beati Petri fundatam, sedem cathedralem collocarunt. Dubricius vero discipulos per ecclesias divisit, quasdam novas fundavit, Danielem in episcopum Bangorensem, & sanctum Iltutum in locum, ab illo Laniltut, i. e. ecclesia Iltuti, vocatum, ordinavit.

Pelagius Brito abbas famosi illius monasterii de Bangor extitit.

[Anno D'. 415. hic incepit, & ultra mare etiam 432.]

Quos Hengistus, Saxonesque ejus complices, nefanda proditione in monte Ambrosii, qui nunc Stanhenges dicitur, trucidaverat,

s. Saxones
Urbemque Badonis vallant, quæ nunc Bathonia.

Pag. 43. Anno Domini DXII. Dubricius migravit ad dominum. Et anno Domini 1120°. Nonis Maii ab insula Enthle ab Urbano Landavensi episcopo translatum fuit corpus S. Dubricii, & 4°. Cal. Junii in ecclesia Landavensi honorifice reconditum.

De Ida, primo Northumbrorum rege.

Flamburch, Ida venit cum 40ª. navibus ad Flamburgh juxta Scarburch,

---

Quando Britannia primum Anglia vocata. Et sic descendendo per reges Westsaxonum, usque ad Ecgbertum, qui apud Wintoniam coronatus est, ubi edictum fecit, ut Britannia ab illo die Anglia, & habitantes Angli vocarentur.

Sequuntur nomina regum & principum Walliæ à morte Cadualadri.

a 180. *supra lin. ab alia manu.*

Ex

Ex chronico incerti autoris, sed antiqui, de rebus Britannicis, quod repperi in Burnensi monasterio Lindensis provinciæ.

Pag. 44. Ninnius, sive Nennius, Britannus, Eluodugi (Elbodi) discipulus, autor fuit Chronici, cujus copiam mihi fecit Thomas Sulmo. Nam ille habebat exemplar non mutilum, & sine præfatione, ut meum erat.

De Britone.

Et postea ad istam venit insulam, quæ à suo nomine nomen accepit, i. e. Britannia.

Post intervallum multorum annorum, non minus DCCCC. Picti venerunt ad insulas, quæ Orchades vocantur, & postea finitimas insulas vastaverunt, & multas regiones, occupaveruntque eas in sinistrali parte Britanniæ, ubi manent usque hodie.

Novissime autem venerunt Scotti à partibus Hispaniæ ad Hiberniam. Primus autem venit Barptolemæus cum mille hominibus, tam viris quam mulieribus, & creverunt usque ad quatuor millia hominum, & venit super eos mortalitas, & in una septimana omnes perierunt.

Secundus ad Hiberniam venit Mineth quidam, filius agnominis, qui fertur navigasse super mare annum & dimidium, & postea tenuit portum in Hibernia fractis navibus, mansitque ibidem per multos annos, & iterum navigavit cum suis, reversusque est ad Hispaniam.

Et postea venerunt tres filii cujusdam militis Hispaniæ cum triginta ciulis, cum 30ª. mulieribus in unaquaque ciula, &c. Ut postea omnes ciulæ præter unam submersæ sint tempestate.

De familia vero illius ciulæ, quæ relicta est, ut diximus, propter confractionem, tota Hibernia repleta est usque in hodiernum diem.

Novissime venit quidam Hoctor, & inhabitavit cum omni gente sua.

In Britannia quoque Istoreth, Istorini filius, tenuit Dalrieta cum suis.

Buil autem cum suis tenuit Euboniam, & alias circiter.

Filii autem Liethan obtinuerunt regionem Dunectorum, & in aliis regionibus se dilataverunt, id est, in Guir, & Cetgueli (Kidweli), donec expulsi sunt à Cuneda, & à filiis ejus, ab omnibus regionibus Britannicis.

Britones venerunt in 3ª. ætate mundi ad Britanniam, Scithæ autem in 4ª. obtinuerunt Hiberniam. Scithæ autem, qui sunt in occidente, & Picti de aquilone pugnabant unanimiter contra Britones indesinenter.

De

De muro à Severo facto.

Et vocatur Britannico ſermone Gual.

Conſtantius Conſtantini Magni filius fuit, & ibi moritur, & ſepulchrum ipſius monſtratur juxta urbem quæ Caerſegeint, ut literæ, quæ ſunt in lapide tumuli, oſtendunt, & urbs vocatur alio nomine Mirmantum.

Britones autem dejecerunt regnum Romanorum, neque cenſum illis dederunt, neque reges eorum acceperunt, ut regnarent ſuper eos. Neque Romani auſi ſunt venire in Britanniam amplius ad regnandum, quia duces eorum Britones occiderant.

Pag. 45. *Tyrannis Ro: Legionum, quas Britanni in auxilium contra Pictos & Scottos vocabant.*

Romani autem ad imperium auxiliumque, & ad vindicandum, veniebant, &, ſpoliata Britannia auro argentoque, & ære, & omni pretioſa veſte, & melle, cum magno triumpho revertebantur.

S. Sax:

Vortegirnus autem ſuſcepit eos benigne, & tradidit illis inſulam, quæ lingua illorum vocatur Teneth, Britannico ſermone Ruoichun, regnante Marchiano ſecundo.

S. Vortegirnus.

Ipſe ſolus captus eſt, ac catenatus, ac regiones plurimas pro redemptione animæ ſuæ tribuit illis, i. e. Eſtſaxe, Southſaxe, ut ab illicita conjunctione ſe ſepararet.

At ille uſque ad regionem, quæ à nomine ſuo acceperat nomen, ſcilicet Vortigirmanum, miſerabiliter aufugit, ut ibi cum mulieribus ſuis lateret.

Et iterum Vortegirnus uſque ad arcem quam ædificaverat, & nomen ſuum impoſuerat, atque in regionem Demetorum juxta flu. Teivi, &c. Quo modo cum ſuis in arce, orante Germano, flammis conſumptus ſit.

Tertius Paſcent, qui regnavit in duabus provinciis, i. e. Buelt & Vortegirmanum, poſt mortem patris ſui, largiente Ambroſio qui fuerat rex in omnes reges Britannicæ gentis. Quartus Fauſtus, qui illi de filia ſua natus eſt. Quem ſanctus Germanus baptizavit, enutrivit, edocuit.

De S. Patritio in epiſcopum conſecrato.

Nomenque, quod eſt Patritius, ſumpſit, quia Manuum prius vocabatur.

Vidi librum Synodi, ab ipſis celebratæ, in bibliotheca Wigorn.

Auxilius, Iſerninus, & ceteri inferiori gradu ſimul cum eo ordinati ſunt.

S. Patritius.

Scripſit [a] abgetorica CCCLXV^e^. & eo amplius numero.

[a] Abietoria *apud Galeum, Tom.* II. *Hiſt. Vett. p.* 113. Abgetoria *eſt Waræo de Scriptorib. Hib. p.* 103. *ubi monet nihil aliud ſignificare quam alphabetum, ſive elementa quæ ſcripſit & docuit S. Patricius.*

Sepulchrum non invenitur, ſed in occulto humatus eſt nemine ſciente. Sepultura Patricii.

S. Sax.

Artur pugnavit contra illos in illis diebus, cum regulis Britonum, ſed ipſe dux erat bellorum. Primum bellum fuit in oſtio flu: quod dicitur Glevi. Secundum, tertium, quartum, & quintum ſuper aliud flu: Duglas, quod eſt in regione Linnvis. Sextum ſuper flu: quod vocatur Baſſas. Septimum bellum fuit in ſylva Caledonis, i. e. Catcoit Celidon. Octavum fuit in caſtello Guuinon. Nonum geſtum eſt in urbe Legionis. Decimum geſtum eſt in littore flu: quod vocatur Ribroit. Undecimum bellum fuit in monte, qui dicitur Agned Cathregonnon. Duodecimum fuit bellum in monte Badonis, in quo corruerunt uno die DCCC. & XL. viri de uno impetu Arturi.

Ex catalogo urbium Britannicarum ibidem.

Caer Legion Guaruuic.
Caer Guortegirn,
Caer Caradauc.
Caer Britto.
Caer Muncip.
Caer Penſauelcoit.
Caer Manchguid.

Ex Annotationibus quæ inſcriptæ erant margine antiqui Codicis Nennii, quem à Thoma Sulmone mutuo accepi. Pag. 46.

Vel à Britone, filio Iſioconis, qui fuit filius Alani de genere Japhedi, dicta eſt. Britannia unde.

ſup vocabant

Quam Britones inſulam Gueid, vel Guithe, quod Latine divortium dici poteſt. Vecta unde.

Ab incarnatione domini anni ſunt DCCC. uſque ad triceſimum annum Anarauht, regis Moniæ, id eſt, Mone, qui regit modo regnum Venedotiæ regionis, id eſt, Guenet. Fiunt igitur anni ab exordio mundi uſque in annum præſentem ſex M. C. & viii°. Anarauht rex Monæ.

A mari uſque ad mare, id eſt, à Totenes uſque ad Catenes. Tota Britannia à Britannis inhabitata.

Sic inveni, ut tibi Samuel, i. e. infans magiſtri mei Beulani, in iſta pagina ſcripſi. Leland. Ex his verbis conjectura eſt, Samuelem autorem fuiſſe annotationum, quæ erant in margine Chronici Nennii. Samuel, Bolani diſcipulus.

ubi de Scottis loquitur.

Iſte gener Pharaonis erat mas Scottæ filiæ.
Nulla tamen certa hiſtoria originis Scottorum reperitur.
Schytæ, id eſt, Scotti.
Lucius agnomine Levir maur, id eſt, magni ſplendoris,

propter

propter fidem quæ ejus tempore venit in Britanniam.

passuum

Per centum vero & xxx. millia P. id est, à Pengual, quæ villa [a] Scottice Cenail, Angl. Penelton dicitur, usque ad ostium Cluth flu. & Cair Pentaloch, quo murus ille finitur, rustico opere Severus ille prædictus construxit, sed nihil profuit.

Carutius postea imperator reædificavit, & septem castellis munivit inter utraque ostia, domumque rotundam politis lapidibus super ripam flu. Carun, quod à suo nomine nomen accepit, fornicem, in victoriæ memoriam, erigens construxit.

sup. Britannos Armoricanos.

Unde & nos illos vocamus in nostra lingua Letewicio, id est, semitacentes, quoniam confuse loquuntur.

Guasmoric juxta Lugubaliam ibi ædificavit urbem, quæ Anglice [b] Palmecastre dicitur. Leland. Hæc annotata erant eo loco, quo Nennius de Cairuorthigirn præsidio, à Vortegirno constructo, loquebatur.

Palmecastre ubi.

Iste Vortemir, filius Vortegirni, in synodo habita apud

sup. Vortegirnus.

Guartherniaun postquam nefandus rex ob incestum, quem cum filia commiserat, à facie Germani & clericorum Britanniæ in fugam iret, patris nequitiæ consentire noluit, sed rediens ad S. Germanum ad pedes ejus cecidit veniam postulans. Atque pro illata à patre suo & sorore sancto Germano calumnia terram ipsam, in qua prædictus episcopus obprobrium tale sustinuit, in æternum suam fieri sanxivit. Unde & in memoriam S. Germani Guarenniaun nomen, quod Latine sonat calumnia juste retorta, quoniam cum episcopum vituperare putaverat, semetipsum vituperio adfecit.

Pag. 47. Vortimerus sepultus Lindi.

In Lincolnia enim sepultus est.

[c] Mabut, i. e. filius horribilis, quoniam à pueritia sua crudelis fuit.

Arturius unde.

Arctur Latine translatum sonat ursum horribilem, vel malleum ferreum, quo confringuntur [d] molæ leonum.

Ida, filius [e] Eubba, tenuit regiones in sinistrali parte Humbri maris xii. annis, & junxit arcem id ++ dingueirin & Gurdbirneth, quæ duæ re- ++ ++

Verba sic signata ++ corrupte scripta sunt.

a *Sic, cum tribus asteriscis.* *b* *Sic, cum duobus punctis sub* P, *&* *cum* W *supra lin.* *c* *Sic, cum duob. punctis, &* e *supra lin.* *d* *Duo puncta sub* æ. *e* *Sic, cum duobus punctis.*

giones

giones fuerunt in una regione, i. e. Deur ab- ++ erneth, Anglice Deira & Bernicia. Deiria & Bernicia } unde.

Elfled, filia Edwini, XII°. die post Pentecosten baptismum accepit cum innumerabilibus viris & mulieribus cum ea, & hæc prima baptizata est.

Edwinus vero postea in sequenti pascha baptismum suscepit, & XII. M̅. hominum in uno die baptizati sunt cum eo. Si quis scire voluerit quis baptizavit eos, sic Renchidus episcopus, & Elbodus episcoporum sanctissimus mihi tradiderunt; Run e Mapur Beghen, i. e. Paulinus, Eboracensis archiepiscopus eos baptizavit, & per quadraginta dies non cessavit baptizare omne genus Ambronum, i. e. Aldsaxonum, & per prædicationem illius multi in Christo crediderunt. Sed cum inutiles magistro meo, i. e. Beulano presbytero, visæ sunt genealogiæ Saxonum, & aliarum genealogiæ gentium, nolui eas scribere, sed de civitatibus & mirabilibus Britanniæ insulæ, ut alii scriptores ante me scripsere, scripsi.

Renchidus Elbodus } episcopi.

Ambrones Ealdsaxones }

Lelandus. Ex verbis, quæ superius scripta sunt, conjectura mihi animum subit, partem aliquam earum rerum, quæ in marginibus antiqui exemplaris exarantur, autorem ipsum Nennium agnoscere, cum Elbodi, qui & alias Elbogudus dicitur, mentionem faciat, & diligentem aliquem lectorem collatis exemplaribus ea in marginibus scripsisse, quæ in codice Salleiensis monasterii sensiit deesse. At quid rursus, quod Beulani meminerit, cujus discipulum fuisse Samuelem in principio annotationum constat, nisi aliquis putaverit Samuelem prænomen esse Nennii, atque itidem præceptores habuisse & Elbodum, & Beulanum?

Nam Arthur Hierosolymam perrexit, & ibi crucem ad quantitatem salutiferæ crucis fecit, & ibi consecrata est, & per tres continuos dies jejunavit, & vigilavit, & oravit coram cruce dominica, ut ei dominus victoriam donaret per hoc signum de Paganis; quod & factum est, atque secum imaginem sanctæ Mariæ detulit, cujus fracturæ adhuc apud Wedale servantur in magna veneratione. Leland. Quæ hic secuntur de Wedale scripta fuerunt literis paulo & recentioribus, & majoribus: "Wedale Anglice, Vallis doloris Latine. Wedale "villa est in provintia Lodonesiæ, nunc vero juris episcopi "S. Andreæ Scotiæ, sex milliaria ab occidentali parte ab illo "quondam nobili monasterio de Melros." Arturius.

Pag. 48, 49. vacant.

Ex Chronico Dovarensis monasterii.

Pag. 50. De Julio Cæsare qualiter venerit in Britanniam patet ad plenum in libro Britonum. Qualiter autem fugatus fuerit à Cassibellano patet ibidem, & etiam in libro Lucani, ubi dicit, de eodem Cæsare loquens, " Territa quæsitis ostendit terga " Britannis," Quod autem habuerit bellum dictus Cæsar cum rege Cassivallano super Berhamdone, patet ad oculum per acervos super eundem montem, ubi corpora occisorum cumulatim sepeliebantur non longe à villa quæ vocatur Bregge.

De Arvirago rege quod probus fuerit, prudens, & bellicosus testatur liber Britonum. Quam autem formidabilis fuerit Romanis testatur Juvenalis poëta, ubi loquitur de quodam adulatore loquente ad Neronem Cæsarem verba consolatoria, dicente: " Regem aliquem capies, aut de temone Britanno

Ex

" Decidet Arviragus." Quod vero hic rex firmaverit castrum Dover, per hoc verissime colligi potest, quod, quando cœpit rebellare Romanis, muniverit terram suam multis castris, & munitionibus, & præcipue super maritima. Hinc veraciter conjiciendum est, quod illa loca, quæ facilius patebant hostibus, firmaverit diligentius, scilicet Richeburg, Walemere, Dover, & Hasting.

De rege Lucio primitus Christiano quod fecerit ecclesiam in dicto castro fidenter dicendum est: quod, etsi novam ecclesiam non fundaverit, quod est incertum, sine dubio antiquum templum idolorum, ibidem existens, in ecclesiam Christi convertit. Hoc enim legitur in libro Britonum, & etiam in Chronica Ro: pont. quod idem rex ad doctrinam Damiani & Faganii sacerdotum, qui eum docuissent fidem Christi, omnia templa Idolorum in regno suo converterat in ecclesias Christi, & pro flaminibus constituerat episcopos, & pro archiflaminibus archiepiscopos. Flamines vocabantur eo tempore principes sacerdotum Ydolorum.

De rege Artur & regina Guennara satis celebria sunt gesta. Sed de promotione castri per eos nihil restat memorabile, præter nomina Aulæ & Cameræ, & ad huc existentium, & nomina habentium ab eis. Et quædam ossa Walwani, militis sui fortiss: qui occisus fuit prope Dover in bello habito inter Arturum & Modrorum proditorem. Ad huc servantur ossa in castro.

Pag. 51. De rege Eadbaldo, filio Ethelberti, qui post baptismum rediit ad idola, & fugavit episcopos & sacerdotes, multa possunt inveniri in vita beatæ Mildreth: & qualiter revocatus sit

ad

ad fidem per Laurentium archiepiſcopum; qui Laurentius injunxit ei, in remiſſionem peccatorum, ut eccleſias dicaret ſicut prius deſtruxerat, & clericos foveret, quos perſecutus fuerat. Quod hic ordinaverit ſtatum canonicorum in caſtro liquido colligi poteſt ex hoc, quod, antiqua fama referente, canonici reſederint in caſtro centum annis & amplius. Computet qui voluerit, tantum temporis fluxit à tempore regis hujus uſque ad Withredum regem, qui tranſtulit canonicos ad eccleſiam beati Martini in villa Dovar; & quia diu hic rex regnavit poſt pœnitentiam ſuſceptam, ſemper vacans eccleſiis reparandis & ædificandis, credibile ſatis eſt, quod capellam ſuam in caſtro inter ceteras dicaverit & dotaverit.

De Withredo rege quod ædificaverit veterem eccleſiam in villa Dovar teſtantur veteres chronicæ, nec quicquam inde manet dubitabile.

Quod canonici, qui remoti fuerunt de caſtro, manſerunt in eccleſia veteri beati Mart. 400. & amplius patet per annos regum, qui regnaverunt poſt Uithredum uſque ad Henricum filium Gul: Conqueſtoris. A tempore verò ipſius Henrici uſque nunc omnia liquida ſunt.

Ex Prologo Chronici Gulielmi Thorn, monachi Auguſtiniani, de geſtis abbatum Auguſtinianorum. Pag. 52.

Thomas Spot monachus ſcripſit res geſtas abbatum S. Auguſtini uſque ad annum Domini 1272.

Ex Chronico.

S. Auguſtinus primam habuit habitationem Doroberniæ in loco, qui appellatur Stablegate.

Ethelbertus ab Auguſtino in die Penteccoſtes baptizatus.

Ethelbertus dedit Auguſtino palatium ſuum infra muros, ut ibidem Chriſto eccleſiam erigeret.

Fanum Idolorum Ethelberti extra muros converſum in eccleſiolam S. Pancratii.

Et paulo poſt, inſtigante Auguſtino, ibidem templum Petrò & Paulo dedicavit.

[a] Miſſuri argenteum, [b] Stapton aureum, iterum cellam cum freno aureo & gemmis exornatam, ſpeculum argenteum, armigaiſia, oloſerica, camiſiam ornatam, quæ mihi de domino Gregorio directa fuerant.

Eccleſia Petri & Pauli conſecrata ſepulturæ regum & epiſcoporum.

a L. miſſurium è *decem Scriptoribus, col. 1762. Eſt vaſis genus (Frebero patina ingens) ex eo vocatum, quod dono miſſum, notante Somnero.* b Scapton *apud X. Script. loc. cit. Mendoſe, cenſente Somnero, pro* ſceptrum.

Privilegium Augustini pro immunitate monasterii Petri & Pauli confirmatum plumbeo sigillo.

Circa hæc tempora quidam civis Londinensis, ad instigationem regis Ethelbriti, construxit ecclesiam, in honorem S. Petri apostoli, in occidentali parte ejusdem urbis in loco, qui Thorney tunc dicebatur.

Anno domini 664. rex Cant: Ercombertus obiit.

Anno 687.

Circiter hæc tempora quidam Swebard rex, qui regnum Cantuar. violenter obtinuerat, dedit Eabbæ, abbatissæ de Minstre, quæ præcessit beatam Mildredam, terram, quæ continet XLIIII. manentes, in loco qui dicitur Sudaney juxta insulam de Thanet.

Oswinus rex dedit Adriano abbati terram unius aratri, quæ tunc pertinebat ad curiam de Livinge, in qua terra solebat esse mina ferri.

Bricwaldus, abbas tunc monasterii de Reyculver, electus est in archiepiscopum Cantuar:

Anno Domini 721. Ethelbertus, filius Withredi, regis Cant: dedit terram unius aratri circa flu: de Limene, Mildredæ, tunc abbatissæ de Minstre.

i. e. monast. S. August.

Rex Canutus dedit nobis manerium de Minstre.

Anno Domini 1480. insula de Thanet à Danis piratis devastatur, monasterium de Menstre comburitur cum clericis & populo qui illhuc confluxerant.

Canonici expulsi è metropolitana Cant: ecclesia.

Anno Domini 1000. industria Alfrici archiepiscopi & Wulfrici abbatis, expulsi sunt canonici ab ecclesia S. Trinitatis Cantuar:

Lelandus.

Principio monachi erant in ecclesia Trinitatis, deinde canonici, 3°. monachi.

Quo tempore Dani Cantuar: depopulabantur monachi Augustiniani thesauros abscondebant, qui nec dum inventi sunt.

Pag. 53. Anno Domini 1207. Canutus rex dedit S. Augustino, & fratribus hujus monasterii, corpus beatæ Mildredæ cum tota terra sua.

Anno Domini 1030. Elstanus abbas corpus S. Mildredæ xv. Cal. Ju. de Thaneto ad monasterium suum transtulit.

Stigandus, archiepiscopus Cantuar: & Egelsinus, abbas S. Augus: Cantios armatos contra Gul. Nothum produxerunt, ut sic saltem libertatem ab illo extorquerent.

Egelsinus abbas, Gul. tyrannidem veritus, cum magnis sui cœnobii thesauris in Daciam profugit.

Inscriptio

Inscriptio recondita in tumba D. Augustini,

Inclytus Anglorum præsul, pius, & decus altum,
Hîc Augustinus requiescit corpore sanctus.

Lelandus. Addita erant hæc carmina barbaro seculo, quo translatus fuit.

Anno Domini 1110. rex Henricus primus concessit abbati, & suis successoribus, ut mercatum haberent apud Minstre in insula de Thanet.

Hugo, abbas 2[us]. ejus nominis, fundavit hospitale S. Laurentii extra muros Cantuar. anno Domini 1148.

Anno Domini 1168. die decollationis S. Joannis Baptistæ combusta fuit ista ecclesia pro maxima parte, in qua combustione multi codicilli antiqui perierunt. Ecclesia Augustinianorum conflagrabat.

Abbas S. Augustini antiquitus regnante Henrico 2°. monetam habuit argenteam.

Anno Domini 1174. fuit ecclesia Christi Cantuar: combusta die S. Bertini abbatis.

Anno Domini 1220. Reginaldus de Manhelle vendidit Roberto, abbati S. Aug. hospitium prope cœmiterium S. Olavi.

Ethelberga, quæ Edwino Northumbrano nupsit, alio nomine Tate dicta est.

Ipse vero Edbald dedit ei villam de Liminge, quæ fecit ibi monasterium, & ibidem sepulta est. Duplex structura monasterii in Thanato.

Quæ ecclesia immediate conjuncta est capellæ beatæ Mariæ virginis, quam beata Domneva fieri procuravit.

Sige
Successit Sexburga, consecrata à Cuthberto archiepiscopo.

Tempore hujus Dani singulis annis advenientes Thanati insulam devastabant, & moniales paucæ factæ nimium vexatæ sunt.

Post obitum Sigeburgæ abbas Seledritha à rege Cudredo surrogatur. Seledritha abbas Monasteriensis.

Anno 1011. Swanus, rex Danorum, pater Canuti, cum magno exercitu veniens destruxit totam insulam Taneti, & dictum monasterium S. Mariæ, à Domneva constructum, cum monialibus, sacerdotibus, clericis, & aliis populis inclusis, funditus delevit, & concremavit.

Circa annum Domini 1282. dominus rex Edwardus diligenter fecit inquiri ubique in chronicis, & in annalibus, tam domorum religiosorum, quam alibi, de jure, & dominio, quod reges Angliæ solebant habere super regnum Scottiæ, & de homagio, & servitio, quod reges Scottiæ facere consueverunt regibus Angliæ. Et, ne illa oblivionis nebula in posterum delerentur, jussit in chronicis nostris specialiter annotari. Pag. 54.

Tempo-

Thomas Pontius doctor Theologiæ & abbas S. August: fuit Ro: Thomas Waleys Dominicanus.

Temporibus quibus idem Thomas stetit in curia Ro: eratque ibi quæstio agitata inter papam Joannem XXII^m. & quendam fratrem, ordine Prædicatorum, nomine Thomam Waleys, & est quæstio, " Utrum animæ beatorum videbunt Deum facie " ad faciem ante diem judicii, &c." Quo pacto contra sententiam papæ partem adfirmativam defenderit, utque Thomas Pontius abbas subscribens, edito libello, sententiæ Thomæ Walensis magnam ibidem laudem meruerit.

Chronicon Gulielmi Thornei desinit in anno Domini 1375.

Ex libello de vita Myldrithæ.

Monasterium Mildrithæ in Thanato devastatum per piratas.

Ædburga abbas in Thanato, opera Ethelburgæ reginæ, condidit cœnobium de Limingis, quo transtulit Mildrythæ corpus. Leyland. Postea cessavit monasterium de Limingis, & venit in potestatem archiepiscoporum Cantiæ, qui ecclesiam utcunque restauraverunt.

Ley.

Lanfrancus presbyteros induxit in ecclesiam S. Gregorii. Postea Gulielmus, archiepiscopus Cant: professione canonicus S. Usithæ canonicos induxit.

Tandem Lanfrancus archiepiscopus Mildritham & Ædburgam ad ecclesiam S. Gregorii, quæ est in Cantuaria, transtulit.

Mildrida trineptis Ethelberti magni.

Pag. 55. *Ex libro Donationum ecclesiæ Christi & S. Augustini.*

Ex Donatione Lotharii regis Cant.

Anno Domini 679.

Concedo terram in insula Thanatos in loco, qui appellatur Westanea, tibi Birthwolde abba, tuoque monasterio, cui nomen Raculf. Et ibidem in fine: Exceptis istis tribus, expeditione, pontis & arcis constructione. Lelandus. In omnibus antiquis Saxonum donationibus, quæ bene multæ in hoc libello erant, semper addita illa clausula erat. Sed Donationes solam spectabant Cantiam; unde adducor ut credam, Expeditionem homines ad bellum aptos spectare, Pontem necessariam pontium constructionem, Arcem autem castellorum constructionem.

Anno 680.

Ex Donatione Ceadwallæ ad Wilfridum episcopum.

Insuper addidimus terram, quæ nominatur Tagmere, fratribus Deo servientibus in ecclesia S. Andreæ apostoli, posita Rofæ super ripam, quæ dicitur Wedringmuthe.

Ex

Ex quadam Ceadwallæ Donatione.

Ego Ceadwala cum conjuge mea Kendritha.

Donatio Withredi, Cantiorum regis.

Anno Dominicæ incarnationis 694. ego Withredus, rex Cantiæ, concedo terram quatuor aratorum pro amore Dei, & Brightwaldi archiepiscopi, ecclesiæ beatæ Mariæ, quæ sita est apud Liminges, quæ terra vocatur Wihelmestun, cum omnibus, ad eam rite pertinentibus, campis, sylvis, pratis, pascuis, liberam ab omnibus servitiis, exceptis expeditione, pontis & arcis constructione.

Pag. 56. vacat.

Ex Donatione Eadbrighti Anno D. 741. Pag. 57.

Ego Eadbright reg: cog. Eating, pro salute animæ meæ, concedo ecclesiæ Christi in Dorobernia capturam piscium, quæ habetur in ostio flu: quæ dicitur Limenea, & partem agri, in qua situm est oratorium S. Martini, cum domibus piscatorum, &c.

Opus Cutheberti archiepiscopi.

Construxit basilicam juxta ecclesiam Christi, quam S. Joanni Baptistæ consecravit, ubi ipse & successores sui honorifice sepelirentur. Est hæc basilica in cryptis.

Donatio Ealhmundi, regis Cant.

Anno D. 784. Ego Ealhmundus, rex Cantiæ, do tibi Wehtrede honorabili abbati, tuæque familiæ degenti in loco, qui dicitur Raculfceastre, terram xii. aratorum, quæ dicitur Scyldwic, cum universis ad eam rite pertinentibus, liberam ab omni seculari servitio, & ab omni regali tributo, exceptis expeditione, pontis & arcis constructione.

Ex Donatione Eadberti, regis Cantiæ, Anno 747.

¶ Concedo ecclesiæ, quæ est apud Raculf, & tibi Deneheah abba, tuæque familiæ, pro salute animæ meæ, vectigal, & tributum, unius navis in portu, ac villa, quæ dicitur Fordwic, ad opus, ut præfatus sum, S. Mariæ, quæ jam in nominata ecclesia Deo servit.

¶ *Ex Synodo, celebratur apud Baccanceld, præsidente Ceneulfo rege, & Athelardo archiepiscopo Cant:*

Anno D. 798.

Ego Eadulf, Siddenensis episcopus, subscripsi.
Ego Tydfridus, Dammocæ episcopus, subscripsi.
Ego Wernbrightus Legorensis subscripsi,

Ex

Ex Donatione Ceneulfi, regis Merciorum, & Cuthredi, regis Cant: Anno D. 804.

In loco, qui dicitur Liminge, ubi jacet corpus sanctæ Eadburgæ.

Anno D. 811.

nul

Wluredus, archiepiscopus Cant. emit. à Ceneulfo rege Graveneam.

Ex Donatione Cenulfi ad ecclesiam Christi.

Et duo prata, in orientali parte flu: Sture sita.

Ex Donatione Wulfredi archiepiscopi facta ecclesiæ Christi anno D. 824.

Item dedi eisdem monachis villam, quæ dicitur East-stur. Et paulo post, intra ripam flu: Sture.

Ex Donatione Atulfi & Ethelstani.

Præsente Tatnotho presbytero tunc quidem electo ad episcopatum Dorobrevi, id est, civitatis Rosæ.

Ex quadam Donatione Pleimundi archiepiscopi.

Concedo ecclesiæ Christi terram, quæ vocatur Wesingmersc, juxta flu. quod vocatur Rumenea.

Donatio Eadulfi ducis.

Ego Athelstanus, rex totius Britanniæ, hanc donationem confirmavi.

In alia Donatione.

Ego Athelstanus rex signo crucis confirmavi.

Lelandus.

Saxonum reges omnes donationes suas signo crucis confirmabant.

Pag. 58. *Donatio Egelredi.*

Anno Domini 979. ego Egelredus rex concedo ecclesiæ Christi in Dorobernia terras juris mei, scilicet Sandwic & Estreia, liberas ab omni seculari tributo, exceptis expeditione, pontis & arcis constructione.

Cnut, rex Anglorum, dedit ecclesiæ Christi brachium sancti Barptolemæi.

[[a] Anno ab incarnatione domini DCXCIIIJ°. Withredus, gloriosus rex Cant. cum reverentissimo archiepiscopo Brithuualdo, præcepit congregari concilium in loco, qui nominatur Baccancelde, præsidente eidem concilio jam nominato clementissimo rege Cant. Withredo, & eodem venerando patre & primate totius Britanniæ, simulque Tobia episcopo

a Nescio à cujusnam manu sint inclusa. Nec magis liquet è quonam codice fuerint traducta. Id tamen scimus, eadem etiam exstare, sed magna cum discrepantia, in Tom. I. *Spelmanni Conciliorum, p.* 189.

Rosensis

Rofensis ecclesiæ, cum abbatibus, abbatissis, presbyteris, diaconibus, ducibus, satrapis, pariter tractantes de statu ecclesiarum Dei in Anglia, & de his, quæ à fidelibus regibus, prædecessoribus ejus & propinquis, Æthelberto videlicet posterisque ejus, Deo omnipotenti in propriam hereditatem data fuerunt, qualiter secundum veram justitiam stare & permanere valeant, vel quomodo ea servare oporteat amodo & usque in finem seculi, constituentes. " Ego, [a] inquit, With-
" redus rex terrenus, à rege regum compunctus, zelo recti-
" tudinis accensus, ex antiqua traditione sanctorum patrum
" didici, non esse licitum alicui homini, in laïco habitu con-
" stituto, usurpare sibi, quasi propriam possessionem, quod ante
" fuerat domino concessum, & cruce Christi firmatum. Sci-
" mus enim, & veraciter constat, quia, quod semel accepit
" homo donatione alterius in propriam potestatem, nullatenus
" sine injuria illud iterum dimittet. Horrendum est itaque
" hominibus deum vivum expoliare, tunicamque ejus, &
" hereditatem, scindere. Cum ergo Deo aliquid oblatum
" fuerit de terrenis substantiis, ad hoc, ut facilius promereri
" valeant, offerentes, æternam retributionem percipere in cœ-
" lis, manifeste declaratur, quod, quanto incautius homo se-
" cularis applicuerit se in hereditatem regis æterni, tanto di-
" strictius à Deo punietur. Pro qua re firmiter decrevimus, &
" in nomine omnipotentis Dei, omniumque sanctorum, præ-
" cepimus omnibus successoribus nostris, regibus, principi-
" bus, & omnibus in laïco habitu constitutis, ut nulli unquam
" liceat alicujus ecclesiæ, vel monasterii, dominium habere,
" quæ à me, vel antecessoribus meis priscis temporibus Deo
" tradita sunt in perpetuam hereditatem, & sanctis ejus. Ma- Pag. 59.
" gis autem, sicut in canonibus præcipitur, observandum est,
" ut, quando aliquis de prælatis defungitur episcopus, abbas,
" vel abbatissa, intimetur archiepiscopo propriæ parochiæ, &,
" cum ejus consilio & consensu, vita ac munditia ejus exami-
" nata, qui dignus invenitur eligatur, & nullo modo sine
" consensu & consultu archiepiscopi promoveatur. Neque de
" hac re aliquid pertinet ad decretum, vel imperium, regis. Il-
" lius autem est comites, duces, optimates, principes, [b] præfectos,
" judices seculares statuere; Metropolitani vero archiepiscopi
" ecclesias Dei replere, gubernare, episcopos, abbates, abba-
" tissas, ceterosque prælatos eligere, statuere, firmare, admo-
" nere, ne quis de ovibus Christi, scilicet æterni pastoris, ab-
" erret. Hæc lex per ævum in regno nostro inperpetuum
" [[c] permaneat] omnibus ecclesiis Dei, pro salute animæ

a Hæc omnia, quæ commatibus signavimus, expuncta sunt; sed à quonam non constat. Attramentum autem est paullo diversum. *b* Profectos *MS.*
c E Spelmanno.

Ethelredus dedit locum de Eovesham in usum monasterii.

Ethelredus ex Ostrida, [a] filia Oswii regis Aquilonis, genuit Colredum principem.

Ethelredus rex factus monachus apud Bardeney, & postea abbas ibidem.

Kenredus fundator monasterii de Evesham procurante Egwino episcopo.

Werburga primum sacerdos apud Hely.

Alnotus, ex servo Werburgæ Anachorita factus, à latronibus martyrium pertulit, & sepultus est apud Stow prope Bukbridg.

Werburga obiit apud Trentam, & sepulta est apud Hamburg.

Translatio Werburgæ ad Cestriam anno D. 875.

Werburgæ reliquiæ translatæ per Hamburgenses ad Cestriam.

Ex 2°. libro vitæ S. Werburgæ.

LLeon Guaur conditor Cestriæ, ut testatur Ranulfus.

Cathedralis ecclesia S. Petri & Pauli Cestriæ ædificata fuit circa tempora Lucii regis.

Bannochorense monasterium xii. millibus passuum à Cestria.

Elfleda, filia Alfredi Magni, egit de reparando & ampliando collegio Petri & Pauli Cestriæ.

Sed tabella quædam, quæ est in collegio S. Joannis Cestriæ, docet Edmundum, filium Edwardi primi, sive Senioris, fuisse secundum reparatorem collegii Petri & Pauli Cestriæ.

Ethelfleda.

[Non in cœnobio, sed in ecclesia S. Petri Glocestriæ honorifice humata est, teste Hovendune.]

Ethelfleda, Merc. princeps, condidit & dedicavit S. Werburgæ cœnobium apud Glocestre, ubi & sepulta fuit.

Leofricus, comes Cestriæ, reparavit monaster. Eoveshamense.

Leofricus fundator monasterii de Coventre.

Leofricus reparavit collegium S. Joannis Cestriæ.

Leofricus reparavit monasterium S. Werburgæ Cestriæ.

Hugo Lupus, filius ducis Britanniæ, & nepos Gulielmi Magni ex sorore, factus est comes Cestriæ, & postea, vocato Anselmo, mutavit collegium S. Werburgæ, ubi erant Canonici, i. e. Præbendarii, in collegium monachorum, ubi primus abbas erat Richardus, Beccensis monachus, per Anshelmum designatus.

Richardus, filius Hugonis Lupi, patri successit.

Wilhelmus, filius Nigelli, constabularius Cestriæ.

Richardus, filius Hugonis Lupi, duxit inuxorem Matildem, neptem Henrici primi ex sorore.

Richardus Lupus periit naufragio, eratque monachis Cestriæ, consilio Matildis, inimicus.

[a] Filii MS.

Anno

Anno D. 1180. tempore quadragesimali magna pars Cestriæ. conflagravit.

Pag. 64. *Ex libello Gildæ cog: sapientis.*

Polydorus in epistola sua colligit Gildam floruisse tempore Pelagii secundi pontificis Ro: circiter annum Domini 580.

Britannia insula, in extremo ferme orbis limite, Circium occidentemque versus, divinâ, ut dicitur, staterâ, terræ totius ponderatrice, librata, ab Aphrico boreali propensius tensa axi, octingentorum in longitudinem millium, ducentorum in latitudinem, spatium, exceptis diversorum prolixioribus promontoriorum tractibus, quæ arcuatis Oceani finibus ambiuntur, tenens; cujus diffusiore, &, ut ita dicam, intransmeabili undique circulo, absque meridianæ freto plagæ, (quo ad Galliam Belgicam navigatur) vallata, duorum ostiis nobilium fluminum, Tamesis ac Sabrinæ, veluti brachiis (per quæ eidem olim transmarinæ delitiæ ratibus vehebantur) aliorumque minorum, munita: bis denis, bisque quaternis civitatibus, ac non nullis castellis, murorum, turrium, portarum, domorum (quarum culmina, minaci proceritate porrecta, in edito forti compage pangebantur) munitionibus, non improbabiliter instructis, decorata, campis, late pansis, collibusque, amœno-situ locatis, præpotenti culturæ aptis, montibus, alternandis animalium pastibus maxime convenientibus, &c. Ibidem de fertilitate atque amœnitate insulæ.

Britanniæ situs.

Gallia Belgica.

Tamesis flu.

Sabrina flu.

s. flu.

Viginti octo civitates in Britann:

Fertilitas & amœnitas Britan:

s. Britannia

Hæc, erecta cervice & mente, ex quo inhabitata est, nunc deo, interdum civibus, non nunquam etiam transmarinis regibus, & subjectis, ingrata consurgit.

Erecta cervix Britann: & contumacia.

Et tacens vetustos immanium tyrannorum annos, qui in aliis, longe positis, regionibus vulgati sunt, ita ut Porphyrius, rabidus orientalis adversus ecclesiam canis, dementiæ suæ ac vanitatis stylo, hoc etiam adnecteret: "Britannia," inquiens, "fertilis provincia tyrannorum." [Falsum est.]

Porphyrii elogium de Britan:

Britannia fertilis provincia tyrannorum.

Illa tantum proferre conabor in medium, quæ temporibus Romanorum imperatorum & passa est, & aliis intulit civibus, & longe positis, mala. [a] Quantum tamen potuero non tam ex scriptis

Non præstat Gildas, quod pollicetur.

[a] Quam *MS.*

patriæ,

patriæ, scriptorumve monimentis (quippe quæ vel, si qua fuerint, aut ignibus hostium exusta, aut civium exulum classe longius deportata, non compareant) quam transmarina relatione, quæ crebris irrupta intercapedinibus non satis claret.

Libri combusti.

Libri de rebus Britan. in Armoricam abducti.

f. exercitus Ro:

Sed transfretans, insulæ parendi leges, nullo obsistente, advexit, imbellemque populum, sed infidelem, non tam ferro, igni, machinis, ut alias gentes, quam solis minis, vel judiciorum concussibus, in superficie tantum vultus, presso in altum cordis dolore, sui obedientiam proferentem, edictis subjugavit. Quibus statim Romam, ob inopiam, ut ajebant, stipendii repedantibus, & nihil de rebellione suspicantibus, rectores, sibi relictos, ad enuncianda plenius, vel confirmanda Romani regni molimina, leæna trucidavit dolosa. Quibus ita gestis, cum talia senatui nuntiarentur, & propero exercitu vulpeculas subdolas ulcisci festinaret, non militaris classis (parata fortiter dimicare pro patria) nec quadratum agmen, neque dextrum cornu, aliive belli apparatus in littore conspiciuntur; sed terga pro scuto fugantibus dantur, & colla gladiis gelido per ossa tremore currente, manusque vinciendæ muliebriter protenduntur, ita ut in proverbium, & derisum, longe lateque [a] effertur, "Britanni non sunt in bello fortes, nec in pace fideles." Itaque Romani, multis perfidorum cæsis, nonnullis ad servitutem (ne terra penitus in solitudinem redigeretur) mancipatis, patria vini oleique experte relicta, Italiam petunt, suorum quosdam relinquentes præpositos, indigenarum dorsis mastigias, cervicibus jugum, solo nomine Romanæ servitutis honorem facturos, ac non tam militari manu, quam flagris, callidam gentem maceraturos, & si res sic postulasset, ensem, ut dicitur, vagina vacuum, lateri ejus accommodaturos; ita ut non Britannia, sed Romana, censeretur, & quicquid haberi potuisset

Romani Britan: sibi subjugant.

Inopia stipendii fecit, ut multi Romani Britan. relinquerent.

Romanorum cædes.

Gildas plenus est hujusmodi nugarum. An dolus erat occidere violentos fures Romanos?

Falsa sunt hæc, quæ scribit de Britannis, qui sæpe Romanorum violentum excusserunt imperium, testibus etiam ipsis Romanis.

Honestum Gildæ testim: Britanni non sunt in bello fortes, nec in pace fideles.

Britannia vini & olei expers.

Pag. 65.

Non Britannia, sed Romana, Supple, terra censeretur.

[a] *Potius*, efferatur.

potuiſſet æris, argenti, vel auri imagine Cæſaris notaretur. [Videtur verum hoc.]

Omne æs, argentum, & aurum notatum Cæſaris imagine.

Quæ licet ab incolis tepide ſuſcepta ſint, apud quoſdam tamen integre, & alios minus uſque ad perſecutionem Diocleſiani tyranni novennem, in qua ſubmerſæ per totum mundum ſunt eccleſiæ, & cunctæ ſacræ ſcripturæ, quæ inveniri potuerant, in plateis exuſtæ, & electi ſacerdotes gregis domini cum innocentibus ovibus trucidati; ita ut ne veſtigium quidem, ſi ita fieri potuiſſet, in nonnullis provinciæ locis Chriſtianæ religionis appareret.

☞ Perſecutio Diocleſiani.

Libri ſacri combuſti.

Ne penitus craſſa atræ noctis caligine Britannia obſcuraretur, [a] clariſſimos lampades ſanctorum martyrum nobis accendit, quorum nunc corporum ſepulturæ, & paſſionum loca, ſi non lugubri divortio Barbarorum, quam plurima ob ſcelera noſtra, civibus adimerentur, non minimum intuentium mentibus ardorem divinæ charitatis incuterent. S. Albanum Verulamienſem, Aaron & Julianum Legionum urbis cives, ceteroſque utriuſque ſexus diverſis in locis ſumma magnanimitate in acie Chriſti perſtantes, dico. Quorum prior poſtquam, charitatis gratia, confeſſorem, perſecutoribus inſectatum, & jam jamque comprehendendum (imitans & in hoc Chriſtum, animam pro ovibus ponentem) domo primum, ac mutatis demum mutuo veſtibus, occuluit, & ſe diſcrimini in fratris ſupradicti veſtimentis libenter perſequendum dedit; ita deo placens, inter ſacram confeſſionem cruoremque, coram impiis, Romana tum ſtigmata, cum horribili fantaſia, præferentibus, ſignorum miraculis mirabiliter adornatus eſt, ut oratione ferventi, inſtar Iſraheliticæ arentis viæ, minuſque tritæ, (ſtante diu arca, prope glareas, teſtamenti, in medio Jordanis canali) iter ignotum, trans Thameſis nobiliſ: flu. alveum, cum mille viris, ſicco ingrediens pede, (ſuſpenſis utrinque more præruptorum fluvialibus montium gurgitibus) aperiret, & priorem carnificem, tanta prodigia videntem, in agnum ex lupo mutaret, & una ſecum triumphalem marty: palmam ſitire vehementius, excipere fortius, faceret. Et c.

Sepulturæ martyrum in Britannia incurſione Barbarorum multis locis obſcuratæ.

Albanus.

Aaron.

Julianus.

Amphibalus de nomine Gildæ ignotus.

Error Gildæ.

Tameſis corrupte pro Muro flu. qui Verolamium præterlabitur.

Carnifex fidem Chriſti agnoſcit.

[a] *Sic, genere maſculino.*

Nam

Christiani se occultant.

Nam qui superfuerant sylvis ac desertis, abditisque speluncis, se occultavere.

Igitur bilustro supra dicti turbinis nec dum ad integrum expleto, emarcescentibusque necis autorum nephariæ edictis, lætis luminibus omnes Christi [a] tyronibus, quasi post hyemalem ac prolixam noctem, temperiem lucemque serenam auræ cœlestis excipiunt; renovant ecclesias, ad solum usque destructas; basilicas sanctorum martyrum fundant, construunt, perficiunt; ac velut victricia signa passim propalant; dies festos celebrant; sacra mundo corde oreque conficiunt; omnes exultant filii, gremio ac si matris ecclesiæ confoti.

Christiani in Britannia ecclesias renovant. Dies festi.

Pag. 66.

Arriana hæresis in Britannia.

Mansit nanque hæc Christi capitis membrorum consonantia suavis, donec Arriana perfidia, atrox [b] ceu anguis, transmarina nobis evomens venena, fratres in unum habitantes exitiabiliter faceret [c] sejugi, ac sic quasi via facta trans oceanum omnes omnino bestiæ feræ, mortiferum cujuslibet hæreseos virus horrido ore vibrantes, lætalia dentium vulnera patriæ, novi [d] semper" aliquid audire volenti, & nihil certe stabiliter obtinenti, infigebant. Itemque tandem tyr: virgultis crescentibus, & in immanem sylvam jam jamque erumpentibus, insula Romanum nomen, nec tamen morem legemque, tenens, quin potius abjiciens, germen suæ plantationis amarissimæ ad Gallias, magna comitante satellitum caterva, Maximum imperatoriis insignibus, quæ nec decenter usquam gessit, non legitime sed ritu tyrannico initiatum, mittit. Ille, callida primum arte potius quam virtute, finitimos quosque pagos, vel provincias, contra Romanum statum, retia [e] perjuria mendaciique sui facinoroso regno adnectens, & [f] unam alarum ad Hispaniam, alteram ad Italiam extendens, & thronum iniquissimi imperii apud Treveros statuens, tanta insania in domos debacchatus est, ut duos imperatores legitimos, unum Roma, alterum religiosissima vita pelleret.

Britannia novarum rerum cupida. Sylva tyrannorum.

Maximi expeditio in Galliam cum flore juventutis & robore militum Britan:

Cædes imperatorum & fuga.

Britannia milite spoliata.

Exin Britannia omni armato milite, militaribus copiis, rectoribus, licet immanibus, ingenti juventute, spoliata, (quæ comitata vestigia supradicti tyranni domum nusquam ultra rediit) & omnis belli usu ignara, duabus primum gentibus transmarinis vehementer sævis, Scottorum à Circio, Pictorum ab Aquilone calcabilis multos stupet gemitque annos. Ob quarum infestationem, dirissimamque depressionem, legatos Romam cum epistolis mittit, militarem manum ad se vindicandam lachrimosis postulationibus poscens, & subjectionem sui Romano imperio continue tota animi virtute (si hostis longius

Scotti. Picti.

Legati à Britan: Romam missi.

a *L.* tyrones. b *Sic.* c *Sic. Et veteres sæpe omittebant litteram* n. d *Bis occurrit.* e *L.* perjurii. f *Una MS.*

arceretur)

arceretur) vovens. Cui mox destinatur legio, præteriti mali immemor, sufficienter armis instructa. Quæ ratibus trans oceanum in patriam advecta, & cominus cum gravibus hostibus congressa, magnamque ex eis multitudinem sternens, & omnes è finibus depulit, & subjectos cives tam atroci dilaceratione ex imminenti captivitate liberavit; quos jussit construere inter duo maria, trans insulam, murum, ut esset arcendis hostibus à turba instructus terrori, civibusque tutamini: qui à vulgo irrationabili absque rectore factus non tam lapidibus quam cespitibus non profuit. Legione autem domum cum triumpho magno, & gaudio, repedante, priores inimici, ac si ambrones lupi profunda fame rabidi, siccis faucibus ovile circumsilientes, non comparente pastore, alis remorum remigumque brachiis, ac velis, ventorum plenis, vecti, terminos rumpunt, cæduntque omnia, & quæque obvia, maturam ceu segetem, metunt, calcant, transeunt. Iterumque mittuntur queruli legati, scissis (ut dicitur) vestibus, opertisque sablone capitibus, impetrantes à Romanis auxilia, ac, veluti timidi pulli, matrum fidissimis alis succumbentes, ne penitus misera patria deleretur, nomenque Romanum, quod verbis tantum apud eos auribus resultabat, vel exterarum gentium opprobrio obrosum vilesceret.

Legio à Romanis in Britanniam missa.

Picti & Scotti fugati.

Murus ex cespitibus lapide mixtis.

Ambrones.

Reditus Scottorum & Pictorum.

Britanni secundo à Romanis auxilia petunt.

At illi, quantum humanæ naturæ possibile est, commoti tantæ historia tragœdiæ, volatus ceu aquilarum, equitum in terra, nautarum in mari, cursus accelerantes, inopinatos primum, tandem terribiles, inimicorum [a] cervicibus" mucronum ungues infigunt, [b] casibusque foliorum tempore certo assimilandam hisdem peragunt stragem, ac ut montanus torrens, crebris tempestatum rivulis auctus, sonoroque meatu alveos exundans, uno objectas sibi evincit gurgite moles; ita æmulorum agmina auxiliatores egregii (si qua tamen evadere potuerant) præpropere trans maria fugaverunt, quia anniversarias avide prædas nullo obsistente trans maria exaggerabant. Igitur Romani patriæ denuntiantes, nequaquam se tam laboriosis expeditionibus posse frequentius vexari, &, ob imbelles erraticosque latrunculos, Romana signa, tantum talemque exercitum, terra ac mari fatigari; sed ut potius sola, armis consuescendo, ac viriliter dimicando, terram, substantiolam, conjugem, liberos, &, quod his majus est, libertatem vitamque totis viribus vindicaret, & gentibus, nequaquam se fortioribus, (nisi segnitia & torpore dissolveretur) inermes nullo

Pag. 67.

Legio Romanorum Britanniam repetit.

Similitudo.

Scotti & Picti trans maria fugati.

Scottos, & Pictos, imbelles & erraticos latrunculos appellat.

Hortatio ad militiam.

a *Hæc vox mox post* ungues *occurrit etiam in MS.* b Casibus quæ fol. MS.

modo vinclis vinciendas, sed instructas peltis, ensibus, hastis, & ad cædem promptas protenderent manus, suadentes ([a] & quia hoc putabant aliquid derelinquendo populo adcrescere) murum, [b] non alterum, sumptu pub. privatoque, adjunctis secum miserabilibus indigenis, solito structuræ more, tramite à mari usque ad mare inter urbes, quæ ibidem forte ob mètum hostium collocatæ fuerant, directo ædificant, fortia formidoloso populo monita tradunt, exemplaria instituendorum armorum relinquunt, in littore quoque oceani ad meridianam plagam, quo naves eorum habebantur (quia & inde barbaricæ feræ bestiæ timebantur) turres per intervalla ad prospectum maris collocant, valedicunt, tanquam non ultra reversuri.

Hic murus, ut Beda scribit, de solido lapide factus est per intervalla urbium.

Turres in meridiana oceani plaga positæ.

Itaque illis ad sua remeantibus, emergunt certatim de [c] carruchis, quibus sunt trans Styticam vallem evecti (quasi in alto Titane, incalescenteque caumate, de arctissimis foraminum caverniculis fusci vermiculorum cunei) tetri Scotorum Pictorumque greges, moribus ex parte dissidentes, & una eademque sanguinis fundendi aviditate concordes, furciferosque magis vultus pilis, quam corporum pudenda, pudendisque proxima, vestibus, tegentes; cognitaque condebitorum reversione, & reditus denegatione, solito confidentiores omnem aquilonalem, extremamque terræ partem pro indigenis muro tenus capessunt. Statuitur ad hæc in edito arcis acies segnis ad pugnam, inhabilis ac trementibus præcordiis inepta, quæ diebus ac noctibus stupido sedili marcebat.

Revertuntur Scotti & Picti ad solitas prædas.

Similitudo.

Dissimilitudo morum in Scottis & Pictis.

Scotti & Picti nudo fere corpore, id quod etiam Herodianus, Græcus autor, in Severo scribit.

Picti in aquilonari parte Britanniæ sedes ponunt.

Interea non cessant uncinata nudorum tela, quibus miserrimi cives de muris tracti solo allidebantur. Hoc scilicet eis proderat immaturæ mortis supplicium, quod, qui tali funere rapiebantur, fratrum pignorumque suorum miserandas imminentes pœnas cito exitu devitabant. Quid plura? Relictis civitatibus muroque celso, iterum illis fugæ, iterum dispersiones solito desperat iliores. Item ab hoste insectationes, item strages accelerantur crudeliores; & sicut agni à lanionibus, ita deflendi

Impetus Scottorum & Pictorum in Britannos murum defendentes.

Pag. 68.

Britannorum cædes. Similitudo.

[a] Quia & *al.* [b] *L.* non ut alterum, *&c.* [c] *Pro* carrucis.

cives

cives ab inimicis discerpuntur, ut [a] commoratio eorum ferarum assimilaretur agrestium. [b] Nam & ipsis mutuo nec, pro exigui victus brevi sustentaculo, miserrimi cives latrocinando temperabant, & augebantur externæ clades domesticis motibus, quod ejuscemodi tam crebris direptionibus vacuaretur omnis regio totius cibi baculo, excepto venatoriæ artis solatio. Igitur rursum miseræ mittentes epistolas reliquiæ ad Ætium, Romanæ potestatis virum, hoc modo loquentes: "Ætio ter consuli "gemitus Britannorum." Et post pauca querentes, inquiunt: "Repellunt nos "Barbari ad mare, repellit mare ad Barbaros. Inter hæc ori-"untur duo genera funerum, aut jugulamur aut mergimur, nec "pro eis quidquam adjutorii habentes."

Britannorum mutua latrocinia.

Fames.

Spes sola cibi in venatione.

Fragmentum epistolæ Britannorum ad Ætium consulem.

Interea fames dira ac famosissima vagis ac nutabundis hæret, quæ multos eorum cruentis compulit prædonibus sine dilatione victas dare manus, ut pauxillum ad refocillandam animam cibi caperent; alios vero nusquam, quin potius de ipsis montibus, speluncis, ac saltibus, [c] dum conferti continuo rebellabant.

Fames dira.

Vestigium virtutis in Britan: reliquiis.

Et tum primum inimicis, per multos annos prædas agentibus, strages dabant, non fidentes in homine, sed in deo.

Strages Scottorum & Pictorum.

Quievit parumper inimicorum audacia, nec tamen nostrorum malitia. Recesserant hostes à civibus; nec cives à suis sceleribus. Moris namque continui gentis erat, sicut & nunc est, ut infirma esset ad retundenda hostium tela, & fortis esset ad civilia bella, & peccatorum onera sustinenda; infirma, inquam, ad exequenda pacis ac veritatis insignia, & fortis ad scelera, & mendacia.

Pax data Britannis. Civilis discordia.

Revertuntur ergo impudentes grassatores Hyberni domum, non longo post tempore reversuri.

Hiberni grassatores, id est, Scotti.

Picti in extrema parte insulæ tunc primum, & deinceps, requieverunt, prædas & contentiones nonnunquam facientes.

Picti extrema insulæ inhabitant.

In talibus itaque induciis desolato populo sæva cicatrix obducitur famis, alio virulentiore tacite pullulante. Quiescente autem vastitate, tantis abundantiarum copiis insula adfluebat,

Fertilitas insolita.

a Commemoratio *apud Galeum. Non adeo recte.* b *Lege* ipsos *pro* ipsis. *Ita enim in Josceline, aliisque vett. Edd.* nam & ipsos mutuo, nec perexigui victus brevi sustentaculo miserrimorum civium latrocinando temperabant, & augebantur *&c. E codice autem suo MS. malit cl. Galeus*, Nam laniant seipsos mutuo, nec pro exigui victus brevi sustentaculo miserrimorum civium latrocinando: & augebantur *&c.* c Dumis consertis *alii.*

ut nulla habere tales retro ætas meminiſſet, cum quibus omnibus luxuria creſcit. Crevit enim germine præpollenti, ita ut competenter eodem tempore diceretur: "Omnino talis

Fornicatio. "auditur fornicatio, qualis nec inter gentes." Non ſolum vero hoc vitium, ſed & omnia, quæ humanæ naturæ accidere ſolent, & cætera. Ibidem de Britannorum viciis.

Reges uncti. Ungebantur autem reges non per dominum, ſed qui ceteris crudeliores exiſterent, & paulo poſt ab unctoribus, non pro veri examinatione, trucidabantur.

Pag. 69. Interea volente deo purgare familiam ſuam, & tanta malorum labe infectam, auditu tantum tribulationis, emendare, non ignoti rumoris penniger ceu volatus arrectas omnium penetrat aures, jam jamque adventus veterum hoſtium volentium penitus delere, & inhabitare ſolito more, à fine uſque ad terminum, regionem. Nequaquam tamen ad hoc proficiunt.

Fama de eruptione Pictorum & Scottorum.

Pictorum conſilium de Britannis impetendis irritum.

Peſtis ingens. Peſtifera namque lues feraliter inſipienti populo incumbit,

Hyperbolice hoc. quæ in brevi tantam ejus multitudinem, remoto mucrone, ſternit, quantam ne poſſint vivi humare.

Conſilium de repellendis hoſtibus. Initur namque conſilium, quid optimum quidve ſaluberrimum, ad repellendas tam ferales, & tam crebras, ſupradictarum gentium irruptiones prædaſque, decerni deberet.

Imprudentia Britan: Saxones à Wortigero in auxilium vocati. Tum omnes conſiliarii una cum ſuperbo tyranno cæcantur, adinvenientes tale præſidium, immo excidium, patriæ, ut ferociſſimi illi nefandi nominis Saxones, deo hominibuſque inviſi, quaſi in caulas lupi, in inſulam, ad retundendas aquilonares gentes, intromitterentur. Quo utique nihil ei uſquam perniciosius, nihilque amarius factum eſt.

Tum erumpens grex catulorum de cubili leænæ barbariæ, tribus, ut linguâ ejus exprimitur, cyulis, noſtrâ, longis navibus, ſecundis velis, omine, auguriſque, (quibus per vates canebatur, certo apud eum præſagio, quod ter centum annos patriam, cui proras librabat, inſideret, c. vero L. hoc eſt, dimidio temporis, ſæpius vaſtaret) ejectus primo in orientali parte inſulæ, jubente infauſto tyranno, terribiles infixit ungues, quaſi pro patria pugnaturus, ſed eam certius impugnaturus. Cui ſupradicta genitrix (comperiens primo agmini fuiſſe proſperatum) item mittit ſatellitum canumque prolixiorem catervam, quæ ratibus advecta adunatur cum manipularibus ſpuriis.

Adventus Sax: in Britan:
{ Cyulæ
{ Longæ naves.

☞ Augurium de imperio Saxonum in Britannia.

Saxones ſedem in orientali plaga Britanniæ dono accipiunt.

Saxonia novos milites ad Britannos mittit.

Igitur

Igitur intromissi in insulam barbari, veluti milites, magna, ut mentiebantur, discrimina pro bonis hospitibus subituri, impetrant sibi annonas dari, quæ multo tempore impartitæ claudunt, ut dicitur, canis faucem.

Saxones simulatores. Proverb: Claudere canis faucem.

Item [a] quæruntur non adfluenter sibi [b] epimenia contribui, occasiones de industria colorantes, &, ni profusior eis magnificentia cumularetur, testantur, se cuncta insulæ rupto fœdere depopulaturos.

Calumniæ Saxonum.

Nec mora minas effectibus [c] prosecuntur. Consovebatur namque, ultionis justæ præcedentium scelerum caussa, de mari usque ad mare, ignis orientali sacrilegorum manu exaggeratus, [d] finitimas quasque civitates agrosque populans, non quievit accensus, donec, cunctam pene exurens insulæ superficiem, rubra occidentalem trucique oceanum lingua delamberet.

Vis aperta Saxonum. Conflagratio Britan:

Ita ut cunctæ coloniæ crebris arietibus, omnesque coloni, cum præpositis ecclesiæ, cum sacerdotibus ac populo, mucronibus undique micantibus, ac flammis crepitantibus, simul solo sternerentur, & miserabili visu in medio platearum, una turrium cardine avulso, murorumque celsorum saxa, sacra altaria, cadaverum frusta, crustis purpurei cruoris tecta, velut in quodam horrendo torculari mista viderentur, & nulla esset omnimodis, præter domorum ruinas, bestiarum volucrumque ventres, in medio sepultura, salva sanctarum animarum reverentia, si tamen multæ inventæ sint, quæ ad ardua cœli id temporis à sanctis angelis veherentur.

Ecclesiæ violatæ cum sacerdotibus. Pag. 70. Demolitiones ædificiorum. Cadevera insepulta.

Nimium libere, ne dicam stulte, à Gilda dictum.

Itaque nonnulli miserarum reliquiarum in montibus deprehensi acervatim jugulabantur: alii fame confecti accedentes, manus hostibus dabant in ævum servituri, si tamen non continuo trucidarentur, quod altissimæ gratiæ stabat loco.

Britannorum servitus.

Alii transmarinas petebant regiones, cum ululatu magno.

Britannorum in Armoricam commigratio.

Alii montanis collibus, minacibus, præruptis, vallatis & densissimis saltibus, marinisque rupibus vitam, suspecta semper mente, credentes, in patria licet trepidi perstabant.

Latibula Britan:

Tempore igitur interveniente [e] aliquanto, cum recessissent domum crudelissimi prædones, roboratæ à Deo reliquiæ (quibus se conjungunt undique de diversis locis miserrimi cives, tam avide quam apes alveariis procella imminente) si-

a *Potius* queruntur *ex Edit. Gal.* b *Epimenia sunt expensæ, vel exennia; vel tributa, quæ dantur per singulos menses post defectum lunæ, i. e. post novilunium. Hoc liquet tam ex Isidoro, quam ex aliis scriptoribus, ut videre est apud Du-Fresnium.* c *Sic.* d Et finitimas *al.* e *Ita distinxit Lelandus. Atqui alii non post* aliquanto, *sed mox post* interveniente *comma ponunt.*

mul

Hemistichium. mul deprecantes [a] cum" toto corde, &, ut dicitur, " innume-" ris onerantes æthera votis," ne ad internetionem usque delerentur, duce Ambrosio Aureliano, viro modesto (qui solus forte Romanæ gentis tantæ tempestatis collisioni, occisis in eadem parentibus, purpura nimirum [b] indutus superfuerat) cujus nunc temporibus nostris soboles magnopere avita bonitate degeneravit.

Ambrosius Aurelianus, vir Romanæ gentis, purpuram induit.

Britanni victores. Vires capessunt, victores provocantes ad prœlium, quibus victoria, domino annuente, ex voto cessit.

Mars dubius. Badonicus mons. Ex eo tempore nunc cives, nunc hostes vincebant, ut in ista gente experiretur dominus solito more præsentem Israëlem, utrum diligat [c] eum, an non, usque annum obsessionis Badonici montis, novissimæque ferme de furciferis non minimæ stragis, qui & meæ navitatis est. Sed ne nunc quidem, ut ante, civitates patriæ inhabitantur, sed desertæ dirutæque hactenus squalent, cessantibus licet externis bellis, sed non civilibus. Hæsit etenim tam desperati insulæ excidii, insperatique mentio auxilii memoriæ eorum, qui utriusque miraculi testes extitere; & ob hoc [d] res, publici, privati, sacerdotes, ecclesiastici suum quique ordinem servarunt. At illis decedentibus, cum successisset ætas, illius tempestatis nescia, & præsentis tantum serenitatis [e] non expers", ita cuncta veritatis ac justiciæ moderamina concussa ac subversa sunt, ut earum, non dicam vestigium, sed ne monimentum quidem in supradictis propemodum ordinibus appareat, exceptis paucis, & valde paucis, qui, ob amissionem tantæ multitudinis, quæ quotidie prona ruit ad tartara, tam brevis numeri habentur, ut eos quodammodo venerabilis mater ecclesia in sinu suo recumbentes non videat, quos solos veros filios habet. Quippe quid celabunt cives, quod non solum norunt, sed exprobrant jam in circuitu nationes? Reges habet Britannia, sed tyrannos; judices habet, sed impios, sæpe prædantes, [f] & concutientes" innocentes; vindicantes & protegentes, sed reos & latrones; quam plurimas conjuges habentes, sed scortantes, &c. Ibidem de Britannorum vitiis.

Strages max. Saxo.
Gildas nascitur.
Civitates partim desertæ, partim semirutæ.

Britanni castius vivunt.
Britanni ad pristina vitia recidunt.

Pag. 71. Exprobrationes in vitia Britannorum.

Damnonia. Constantinus rex. Cujus tam nefandi piaculi non ignarus est immundæ leænæ Damnoniæ tyrannicus catulus Constantinus, qui hoc anno, post horribile juramenti sacramentum, quo se devinxit, ne-

a Eum *pro* cum *habent Galeus aliique.* *b* Indutis *al.* *c* Eum Dominus an non *Gal.* *d* Reges, publici privatique sacerdotes ecclesiastici suum ordinem servarunt *Gal.* *e* Experta *pro* non expers *in Gal. aliisque.* *f Hæ voces his occurrunt.*

quaquam

quaquam dolos civibus (deo primùm, jureque jurando, ſanctorum demum choris & genitrice[a] comitantibus) facturum, in duarum venerandis matrum ſinibus, eccleſiæque carnalis ſub S. abbate Amphibalo, latera regiorum tenerrima puerorum, vel præcordia crudeliter duum totidemque nutritorum, inter ipſa (ut dixi) ſacroſancta altaria nefando enſe, haſtaque pro dentibus laceravit, quorum brachia nequaquam armis (quæ nullus pene hominum fortius hoc eis tempore tractabat) ſed deo altarique protenta, in die judicii, ad tuæ civitatis portas, Chriſte, veneranda patientiæ ac fidei ſuæ vexilla ſuſpendent.

Perjurium Conſtant. Amphibalus abbas. Cædes regiorum puerorum.

Et hoc ne poſt laudanda quidem merita egit. Nam multis ante annis, crebris alternatiſque fœtoribus adulteriorum victus, legitima uxore, contra Chriſti magiſtrique gentium interdictum, depulſa.

Conſtantini adulterium. Divortium.

Quid tu quoque pardo ſimilis moribus, & nequitiis diſcolor, caneſcente jam capite, in throno, dolis pleno, & ab imis vertice tenus diverſis parricidiis, & adulteriis[b] conſtuprato, boni regis nequam fili, ut Ezechiæ Manaſſes, Demetarum tyranne Vortipori ſtupide riges? Quid te tam violenti peccatorum gurgites, quos, ut vinum optimum, ſorbes, imo tu ab eis voraris, appropinquante ſenſim vitæ limite, non ſatiant? Quid quaſi culminis malorum omnium ſtupro, propria tua amota conjuge, ejuſdemque honeſta morte impudentis filiæ, quodam ineluctabili pondere miſeram animam oneras?

Vortiporius Demetarum tyrannus. Vortiporius uxorem repudiat.

Ut quid in nequitiæ tuæ volveris vetuſta fece, & tu ab adoleſcentiæ annis, urſe multorum ſeſſor, aurigaque currus receptaculi urſi, dei contemptor fortiſque ejus depreſſor, Cuneglaſe, Romana lingua, lanio fulve? Quare tantum certamen tam hominibus quam deo præſtas? hominibus civibus ſcilicet armis ſpecialibus, deo infinitis ſceleribus. Quid præter innumerabiles caſus propria uxore pulſa furciferam germanam ejus perpetuam deo viduitatis caſtimoniam promittentem, ut poëta ait, ſummam[c] ceu teneritudinem cœlicolarum nympharum (tota animi veneratione, vel potius hebetudine) contra interdictum apoſtoli, denegantis poſſe adulteros regni cœleſtis eſſe municipes, ſuſpicis? Quid tu etiam inſularis draco, multorum depulſor tam regno, quam etiam vita, ſupradictorum noviſſime in noſtro ſtylo, prime in malo, major multis potentia, ſimulque malitia, largior in dando, profuſior in peccato, robuſte armis, ſed animæ fortior excidiis Maglocune, in tam vetuſto ſcelerum atramento, veluti madidus vino, de Sodomitana vite expreſſo, volutaris? Quare tantas

Cuneglaſus. Divortium. Poëta. Pag. 72. Maglocunus rex. Maglocunus Sodomit:

a *Max poſt* comitantibus *alii addunt* fretis. b Conſtuprati *MS.* c Seu *al.*

peccaminum regiæ cervici [a] ſponte (ut ita dicam) ineluctabiles celſorum ceu montium innectis moles? Quid te non ei regum omnium regi (à quo cunctis pene Britanniæ ducibus tam regno factus es, quam ſtatus liniamento, editior) [b] exhibes ceteris moribus meliorem, ſed verſa vice deteriorem.

Maglocuni potentia.

Nonne in primis adoleſcentiæ tuæ annis avunculum regem, cum fortiſſimis propemodum militibus (quorum vultus non catulorum leonis in acie magnopere diſpares viſebantur) acerrime enſe, haſta, igne oppreſſiſti?

Maglociunus avunculum ſuum oppreſſit.

Nonne poſtquam tibi ex voto violenti regni fantaſia ceſſit, cupiditate invecta ad viam revertendi rectam, diebus ac noctibus id temporis (conſcientia forte peccaminum remordente) de deifico tenore monachorumque decretis, ſub dente primum multa ruminans, dein popularis auræ cognitioni proferens, monachum, ſine ullo infidelitatis (ut aiebas) reſpectu, perpetuo voviſti?

Maglocunus fit monachus, &, quantum conjectura aſſequor, Bancorenſis.

O quanta eccleſiæ matri lætitia (ſi non te cunctorum mortalium hoſtis de ſinu quodammodo ejus lugubriter abſtraxiſſet) foret? Ne multa, tantum gaudii ac [c] ſuavitatis tam cœlo terræque tua ad bonam frugem converſio, quantum nunc mœroris ac luctus miniſtravit ad horribilem, more moloſſi ægri, vomitum nefanda reverſio.

Maglocunus monachum exuit. Proverb. Canis ad vomitum.

Spernuntur namque primæ (poſt monachi votum irritum) illicitæ licet, [d] tamen" propriæ conjugis præſumptivæ nuptiæ, alia viri viventis, non externi, ſed fratris filii, adamata. Ob quæ dura cervix illa, multis jam peccaminum faſcibus onerata, bino parricidali auſu, occidendo ſupradictum, uxoremque tuam, aliquamdiu à te habitam, velut ſummo ſacrilegii tui culmine, de imis ad inferiora curvatur. Dehinc illam, cujus dudum colludio ac ſuggeſtione tantæ ſunt peccatorum ſubitæ moles (ut etiam publicæ fallaces paraſitorum tuorum linguæ conclamant, ſummis tamen labiis, non ex intimo cordis) legitimo utpote viduatam thoro, ſceleratiſſimo adſciviſti connubio.

Repudium.

Rege audiente verbum iniquum, omnes, qui ſub illo ſunt, ſceleſti ſunt. Nimirum rex, ut propheta ait, juſtus ſuſcitat regionem. Sed monita tibi profecto non deſunt, cum habueris præceptorem pene totius Britanniæ magiſtrum elegantem.

Regis vitium populo commune. Præceptor Maglocuni.

Lelandus.

Hactenus hæc ex Gildæ epiſtola, ſive hiſtoriola, deſcripta [cerpta] ſunt. Cetera, quæ in eodem libello multa ſequuntur, conti-

[a] Sponte (ut ita dicam ineluctabiles celſorum ſeu montium) innectis moles? *Gal.* [b] Exhibis *MS.* [c] Suavitis *MS.* [d] Tam *MS.*

nent

nent pias admonitiones & liberas in malos episcopos & sacerdotes. Ita enim Gildas libellum divisit, ut pars una reges suæ conditionis acerrime admoneat, altera episcopos sui officii. Sed posteriora Britannicæ antiquitatis nihil prorsus habent, sacræ vero scripturæ quam plurimum. Denique in toto opere plus pietatis quam Britannicæ antiquitatis ostendit, in qua ne mediocriter quidem se eruditum probat.

Ex libellulo quodam incerti autoris, quem mutuo sumpsi à Domino Monjoio, & erat de origine Scottorum. Pag. 73.

Berengus, interfecto Rodrico domino suo, obtinuit locum habitandi in Britannia à Mario, & postea ædificavit villam de Berwic.

Ex libro Giraldi Cambrensis de descriptione Cambriæ ad Hugonem episcopum Lincolniensem. Pag. 74. Hic primus liber Cambriæ laudes continet, secundus vitia.

Cambria ducenta milia passuum in longum, circiter vero centum milia in latum habet. Longitudo namque à portu Hoiger in Monia usque ad portum Eskewin in Winta quasi per octo dietas extenditur. Latitudo à porth Mawr Meneviæ, i.e. à portu magno, usque ad Rid helic, quod Britannice vadum salicis, Anglice vero nunc Willford, dicitur, quasi per quatuor dietas expanditur. Montibus excelsis, vallibus imis, sylvis immensis, aquis, & paludibus, terra munitissima. Adeo ut à tempore, quo Saxones primum insulam occupaverant, reliquiæ Britonum, qui in has partes secesserunt, nec ab Anglis olim, nec à Normannis postmodum, expugnari ad plenum prævaluissent. Illi vero qui ad australem angulum, qui à ducis Corinei nomine nomen acceperunt, quia terra munita non est, adeo rebelles esse non valuerunt. Tertia namque Britonum extantium pars, quæ Armoricum australis Galliæ sinum obtinuit, non post Britannicum excidium, sed longe ante à Maximo tyranno translata est, & post multos, & graves, quos Britannica juventus cum ipso sustinuit, bellicos sudores, ultimis his Galliarum finibus imperiali munificentia est remunerata.

Divisa est antiquitus Wallia totalis in tres partes tanquam æquales, plus æquivalentiæ, quam justæ quantitatis, & proportionis, habita consideratione. Venedotiam scilicet, quæ nunc Nortwallia, i. e. borealis Wallia, dicitur. Sudwalliam, i. e. australem Walliam, quæ Cambrice Deheubarth, i. e. dextralis pars, dicitur: cujus etiam portio septem cantaredis est conserta Demetia. Et Powisiam, quasi mediam & orientalem. Divisionis autem hujus hæc causa fuerat: Rodericus mag: qui Britannice Roderic Maur dicebatur, totique Walliæ [a] præsi-

[a] Præsidebant. MS.

 debat,

debat, tres filios habuerat; Meruinum, Anaraut, & Cadelh; Hi tres totam inter se Walliam diviserunt.

Meruino cessit Nortwalia, Anaraut Powisia, Cadelh Sudwallia. Ipsa nimirum, quanquam quantitate longe major, propter nobiles tamen, qui Cambrice Huchelwir, quasi superiores viri, vocantur, quibus abundabat, qui & dominis rebelles esse solebant, dominumque fere detrectabant, deterior esse videbatur.

Cadelh tamen, præmortuis fratribus, totius Walliæ monarchiam obtinuit, & successores sui similiter usque ad Theodorum. Descendentes autem à Theodoro tantum Sudwaliam obtinuerunt, sicut pater eorum. Hi scilicet, Resus filius Theodori, Griphinus filius Resi, & Resus filius Griphini, qui hodie præest.

Hæc itaque est generatio principum Sudwalliæ: Resus filius Griphini, Griphinus filius Resi, Resus filius Theodori, Theodorus filius Cadeli, Cadelus filius Æneæ, Æneas filius Oenei, Oeneus filius Howeli Da (id est, Howeli boni) Howelus filius Cadeli, Cadelus filius Roderici magni. De Cadelo igitur, filio Roderici Magni, descendunt principes Sudwalliæ: de Meruino principes Nordwalliæ: de Anaraut principes Powisiæ.

Pag. 75. Quot centuriæ in Cambria.

Continet autem Sudwalia cantaredos XXIX^m. Nordwallia XII. Poisia sex, quorum tamen hodie tres ab Anglis & Francis occupati sunt. Terra namque, quæ Salopesbiria dicitur, olim pars Powisiæ fuerat, unde & locus, ubi nunc castrum Salopesburiæ situm est, olim Penguern, i. e. caput alneti, vocabatur.

Tres enim fuerant Walliæ totius curiæ principales, Dineuur in Sudwallia, Aberfrau in Nordwallia, Penguern in Poisia. Est itaque numerus cantaredorum totius Walliæ, [a] quadraginta quatuor''.

Lelandus. Præter illas tres, quæ ab Anglis & Francis occupantur,

Sunt autem in Wallia sedes cathedrales quatuor. In Sudwallia Menevensis super mare Hibernicum, David archiepiscopo patrocinante. Hæc antiquitus Metropolitana fuerat, & cantaredos obtinebat XXIIII^or. cum tamen hodie viginti tantum tribus contenta sit. Ergenglel etenim, quæ & Anglice Urchenfelt dicitur, inter diœcesim Menevensem olim continebatur. Habuerat sedes Menevensis archiepiscopos successive [b] XXIIIes. Sublato vero pallio episcopos usque in hodiernum diem [c] XXIIII^or, quorum nomina & ordinem caussamque pallii sublati si scire volueris itinerarium quæras.

In eadem quoque Australi Wallia sedes Landavensis super mare Sabrinum juxta nobile castrum de Caerdif, præsule Te-

[a] 54. alii. [b] 25. al. [c] 24. al.

liao

lliao praesidente, quinque continens cantaredos, & quartam partem unius, s. Seingeint.

In Nordwallia inter Monam & montes Hereri sedes Bangornensis, Danielis abbatis patrocinio gaudens, cantaredos continet circiter novem. In eadem paupercula cathedra LLaeluensis, cui & Powisia subest, Asaph episcopo praesidente, cantaredos continens quasi sex.

Scinditur autem & distinguitur aquis Wallia nobilibus, quae ex montanis duobus originem habent, Elennith s. in Sudwallia, quae Angli vocant Moruge, quasi paludum cacumina. Ereri quoque in Norduuallia, quae Anglice Snadune vocantur, i. e. nivium montes. Haec tantae quantitatis, & capacitatis esse perhibentur, quod si cuncta [a] totius Walliae in unum coacta fuerint, eis ad pascua multo tempore sufficere possent. In hiis vero & lacus illi esse perhibentur, quorum alterum insulam erraticam, alterum autem pisces omnes monoculos, certum est continere.

De montanis igitur Helennith nobilis emanat Sabrinae flu. castrum Slopesburiae complectens, per nobile Brugense, per urbem quoque Wigorniae, per Gloverniam, ferream atque fabrilem; sub qua paucis passuum millibus in mare descendit, quod & ab ejus nomine Sabrinum mare nomen accepit. Haec aqua multis olim temporibus inter Cambriam & Loegriam, hoc est, inter Walliam & Angliam, marchia fuit. Haec Britannice Haueren, à nomine puellae, filiae s. Locrini, ibi à noverca submersae, vocata est. Unde & Latine, mutatione aspirationis in S, ut in distortis à Graeco in Latinum fieri Pag. 76.
[[b] solet,] dicta est Sabrina; sicut pro hal sal, hemi semi, hepta septem.

Vaga flu. ab eisdem quoque montanis Elennith per Haiae castrum, & Clifordiae, per urbem Herefordiae, per castellum de Wiltuna, & castellum Godricil discurrens, sylvam quoque Danubiae, ferro ferilem atque ferina, transpenetrando usque ad Strigulense castrum, sub quo & in mare dilabitur, & Angliam ibidem à Wallia separans modernis diebus marchiam facit.

Osca vero non ab Elennith, sed à montanis de Canter bochan, originem trahens per principale castrum de Brecheniauc, quod Aber Hodeni, i. casum Hodheni, s. in Oscam, (Aber enim Britannice dicitur locus omnis, ubi aqua in aquam cadit) per castrum de Abergeveni, per Oscae castrum, per antiquam & autenticam Legionum urbem descendens, procul à novo Burgo in Sabrinum mare dimergitur. Quid Aber Britan:

a Toties *MS.* b *Ex impressis.*

Remni flu: de montanis de Brecheniauc per castellum & pontem in mare descendit.

Et ab eisdem montanis Taph per sedem cathedralem de LLandaph, cui & nomen dedit, usque ad castrum de Caerdif, ubi se mari immiscet, impetuose transcurrit.

De montibus eisdem, inter egregia Cistertiensis ordinis cœnobia, de Margan s. & Neth, Avenne flu. & Neth vivo sabulo & absorbente terribiles in mare deproperant, Neth fluvio juxta castellum de Neth profluente.

De montanis de Canterbochan Tau flu. per castrum de Abertau, quod Anglice Sueinesia dicitur.

e chor

Vendraith Vaur. Vendraith Vehan. Lochor per castellum de Lohout, & Wandres per Kidweli in profundum dilabuntur.

Ab Elennith iterum nobile flu: Tewi Cantermaur & Canterbochan ab invicem separans per castrum Lananeueri, per castrum Dineuur, sylvis & situ munitissimum (ubi & principalis Sudwalliæ curia fuerat) per nobile castrum de Caermerdhin (ubi & Merlinus inventus fuerat, à quo & nomen accepit) usque ad castellum de LLandestephan in mare transfertur.

Bassclli

De montanis de Presselen [[a] Taf flu:], non procul ab Albæ domus monasterio, per castellum de S. Claro, non procul ab Abercorran & Talachar, in mare devolvitur.

G e

De montanis eisdem duo Cledu, provinciam dugledu complectentes, eique de suo nomine nomen donantes, alter per castellum de Lanwadeni, alter per Haverfordiam, in mare decurrunt, & dicuntur Britannice quasi duo gladii.

A montibus autem Elennith aqua Teivi nobilis emanat à superiori parte Cantermaur & Caerdigan, non procul ab armentis, [b] opimo de Stratflur monasterio, inferius autem Demetiam & Caerdigan usque in Hibernicum mare longe disterminans. Hæc aqua sola in Cambria castores habet, quorum miracula si scire volueris, itinerarium quæras. Salmone quoque præpingui præ cunctis Cambriæ flu. abundat.

Pag. 77. A montibus eisdem Estuth erumpit, & superiores Kereticæ regionis partes transpenetrando sub Berusstuth in mare descendit.

A niveis autem Ereri montibus nobilis Devi flu. originem trahens, Sudwalliam à Norduallia longe decernit & distinguit.

Ab eisdem quoque montibus Mau flu: magnus emanans, Traitmaur & Traitbochan, i. e. tractus maris major & tractus

i

minor, per Merioneth & terram Canani dilabuntur.

a *Ex impress:* *b* Et optimo de Stratflur monasterio *al.*

Cunewe

Cunewe vero de ſub Ereri pede boreali montis emergens, ſub nobili caſtello Dugannu ſe marinis undis immiſcet.

A latere montis ejuſdem per caſtellum Rudheland, & ſic uſque in mare, Cloit dilabitur.

De lacu Pemmeleſmere Deudue, quam Angli Deie vocant, originem ducens, & per Ceſtriam currens, longe à latere dextro ſylvam de Coleſhulle, Baſingeworke, & divitem non procul inde argenti venam relinquens, vivum & abſorbens mare influendo ſabulum facit, & inter Angliam & Walliam à parte boreali, ſicut & Vaga ab auſtrali, moderno tempore marchiam facit. Nulla mentio caſtri de Flinte.

Totius autem Walliæ ſicut auſtralis pars circa regionem Kereticam, & præcipue Demetiam, campeſtri planicie maritimoque littore longe amœnior; ſic borealis Venedotia & ſitu terrarum munitior, & robuſtis virorum corporibus fœcundior, uberique gleba fertilior, eſſe dinoſcitur. Sicut enim montes Ereri cunctis Walliæ totius armentis in unum coactis ad paſcua, ſic inſula Monæ triticei germinis fertilitate toti Walliæ fertur aliquamdiu ſufficere poſſe. Unde & Monia mam Kemre dici ſolet. Merioneth autem & terra Canani, præ aliis omnibus, hiſpida nimis eſt, & inacceſſibilis. Pars iſta Walliæ lanceis longis præſtat, ſicut auſtralis, & præcipue circa Wintæ fines, arcu ſolet prævalere. Notandum etiam quia [a] &" Nort Walliâ lingua Britannica delicatior, ornatior, & laudabilior, quanto alienigenis terra illa impermixtior eſſe perhibetur. Kereticam tamen in Sudwallia regionem, tanquam in medio Cambriæ ac meditullio ſitam, lingua præcipua uti & laudatiſſima plerique teſtantur. Cornubia vero & Armorica Britannia lingua utuntur fere perſimili, Cambris tamen, propter originalem convenientiam in multis, adhuc intelligibili. Quæ quanto delicata minus & incompoſita, tanto [b] antiquæ linguæ Britannici idiomati magis, ut arbitror, appropriata.

Dicta eſt Cambria à Cambro duce, Bruti filio. Brutus etenim ab Ænea, mediantibus avo Aſcanio & patre Sylvio, deſcendens, & Trojanorum reliquias, qui in Græcia detenti fuerant, in hanc occiduam inſulam ducens, cum annis jam non paucis feliciter regnaſſet, & tam terræ quam genti nomen dediſſet, in extremo tandem poſitus articulo tribus filiis ſuis regnum Britanniæ totale diviſit. Primo & primævo, ſ. Locrino, medium illud & meditullium, inter Humbrum & Sabrinam, quod & ab ejus nomine Loëgria vocatur. Juniori vero Albanacto totam trans Humbrum inſulæ partem, quæ Pag. 87.

a In *pro* & *habent alii*. b *L*, antiquo linguæ Britannicæ idiomati *&c*. *ex impreſſ*.

& ab ejus nomine Albania dicitur. Medio vero, s. Cambro, totam Transabrinam regionem, quæ similiter & ab ejus nomine Cambria nomen accepit. Hinc igitur proprie, & vere, Cambria patria, hinc patriotæ Cambri dicuntur, vel Cambrenses. Eorum autem, qui Kemeraic, linguam Cambricam, à Cam Græco, hoc est, distorto Græco, propter affinitatem linguarum, quæ, ob diutinam in Græcia moram, contracta est, dici volunt, probabilis quidem & verisimilis est, minus tamen vera, relatio. Wallia vero non ab Wallone, vel Wendoloëna regina, sicut fabulosa Galfridi Arturi mentitur historia (quia vero neutrum istorum apud Cambros invenies) sed à barbara potius nuncupatione nomen istud inolevit. Saxones enim occupato regno Britannico quoniam lingua sua extraneum omne Wallicum vocant, & gentes sibi extraneas Walenses vocabant, & inde usque in hodiernum barbara nuncupatione & homines Wallenses, & terra Wallia vocatur.

Mendax Galfredi historia.

☞ Walli unde dicti.

Gens igitur gens levis & agilis, gens aspera magis quam robusta, gens armis dedita tota. [a] Non enim hîc solum, sed totus populus ad arma paratus.

Non etenim hîc, ut alibi, redit " agricolis labor actus in " orbem." Solùm quippe Martio & Aprili solum semel aperiunt ad avenas. Totus propemodum populus armentis pas-
o
[b] * citur & avenis, lacte, caseo, & butyro. Carne plenius, pane parcius vesci solent. Non mercemoniis, non navigiis, non mechanicis artibus, nec ullo prossus, nisi Martio labore, vexantur. Patriæ tantum tutelæ student & libertatis : pro patria pugnant, pro libertate laborant. Pro quibus non solum ferro dimicare, verum & [c] vitam" dulce videtur. In bello mori decus reputant. Nec mirum si non degenerant. Quorum etenim hii reliquiæ Æneadæ in bellum pro libertate ruebant. De hiis hoc spectabile, quod nudi multoties cum ferro vestitis & inermes cum armatis congredi non verentur. In quo plerumque conflictu sola fiunt agilitate & animositate victores.

Armis tamen utuntur levibus, agilitatem non impedientibus, loricis minoribus, sagittarum manipulis, & lanceis longis, galeis & clypeis, ocreisque ferreis rarius.

Pag. 79. Equis autem cursoribus & generosis, quos patria gignit, nobiliores ad bella feruntur. Pars autem populi major, propter terras palustres pariter & inæquales, ad prœlia pedestres incedunt. Equites autem pro locorum & temporum opportunitate, sed fugiendo, seu fugando, facile pedites fiunt. Nudis autem pedibus ambulant, vel, corio crudo consutis, barbaris pro calciamento peronibus utentes.

[a] L. non enim nobiles hîc solum, &c. *ex impr.* [b] *Hic asteriscus ponitur in marg.* [c] Vitam dare *al.*

Pacis

Pacis quoque & juventutis tempore ſylvas & ſaltus tranſpenetrare, montium alta tranſcurrere, dies huic labori noctibus continuare ex induſtria prædiſcunt, & quaſi ſub pace prœlia dum cogitant, nunc lanceando, nunc ſagittando bella præludunt.

Hoc autem in hoc loco notandum videtur, quod Anglorum rex Henricus ſecundus noſtris diebus imperatori Conſtantinopolitano Emanueli, ſuper inſulæ Britannicæ ſitu ac natura, magiſque notabilibus, eidem litteris & nunciis inquirenti, inter cetera, hoc ei, quaſi præcipue notabile, reſcripſit: "In "quadam inſulæ parte ſunt gentes, quæ Walenſes dicuntur, "tantæ audaciæ & ferocitatis, ut nudi cum armatis congredi "non vereantur."

Præterea nec crapulæ dediti, nec temulentiæ, quibus nec cœnæ, nec veſtium, ulla ſumptuoſitas; ſed in equis ſolum, & armis, eorumque apparatibus, tota verſatur intentio: quibus ad patriæ prædæque tuitionem mens ſemper erecta. A mane ad veſperam jejuni, totum rebus agendis animum, totum conſiliis & prudentiæ diem dant. Veſpere vero cœna ſobria, & ſi forte nulla, vel minima fuerit, veſperam alteram patienter expectant. Et tamen nec fame, nec frigore, tardati, ad hoſtiles irrogandum invaſiones noctes tenebroſas diligunt & procellas.

Nemo in hac gente mendicus. Omnium enim hoſpitia omnibus ſunt communia. Largitatem quippe, & præcipue dapſilitatem, cunctis virtutibus anteponunt. Adeo nempe hoſpitalitatis hic gratia communione lætatur, quod itinerantibus ea nec [a] offertur, nec petatur. Tantum enim domum intrantes protinus arma cuſtodiæ tradunt. Deinde ſtatim aquam offerentibus, ſi pedes ablui permiſerint, hoſpitio ſuſcepti ſunt. Aquæ nimirum pedibus oblatio hoſpitalis apud hanc gentem invitatio. Obſequium ſi forte oblatum recuſant, matutinas recreationes & non hoſpitia volunt.

Per turbas igitur & familias capite ſibi præfecto gentis hujus juventus incedit, ſolum armis & otio data patriæque defenſioni promptiſſima. Unde & tecta cujuſlibet, veluti propria, ſecure ſubintrant. Qui matutinis autem horis adveniunt, puellarum affatibus & cythararum modulis uſque ad veſperam delectantur. Domus enim hic quælibet puellas habet, & citharas ad hoc deputatas. Unde & duo notabilia hic reperies, quia zelotypiæ vitio ſicut nulla magis quam Hibernica, ſic nulla minus quam Cambrica gens laborat.

[b] * Naturæ magis ſtudent quam nitori. Unde cœnantibus nec binis, ut alibi, ſed ternis, ſirpis, & herbæ viridi ſcutellis, Pag. 80.

a Rectius, offeratur, *ut in impreſſ.* *b Aſteriſcus à manu recentiori eſſe videtur.*

&

& latis & amplis, fercula cuncta simul apponunt. [a] Pane quoque tenui & lato, quotidiano labore decocto, interdum pulmentaria superponunt. Talibus olim mensis usus est puer ille nobilis, de cujus & hii se genere jactant, & cujus ad huc ex parte mores observant.

Demum autem hora soporis instante, publico strato per latera domus in longum, junctis juncis solum tenuiter insertis, panno quoque duro & aspero, quam patria parit, supposito, communiter accumbunt, nec [b] alius eis nocte cultus quam die. Pallio namque tenui & interula solum omni tempore frigora pellunt. Igne tamen sicut die, sic & nocte tota, ad pedes accenso, propinquoque pariter concubantium calore multum adjuti. Cum autem vel latus inferius thori duritia lassari, vel etiam nimio superius algore frigescere, cœperit, ilico ad ignem prosiliunt. De cujus beneficio promptissima utriusque mali remedia quærunt. Et sic ad strata revertentes, seque, urgente gravamine, crebro vertentes, alternis vicibus latus unum frigori, alterum vero duriciei, donant.

Tam mulieribus autem in hac gente, quam etiam maribus, ad aures & oculos tonsura rotunda. Mulieres autem peplo candido & amplo, more Parthico, in coronam per gradus erecto capita velant.

Dentes vero in utroque sexu præ omni, quam vidimus, natione propensius curant, quos assidua coryli viridis confricatione, laneique panni purgatione, tanquam eburneos reddunt. Eorundem etiam culturæ gratia alimentis abstinent calidis. Frigidis autem, tepidis, & temperatis semper utuntur.

Barbam viri præter [c] gernobada solum radere solent, & hanc non de novo, sed ab antiquo longisque retro seculis, consuetudinem tenent, sicut ex libro de gestis Julii Cæsaris, ab ipso conscripto, perpendi potest.

Solent enim ut agiliores fiant & comis capita nudare.

Unde & usque in hodiernum gens hæc inferiorem quoque præ gentibus aliis pilositatem magis abradit.

Item ingenii gens subtilis & acuti. Cuicunque studio animum applicuerint venæ divitis dote præcellunt.

In musicis instrumentis tanta sonoritatis dulcedine aures deliniunt & demulcent, tanta modulorum celeritate pariter & subtilitate feruntur, tanta discrepantium sub tam præcipiti digitorum rapacitate consonantia præstant, quantum, ut breviter transeam, in tribus nationibus, titulo de musicis instrumentis, Hibernica topographia declarat, &c.

Tribus autem utuntur instrumentis tantum, cithara, tibiis, & choro.

[a] Pani *al.* [b] Aliis *MS.* [c] *Potius* genobarda.

In

In caussis, actionibus, & foro civili captando, insinuando, & inveniendo, & disponendo, refutando, & confirmando nullas penitus naturalis Rhetoricæ partes omittunt. Pag. 81.

In cantilenis, rithmicis, & dictamine tam subtiles inveniuntur, ut miræ & exquisitæ inventionis lingua propria tam verborum quam sententiarum præferant exornationes.

Unde & poëtas (quos Bardos vocant) ad hoc deputatos in hac natione multos invenies. Juxta illud: "Plurima con-"creti fuderunt carmina Bardi." Præ cunctis rhetoricis exornationibus annominatione magis utuntur.

Ex cap°. de verborum facetia & urbanitate.

Tegengel nomen est provinciæ apud Venedotiam, cui dominabatur David, Oenei filius.

Loquendi audaciam, & respondendi fiduciam, coram principibus & magnatibus cunctis communiter, etiam minimis in plebe, sicut majoribus, in omni negotio natura dedit.

Inter has autem gentes, quæ Trojani reliquiæ sunt excidii, soli Britones, qui multis forte, post eversionem patriæ, annorum curriculis in Græcia detenti, tardius in occiduos hos Europæ fines advecti sunt, & primæva gentis suæ vocabula, & originalis linguæ proprietatem, abundantius retinuerunt. Invenies enim in hiis hæc nomina, Oeneus, Resus, Æneas, Hector, Achilles, Heliodorus, Theodorus, Ajax, Evander, Ulisses, Helena, Elissa, Wendoloëna, & alia multa, in hunc modum antiquitatem redolentia.

Notandum etiam, quod verba linguæ Britannicæ omnia fere vel Græco conveniunt, vel Latino. Græci ydor o aquam vocant, Britones Dur; salem hal, Britones halcin. Mys, tys pro ego & tu, Britones My Ty. Onoma, eno, penta, deca, pinp, dec. Item Latini dicunt, frenum, tripedem, gladium, & loricam, Britones, frum, trephedh, gledhiph, & lhuric; unico, unic; cane, can; bellua, belu.

Sunt & in hoc Cambriæ populo, quod alibi non reperies, viri non nulli, quos Avennithion dicunt, quasi mente ductos. Hi super aliquo consulti ambiguo, statim frementes spiritu, quasi extra se rapiuntur, & tanquam arreptitii fiunt, nec in continenti, quod desideratur, edisserunt, sed per ambages multas inter varios, quibus effluunt, sermones nugatorios, magis & vanos quam sibi cohærentes, sed omnes tamen ornatos, in aliquo demum verbi diverticulo, qui responsum solerter observat, quod petit accipiet enucleatum. Et sic denique de hac extasi, tanquam à somno gravi, ab aliis excitantur, & quasi per violentiam quandam ad se reverti compelluntur. Ubi & duo notanda reperies, quia post respon-

sum nisi violenter excitati & revocati ab hujusmodi quasi furore reverti non solent, & quod in se reversi nihil horum omnium, quæ ab his interim prolata sunt, ad memoriam revocabunt.

Pag. 82. Sicut & olim, extante adhuc Britonum regno, gentis excidium, & tam Saxonum quam & Normannorum adventum, Merlinus uterque, tam Celidonius quam Ambrosius, vaticinando declaravit.

¶ Generositatem vero, & generis nobilitatem præ rebus omnibus magis appetunt. Unde & generosa conjugia plus longe cupiunt, quam sumptuosa, vel opima. Genealogiam quoque generis sui etiam de populo quilibet observat, & non avos solum, attavos, & tritavos, sed usque ad sextam, vel septimam, & ultra procul generationem memoriter, & prompte, genus enarrat. Genus itaque super omnia diligunt, & damna sanguinis & dedecoris acriter ulciscuntur. Vindicis enim animi sunt, & iræ cruentæ.

Non urbe, non vico, non castris cohabitant, sed quasi solitarii, sylvis inhærent.

Tecta viminea, usibus annuis sufficientia, modico tam labore quam sumptu connectere mos est.

Non pomariis utuntur, non hortis, utrorumque tamen fructibus, eis aliunde porrectis, libenter vesci solent.

Agris igitur utuntur plurimum pascuis, parum cultis. Floridis parce, consitis parcissime.

Boves autem ad aratra, vel plaustra, non binos jungunt, sed quaternos, stimulatore præambulo, sed retrogrado.

Falcibus quoque minus utuntur ad metendum, plus autem, ¶ & expeditius, ferro quodam modico, in cultelli modum formato, baculis binis ad capita laxe & flexibiliter cathenato.

De quolibet pane apposito primum fractionis angulum pauperibus dant.

Viro cuilibet religioso, monacho, vel clerico, vel cuicunque habitum religionis præferenti, cum obviam veniunt, statim, projectis armis, benedictionem cernuo capite petunt. Episcopalem vero confirmationem, & crismatis, qua gratia datur spiritus, inunctionem præ alia gente totus populus magnopere petit.

Ecclesiæ vero majores, quibus majorem antiquitas exhibuit reverentiam, [a] quantum" armenta mane ad pascua exire, & vespere redire possunt, pacem præbent.

Heremitas autem & anachoretas abstinentiæ majoris, magisque spirituales, non videas.

Conclusio primi libri.

☞ Laus Cambriæ. Felix itaque gens, & fortunata, gens vere utraque sorte beata,

a Quatenus *al.*

beata, si prælatos haberent bonos, & pastores, unoque gauderent principe, & illo bono.

Ex 2°. libro Giraldi Cambr. qui est de illaudabilibus rebus Cambrorum. Pag. 83.

Gens igitur hæc gens tenerrimæ fidei, nec minus animo levis quam corpore. Gens ad facinus quodlibet sicut facillime impellitur, sic à proposito, [a] ceu jam incepto, eadem facilitate revocatur.

Ad hæc & rapinis insistere, raptoque vivere, furto, & latrocinio, non solum ad exteros & hostiles populos, verum etiam inter se, proprium habent.

Pacis quoque & amicitiæ fœdera, visa nocendi oportunitate, non respiciunt.

Quod & Gildas olim, in libro de excidio Britonum, more historico suæ gentis vitia veritatis amore non supprimens, his verbis declaravit: "Britanni nec in bello fortes, nec in pace "fideles." Sed quando Julius Cæsar, qui tantus erat quantus & orbis, sub Cassibellano duce "Territa quæsitis ostendit terga "Britannis," numquid non forres fuere? Quid etiam quando Belinus & Brennus Romanorum imperium suis addidere victoriis? Quid Helenæ nostræ filii imperatoris tempore Constantini? Quid Aurelii Ambrosii regno, quem & laudibus Eutropius effert? Et Arturi nostri famosi, ne dicam fabulosi, tempore quanti fuere?

Contra Gildæ, honestum, scilicet, de Britannis testimonium.

Arturius.

Sup. Utrum Britanni nec in bello fortes, nec in pace fideles?

Hujus autem solutionem, deo duce, vitaque comite, in Britannica promittimus topographia.

Giraldus Britannicam topographiam pollicetur.

In bellico conflictu primo impetu acrimoniâ, voce, vultu terribiles effecti.

sup. acrimonia.

Porro, si suscepta viriliter passa fuerit primo repulsam, confusioni facillime data statim ut terga dederint, solum fugæ præsidio, nullique penitus rebellioni, confidunt.

Veruntamen hodie confecta, & cruentam in fugam turpiter conversa, cras nihillominus expeditionem parat, nec damno, nec dedecore retardata.

Ad hæc etiam quod fratres inter se pro herili terras portione dividunt & distinguunt, antiquus in hac gente mos obtinuit. Gavelkind.

Accessit & aliud incommodum grave, quod principes filios suos generosis de terra sua viris diversis diversos alendos tradunt, quorum quilibet alumnum suum post patris obitum extollere, aliisque præferre, toto conamine nititur & machinatur.

[a] Seu in *Whartoni Angl. S. T. II. p.* 447.

Per quod graves totiens terris eorum, nec sine cædibus multis, & fratricidiis, [a] ceu fratrum exoculationibus crebris, virium quoque omnium & successuum experientiâ, non facile sedabiles emergere solent turbationes.

¶ Sunt igitur in penuria parci, in copia superflui.

Pag. 84. Crimen autem incestus adeo apud omnes, tam minores in populo, quam etiam majores, enormiter invaluit, quod in 4°. gradu, & quinto passim, in 3°. quoque plerumque (quia non est timor Dei ante oculos eorum) consanguineas ducere nec verecundantur nec verentur.

¶¶ Ob generositatis etiam amorem, quam tantopere cupiunt & adfectant, suæ genti se jungentes, alienis omnibus, tanquam sanguine & origine longe disparibus, modis omnibus copulari recusant.

Matrimoniorum autem onera, nisi expertis antea cohabitatione, commixtione morum, morum qualitate, & præcipue fœcunditate, subire non solent. Deinde & puellas sub certo parentibus pecuniæ numero, & resipiscendi pœnâ statutâ, non

[b] * * ducere quidem imprimis, sed quasi * conducere antiquus in hac gente mos obtinuit.

Ecclesiæ vero istorum omnes fere tot personas, & participes, habent, quot capitalium virorum in parochia genera fuerint.

Successive quoque & post patres filii ecclesias obtinent, non elective.

De duobus his excessibus, incestus videlicet & successionis, radicatis olim in Armorica Britannia, necdum eradicatis, scribit in quadam epistola sua Hildebertus, Cenoman: episcopus. Verumtamen multo jam tempore adeo à Britonibus enormitas illa prorsus evanuit, ut ejus etiam memoria jam apud eos vix habeatur.

Sodomitica l. bes.

Sicut rex Offa suo tempore, qui & fossa finali in longum extensa Britones ab Anglis exclusit.

Ethelfridus quoque, qui nobilem Legionum urbem destruxit, & egregii illius Bangornensis monasterii monachos in auxilium orando vocatos gladiis interemit.

Et sicut longe plenius Haroldus ultimus, qui pedes ipse cunque pedestri exercitu, & levibus armis, victuque, patriæ conformi, tam valide totam Cambriam & circuivit, & transpenetravit, ut in eadem mingentem fere ad parietem non reliquerit. In cujus victoriæ signum, perpetuamque memoriam, lapides in Wallia, more antiquo in titulum erectos locis, in quibus victor extiterat, literas hujusmodi insculptas

Hyperbolice dictum.

a Seu apud Whartonum. b Non tantum in margine, verum etiam ad voces ducere *&* conducere *cernitur asteriscus, quem tamen à manu aliena esse puto; eadem scilicet qua & in ora Codicis è regione hujus lineæ* Giraldus *scripsit.*

habentes

habentes [[a] plurimos invenies":] "Hic fuit victor Haroldus."

Ob has igitur tam cruentas, tamque recentes Anglorum de hac gente victorias, primi tres Nortmannorum reges in tanta subjectione, tamque [b] pacifica suis diebus Walliam tenuere. Quorum temporibus gens hæc, in numero plurimum adaucta, [c] armis & equis à Nortmannis & Anglis, quos & curiam sequendo, & obsides dando, jam frequentaverant, edocta paulatim, & assueta, trium sequentium tempore propter majores, ut diximus, quibus transmarinas ad partes tenebantur, curas, cervicem erigentes, & terras occupantes, pristinum ferre jugum omnino respuerunt. Pag. 85.

Sicut autem utraque ex gente originem duximus. Giraldi Cambrensis ge: Pencader.

Unde & Anglorum rege Henrico 2°, in australem Walliam apud Pencader, quod caput cathedræ sonat, nostris diebus expeditionem agente, &c.

Ex itinerario Giraldi Cambrensis ad Hugonem episcopum Lincol. secundum alios codices, ad Stephanum archiepiscopum Cantuar.

Giraldus comes fuit Balduini archiepiscopi Cant. per Cambriam, dum suaderet plebi, cruciferam expeditionem suscipiendam.

¶

Describit Balduinum & ejus vitam in prologo. Balduini vita.

Anno Domini MCLXXXVIII°. Cantuariorum archipræsul Baldewinus, in salutiferæ crucis obsequium, ab Anglia in Gualljas missus, apud Herefordiæ fines Cambriam intravit. Accedens itaque Radenouram circa caput jejunii, &c.

Primus omnium aliis exemplum præbens, ad pedes sancti viri provolutus, crucis signaculum devote suscepit. Rhesus, Griphini filius, princeps Demetiæ.

Deinde Æneas, Æneæ Claudi filius, Eleueiniæ princeps. Æneas, Æneæ Claudi filius, Eleuiniæ princeps.

Cum ad castrum Gruderi, quod quasi duobus à Radenoura milibus distat, proficisceremur, juvenis quidam robustus, & validus, cui nomen Hector, crucem accepit. Castrum Gruderi.

Mailgo, Catwalani filius, princeps Meleniæ, cruce insignitus est.

In provincia quoque de Warthreniaun, quæ paucis ab hinc [d] milibus" distat, res accidit nostris diebus non indigna memoratu, &c. De cerva contra naturam cornuta.

In hac eadem provincia de Warthreniaun, in ecclesia S. Germani, baculus, [e] S. Ciricii dicitur, invenitur, &c. De superstitione ejusdem.

a *Ex Whartono.* b Pacificam *apud Whartonum.* c Armis etiam & *Whart.* d Stadiis *al.* e *L.* qui S. Ciricii *&c. ex impress.*

In

c Raidgoit castrum.

In castello de Raidgoit juxta Warthrenian, quod Rhesus, filius Griphini, nostris diebus construxerat.

Contigit autem in eadem provincia de Eluein, quam solum ab Haia flu. Vagense disterminat.

Haia castrum.

Transeuntes inde versus Brecheniauc, flu. Vagensi transcurso, statim apud Hayam sacro sermone, &c.

Mane vero versus Aberhotheni iter arripuimus, &, verbo domini apud Landu seminato, ibidem pernoctavimus. Dicitur autem Aberhotheni castrum, & provinciæ caput, ibi situm, ubi rivus Otheni in aquam Oscæ devolvitur. Aber enim lingua Britannica dicitur locus omnis, ubi fluvius in fluvium cadit. Landu vero ecclesia dei sonat. Archidiaconus quoque loci ejusdem opus suum non ignobile Hibernicam ibidem topographiam archiepiscopo præsentavit.

Brachania devastata per filios Gestini circa tempora Henrici 2[i].

Accidit itaque parum ante guerram illam grandem, qua tota fere provincia illa per filios Gestini in exterminium data fuerat, ut lacus ille magnus, qui flu: Leueni ex se transmittit, simul cum ipso flu. in Vagæ flumen [a] Glesburiam ab ipso descendente, viridissimi coloris inveniretur. Pag. 86.

Gulielmus de Breusa abstulit huic sacello S. Nicolai prædiola, in eleemosynam data.

Capella S. Nicolai in castello de Brechenauc.

Lelandus.

Sequuntur superstitiosa multa de torque S. Cananti, & æneo cornu Sancti Patritii.

Monstrum.

Vitulus à milite editus in Brachania, tempore Henrici 2[i].

Miles cui nomen Gilbertus Hagernellus, post diutinos continuosque fere labores, & gravissimas, tanquam parturientis, angustias, demum videntibus multis per egestionis fenestram vitulum edidit.

Ilwitus heremita Brachaniæ provinc.

Cervi coïtus cum equa.

Tempore, quo S. Ilwitus heremiticam apud Lanhamelath vitam exegit, jumentum ejusdem ex cervo emissario prægnans effectum est.

Mahel filius Bernardi de Novo Mercato.

Primus Normannorum hanc provinciam, [b] quæ tribus cantaredis distincta conseritur, Bernardus de Novo Mercatu nova contra Cambriæ cives conquisitione possedit. Hic filiam Nestæ, filiæ Griphini, filii Luwelini, cujus tyrannis totam aliquandiu Walliam oppresserat, materno Nestam nomine, quam & Angli vertendo Anneis vocavere, sibi matrimonio copulavit; ex qua & prolem suscepit, in qua miles egregius Mahel hac [c] paternam injuria conquisitionem amisit

[a] Contra Glesbyriam *al.* [b] Qui *MS.* [c] Paternum injuria conquestum *al.*

&c.

&c. Ibidem quo pacto Nesta filium, quia amatorem adulterum ejus flagellaverat, exheredaverit, dato prius juramento, Mahelum non fuisse ex Barnardo, sed ex adultero quodam, genitum, & hac ratione hereditas Brachaniæ devenit ad filiam Bernardi, quæ postea nupsit Miloni, filio Gualterii, constabularii Gloverniæ; qui postea à Matilde imperatrice factus fuit comes Herefordiæ, qui filium Gulielmum nomine heredem genuit, qui postea apud Gulielmum de Clifford in castello de Breulais (n) tecti ruinis oppressus est.

Milo fit dominus Brachaniæ.

Milo creatus comes Herefordiæ.

Erat autem antiquitus regionis illius, quæ dicitur Brecheniauc, dominator vir potens & nobilis, cui nomen Brachanus, à quo & terra Brachaniauc (e e) denominata est. De quo mihi notabile videtur, quod ipsum viginti quatuor habuisse filias historiæ Britannicæ testantur, omnes à pueritia divinis deditas obsequiis, & in sanctitatis assumptæ proposito vitam feliciter terminasse. Extant autem basilicæ ad huc per Cambriam multæ, earum nominibus illustratæ. Quarum una in provincia de Brecheniauc, non procul à castro principali de Aberhotheni, in collis cujusdam vertice sita, quæ sanctæ Eilinethe ecclesia dicitur: hoc etenim virginis sanctæ nomen extiterat. Quæ & ibidem terreni regis nuptias respuens, æterno nubens regi, felici martyrio triumphavit.

Est igitur hæc terra satis abundans grano: & si quis est defectus innato, ex Anglicanæ vicinitatis copia affatim suppletur allato, pascuis & sylvis, feris & armentis terra fœcunda. Flu. quoque piscibus abundat, quos hinc Osca, inde Vaga ministrat. Salmonibus enim & [a] Turtris utraque, sed plus illis Vaga, plus istis Osca, fœcunda est. Hyemali quoque tempore Vagæ salmones, æstivo vero Oscæ tempestivi reperiuntur. Egregiis vero, quos & umbras vocant, sola timallis Vaga fœcunda est, in quorum laudem, quoniam & Mediolani abundant, in Ambrosio reperitur. "Quid, inquit, "aspectu pulchrius, quid odore suavius, quid gustu jucundius"? Luciis quoque, & perchiis, turtrisque peroptimis, & tenchis, anguillisque lutosis, lacus ille magnus de Brechenauc & famosus ([b] quoniam & clamosum dicunt) patriam replet, de quo, quod parum ante hæc nostra tempora contigerat, prætereundum non putavi. Tempore namque, Anglorum regis, Henrici primi, Griphino, filio Rhæsi, [c] filii Theodori, quanquam unius Kemmoti solum, id est, quartæ partis Cantaredi, de Kaoc scilicet, in Cantermaur tunc domino, nomine tamen

Pag. 88.

a *Rectius*, trutis, *vel* truttis. Turtris *tamen*, *&* turtræ, *paullo inferius*.
b Quem *pro* quoniam *habent alii*. c Filio *MS*.

& nobilitate tenus in Sudwallia, quam Cambri de Henbarth, i. e. dextralem Walliæ partem, vocant, ſub rege principante, &c. Ibidem de avibus lacus Brachanienſis, quæ tantum cantant jubente vero, & naturali, Demetiæ principe, id quod fecerunt jubente Griphino filio Rheſi, præſente Milcne, domino Brachaniæ, & Pagano, domino de Ewias. Plura quoque ibidem de mirabilibus hujus lacus Giraldus narrat.

Præterea montibus excelſis, præterquam à borea, hæc undique terra concluditur. A Zephiro montana de Canterbochan, ab Auſtro montes habens Meridionales, quorum principalis Caer Arthur dicitur, i. e. caſtrum Arturi, propter gemina promontorii cacumina in caſtri modum ſe præferentia. Et quoniam in alto cathedra & arduo ſita eſt, ſummo & maximo Britonum regi Arturo vulgari nuncupatione eſt aſſignata. In excelſo montis hujus vertice fontis ebullit ſcaturigo. Eſt autem fons in putei modum altus, ſed quadratus, nullum ex ſe rivulum faciens, in quo tamen & turtræ quandoque, ut fertur, ſunt repertæ. His igitur obſtaculis ad meridiem oppoſitis, à Phœbeio patriam fervore frigidior aura defendit, & inſita quadam aëris ſalubritate temperatiſſimam reddit. Ab Euro vero de Thalgar & Ewias montana prætendit.

Stat autem in valle de Ewias profundiſſima, quantum ſagittæ eſt jactus [a] arcu ter miſſæ, montibus æthereis orbiculariter undique concluſa, eccleſia S. Joannis Baptiſtæ, plumbeis laminis operta, lapideoque tabulatu, pro loci natura, non indecenter extructa, in loco, videlicet, ubi paupercula prius S. David archiepiſcopi capella ſteterat, muſco ſylveſtri ſolum, & hederæ nexibus, adornata. Veræ religioni locus idoneus, & canonicæ diſciplinæ, præ cunctis inſulæ Britannicæ cœnobiis, competentiſſimus, à duobus heremitis, in honorem ſ. heremitæ, primo fundatus, ab omni populari ſtrepitu in ſolitudine quadam longe remotus, ſuper fluvium per vallis ima lambentem ſitus. Unde & ab Hodeni Lanhodeni dictus. Lan enim eccleſia, locus facies dicitur. Exquiſitius tamen dici poteſt, quod propria loci illius nuncupatio Cambrice eſt Nanthodeni. Nant etenim dicitur rivus aquæ decurrentis. Unde & uſque hodie ab accolis locus iſte lingua Cambrica Landewi nant hodeni, hoc eſt, eccleſia David ſuper Hodenum flu. Corrupte igitur Angli Lanhodheni dicunt.

Pag. 89. Veræ locus contemplationi idoneus, locus felix, & amœnus, locus à primæva inſtitutione ſibi ſufficiens, & fœcundus, ¶ niſi, ob Anglicani luxus opulentiam, & lautæ menſæ gloriam, ambitioſa quadam intemperantia, vitio quoque ingratitudinis, invaleſcente, in ſervitutem, quæ libera fuerat, prælatorum

[a] Arcu emiſſæ *al.*

torum neglegentia, jam redacta, non minus invide, quam invise, matrem filia facta privigna supplantasset.

Miles autem, cui nomen Gulielmus (qui primus loci inventor fuit & autor) nec non & Ervisius presbyter (qui se socium ei statim adjunxit) quotiens in primis, [a] ceu domini & patroni sui Hugonis de Laci primi & primævi, ceu aliorum fidelium, largitione tam terris, quam beneficiis ecclesiasticis cœpit locus locupletari, dolentes. Unde & effectum est, ut, quam cito in immensum ditari cœperant, & dotari, statim per Herefordiæ comitem Milonem, hostilitatis tamen tempore occasionem præstante, filia apud Gloverniam æmula matris emersit. Laci.

Hic virtutis alumna mediocritatis aurea suppetat & moderantia. Mediocritas virtutis alumna.

Utrinque tamen hic quam ibi, quæ aliis hodie cunctis eminet ordinibus, ab Augustino instituta canonica servatur disciplina.

De Prioribus Lanhodenæ Claudianæ, qui veterem Lanhodenam possessionibus & ornamentis spoliaverunt, mala morte pereuntibus.

Clemens vero, qui, quanquam locum, lectionis & orationis gratia, diligere & frequentare videretur, tamen, ad exemplum Heli sacerdotis, quoniam diripientium, & delinquentium, fratrum errorem nec reprehendit nec repressit, paralytica passione percussus interiit. ¶ Mors Clementis, secundi Prioris Lanhodenæ Claudianæ.

Lelandus.

Præscriptis Brachaniæ finibus, Giraldus aperte declarat se archidiaconum Brachaniæ fuisse. Hinc facile crediderim, tam propensum fuisse in provinciæ illius descriptione & laudibus. Quod si in ceteris Cambriæ provinciis describendis pari industria & cura usus fuisset, magnum & immortale quiddam præstitisset.

Transivimus inde versus Abergevenni per arctum illud sylvestre, quod malum passum de Coit wornen, i. e. de sylva wornen, vocant, nobile cœnobium de Landodeni, montibus suis inclusum, à latere sinistro relinquentes. Dicitur autem Abergevenni castrum eo loco situm, ubi flu. Gevenni cadit in Oscam.

Lelandus.

Hic Giraldus scribit de cæde Ricardi Clarensis, domini Ceretricæ regionis, in Coit wornen per Jereuerdum, fratrem Morgani de civitate Legionum. Cædes Ricardi Clarensis, regnante Henrico primo

[a] L. seu, *utroque loco.*

Ibidem.

De caſtro Gevenni à vicinis Cambris per dolum capto & ſpoliato tempore Henrici 2.

Apud Oſchæ caſtrum multitudo virorum cruce ſignatur.

Pag. 90. [Cheſter.] Caerleon upon Uske

Dicitur autem Caerleon urbs Legionum. Caer enim Britannice urbs, vel caſtrum, dicitur. Solebant quippe legiones, à Romanis in inſulam tranſmiſſæ, ibi hyemare, & inde urbs Legionum dicta eſt. Erat autem hæc urbs antiqua, & à Romanis olim cottilibus muris circumdata, & egregie conſtructa. Videas hîc multa priſtinæ nobilitatis adhuc veſtigia: palatia immenſa, aureis olim tectorum faſtigiis Romanos faſtus imitantia, eo quod à Romanis principibus primo conſtructa, & ædificiis egregiis illuſtrata [a] fuiſſet; turrim giganteam; thermas inſignes; templorum reliquias, & loca theatralia, muris egregiis partim adhuc extantibus omnia clauſa. Reperies ubique, tam intra murorum ambitum quam extra, ædificia ſubterranea, aquarum ductus, hypogæoſque meatus. Et quod, inter alia, notabile cenſui, ſtuphas undique videas miro artificio conſertas, lateralibus quibuſdam & præanguſtis ſpiraculi viis occulte calorem exhalantibus. Jacent hîc duo nobiles, &, poſt Albanum & Amphibalum, præcipui Britanniæ Majoris, prothomartyres, & ibidem martyrio coronati, Julius ſcilicet & Aaron, quorum uterque inſignem in urbe eccleſiam habebat ſuo nomine decoratam. Tres enim egregiæ in hac urbe antiquis temporibus fuerant eccleſiæ. Una Julii [b] marty. virgineo deo dicatura, choro venuſtata. Altera vero beati Aaron, ſocii ejuſdem, nomine fundata, & canonicorum ordine præclaro nobilitata. Tertia vero Metropolitana ſede Cambriæ totius inſignita fuit, & Amphibalus hinc oriundus, beati Albani doctor, & fidelis ad fidem informator. Situs urbis egregius ſuper Oſchæ flumen, navigio mari interfluente idoneum. Sylvis & pratis urbs illuſtrata. Hîc magni illius Arturi famoſam curiam legati adiere Romani. Ubi [c] & Dubricius archiepiſcopus David Menevenſi ceſſit honorem, ab hinc Meneviam Metropolitana ſede tranſlata, juxta illud
[d] * Merlini Ambroſii: "Menevia pallio urbis Legionum induetur, &c." Non procul inde ſtat rupes marina, Sabrinis ſupereminens fluctibus, quæ Anglorum lingua Goltclive vocatur, hoc eſt, rupes aurea, eo quod aurei coloris ſaxa præferat, ſole repercuſſa miro fulgore rutilantia.

"Nec mihi de facili fieri perſſuaſio poſſet,
"Quod fruſtra tantum dederit natura nitorem
"Saxis, quodque ſuo fuerit flos hic ſine fructu,"

a Fuiſſent *al*, b *L.* martyris, virgineo deo dicata, regularium choro venuſtata *ex impreſſ.* c *Voculam iſtam bis habemus in MS.* d *Aſteriſcus hicce* [m]*arginalis ab aliena manu fuiſſe videtur.*

ſi

si foret qui venas ibidem, & penitima terræ viscera, arte prævia transpenetraret.

Notandum autem quod in his urbis Legionum partibus fuit diebus nostris vir quidam Cambrensis, cui nomen Mailerus, futurorum pariter & occultorum scientiam habens.

Lelandus.

Mira sunt, immo incredibilia, quæ Giraldus refert de hoc Meilero.

De proditione quoque castelli de Oscha, quod Hoëlus oc-

s. Meilerus

cupatum detinebat, longe ante prædixit, & dominum suum, Hoëlum scilicet, inde præmunivit, se etiam ibidem vulnerandum, sed non letaliter.

Apud Novum itaque Burgum, ubi Oschæ flu: ab originali de Canterbochan fonte descendens in mare dilabitur, ad crucis obsequia multis allectis, flu. Renni[a] transcurso, ad nobile super aquam Taph de Caerdif castrum pervenimus. Serpit autem in Novi burgi finibus, terra scilicet de Wenleoch, ri- Pag. 91.

c

vulus, cui nomen Nant pentarn, non tam aquarum profunditate, quam alvei concavitate, palustrique limositate, non nisi per certa loca vadaque trammeabilis. Habuerat autem antiquitus vadum, cui nomen Rithpencarn, ad quod publica strata ducebat. Sonat autem Latine vadum sub capite rupis. Rith enim

s. vado

Britannice vadum, Pen caput, Carn rupis. De quo Merlinus Sylvester mentionem faciens, in hæc verba prorupit: "Cum "fortem lentiginosum in dextrales Britones irruere videris, si "Rithpencarn transierit, Cambriæ vires noveris enervari."

Lelandus.

Giraldus ibidem scribit Henricum 2m. per hoc vadum transiisse, cum bellum moveret contra Rhesum, Griphini filium.

In castro quoque de Caerdif contigit his nostris diebus res memoratu non indigna. Claudicestriæ namque Gulielmus comes, Roberti comitis filius, qui cum castro prædicto totam provinciam de Walat Morgan jure hereditario possidebat, cum quodam homine suo, cui nomen Yvorus, cog. Modicus, forte guerram habuerat. Erat enim vir staturæ modicæ, sed animositatis immensæ, Gualensium more, montana quædam, & sylvestria, possidens, quæ tamen illi comes vel auferre prorsus, vel mutilare, contendebat. Nocte igitur quadam, quanquam castrum de Caerdif, murorum ambitu munitissimum, excubiarum multitudine personaret, quanquam militibus c. & xx[ti], nec non & archariis multis, stipendiaria quoque plurima urbs redundaret, inter tot tamen præsidia, & secu-

[a] *Antea* Renni.

ritatis argumenta, prædictus Ivorus, scalis allatis, clam muros irrepens, comitem & comitissam cum parvo, quem unicum habebant, filio secum educens, ad sylvestria perduxit, nec remisit, donec, quicquid injuste ablatum fuerat, & ampliora, recuperasset.

Lelandus.

Giraldus hîc etiam scribit, quo pacto quidam recte admonuerit Henricum 2^{m}. in S. Pirani sacello, quod est in castello de Caerdif, ut juberet diem dominicam religiosius per Angliam observari, alias futurum, ut res adversas pateretur; sed monitor a rege postea multum quæsitus nusquam comparuit.

Giraldus.

Distat autem non magnis ab hinc spatiis insula modica, in Sabrini maris littore sita, quam accolæ Barri vocant à nomine S. Barroci, loci ejusdem cultoris. Cujus & reliquiæ in capella, ibidem sita, hederæ nexibus amplexata, in feretrum translatæ continentur; ab cujus etiam insulæ nomine viri nobiles maritimarum australis Cambriæ partium, qui eidem insulæ cum terris dominari solent, sunt denominati, à Barri s. primo agnomen, postea cognomen de Barri, suscipientes.
Pag. 92. Est autem hoc notabile, quod in ipso insulæ introitu in rupe marina apparet rima permodica, ad quam si aurem apponas, audies operæ strepitum quasi fabrilis, nunc follium flatus, nunc marculorum ictus, &c.

Sonat autem Landaph, ecclesia sita super Taph flu. quæ & ecclesia S. Teliau, ejusdem sedis olim episcopi, nunc dicitur.

Statim versus nobile Cistertiensis ordinis monasterium de Margan per cellulam de Ewenit iter in civitatem arripuimus.

Erat autem monasterium de Margan, præ aliis cunctis ordinis illius per Cambriam locis, præsidente viro litterato & discreto abbate Cunano, charitativa largitione [a] laudabile.

Profecti ab inde, non procul à Morgano, ubi sabulosi littoris & maris influentis alternæ incipiunt vicissitudines, Avenninæ flu. sub plurimo tamen reflui maris moramine, transvadavimus, & inde versus Neth flu. via maritima festinantes.

Sed quoniam quolibet menstruo maris incremento amnis illius vada mutantur, quolibet nubigero imbrium argumento non reperiuntur, pluvialibus inundationibus exuberantibus undis, navigio, non vado, transvecti sumus, monasterio de Neth à dextra relicto. Item Meneviæ partibus [b] appropinquantes, & Landavensis ecclesiæ diœcesin (quam apud Abergevenni intravimus) à tergo relinquentes.

Intrantes itaque provinciam, quæ Goher dicitur, in castro

a Laudabilis *MS.* b Appropiantes *MS.*

de Sweinesei, quod & [a] Cambrice" Abertau vocatur, i. e. casus Tau flu. pernoctavimus.

Lelandus.

Hic multa scribit de Heliodoro presbytero Cambro, qui puer duodecim annorum spectra Pigmeorum familiaria habebat.

Transivimus inde versus aquam de Locher per Campestria, in quibus Hoëlus, Mereducii fil: de Brecheinauc, post obitum regis Henrici primi Anglos de finibus illis, & milites multos publico bello confectos interemit. Fluvio vero de Locher transcurso, vel transvadato, & aquis postea, quæ Wandret dicuntur, transmeatis, ad castrum de Kidweli via duce pervenimus. In partibus istis Anglorum [[b] rege] Henrico primo [c] rebus" humanis exempto, dum Griphinus, Rhesi filius, Sudwalliæ tunc princeps, in Nortwalliam, auxilium corrogaturus, ivisset, uxor ejus Guenliana (tanquam Amazonum regina, & Penthesilea secunda) in partes illas exercitum ducens, à Mauritio Londoniensi tunc domino, & viro egregio Gaufrido præsule constabulario, bellico certamine confecta, [d] interempto ibidem filio ejus Morgano, & altero capto, scilicet Mailgone, quos pueros secum in expeditionem arroganter adduxerat" cum aliis multis, ipsa demum ferro confossa caput amisit.

Transeuntes inde navigio flumen Tewiense, & versus Caer Merdhin iter arripientes, Landestephan & Talachar marinis in scopulis [e] aliena reliquimus. Erant enim hæc duo castra, quæ Rhesus, filius Griphini, post obitum Anglorum regis Henrici 2[i]. citra insultum occupavit. Deinde, provinciis de Penbroc & Ros cædibus, incendiis, & deprædationibus fere exterminio datis, frustrato conamine Caermerdhin obsedit. Sonat autem Caermerdhin urbs Merlini, eo quod, juxta historiam Britannicam, ibi ex incubo genitus inventus fuerat Merlinus. Est igitur hæc urbs antiqua, coctilibus muris, partim adhuc extantibus, egregie clausa, super nobilem Tewie fluvium sita, sylvis & pratis abundans. Habet Cantermaur, i. e. Cantaredum magnum, ab oriente, copiosa sylvarum condensitate australis Cambriæ civibus tutissimum necessitate refugium, ubi & castrum Dinevor in collis excelsi vertice super flu. Tewie situm, quod & principalis Sudwalliæ curia dicitur. Fuerant antiquitus tres principales in Gualia curiæ; Dinevor in Sudwallia, Aberfraw in Nortwallia, (scilicet apud Moniam) in Powisia apud Pengwern, quod nunc Slopesburia dicitur. Sonat autem Pengwern caput alneti. Pag. 92

a Cambri *MS.* b *Ex impress.* c *Bis occurrit.* d *Voces istas,* interempto ibidem *&c.* adduxerat *parenthesi inclusit Pouelus.* e *L.* à læva reliquimus *ex impress.*

Juxta

Juxta Dinevor trans flu. Tewie in Canterbachan, i. e. in Cantaredo brevi, eſt fons, qui die naturali bis undis deficiens, & totiens exuberans, marinas imitari ſolet inſtabilitates.

Non procul à Caermerdhin ex parte boreali, ſcilicet apud Pencader, i. e. Cathedræ caput, Reſo, Griphini filio, noſtris diebus ad deditionem doloſe magis, quam virtuoſe, compulſo, & in Angliam ducto.

Progreſſis inde nobis verſus Ciſtertienſe monaſterium, quod Alba domus &c.

Igitur in craſtino ſagittariis duodecim de S. Clari caſtello propinquo, qui juvenem prædictum jugulaverant, apud Albam domum in pœnam criminis cruce ſignatis, tribuſque flu. primo Taph, deinde Cledu ſub Lanwahdein, alteroque ſub Haverford, tranſmeatis, demum Haverfordiam pervenimus. Sortita eſt autem inde provincia nomen, inter duos hos fluvios ſita, Dugledu, eo quod duobus hiis fluviis, quaſi duobus gladiis, terminetur. Cledu namque Britannice gladius Latine.

Genus Haverfordenſium.

Erat autem gens hæc originem à Flandria ducens, ab Anglorum rege Henrico primo ad hos fines inhabitandum tranſmiſſa gens fortis & robuſta, continuoque belli conflictu gens Cambrenſibus inimiciſſima: gens, inquam, lanificiis, gens mercemoniis uſitatiſſima. Quocunque labore ſive periculo terra marique lucrum quærere, &c.

Ibidem.

De ſcelerato quodam, in caſtro Haverfordiæ vinculis detento, qui, captata occaſione, tres pueros nobiles, quorum unus erat filius comitis, ſecum in caſtro quodam prærupto loco, obſeratis hoſtiis omnibus, incluſit, &, elevata ſecuri, mortem pueris comminatus eſt, niſi dominus caſtelli eum, data fide & obſidibus, vinculis liberaret.

Giraldus.

Ricardus, re * Tancardi filius, dominus Haverfordiæ.

Hoc autem mihi notabile videtur, quod ad prædicti loci caſtellanum Richardum, ſcilicet Tancardi filium, cum tamen fratres habuerit complurimos & probos, & omnium junior extiterit, præmortuis aliis, univerſa eſt hereditas devoluta.

Pag. 94. Ricardus re *Tancardus familiaris Carodoco heremitæ.

Contigit autem, prædicto Ricardo pueriles annos agente, virum ſanctum, cui nomen Caradocus, apud ſanctum Iſmaëlem in Roſenſi provincia heremiticam & ſanctiſſimam vitam ducere, ad quem puer ſæpius tam à patre, quam à matre, tranſmiſſus, cibaria exenniaque ferre conſueverat.

ſ. Carodoci

Cum corpus verſus Meneviam per ſabulum de Newegal deferretur, &c.

* *Sic, cum re ſupra lin.*

Meneviam

Meneviam corpus allatum crebra miraculorum tam præsentium quam sequentium quoque chorufcatione, [a] in ecclesiæ S. Andreæ sanctique Davidis ala sinistra, juxta altare sancti prothomartyris Stephani, debita est celebritate tumulatum. Sepultura Carodoci.

Adjacet autem territorio Rosensi meridionali maritimoque ex latere, interlabente brachio marino, provincia Penbrochiensis, Penbroc. cujus principale municipium, totiusque provinciæ Demetiæ [[b] caput,] in saxosa quadam & longa rupis eminentia situm, lingua marina, de Miluerdico portu prosiliens, in capite bifurco complectitur. Unde & Penbrochia caput ma-

mum

ritimi sonat.

Primus hoc castrum Ernulphus de Mungumeri sub Anglorum rege Henrico primo ex virgis & cespite tenue satis & exile construxit. Ernulphus, filius comitis Salæpiæ. Quod postmodum revertens viro probo prudentique Giraldo de Windesora, constabulario suo primipiloque, cum paucis custodiendum exposuit. Nec mora totius australis Cambriæ Guallenses, principe ipsorum viro bellicoso, Rheso scilicet Theodori filio, paulo ante dolo suorum apud Brecheniauc interempto, & Griphino filio suo puero relicto, castrum obsidione cinxerunt, &c. Ibidem, quibus stratege-

Geraldus

matibus tandem ab obsidione deterruerit Cambrenses.

Nec mora Geraldus iste, ut altiores sibi suisque in finibus illis radices figeret. Griphini, principis Sudwalliæ, sororem, cui nomen Nesta, maritali lege sibi copulavit, de qua processu temporis egregiam utriusque sexus prolem suscepit, per quam & Anglis australis Cambriæ maritima retenta, & Hiberniæ mœnia sunt expugnata, sicut vaticinalis declarat historia. Giraldus de Windesora.

Distat autem à Penbrochiæ castro quasi miliaribus tribus castellum, quod Mainorpir dicitur, i. e. mansio Pirrhi, qui & insulam Caldei habebat, quam Enispir, i. e. insulam Pirrhi, vocant Stat autem hoc castrum, turribus & propugnaculis eximium, in collis cujusdam capite, versus marinum ab occidente portum extensi, à Circio & borea sub ipsis muralibus vivarium habens egregium, tam sui majestate, quam aquarum profunditate, conspicuum. Pomerium quoque perpulchrum ab eodem latere, hinc vivario, inde nemore, conclusum, tam saxorum prominentia, quam corylorum quoque proceritate, [c] præclaro. A dextra vero castrensis promontorii parte, inter castrum s. & ecclesiam, ad [d] stagii amplissimi statum & molendini situm, sabulosam vi ventorum convallem indeficientibus undis rivus inserpit. Ab occidente, sinuoso quodam in angulo, mare Sabrinum, jam jam prope in Hibernicum ver- Pag. 95.

[a] In ecclesiam *habent impress.* [b] *Ex impress.* [c] Præclarum *al.* [d] *L.* stagni.

gens,

gens, non procul à castro distante subintrat Australi scopulo, si paulo in boream se plus protenderet, aptum navium receptioni portum faciente. Naves igitur quascunque fere à Britannia Majori in Hiberniam Eurus impellit, ab hoc prospectu tam formidandam ventorum inconstantiam, quam furibundam, & cæcam fretorum rabiem, videas audacter attemptare. Terra triticea, marinis piscibus vinoque venali copiose referta, &, quod omnibus præstat, ex Hiberniæ confinio aëris salubritate temperata. Terrarum igitur Cambriæ totius, septem Cantaredis conserta, Demetia tam pulcherrima est quam potissima. Demetiæ vero Penbrochia, Penbrochiæ quidem terra præscripta. Restat igitur, ut Cambriæ totius locus sit hic amœnissimus. Non itaque mirandum, non venia indignum, si natale solum, genialeque territorium, profusioribus laudum titulis autor extulerit.

Lelandus.

Giraldus hîc etiam describit impetum, & animositatem, falconum, qui in Penbrochianis rupibus ædificant, quorum etiam olim studiosissimus erat Henricus secundus.

Iter igitur ab Haverfordia versus Meneviam, quasi XII. miliaribus inde distantem, aggredientes, ubi, pro juvenis egregii Giraldi, filii Gulielmi, nece, multorum cædibus cruentam nimis & gravem, tempore Stephani regis, propinqui & necessarii sui, [a] quanquam" in hoc minus necessarii, vindictam in Rosenses exercuerant, &c. Ibidem quo pacto sabulum de Niwegal impetuoso vento & procella solo tenus nudatum fuerit, apparentibus arbustis, & arborum truncis, post hominum memoriam harena obrutis.

Ex libro 2°, itinerarii Giraldi Cambrensis.

Sicut Britannicæ referunt historiæ, apud urbem Legionum in curia illa magna, quam prætaxavimus, beatus Dubricius, loci ejusdem tunc temporis archiepiscopus, Davidi, [[b] qui] regis Arturi, ut dicitur, avunculus extiterat, propter ætatis defectum, & quoniam contemplationi potius indulgere voluerat, cessit honorem. Et ex tunc, procurante Davide, usque Meneviam sedis facta est translatio. Quanquam prior ille locus, sicut in priori libro descripsimus, longe Metropolitanæ sedi plus congruerit. Hic etenim angulus est supra mare Hibernicum remotissimus, terra saxosa sterilis & infœcunda, nec silvis vestita, nec fluminibus distincta, nec pratis ornata, ventis solum & procellis semper exposita, inter hostiles hodie populos, hinc Flandrensem, inde Cambrensem, frequenter attrita. Ex industria namque viri sancti talia sibi

delegerunt habitacula, ut populares strepitus subterfugiendo,

[a] Quam *MS.* [b] *Ex impress.* vitamque

vitamque heremiticam longe pastorali præferendo, &c.

Sederunt autem à tempore David successivis temporum curriculis archiepiscopi ibidem XXIII. quorum hæc sunt nomina: Kenanc, Eliud (qui & Teliau vocatur) Keneu, Morwal, Haerunen, Elwaid, Gurneu, Lhendiuord, Gorwist, Gugaun, Eledanc, Amuian, * Eluoed, Ethelemun, Elauc, ‡ Maiscoit, Sadenuen, Norwal, Asser (alias Catulus), Arthwail, Idwalaun, Sampson. Tempore autem Sampsonis hujus pallium in hunc modum est translatum. Ingruente per Cambriam (isto præsidente) peste quadam, qua catervatim plebs occubuit, quam flavam pestem vocabant, quam & physici icteriticiam passionem dicunt, præsul (quanquam sanctus, & ad mortem intrepidus, tamen) ad suorum instantiam, navem scandens, flante Circio, cum suis indemnem in Armorica Britannia se suscepit. Ubi &, vacante tunc forte sede Dolensi, statim ibidem in episcopum est assumptus. Unde contigit, ut, ob pallii gratiam, quod Sampson secum hinc illuc attulerat, succedentes ibi episcopi usque ad hæc nostra fere tempora (quibus, prævalente Turonorum archiepiscopo, adventicia dignitas evanuit) pallia semper obtinuerunt. Nostri vero, vel propter ignaviam, vel paupertatem, ea occasione pristina caruerunt dignitate. Semper tamen usque ad plenam, quæ per Anglorum regem Henricum primum facta est, Cambriæ subjectionem, episcopi Gualliæ à Menevensi antistite sunt consecrati. Et ipse similiter ab aliis, tanquam suffraganeis, est consecratus, nulla penitus alii ecclesiæ facta professione, vel subjectione. Sederunt autem à Sampsonis ibidem [[b] tempore] usque ad prædicti Henrici primi tempora [c] XXI. quorum hæc nomina: Ruelin (G), Retherc, Elguin, Morbiu, Lunuerd, Nexgu, Sulhidir (r), Eneuris, Morgennu, Nathan, Joannes, Augustil (alias Arwistal), [1] Morgenueth, Blethuth, Eruin, Trameri, Joseph (h), Blethuth, Sulgen, Abraham, Wilfridus. Post hos vero, subjecta jam Wallia, usque hodie tres: Tempore Henrici regis primi Bernardus; tempore Stephani David secundus; tempore Henrici regis secundi Petrus (Prior, aut abbas de Wennelok) Cluniacensis monachus: qui tres, regio urgente mandato,

alias [a] 25. Pag. 96.

Interlinear variants: Morwal (o); Eledanc (u); Ethelemun (e); Sadenuen (r).

* alias Eludged.

‡ alias Maillswid.

Morgennu, primus episcoporum Menuensis: carnes comedit, & à piratis occisus est.

[1] Hic una sola nocte vixit episcopus.

a 25. etiam in impressis Codicibus, qui & nomina recensent. At in Codice nostro 22. nomina tantummodo à Davide occurrunt. b Ex impressis. c XIX. *solummodo in Codd. impressis. Nec plura recensent nomina. Omittunt nimirum* Morbiu, *&* Blethuth primum.

dato, Cantuariæ consecrationem susceperunt. De nullo vero Cantuariensi legitur, vel post subjectionem istam, vel ante, Cambriæ fines intrasse, præter hunc solum.

Balduinus.

Dicitur autem locus, ubi ecclesia Menevensis sita est, & in honore beati Andreæ apostoli fundata, vallis Rosina; quæ tamen marmorea potius quam Rosea dici possit, quoniam rosis minime, marmore vero plurimum abundat. Labitur autem hic Aluni flu. aqua turbida & infœcunda cimiterium lateraliter à borea disterminans, sub lapide Lechlauar [a] marmorea transeuntium perpolito, de cujus qualitate, quantitate, & nominis ratione, in vaticinali historia disseruimus.

Pisteldewi, i.e. fistula Davidis, quia quasi per fistulam quandam in cimiterium ab oriente fons dilabitur.

Pyramis stat in foro Meneviæ, unde sereno die Hiberniam prospicere possunt.

Ab hinc autem sereno tempore montes Hiberniæ prospici possunt.

Giraldus Cambrensis archidiaconus Menevensis.

Cum igitur archiepiscopus in ecclesia S. Davidis, & ara principali, missam summo diluculo celebrasset, relicto ibidem Menevensi archidiacono prætaxato, eique ad populum officio sermonis injuncto, obviam

Rheso principi per Kemeis versus Aberteivi properavit.

Ibidem de Seisillo Esker hir, i. e. tibia longa.

Ita à ranunculis impetito, ut, interfectis myriadibus, novæ supervenirent, usque adeo, ut miserum non reliquerint nisi ad mortem exesum.

Pag. 97. Quod autem in principali de Kemmeis castro, scilicet apud Laneuer, nostro notabile contigit ævo, hic non prætereo. Rhesus, filius Griphini, instinctu Griphini, filii sui, viri versipellis & versuti, viro nobili Gulielmo, filio Martini, genero suo, contra sacramenta, corporaliter præstita, castrum suum de Laneuer viribus armatis & obsidione subduxit, & Griphino, filio suo, tradidit, &c. Ibidem, quo pacto, expulso Griphino, castrum in potestatem devenit Mailgonis, qui, quamvis esset Griphini frater, omnium mortalium tamen maxime invisus illi fuit.

Laneuer principale castrum de Kemmeis.

Laneuer dos erat filiæ Rhesi, quæ nupsit Martino.

[b] Martinus Turonensis, vulgo de Turribus."

Mailgo.

Apud cœnobium itaque S. Dogmaëlis pernoctantes, tam ibi in crastino, quam versus Aberteivi, i. e. casum Teivi fluminis

a Marmoreo pedibus transeuntium *in impress.* b *Hæc verba sunt plane Lelandi; attramento tamen paullo pallidiori scripta.*

in

in mare, ubi à Rheso principe ea nocte decenter exhibiti fuimus: ex latere tamen Kemmeisensi, non procul à ponte, convocato partium illarum populo, & tam Rheso, quam duobus filiis suis, Mailgone s. & Griphino, præsentibus, verbo domini tam ab archiepiscopo, quam Menevensi archidiacono, persuasore prolato, ad crucis obsequium multos alleximus.

Lelandus. Giraldus paulo inferius, ubi de Stratflur loquitur, 3. filii Rhesi, s. Keneureic, meminit.

In loco vero prædicationis, juxta caput pontis, tanquam tanti [a] convictus memoriale, locum capellæ in viridi planitie statim plebs devota signavit; ubi vestigia loquendo ad populum archiepiscopus fixerat, altare designantes.

Sacellum cis pontem Teiviensem positum.

Labitur autem hic flu. egregius, cui nomen Teivi, præ cunctis Cambriæ fluviis salmone præpingui fœcundissimus. Habet & piscariam copiosam juxta Gilkarram in summitate rupis cujusdam, Sti Lheudoti manibus exculptam, in loco, qui dicitur Canart Maur, per quam aqua prædicta transcurrens ab alto (ut assolet) cum strepitu magno ad ima descendit, ubi & sulmones ab imis ad [b] summam rupis concavitatem quantum hastæ longissimæ est altitudo saltu mirabili transferuntur, &, nisi piscis proprietas hoc exigeret, miraculoso. Hoc etenim piscium genus saltum appetit ex natura; unde & à saltu salmo nomen accepit. [Salmones saltantes.] ☞

Sicut enim avibus contra flatus, sic & piscibus mos est contra fluctus eniti. Cum obstaculum inveniunt præruptum, caudam ad os replicant: interdum etiam, ad majorem saltus [c] efficatiam, caudam ipsam ore comprimunt, dumque à circulo hujuscemodi se subito resolvunt, cum impetu quodam, tanquam virgæ circulatæ explicatione, se ab imis ad alta, cum intuentium admiratione, transmittunt.

Habet autem & flu. iste sua specialitate notabile. Inter universos namque Cambriæ, seu etiam Loëgriæ, fluvios, solus hic castores habet. In Albania quippe, ut fertur, flu. similiter unico, habentur, sed rari, &c. Ibidem de castris, quæ in ripis muniunt, & eorum natura, pulcherrima juxta ac doctissima sunt quæ Giraldus scribit. Castorum Dedalea castra.

Transivimus autem à castro prædicto versus pontem Stephani, Cruc Maur, i. e. colle magno, juxta Aberteivi à sinistro latere relicto; ubi Griphinus, filius Rhesi, filii Theodori, post obitum, regis Anglorum, Henrici primi, in bello publico de Anglorum populo, per necem nobilis viri Ricardi Clarensis (juxta Abergevenni, ut dictum est paulo ante, interempti)

[a] Conventus *al.* [b] Summa *MS.* [c] *Sic.*

empti) ſine capite relicto, & ob hoc in impetu primo ſtatim confecto, ſtragem non modicam fecit.

Pag. 98. Apud Stephani vero pontem ſermone in craſtino facto, tam ab archiepiſcopo, quam à Menevenſi archid. nec non & abbatibus Ciſtercienſis ordinis duobus, de Alba domo ſ. Joanne, & Stratflur Seiſillo, qui nobis in partibus iſtis, & uſque in [a] Norwallia fideliter aſtiterunt, plurimis quoque ad crucem allectis, ea nocte apud Strateflur moram fecimus. Progreſſis inde parum, montanis de Moruge magnis & immenſis, quæ Cambrice dicuntur Elennith, à latere dextro relictis, &c.

Tranſivimus inde per Landewi breui, i. e. eccleſiam Davidis de breui, quæ ſita eſt in collis vertice, qui ſub pedibus ejuſdem Davidis prædicantis olim excreverat: in illa ſcilicet ſynodo magna epiſcoporum, & abbatum, omnium totius Cambriæ, nec non & cleri univerſi, ibidem cum populo collecta propter Pelagianam hæreſin, quanquam olim à beato Germano, Autiſiodorenſi epiſcopo, ab inſula Britannica [b] deletam, his denuo tamen in partibus, recidivo morbo redivivaque peſte, jam tum emerſam; ubi & unanimi totius conventus tam electione quam acclamatione, ob tanti miraculi ſignum, quam invitus & renitens David in archiepiſcopum eſt ſublimatus, præſertim cum beatus quoque Dubricius in memorata urbis Legionum curia eidem David paulo ante ſua tam deſtinatione quam nuncupatione ceſſit honorem, ſede Metropolitana ab urbe Legionum uſque Meneviam ab hinc tranſlata.

Ea igitur nocte apud Lanpader, i. e. eccleſiam Paterni Magni, mora facta, &c. Quo modo laïci, quemadmodum & alibi in Cambria, monaſterii S. Paterni poſſeſſiones invadunt, primum œconomi, aut defenſoris, deinde, ſi diis placet, etiam abbatis nomine, decimas & oblationes tantum clero relinquentes.

Edhenewein, filius Witfot, laïcus abbas S. Paterni.

Giraldus.

Tempore tamen regis Henrici primi Anglorum, poteſtate per Cambriam vigente, cœnobium S. Petri Gloverniæ prædictam eccleſiam quiete poſſedit. Sed poſt obitum regis ejuſdem Anglis expulſis, monachi quoque ſunt ejecti, & more præfato tam clerici interius, quam laïci exterius, violenter intruſi.

Jactat autem hæc gens & generatio prava epiſcopum quendam eccleſiæ iſtius (quia cathedralis aliquando fuerat) à prædeceſſoribus ſuis interemptum, & hac præcipue allegatione in loco eodem jus ſibi vendicant & proprietatem.

Accedentes igitur ad aquam Devi, quæ Nordwalliam ſecernit à Sudwallia, reverſis jam Menevenſi epiſcopo, & Rheſo,

a Norwalliam *al.* b Delcta *MS.*

7 Griphini

Griphini filio, qui nos de castro Aberteivi per Kereticam regionem usque ad istam laudabili in principe liberalitate deduxit: transcurso navigio flumine, & Menevensi dioecesi jam post terga relicta, terram filiorum Canani, s. Merionith, & primam ex parte Venedotiæ provinciam, & episcopatum Bangornensem, intravimus, apud Towen pernoctantes.

Mawe

Transivimus eodem die navigio bifurcum Mame fluvium.

Ea nocte jacuimus apud Lanmair, i. e. ecclesiam Mariæ, in provincia de Ardudi.

Hæc autem terra Canani, & præcipue de Merionith, omnium totius Cambriæ terrarum hispida magis, & terribilis, vel horribilis. Habet enim montes altissimos, arctos tamen, & in arcis modum acutissimos, nec raros quidem, sed creberrimos, & tanta inæqualitate consertos, &c. Pag. 99.

In crastino [a] obviabit nobis filius Canani junior, cui nomen Mereducius, in transitu pontis cujusdam cum plebe provinciæ illius, &c.

e

Transivimus inde Traithmaur, & Traith bochan, i. e. tractum maris majorem, & tractum minorem, ubi duo castra lapidea de novo sita fuerant, unum Evionith versus montana borealia, quod erat filiorum Canani, cui nomen Deutraith, alterum vero ex alia flu. parte versus mare in capite Lhein, quod erat filiorum Oenei, cui nomen Caer Maderun. Dicitur autem Traith lingua Cambrica sabulum mari refluente longius, & se retrahente nudatum. Ea nocte jacuimus apud Newem, vigilia videlicet Paschæ floridæ, ubi Merlinum Sylvestrem, diu quæsitum desideratumque, archid: Menevensis invenit. Jacet autem extra Lhein insula modica, quam monachi habitant religiosissimi, quos cœlibes, vel [b] colideros, vocant. Hæc autem insula vel ab aëris salubritate, quam ex Hiberniæ confinio sortitur, vel potius aliquo ex miraculo, & sanctorum meritis, hoc mirandum habet, quod semper in ea seniores præmoriuntur, quia morbi in ea rarissimi: & raro, vel nunquam, hîc quisquam moritur, nisi longa senectute confectus. Hæc insula Enlthi Cambrice vocatur, & lingua Saxonica Berdesey, & in ea, ut fertur, infinita sanctorum sepulta sunt corpora. Ibique jacere testantur corpus beati Danielis Bangornensis episcopi. Plurimis in crastino ad archipræsulis sermonem cruce signatis, versus Bangor iter arripientes transivimus per Caerarvon, i. e. castrum de Arvon. Dicitur autem Arvon provincia contra Mon, eo quod sit sita contra Moniam insulam.

a Obviavit *in impress.* b Colideos *in impress.* c *Asteriscus est à manu aliena.*

Ea

Ea igitur nocte moram fecimus apud Bangor, cathedralem videlicet Venedotiæ sedem.

His ita peractis, transivimus in Moniam insulam, quasi miliaribus duobus inde distantem, brevi maris brachio transnavigato, ubi & junior Oenei filius Rothericus, &c. occurrit.

Habet autem insula Moniæ CCCXLIII[es]. villas, & pro tribus cantaredis tamen reputatur. Dicitur autem cantaredus, composito nomine, vel vocabulo, tam Britannica quam Hibernica lingua, tanta terræ portio, quanta centum villas continere solet. Adjacent autem insulæ Britannicæ tres lateraliter diversis ex partibus insulæ, quæ ejusdem fere quantitatis esse perhibentur. Ab Austro Vecta, à Zephyro Monia. Sed duæ priores propinquius adjacent, modicis distinctæ variis interstitiis. [a] Tertia vero medio inter Hibernicam Ultoniam & Scoticas Galwedias libramine jacens, remotius extenditur.

Lelandus. Ista de insulis male cohærent.

Est autem Monia arida tellus & saxosa, deformis aspectu & inamœna, terræ de Pebidiauc, quæ adjacet Meneviæ, exteriori qualitate simillima, veruntamen interiori naturæ dote longe dissimilis. Hæc etenim insula præ cunctis Cambriæ finibus triticeo gramine incomparabiliter fœcunda, adeo ut proverbialiter dici soleat lingua Britannica, Mon mam Kemer, i. e. Mona mater Cambriæ. Quoniam, aliis undique terris deficientibus, hæc sola gleba [b] propinqui" uberique frugum proventu Cambriam totam sustentare consuevit. Est igitur & in eadem insula collis saxosus, non magnus, & parum altus, cujus ex una parte si clamaveris, ex altera nequaquam audieris, & vocatur ab incolis per antiphrasim, rupis audientium.

Pag. 100.

Est & in hac insula ecclesia S. Teuredauci confessoris, in qua comes Hugo Castrensis, quoniam & ipse fines hos Cambriæ suo in tempore subjugaverat, cum canes nocte posuisset rabidos omnes mane recepit, & ipse infra mensem miserabiliter occubuit. Accesserant enim ad insulæ portum ab Orcadum insulis piratæ in navibus longis, quorum adventum ubi comes audivit, statim eis usque in ipsum mare forte residens equo animose nimis occurrit. Et ecce navium princeps, cui nomen Magnus, primæ navis in prora cum arcu perstans, sagittam direxit; & quanquam comes à vertice capitis usque in talum pedum, præter oculos solum, ferro fideliter esset indutus, tamen dextro percussus in lumine, perforato cerebro, in mare corruit moribundus. Quem cum sic corruentem victor ab alto prospiceret, superbe in victum & insolenter invectus, dixisse memoratur lingua Danica **Let luupe**, quod sonat Latine, sine salire, & ab hac in posterum hora potestas Anglorum in Monia cessavit. Nostris quoque temporibus

a *Hæc Mania est.* b Præpingui *in impress.*

Anglorum

Anglorum rege Henrico 2°. in Venedotiam exercitum ducente, ubi & in arcto sylvestri apud Coleshulle bellicam aleam expertus est, classe in Moniam tranmissa, cum prædictæ ecclesiæ, aliisque Sanctorum per insulam locis, spoliando, prædando, minime deferrent, divina [a] secuta" vindicta, accolæ tandem in advenas, pauci in multos, inermes contra armatos, subito irruentes, multis interemptis, multis [[b] que captis] & in vincula datis, victoria potiti sunt cruentissima.

Fuerant autem duo nobiles viri, & ejus qui scripsit hæc avunculi, cum aliis huc à rege transmissi. H. f. regis Henrici primi filius, & [c] secundi" avunculus, ex nobili Nesta, Rhesi filia, in australi Cambria Demetiæ finibus oriundus, & Robertus, Stephani filius, Henrici frater non germanus, sed uterinus, vir quidem, qui nostro primus tempore, aliis viam præbens, Hibernicam non longe post aggressus est expugnationem. Henricus igitur nimia fretus audacia, bonaque omnino destitutus sequela, cum magno suorum dolore inter primos lanceis confossus occubuit. Robertus vero defensioni diffidens, vix ad naves graviter vulneratus evasit.

g

Est & insula modica collateralis Moniæ, & fere continua, quam solum heremitæ, labore manuum viventes, & deo servientes, inhabitant.

Dicitur autem insula prædicta Enislenach Cambrice, i. e. insula ecclesiastica, propter copiam sanctorum, quorum ibi corpora jacent. Et hanc insulam feminæ non intrant.

Reversis à Monia Bangor iterum ostensum est nobis, principis Oenei sepulchrum, qui in presbyterio coram altare cum fratre juniori Cadwaladro in spelunca duplici jacebant. Pag. 102.

Versus Cunewe flumen marinis undis non impermixtum iter incunctanter arripuimus. Non procul ab ortu Cunewe in capite montis Ereri, quod ex hac parte in boream extenditur, stat Dinas Emeris, id est, promontorium Ambrosii, ubi Merlinus prophetizavit, sedente super ripam Vortigerno. Erant enim Merlini duo. Iste, qui & Ambrosius dictus est,

*

quia [d] binomius fuerat, & sub rege Vortigerno prophetizavit, ab incubo genitus, & apud Caermerdhin inventus. Alter vero de Albania oriundus, qui & Celidonius à Celidonia &c. Hic autem tempore Arturi fuit, & longe plenius, & apertius quam alter prophetizavit, sicut vaticinalis historia manifeste depromit.

a Secum *MS.* b *Ex impress.* c Sidi *MS. cum asterisco.* d *Asteriscus supra lin. est à manu recentiori.*

*

Montana

Montana vero, quæ à Cambris Ereri, ab Anglis vero Snawdune, i. e. nivium montes, dicuntur, quæ à terra filiorum Canani paulatim incrementa ſuſcipiunt, & prope Dugannu in boream ſe protendunt, contra Moniam vero turribus aëreis nimis enormiter adcreſcunt, ſub ſilentio non ſunt prætereunda. In ſummis autem montium iſtorum verticibus duo lacus reperiuntur, ſua admiratione non indigni. Alter vero inſulam habet erraticam, vi ventorum, impellentium ad oppoſitas plurimum lacus partes, errabundám.

Alter vero miro & inaudito miraculo pollet, quia cum trium generum piſcibus abundet, anguillis, turtris, & perchiis, omnes in eo piſces monoculi reperiuntur, oculum dextrum habentes, & ſiniſtro carentes.

Dugannu monaſterium.
Cunewe flu:
Rudheland.
Oeneus, filius Griphini, princeps Sudwalliæ.
Hic David duxerat in uxorem filiam Henrici regis 2[i].

Tranſnavigato deinde flu. vel maris brachio, ſub Dugannu monaſterio Ciſtertienſis ordinis ſuper Cunewe ab occidua fluvii parte à dextra relicto, uſque ad Rutheland, nobile ſimiliter caſtrum primævi Oenei filii Davidis ſuper Cloit flu: via duce pervenimus.

Eſt fons non procul à Rudheland in provincia de Tegengel, quem nobis tantum die naturali, more marino, ſed viciſſim, & crebro, diebus & noctibus nunc undis deficere, nunc exuberare, certum eſt.

Ad pauperculam Laneluenſem eccleſiam, parum inde diſtantem, tranſivimus, ubi & miſſa ab archipræſule celebrata iter incontinenter aggreſſi ſumus, & per divitem venam fructuoſumque argenti ſcrutinium, ubi [a] penitima" ſcrutando itum eſt in viſcera terræ, tranſeuntes in cellula Baſingworc pernoctavimus.

In craſtino vero longum vivumque per loca ſabulum non abſque formidine permeantes, ſylveſtria de Coleſhulle, i. e. Carbonis colle, à dextra reliquimus, &c. Quo pacto Henricus 2[s]. in hoc arcto ſylveſtri pugnaverit non ſine magno ſuorum detrimento.

Henr: 2s.

Pag. 102. Ter enim prædictus rex in manu forti Gualliam intravit. Primo Norwalliam prænotato in loco. Secundo Sudwalliam per maritima de Walthmorgan, & Guher, viam verſus Caermerdhin, & Pencader, intrando, & per Elenith, & Melenith, revertendo. Tertio vero Powiſiam apud Oſwaldeſtreat.

Tranſvadato tandem Deiæ flu. ſub Ceſtria, quem Cambri Deuerdoen dicunt, feria 3[a]. ante paſcha, die videlicet [b] Abſolonis, Ceſtriam venimus. Sicut enim Vaga ab auſtro [c] Strigulenſi,

[a] Pecuniam *al.* [b] *Sic, cum* A *majuſcula, in Cod. noſtro. Atqui* abſolutionis *potius legend. ex impreſſ.* [c] Sub caſtro Strigulenſi, *in impreſſ.*

gulensi, sic Deie à borea sub Cestrensi Gualliam ab Anglia secernit, & separat. Item, ut asserunt accolæ, aqua ista singulis mensibus vada permutat. Fluvius iste de lacu quodam, cui nomen Pemelesmere, originem ducit, & cum Salmonibus flu. abundet, nunquam tamen in lacu piscis hujusmodi reperitur. Hoc etiam de eodem flu. notabile reperies, quod pluviis nunquam, frequenter autem & fere semper ventis exuberat.

Vidimus, quod & in oculis nostris novum apparuit, caseos cervinos. Comitissa nanque, & comitis mater, cervas habens domesticas, ex earundem lacte coagulato tres caseos expressos, & fiscella formatos, archiepiscopo præsentavit.

Visa est etiam in urbe Cestrensi nostris diebus mulier manca manibusque carens à nativitate. Cui tamen contra defectum istum tale remedium dederat, ut pedes tam flexibiles, tam delicaciter articulatos, haberet, quod articulorum proceritate pariter ac flexibilitate non minus subtiliter quam aliæ mulieres acu suere consueverit, & quicquid à forfice manibus fieri solet, citra defectum omnem, cum intuentium admiratione pedibus ista compleret.

f. à Cestria

Versus Album monasterium iter aggressi sumus, & inde versus Osuualdstret, ubi, tanquam in ipsa regionis Powisiensis ora, occurrerunt nobis Powisiæ principes Griphinus (Madoci filius) Elisset, & alii.

Apud Oswaldstreat pernoctavimus, à Gulielmo, Alani filio, juvene nobili ac liberali, ad importunam ejusdem instantiam, Anglicanæ sumptuositatis more splendide nimis & laute procurati.

Verba militis, crucem recusantis.

Priusquam, inquit, domini mei mortem hac lancea, quam manu gesto, vindicavero, monitis non adquiescam; Oeneum significans, Madoci filium, virum egregium, ab Oeneo de Keueilanc, consobrino suo, dolose nuper, & scelerose peremptum.

Oenei cædes. Oeneus de liauc * Keueilanc valde familiaris Henrico 2°. fuit.

In hac Walliæ 3ª. portione sunt equitia peroptima, & equi emissarii laudatissimi.

Progressi sumus inde versus Slopesbiriam, à Sabrino flu. complexam.

Pag. 103.

Profecti sumus inde versus Gueneloch per arctam viam & præruptam, quam malam plateam vocant.

Transivimus à Gueneloche per cellulam de Bramfeld, per nobile castrum de Ludelaue, per Leonis monasterium usque Hereford, Melenith & Elenith à dextra relictis, à puncto, quo per Gualliam laboriosum hoc iter arripuimus, tanquam in circino circuendo, ad punctum denuo jam reversi.

* *Sic, cum* liauc *supra lin.*

E libro Sylvestri Giraldi, cui titulus Speculum ecclesiæ.

De inventione reliquiarum Arturii.

Sylvester Giraldus in libro de speculo ecclesiæ scribit duo integra capita de inventione & translatione corporis Arturii, & de cruce plumbea, inscripta, in quibus plane adfirmat, Morganen illustrem feminam Arturii funus curasse, sed relliquias inventas fuisse regnante Henrico secundo per Henricum abbatem, postea Wigorniensem episcopum. Sed ego in libro alio ibidem legi translationem factam fuisse principio regni Richardi primi. Nec tamen Giraldus ibi adfirmat, se interfuisse translationi relliquiarum, sed Henricum abbatem ostendisse sibi crucem cum ossibus paulo ante in Arturii sepulchro inventis. Adfertque hanc crucis inscriptionem: "Hic jacet "sepultus inclytus rex Arturius in insula Avalloniæ cum "Wennereia, uxore sua secunda"; cum tamen in cruce, quam nunc ostentant, nulla mentio ejus conjugis. Est nihillominus qui scribat, Lancelotum, Arturii in militia socium, comportasse Wenoræ corpus Avalloniam in sacro tumulandum cœmiterio.

Lelandi verba.

Lancelotus.

Ibidem.

Mentionem facit cujusdam cœnobioli sacrarum virginum, sed sine nomine, à Rheso, Griphini filio, fundati.

Verba Giraldi.

Erat & domus Cistertiensis ordinis opima sub montanis de Ellennith, à nobili viro Roberto, Stephani filio, fundata.

Symbolum electorum.

In libello nostro, symbolo, scilicet, electorum intitulato.

Enoc abbas vestalem vitiavit.

Enoc quidam abbas ordinis Cistertiensis apud Lansanfrait in Powisia congregavit cœtum virginum, ex quibus unam postea vitiavit, ante re vera homo multæ continentiæ.

Fanum Brigidæ monasterium virginum.

Versus stallo Giraldi suprascripti.

In fine libri varia epigrammata & epistola Giraldi, carmine scripta, adsuta erant.

Vive deo, tibi mors requies, tibi vita labori:
Vive deo, mors est vivere, vita mori.

Pag. 104.

Versus in bibliotheca, quam Giraldus posteritati consecravit.

Carmina Giraldi si mens studiosa requirat,
Quæ legat & laudet hic reperire valet.
A sacro tamen ipsa loco, sine pignore, nemo
Tollat, ut accepti mens memor esse queat.

¶ Simon de Fraxino. [Ashe.]

Inveni ibidem in fine veteris exemplaris varia carmina cujusdam Simonis de Fraxino, canonici secularis Herefordensis ecclesiæ, inter quæ argutum illud, quo Giraldum invitat, ut Herefordiam revisat. Erant etiam ibidem Giraldi ad Simonem carmina.

E vita S. Davidis, à Giraldo scripta.

Dewi vulgo dictus Latine David.

David filius Xanti, principis Kereticæ provinciæ, & (ut fertur) avunculi Arturii. Arturius.

Xanti pater erat Kereticus, à quo provincia Keretica nomen sumpsit.

i. e. Ceretica.

Tota provincia de Cairdigan vocatur Cairdigeon.

David, propter abstinentiam, dictus Dewi Doveror, i. e. David aquaticus.

Pebidiauc regio. Et paulo infra: Angularis terra de Pebidiauc.

Cair Morua, i. e. castrum, vel urbs maritima. Lelandus. Quingentis à Menevia millibus passuum in ipso olim littore sita, cujus nunc pauca, & ea multis incognita, vestigia extant.

Gildas floruit circa tempora Davidis episcopi.

Novita mater Davidis. Lelandus. Fuit, ut aliqui adfirmant, filia comitis Coriniæ.

Elveus, Menevensium episcopus, Davida baptizavit.

David nutritus in loco, qui vetus rubus dicitur, & Cambrice Henemenew, id est, vetus Menevia.

David profectus in Vectam insulam, literas à Paulino, S. Germani discipulo, didicit.

David autor 12. cœnobiolorum apud Glasconiam, Baias, Crowland & Repton, Colnam & Glascum, Leonis monasterium, Raglan, Wintan, Lankeuelac & Goher.

Gistilianus episcopus Menevensis Davidis avunculus.

Vallis Rosina, ubi hodie sacrum Davidis Meneviæ cœmiterium.

Eliud, qui postea Telyaus, Davidis discipulus.

Madocus

Aldanus, qui Hibernice Maydauc dicitur, & Ismael Davidis discipuli.

Boias tyrannus hostis Davidis. Lelandus. Castrum nomine Cairboias olim fuit quarta parte miliaris à fano Davidis; extantque ejus tenuia vestigia. Pag. 103.

portus ibi nunc eodem nomine.

Sylva Saelwath nomine duobus à monasterio miliaribus,

Lelandus

cujus nunc nulla quidem extant [a] inditia. Nam tota regio, quam nunc appellant terram S. Davidis, prossus caret arboribus.

Swithinus, qui & Scolanus.

David peregre profectus est Hierosolymam.

Synodus episcoporum & abbatum, propter hæresim Pelagianam, celebrata in Keretica regione apud LLandewibreui,

[a] *Sic.*

 in

in qua David à populo electus in episcopum. Lelandus. Est hic locus per duodecim milia passuum ab Abreustwith dispa-ratus, ubi etiam nunc collegium Canonicorum, vulgo Præbendariorum.

Postea alia synodus de eadem re congregata, cui nomen victoria. Decreta hujus synodi David scripsit, & alia plurima, quæ vis piratarum, ecclesiam Menevensem infestantium, igne delevit.

David vixit annos 147.

Ex libro Giraldi, cui titulus est, Dialogus, interlocutoribus quærente & solvente, quo declarat suos labores, quos domi forisque, dum ter Romam peteret, passus est, postquam à Canonicis Menevensis ecclesiæ in episcopum electus esset. Dialogus autem in sex distinctiones, tanquam in sex libellos, dividitur.

Ex prima Distinctione.

¶ ¶ ¶ Urbani in Balduinum archiepiscopum Cant: dicterium.

Urbanus episcopus, servus servorum Dei, monacho ferventissimo, abbati calido, episcopo tepido, archiepiscopo remisso salutem.

Landegof, Terra de Trallan, } pertinent ad episcopatum Menevensem.

Ex 2. Distinctione.

Archiepiscopi viginti & quinque successive fuerunt in Cambria.

Episcopi 24. fuerunt in Menevensi ecclesia à tempore pallii, per Sampsonem in Armoricam translati, usque in hodiernum diem.

Sampson propter ictericiam pestem è Britannia fugiebat.

Semper tamen usque ad plenam, quæ per Anglorum regem Henricum primum facta est, Cambriæ subjectionem, episcopi Walliæ à Menevensi antistite sunt consecrati, & ipse similiter ab aliis, tanquam suffraganeis, est consecratus.

Henrici primi regno sedit apud Meneviam episcopus, nomine Wilfridus, qui hostiles advenarum acies & arma pertimescens, terras ecclesiæ suæ plurimas, veluti Canarthmaur apud Emelin, Lanrian, Lenureni, Uccetunam, & alias plerasque, quarum quasdam timore compulsus, alienavit, & terrore; alias quidem illicito (ut fertur) amore illectus, & fervore,

S. Reanus. Lanrian hodie præbenda, dignitati archidiaconi de Cairmerdin annexa. Distat 3. passuum millibus à S. David.

Mene-

Menevensem enim ecclesiam rudem hic prorsus & inordinatam invenit. Clerici namque illius loci, qui Glaswir, i. e. viri ecclesiastici, vocabantur, barbaris ritibus, absque ordine & regula, ecclesiæ bonis enormiter incumbebant. Canonicos hic igitur primus instituit.

Glaswir, i. e. viri ecclesiastici.

Institutio prima Canonicorum per Barnardum episcopum in ecclesia Menevensi.

Totum cantaredum de Pebidiauc, quem Menevensi ecclesiæ devota principum Sudwalliæ largitione collatum invenit, sicut & alias terras plurimas comitibus, baronibus, nobilibusque patriæ viris, quatenus magnum sibi, per magnatum hominia, dominationis nomen & famam compararent, minima præbendis terrarum portiuncula data, modicaque mensæ pontificali portione [a] reta, indiscrete divisit. Pag. 106.

Tempore quoque Barnardi istius terra de Fissigart provintiæ de Pebidiauc fuit abjurata. Terræ quoque per Wilfridum alienatæ, maneriaque de Lanstedhewal & S. Ismaële super Milverdici maris brachium non inamœna, per advenas & alienigenas occupata, minime per ipsum, aut etiam hactenus alium sunt revocata.

sup. Bernardum

Successit Bernardo David, canonicus Menevensis, & archidiaconus de Cairdigan,

th o

Terras quasdam alienavit, veluti Trallan apud Brecheniauc, & alias apud Dugledu, vel Pebidiauc, nonnullas. Terram quoque de Oisterlaf, à viris magnis & magnatibus occupatam, diebus istius nec revocatam ecclesia Menevensis hactenus amisit.

Circiter extremos ejusdem annos Canonici Menevenses coram Hugutio, Cardinale tituli S. Angeli, in Anglia legatione fungente, Cantuar. archiepiscopo Richardo super jure ecclesiæ suæ Metropolitano controversiam moverunt. ¶

Giraldum, quanquam tunc temporis adolescentulum, nominandum duxerunt, &c. ut rex Henricus electionem non probaverit.

Sylvester Giraldus electus in episcopum Menevensem.

Petrum monachum, Priorem de Wenloc, timore compulsi elegerunt.

Petrus episcopus Menevensis.

sup. Petrus episcopus Menevensis.

Landu,
Lancadauc,
Lanwadein,
Lantefei, } propter argentum male mutilavit.

Defuncto præsule Petro cum XXVII. aut pluribus annis sedisset, Canonici Giraldum archidiaconum suum in ecclesia sua,

[a] F. relicta.

sua, & cap°. suo, concorditer elegerunt, ipsumque protinus ad curiam Ro. transmiserunt.

Ecclesia Menevensis à piratis, ab Orcadum insulis venientibus, sæpe spoliata.

Faganus scilicet & Duvianus, qui fidem Christi per universam insulam à mari usque ad mare plantaverunt, &, juxta provinciarum numerum, quas tempore gentilitatis habuerat i insula, quinque metropoles, singulas duodecim urbes, sicut olim habuerant, & suffraganeas ecclesias totidem subjectas habentes, ordine & numero competenti [a] distinxerunt. Juxta tomum enim Anacleti Papæ, sicut in pontificalibus Romanorum gestis & imperialibus continetur, directum Galliarum episcopis, juxta statum gentilium ante Christi adventum, Britannia provincias habuit numero quinque; Britanniam primam, Britanniam secundam, Flaviam, Maximiam, Valentiam. Prima dicta est occidentalis pars insulæ, quia primum in illa Britones, Bruto & Corineo ducibus, applicuerunt, eaque primo à Corineo, & suis occupata est, & inhabitata. Britannia secunda Cantia, quia secundo à Bruto & suis inhabitata fuit. Tertia Flavia, hoc est, flava, quæ dicitur & c Mersia, quasi mercibus abundans, caput cujus est London. Quarta Maximia, id est, Eboraca, ab imperatore Maximo sic dicta. Quinta Valentia, ab imperatore Valente nuncupata; Albania scilicet, quæ nunc abusive Scotia dicitur,

Giraldi insignis error in interpretatione provinciarum.

i sup. Fagano & Duviano.

Pag. 107.

Sicque ordinatum à viris sanctis prædictis duobus fuerat, ut in occidentali insulæ parte, quæ nunc adulterino vocabulo Wallia dicitur, proprie vero Cambria, à Cambro, Bruti filio, dicta, urbs Legionum metropolis esset, XII. suffraganeos habens: Dorobernia, quæ nunc Cantuaria dicitur, à Dur Britannico, quod est aqua, quoniam aquis abundat, sic nuncupata, metropolis ab australi Thamisii flu. parte XII. suffraganeos habens: Lundonia metropolis, duodecim suffraganeos habens; Eboraca, quæ nunc dicitur Eboracum, metropolis, 12. suffraganeos habens. Set urbs, quæ nunc forsan S. Andreæ dicitur, totidem suffraganeos habens, olim Alba dicta, unde & Albania provintia, vel potius ab Albanacto, Bruti filio, nuncupata.

Anglia unde? sed corrupte.

Angliam postea vocaverunt à natali suo Saxoniæ solo, quod lingua eorum Engelont vocabatur, id est, angularis terra.

Habuimus autem apud Meneviam archiepiscopos successive XXV. quorum primus fuit S. David, ultimus vero S. Sampson.

In eadem autem epistola scribunt Laurentius, Mellitus, &

a Sic.

Justus

Justus episcopi, quod Daganus, episcopus Hiberniæ, ad ipsos veniens, non solum cibum cum ipsis sumere, sed nec in eodem hospitio, quo vescebantur, sumere voluit. Unde notandum, quod literas commonitorias Britonibus, sicut & Hibernicis, qui nihil ad eos pertinebant, miserunt.

Hoc autem vocant magnam decimam, quando decimant omnia animalia sua, tam pecora, quam armenta, & equitia, omnemque suam substantiam mobilem. Liber Invectionum Giraldi.

Sicut in libro Invectionum plene continetur.

Giraldus egit cum pont: Ro: ut Carodocus in sanctorum numerum redigeretur.

Ex tertia Distinctione.

In libro de gestis Giraldi continentur. Liber Giraldi de rebus à se gestis.

Abbas S. Dogmaëlis competitor Giraldi in episcopatu Menevensi.

Monasterium de Aberconew in Venedotia.

Laurentius Prior de insula Sanctorum. Insula Sanctorum Presthholm, ut arbitror, vel Berdesey.

Per hispidas de Stratewi terras versus Angliam iter agendo in montanis de Canterbochan : &c.

Apud Luel quoque nuntium alium, sibi cum festinatione missum, suscepit.

Quasi per milliare de Landu inter Aberescheir & Trallan &c.

Ex 4. Distinctione.

Abbas de Wigmor. Abbas de Kemmeis.	Cestrensis, Herefordensis, Wigornienfis, Bathoniensis, & Exoniensis episcopus, olim suffraganei Menevensis archiepiscopi.

{ Brachelia. Brachelega. } Leland. Bracheley in provintia Northampton.

Martru præbenda Sylvestri Giraldi sex m. p. distans à Menevia.

Quem de Scholarum olim in Francia societate notum *sup.* Eustachius episcopus Elien: habuerat & delectum. Giraldus studuit in Gallia.

Per Eleuein & Meleaith, per Keri & Kedeweni, versus Venedotiam iter arripuit, penetransque Poisiam, & terram Wenonwein, sylvis hispidam, & munitissimam, &c. Pag. 108.

Abbatia de Hageman.

Lanwndaph ecclesia, sacerdotium Galfredi.

Lewelinus, filius Joruert (Jerenertus), princeps Northwalliæ.

Wenunwen & Madocus principes Powisiæ.

Grifinus & Mailgo, Resus ac Mareducus, filii Resi, principes Sudwalliæ. Lelandus. Hi scripsere pro tutela Menevensis ecclesiæ ad pont: Romanum.

E Di-

E Distinctione quinta.

Innocentii episcopi Ro: verba ad Giraldum, ab urbe recedentem.

Frater, provisum est tibi à Deo magis, ut credimus, in hoc facto, quam speres, qui ab inquietudine tanta te clementer eripiens, forsan ad longe ampliora reservavit.

E Distinctione sexta.

Priores de Lanthotheni & Aberhotheni.

Haverfordia.

Per provinciam de Buelth usque Brecheniauc descendit.

Quod enim olim de jure Menevensis ecclesiæ Metropolitico dici solet, fabulosum omnino fuerat, & non historicum. Unde & inter fabulas de Arturo connumerandum.

Sup. topographiam Hiberniæ, vaticinalem historiam, Itinerarium Walliæ, & descriptionem ejusdem.

Præter hæc & historica volumina quatuor, mundi topographiam, metrice scriptam, & symbolum edidit electorum, ad varia complendum diversorum desideria, sicut ex prohemio libri ejusdem patet, compaginatum; nec non & legendas sanctorum multas, inter quas vitam S. Davidis, & vitam S. Caradoci, egregie tractavit, & ad S. Caradocum canonicandum, sanctorumque catalogo connumerandum, apud curiam Ro: laudabili devotione laboravit. Item & libellum Invectionum Romæ in Giraldum acriter inchoatum, & ibidem ab ipso respondente, & papa monente completum. Item & speculum duorum, opus commonitorium & consolatorium, &, quod sola peperit indignatio, quasi querulum carmen emissum. ¶ Item & librum de cleri ecclesiastici circa sacramenta majora magisque necessaria instructione perutili & persuasibili, per exempla pariter & præcepta, tam philosophica quam theologica, sive canonica, cui Gemma ecclesiastica titulus nomen imposuit, exaratum. Item & librum de fidei orthodoxæ fructu, fideique defectu, quanta ferventem præmia, quanta fugientem supplicia, maneant, succincta dilucidaque brevitate declarantem. Item & librum de principis instructione, toties promissum, fere inter primos inchoatum, inter ultimos autem propalatum; diu nempe clausum, & quasi sopitum, quando tute in publicum prodire posset tempora longa præstolatum. Item &, præter hos libros, etiam plurimos edidit, in hoc catalogo non expressos, veluti de magni viri cujusdam promotionibus & persecutionibus, opusculum non inutiliter elaboratum. Item & librum de gestis propriis, nec non & dialogum, inter ultimos fere labores ipsomet autore conscriptos.

laudator topographiæ Hibernicæ.

Pag. 109. Balduinus archiepiscopus Cantuar:

Robertus de Bellofago Canonicus Saresburiensis.

 Gualterus Mapus archidiaconus Oxoniensis.

Gemma

Gemma ecclesiastica Giraldi auribus Innocentii Ro. summe placuit. sup: Sylvestro Giraldo.

Oblati nempe sunt ei episcopatus in Wallia duo, & ambo recusati, & in Hibernia tres episcopatus, & archiepiscopatus unus, quos similiter omnes recusavit, sicut in libro, qui de Invectionibus intitulatus est, plenius continetur.

Episcopale manerium de Landewi apud Goer.

Ecclesia de Thinebech, possessio Giraldi.

Prior de Penbroche patronus ecclesiæ de Thinebeche.

Leland. Adscriptum erat in margine, "Jus patronatus de "Thinebeche hodie spectat ad abbatiam S. Albani."

Laudes frugalitatis, & eleemosinæ, in Henrico sene, episcopo Wintoniensi.

Qui muliebria capitum velamina, croco fucata, tantopere persequi solent.

Giraldus vocatus adfuit in Turonensi consilio.

Galfridus ex monacho Cistertiensi factus Canonicus Regularis, & postea Prior Lanthotheney apud Gloverniam (cassata electione Giraldi) factus est episcopus Menevensis, procurante Huberto archiepiscopo Cantuar: cui à medicinis erat.

Canonicus quidam pauperis cœnobii, defuncto Galfrido, electus fuit in episcopum Meneven:.

Sciendum hoc autem, & finaliter hic etiam adjiciendum, quod metrica cosmographia nostra, juvenilibus annis edita, prodiit anno ætatis nostræ quasi vicesimo: Hibernica vero topographia, & vaticinalis expugnationis historia, anno quasi tricesimo: Itinerarium autem nostrum, & viri S. Cantuar. archiepiscopi Balduini per hispida Walliæ loca, & de Cambriæ descriptione libellus, anno quasi quadragesimo: Symbolum autem electorum, & de gestis Giraldi liber, simul cum Invectionum libello, & duorum speculo, vindicis animi digestis studio, anno quasi quinquagesimo. Legendæ vero sanctorum variis temporibus variæ, sed ultimæ duæ, de duobus scilicet episcopis Lincolniensibus, signis & miraculis, & vitæ sanctitate, conspicuis, simul cum gemma ecclesiastica, doctrina perutili, pariter & præclara, anno quasi sexagesimo. Dialogus autem præsens, una cum libro de principis instructione, diu nimirum valde diligenter, atque latenter hyemalibus lucubrationibus, elaborato, ideoque tam sero prodire in publicum, & proferre caput denique vix auso, tanquam anno ætatis nostræ septuagesimo. Et circiter id ipsum temporis liber de ecclesiasticis ordinibus, & variis nostri temporis religionibus, emanavit. Ab hinc autem, & annis etiam antea plurimis, potius operibus bonis, quam opusculis, mensque manusque totis per dei gratiam nisibus invigilare [a] propentius & indulgere curavit.

[a] Sic.

In fine veteris codicis erant pauca epigrammata Giraldi.

Pag. 110. Thanatos insula clara adventu S. Augustini & sociorum suorum.

est
Non ergo exigua non est exilis habenda
Insula, tam claris irradians titulis.

Jocatur Giraldus in censuras Ro: pont:
Mirum, quæ Romæ modicos sententia Papæ
Non movet, hîc subito sceptra movere parat.
Quæ minimos minime censura cohercet in urbe,
mit
Sævit in orbe fremens, celsaque colla premens
Cui male sublatus Romæ non cederet hortus,
Nititur ad nutum flectere regna suum.

Pag. 111.

Ex antiquiss: codice epigrammaton.

Ex 1°. libri epigrammate.

Hunc proprie librum Milredus possidet Anti-
Stes sanctus, magno qui dignus honore.
Est etenim dapibus scripturæ plenus & actu.

Versus Bedæ de tractatu Hieronymi in Esaiam.

Hieronymus reserat dum mystica claustra videntum,
Hebræas Latio pandit in orbe gazas.
Isaiæ clavibus ter sex arcana subintrat,
Atque evangelicum protulit inde jubar.
Discutiens prisci nam carmina celsa prophetæ,
Cernit apostolicis [a] æquiperata tubis.

Epit. Poëtæ.

Vivere post obitum vates vis nosse viator?
Quid legis? ecce loquor; vox tua nempe mea est.

Ænigmata Bedæ ibidem.

Versus Aldhelmi ibidem de ecclesia Petri & Pauli.

Epigrammata Bedæ ad S. Michaëlem. Ad S. Mariam de consecratione eccl: in ejus honorem.

Versus ejusdem in porticu eccl: S. Mariæ, ab Wilfrido episcopo constructa; in quibus mentionem facit Accæ episcopi.

*

Versus [b] Bedæ in oratorio S. Patricii.

Istam Patricius sanctus sibi vindicat aulam,
Quem merito nostri summo venerantur honore.
Iste medeliferi monstravit dona lavachri:
Hic nobis Christum, dominumque deumque, colendum
Jussit, & ignaram docuit bene credere gentem.
Calpurnus genuit, istum alma Britannia misit,
Gallia nutrivit, tenet ossaque Scottia felix.

[a] *Sic.* [b] *Asteriscus iste est à manu Lelandi.*

Versus

Versus decerpti ex epigrammate Bedæ.

Obsecro, quisque legis, Cynebertum supplice voto
Commendes domino, cujus hic ductus amore
A fundamentis sacraria condidit alta.
Hac & in urbe sibi, seseque sequentibus, almam
Fecit præsulibus sedem, qua turba piorum
Sumeret æternæ cœlestia præmia vitæ.

Liber Geneseos metricus ibidem. Pag. 112.

Epitaphium Widsiði abbatis.

*a * Epitaphium Ceolfridi abbatis.*

Corpus ad eximii merito venerabile Petri
Dedicat [b] ecclesiæ, [c] quem capit alta fides,
Ceolfridus. Extremis Anglorum finibus abbas,
Devoti aspectus pignora mitto mei:
Meque meosque optans, tanti inter gaudia patris,
In cœlis memorem semper habere locum.

Versus Sybillini de die judicii.

In velo quod à Cintilane rege [d] Romæ directum est.

Discipulis cunctis domini prælatus amore,
Dignus apostolico primus honore coli,
Sancte tuis Petro meritis hæc munera supplex
Cintila rex offert: pande salutis opem.
Ultima concludens præsentis munera vitæ
Victor, in hoc positus tumulo, per secla quiescit,
Gratus in officiis, atque omni strenuus actu.

Epitaphium Berthwaldi archiepiscopi.

Egregii patris Berthwaldi corpus humatum
Tumba tenet præsens, more sacrum solito.
Hanc in carne manens proprio pius ore jubendo
Artificum manibus fecerat ipse sibi:
Quem deus ecclesiis, quas ampla Britannia late
Diffusas retinet, censuit esse patrem.
Atque adeo ingentis magno auxit munere doni,
Præcipui decorans nobilitate gradus.
[e] * Solus ut illum [f] pontificii præibat honore,
Regmine qui fruitur sedis apostolicæ.
Ecclesiamque suam ter denos rexerat annos,
Octonosque simul, semper amore pio.
Perfecte, ut decuit, postquam jam cuncta peregit
Ordinis injuncti munera sacra sibi,

a Sic, cum asterisco. b Sic, cum duobus punctis sub æ. c Sic, cum duobus punctis sub e. *d Sic, cum punctis sub æ. e Hic etiam asteriscus. f F:* pontificis.

Terque quaterque decem transfactis ac tribus annis
Extremum ætatis clauserat ipse diem.
a * Cujus mox anima credenda est ut soluet alto
Gaudia namque deo summa petisse polo,
Pag. 113. Æternæque frui per secula lumine vitæ,
Ac facie ad faciem cernere læta deum.
Dictanti titulum mihi te sancte oro sacerdos
Succurras precibus semper ubique piis.

Epit: C℞ *& Sigberti.*

Pausantes uno pariter cubile tenentur
C℞ & Sigbertus, dominumque deumque colentes
Laudibus æthereis cœli super astra locati,
Qua simul æternis donentur in axe coronis,
Angelicosque inter cœtus sine fine manentes,
Perpetuam Christo laudem, regique, deoque,
Dulcisonis jugiter modulentur vocibus una.

Epit: *Tatwini, archiepiscopi Cantuar*:

Hoc tegitur corpus venerandi præsulis antro,
Tatwine qui dictus nomine vivus erat.
Nam tribus huic sedi perfecte ubi præfuit annis,
Corporis in fragili desinit esse domo.
Hunc deus omnipotens præsenti rector ut esset
Ecclesiæ dederat, sed cito raptus abiit.
Naturæ sed enim mortali accessit & ætas
Fessa, gravisque nimis pondere jam senii.
Terræ igitur propriam summo moderamine jussus
Partem restituens, spiritus exit ovans;
Æternumque, ut credo, domino dante omnipotente,
Protinus intravit ætheris arce domum,
Cunctorumque bono fruitur sine fine bonorum,
Jam illic perpetuo pastus amore dei.

Hæc veneranda crucis Christi vexilla sacratæ
Cœperat antistes venerandus, nomine Walhstod
Argenti atque auri fabricare monilibus amplis.
Sed quia cuncta cadunt mortalia ~~pectore~~ tempore certo,
Ipse opere in medio moriens è carne recessit:
Linquit & infectum, quod vult existere factum.
Ast ego successor præfati præsulis ipse
Pontificis, tribuente Deo, qui munere fungor,
Quique gero certum Cudbright de luce vocamen,
Ocyus implevi omissum hoc opus ordine cœpto.

a Et hic item.

Qui

Qui quondam extiterant famoſi late per orbem, Pag. 114.
ſena tenet
Corpora ſenet horum hîc marmor adumbrans,
Tumbaque mirifico præſens fabricata decore
Deſuper exſculpto cohibet cum culmine tecta.
Hos ego Cudbertus ſacri ſucceſſor honoris
Incluſi tumulis, exornavique ſepulchris.
Pontifices ex his ternos ſacra infula cinxit,
h
Torthere, Walſtode, & Tyrhtil ſunt nomina; quorum
Regulus eſt quartus Milfrith
Quartus erat regulus Milfrith, cum conjuge digna
Quenburga, exſtitit è ſenis hæc ordine quinta.
Sextus præterea eſt Oſhelmi filius Osfrith.
a * En quorum claudit tumba hic corpora ſena.
Aurificum manibus vas hoc ego Cumma jubendo
Abbas, divini nutus moderamine, ſupplex
Argenti atque auri perfeci pondere multo.

b * Cunneah abbas, qui venit huc de tranſmarina Scottia
Hos Colmanno civi tuo quondam verſus diximus.

Epit: Buggæ.

c * Hîc Chriſti vernæ corpus ſub marmore jacet,
Supremus mundi concludit terminus iſthic
Quam famulam priſci vocant de nomine Buggæ.
Illius nam gregem ſociavit denique Chriſto.
Plurima baſilicis nutrit d pignora puella.
Artibus eſt multis edocens, & ſemina ferens,
Sancta ſuffulta prorſus virtute tonantis.
Aſt hoc nam templum conſtruxit arte perita,
Qua nunc Chriſticolæ laudant ſimul ore Tonantem:
Turba fratrum geminis adſtant & turba ſororum·
e * Claſſibus, concinnent præconia regi polorum.
Cœntuuini hæc etiam fuit en pia filia regis
Dapſilis & clemens, Chriſti pro nomine felix.

Et paulo poſt in Buggæ epit: Pag. 115.

f * Ter denis egregium ſervanſque ovile decenter,
* Quattuor & ſimul annos pia rite regebat.

Ex barbaro carmine de conſecratione cujuſdam baſilicæ.

In honorem almiſſimi—Ac doctoris dulciſſimi

a Sic, cum aſteriſco, & cum duobus punctis ſub a *in* tumba, *& totidem ſub* ic *in* hic. *b Hic habemus aſteriſcum. c Uti etiam hic loci. d Sic, cum duob. punctis ſub* a, *& totidem ſub* u. *e Huic quoque voci præfigitur aſteriſcus. f Et utrique huic verſui.*

Sancti

Sancti Pauli solenniter—Ac vocati feliciter
Hedda pontifex. Hedde pontifex petitus,—Ac cum amore accitus,
Dedicavit deicola,—Atque clarus cœlicola,

Quarto Id: Octebrium,—Tertio dono dierum :
Balthunus sacerdos. Cujus sub cœlo [a] conditor—Balthunus, atque orditur,
Sacerdotis in seculo—Functus felix officio.
Fuisse fertur florido—Dei cum auxilio.

Eloquium domini quæcunque volumina fundunt,
Spiritus hoc sancto fudit ab ore deus.
Esaias domini cecinit miracula vates,
Atque evangelicis concinit ore tubis.

Hos, Albine, tibi merito venerabilis abba
Versiculos scripsit verbi cœlestis amator
Beda, dei famulus, mira quos carminis arte
Composuit doctor, nostro qui clarus in orbe
Extitit : ingenii cujus monimenta refulgent
Plurima temporibus nullis abolenda per ævum.

Epit. Bedæ.

Presbyter hìc Beda requiescit, carne sepultus.
Dona, Christe, animam in cœlis gaudere per ævum,
Daque illi Sophiæ debriari fonte, cui tam
Suspiravit ovans intento semper amore.

Pag. 116. *Ex Præfatione Bedæ ad Ceolwulphum.*

¶ Albinus abbas. Autor ante omnes, atque adjutor, opusculi hujus Albinus, abba reverentissimus, vir per omnia doctissimus, extitit, qui in ecclesia Cantuariorum à beatæ memoriæ Theodoro archiepiscopo, & Hadriano abbate, viris venerabilibus atque doctissimis institutus.

Ibidem de Nothelino Londin: ecclesiæ presbytero.

¶ Nothelinus, Londinensis ecclesiæ presbyter, quem ferunt postea factum, mortuo Tatuino, archiepiscopum Cantuar: Gulielmus Meld: libro de pontif. 1º.

Qui videlicet Nothelinus postea Romam veniens, nonnullas ibi beati Gregorii papæ, simul & aliorum pontificum, epistolas, perscrutato ejusdem S. Romanæ ecclesiæ scrinio, permissu ejus, qui nunc ecclesiæ præest, Gregorii pontificis, invenit ; reversusque, nobis nostræ historiæ [b] inferendas, cum consilio præfati Albini reverentissimi patris, attulit. A principio itaque voluminis hujus, usque ad tempus, quo gens Anglorum fidem Christi percepit, ex priorum maxime scriptis, hinc inde collectis, ea, quæ promemus, didicimus.

[a] Sic. [b] Inserendas al.

Ibidem.

Ibidem.

Denique hortatu præcipue ipſius Albini ut hoc opus aggredi auderem provocatus ſum. Sed & Daniel, reverentiſſimus occidentalium Saxonum epiſcopus, qui nunc uſque ſupereſt, nonnulla mihi de hiſtoria eccleſiaſtica provinciæ illius, ſimul & proxima [a] illi Auſtralium Saxonum, necnon & Vectæ inſulæ, literis mandata declaravit.

Beda, hortante Albino, hiſtoriam ſcripſit.

¶ Daniel epiſcopus Ventanus.

Ibidem.

At vero in provincia Lindiſig quæ ſunt geſta erga fidem Chriſti, quæve ſucceſſio ſacerdotalis extiterit, vel literis reverentiſſ: antiſtitis Cyneberhti, vel aliorum fidelium virorum, viva voce didicimus.

¶ Cyneberhtus epiſcopus Lindenſium.

Ex 1°. cap. 1i. libri Bedæ de eccleſiaſtica hiſtoria Anglorum.

Britannia oceani inſula, cui quondam Albion nomen fuit, inter Septentrionem & Occidentem locata eſt, Germaniæ, Galliæ, Hiſpaniæ, maximis Europæ partibus, multo intervallo adverſa. Quæ per milia paſſuum DCCC. in boream longa, latitudinis habet milia ducenta, exceptis duntaxat prolixioribus diverſorum promontoriorum tractibus, quibus efficitur, ut circuitus ejus quadragies octies LXXV. miliaria compleant. Habet ad meridiem Galliam Belgicam, cujus proximum littus tranſmeantibus aperit civitas, quæ dicitur Rutupi portus, à gente Anglorum nunc corrupte Reptaceſter vocata, interpoſito mari à Geſſoriaco Morinorum gentis littore proximo, trajectu miliarium quinquaginta, ſive, ut quidam ſcripſere, ſtadiorum 450. A tergo, unde Oceano infinito patet, Horcadas inſulas habet.

Albion inſula, & ejus ſitus.

Britanniæ dimenſio.

Portus Rutupi. Reptaceſtre.

Geſſoriacum.

Orcades.

Et ibidem de fertilitate Britanniæ loquens.

Vineas etiam quibuſdam in locis germinans.

Ibidem.

Et quidem præcipue iſicio abundat, & anguilla.

Ibidem. Pag. 117.

Exceptis variorum generibus conchiliorum : in quibus ſunt & muſculæ, quibus incluſam ſæpe margaritam omnis quidem coloris optimam inveniunt, i. e. & rubicundi, & purpurei, & hiacynthini, & praſſini, ſed maxime candidi ; & cocleæ, ſatis ſuperque abundantes, quibus tinctura coccinei coloris conficitur. Cujus rubor purpureus nullo unquam ſolis ardore, nulla pluviarum injuria palleſcere, ſed, quo vetuſtior, eo ſolet eſſe venuſtior. Habet fontes ſalinarum, habet & fontes calidos, & ex eis fluvios balnearum calidarum, omni

[a] Illius *al.*

ætati

ætati & ſexui per diſtincta loca, juxta ſuum cuique modum, [a] accommodos. Aqua enim, ut S. Baſilius dicit, fervidam qualitatem recipit, cum per certa quædam metalla tranſcurrit,
S. Britan:
& fit non ſolum calida, ſed & ardens. Quæ etiam metallorum, æris, ferri, plumbi, & argenti eſt fœcunda. Gignit & gagatem lapidem plurimum optimumque.

Ibidem.

Erat autem & civitatibus quondam nobiliſſimis XX. & octo inſignita, præter caſtella innumera, quæ & ipſa muris, turribus, portis, ac ſeris erant inſtructa firmiſſimis; &, quia prope ſub ipſo ſeptentrionali vertice mundi jacet, lucidas æſtate noctes habet.

Ibidem.

Hæc in præſenti, juxta numerum librorum, quibus lex divina ſcripta eſt, quinque gentium linguis, unam eandemque ſummæ veritatis, & veræ ſublimitatis, ſcientiam ſcrutatur, & confitetur, Anglorum videlicet, Britonum, Scotorum, Pictorum, & Latinorum, quæ meditatione ſcripturarum omnibus eſt facta communis. In primis autem inſula Britones ſolum, à quibus nomen accepit, incolas habuit, qui de tractu Armoricano (ut fertur) Britanniam advecti, auſtrales ſibi partes illius vendicaverunt. Et cum plurimam inſulæ partem, incipientes ab auſtro, poſſediſſent, contigit, gentem Pictorum, de Scythia (ut perhibent) longis navibus non multis Oceanum ingreſſam, circumagente flatu ventorum, extra fines omnis Britanniæ Hiberniam perveniſſe, ejuſque ſeptentrionales partes intraſſe, atque, inventa ibi gente Scotorum ſibi quoque in partibus illius ſedes petiſſe, nec impetrare potuiſſe.

Ibidem.

Reſpondebant Scoti, "quia non ambos eos caperet inſula, "ſed poſſumus, inquiunt, ſalubre vobis dare conſilium, quid "agere valeatis. Novimus inſulam eſſe aliam non procul à "noſtra, contra ortum ſolis, quam ſæpe lucidioribus diebus "aſpicere ſolemus. Hanc adire ſi vultis habitabilem vobis fa"cere valetis; vel, ſi qui reſtiterint vobis, nobis auxiliariis "utimini." Itaque petentes Britanniam Picti, habitare per ſeptentrionales inſulæ partes cœperunt. Nam auſtrina Britones occupaverant. Cumque uxores non habentes Picti petierunt à Scottis, ea ſolum conditione dare conſenſerunt, ubi
Pag. 118. res veniret in dubium, magis de feminea regum proſapia, quam de maſculina, regem ſibi eligerent; quod uſque hodie apud Pictos conſtat eſſe ſervatum. Procedente autem tempore Britannia, poſt Britones & Pictos, tertiam Scottorum

[a] Accommodas *MS.*

nationem in Pictorum parte recepit; qui, duce Reuda, de Hibernia progressi, vel amicitia, vel ferro, sibimet inter eos sedes, quas hactenus habent, vendicarunt. A quo videlicet duce Dalreudini vocantur. Nam lingua eorum Dal partem significat.

Ibidem.

S. Hibernia.

Hæc autem proprie patria Scottorum est.

Ibidem.

Est autem sinus maris permaximus, qui antiquitus gentem Britonum à Pictis secernebat, qui ab occidente in terras longo spatio erumpit, ubi est civitas Britonum munitissima usque hodie, quæ vocatur Alcluith. Ad cujus videlicet sinus septentrionalem partem Scotti, quos diximus, advenientes, sibi locum patriæ fecerunt.

Ex secundo cap^e.

S. Tamesis

Ripamque fluminis, ac pene totum sub aqua vadum, acutis-

s. multitudo Britan.

simis sudibus præstruxerat; quarum vestigia sudium ibidem usque hodie visuntur, & videtur inspectantibus, quod singulæ earum ad modum humani femoris grossæ, & circumfusæ [a] plumbo, immobiliter erant in profundum fluminis infixæ.

Ex tertio cap.

Vectam insulam Britanniæ proximam à meridie, Roma-

S. Vespasianus

norum ditioni subjugavit; quæ habet ab oriente in occasum xxx. circiter milia passuum, ab austro in boream xii. in orientalibus suis partibus mare sex milium, in occidentalibus trium, à meridiano Britanniæ littore distans.

Ex cap^o. 4°.

[180]

☞ Anno ab incarnatione domini clvi^o.

[regni 17°.]

Marcus Antonius Verus 14us. ab Augusto, regnum cum [Lucio] Aurelio Commodo fratre suscepit: quorum temporibus cum Eleutherius, vir sanctus, pontificatui Romanæ ecclesiæ præesset, misit ad eum Lucius, Britannorum rex, epistolam, obsecrans, ut, per ejus mandatum, Christianus efficeretur: & mox effectum piæ postulationis consecutus est, susceptamque fidem Britanni usque in tempora Dioclesiani principis inviolatam integramque quieta pace servabant.

[A^o. D^i. 180. incepit, & Antonium Commodum filium consortem regni fecit.]

[a] Plumbo immobiliter hæreant, in prof. flu: infixæ alii.

Ex 5°. cap.

Victor ergo civilium bellorum, quæ ei graviſſima occurrerunt, in Britannias defectu pene omnium ſociorum trahitur, ubi magnis gravibuſque prœliis ſæpe geſtis, receptam partem inſulæ à ceteris indomitis gentibus non muro (ut quidam æſtimant) ſed vallo diſtinguendam putavit. Murus etenim de lapidibus, vallum vero, quo ad repellendam vim hoſtium caſtra muniuntur, fit de ceſpitibus, quibus circumciſis, [a] terra velut murus extruitur altus ſupra terram, ita ut [b] inante ſit foſſa, de qua levati ſunt ceſpites, ſupra quam ſudes de lignis

Pag. 119. fortiſſimis præfiguntur. Itaque Severus magnam foſſam, firmiſſimumque vallum, crebris inſuper turribus communitum, à mari ad mare duxit: ibique apud Eboracum morbo obiit.

Ex cap. 6°.

Interea Diocleſianus in oriente, Maximianus Herculius in occidente vaſtari eccleſias, affligi interficique Chriſtianos, decimo poſt Neronem loco præceperunt.

Ibidem.

Denique etiam Britanniam [c] tum plurimâ confeſſionis deo devotæ gloriâ [d] ſublimavit.

Ex vii. cap°.

Siquidem in ea paſſus eſt S. Albanus.

Et paulo inferius.

Albanus [prothomartyr.] Amphibalus [martyr] de nomine (ut videtur) Bedæ ignotus.

Qui videlicet Albanus paganus adhuc, cum perfidorum principum mandata adverſum Chriſtianos ſævirent, clericum quendam, perſecutores fugientem, hoſpitio recepit: quem dum orationibus continuis, ac vigiliis, die noctuque ſtudere conſpiceret, ſubito divina gratia reſpectus, exemplum fidei, ac pietatis illius, cœpit æmulari, ac ſalutaribus ejus exhortationibus paulatim edoctus, relictis idolatriæ tenebris, Chriſtianus integro ex corde factus eſt, &c. Ibidem multa de ejus martyrio.

Ibidem.

Murus flu.

Pervenit ad flumen Murum, quod harenam, ubi feriendus erat dividebat.

Ibidem.

Verolamium. [S. Albans.]

Paſſus eſt autem S. Albanus die decimo Cal. Jul. juxta civitatem Verolamium, quæ nunc à gente Anglorum Yerlamceſtre appellatur. Ubi poſtea, redeunte temporum Chriſtianorum ſerenitate, eccleſia eſt mirandi operis, atque ejus martyrio condigna, extructa.

a E terra *al.* b Ante ſit *al.* c Complurimâ *al.* d *Sup.* perſecutio.

Ibidem.

Ibidem.

Passi sunt ea tempestate Aaron & Julius, Legionum urbis cives, aliique utriusque sexus diversis in locis plures. Civitas Legionum.

Lelandus.

Beda hic sub nomine Clerici Amphibalum significat, qui per nomen fortasse ignotus fuit; de cujus etiam martyrio nihil prorsus scribit.

Ex cap°. VIII°.

Mansitque hæc in ecclesiis Christi, quæ erant in Britannia, pax usque ad tempora Arrianæ vesaniæ, quæ, corrupto orbe toto, hanc etiam insulam, extra orbem tam longe remotam, veneno sui infecit erroris, & hac quasi via pestilentiæ trans oceanum patefacta, (non mora) omnis se lues hæreseos [a] hujusque insulæ, novi semper aliquid audire gaudenti, & nihil certi firmiter obtinenti, infudit. Arriana hæresis Britannos infecit.

Ibidem.

Hic Constantinum filium, ex concubina Helena creatum, imperatorem Galliarum reliquit.

Ex cap°. 10°. Pag. 120.

S. Arcadii.

Cujus temporibus Pelagius Britto, contra auxilium gratiæ supernæ, venena suæ perfidiæ longe lateque dispersit, utens cooperatore Juliano de Campania, quem dudum amissi episcopatus intemperans cupido exagitabat. Pelagius [hæreticus.]

Ex cap°. 11°.

S. Roma capta à Gothis.

Post annos ferme 470. ex quo C. Julius Cæsar eandem insulam adiit.

Ibidem de Romanis (ni fallor) Britanniam incolentibus, aut olim per legiones eam defendentibus.

Habitabant autem intra vallum, quod Severum trans insulam fecisse commemoravimus, ad plagam meridianam, quod civitates, pharus, pontes, & stratæ ibidem factæ, usque hodie testantur. Ceterum ulteriores Britanniæ partes, vel eas etiam, quæ ultra Britanniam sunt, insulas, jure dominandi possidebant.

Ex 12°. cap.

Exin Britannia, omni armato milite, militaribus copiis universis, tota floridæ juventutis alacritate, spoliata, quæ, tyrannorum temeritate [b] obducta, nusquam ultra domum rediit, prædæ tantum patuit, utpote omnis bellici usus prorsus ignara: denique subito duabus gentibus transmarinis vehementer sævis, [c] ⁜

a *L. cujusque, ex impress.* b Abducta *MS.* c *Signum hoc marginale est ab ipso Lelando.*

 Scottorum

Scottorum à Circio, Pictorum ab Aquilone, multos stupet gemitque per annos. Transmarinas autem dicimus has gentes, non quod extra Britanniam essent positæ, sed quia à parte Britonum erant remotæ duobus finibus maris interjacentibus, quorum unus ab orientali [a mari, alter ab occidentali,] Britanniæ terras longe lateque inrumpit, quamvis ad se invicem pertingere non possunt. Orientalis habet in medio sui urbem Yidi; occidentalis supra se, hoc est, ad dexteram sui, habet urbem Alcluit, quod lingua eorum significat petram cluit. Est enim juxta flu. nominis illius. Ob harum ergo infestationem gentium, Brittones, legatos Romam cum epistolis mittentes, lachrymosis precibus auxilia flagitabant, subjectionemque continuam, dummodo hostis imminens longius arceretur, promittebant. Quibus mox legio destinatur armata, quæ ubi insulam advecta, & congressa est cum hostibus, magnam eorum multitudinem sternens, ceteros sociorum finibus expulit; eosque interim, à dirissima depressione liberatos, hortata est, instruere inter duo maria trans insulam murum, qui arcendis hostibus possit esse præsidio: sicque domum cum triumpho magno reversa est. At insulani murum, * quem jussi fuerant, non tam lapidibus quam cespitibus construentes, utpote nullum tanti operis artificem habentes, ad nihil utilem statuunt. Fecerunt autem eum inter duo freta, vel sinus, de quibus diximus, maris, per millia passuum plurima; ut ubi aquarum munitio deerat, ibi præsidio valli fines suos ab hostium irruptione defenderent. Cujus operis ibidem facti, id est, valli latissimi, & altissimi, usque hodie certissima vestigia cernere licet. Incipit autem duorum ferme milli[ari]um spatio à monasterio Ebbercurnig, ad occidentem, in loco, qui sermone Pictorum Peanuael, lingua autem Anglorum Pennelton, appellatur; & tendens contra occidentem terminatur juxta urbem Alcluit. Verum priores inimici ubi Romanorum militem abiisse conspexerant, mox advecti navibus inrumpunt terminos, cæduntque omnia, &, quasi maturam segetem, obvia quæque metunt, calcant, transeunt. Unde rursum mittuntur Romam legati, flebili voce auxilium implorantes, ne penitus misera patria deleretur, ne nomen Romanæ provinciæ, quod apud eos tam diu claruerat, exterarum gentium improbitate obrutum vilesceret. Rursum mittitur legio, quæ inopinata tempore autumni adveniens, magnas hostium strages dedit, eosque, qui evadere poterant, omnes trans maria fugavit, qui prius anniversarias prædas

Alias Guidi. Vide num legi possit Twidi, ut intelligat urbem positam super Twidum flu. ubi nunc Berovicum,
Cluta urbs unde.
Alcluit, i. e. petra.

* Lege rectius, quemadmodum.

Pag. 121. Penuahle. Pennelton.

a Ex impress.

prædas trans maria milite nullo obſiſtente cogere ſolebant. Tum Romani denuntiavere Britonibus, non ſe ultra ob eorum defenſionem tam laborioſis expeditionibus poſſe fatigari. Ipſos potius monent arma corripere, & certandi cum hoſtibus ſtudium ſubire, qui non aliam ob cauſſam, quam ſi ipſi inertia ſolverentur, eis poſſent eſſe fortiores. Quin etiam, quia & hoc ſociis, quos derelinquere cogebantur, aliquid commodi adlaturum putabant, murum à mari ad mare recto tramite inter urbes, quæ ibidem, ob metum hoſtium, factæ fuerunt, ubi & Severus quondam vallum fecerat, firmo de lapide locarunt. Quem videlicet murum hactenus famoſum, atque conſpicuum, ſumptu pub: privatoque, adjuncta ſecum Britannorum manu, conſtruebant, octo pedes latum, & 12. altum, recta ab oriente in occaſum linea, ut uſque hodie intuentibus clarum eſt. Quo mox condito dant fortia ſegni populo monita, præbent inſtruendorum exemplaria armorum. Sed & in littore oceani ad meridiem, quo naves eorum habebantur, quia & inde barbarorum irruptio timebatur, turres per intervalla ad proſpectum maris collocant, & vale dicunt

o

ſociis, tanquam ultra non reverſuri. Quibus ad ſua remeantibus, cognita Scotti Pictique reditus denegatione redeunt confeſtim ipſi, & ſolito confidentiores facti, omnem [a] aquilonalem extremamque inſulæ partem pro indigenis ad murum uſque capeſſunt. Statuitur ad hæc in edito arcis acies [b] ſegnis, ubi trementi corde ſtupida die noctuque marcebat. At contra non ceſſant uncinata hoſtium tela. Ignavi propugnatores, miſerrime de muris tracti, ſolo adlidebantur. Quid plura? relictis civitatibus, ac muro, fugiunt, diſperguntur, inſequitur hoſtis, accelerantur ſtrages cunctis crudeliores prioribus. Sicut enim agni à feris, ita miſeri cives [c] diſperduntur ab hoſtibus. Unde à manſionibus ac poſſeſſiunculis ſuis ejecti, imminens ſibi famis periculum latrocinio, ac rapacitate mutua, temperabant, augentes externas domeſticis motibus clades, donec omnis regio totius cibi ſuſtentaculo, excepto venandi ſolatio, vacuaretur.

Ex cap. XIII°.

S. Theodoſii Junioris.

Cujus anno imperii 8°. Palladius ad Scottos, in Chriſtum credentes, à pontifice eccleſiæ Cœleſtino primus mittitur epiſcopus.

Ibidem. Pag. 122.

S. Theodoſii.

Anno regni ejus XXIII°. Ætius, vir inluſtris, qui & patricius fuit, 3m. cum Symmacho geſſit conſulatum. Ad hunc pau-

[a] *Sic.* [b] Signis *MS.* [c] Diſcerpuntur *MS.*

perculæ

Epiſtola Britannorum ad Ætium.

perculæ Britonum relliquiæ mittunt epiſtolam, cujus hoc principium eſt: " Ætio ter conſuli gemitus Britannorum." Et in proceſſu epiſtolæ ita ſuas calamitates explicant: " Repellunt barbari ad mare, repellit mare ad barbaros. Inter " hæc oriuntur duo genera funerum; aut jugulamur, aut " mergimur." Neque hæc tamen agentes quicquam ab eo auxilii impetrare quiverunt, utpote qui graviſſimis eo tempore bellis cum Bledda & Attila, regibus Hunorum, erat occupatus.

Ex cap. XIIII°.

Interea Britones fames illa præfata magis magiſque adficiens, ac famam ſuæ malitiæ poſteris diuturnam relinquens, multos eorum coëgit victas infeſtis prædonibus dare manus; alios vero nunquam, quin potius confidentes in divinum, ubi humanum ceſſavit, auxilium, de ipſis montibus, ſpeluncis, ac ſaltibus continue rebellabant: & tum primum inimicis, qui per multos annos prædas in terra agebant, ſtrages dare cœperunt. Revertuntur ergo [a] impudentes graſſatores Hiberni [b] domum, poſt non longum tempus reverſuri. Picti in extrema parte inſulæ tunc primum, & deinceps, quieverunt; prædas tamen nonnunquam exinde & [c] contritiones de Britonum gente agere non ceſſarunt. Ceſſante autem vaſtatione hoſtili, tantis frugum copiis inſula, [d] quantis nulla retro ætas meminit, adfluere cœpit. Cum quibus & luxuria creſcere, & hanc continuo omnium lues ſcelerum comitari acceleravit; crudelitas præcipue, & odium veritatis, amorque mendacii, ita ut, ſi quis eorum mitior, & veritati aliquatenus propior, videretur, in hunc, quaſi Britanniæ ſubverſorem, omnium odia telaque ſine reſpectu contorquerentur. Et non ſolum hæc ſeculares viri, ſed etiam ipſe grex domini, ejuſque paſtores, egerunt; ebrietati, animoſitati, litigio, contentioni, invidiæ, cæteriſque hujuſmodi facinoribus, ſua colla, abjecto levi jugo Chriſti, ſubdentes. Interea ſubito corruptæ mentis homines acerba peſtis corripuit, quæ in brevi tantam ejus multitudinem ſtravit, ut ne ſepeliendis quidem mortuis vivi ſufficerent. Sed ne morte quidem ſuorum, nec timore mortis, hi, qui ſupererant, à morte animæ, qua peccando ſternebantur, revocari poterant. Unde non multo poſt acrior gentem peccatricem ultio diri ſceleris ſecuta eſt. Initum namque eſt conſilium, quid agendum, ubi quærendum eſſet præſidium, ad evitandas, vel repellendas, tam feras, tamque creberrimas, gentium [e] aquilonalium irruptiones: placuitque omnibus cum ſuo rege Vortigerno, ut Saxonum gentem de tranſmarinis partibus in auxilium vocarent. Quod domini

[a] Imprudentes *al.* [b] Domus *al.* [c] Contritione *MS.* [d] Quantas *MS.* [e] *Sic.*

nutu

nutu dispositum esse constat, ut veniret contra improbos malum, sicut evidentius rerum exitus probavit.

Ex cap. 15°. Pag. 123.

Tunc Anglorum, sive Saxonum, gens, invitata à rege præfato, Britanniam tribus longis navibus advehitur, & in orientali parte insulæ, jubente eodem rege, locum manendi, quasi pro patria pugnatura, re autem vera hanc expugnatura, suscepit. Inito ergo certamine cum hostibus, qui ab aquilone ad aciem venerant, victoriam sumpsere Saxones. Quod ubi domi nuntiatum est, simul & insulæ fertilitas, ac segnitia Britonum; mittitur confestim illo classis prolixior, armatorum ferens manum fortiorem, quæ præmissæ adjuncta cohorti invincibilem fecit exercitum. Susceperunt ergo qui advenerant, donantibus Britannis, locum habitationis inter eos, ea conditione, ut hi pro patriæ pace & salute contra adversarios militarent, illi militantibus debita stipendia ferrent. Advenerant autem de tribus Germaniæ populis fortioribus, id est, Saxonibus, Anglis, & Vitis. De Vitarum origine sunt Cantuarii; & Wictuarii, hoc est, ea gens quæ Vectam tenet insulam, & ea quæ usque hodie in provincia Occidentalium Saxonum, Vitarum natio nominatur, posita contra ipsam insulam Vectam. De Saxonibus, i. e. ea regione quæ nunc antiquorum Saxonum cognominatur, venere Orientales Saxones, Meridiani Saxones, Occidui Saxones. Porro de Anglis, hoc est, de illa patria quæ [a] Angulus dicitur, & ab eo * tempore usque hodie manere desertus inter provincias Vitarum & Saxonum perhibetur, Orientales Angli, Mediterranei Angli, Merci, tota Northanumbrorum progenies, i. e. illarum gentium, quæ ad boream Humbri flu. inhabitabant, cetérique Anglorum populi sunt orti. Duces fuisse perhibentur eorum primi Hengist & Horsa; è quibus Horsa postea occisus in bello à Britonibus, hactenus in Orientalibus Cantiæ partibus monumentum habet suo nomine insigne. Erant autem filii Wictgisli, cujus pater Wicta, cujus pater Wecta, cujus pater Woden, de cujus stirpe multarum provinciarum [b] regium genus originem duxit. Non mora ergo, confluentibus certatim in insulam gentium memoratarum catervis, grandescere populus cœpit advenarum, ita ut ipsis quoque, qui eos advocaverant, indigenis essent terrori. Tum subito inito ad tempus fœdere cum Pictis, quos longius jam bellando propulerant, in socios arma vertere incipiunt. Et primum quidem annonas sibi eos adfluentius ministrare cogunt, quærentesque occa-

a Lineola ducitur sub hac voce, & asteriscus in margine collocatur. Utrumque est à manu Lelandi. *b Regnum MS.*

ſionem divortii, proteſtantur, niſi profuſior ſibi alimentorum copia daretur, ſe cuncta inſulæ loca, rupto fœdere, vaſtaturos. Neque aliquanto ſegnius minas effectibus [a] proſecuntur. Siquidem, ut breviter dicam, accenſus manibus Paganorum
Pag. 124. ignis juſtas de ſceleribus populi dei ultiones expetiit, non illius impar, qui quondam à Chaldæis ſuccenſus Hieroſolymæ mœnia, immo ædificia, cuncta conſumpſit. Sic enim & hic, agente impio victore, imo diſponente juſto judice, proximas quaſque civitates, agroſque depopulans, ab orientali mare uſque ad occidentale, nullo prohibente, ſuum continuavit incendium, totamque prope inſulæ pereuntis ſuperficiem obtexit. Ruebant ædificia publica, ſimul & privata; paſſim ſacerdotes intra altaria trucidabantur; præſules cum populis, ſine ullo reſpectu honoris, ferro pariter & flammis abſumebantur: nec erat qui crudeliter interemptos ſepulturæ traderet. Itaque non nulli de miſerandis reliquiis in montibus comprehenſi acervatim jugulabantur: alii fame confecti procedentes manus hoſtibus dabant, pro accipiendis alimentorum ſubſidiis æternum ſubituri ſervitium; ſi tamen non continuo trucidarentur: alii perſtantes in patria trepidi pauperem vitam in montibus, ſylvis, vel rupibus arduis, ſuſpecta ſemper mente agebant.

Cap. 16m.

At ubi hoſtilis exercitus, exterminatis diſperſiſque inſulæ indigenis, domum reverſus eſt, cœperunt & illi paulatim vires animoſque reſumere, emergentes de latibulis, quibus abditi fuerant, & unanimi conſenſu auxilium cœleſte precantes, ne uſque ad internecionem uſquequaque delerentur. Utebantur eo tempore duce Ambroſio Aureliano, viro modeſto, qui ſolus forte Romanæ gentis præfatæ tempeſtati ſuperfuerat, occiſis in eadem parentibus, regium nomen & inſigne ferentibus. Hoc ergo duce vires capeſſunt Britones, & victores provocantes ad prœlium, victoriam ipſi, deo favente, ſuſcipiunt. Et eo tempore nunc cives, nunc hoſtes, vincebant, uſque ad annum obſeſſionis Badonici montis, quando non minimas eiſdem hoſtibus ſtrages dabant, quadrageſimo circiter & 4°. anno adventus eorum in Britanniam. Sed hæc poſtmodum.

Ex cap. 17°.

Ante paucos ſane adventus eorum annos hæreſis Pelagiana, per Agricolam inlata, Severiani epiſcopi Pelagiani filium, fidem Britannorum fœda peſte commaculaverat. Verum Britanni cum neque ſuſcipere dogma perverſum, gratiam Chriſti blaſphemando, ullatenus vellent, neque verſutiam nephariæ perſuaſionis refutare verbis certando ſufficerent, in-

[a] *Sic.*

veniunt

veniunt salubre consilium, ut à Gallicanis [a] antestitibus auxilium belli spiritualis inquirant.

Lelandus.

Ex hoc capite, & aliquot subsequentibus, apparet, Eiricum usum fuisse sola Bedæ autoritate in vita S. Germani, quam ad Carolum Mag. carmine scripsit. S. Germanus.

Ex cap. 20.

Interea Saxones Pictique bellum adversus Britones junctis viribus susceperunt, quos eadem necessitas in castra contraxerat: & cum trepidi partes suas pene impares judicarent, sanctorum antistitum auxilium petierunt.

Ex cap^o. xxi^o. de reditu S. Germani in Britan:

Namque, adjuncto sibi Severo, totius sanctitatis viro, (qui erat discipulus patris Lupi, Trecasenorum episcopi, & tunc Treveris ordinatus episcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum prædicabat) mare conscendit.

Cap. 22^m. Pag. 125.

Interea [b] Britanniâ cessatum quidem est parumper ab externis, sed non à civilibus, bellis. Manebant exterminia civitatum ab hoste dirutarum ac desertarum. Pugnabant contra invicem qui hostem evaserant cives. Attamen recente adhuc memoria calamitatis & cladis inflictæ, servabant utcunque reges, sacerdotes, privati, & optimates suum quique ordinem. At illis [c] decidentibus, cum successisset ætas tempestatis illius nescia, & præsentis solum serenitatis statum experta, ita cuncta veritatis ac justiciæ moderamina concussa

o

ac subversa sunt, ut earum non dicam vestigium, sed ne memoria quidem, præter in paucis, & valde paucis, ulla appareret. [d] Qui, inter alia inenarrabilium scelerum facta, quæ historicus eorum Gildas flebili [e] sermone" describit, & hoc addebant, ut nunquam genti Saxonum, sive Anglorum, secum Britanniam incolenti, verbum fidei prædicando committerent. Sed non tamen divina pietas plebem suam, quam præscivit, deseruit, [f] qui multo digniores genti memoratæ præcones veritatis, per quos crederet, destinavit.

Ex cap. 23°.

S. Gregorius [A°. 7°. alii A°. 10.] [alii 17. Mauricii A°. D. 600.]
Qui divino admonitus instinctu, anno decimo 4. [597.] Mauricii Aug. ejusdem principis, adventus vero Anglorum in Britanniam [Mahometes nascitur 14. Mauritii A. 597. Di.]

[a] *Sic in MS. Conveni*tque *hæc ratio scribendi cum Etymologiæ regulis. Infra tamen* antistitum. [b] Britanniæ *MS.* [c] Decedentibus *al.* [d] Quin *al.* [e] *Ex impress.* [f] Quin *al.*

anno

anno circiter CL°. misit, servum dei, Augustinum, & alios plures cum eo monachos, timentes deum, prædicare verbum dei genti Anglorum.

Ex cap°. 25°.

Erat eodem tempore rex Ethelberht in Cantia potentissimus, qui ad confinium usque Humbri flu. maximi, quo meridiani & septentrionales Anglorum populi dirimuntur, fines imperii tedenderat. Est autem ad orientalem Cantiæ plagam Thanatos insula non modica, i. e. magnitudinis, juxta consuetudinem æstimationis Anglorum, familiarum sexcentarum, quam à continenti terra secernit flu: Wantsinu, qui est latitudinis circiter trium stadiorum, & duobus tantum in locis est transmeabilis. Utrumque enim caput in mare protendit. In hac ergo applicuit servus domini Augustinus, & socii ejus viri, ut ferunt, ferme quadraginta.

Thanatos insula.

Ibidem.

Nam & antea fama ad eum Christianæ Religionis pervenerat, utpote qui & uxorem habebat Christianam de gente Francorum [a] regia, vocabulo Bercthan; quam ea conditione à parentibus acceperat, ut ritum fidei ac religionis suæ cum episcopo, quem ei adjutorem fidei dederant, nomine Liudhardo, [b] inviolatum servare licentiam haberet.

Pag. 126.

Ibidem.

Dedit ergo eis [c] mantionem in civitate Dorubernensi, quæ imperii sui totius erat metropolis.

Ex cap. 26°.

Erat autem prope ipsam civitatem ad orientem ecclesia, in honorem S. Martini antiquitus facta, dum adhuc Romani Britanniam incolerent, in qua regina, quam Christianam fuisse prædiximus, orare consueverat. In hac ergo & ipsi primo convenire, & psallere, orare, missas facere, prædicare, & baptizare cœperunt.

Ibidem.

Nec distulit, quin etiam ipsis doctoribus suis locum sedis, eorum gradui congruum, in Doruvernensi metropoli sua donaret, simul & necessarias in diversis speciebus possessiones conferret.

Ex cap. 29°.

Misit cum præfatis legatariis suis plures cooperatores, ac verbi ministros; in quibus præcipui, & primi, erant, Mellitus, Justus, Paulinus, Rufinianus.

a Regiam *MS. cum asterisco sub* m. b Inviolatam *al.* c *Sic.*

Ex

Ex XXX. *cap°. quod tantum continet epistolam Gregorii ad Mellitum.*

Quia fana idolorum destrui in eadem gente minime debeant; sed ipsa, quæ in eis sunt, idola destruantur. Fana idolorum in ecclesias consecrata.

Ibidem.

Et quia boves solent in sacrificio demonum multos occidere, debet etiam eis hac de re aliqua solennitas immutari; ut die dedicationis, vel [a] nataliciis Sanctorum martyrum, quorum illic reliquiæ ponuntur, tabernacula sibi circa easdem ecclesias, quæ ex fanis commutatæ sunt, de ramis arborum faciant, & religiosis conviviis solempnitatem celebrent. Nec diabolo jam animalia occidant; & dominatori omnium de satietate sua gratias referant.

Ex 33°. *cap.*

[b] At Augustinus in regia sedem episcopalem, ut prædiximus, accepit, recuperavit in ea, regio fultus adminiculo, ecclesiam, quam inibi [c] antiquorum Romanorum fidelium opera factam fuisse didicerat, & eam in nomine S. Salvatoris dei & domini nostri Jesu Christi sacravit, atque ibidem sibi habitationem statuit, & cunctis successoribus suis. Fecit autem & monasterium non longe ab ipsa civitate ad orientem, in quo, ejus hortatu, Ethelberht ecclesiam beatorum apostolorum Petri & Pauli à fundamentis construxit, ac diversis donis ditavit, in qua ipsius Augustini, & omnium episcoporum Dorobernensium, simul & regum Cantiæ, poni corpora possent. Quam tamen ecclesiam non ipse Augustinus, sed successor ejus Laurentius, consecravit. Primus autem ejusdem monasterii abbas Petrus presbyter fuit.

Ex cap. 34°.

Hisdem temporibus regno Northanumbrorum præfuit rex fortiss: & gloriæ cupidiss: Ethelfrid, qui plus omnibus Anglorum primatibus gentem vastabat Britonum. Lelandus: Hic Aidanum, regem Scottorum, bello vicit. Pag. 127.

Ex 2°. *cap.* 2[i]. *libri.*

Interea Augustinus, adjutorio usus Edelberhti regis, convocavit ad suum colloquium episcopos, sive doctores, maximæ & proximæ Britonum provinciæ, in loco [d] ubi usque hodie lingua Anglorum **Augustines oke**, id est, robur Augustini, in confinio Wicciorum & occidentalium Saxonum, appellatur. Cœpitque eis fraterna admonitione suadere, ut, pace catholica secum habita, communem evangelizandi gentibus pro domino laborem susciperent. Prima synodus Augustini & Britannorum. ☞

a Natalicii *MS.* *b* At Augustinus, ubi in regia civitate sedem episcopalem, *al.* *c* Antiquo *MS. cum asterisco sub* o. *d* Qui usque *al.*

Ibidem.

Secunda synodus. [A°. Di. 600. & plus.]

Quod cum esset statutum, venerunt, ut perhibent, VII. Britonum episcopi, & plures viri doctissimi, maxime de nobilissimo eorum monasterio, quod vocatur lingua Anglorum Bencornaburg, cui tempore illo Dinoth abbas præfuisse narratur.

Ibidem.

Rex Anglorum fortissimus Ethelfrid, collecto grandi exercitu ad civitatem Legionum, quæ à gente Anglorum Legacestre, à Britonibus autem rectius Caerlegion appellatur, maximam perfidæ gentis stragem dedit. Cumque bellum acturus videret sacerdotes eorum, qui ad exorandum deum pro milite bellum agente convenerunt, seorsum in tutiore loco consistere, sciscitabatur qui essent hii, quidve acturi convenissent? Erant autem plurimi eorum de monasterio Bancor, in quo tantus fertur fuisse numerus monachorum, ut, cum in septem portiones esset cum præpositis sibi rectoribus monasterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum suarum vivere solebant.

Ibidem.

Itaque in hos primum arma verti jubet, & sic ceteras nefandæ militiæ copias, non sine magno exercitus sui damno, delevit. Extinctos in ea pugna [a] feruntur de his, qui ad orandum venerunt, viros circiter mille ducentos, & solum quinquaginta fuga esse lapsos. Brocmail ad primum hostium adventum cum suis terga vertens, eos, quos defendere debuerat, inermes ac nudos ferientibus gladiis reliquit.

Ex cap. 3°. de Mellito & Justo, in episcopos ordinatis.

Mellitum [b] quidem ad prædicandum provinciæ Orientalium Saxonum, qui Tamensi flu: dirimuntur à Cantia, & ipsi orientali mari contigui, quorum metropolis Londonia civitas est, supra ripam præfati flu: posita, & ipsa multorum emporium populorum terra marique venientium est: in qua videlicet gente tunc temporis Seberht, nepos Ethelbercti ex sorore Ricula, regnabat, quamvis sub potestate ejusdem positus Ethelbercti.

Ibidem.

Ubi vero & hæc provincia verbum veritatis, prædicante Mellito, accepit, fecit rex Ethelberct in civitate Lundoniæ ecclesiam S. Pauli apostoli, in qua locum sedis episcopalis

a Ferunt al. b S. ordinavit.

&

& ipse & successores ejus haberent. Justum vero in ipsa Cantia Augustinus episcopum ordinavit in civitate, quam gens Anglorum à primario quodam illius, qui dicebatur Hrof, Hrofescester cognominat. Distat autem à Durovernî milibus passuum fere 24or ad occidentem, in qua rex Ethelberct ecclesiam S. Andreæ apostolici fecit. Pag. 128.

Ex cap°. 5°.

Ethelberct, rex Cant: post regnum temporale, quod 56a. annis gloriosissime tenuerat, æterna regni cœlestis gaudia subiit.

Ibidem de Edwino rege Northumbrorum loquens:

Nec non & Mevanias, Britonum insulas, quæ inter Hiberniam & Britanniam sitæ sunt, Anglorum subjecit imperio.

Ibidem.

Qui inter cetera bona, quæ genti suæ consulendo conferebat, etiam decreta illi judiciorum, juxta exemplum Romanorum, cum consilio sapientum constituit; quæ conscripta Anglorum sermone hactenus habentur, & observantur ab [a] ea. [Edwini leges.]

Ibidem.

Erat autem Ethelberct filius Ermenrici, cujus pater Octa, cujus pater Oerit, cog: Oisc, invitatus à Vortigerno Britanniam primus intravit.

Ex cap. 7°. Quomodò flamma cesserit precibus Melliti, Londin: archiepiscopi Cantuar:

Tempore quodam civitas Doruvernensis, per culpam incuriæ, igni correpta, crebrescentibus cœpit flammis consumi; quibus cum nullo aquarum injectu posset aliquis obsistere, jamque civitatis pars esset vastata non minima, atque ad episcopium furens se flamma dilataret, confidens episcopus in divinum, ubi humanum deerat, auxilium, [b] jussit, sævientibus huc illucque volantibus ignium globis, efferri &c.

Ex cap. nono. Successus Eadwini, Northumbrorum regis, post acceptam à Paulino fidem.

Quin & Mevanias insulas (sicut & supra docuimus) imperio subjugavit Anglorum; quarum prior, quæ ad [c] austrum, & situ amplior, & frugum proventu atque ubertate felicior, nongentarum sexaginta familiarum mensuram, juxta æstimationem Anglorum, secunda trecentarum & ultra spatium tenet. Mevaniæ insulæ.

a *Sic in Cod. nostro.* Ea *tamen est vera lectio.* b Jussit se obviam sævientibus, & huc *&c. al.* c Austrum est, & *al.*

Ex eodem cap°. de Eumero sicario.

Pervenit autem ad regem primo die juxta amnem Doruentionem, ubi tunc erat villa regalis.

Ex cap. 12. de cæde Edelfridi regis per Edwinum regem Northum:

Occidit in finibus gentis Merciorum ad orientalem plagam amnis qui vocatur Idle, in quo certamine & filius Readwaldi, vocabulo Regenhere, occisus est.

Ex cap°. 13. de Cephi paganorum pontifice, & fano idolorum ab eodem destructo.

Ostenditur autem ille locus quondam idolorum non longe ab Eboraco ad orientem, ultra amnem Doruentionem, & vocatur Godmundingham, ubi pontifex ipse, inspirante deo vero, polluit ac destruxit eas quas ipse sacraverat aras. [Nunc Godmanham.]

Pag. 129.

Ex cap°. 14°.

Baptizatus est autem [a] Eburaci die sancto Paschæ, pridie Iduum Aprilium, in ecclesia S. Petri apostoli, quam ibidem ipse de ligno cum cathechizaretur, atque ad percipiendum baptisma imbueretur, citato opere construxit. [Catechizatio ante baptismum.]

Ibidem.

Curavit, docente eodem Paulino, majorem ipso in loco & augustiorem de lapide fabricare basilicam, in cujus medio ipsum, quod prius fecerat, oratorium includeretur. Præparatis ergo fundamentis in giro prioris oratorii, per quadrum incepit ædificare basilicam. Sed priusquam altitudo parietis esset consummata rex ipse impia nece occisus [b] est", opus idem successori suo Oswaldo perficiendum reliquit.

Ibidem.

Quodam tempore Paulinus veniens cum rege & regina in villam regiam, quæ vocatur [c] ad Gefrin, 30ª. diebus ibidem cum eis catechizandi & baptizandi officio deditus moraretur: quibus diebus cunctis à mane ad vesperam nihil aliud ageret, quam confluentem eo de cunctis viculis ac locis plebem Christi verbo salutis instruere, atque instructam in flu. Glein, qui proximus erat, lavachro remissionis abluere. Hæc villa tempore sequentium regum deserta, & alia pro illa est facta in loco qui dicitur Melmin. Hæc quidem in provincia Berniciorum, sed & in provincia Deirorum, ubi sæpius manere cum rege solebat, baptizabat in flu: Suala, qui vicum [d] Cataractam præterfluit. Non dum enim oratoria,

a Eaduinus sc. b Omittunt alii. c Sic in MS. Adgefrin *al. d* Juxta Cataractam *al. Et sic infra cap. 19. l. 2.*

vel

vel baptisteria, in ipso exordio nascentis ibi ecclesiæ poterant ædificari. Attamen in Campodono, ubi tunc etiam villa regia erat, fecit basilicam, quam postmodum pagani, à quibus Eadwine rex occisus est, cum tota villa eadem succenderunt; pro qua reges posteriores fecere sibi villam in regione, quæ vocatur Loidis. Evasit autem ignem altare quia lapideum erat, & servatur in monasterio reverentissimi abbatis, & presbyteri, Triduulphi, quod est in sylva Elmete.

Campodunum à Ceduualla, rege Britonum, & Penda devastatum.

Ibidem.

Erat autem præfatus rex Redwald natu nobilis, quamlibet actu * ignobilis, filius Tytili, cujus pater fuit Uuffa, à quo reges Orientalium Anglorum Wffingas appellant.

* Quia recesserat à fide.

Ibidem laus Sigberchti, regis orientalium Anglorum, & fratris Eorpuualdi, regis ejusdem provinciæ.

Sigebricht, vir per omnia Christianiss: ac doctiss: qui vivente ad huc fratre, cum exularet in Gallia fidei sacramentis imbutus est.

Lelandus.

Felix Burgundus, annuente Sigebrichto, Orientalibus Anglis fidem prædicavit.

Ibidem de Felice.

Accepitque sedem episcopatus in civitate Dommoc.

Ex capo. 15o. Pag. 130.

Prædicabat autem Paulinus verbum etiam provinciæ Lindissi, quæ est prima ad meridianam Humbre flu: ripam, pertingens usque ad mare, præfectumque Lindocolinæ civitatis, cui nomen erat Blecca, primum cum domo sua convertit ad dominum. In qua videlicet civitate & ecclesiam operis egregii de lapide fecit, cujus tecto, vel longa incuria, vel hostili manu, dejecto, parietes hactenus stare videntur.

Ibidem.

De hujus fide provinciæ narravit mihi presbyter & abbas vir quidam veraciss: de monasterio Pearteneig (Berd), vocabulo Deda, retulisse sibi quendam [a] Seniorum, baptizatum se fuisse die media à Paulino episcopo, præsente rege Eadwino, & multam populi turbam, in flu: Treantæ, juxta civitatem, quæ lingua Anglorum Tiouulfingacestre vocatur.

Ibidem de Edwino rege.

Nec non & incedente illo ubilibet per plateas, illud genus vexilli, quod Romani Tufam, Angli vero appellant Thuuf, ante eum ferri solebat.

[a] Seniorem al.

Ex

Ex cap. 19°. de cæde Edwini facta per Ceaduallam regem Britonum, & Pendam regem Merciorum.

Et conserto gravi prœlio in campo qui vocatur Hedefeld, occisus est Edwine die 4°. Id. Octob. anno dominicæ incarnat: 633°. cum esset annorum quadraginta & [a] VII.

Ibidem.

At vero Ceadualla, quamvis nomen & professionem haberet Christiani, adeo tamen erat animo ac moribus barbarus, ut ne sexui quidem muliebri, vel innocuæ parvulorum parceret ætati.

Ibidem.

Allatum est autem caput Edwini regis Eboracum, & inlatum postea in ecclesiam beati apostoli Petri quam ipse cœpit.

Ibidem de Jacobo Diacono, cantore perito.

Cujus nomine vicus, in quo maxime solebat habitare, Juxta Cataractam, usque hodie cognominatur.

Ex 1. cap°. 3[i]. libri de loco, in quo Oswaldus rex de Ceadwala triumphavit.

Vocatur autem locus ille lingua Anglorum Hevenfeld, quod dici potest Latine cœlestis campus.

Ibidem.

Est autem locus juxta murum illum, ad aquilonem, quo Romani quondam, ob arcendos barbarorum impetus, totam à mari ad mare præcinxere Britanniam.

Lelandus.

Non longe abest hic locus ab Hagustalduno, ut ibidem Beda refert.

Ex cap. 2°.

Aidano Oswaldus

Venienti igitur ad se episcopo rex locum sedis episcopalis in insula Lindisfarnensi, ubi ipse petebat, tribuit; qui videlicet locus, accedente & recedente reumate, bis quotidie instar insulæ maris circumluitur undis, bis, renudato littore, contiguus terræ creditur.

Ex cap°. 3°.

Pag. 131. Ninianus episcopus Candidæ casæ in ditione regni Bernicio-rum.

Namque ipsi australes Picti, qui intra eosdem montes habent sedes multo ante tempore, ut perhibent, relicto errore idolatriæ, fidem veritatis acceperunt, prædicante eis verbum Ninia episcopo reverentissimo & sanctiss: viro de natione Britonum, qui erat Romæ regulariter fide & mysterio veritatis edoctus.

a VIII. al.

Ibidem.

Ibidem.

Unde & præfatam insulam ab eis in possessionem monasterii faciendi accepit: neque enim magna est, sed quasi familiarum quinque, juxta æstimationem Anglorum.

Hi insula à septentrionalibus Pictis Columbæ data.

Ibidem.

In quibus omnibus idem monasterium Insulanum, in quo
S. Columba
ipse requiescit corpore, principatum tenet.

Ibidem.

At tunc veniente ad eos reverentissimo & sanctiss: patre & sacerdote Ecgberto, de natione Anglorum, qui in Hybernia diutius exulaverat pro Christo, eratque & doctissimus in scripturis, & longæva vitæ perfectione eximius, correcti sunt per eum, & ad verum canonicumque Paschæ diem translati.

Ecgbertus corrector Paschalis erroris.

Ex cap. 4°.

S. Osuualdo.

Nam cum, interfecto illo in pugna, manus cum brachio à cetero essent corpore resecatæ, contigit ut hactenus incor-
æ
rupta perdurent. Denique in urbe regia, quæ à regina [a] quàdam" vocabulo Bebba cognominatur, loculo inclusæ argenteo in ecclesia S. Petri servantur.

Ex cap°. 5°.

Eo tempore gens Occidentalium Saxonum, qui antiquitus Geuissæ vocabantur, regnante Cynegilso, fidem Christi susceperunt, prædicante illis verbum Birino episcopo.

Ibidem.

Donaverunt autem ambo reges eidem episcopo civitatem, quæ vocatur Dorcinga, ad faciendam inibi sedem episcopalem; ubi factis ecclesiis dedicatisque, multis ad dominum pio ejus labore populis advocatis, migravit ad dominum, sepultusque est in eadem civitate, & post multos annos, Hedda episcopatum agente, translatus inde in Ventam civitatem.

Oswaldus, rex Northumbrorum, aderat ibi id temporis.

Ibidem.

Cynegilsus quia
Tandem rex, qui Saxonum tantum linguam noverat, per-
non intellexit linguam Birini.
tæsus barbaræ loquelæ, subintroduxit in provinciam alium suæ linguæ episcopum vocabulo Wyne, & ipsum in Gallia ordinatum; dividensque in duas parochias provinciam, huic in civitate Venta, quæ à gente Saxonum Wintanceastre appellatur, sedem episcopalem tribuit.

[a] Quondam *al.*

Ex cap. 6°.

Earconberhtus rex Cantii.

☞ Hic primus regum Anglorum in toto regno suo idola relinqui ac destrui, simul & jejunium quadraginta dierum observari principali autoritate præcepit.

Ex cap°. 8.

Oswaldi cædes per Pendam. Occisus est commisso gravi prœlio ab eadem pagana gente paganoque rege Merciorum, à quo & prædecessor ejus Edwine peremptus fuerat, in loco qui lingua Anglorum nuncupatur Maserfeld.

Pag. 132. *Ex cap°. 10°. de Translatione corporis S. Oswaldi per Ostritham reg: Merc:*

Est monasterium nobile in provincia Lindissi nomine Bear-
Ostritha
daneg, quod eadem regina cum viro suo Edelredo multum diligebat, venerabatur, excolebat, in quo desiderabat honoranda patrui sui ossa recondere.

Ibidem.

Ostritha
Denique tempore sequente, cum præfata regina in eodem monasterio moraretur, venit ad salutandam eam abbatissa quædam venerabilis, quæ usque hodie superest, vocabulo Edelhild, soror virorum sanctorum Edelwini & Aldwini, quorum prior episcopus in Lindissi provincia, secundus erat ab-
d d
Bearteneig cœnobium. bas in monasterio quod vocatur Bearteneig, à quo non longe & illa monasterium habebat.

Ex cap. 11°.

& manus cum a
Porro caput, cum manibus & brachiis à corpore præcisis, jussit rex, qui occiderat, in stipitibus suspendi. Quo post annum deveniens cum exercitu successor regni ejus Oswin, abstulit ea, & caput quidem in cimiterio Lindisfarnensis ecclesiæ, in regia vero civitate manus cum brachiis condidit.

Ibidem.

Acca Romam petiit. Denique reverentissimus antistes Acca solet referre, quia cum Romam vadens apud Sanctiss: Fresonum gentis archiepiscopum Wilbrordum cum suo antestite Wilfrido moraretur.

Ex cap. 13°.

S. Paulini.

Ithamar episcopus Rofensis. In cujus locum Honorius archiepiscopus ordinavit Ithamar, oriundum quidem de gente Cantuariorum, sed vita & eruditione antecessoribus suis æquandum.

Ibidem.

Ibidem.

Remisit ergo exercitum quem congregavit, ac singulos domum redire præcepit à loco qui vocatur Wilfaresdune, i. e. mons Wilfari, & est à vico Cataractone decem ferme milibus passuum contra solstitialem occasum secretus.

Ex cap°. 15°.

Nam tempore episcopatus ejus hostilis Merciorum exercitus, Penda duce, Nortdanhumbrorum regiones impia clade longe lateque devastans, pervenit ad urbem usque regiam, quæ ex Bebbæ quondam reginæ vocabulo cognominatur, eamque, [a] quam neque armis, neque obsidione capere poterat, flammis absumere conatus est. Descissisque viculis, quos in vicinia urbis invenit, advexit illo plurimam congeriem trabium, tignorum, parietum, virgeorum, & tecti fenei, & his urbem in magna altitudine circumdedit à parte [b] qua terræ est contigua: & dum ventum oportunum cerneret, inlato igne urbem comburere [c] visum est. Quo tempore reverentiss: [d] antestes Aidan in insula Farne, quæ duobus ferme milibus passuum ab urbe procul abest, morabatur. Illo enim sæpius, secretæ orationis & silentii causa, secedere consueverat. Denique usque hodie locum sedis illius solitariæ in eadem insula solent ostendere. Qui cum ventis ferentibus e globos ignis, ac fumum supra muros urbis exaltari conspiceret, fertur, ad cœlum elevatis oculis manibusque, cum lachrimis dixisse: " Vide, domine, quanta mala facit Penda." Quo dicto, statim mutati ab urbe venti in eos, qui accenderant, flammarum incendia retorserunt. Ita ut aliquot læsi, omnes territi impugnare ultra urbem cessarent.

Ex cap°. decimo 7°.

Mox ea, quæ in Galliis bene disposita vidit, imitari cupiens, instituit scholam in qua pueri litteris erudirentur, juvante se episcopo Felice, quem de Cantia acceperat, eisque pædagogos, ac magistros, juxta morem Cantuariorum, præbente.

Pag. 133. Schola à Sigeberth instituta apud Orientales Anglos. [Q? si Cantabrig: scola?]

Ex cap°. 18°. de monasterio Fursei Scotti Hiberniensis apud Orientales Anglos fundato tempore Sigeberhti regis.

Erat autem monasterium, sylvarum & maris vicinitate amœnum, constructum in castro quodam quod lingua Anglorum Cnobheresburg, i. e. urbs Cnobheri, vocatur. Quod deinde rex provinciæ illius Anna, ac nobiles quique augustioribus ædificiis ac donariis adornarunt. [Nunc Burghcastel.]

[a] Quia *pro* quam *habent alii.* [b] Quæ *al.* [c] Nisus est *al.* [d] *Vid. sup. p.* 134.

Ibidem.

Reliquit monasterium & animarum curam fratri suo Fullano, & presbyteris Golbano & Dicullo.

Ex cap°. 2°.

His temporibus Middelengle, i.e. Mediterranei Angli, sub principe Peada, filio Pendan regis, fidem & sacramenta veritatis perceperunt.

Ibidem.

Baptizatus [a] est à Finano episcopo, cum omnibus qui secum venerunt comitibus ac militibus, eorumque famulis universis,
f. Oswig Northumbr.
in vico regis inlustri, qui vocatur [b] Ad murum. Et acceptis quatuor presbyteris, qui ad docendam baptizandamque gentem illius & eruditione & [c] [vita] videbantur idonei, multo cum gaudio reversus est. Erant autem presbyteri Cedd, & Adda, & Betti, & Diuma, quorum ultimus natione Scottus, ceteri fuere de Anglis. Adda autem erat frater Uttan, [d] presbyteri inlustris, & abbatis monasterii quod vocatur Ad Capræ caput.

Fit mentio de Utta quodam cap°. 14°. Capræ caput. [Gatshead.]

Ibidem de Diuma Scotto, episcopo Mediter: Anglorum.

Defunctus est apud Mediterraneos Anglos in regione quæ
D
vocatur In Feppingum.

Ibidem de Sigeberhti, Orient: Saxonum regis, baptismo, qui successit Sigeberhto cog: Parvo.

Baptizatus est cum eis à Finano episcopo in villa regia, cujus supra meminimus, qui vocatur Ad murum. Est enim juxta murum, quo olim Romani Britanniam insulam præcinxere, duodecim milibus passuum à mari orientali secreta.

Ibidem de Ceddo electo Orient: Saxonum episcopo.

Qui, accepto gradu episcopatus, rediit ad provinciam, & majori autoritate cœptum opus explens, fecit per loca ecclesias, presbyteros & diaconos ordinavit, qui se in verbo fidei & ministerio baptizandi adjuvarent, maxime in civitate, quæ lingua Saxonum Ithamcester appellatur; sed & in illa, quæ Tilaburg cognominatur: quorum prior locus est in ripa Pentæ amnis, secunda in ripa Tamensis.

[Nunc, ut nonnulli existimant, Froshwel vocatur.] [Nunc Tilbury.]

a *Scilicet,* Peada. b Æt palle *in versione Anglo-Saxonica Ælfrediana.* Ad murum *retinet in versione sua Anglica cl. Stapletonus. At in ora libri* by Warwick *habet, prope Berovicum fuisse subindicans. Eadem item verba paullo inferius repetit.* c *Ex impressis.* d Presbyteris *MS.*

Ibidem.

Ibidem.

Successit autem Sigeberhto in regnum Sydhelme, filius Sexbaldi, qui baptizatus est ab ipso Cedde in provincia Orient: Anglorum, in vico regio, qui dicitur Rendelesham, i. e. mansio Rendeli.

Rendelesham a 2. or 3. Miles from Wilebrige versus Dunwich.

Ibidem ex capo. 22. de Ceddo, episcopo Orient: Saxonum. Pag. 134.

Cui cum ille libenter adquiesceret, expleto studio jejuniorum & orationis, fecit ibi monasterium, quod nunc Lestingei vocatur, & religiosis moribus, juxta ritum Lindisfarnensium, ubi educatus erat, instituit.

Lestingey monasterium in regno Deirorum constructum favore Ædeluualdi regis, filii Oswaldi.

Ibidem de morte Cedd, & sæva per totum cœnobium peste.

Casu contigit, ut ad ipsum monasterium tempore mortalitatis adveniens, tactus ibidem infirmitate corporis, obiret. Qui primo quidem foris sepultus est; tempore autem procedente in eodem monasterio ecclesia est [a] in honore dei & beatæ genitricis de lapide facta, & in illa corpus ipsius ad dexteram altaris reconditum. Pestis.

Ibidem.

Quatuor siquidem hii, quos diximus, germani fratres, Cedd, Cymbil, Ceulm, & Ceadda, quod raro invenitur, omnes sacerdotes domini fuerunt præclari, & duo ex eis etiam summi sacerdotii gradu [b] functi sunt.

Ex capo. xxiiio. de clara victoria Oswig regis Northumb: contra Pendam, regem Merciarum.

Inito ergo certamine fugati & cæsi sunt pagani duces regis triginta, [c] [&] qui ad auxilium venerant pene omnes interfecti: in quibus Ædelhere, frater Annæ, regis Orientalium Anglorum, qui post eum regnavit, autor ipse belli, perditis militibus sive auxiliis, interemptus est. Et quia prope flu. Uinwed pugnatum est, qui tunc, præ inundantia pluviarum, late alveum suum, immo omnes ripas suas, transierat, contigit, ut multo plures aqua fugientes, quam bellantes perderet ensis. Uinwed flu:

Ibidem de Ælfleda virgine deo dicata.

Intravit autem præfata regis Oswig filia, deo dicata, monasterium, quod nuncupatur Heortei, i. e. insula cervi, cui tunc

a In honorem beatæ Dei Genitric's *al.* b Facti *MS.* c *Ex impress.*

Hild

Hild abbatissa præfuit. Quæ post biennium comparata possessione decem familiarum in loco qui dicitur Streoneshalc, ibi construxit monasterium; in quo memorata regis filia primo discipula vitæ regularis, deinde etiam magistra extitit.

Ibidem.

n
In quo monasterio & ipsa, & pater ejus Oswig, & mater ejus Æanfled, & pater matris ejus Ædwine, & multi alii nobiles in ecclesia S. Petri apostoli sepulti sunt.

Ibidem de victoria Oswig contra exercitum Pendæ.

Leidis
Ledis regio. Hoc autem bellum rex Oswig in regione Ledis, 13°. regni ejus anno, 17ª. die Cal. Decemb. cum magna utriusque populi utilitate confecit.

Ibidem.

Idem autem rex Oswig tribus annis post occisionem Pendan regis Merc: [a] genti, necnon & ceteris australium provinciarum populis præfuit: qui etiam gentem Pictorum maxima ex parte regno Anglorum subjecit.

Ex cap°. 24°. de ecclesia per Finanum episcopum Scotta facta.

Finanus 2us. episcopus Lindisfar: Qui in insula Lindisfar: fecit ecclesiam episcopali sedi congruam; quam tamen more Scottorum, non de lapide, sed de robore secto totam composuit, atque arundine contexit, quam tempore sequenti reverentiss: archiepiscopus Theodorus in honore beati Petri apostoli dedicavit. Sed & episcopus loci Eadberth, ablata arundine, plumbi laminis eam totam, hoc est, & tectum, & ipsos quoque parietes ejus, cooperire curavit.

Ibidem de Alchfridi, filii Oswigis, munificentia in præceptorem suum Wilfridum.

Wilfridus abbas Ripensis. Unde etiam ei donaverat monasterium quadraginta familiarum in loco qui dicitur In Rhipū; quem videlicet locum paulo ante eis, qui Scottos sequebantur, in possessionem monasterii dederat. Sed quia illi postmodum, data sibi optione, Pag. 135. ei magis loco cedere, quam suam mutare consuetudinem volebant, dedit eum illi, qui dignam loco & doctrinam haberet, & vitam.

Ibidem de Synodo pro observatione Paschali.

De observatione Paschali. Mota ergo ibi quæstione de Pascha, vel tonsura, vel aliis rebus ecclesiasticis, dispositum est, ut in monasterio, quod dicitur Streoneshalc, sinus phari quod & interpretatur, cui tunc abbatissa Hild deo devota femina præfuit, Synodus fieri, & hæc quæstio terminari deberet. Veneruntque reges ambo

[a] Gentis MS.

illuc,

3us. Lindisfar:
Illuc, pater scilicet & filius: episcopus Colman cum clericis
occident: Sax: episcopus.
suis de Scottia, Agilberhtus cum Agathone & Wilfrido presbyteris. Jacobus & Romanus in horum parte erant: Hild abbatissa cum suis in parte Scottorum, in qua etiam erat venerabilis episcopus Cedd, jam dudum ordinatus à Scottis, ut supra docuimus, qui & interpres in eo consilio vigilantiss: utriusque partis extitit.

Oswig. Alchfred.

Disputatio Wilfridi ibidem de observatione Paschæ, quæ sic incipit, "Pascha quod facimus", &c.

Ex cap. 25°.

Facta est autem hæc quæstio anno dominicæ incarnationis 664°. qui fuit annus Oswig regis vigesimus 2us. episcopatus autem Scottorum, [a] quem gesserunt in provincia Anglorum, annus 30us. Siquidem Aidan 17. annis, Finan 10. Colman tribus episcopatum tenuere.

Ibidem.

Porro fratribus, qui in Lindisfarnensi ecclesia, Scottis abeuntibus, remanere maluerunt, præpositus est abbatis jure reverentiss: ac mansuetiss: Eata, qui erat abbas in monasterio quod vocatur Mailros: quod aiunt Colmannum abiturum petisse & impetrasse à rege Oswige, eo quod esset idem Eata unus ex duodecim [b] pueris" Aidani, quos primo episcopatus sui tempore de natione Anglorum erudiendos in Christo accepit.

Ibidem.

Ipse est Eata, qui non multo post eidem ecclesiæ Lindisfarnensi episcopus factus est.

Ex cap. 26°.

Quo etiam anno subita pestilentiæ lues, depopulatis prius australibus Britanniæ plagis, Nordanhumbrorum quoque provinciam corripuit, atque acerba clade diutius longe lateque desæviens, magnam hominum multitudinem stravit. Qua plaga præfatus sacerdos domini Tuda raptus est de mundo, & in monasterio, quod vocatur [c] Vegnalech, honorifice sepultus. Hæc autem plaga Hiberniam quoque insulam pari clade premebat.

Tudæ episcopi Lindisfar: meminit Beda cap°. hujus libri 25°.

Ibidem de Anglis studendi gratia ad Scottos profectis.

Erant inter hos duo juvenes magnæ indolis, de nobilibus Anglorum, Edelhun & Ecgberht, quorum prior frater fuit Edelwini, viri æque deo dilecti.

a Quam *MS.* b *Ex impress.* c Pegnalech, *vel* Pegnaleth, *alii. Et* Pegnaleah *quidem in versione Anglo-Sax. Ælfrediana.*

Ibidem.

Hi ergo cum essent in monasterio, quod Scottorum lingua Rithmelsige [a] appellatur", & omnes socii ipsorum vel mortalitate de seculo rapti, vel per alia loca essent dispersi, correpti sunt ambo morbo ejusdem mortalitatis, & gravissime adflicti.

Ibidem.

Quid multa? ipse Edelhun proxima nocte defunctus est. At vero Ecgberht, decussa molestia ægritudinis, convaluit.

Ex cap. 27°.

S. Eadhedus, presbyter Alchfridi regis.

Qui postea, regnante Ecgfrido, Hripensis ecclesiæ præsul factus est.

Pag. 136. *Ex cap°. 2°. 4ⁱ. libri, ubi loquitur de Theodoro Cilice archiepiscopo Cant. & Adriano abbate S. Augustini Cantii.*

Et quia litteris sacris simul & secularibus, ut diximus, habundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum caterva, scientiæ salutaris quotidie flumina in rigandis eorum cordibus emanabant; ita ut etiam [b] metricæ artis, [c] Astronomiæ, & [d] Arithmetricæ ecclesiæ inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contraderent. Indicio est, quod hodie supersunt de eorum discipulis qui Latinam Græcamque linguam, æque ut propriam in qua nati sunt, norunt. Nec unquam prorsus, ex quo Angli Britanniam petierunt, feliciora fuerunt tempora; dum & fortiss. Christianosque habentes reges cunctis barbaris nationibus essent terrori, & omnium vota ad nuper audita cœlestis regni gaudia penderent, &, quicunque lectionibus sacris cuperent erudiri, haberent magistros in promptu qui docerent.

Ex cap°. 3°.

Susceptum itaque episcopatum gentis Merciorum, simul & Lindisfarorum, Ceadda, juxta exempla patrum antiquorum, in magna vitæ perfectione administrare curavit. Cui etiam
Merciorum
rex Wulphere donavit terram L. familiarum ad construendum monasterium in loco qui dicitur [e] At Barne, i. e, Ad nemus,

[a] *Ex impress.* [b] Musicæ artis *in nonnullis exemplarib. si sequamur Stapletoni versionem Anglicam.* [c] Astronomicæ & Arithmeticæ ecclesiasticæ *al.* [d] *Pro* Arithmeticæ, *sive, ut in nostro effertur Codice,* Arithmetricæ, *in nonnullis vett. Codd.* Grammaticæ *legitur. Sic enim in versione Anglo-Sax. Ælfrediana* : ⁊ hi betþyh halige bec. ⁊ cyriclicne ðeodscipe on Meter cræfte. ⁊ on Tungol cræfte. ⁊ on Gramatisc cræfte tydan ⁊ lærdan :· [e] Adbearue, *vel* Adbarue, *al. Et quidem* Ætbearwe *in vers. Anglo-Sax. Ælfr. Nec absurde.* Bearuwe *enim, vel* Bearwe, *est nemus. Vide Somneri Lex.*

in

in provincia Lindiſſi, in quo uſque hodie inſtituta ab ipſo regularis vitæ veſtigia permanent. Habuit autem ſedem epiſcopalem in loco qui dicitur Liceſtfeld, in quo & defunctus, & ſepultus eſt.

Ibidem.

Obiit autem Ceadda 6ᵃ. die No. Mart. & ſepultus eſt primo quidem juxta eccleſiam S. Mariæ; ſed poſtmodum conſtructa ibidem eccleſia beatiſſ: apoſtolorum principis Petri, in eandem ſunt oſſa tranſlata.

Ibidem de Uinfrido, Ceaddæ ſucceſſore.

Qui, ſicut prædeceſſores ejus, provinciis Merciorum, & Mediterraneorum Anglorum, & Lindisfarorum epiſcopatus officio præeſſet.

Ex 4°. cap°. de Colmanno, qui fuerat epiſcopus Lindiſfarn: & ſedem reliquerat.

Deinde ſeceſſit ad inſulam quandam parvam, quæ ad occidentalem plagam ab Hibernia procul ſecreta, ſermone Scottico [a] Iniſbouinde (f), i. e. inſula vitulæ albæ, nuncupatur. In hanc ergo perveniens, conſtruxit monaſt: & monachos inibi, quos de utraque natione collectos adduxerat, collocavit. Qui cum invicem concordare non poſſent, eo quod Scotti tempore æſtatis, quo fruges erant colligendæ, relicto monaſterio, per nota ſibi loca diſperſi vagarentur; at vero ſuccedente hyeme redirent, & his, quæ Angli præparaverant, communiter uti [b] deſiderabant.

Ibidem de monachis Anglis tranſlatis de inſula vitulæ albæ per Colmannum.

Invenit locum in Hibernia inſula aptum monaſterio conſtruendo, qui lingua Scottorum Mageo nominatur.

Ibidem.

Quod videlicet monaſter: uſque hodie ab Anglis tenetur incolis. Ipſum namque eſt quod nunc grande de modico effectum [c] Mugeo conſuete vocatur. Alias, in jugeo, & jugeto.

Ibidem de ſynodo congregata per Theodorum archiepiſcopum Cant:

Anno regni regis Ecgfridi 3°.

Convenimus autem die 24°. menſis Septembris, Indictione prima, in loco qui dicitur Heorutford.

Ibidem.

Putta epiſcopus caſtelli Cantuariorum, quod dicitur Hrofeſceſtre.

[a] Inıſ boꝼınꝺe *Verſ. Ang. Sax. Ælf. recte, ut è MS. Cott. notat cl. Whelocus.* [b] Deſiderarent *al.* [c] Mageo *in aliq. Codd. antiq. quos conſului. At è prima manu* Muigeo, *vel* Maigeo, *ut è veſtigiis veteris ſcripturæ conſtat.*

Pag. 137. *Ibidem quo modo provincia Orientalium Anglorum, Bisi episcopo ægrotante, in duas parochias fuit divisa à Theodoro archiepiscopo.*

Duo sunt pro illo Æcci & Baduine electi & consecrati episcopi, ex quo usque hodie provincia illa duos habere solet episcopos.

Ex cap°. 6°.

Hic [a] sane, priusquam episcopus factus esset, duo præclara monasteria, unum sibi, alterum sorori suæ Ædelburgæ construxit, quod utrumque regularibus disciplinis optime instituerat. Sibi quidem in regione Sudriona, juxta flu: Tamensem, in loco qui dicitur Cerotesei, i. e. Ceroti insula; sorori autem in Orient: Sax: provincia, [b] in loco qui dicitur In Berecingum.

Ibidem cap°. 6°. de Uinfrido episcopo Mer: deposito.

Et in loco ejus ordinavit Sexuulphum, qui erat constructor & abbas monasterii quod dicitur Medehamsted. Valdhere episcopus successit in regione Girviorum Erconwaldo.

Ex cap°. 11°. de Sebbi, rege Orient: Sax: monacho facto per Ualdherum episcopum Lond:

Et per ejus benedictionem habitum religionis, quem diu desiderabat, accepit.

Ibidem de sepultura Sebbæ Londini.

Conditus est autem in ecclesia beati doctoris gentium.

Ex cap°. 12°.

Rosa per Edelredum, regem Merciorum, depopulata.

Civitatem quoque Hrosi, in qua erat Putta episcopus, quamvis eo tempore absens, communi clade absumpsit.

Ex cap°. 13°. de Wilfrido episcopatu pulso per Ecgbertum regem Northumbr: anno Domini 678°.

Et duo in loco ejus substituti episcopi, qui Northanhumbrorum genti præessent, Bosa videlicet, qui Deirorum, & Eata, qui Berniciorum provinciam gubernaret: hic in civitate Eboraci, ille in Haugustaldensi, sive in Lindisfarnensi, ecclesia cathedram habens episcopalem. Cum quibus & Headhed in provinciam Lindisfarorum, quam nuper rex Ecgfrid, superato in bello, & fugato Wulpher, obtinuerat, ordinatur episcopus.

Ibidem.

S. Theodorus.

Horum numero duos addidit antistites, Trumberctum ad

[a] *Erconwaldus sc. Orientalium Saxonum episcopus* [b] [illegible] is called Berching *in versione Angl. Stapletoniana. Quin & in* [illegible] Berking in Essex *habet Stapletonus.*

ecclesiam

ecclesiam Haugustaldensem, remanente Eata ad Lindisfarnensem, & Trumwine ad provinciam Pictorum, quæ tunc temporis Anglorum erat imperio subjecta. Eadhedum de Lindissi reversum, eo quod Edelred provinciam recepisset, Hripensi ecclesiæ præfecit.

Ex cap. 14°. de adventu Wilfridi ad Australes Saxones.

Erat autem rex gentis ipsius Edelwalch, non multo ante baptizatus in provincia Merc: præsente ac suggerente rege Wulphere, à quo etiam egressus de fonte loco filii susceptus est: in cujus signum adoptionis duas illi provincias donavit, Vectam insulam, & Meanuarorum provinciam, in gente Occidentalium Saxonum. Itaque episcopus, concedente, imo multum gaudente, rege, primos provinciæ duces ac milites sacrosancto fonte abluebat.

Ibidem.

Erat autem ibi monachus quidam de natione Scottorum, vocabulo Dicul, habens monasteriolum permodicum in loco qui
a
vocatur Bosenham, sylvis & mari circumdatum, & in eo fratres quinque, aut sex, & humili & paupere vita deo famulantes. Sed provincialium nullus eorum vel vitam æmulari, vel prædicationem curabat audire.

Ibidem.

Quo tempore rex Edelwalch donavit reverentiss: antistiti
o
Wilfrido terram octuaginta septem familiarum, ubi * suos homines, qui exules vagabantur, recipere posset, vocabulo Seolesey, quod dicitur Latine Insula vituli marini. Est etenim locus undique mari circumdatus, præter ab occidente, unde habet ingressum amplitudinis quasi fundæ jactus: qualis locus à Latinis Peninsula, à Græcis solet Chersonesus vocari. Hunc ergo locum cum accepisset episcopus Wilfrid, fundavit ibi monasterium, ac regulari vita instituit, maxime ex his quos secum adduxerat fratribus.

Seolesei.

*Nam Wilfridus cum suis exul erat.

Ibidem de peste in monasterium Selesiense sæviente. Pag. 138.

Quæ cum præfatum quoque monasterium, cui tunc regendo religiosissimus Christi sacerdos, vocabulo Eappa, præfuit, nutu divinæ dispensationis attingeret, &c.

Cap. 15m.

i. e. Occident: Saxonum.

Postquam ergo Ceadnualla regno potitus est Geuisorum, cepit & insulam Vectam, quæ eatenus erat tota idolatriæ dedita, ac tragica cæde omnes indigenas exterminare, ac suæ provinciæ homines pro his substituere contendit, voto se ob-

Cedwallæ victoriæ.

ligans

ligans, quamvis nec dum regeneratus (ut ferunt) in Christo, quia, si cepisset insulam, quartam partem ejus simul & prædæ domino daret. Quod ita solvit, ut hanc Wilfrido episcopo, qui tunc forte de gente sua superveniens aderat, utendam pro domino offerret. Est autem mensura ejusdem insulæ, juxta æstimationem Anglorum, mille ducentarum familiarum; unde data est episcopo possessio terræ trecentarum familiarum. At ipse partem, quam acceperat, commendavit cuidam de clericis, cui erat nomen Beornuine, (& erat filius sororis ejus) dans illi presbyterum nomine Hildila, qui omnibus, qui salvari vellent, verbum ac lavacrum vitæ ministraret. Ubi silentio prætereundum esse non reor, quod, in primitias eorum qui de eadem insula credendo salvati sunt, duo regii pueri, fratres videlicet Arualdi regis insulæ, speciali sunt Dei gratia coronati. Siquidem, imminentibus insulæ hostibus, fuga lapsi sunt de insula, & [a] proximam [b] Vitorum provinciam translati. Ubi cum delati in locum qui vocatur [c] Ad lapidem occultandos se à facie regis victoris credidissent, proditi sunt, atque [d] occisi jussi. Quod cum audisset abbas quidam & presbyter, vocabulo Cineberth, habens non longe ab inde monaster: in loco, qui vocatur Reodforde, i. e. vadum arundinis, venit ad regem, qui tunc eisdem in partibus occultus curabatur à vulneribus, quæ ei inflicta fuerunt prœlianti in insula Vecta; postulavitque ab eo, ut, si necesse esset pueros interfici, prius eos liceret fidei Christianæ sacramentis imbui. Concessit rex, & ipse instructos eos verbo veritatis, ac fonte salvatoris ablutos, de ingressu regni æterni certos reddidit. Moxque illi instante carnifice mortem læti subiere temporalem, per quam se ad vitam animæ perpetuam non dubitant esse transituros. Hoc ergo ordine postquam omnes Britanniarum provinciæ fidem susceperant, suscepit & insula Vecta. In qua tamen, ob ærumnam externæ subjectionis, nemo gaudium ministerii ac sedis episcopalis ante Danielem, qui nunc Occid: Saxonum est episcopus, accepit. Sita est autem hæc insula contra medium Australium Sax: & Geuisorum, interposito pelago latitudinis trium milium, quod vocatur Solente. In quo videlicet pelago bini æstus oceani, qui circum Britanniam ex infinito oceano Septentrionali erumpunt, sibimet invicem quotidie compugnantes occurrunt, ultra hostium flu: Hamelea, quod per terras Vitarum, quæ ad regionem Geuisorum pertinent, præfatum pelagus [e] intrat; finitoque conflictu, in oceanum refusi, unde venerant, redeunt.

Vectæ magnitudo.

Arualdus rex Vectæ insf: Vitæ.

Reodforde.

Cedualla

[Purgatory to seke in those Daies.]

Vectæ situs.

Hamaleaflu. Hamelrise, brachium aut sinus portus Avonæ.

[a] In proximam *al.* [b] The Vites inhabited Hampshere, as the Saxons Sutter *inquit Stapletonus in margine versionis.* [c] Ætstane *vers. A. Sax. Ælf.* [d] Occidi *al.* [e] Intrant *MS.*

Ex

Ex cap. 17.

Cum enim idem Benedictus construxisset monasterium Britanniæ, in honore beatiss: apostolorum principis, juxta hostium flu: Wiri, venit Romam cum cooperatore ac socio ejusdem operis Ceolfrido, qui post ipsum ejusdem monasterii abbas fuit. Biscop, cog: Benedictus, conditor Wirensis monast:

Ex cap°. 18°. *de Etheldrida, filia Annæ, & uxore Ecgfridi regis.*

Intravit monasterium Ebbæ abbatissæ, quæ erat amita regis Ecgfridi, positum in loco quem Coludi urbem nominant, accepto velamine sanctimonialis habitus à præfato antistite Wilfrido. Post annum vero ipsa facta est abbatissa in regione quæ vocatur Elge; ubi constructo monasterio virginum, deo devotarum, perplurium mater virgo, & exemplis vitæ cœlestis esse cœpit, & monitis. Coludi urbs. Pag. 139.

Ibidem de obitu Etheldridæ ex peste, & quo modo Sexburga, soror ejus, olim uxor Earcomberhti regis Cant. facta sit abbas ibidem.

Ibidem de translatione Ethelfridæ per Sexburgam.

Jussitque quosdam è fratribus quærere lapidem, de quo locellum in hoc facere possent. Qui ascensa navi (ipsa enim regio Elge [a] undique aquis ac paludibus circumdata, neque lapides majores habet) venerunt ad civitatulam quandam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Anglorum Grantacestre vocatur: & mox invenerunt juxta muros civitatis locellum de marmore albo pulcherrime factum, operculo quoque similis lapidis aptissime tectum. [Elge. Elie.] Grantacestre.

Ibidem.

Est autem Elge in provincia Anglorum Orientalium regio familiarum circiter sexcentarum, in similitudinem insulæ, vel paludibus (ut diximus) circumdata, vel aquis: unde & à copia anguillarum, quæ in eisdem paludibus capiuntur, nomen accepit. Anguillaria.

Ex 20°. *de Imma milite, qui vinculis detineri non potuit.*

Nec tamen vinciri potuit. Nam mox ut abire cœperunt, qui vincierant, eadem ejus sunt vincula soluta. Habebat enim germanum fratrem, cui nomen erat Tunna, presbyterum & abbatem monasterii in civitate, quæ hactenus ab ejus nomine Tunnacester cognominatur.

Imma miles fratris Ecgfridi, regis Northumb.

Tunnacester unde. Vide num Cunacestre legi possit. Est enim Cunecestre inter Dunelmum & Novum castrum.

[a] Undique est aquis al.

Caput

Caput vicesimum 1m. continet genus & vitam Hildæ abbatæ: quæ fuit filia Hererici & Birthsuidæ.

Ibidem.

Lelandus. * A Cale, monasterio Galliæ. Monasterium Hildæ juxta Wirum. Heorutei. Bega.

Deinde ab Aidano episcopo patriam * revocata, accepit locum unius familiæ ad septentrionalem plagam Wiri flu: ubi æque uno anno monasticam cum perpaucis sociis vitam agebat. Post hæc facta est abbatissa in monasterio, quod vocatur Heorutei; quod videlicet monasterium factum erat non multo ante à religiosa Christi famula Bega, [a] quæ prima fertur in provincia Northumbrorum propositum vestemque sanctimonialis habitus, consecrante Aidano episcopo, suscepisse. Sed illa, post non multum tempus facti monasterii, secessit in civitatem Calcariam, quæ à gente Anglorum [b] Caelcacestre appellatur, ibique sibi mansionem instituit.

Calcaria.

Ibidem.

Cum ergo aliquot annos huic monasterio, regularis vitæ institutioni multum intenta, præesset, contigit eam suscipere etiam construendum, sive ordinandum, monasterium in loco qui vocatur Streoneshalc.

¶ Streoneshalch.

Ibidem de literatis & illustribus viris in Streoneshalc.

Exercitium literarum in Streoneshalc.

Denique quinque ex eodem monasterio postea episcopos vidimus, & hos omnes singularis meriti, ac sanctitatis viros, quorum hæc sunt nomina: Bosa, Etla, Ostfor, Joannes, & Wilfrid. De primo supra diximus, quod Eboraci fuerit consecratus antistes. De secundo breviter intimandum, quod in episcopatum Dorcecestre ordinatus. De ultimis infra dicendum est, quod eorum primus Hagustaldensis, secundus Eboracensis ecclesiæ sit ordinatus episcopus. De * medio nunc dicamus, &c. ¶

¶ * Ostophorum significat, cujus vitam ibidem breviter perstringit.

Ibidem de Tatfrido de Streoneshalch, viro eruditissimo, electo in episcopum Wicciorum.

Ibidem de obitu Hildæ.

Qua videlicet nocte dominus omnipotens obitum ipsius in alio longius posito monasterio, quod ipsa eodem anno construxerat, & app: Hacanos, manifesta revelatione, vel visione, revelare dignatus est.

Hacanos. [Hackneys.]

Ibidem de Streoneshalc & Hacanos.

Distant autem inter se monasteria hæc tredecim ferme milibus passuum.

¶ Cedmon poëta.

Caput 22m. continet vitam Cedmonis poëtæ.

Ex cap. 23°.

Coldingham.

His temporibus monasterium virginum, quod Coludi urbem

[a] Quæ prima feminarum fertur *al.* [b] Colchester *in marg. vers. Stapletonianæ.*

 a cogno-

[a] cognominant", cujus supra meminimus, per culpam incuriæ flammis absumptum est.

Ex cap°. 24°. cædes Ecgfridi regis Northumb. per Pictos. Pag. 140.

Simulantibus fugam hostibus in angustias inaccessorum montium [b] introductus", cum maxima parte copiarum, quas secum adduxerat, extinctus est. Lelandus. Cum Ecgberhto cœperunt res Anglorum retro fluere.

Ibidem de fuga Trumwini Angli, episcopi Candidæ Casæ.

Recessit cum suis, qui erant in monasterio Ebbercurnig, posito quidem in regione Anglorum, sed in vicinia freti quod Anglorum terras Pictorumque disterminat; [c] eosque, ubicunque poterat, amicis per monasteria commendans, ipse in prædicto famulorum famularumque dei monasterio, quod vocatur Streoneshalc, locum mansionis elegit. *Ibidem.* Ubi etiam defunctus, in ecclesia beati Petri apost: juxta honorem, & vita, & gradu ejus condignum conditus est. Præerat quidem tunc eidem monasterio regio virgo Ælfled, una cum matre Eanfleda.

Ibidem.

Successit autem Ecgfrido in regnum Aldfrid vir in scripturis doctiss: qui frater ejus, & filius Oswiges regis esse dicebatur; destructumque regni statum, quamvis intra fines angustiores, nobiliter recuperavit.

Caput 25ᵐ. & 26ᵐ. continent vitam Cuthberti episcopi.

Ex cap. 25.

Cuthbertus
Qui in insula perhodica, quæ appellatur Farne, & ab Farne.
S. ecclesia Lindisf:
eadem ecclesia novem ferme milibus passuum in oceano procul abest, vitam solitariam per annos plures &c. duxerat.

Ibidem.

Siquidem à temporibus antiquis ibidem & episcopus cum clero, & abbas solebat manere cum monachis; qui tamen & ipsi ad curam episcopi familiariter pertinerent. Clerici & monachi in Lindisfarne.

Ex cap°. 26.

Erat autem locus & aquæ prorsus, & frugis, & arboris inops; sed & spirituum malignorum frequentia humanæ habitationi minus accommodus.

Ibidem de fontis eruptione.

Erat autem tellus durissima, & saxosa, cui nulla omnino spes venæ fontanæ videretur inesse: &c. Fons in Farne per preces Cuthberti.

[a] *Ex impress.* [b] *Ex impress.* [c] Eoque MS.

Ibidem

Ibidem quo modo Cuthbertus in synodo electus in episcopum Haugust: sed Eata reverso ad Hagust: Lindisf: factus est.

Contigit autem, ut, congregata synodo non parva sub præsentia regis Ecgfridi, juxta flu: Alne, in loco qui dicitur At Twiford, quod sig: ad duplex vadum, cui beatæ memoriæ Theodorus archiepiscopus præsidebat, &c.

Ex cap°. 27°. de Hereberhto heremita, & amico Cuthberti.

Doruentio flu: Qui in insula stagni illius prægrandis, de qua Doruentionis flu: primordia erumpunt, vitam ducens solitariam, annis singulis eum [s: Cuthbertum.] visitare, &c. solebat.

Ibidem de eodem Hereberhto.

Lugubalia. Hic cum audiret eum [Cuthbertum] ad civitatem Lugubaliam devenisse, venit ex more cupiens salutaribus ejus exhortationibus ad superna desideria magis magisque accendi.

Obiit Cuthbertus in Farne, sed sepultus in Lindisf:

Ex cap°. 30°.

Dacore flu: Est autem factum in monasterio, quod juxta amnem Dacore constructum ab eo cog: accepit, cui tunc vir religiosus Suideberht abbatis jure præfuit.

Ex 1°. cap°. 5. libri, de Edelwado presbytero Hripensi.

Successit autem viro dei Cuthberto in exercenda vita solitaria, quam in insula Ferne ante episcopatus sui tempora gerebat, vir venerabilis Ædelwald.

Ibidem de Edelwaldo.

Mansit autem idem vir dei in insula Farne duodecim annis, ibidemque defunctus est. Sed in insula Lindisfarnensi &c. sepultus est.

Caput 2m. 3. 4. & 5. vitam Joannis, qui primo erat episcopus Hagustaldensis, postea archiepiscopus Ebora: [a] *complectuntur.*

Ex 2. cap.

Berhthun quondam diaconus ejus, nunc autem abbas mo-
Deirosylva, Beverle. nasterii quod vocatur [b] In Derwalde, i. e. sylva Deirorum.

Ibidem.

Est mansio quædam secretior, nemore raro & vallo circumdata, non longe ab Hagustaldensi ecclesia, i. e. unius ferme miliarii & dimidii spatio, interfluente Tino amne, separata, habens cœmiterium S. Michaëlis archangeli, in qua vir dei sæpius, ubi oportunitas arridebat temporis, & maxime in Quadragesima, manere cum paucis, atque orationibus & lectioni quietus operam dare consueverat.

a Hanc vocem adjeci. b Inderavuda, *vel* Indeirawada, *al.* & *quidem* Onoyrapapudu is *verf. Angl. S. Ælfr.*

Ex

Ex capº. 3º.

Ipse [a] tempore quodam [[b] venit] ad monasterium virginum in loco qui vocatur Vetadune, cui tunc Hereburh abbatissa præfuit.

Mors Joannis archiepiscopi ex capº. VIº.

Mansit in episcopatu annis 33bus, & sic cœlestia conscendens regna, sepultus est in silva Deirorum.

Ex capº. 7º. Pag. 141.

Anno autem regni Alfridi 3º. Ceduall, rex Occident: Saxonum, cum genti suæ duobus annis strenuissime præesset, relicto imperio propter dominum, regnumque perpetuum, venit Romam, hoc sibi gloriæ singularis desiderans adipisci, ut ad limina apostolorum fonte baptismatis ablueretur, &c. Ceduall, qui & postea Petrus, Romæ.

Ex capº. 8º.

Successit autem Theodoro in episcopatum Berthwald, qui erat abbas in monasterio, quod juxta ostium flu: [1] Genglade positum, [2] Raculfe nominatur, vir & ipse scientia scripturarum imbutus, sed & ecclesiasticis disciplinis, simul ac monasterialibus, summe instructus, tametsi prædecessori suo minime comparandus.

¶ Berthualdus archiepiscopus Cantiæ electus regnante ibidem Witredo.

[1] Glin flu:

[2] Raculf cœnobium.

Ibidem de Tobia episcopo Rofensi, qui Gebmundo successit.

Tobiam pro illo consecravit, virum Latina, Græca, & Saxonica lingua atque eruditione multipliciter instructum.

Ex fine 9i. capi. de Vihtberto Anglo, qui, relicta Scotia, in qua peregrinus fuit, Fresiam adiit.

Ascendit navem, & Fresiam perveniens, duobus annis continuis genti illi, ac regi ejus Rathbedo, verbum salutis prædicabat, neque aliquem tanti laboris fructum apud barbaros invenit auditores. Tum reversus ad dilectæ peregri- nationis locum, &c. ¶ Vihtbertus primus apostolus Saxonum.

i. e. in Scottiam.

Ex capº. 10º. de Ecgberhto Scotto.

Ut autem vir domini vidit Ecgberht, quia nec ipse ad prædicandum gentibus venire permittebatur, (retentus ob aliam sanctæ ecclesiæ utilitatem, de qua oraculo fuerat præmonitus) nec Vihtberht illas deveniens in partes quicquam proficiebat; tentavit ad huc in opus verbi mittere viros sanctos, & industrios, in quibus eximius Wilbrord presbyterii gradu & merito præfulgebat. Qui cum illo advenissent, (erant autem numero 12m.) divertentes ad Pipinum, ducem Francorum, gratanter ab illo suscepti sunt: & quia nuper citeriorem ¶ Wilbrordus ?us. Fresonum apostolus.

a St. Joannes. b Adjeci.

 Fresiam,

Fresiam, expulso inde Rathbedo rege, ceperat, illo eos ad prædicandum misit; ipse quoque imperiali autoritate juvans, ne quis prædicantibus quidquam molestiæ inferret, multisque eos, qui fidem suscipere vellent, beneficiis attollens. Unde factum est, opitulante gratia divina, ut multos in brevi ab idolatria ad fidem converterent Christi.

Ibidem.

Heuualdi. Horum secuti exempla duo [a] quidam presbyteri [b] de" natione Anglorum, qui in Hibernia multo tempore pro æterna patria exulaverant, venerunt ad provinciam antiquorum Saxonum, si forte aliquos ibidem prædicando Christo acquirere possent. Erant autem unius ambo sicut devotionis, sic etiam vocabuli. Namque [c] uterque" eorum appellabatur Heuuald; ea tamen distinctione, ut, pro diversa capillorum specie, unus niger Heuuald, alter albus Heuuald diceretur, quorum uterque pietate religiouis imbutus erat. Sed niger Heuuald magis sacrarum litterarum scientia erat institutus, &c. Ibidem de eorum martyrio.

Ibidem.

Denique gloriosiss: dux Francorum Pippin, ubi hæc comperit, misit, & adducta ad se eorum corpora condidit cum multa gloria in ecclesia Coloniæ civitatis.

Wilbrordus à Sergio dictus Clemens.

Caput 11m. monstrat quo modo Wilbrordus Romæ à Sergio Pontifice factus sit Fresonum episcopus, dictusque Clemens.

Ibidem.

Donavit ei Pippin locum cathedræ episcopalis in castello suo inlustri, quod antiquo gentium illarum verbo Wiltaburg, i. e. oppidum Wiltorum, lingua autem Gallica Trajectum [d] vocatur."

Ibidem.

Ipse autem Wilbrord, cog: Clemens, ad huc superest, longa jam venerabilis ætate, utpote 36m. in episcopatu habens annum.

Pag. 142. *Caput duodecimum continet visiones Drithelmi vitæ restituti.*

Cunenin-gum. Erat pater-familias in regione Nordanhumbrorum, quæ vocatur [e] In Cuneningum.

Ibidem, quo modo Drithelmus factus mon-

Nec multo post seculi curis absolutus, [illegible]

Mailros. Mailros, quod Tuidi flu: circumflexu ma[illegible] ditur, pervenit.

[a] Quidem *MS.* [b] Ne [illegible] *MS.* *al.* *Sed* on Cununing[illegible] *Et divisim in opt: Codd* [illegible]

Ibidem.

Narrabat visiones suas Aldfrido regi, viro undecunque doctissimo.

Ex cap°. 16°. de libro Adamnani abbatis Huensis de locis sanctis.

Porrexit autem librum hunc Adamnan Aldfrido regi, ac per ejus largitionem etiam minoribus ad legendum contraditus. Scriptor quoque ipse multis ab eo muneribus donatus, [a] patriam remissus est. Adamnani Scotti liber de locis sanctis.

Ex cap°. 17°.

Plura voluminis illius si quis scire delectat, vel in ipso illo volumine, vel in eo, quod de illo dudum strictim excerpsimus, epitomate requirat. Bedæ epitome de locis sanctis.

Ex cap°. 18°.

Anno dominicæ incarnat: septingentesimo quinto Alfridus, rex Nordanhumbrorum, defunctus est, anno regni sui 20°. nec dum completo; cui succedens in imperium filius suus Osred, puer circiter octo annorum, regnavit annis 11m. Alfridi regis mors.

Ibidem.

S. Hedda episcopo Occid: Sax:

Quo defuncto, episcopatus provinciæ illius [b] in duas partes parochiæ divisus est. Una data est Danieli, quam usque hodie regit; altera Aldhelmo, cui quatuor annis strenuissime præfuit; ambo & in rebus ecclesiasticis, & in scientia scripturarum sufficienter instructi. Denique Aldhelm, cum adhuc esset presbyter, & abbas monasterii quod Maldubi urbem nuncupant, scripsit, jubente synodo, suæ gentis librum egregium adversus errorem Britonum, quo vel Pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura ecclesiasticæ castitati & paci contraria gerunt, multosque eorum, qui occidentalibus Sax: subditi erant, Britones ad catholicam dominicæ Paschæ celebrationem hujus lectione perduxit. Scripsit & de virginitate librum eximium, quem in exemplum Sedulii geminato opere, & versibus hexametris, & prosa composuit. Scripsit & alia nonnulla, utpote vir undecunque doctiss. Nam & sermone nitidus, & scripturarum (ut dixi) tam liberalium quam ecclesiasticarum erat eruditione mirandus. Quo defuncto pontificatum pro eo suscepit Fordhere, qui usque hodie sup[illegible] vir & ipse in scripturis sanctis multum eruditus. Quib[illegible] tum administrantibus statutum est synodali de[illegible] cia Australium Sax: quæ eatenus ad civitatis [illegible] nc Daniel præerat, parochiam pertinebat, & [illegible] scopalem [illegible] & proprium haberet episcopum: [illegible] est eis [illegible] tistes Eadberct, qui erat abbas [illegible] æ m[illegible] ilfridi episcopi, quod dicitur

Aldhelm. Maildulphi urbs. [Pascha quo tempore.] Fordherus episcopus Shireburnensis. [Parochia civitatis.]

[b] [illegible] duas parochias div. e. al.

 Seolesige.

Seolesige. Quo defuncto, [a] Eolla suscepit officium pontificatus. Ipso autem ante aliquot annos ex hac luce substracto, episcopatus usque hodie cessavit.

Ex cap°. XIX°. anno 4°. Osredi regis Northumbr:

Antistes eximius Wilfride, post quadraginta & quinque annos accepti episcopatus, diem clausit extremum in provincia, quæ vocatur [b] In Undalum; corpusque ejus loculo inditum, perlatum est in monasterium ipsius, quod dicitur In Hripum, &c.

Undale.

Ibidem Beda universam vitam Wilfridi recenset.

Vita Wilfridi.

*Ibidem de munificentia Alchfridi regis in Wilfridum.

*Pag. 143.

Unde & [c] illi, quia catholicum eum esse comperiit, mox donavit terram decem familiarum in loco, qui dicitur Stanford, & non multo post monasterium triginta familiarum in loco, qui dicitur In Hripum.

In provinc: Ebor: Stanford. Ripun.

Ibidem apparet Accam presbyterum, qui postca fuit Hagustaldensis episcopus, fuisse Romæ cum Wilfrido.

Ibidem.

S. Alfridi.

Unde factum est, ut, regnante Osredo, filio ejus, mox synodo facta juxta flu: Nidd, post aliquantum utriusque partis conflictum, tandem, cunctis faventibus, in præsulatum sit Wilfridus suæ receptus [d] provinciæ.

Nid flu:

I. e. in sedem Hagustal.

Ex cap°. 20°.

S. Adriani.

Cujus doctrinæ simul & Theodori, inter alia, testimonium perhibet, quod Albinus discipulus ejus, qui monasterio ipsius in regimine successit, in tantum studiis scripturarum institutus est, ut Græcam quidem linguam non parva ex parte, Latinam vero non minus quam Anglorum, quæ sibi naturalis est, noverit.

Laus Albini.

Ibidem per totum caput vita Accæ episcopi Hagustal.

Qui & ipsius ecclesiæ suæ, quæ in beati Andrei apostoli honorem consecrata est, ædificium multifario decore, ac mirificis ampliavit operibus.

Ecclesiæ Hagustaldensis magnificentia.

Sed & historias passionis eorum, una cum ceteris ecclesiasticis voluminibus, summa industria [e] congregatis, amplissimam ibi ac nobilissimam bibliothecam fecit.

Bibliotheca Hagustaldensis.

Ex cap°. 21°. de Naitano, rege Pictorum.

Siquidem misit legatarios ad virum venerabilem Ceolfridum, abbatem monasterii beatiss: apostolorum Petri & Pauli, quod

Ceolfridus abbas. Monasterium Petri. Monasterium Pauli.

a Ceolla *al.* b Inundalum, *& mox infra* Inhrypum, *al.* c Ille *MS.* d Ecclesiæ *al.* e *Potius* congregans, *ut in impressis.*

quod est ad ostium Wiri amnis, & juxta amnem Tinam in loco, qui vocatur In Girvum, cui ipse post Benedictum, de quo supra diximus, gloriosissime præfuit.

Ibidem Ceolfridi literæ ad Naitanum, regem Pictorum, de observatione Paschali, & ecclesiastica tonsura, libelli instar, quæ sic incipiunt :] Catholicam sanctæ Paschæ &c. Doctissima epistola, sive libellus, Ceolfridi.

Ibidem in fine cap[i]. ejusdem, quod, Ceolfrido autore, Picti canonicum tandem Pascha, & tonsuram acceperint.

*Ex cap°. 23°. de * morte Withredi regis Cant. & morte Tobiæ Rofensis episcopi.* * Anno Dni 725°.

Anno post quem proximo Tobias, Rofensis ecclesiæ præsul, defunctus est, vir, ut supra meminimus, doctiss: Erat enim discipulus beatæ memoriæ magistrorum, Theodori archiepiscopi, & Adriani abbatis; unde (ut dictum est) cum eruditione literarum vel ecclesiasticarum, vel generalium, ita Græcam quoque cum Latina didicit linguam, ut tam notas ac familiares sibi eas, quam nativitatis suæ loquelam haberet, &c. Ibidem de sepultura ejus.

Ibidem.

Cantuar:

Anno dominicæ incarnat. 731°. Berchthuuald archiepiscopus, longa [a] consumptus ætate, defunctus est die 5°. Id. Januar: qui sedit annos 37[m]. menses sex, dies quatuordecim.

Ex Bedæ libello de vita S Cuthberti ad Eadfridum episcopum. Pag. 144.

Ex 3°. cap°.

Est denique monasterium non longe ab ostio Tini flu: ad meridiem situm, tunc quidem virorum, nunc autem mutato, ut solet, per tempora rerum statu, virginum, Christo servientium, nobili examine pollens.

Ex 7°. cap.

Cumque post aliquot annos regi Alhfrido placeret pro redemptione animæ suæ locum quendam regni sui, qui vocatur In Hripum, ad construendum ibidem monasterium Eatan abbati donare; tollens idem abbas quosdam è fratribus secum, in quibus & Cuthbertum, condidit ibi, quod petebatur, monasterium.

Ripæ.
Eata monachus Mailrosensis.
Cuthbertus præpositus hospitum in Ripensi monasterio.

Ex cap°. 8°.

Morbo pestilentiæ, quo tunc plurimi per Britanniam longe lateque deficiebant, correptus est. Cuthbertus famosa peste tactus.

Ibidem.

Ut Boisil presbyter, vir sanctus & integer, peste eadem occubuerit.

[a] Consummatus *MS.*

Ex

Ex cap°. 15°.

Erat præfectus Ecgfridi regis Hildemer, vir religiosis cum omni domo sua deditus operibus, ideoque à beato Cuthberto specialiter dilectus.

Ex cap°. 16°.

Neque aliquis miretur, quod in eadem insula Lindifarnea, cum permodica sit, & supra episcopi, & nunc abbatis & monachorum [a] esse locum" dixerimus. Re vera enim ita est. Namque una eademque servorum dei habitatio utrosque simul tenet, &c. Quo modo episcopi Lindisfarnen: monachi erant, & monachicam cum diaconibus & clericis suis vitam ducebant.

Farne dicitur insula medio in mari posita, quæ non, sicut Lindisfarnensium incolarum regio, bis quotidie, accedente æstu oceani, quem reuma vocant Græci, fit insula, bis renudatis, abeunte reumate, littoribus contigua terræ redditur, sed aliquot milibus passuum ab hac semiinsula distans, quæ & hinc altissimo, & inde infinito clauditur oceano.

Ibidem.

Qui videlicet miles Christi, ut, devicta tyrannorum acie, monarchus terræ, quam adierat, factus est, condidit civitatem suo aptam imperio, & domos in hac æque civitati congruas erexit. Est autem ædificium situ pene rotundum, à muro usque ad murum mensura 4^or. ferme, sive quinque, perticarum distentum, murus ipse deforis altior longitudine stantis hominis. Nam intrinsecus [b] imam cædendo rupem multo illum fecit altiorem, quatenus ad cohibendam oculorum simul & cogitationum lasciviam, ad erigendam in superna desideria totam mentis intentionem, pius incola, nil de sua mansione præter cœlum posset intueri. Quem videlicet murum non [c] secto lapide, vel latere, & cæmento, sed impolitis prorsus lapidibus & cespite, quem de medio loci fodiendo tulerat, composuit.

Pag. 145. Duas in mansione habebat domos, oratorium scilicet, & aliud ad communes usus aptum habitaculum; quorum parietes quidem de naturali terra multum intus forisque circumfodiendo sive cedendo confecit. Culmina vero de lignis informibus & fœno superposuit. Porro ad portum insulæ major erat domus, in qua visitantes eum fratres suscipi & quiescere possent. Nec longe ab ea fons eorundem usibus accommodus.

Ex cap°. 24°.

Cuthbertus Coquedam venit, ubi Ælfledam, Ecgfridi regis sororem, convenit.

Qui, ascensa cum fratribus navi, venit ad insulam, quæ Coquedi flu: ostio præjacens, ab eodem accepit cognomen, & ipsa monachorum cœtibus insignis.

a *Ex impress.* b Vivam *al.* c De secto *al.*

Ibidem.

Ibidem.

S. Elfleda.

Intellexit ergo, quia de Alfrido diceret, qui ferebatur filius fuisse patris illius, & tunc in insulis Scottorum ob studium literarum exulabat. Sciebat autem, quia proponeret Ecgfridus eum constituere episcopum. Prophetia Cuthberti de regno Alfridi.

Ibidem.

Ecgfridus post annum Pictorum gladio trucidatur, & Alfridus frater ejus nothus substituitur.

Ex capo. 27o. de Ecgfrido.

Venit ad Lugubaliam civitatem, quæ à populis Anglorum corrupte Luel vocatur, ut alloqueretur reginam, quæ ibidem in monasterio suæ sororis eventum belli expectare disposuit. Postera autem die deducentibus eum civibus, ut videret mœnia civitatis, fontemque in ea miro quondam Romanorum opere extructum.

Ex capo. 33o.

Eodem tempore pestilentia subito exorta illis in partibus gravissima nece incubuit, ita ut [a] magnis quondam refertisque habitatoribus villis ac possessionibus vix parvæ raræque reliquiæ, & interdum nullæ, residerent.

Ex capo. XLV.

Unde abbas ipsius, sciens in monasterio Lindisfarnensium medicos esse peritissimos, misit eum illo, rogans ut si quid possent curationis conferrent.

Est autem factum in monasterio, quod juxta amnem Dacor constructum ab eo cognomen accepit, cui tunc vir religiosus Cuthbert abbatis jure præfuit. Dacor flu: Dacor monasterium. Cuthbertus abbas alius à S. Cuthberto.

Ex Bedæ libello carmine scripto de vita S. Cuthberti ad Joannem presbyterum.

Est locus insignis flu: super ostia Tini,
Eximio jam tunc monachorum examine pollens.
Cuthbertus fit socius monachorum.
Fit monachis socius, quos Lindisfarnea glauci
Insula clara maris refluis circumluit undis.
Tandem Farne petit senior, cupitisque potitus
Sedibus, indigenas patria fugat impiger atros. Pag. 146. Cuthbertus Farne petit.
i. e. spiritibus
Illa prius nam horrens larvalibus insula flabris
Arcebat humana minis consortia cæcis.
s. ut
Quam domini mox servus adit, cruce territus atrox
Turbo fugit, vagi quasi per mare portio fumi.

[a] In magnis al.

Ille

Ille ſerena tenens pereunte tyrannide regna
Terreſtri æthercam ſacer aggere condidit urbem,
Atque humiles celſis ſtatuit ſub mœnibus ædes.

E Bedæ libello de vitis Benedicti, Ceolfridi, Eaſterwini, Sigfridi, ac Huberti abbatum.

Terram octo familiarum juxta flu: Freſca ab Alfrido rege, in ſcripturis doctiſſ: in poſſeſſionem monaſterii S. Pauli apoſtoli comparavit.
ſup: Ceolfridus.

Verum pro hac terra poſtmodum, regnante Oſredo, Ceolfrido addito pretio digno, terram viginti familiarum in loco, qui incolarum lingua Ad villam Sambuce vocatur, quia hæc vicinior eidem monaſterio videbatur, accepit.

E libello de vita Bedæ, ab incerto autore edito.

Beda natus 7. anno Ecfridi, regis Northumbrorum.

Tunbertus unus ex præceptoribus Bedæ in ſacris literis.

Pag. 147. *E libro Bedæ de natura rerum, in quo, veluti in his ſequentibus, de ratione temporum tractat.*

Cæſar Germanos & Gallos capit, & Britannos quoque, quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum fuerat, victos obſidibus acceptis * ſtipendiarios fecit.

* Quarto Claudii anno.

Eodem anno ipſe Britanniam adiens, quam neque ante Julium Cæſarem, neque poſt eum, quiſquam attingere auſus fuerat, ſine ullo prœlio, ac ſanguine, intra paucifſimos dies plurimam inſulæ partem in ditionem recepit. Orcadas etiam inſulas Ro. adjecit imperio, ac ſexto quam profectus erat menſe Ro. rediit.

Veſpaſianus, inter alia magnorum operum, in privata adhuc vita in Germaniam, ac deinde in Britanniam à Claudio miſſus tricies & bis cum hoſte conflixit, duas validiſſ. gentes, xx. oppida, inſulam Vectam, Britanniæ proximam, imperio Ro. adjecit.

Tempore Antonini Commodi.

☞ Lucius Britan: rex, miſſa ad Eleutherium, Ro. epiſcopum, epiſtola, ut Chriſtianus efficeretur impetrat.

Severus in Britann: bellum transfert, ubi, ut receptas provincias ab incurſione barbarica faceret ſecuriores, mag. foſſam, firmiſſ.que vallum, crebris inſuper turribus communitum, per CXXXII. millia paſſ. à mari ad mare duxit, & Eboraci obiit.

Tempore Diocletiani.

Carauſius ſumpta purpura Britannias occupat.

Poſt decem annos per Aſclepiodotum præfectum prætorio Britanniæ receptæ.

Conſtantius

Constantius 16. imperii anno, summæ mansuetudinis & civilitatis vir, in Britannia diem obiit Eboraci.

Maximus (vir quidem strenuus & probus, atque Augusto dignus, nisi, contra sacramenti fidem, per tyrannidem emersisset in Britanniam) invitus propemodum ab exercitu imperator creatus in Galliam transiit, ibique Gratianum, dolis circumventum, apud Lugdunum occidit, fratremque ejus Valentinianum Italia expulit.

In Theodosio.

Qui [a] quoniam Britanniam omni pene armata [b] juventute spoliaverat, quæ tyrannidis ejus vestigia secuta in Gallias, nunquam ultra domum rediere. Videntes transmarinæ gentes sævissi: Scotorum à Circio, Pictorum ab Aquilone, destitutam milite ac defensore insulam adveniunt, & vastatam direptamque eam multos per annos opprimunt.

Tempore Arcadii.

Pelagius Brito dei gratiam impugnat.

Tempore Honorii & Theodosii Minoris.

Britanni, Scottorum Pictorumque infestationem non ferentes, Ro. mittunt, &, sui subjectione promissa, contra hostem auxilia flagitant, quibus statim missa legio magnam barbarorum multitudinem sternit, ceteros Britanniæ finibus pellit, ac domum reversura præcepit sociis ad arcendos hostes murum trans insulam inter duo maria statuere, qui absque artifice magistro magis cespite quam lapide factus nil operantibus profuit. Nam mox ut discessere Romani, advectus navibus prior hostis, quasi maturam segetem obvia quæque sibi cædit, calcat, devorat. Iterum petiti auxilia Romani advolant, & cæsum hostem trans maria fugant, conjunctisque sibi Britannis murum, non terra ut ante pulvereum, sed saxo solidum inter civitates, quæ ibidem ob hostium metum fuerant factæ, à mari usque ad mare collocant. Sed & in littore meridiano maris, quia & inde hostis timebatur, turres per intervalla ad prospectum maris statuunt. Sic valedicunt sociis, tanquam ultra non reversuri. Pag. 148.

Ad Scottos, in Christum credentes, ordinatus à Papa Celestino Palladius primus episcopus mittitur.

Anno Theodosii octavo, recedente à Britan: Ro: exercitu, cognita Scoti & Picti reditus denegatione, redeunt ipsi, & totam ab Aquilone insulam pro indigenis muro tenus capessunt. Nec mora, cæsis, captis, fugatis custodibus muri, & ipso interrupto [c] jam" intra illum crudelis prædo grassatur. Mittitur epistola, lachrymis ærumnisque referta, ad Ro: po-

a *Id est,* Maximus tyrannus. b Juventute, copiisque militaribus spoliaverat, quæ tyrannidis ejus vestigia secutæ in Gallias, *&c. al.* c Etiam *al.*

testatis virum Aëtium ter consulem 23. Theodosii principis anno, petens auxilium, nec [a] imperat. Interea fames dira ac famosiss. profugos infestat, qua coacti quidam hostibus dedere manus. Alii de montibus, speluncis, ac saltibus strenue repugnabant, ac strages hostibus dabant. Revertuntur Scoti domum, post non multum tempus reversuri. Picti extremam insulæ partem tum primum & deinceps inhabitaturi detinent. Famem præfatam mag. frugum opulentia, opulentiam luxuria & neglegentia, neglegentiam lues acerr: & acrior mox hostium novorum, id est, Anglorum, plaga secuta est, quos illi unanimi consilio cum rege suo Vertegerno quasi defensores patriæ ad se invitandos elegerunt; sed exceptos mox impugnatores atque expugnatores senserunt.

Tempore Martiani, & Valentiniani.

Gens Anglorum sive Saxonum Britanniam tribus longis navibus advehitur, quibus dum iter prosperatum domi fama referret, mittitur exercitus fortior, qui junctus prioribus, primo hostes, quos petebat, abegit; deinde in socios arma vertens, totam prope insulam ab orientali ejus plaga usque ad occidentalem igni vel ense subegit, conficta occasione, quod pro se militantibus Britones minus sufficienter stipendia darent.

Hæresis Pelagiana Britannorum turbat fidem, qui à Gallicanis episcopis auxilia quærentes, Germanum, Altisiodorensis ecclesiæ episcopum, & Lupum Trecasenum æque apostolicæ gratiæ antistitem, fidei defensores, accipiunt. Confirmant antistites fidem verbo veritatis simul & miraculorum signis.
Pag. 149. Sed & bellum Saxonum Pictorumque adversus Britones eo tempore junctis viribus susceptum divina virtute retundunt. Cum Germanus ipse dux belli factus, non tubæ clangore [b] alleuiæ totius exercitus voce ad sidera levato, hostes in fugam vertit immanes.

Tempore Zenonis.

Britones, duce Ambrosio Aureliano, viro modesto, qui solus forte Ro. gentis Saxonum cædi superfuerat, occisis in eadem parentibus purpura indutis, victricem eorum gentem provocantes ad prœlium, vincunt, & ex eo tempore nunc hii, nunc illi palmam habuere, donec advena potentior tota per longum potiretur insula.

Tempore Mauritii imper.

Idem, missis Britanniam Melito, Augustino, & Joanne, & aliis pluribus cum eis monachis, timentibus deum, ad Christum Anglos convertit. Et quidem Ethelbertus mox ad Christi gratiam conversus cum gente Cantuariorum, cui præerat, proximisque provinciis, etiam episcopum doctoremque

a Impetrat *al.* b Alleluia *al.*

suum

ſuum Auguſtinum, ſed & ceteros ſacros antiſtites epiſcopali ſede donabat. Porro gentes Anglorum, ab aquilone Umbri fluminis ſub regibus Aelle & Aedilfrido ſitæ, nec dum verbum vitæ audierant. Gregorius 18. anno Mauritii, Indictione 4ª. ſcribens Auguſtino, Londini quoque & Eboraci epiſcopis, accepto à ſede apoſtolica pallio Metropolitanos eſſe debere decernit. [Metropolitani 11. Angl.]

Anno regni Heraclii XVI. Indictione XV. Aeduuius excellentiſſ. rex Anglorum in Britannia tranſumbranæ gentis ad aquilonem, prædicante Paulino epiſcopo, quem miſerat de Cantia venerabilis archiepiſcopus Juſtus, verbum ſalutis cum ſua gente ſuſcepit, anno regni ſui 11°. adventus autem Anglorum in Britanniam plus minus an: 180. eique Paulino ſedem epiſcopatus Eboraci * donavit; cui profecto rei, in auſpitium venturæ fidei & regni cœleſtis, poteſtas quoque terreni [a] creaverat regni, ita ut univerſos Britanniæ fines, quod nemo Anglorum ante eum, qua vel ipſorum vel Britonum gentes habitabant, ſub ditione [b] acciperent. * Alias, tradidit.

Theodorus archiepiſcopus, & Adrianus abbas, vir æque doctiſſ. à Vitaliano miſſi Britanniam plurimas eccleſias Anglorum doctrinæ eccleſiaſticæ fruge fœcundaverunt.

[c] Sancta, perpetua virgo Chriſti Edilthruda, filia Annæ, regis Anglorum, & primo alteri viro permagnifico, & poſt Ecfrido regi conjux data, poſtquam 12. annos thorum incorrupta [d] ſervavit maritalem, poſt reginam ſumpto velamine ſacro virgo ſanctimonialis efficitur. Nec mora etiam virginum mater & nutrix pia ſanctarum, accepto in conſtruendum monaſterium loco, quem Eylege vocant; cujus merita vivacia teſtatur etiam mortua caro, quæ, poſt 17. annos ſepulturæ, cum veſte, qua involuta eſt, incorrupta reperitur.

Papa Sergius ordinavit venerabilem virum Uuilibrordum, cognomine Clementem, Freſonum genti epiſcopum, in qua uſque hodie pro æterna patria peregrinus (eſt enim de Britannia gentis Anglorum) innumera quotidie diabolo detrimenta & Chriſtianæ fidei facit augmenta.

Ecberchtus, vir ſanctus de gente Anglorum, & ſacerdotium monachica vita etiam pro cœleſti patria peregrinus exornans, plurimas Scoticæ gentis provincias ad canonicam paſchalis temporis obſervantiam, à qua aberraverant, pia prædicatione convertit anno D. 716.

His temporibus multi Anglorum gentis nobiles & ignobiles, viri & feminæ, duces & privati, divini amoris inſtinctu, de Britannia Romam venire conſueverant. Inter Pag. 150.

a Sic, cum duob. punctis ſub a. *b* Acciperet *al.* *c* Sancta & perpetua *al.*
d Sic, cum duob. punctis ſub it.

 quos

quos etiam reverendiss. abba meus Ceolfridus, annos natus 74. cum esset presbyter annis 47. abbas annis 35. ubi Lingonas pervenit, ibi defunctus, atque in ecclesia beatorum geminorum martyrum sepultus est; qui, inter alia donaria, quæ adferre disposuerat, misit ecclesiæ S. Petri Pandectam, à beato Hieronymo in Latinum ex Hebræo, vel Græco fonte translatum.

Pag. 151. *[a] Ibidem.*

Tatuinus episcopus. Briodun monast.

Pro quo [b] anno eodem factus est archiepiscopus vocabulo Tatwine, de provincia Merciorum, cum fuisset presbyter in monasterio, quod vocatur Briodun.

Ex capo. 24o. quod est tanquam epitome historiæ Bedæ.

Ingens pestis per totam Britan:

Anno domini DCLXIIIIo. pestilentia venit.

Caput 25m. continet educationem Bedæ, & catalogum librorum ejus.

Pag. 152. *Ex vita Sexburgæ, filiæ Annæ regis, cujus esse autor videtur Gotcelinus.*

Ercombertus.

Nupsit Ercomberto, Cantuar: regi.

Primusque solenne quadragesimalis observantiæ jejunium ☞ inter omnes Anglorum reges generali sanxivit edicto.

[Lent Faste.]

Anno ab incarnatione Domini 667. sui autem imperii 24. pridie Id. Jul. Ercombertus obiit.

Midleton.

A Cantiæ meditullio Middeltona sortitur vocabulum, ad cujus ecclesiæ portum de mundi hujus naufragio nuda evasit. sup. Sexburga.

Wihardus presbyter.

Ibidem de Wihardo presbytero, ab Egberto, Cant. rege, ad Vitalianum misso, ut in archiepiscopum Cant: inungeretur, utque Romæ [c] obiierit.

Vicina prædicto Middeltonæ oppido insula suberat, cujus Anglice etymologia à balantum nomine Scæpeia est sortita vocabulum. Illhuc virago domini votum suum dirigit novum sanctis virginibus construere habitaculum.

Hæc etenim insula, ab occidentali plaga Cantuariæ sita, septem miliarium protrahit longitudinem, tribusque miliaribus in latum extenditur. Fluvius autem ille, qui vulgo Tamesia

a Quæ sequuntur usque ad Fragmenta vitæ Sexburgæ sunt ex Histor. Eccles.
b Berctualdo scilicet. c Sic.

dicitur, duo flu[a]. ex se divisa in oceanum porrigit, & eandem insulam, undis hinc inde alluentibus, cingit. Hîc sibi paradisum, hîc novam ædificat Hierusalem, quia & a curis seculi erat remotior, & secretiorem orationi situm eundem natura reddiderat.

Filiam meam præterea Ermenildam vobis matrem constituo.

sup. volo.

Ego vero Orientalem Angliam invisere gloriosæ sororis meæ Etheldrithæ magisterio informanda, & regularibus ejusdem [a] iniicianda doctrinis.

sup: Etheldrithæ.

Cui in monasterii regimine pretiosa virago Sexburga successit.

Ex libro de vita S. Fredisuuidæ.

Didanus pater Fredisvvidæ.

Algeva Fredisuuidæ in litteris magistra.

Algarus importunus Fredisuuidæ amator.

Mansit autem 3. fere annis in præfati nemoris solitudine, sed non incolis ignota.

Fuit, ut videtur, illud nemus in provincia Oxon:

Ex vita Edburgæ virginis.

Thunor, jubente vel connivente Ecbrighto, Cantiorum rege, Ethelredum atque Ethelbrightum regios juvenes, & veros Cantiæ heredes, interfecit apud Estriam. Lelandus. Estria, meo judicio, sonat * Eststur.

* Twaites, vir ex nobilitate Cant: habitat apud Eststure, locum hereditatis suæ, distatque à Cantuar: quinque passuum millibus, vergitque ad Sowth-West.

Ut Ecbertus rex Domnevam, interfectis ejus fratribus, placare studuerit.

Hujus ergo rei gratia tradidit illi ruris regii apud Tanetam insulam octoginta aratorum jugera, ut plenius mœstæ germanæ mœrorem mitigaret.

Basilicam in præfato condidit agro, regio etiam bene adjuta suffragio, quam etiam dei genitrici Mariæ consecravit.

Domneva Milthrudem filiam suam in Gallias erudiendam misit, posteaque domum rediens à Theodoro archiepiscopo sacrum velamen accepit una cum aliis septuaginta virginibus. Pag. 153.

Post discessum vero venerandæ matris beata virgo Milthrudis in ovile dominici gregis pastorali cura successit.

Post S. Milthrudis obitum beata virgo Eadburgis familiam caussa regiminis accepit.

Ethelbertus Anglorum vocabulo interpretatur nobile lumen.

Bertha vero interpretatur clara, vel serena.

Fuit autem Eadburgis, beatæ Milthrudis proavia, filia quidem Ethelberti & Berthæ.

Eadburgis beata civitas interpretatur.

[a] *Sic.*

Eadburga

Eadburga novam ecclesiam & monasterium apud Limege in gratiam Mildruthæ construxit, in quo & neptis suæ, beatæ videlicet Milthrudæ, sacratæ virginis, decenter exanimes reconderet artus.

Olim paganorum infesta sævitia totam ferme Cantiam, exigentibus populorum peccatis, populata est, excepto hujus sanctæ præscriptæ virginis loco, quem deus sponsæ suæ meritis ab omni furentium infestatione tutavit, quousque omnes Limbiensis ecclesiæ clerici, congregata suorum phalange, egressi sunt, ultro se paganis objicientes, viriliterque egisse cupientes, ut postmodum rei probavit eventus. Occurrentes ergo hostibus valida manu, peremerunt ex eis mille ducentos quadraginta, sed & ipsi omnes interempti perierunt, excepto prædicti loci presbytero.

Ex vita S. Botulphi.

Sancti fratres Adulfus & Botulfus nobilibus orti natalibus.
Profecti sunt in Germaniam studendi gratia.
¶ Adulphus factus episcopus Trajectensis.
Botulfus domum reversus petiit ab Ethelmundo rege locum condendo monasterio aptum.
Tandem Ikanno placuit, & locus ei datus est.
Sepultus fuit à fratribus suis in Ikanno 15. Cal. Jul.

Ex Odonis vita.

Francorum prosapia extitit oriundus.
Usus est Parisiis præceptore Remigio.
Tandem factus erat abbas Cluniacensis.
¶ Redegit moralia Gregorii in compendium.

[Margin: Osbernus Westmonasteriensis scriptor.]

Excerptum epistolæ domini Osberni Prioris in vitam S. Edouardi Conf: ad Albericum legatum Innocentii pontif:
Vita & miracula S. Edouardi Conf: abbreviata ex tractatu domini Osberni Prioris.

Pag. 154. *Ex vita Withburgæ, filiæ Annæ, regis Orientalium Anglorum.*

Est in provincia Nordfolca villa, quæ dicitur Dereham, ubi sylva & flu: loci habitationem fecit apricam.
Hîc monasterium condere satagebat.

[Margin: [Witburga.]]

[a] Sepelitur in cœmiterio ecclesiæ Dirhamensis.
Illud virginale monasterium in Derham irruptione paganorum, ac tempestate bellorum, fugato choro sacrarum virginum in [b] vulgarem" parochiam, est destitutum.

Ut Edewoldus, episcopus Ventanus, curaverit Withburgæ corpus transferendum ad monasterium Eliense.

Inter alia vero magnifica expetitum à rege Ædgaro monasterium Dereham, cum pretiosissimo thesauro suo, With-

[a] Sepilitur *MS.* [b] *Omittunt alii.*

burga

burga adjecit; cui nimirum in omnibus his gratia transferendi parabatur.

sup. à Derham.

Excursis ergo xx. miliariis per undam usque ad Tidbrightesege, hoc est, ad Tidbrighti insulam.

Nam hic colliculus, qui dicitur Roueshil, paululum eminentior cetera campi planicie, quantum ipsius feretrum occupabat æterno ac viridiori gramine vernat. Roueshil prope Hely.

Elegantissimus & liberalissimus pater Eligensis familiæ novo monasterio à fronte consummato, & cet:

sup: interfuit translationi.

Nicolaus archidiaconus Lincolniæ inter eruditos præclarus.

Anno D. 798. corpus S. Withburgæ sine corruptione inventum est post annos fere 55. in Dereham.

Ex libello de vita S. Wulfildæ, quem Gocelinus monachus S. Bertini scripsit.

Quem rex catholice baptizatum appellavit patria lingua à nido Neslingum. Puellus vagiens ab Alfredo Mag. in nido inventus, à quo S. Wulfilda originem duxit.

Lelandus.

sororis S. Erkenwaldi t

Gocelinus scripsit de translatione Ethelburgæ, Wulfildæ, & Hildelithæ.

Ex libro de vita S. Werburgæ, autore, ut arbitror, Gotcelino.

Werburga in civitate Legecestra requiescit.

Ethelbrightus ex Berta regina, filia regis Francorum, Eadbaldum cum Ethelburga filia procreavit, quem suæ pietatis & regni heredem reliquit. Ethelburga vero regina, post pii regis Northumbrorum Eadwini interfectionem, reversa ad Eadbaldum fratrem, in villa Liminga monasterium ædificavit, in quo cum S. Eadburga requiescit. Eadbaldus quoque ex alterius Francorum regis filia Emma Ermenredum atque Erkenbertum principes, S. que virginem Eanswitham, quæ apud Folchestan deposita veneratur, propagavit. Ermenredo autem ex inclyta conjuge Oslava nati sunt Ethelredus atque Ethelbrichtus, quos innocenter jugulatos splendida lucis columna de cœlo prodidit Christi martyres. Quatuor quoque ibi filiæ, sanctæ Domneva, Ermenberga, Ermenberga, & Ermengitha velut paradisiaci fontis quadrifariam emicuere flumina. Fratri vero ejus Erkemberto regi Annæ regis filia Sexburga, soror perpetuæ virginis Etheldrithæ, legaliter conjuncta, peperit Ecbrightum ac Lotharium reges, cœloque dignas Ermenhildam atque Ermengodam reginas. Ermenhilda Wulfhero, regi Merciorum, Pendæ regis filio, tradita, splendidissimam Werburgam, cui hæc parentalis purpura infloratur, generavit. Beatissima vero matertera ejus Ercongoda, amore Pag. 155.

sacræ

sacræ religionis peregrinata trans mare requiescit, ubi se à Domino susceptam tanquam advenam suam multis virtutibus ostendit. At beata & regia Domneva, regio Wulferi germano Merwale conjugata, ad Summæ Trinitatis gloriam triplicem virginitatis protulit lauream, sanctissimas scilicet sorores Mildburgam, Mildretham, ac Mildgytham, quæ distinctis monasteriorum suorum lampadibus irradiant patriam. Natus est ei & Merwin filius, qui ad sanctos innocentes à baptismate raptus est parvulus. Almifluæ quoque Werburgæ generositatem ac sanctimoniam proximius exornant sanctissimæ amitæ suæ Pendæ regis filiæ, Kineburga & Kineswitha, quæ cum propinqua sua beatiss: Tibba Burgensem [a] supernæ janitoris Petri illustrant ecclesiam.

sup. Werburga.

Cum in ipsius Wedunæ mansione moraretur virgo.

In Weduna autem regio patrimonio suo, quod est in Hamptuna provincia, & septem fere leugis distat ab Hamtuno oppido.

Alnothus Werburgæ armentarius.

Vir autem domini memoratus jacet ad Stouam, una leugia à Bucchesburch, quem in sylva anachoriticam vitam ducentem latrunculi martyrizaverunt.

Elegit tamen divina præscientia & voluntate Heanburgæ monasterio quiescere corpore.

Werburga obiit Trikinghami, & statim Hamburgum translata est.

Deposita itaque in cœnobio, quod Triccengeham appellatur, per languorem & mortem corporis ad immortalia solennia ab angelicis choris assumitur.

Post novem siquidem annos ejus sepulturæ, suggerentibus Eanburgensibus, placuit regi Ceolredo, qui tunc regnabat ipsius Merciis, quatenus sacrosancta ejus gleba de tumulo levaretur.

H b

Ex vita S. Ermenildæ, à Gotcelino, ut conjectura ducor, edita.

Extemplo ad præcellentissimum Ely cœnobium confugit, ubi genitrix sua sanctissima choris virginum, ut luna inter sydera, præluxit; ubi filia ipsius Werburga ut monile aureum virginitatis emicuit.

Pag. 156.

Ex libro Gotcelini de vita S. Eadgithæ [b] filiæ Wulfstrudis. Apostrophe ad Edouardum martyrem, fratrem Eadgithæ.

Prior æthre puer ortus
Puerum te sacrat [c] astris.
Tua regna perimunt te,
Sua regna refovent te:
Tibi sceptrum braviumque
Meliori vice reddit.

a Superni al. b Filia MS. c *Supra hanc vocem asteriscus ponitur in Cod. MS.*

Puer

Puer ibas, seniorum
Procerumque moderator,
Amor & flos populorum.
Magis acta nece regnas.
Cruor haustus lavat, ornat,
Cui luna rosa vernat,
Soror almis sacra nymphis
Comitata paradisi
Tibi flores & odores,
Violasque casiasque,
Tibi nardos, & amomum
Calathis fert in eburnis,
Animasque choreasque
Speciosas tibi ducit.
Niveus grex utriusque
Duce juncto domus una est.
Soror & tu comitantes
Agitote super astra.

Ex libro Gotcelini de vita S. Milburgæ.

Inclytus rex Ethelbright virginis Milburgæ fuit abavus, Ermenredus, i. e. lingua scilicet Anglica, miserorum consilium. Domneva quidem, sanctæ posteritatis spes & specula, traditur in matrimonium Merwale, regi Westhanorum, hesperiæ partis Merciorum. Conregnabant autem ipse natu tertius & frater ejus Wulferus natu secundus. Fuerant enim filii Pendæ, strenuiss: regis, cui successerant, quasi [a] Diarchæ regni natalis, quibus erant duo germani fratres, quorum alter primogenitus, alter erat ultimus, Peada scilicet & Edelredus, Peada, deo charus & angelis, rex extitit Mediterraneis Anglis. Ethelredus vero, vir summæ devotionis, successor fuit fratris sui Wulferi regis, qui, transactis in regno 29. annis, de rege fit monachus, spreto fastu pompæ regalis. Quorum eximiæ sorores, Kineburga & Kineswitha, meritis spectabiles, fulgent, tanquam sydus geminum, in Burgensi ecclesia, cum beatissima sua parentali proxima.

Eadfridus è Northumbria apostolus missus ad Merwalam, regem Merc:

Ubi ergo regis conversio per leonem, ut dictum est, viro dei divinitus præsagitur, locus fundandæ domus regio liberatori, regni cœlestis janitori, eligitur. Unde locus ipse postea vertitur in leonis monasterium.

Lelandus.

Apparuerat leo Eadfrido apud Mercios cœnanti, cui cum panem manu porrexisset, mitis accepit. Leo autem ad Mer-

[a] Sic.

walam alludit, qui paganus ferox, adveniente Eadfrido, mitis per fidem factus est.

Pag. 157. Monasterium Leonis. Domus autem fundata regaliter [a] soliatur, rebusque & opibus regiis opulenter ditatur. Cui beatus præficitur Eadfridus, cujus doctrina veræ lucis gratia primo refulsit.

Merwalam Domnevam

Ferunt autem utrumque regem & regiam comitem glorioso regi, & martyri, Oswaldo Glawecestre construxisse monasterium, quod ab utroque non solum magnis possessionibus dilatatur, sed & tantis ornatibus decoratur, ut præ abundantia ornatuum à vulgo vocetur aureum.

A conjugio soluta Domneva, venit in Cantiam ad Egbrightum regem, patruelem suum.

Suscipit ergo Domneva venerabilis à prædicto rege locum amœnæ mansionis. Distat non eminus ab urbe Cantuaria grandis, quæ Tanetum appellatur, insula, arridens bona rerum copia, regni flos & thalamus, amœnitatis gratia, in qua, tanquam in quodam elysio, datur ei duodecies quatuor aratorum possessio, &c. Ut ibidem monasterium virginum condiderit, & D. Mariæ virgini dedicaverit per Theodorum archiepiscopum.

Mildritha, Domnevæ filia. Cui soboles egregia, Christi virgo, Myldritha cum 70. virginibus, Deo consecratis à memorato primate Dorobernensi antistite, feliciter vice materna successit.

Inclyta quoque virgo Milgitha junior, beatæ matris Domnevæ filia, sanctæ conversationis vitam duxit in terminis Northumbrorum.

Meruualæ, regis Merc: sepultura. Corpore pausans (ut fertur) Reopedune, [b] monasterium olim satis nobile conversationibus virorum insignium, & sanctimonalium feminarum. Qui locus secundum ejus etymologiam non tacere videtur regis excellentiam. Sonat enim manipulus montis.

Milburga abbas Ventolocensis. Loco, qui Wimnicas antiquitus nuncupatur, cœlesti conversatione feliciter illustratur, beata dormitione, & perpetua mansione glorificatur.

Ubi constructo venerabili monasterio præfuit ipsa mater angelica.

Corf flu: non procul à Ventoloco. Erat quidam amnis obvius, Corf ab incolis nominatus, vado meabilis, alveo mediocris.

Quatuor enim regum Merciorum, sibi per ordinem in regno succedentium, tempora transegit. Quorum primus rex Wulferus 17. annis, secundus, frater ejus, rex Etheredus bis tribus lustris, tertius Kirredus quinque annis, quartus Ceolredus septem annis nobiliter imperavit. Circiter ergo duo-

a Sic in MS. An solidatur? b Sic.

decim

decim annorum luſtris decurſis in vitæ ſtadio tranſeuntis &c.

De morte Milburgæ.

Gleba vero virginei corporis cultu celebri reconditur ante majus altare in eccleſia S. Trinitatis.

Florent autem in Wallia glorioſæ virginis Milburgæ miracula loco, qui ejus nomine, eo quod ſui juris aliquando fuerat, Landmylièn Wallice dicitur, quod in terram Milburgæ Latino ſermone vertitur. Lanmylien, i. e. locus Milburgæ.

Ex Hiſtoria Rogeri Hoveduni, qui opus ſuum inchoavit ubi Beda finem hiſtoriæ fecit.

Pag. 158. Hovedunus in hiſtoria ſua maxime ſecutus eſt Symeonem monachum Dunelmenſem.

Anno Domini DCCXL.

Accæ mors.

Reverendæ memoriæ Acca epiſcopus ſublevatus in regionem viventium, peractis in epiſcopatu Anguſtaldenſis eccleſiæ annis 24or. ad cujus eccleſiæ partem orientalem corpus ejus honorifice conditum eſt. Ac deinde, peractis à depoſitione ſua plus quam CCC. annis, à quodam preſbytero divina revelatione tranſlatus eſt, ac in eccleſia intra feretrum condigno honore poſitus. Accæ tranſlatio.

Numeri annorum per exemplaria multis in locis diſcrepant.

DCCXLI°.

Monaſterium in Eboraca civitate ſuccenſum eſt. Monaſterium Ebor: correptum igne.

DCCLIII.

Bonifacius archiepiſcopus, qui & Winfridus, Francorum martyrio coronatus eſt cum L. tribus. Winfridi, cog: Bonifacii, marty:

Anno DCCLVI°.

De Eadberto rege North: qui ſucceſſit Ceoluulpho.

Eadbert rex 15°. anno regni ſui, & Unnuſt rex Pictorum
                    e   inde
duxerunt exercitum ad Alcluit, ibique Britones tamen conditionem receperunt prima die menſ. Aug. Decima autem die menſis ejuſdem interiit exercitus pene omnis, quem duxit
  a
de Onoma ad Niwamburg, i. e. ad novam civitatem. Alcluit.

Anno DCCLVIII°.

De urbibus repentino igne correptis.

Stre   D
Sterburg, Venta, Homuuic, Londonia, Eboraca, Donaceſtre, aliaque multa loca illa plaga concuſſit.

 DCCLXII°.

DCCLXII°.

qui & Moll:

Catarakta. Ethelwald rex præfatus accepit reginam Etheldritam Calendis Novembris in Cataracta.

Eodem anno.

Ceoluulphus rex, & postea monachus, Ubbæ sepultus. Libertas bibendi vinum. Ceolwulphus olim rex, postea in Lindisfarnensi ecclesia monachus, cœlesti regno militavit. Cujus corpus postea delatum in ecclesiam Northam multis ibidem, ut fertur ab habitatoribus, miraculis claruit. Hoc rege, jam monacho facto, efficiente, data est Lindisfarnensis ecclesiæ monachis [a] licentia" bibendi vinum vel cerevisiam. Ante enim non nisi lac & aquam bibere solebant.

DCCLXIX°.

Cataracta conflagravit. Cataracta à Bearnredo tyranno succensa est. Et ipse infelix eodem anno incendio periit dei judicio.

Anno DCCLXXIIII.

Bebbæ urbis descriptio & situs. Bebba vero civitas urbs est munitissima, non admodum magna, sed quasi duorum, vel trium, agrorum spatium, habens unum introitum cavatum, & gradibus miro modo exaltatum. Habet in summitate montis ecclesiam perpulchre factam, in qua est scrinium pretiosum, in quo involuta pallio jacet dextera manus S. Oswaldi regis incorrupta, sicut docet Beda, historiographus hujus gentis. Est in occidente, & in summitate ipsius civitatis fons miro cavatus opere, dulcis ad potandum, & purissimus ad videndum.

DCCLXXXVIII°.

A

Elwaldi cædes. Scy'e-ceistre. Scyltecestre ubi. Elfwaldus rex, conjuratione facta, ab ejus patritio, Sigga nomine, miserabili occisus est morte IX°. Cal. Octob. in loco, qui dicitur Scyltecester, juxta murum. Corpus vero eximii regis ad Haugustaldensem ecclesiam cum magnis monachorum cuneis & cantilenis perlatum est, & in ecclesia S. Andrei apostoli honorifice sepultum est.

DCCXCII°.

Albini epistola de adorandis imaginibus.

Lelandus.

* Quem Carolus Magnus, ad se missum à Constantinopoli, ad Britannos misit. Et erat de non adorandis imaginibus.

Contra quod scripsit Albinus epistolam, ex autoritate divinarum scripturarum mirabiliter adfirmatam, illamque cum eodem * libro ex persona episcoporum & principum nostrorum regi Francorum attulit.

Eodem anno de Osredo, rege Northumbrorum, regno privato, & postea Eboraci detonso.

Osredus de exilio, sacramentis & fide quorundam princi-

a Ex impress.

pum

pum, clam de Eufania venit, ibique deficientibus ab eo suis militibus, captus est à rege præfato Ethelred, atque, eo jubente, occisus in loco, qui dicitur Dingburch, 18°. Cal. Octob. corpus vero ejus ad ostium Tini flu. perlatum est, & in basilica ejusdem eximii cœnobii sepultum.

Osredi cædes & sepultura.
Dinburg:
Symeon legit Aynburg.

* Eodem anno Ethelred rex accepit reginam Elfledam, filiam Offæ, regis Merciorum, iii°. Cal. Octob. apud Cataractam.

Pag. 159.
Cataracta.

DCCXCIII°. Hæc eadem fere ad verbum in historia Symeonis.

Sigga dux, qui interfecit Elfwaldum regem, interiit propria nece, cujus corpus ad insulam Lindisfarnen: perlatum est IX°. Cal. Maii. Lindisfarnensis insula magna est, per ambitum, verbi gratia, octo, vel amplius, milliariis se extendens: in qua est nobile monasterium, quo eximius Cuthbertus antistes positus erat, cum aliis presulibus, qui ejus successores dignissimi extiterant, de quibus convenienter dici potest, quod canitur, "Corpora sanctorum [a] in p. s. s." Lindis dicitur flumen, quod in mare excurrit, duorum pedum latitudinem habens, quando Ledon fuerit, id est, minor æstus, & videri potest. Quando vero Malina fuerit, id est, major æstus maris, tum nequit Lindis videri. Farne autem insula est, in qua beatissimus Cuthbertus heremiticam vitam duxit. Non tanta est [b] Lindisfarne, sed est posita in mare, magnis exturbata fluctibus diebus & noctibus. Eodem sane anno pagani ab aquilonali climate navali exercitu, ut aculeati crabrones, Britanniam venientes, hac illacque, ut dirissimi lupi, currentes, prædantes, mordentes, interficientes non solum jumenta, boves & oves, verum etiam sacerdotes, Levitas, choros monachorum, atque sanctimonialium. Veniunt, ut præfati sumus, ad Lindisfarnensem ecclesiam, miserabili prædatione, vastant cuncta, calcant sancta pollutis vestigiis, altaria suffodiunt, & omnia thesauraria sanctæ ecclesiæ rapiunt. Quosdam è fratribus interficiunt, nonnullos secum vinctos assumunt, perplurimos, [c] opbrobriis vexatos, nudos projiciunt, aliquos in mare demergunt, quibus illud recte aptari potest;

Siggæ paricidæ mors.

Lindisfarnæ ambitus.
Leilandus.
Lindisfarne Britannice, ut est in codice Ventano, dicebatur Medcaut, nisi mavis legere Medcant.

Lindis flu:

Farnæ ins. situs.
Dacorum vis.
Lindisfarna à Dacis depopulata.

"Lubrica versat
"Fortuna vices, premit insontes
"Debita sceleri noxia pœna.
"At perversi resident celso
"[d] Mores solio, sanctaque calcant

[a] *Id est*, in pace sepulta sunt. [b] Ut Lindisfarne *al.* [c] *Sic.* [d] More *al.*

"Injusta

" Injusta vice colla nocentes.
" Latet obscuris condita virtus
" Clara tenebris, [a] justusque tulit
" Crimen iniqui."

Hovedune de 4a. plaga Britanniæ per Dacos illata.

Hæc siquidem longe immanior, longe crudelior ceteris fuit. Romani siquidem Britanniam brevi sibi subjugaverunt, & lege dominantium splendide rexerunt. Picti vero & Scotti crebras irruptiones ex boreali parte Britanniæ faciebant. Sed nec eam ex omni parte aggrediebantur, & nonnunquam pernicione repulsi, tempore non parvo ab invasione cessabant. Saxones autem pro viribus paulatim terram bello capescentes, captam obtinebant, obtentam ædificabant, ædificatam legibus regebant. Nec non & Nortmanni, cito & breviter terram subdentes sibi, victis vitam, & libertatem legesque antiquas regni jure concesserunt. Dani in terram undique creberrime ac diutissime assilientes, eam non obtinere, sed prædari & perdere studebant, omnia destruere, non dominari cupiebant. Quod si quando vincerentur, nihil proficiebant, cum alibi classis & exercitus prior ex improviso insurgeret: &c.

DCCXCIIII.

Prædicti Pagani [1] portum Ecgfridi regis vastantes, monasterium [2] Doni amnis prædaverunt.

Donus flu. qui per Garaw, vel potius per Dancaster, in Tinam descendit.

[1] Portus Ecgfridi, forsan sinus de Garaw, ubi monaster: Bedæ.

[2] Id est, Tini, quemadmodum est in exemplari Ventano.

DCCXCVI°.

Cobre.

Ethelred rex occisus est apud Cobre. (forsan Corbrige.)

Eodem anno.

Æt Læte. Edete monasterium.

Anbaldus archiepiscopus Ebor: obiit in monasterio, quod dicitur Edete. (Symeoni Æt Lete.)

Ibidem Lelandus.

Hovedune videtur Sowtburg pro Sowthwel ponere.

DCCXCVIII°.

Londonia igne consumpta.

Londonia igne repentino, cum magna hominum multitudine, consumpta est, Hathuberto existente episcopo.

DCCC.

Heardred Hagustald: præsul anno 3°. episcopatus sui obiit. Cui Panbricht successit. Lelandus. Hic fuit, quantum adhuc colligere possum, episcoporum Hagustaldensium ultimus. Gul. Meld. post hunc Tidfridum ponit, cujus tempore, Hagustalduno à Danis depopulato, sedes episcopalis cessavit.

[a] Justosque al.

DCCCII°.

DCCCII°.

Bricthric, Occidentalium Saxonum rex, qui eidem genti xvii. annis nobilissime præfuit, obiit.

Ibidem.

Bricthric acceperat sibi in matrimonium Eadburgam, quæ erat filia regis Merciorum nomine Offa, qui magnum vallum inter Britanniam & Merciam, id est, de mari ad mare, fieri jussit. Vallum Offæ.

Lelandus. Pag. 160.

Hovedune ibidem scribit Eadburgam, mortuo ex potione marito, fugisse ad Carolum Magnum cum maximis thesauris, & tandem, post multa flagitia incontinentis vitæ designata, eo penuriæ pervenisse, ut stipem passim per vicos peteret, misereque Paviæ periret.

Eadburgæ, filiæ Offæ, & uxoris Bricthrici, regis Occid. Sax. fuga ad Carolum Mag.

A Hovedune in genealogia Elfredi regis.

Cuthredus West Sax: I

Occurrit * ei cum regionibus vexillatis apud Bereford. Ethelbaldus hoc prœlio devictus.

Bereford.
* Ethelbaldo regi Merciorum.

Hovedune in Sigeberto, rege Westsax:

Sigebertus vero impius fugatus à suis, & debitam nequitiæ suæ mortem metuens, in sylvam magnam, quæ vocatur Andredeswald, fugiens, se abscondit. Ubi quidam porcarius Cumbri comitis, nequiter, ut diximus, interfecti, regem absconditum invenit, inventum cognovit, cognitum domini sui vindex occidit.

Sigeberti cædes. Andredeswald.

Chinewulp, rex Westsax: à Kineard, fratre Sigeberti, occisus, sepultus est Winceстriæ. Juvenis vero, id est, Kineard, apud Acsenminstre.] Vide num Acleminstre legi possit, vel Axminstre?

Hovedune in 14°. anno Bricthrici regis Westsax:

Hoc in tempore fuit magnum prœlium in Northumbre apud Welhare, in quo periit Alricus, filius Herberti, & alii multi cum eo.

Reges Westsax:

Cerdic quindecim annis.

Cen
Kinricus, filius ejus, XXVI.

Cheulingus XXXI. Ceaulin.

Cel
(1) Chelricus sex annis.

Ceol Polydorus.
Chelwulphus XIIII. alias Quichelmus.

(1) Cerol
Polyd: scribit Celricum & Ceoluolphum regnum Westsax: inter se divisisse, & pari lance gubernasse.

Chiniglis

gils Cynegillus
Chiniglis Christianus, & baptizatus à S. Birino.

Cenoualchius
Coinwalc. Chenwallinus, filius ejus, XXXI.
Sexburga regina uno anno.

Elcwinus Polydoro:
Escwine duobus annis.
Chentwine IX.
Cedwalla duobus annis, & Romæ obiit in albis.

Census, vel Eswinus.
Polyd: teste Beda, adfirmat, Escuinum & Centuinum non junctim, sed diviso inter se imperio, regnasse.

nas
Ine XXXVI, & Romæ obiit.

Ethelardus
Edelhardus. Adelardus XIII.
Cuthredus XVI.

ber
Sigebritus crudelis uno anno, & expulsus est.
Chinewulphus XXVI. annis, & postea occisus est.
Brictrichus XVI. Dani primi venerunt.
Egbertus XXXV. Hic fuit monarcha totius Angliæ.

Leland. Athelstanus, ut Aluredus bene colligit, fuit primus monarcha.

Alias Atulfus. Adelwulphus XVIII. Huntingdunensis plures annos numerat. Hic misit Wulfradum consulem cum parte exercitus ad debellandum Dacos, qui cum XXXIII. navibus apud Hamtonam appulerant. Ibi, magna strage hostium patrata, clarissime triumphavit.

Hic Adelbaldus sepultus fuit apud Shirburne.

Ethel
Adelbaldus quinque annis.

Ethelbertus quinque
Adelbrichtus sex annis.——In diebus Adelbrichti venit navalis exercitus, & ingredientes destruxerunt Winchestriam. Sic "urbs antiqua ruit multos dominata "per annos."

Venta à Danis depopulata.

Alias Ethelredus
Adelredus, frater ejus, quinque annis.
Aluredus litteratus XXIX.
Edwardus viginti quatuor annis.

filius
Adelstanus, frater ejus, 16. annis.
Edmundus sex annis, & dim:
Edredus 9. annis, & dim:
Edwius. Edwinus tribus annis, & 9. mens:
Edgarus Justus XVI.
Edwardus martyr IIII.

Lelandus. Hic à quibusdam Elfredus, & Alfredus vocatur.

Ethelredus,

Ethelredus, frater ejus, xxxviii. Agelredus.

Edmundus Irensyde novem mensibus.

Cnut Danus xix, Huntendun 20.

Haroldus, filius ejus, quinque annis. Huntendune 4. annis, & sexdecim hebdomadis.

Hardecnut duobus annis.

Edwardus Justus xxiiii.

Haroldus novem mensibus, diebus etiam totidem, teste Aluredo.

Gulielmus Bastard xxi.

Gulielmus Rufus xiii.

Henricus leo justiciæ xxxv. & tribus mens:

Lelandus.

Miror quod sit in caussa, quod Stephani, Henrici patris, Ricardi regis, filii Henrici, nomina supprimat, cum exemplar historiæ, quod ego titulo Hoveduni habeo, contineat integram historiam Ricardi, atque etiam Joannis primos tres annos attingat.

DCCCXLIX°. Pag. 161.

A

Angulsaxonum rex Elfredus in illa plaga, quæ dicitur Berokeshyre, nascitur.

Adelwulphus pater, Osburch mater Elfredi.

Bareokeshyre à Berroke sylva, in qua buxus nascitur.

DCCCLI°.

Quod audiens bellipotens Ethelwulphus, congregato exercitu, cum filio suo Ethelbaldo in loco, qui dicitur Akelea, Danos conserto prœlio, paganos superans, inaudita cæde mactavit.

Cheorl, Domnaniæ comes, pugnavit contra Danos.

Akelea.

DCCCLIIII°.

Alther comes cum Cantuariis & Wada cum Suthtis in insula Tenet contra paganos acriter pugnaverunt, & in primo congressu vincentes, tandem, plurimis utrinque cadentibus, utrique duces occubuerunt. Thanatos.

DCCCLV°.

Magnus paganorum exercitus tota hyeme in insula Sceapege hyemaverunt. { Sceapege, Ovinaria.

DCCCLXVII°.

Paganorum exercitus de Orientalibus Anglis ad Eboracam civitatem migravit, omnia vastando usque ad Tinemutam.

Et ibidem.

Sed advenientibus paganis, pro communi utilitate aliquatenus sedata discordia, Osbricthus & Ella, viribus aduna-

Acta hæc sunt ix°. Cal. Aprilis feria 6. ante Dominicam Palmarum.

tis, & exercitu congregato, Eboracum adeunt. Quibus advenientibus mox pagani in urbem refugiunt, & intra mœnia se defendere procurant. Quorum fugam & pavorem Christiani cernentes, [a] & intra urbis mœnia eos persequi & murum frangere cœperunt. Cumque jam, fracto muro, multi Christianorum in civitatem simul cum paganis introiissent, pagani, dolore & necessitate percussi, super eos atrociter irrumpunt, cædunt, fugant, prosternunt intus & extra. Illic maxima parte omnes Northumbrensium cæsi, occisis duobus * regibus, occubuerunt. Reliqui vero, qui evaserunt, pacem cum Danis fecerunt.

Graviter pugnatum Eboraci.

* Osbrichto & Ella.

DCCCLXVIII°.

Snotingham.

Paganorum exercitus Northumbros relinquens Snotingham adiit, & in eodem loco hyemaverunt.

DCCCLXX°.

Congregata sunt Danorum multa millia, quorum duces fuerunt Inguar (alias Iwar) & Hubba, qui ad orientales Anglos venientes, apud Teotford hyemaverunt. Ea tempestate rex Eadmundus super omnia regna orientalium regnabat, vir sanctus & justus per omnia, quique eodem anno contra præfatum exercitum atrociter & viriliter cum suis pugnavit. Sed quia dominus eum martyrio coronandum præviderat, ibidem gloriose occubuit.

Angerus. Ubbo. Teotford. Eadmundi martyr.

DCCCLXXI°.

Prædictus paganorum exercitus Occidentales Saxones adiens Radingum venit in meridiana Tamesis flu: ripa, in illa plaga quæ dicitur Bearcshyre. tertioque adventus sui die duo comites eorum cum magna multitudine in prædam equitaverunt, aliis interim vallum facientibus inter duo flumina Tamesin & Cinetam à dextra parte ejusdem regiæ villæ. Quibus Ethelwulphus, Barocensis plagæ comes, cum suis in loco, qui dicitur Englafeld, i. e. campus Anglorum, obviavit. Ubi animose pugnatum est ex utraque parte, quousque, altero paganorum comite occiso, & maxima exercitus parte deleta, ceterisque fuga lapsis, Christiani victoria potirentur. Post 4or. vero dies Etheredus rex, & Elfredus frater ejus, congregato exercitu, Redingum venerunt, cædendo & prosternendo usque ad portam arcis quoscunque de paganis invenire extra arcem poterant. Tandem pagani totis portis erumpentes totis viribus bellum perquirunt. Ibique diu & atrociter ex utraque parte pugnatum est, ac demum, Christianis terga vertentibus, victoria cessit paganis.

Radingum.

Cineta flu:

Pag. 162.

Englafeld.

Castellum Radingense.

[a] Etiam intra al.

DCCCLXXII. ¶

Huic [a] germanus suus Elfredus in regnum successit. Hic poëtarum Saxonicorum peritissimus, in Dei servitio vigilantissimus, & in exequendis judiciis erat discretissimus, cui regina sua Elswida duos filios, Edwardum & Egelwardum, & tres filias, Egelfledam, Merciorum dominam, Ethelgevam sanctimonialem, & Etheldritam peperit. [b] Expleto uno regnare cœpit in monte, qui dicitur Wilton, contra paganos cum paucis acerrime pugnavit; sed, pro dolor! hostes victoria potiuntur. Nil enim mirandum, quod Christiani parvum in prœlio numerum habebant. Erant enim in uno anno octies prœliis contra paganos attriti.

Alfredus. ¶ Elsuuida regina. Ægelwardus, Alfredi filius. Vilodunum. Pugnatum contra Dacos octies uno anno.

[c] DCCCLXXII. ¶

Defuncto Wicciorum episcopo Alchuno, sanctæ Wigornensis ecclesiæ nutritius, & in divinis scripturis doctissimus, Wirefrithus 7°. Idus Jun: die Pentecostes ab Etheredo, Dorobemiæ archiepiscopo, antistes est ordinatus, qui jussu regis Elfredi libros dialogorum beati Gregorii papæ de Latinitate in Saxonicam linguam transtulit.

Uuirefridus episcopus Wicciorum.

DCCCLXXIII.

Paganorum exercitus hyemavit in [d] paga (provincia), quæ dicitur Lindesege, apud Torkesey.

Torkesei.

DCCCLXXIIII°.

Exercitus paganorum Lindisse deserens [e] Merciam adiit, & hyemavit in loco, qui dicitur Reopandun.

Reopandune.

DCCCLXXV°.

Paganorum exercitus Reopandun deserens, in duas se divisit turmas, cujus altera pars cum Alfdano in regionem Northumbrorum perrexit, & totam Northumbrorum regionem dominio suo subdidit. Tunc Erdulphus, episcopus Lindisfarnensis, & Edredus abbas, corpus Sancti Cuthberti de insula Lindisfarnensi tollentes, septem annos passim vagabantur. Altera autem pars exercitus cum Gudero, Oskitello, & Amundo tribus regibus apud Grantebrige hyemavit.

Northumbria audiens Dano. Monachi vagantes cum reliquiis Cuthberti.

DCCCLXXVI°.

Præfatus exercitus nocte de Grantebrige exiens, castellum, quod dicitur Wereham, intravit. Quorum subitum adventum rex Saxonum cognoscens, fœdus cum eis pepigit, ea conditione, ut ab ejus regno decederent acceptis obsidibus.

Granta. Werham castel.

a *Scilicet, Ethelredo.* b *L. ex impress*: expleto uno anno, quo regnare cœpit, in monte, *&c.* c *Ita ex impress*: *Sed* DCCCLXII. *in MS.* d Plaga *al.* e Morrerciam, *&* in Orrerciam *al.*

Caer-wisc. Isca Damoniorum. Pag. 163.

Ipsi vero more sollto obsides & juramenta non servantes, nocte quadam, fœdere dirupto, ad Exancester diverterunt, quod Britannice dicitur Caerwisc.

DCCCLXXVII°.

Cyppanham.

Angerus: Haldenus. Demetica regio.

Tinwith Castel.

Exercitus prædictus Exancester derelinquens, Cyppanham, regiam villam, adiit, ibique hyemavit. Elfredus vero rex his diebus magnas sustinuit tribulationes, & inquietam vitam agebat. Eodem denique anno Inguar & Haldenus, cum viginti & tribus navibus, de Demetica regione, in qua hyemaverant, egressi, ut lupi feroces, post multas ibi Christianorum strages patratas, post combustiones cœnobiorum, ad Domnoniam enavigaverunt, & ibi à ministris regis Elfredi fortissimis, cum mille ducentis viris, occisi sunt ante arcem Tynewith, in qua se prædicti regis ministri refugii caussa concluserant.

DCCCLXXVIII°.

Cirenceſtre.

Danorum Exercitus de Chippanham, ut promiserat, Cirenceſtre adiit, ibique uno permansit anno.

Eodem vero anno immensus venit paganorum exercitus de transmarinis partibus in Tamesin flu: & prædicto se cuneo sociavit.

DCCCLXXIX°.

Daci Nortuolgiam occupant.

Paganorum exercitus de Cirenceſtre egressus, ad orientales Anglos accessit, ipsamque regionem dividentes inhabitare cœperunt.

DCCCLXXXII°.

S. Cuthbertus abbati Edredo per visionem assistens præcepit, ut episcopo, & omni exercitui Anglorum & Dacorum diceret, quatenus Guthredum, filium Hardecnut, quem Dani vendiderant in servum cuidam viduæ apud Wittingham, dato redemptionis pretio redimerent, & redemptum sibi in regem levarent. Quod factum est 13°. anno Elfredi regis. Gutredo itaque in regem promoto sedes episcopalis, quæ prius erat in Lindisfarnensi insula, instauratur in Cestre (quæ antiquitus dicebatur Cunecaceſtre) post septem annos transmigrationis ex insula Lindisfarnensi. Tunc & legem pacis, quam & ipse S. Cuthbertus per prædictum abbatem mandaverat, ut scilicet, quicunque ad corpus illius fugerit, pacem à nullo perfringendam per xxxvii. dies habeat, tam rex Guthredus quam Elfredus perpetuo conservandam censuerunt. Ad hoc, in augmentum prioris episcopatus, totam terram inter Teine & Teiseam præfati

Guthredus Dacus, rex Northumbrorum.

Uuittingham in Cukedale apon Aile River 7. Miles above Alnewik.

Sedes episcopalis in Cunecaceſtre.

Asylum.

Donatio Guthredi & Elfredi regum.

præfati duo reges, omnium consensu, S. Cuthberto perpetuo possidendam addiderunt. Jam enim multo ante defecerat episcopatus Hagustaldensis ecclesiæ. Sane ad episcopatum Lindisfarnensem pertinebant antiquitus Lugubalia, i. e. Luel, & Norham. Omnes quoque ecclesiæ ab aqua, quæ vocatur Tueda, usque ad Tinam Australem, & ultra desertum usque ad occidentem, pertinebant illo tempore ad præfatam ecclesiam. Et hæ mansiones Carnham & Culterham, & duæ Gedwide ad australem plagam flu: Teyuete, quas Ecgredus episcopus condidit, & Meilros, & *Tygbre, & Tyningham, & Colyngham, & Bricgham, & Tyllemuth, & Northam supradictam, quæ antiquitus Ubbanforde dicebatur Wercwrde quoque ipsius ecclesiæ possessio erat, donante rege Ceolwulpho, cum omnibus appendiciis suis. Hanc enim mansionem ipse rex abrenuntians seculo secum Lindisfarnensi ecclesiæ contulit, in qua monachus factus cœlesti regno militavit.

Luel, Lugubalia.

Magnitudo provinciæ episcopi Lindisfarnensis.

Carneham.

alias Temet.

r

dingham

twyde

Alias, Tigbrethingham.

Meilros, nunc Meurus, super Tuesim.

Ubbanford. Northam.

Donatio Ceoluulphi regis.

* Symeon monachus in sua historia, unde hæc desumpta, sic: "Tigbretingham & Eoriercorn ad occidentalem "partem Edwinesburch, & "Defferham, & Aldham."

Et paulo inferius ibidem: Pag. 164.

Præterea memoratus episcopus egregius ædificans ecclesiam in loco, qui dicitur Geinford, donavit (1) eam S. Cuthberto. Condidit etiam Billingham in Heorternesse, & duas alias villas, Vetclif & Wigclif, ad australem partem flu: Teise, quas S. Cuthberto ad victum ei servientium dedit. Similiter & Wdecestre, & Shwitingham, & Edulphingham, & Egwlingham, donante rege Ceolwulpho, fuerant antiquitus S. Cuthberti.

Erdulphus.

(1) Villæ ab Edulpho episcopo conditæ.

U

Wudecestre.

alias Egwiiuingeham.

Donatio Ceoluulphi.

De Joanne Scotto, inter alia multa de ejus moribus, vita, & eruditione, hæc ibidem inserta sunt.

Propter hanc ergo infamiam tæduit eum Franciæ, venitque ad regem Elfredum, cujus munificentia illectus, & magisterio ejus (ut ex scriptis regis intelligitur) Melduni resedit. Ubi post aliquot annos à pueris, quos docebat, graphiis foratus, animam exuit tormento gravi, & acerbo, ut, dum iniquitas valida, & manus infirma, sæpe frustraretur, & sæpe inpeferet, amaram mortem obiret. Jacuit aliquandiu inhonora sepultura in beati Laurentii ecclesia, quæ fuerat infandæ

Joannes Scottus.

Melduunum.

Joannes Scottus occisus graphiis scholasticorum.

cædis

Bullingerus simile quiddam citat in libro. cædis conscia. Sed ubi divinus favor multis noctibus super eum lucem indulsit igneam, admoniti monachi in majorem transtulerunt ecclesiam, & ad sinistram altaris posuerunt.

DCCCLXXXIIII°.

Supradictus paganorum exercitus in duas se turmas divisit, una in orientalem Franciam secessit, altera rediens in Cantiam civitatem Rouecestre obsedit. Sed viriliter repugnantibus civibus, superveniens rex Elfredus cum exercitu paganos ab obsidione compulit ad naves, relicta ibi arce, quam ante portas extruxerant prædictæ urbis, nec non & præda sua cum hominibus & equis, quos secum ex Francia adduxerant, quo anno classis ab Elfredo rege directa ad defensionem locorum circa Estangliam. Cum venissent ad ostium flu: Stur, invenerunt ibi xvi. naves piratarum, quas omnes comprehenderunt, interfectis omnibus, qui in eis erant.

Rosa obsessa à Dacis.

Stur flu:

Et paulo inferius ibidem:

Londinum ab Alfredo restauratum.

Elfredus rex, post incendia urbium, stragesque populorum, Lundoniam honorifice restauravit, & habitalem fecit, quam & Ethelredo, Merciorum comiti, commendavit servandam.

DCCCLXXXVII°.

Ethelingei, id est, insula nobilium.

Joannes presbyter.

Septoniense monasterium.

Inter innumera bona, quæ rex Elfredus gessit, duo nobilissima construxit monasteria; unum monachorum in loco, qui dicitur Ethelingege, i. e. nobilium insula, ubi diversi generis adunatis monachis primitus Joannem presbyterum, genere [a] Ealdsaxonum, abbatem constituit. Aliud quoque monasterium juxta orientalem portam Scafrebrig habitationi Sanctimonialium nobile construxit, in quo propriam filiam Ethelgeofam, devotam deo virginem, abbatissam constituit.

Pag. 165.

DCCCXCIIII°.

Lugia flu: apud Stratford.

Pagani naves suas per flu: Tamensem, & postmodum per amnem Ligean, sursum traxerunt, sibique munitionem prope ipsum amnem 20. miliariis à Lundonia ædificare cœperunt.

DCCCXCV.

Æstatis tempore magna pars civium Londonensium, & de vicinis locis quamplures, munitionem, quam sibi pagani construxerant, destruere moliebantur. Sed illis fortiter resistentibus, Christiani in fugam vertuntur, quatuorque de ministris Elfredi regis occiduntur.

DCCCCIII°.

Marianum monasterium Ventæ.

Religiosa Christi famula regina Elshwitha, mater regis Edwardi, vita decessit, quæ sanctimonialium monasterium Wintoniæ construxit.

a Ealdsaxonem al.

DCCCCV°.

DCCCCV°.

Civitas, quæ Caerlegeon Britannice, & Legaceſtre dicitur Saxonice, juſſu Ethelredi ducis, & Egelfledæ reſtaurata eſt.

{ Caerlegion. Civitas legionum reſtaurata. Ceſtre.

DCCCCVI°.

Oſſa S. Oſwaldi tranſlata de Bardenege in Merciam. Tranſlatio Oſwaldi in Claudiam.

DCCCCVII°.

In provincia Steffordenſi in loco, qui dicitur Totenhale, inter Anglos & Danos inſigne prœlium actum eſt. Sed Angli potiti ſunt victoria. Totenhale.

DCCCCVIII°.

Ethelredus, ſubregulus Merciorum, vir magnæ probitatis, vita deceſſit. Poſt cujus mortem uxor illius Egelfleda, regis Elfredi filia, regnum Merciorum, exceptis Londonia & Oxenforda, quas ſuus germanus rex Edwardus ſibi retinuit, non brevi tempore ſtrenuiſſime rexit. d Ægelfleda nunquam ſatis laudata dux Merc:

DCCCCIX°.

Egelfleda, Merciorum domina, ii°. No. Maii cum exercitu in loco, qui Sceargete dicitur, venit, ibidemque arcem munitam conſtruxit; dehinc in occidentali parte Sabrinæ flu: in loco, qui dicitur Brige, aliam. Caſtellum poſitum apud Sceargete. Brigenſe caſtellum.

DCCCCX°.

Æſtatis tempore in initio Ægelfleda, Merciorum domina, cum Mercenſibus ad Tameting perrexit, ipſamque urbem reſtauravit. Tameworth urbs.

DCCCCXI.

¶ Werefrithus, Wicciorum epiſcopus, vir magnæ ſcientiæ, obiit. Werefridi epiſcopi mors.

Eodem anno.

d

Egelfleda urbem condidit, [a] quæ" [b] Ealeſbirig dicitur, & in fine autumni alteram, quæ Waruic nominatur. Eileſbiri. Gaurovicum.

DCCCCXII°.

Rex invictiſſimus Edwardus ante feſtivitatem S. Martini Bedefordiam adiit, & eam cum habitatoribus ejus in deditionem accepit. Ibidemque per triginta dies moratus, urbem in auſtrali plaga Uſæ amnis condi præcepit. Bedefordia aucta. Uſa flu:

DCCCCXIII. Pag. 166.

Ægelfleda, Merciorum domina, in terram Britonum ad expugnandam [c] arcem" apud Bricenamere miſit exercitum. Bricenamere.

[a] *Ex impreſſ.* [b] *Sic; cum duob. punctis ſub* l. [c] *Ex impreſſ.*

Qui

Qui expugnata arce uxorem regis Britonum cum XXXIIII. hominibus [a] quos" captivos in Merciam adduxerunt.

DCCCCXIIII°.

Derby. Dornenta expugnata.

Ægelfleda, Merciorum domina, ante Cal. Aug. Dorbeiam infringendo expugnavit, ipsamque provinciam obtinuit. Cujus ministri quatuor de charioribus, in porta urbis fortiter pugnantes, occisi sunt.

DCCCCXV°.

Ægelfleda, Merciorum domina insignis, & justiciæ virtutisque eximiæ femina, viii°. anno, ex quo sola regnum Merciorum strenuo moderamine rexit, XIX°. Cal. [b] Jun. obiit, & unicam filiam suam Elfwinam, ex Ethelredo subregulo susceptam, heredem regni reliquit. Cujus corpus Glovornam delatum, in ecclesia S. Petri est honorifice tumulatum.

Ægelfleda Claudiæ sepulta.

DCCCCXVI°.

Rex Edwardus misit in Northumbriam Merciorum exercitum, ut urbem Mamcestriæ instaurarent, & in ea fortes milites collocarent. Post hæc Elfwinæ nepti suæ potestatem regni Merciorum penitus ademit, & in Westsaxoniam duci præcepit.

Mancestre. Lelandus. Miror cur Mancestre ponat in Northumbria, cum sit oppidum Lunensis provinciæ.

Elfwina, Ægelfledæ filia, ab Eduardo Mercia spoliata.

DCCCCXIX°.

Eduardus Senior Ventæ sepultus.

Edwardus Senior anno regni sui 24°. in regia villa de Fearndun ex hac [c] vita" transiens, Athelstano, filio suo, regni gubernacula reliquit. Cujus corpus Wintoniam delatum in novo monasterio sepelitur.

Ibidem.

Regia Tamesina.

Athelstanus vero in Kingestun, i. e. in regia villa, in regem levatur.

Anno DCCCCXX°.

Glademutha constructa.

Rex Edwardus construxit Glademutham.

DCCCCXXI°.

Victoriæ Athelstani regis.

Omnes etiam reges totius Albionis, regem scilicet Occidentalium Britonum Huwaldum, dehinc regem Scottorum Constantinum, regemque Wentorum Wuer prœlio vicit, & fugavit.

DCCCCXL°.

Ethelstanus sepultus Melduni.

Æthelstanus anno 16. regni sui, 6°. Cal. Novemb. apud Glavorniam vita decessit, & ad Maildulphi urbem delatus honorifice est tumulatus. Cui frater suus Edmundus xviii°. anno ætatis suæ in regnum successit.

[a] *Delend. Et quidem deest in impress.* [b] Julii *ol.* [c] *Ex impress.*

DCCCCXLI°.

DCCCCXLI°.

O Anlaph, vastata ecclesia S. Baltheri, & incensa Tinningham, mox periit. Inde Eboracenses Lindisfarnem insulam vastantes multos occiderunt. Analaphus. Lindisfarna depopulata.

DCCCCXLII°. Pag. 167.

Rex Anglorum Edmundus quinque civitates, Lindicolniam, Snotingham, Deorbeiam, Leogrecestriam, & Stanfordiam, manibus Danorum penitus extorsit. Civitates è manibus Dacorum extortæ.

DCCCCXLVI°.

alias Widechirche.

Edmundus rex apud Pulcrekirche occisus, v. annis & septem mensibus regni peractis, & Glasconiam delatus à beato Dunstano abbate sepelitur. Edmundus rex sepultus Glessoburgi.

DCCCCXLVIII°. alias DCCCCL°.

Pro infidelitate Northumbrensium egregius rex Anglorum Edredus totam Northumbriam devastat, in qua devastatione monasterium, quod dicitur In Ripum, à S. Wilfrido quondam episcopo constructum, igne est combustum.

Lelandus. Nam erexerant in regem quendam Eiricum ex stirpe Danica, qui ultimus fuit regum Northumbrens: Ripæ conflagrabant.

DCCCCLIII°.

Wulstano, episcopo Eboracensi, à custodia soluto, episcopalis honor apud Dorcacester restituitur. Dorcastrum.

Sequitur ibidem genealogia comitum Northumbrensium bellissime scripta.

Ibidem de Cospatricio, comite Northumbrensi.

Terminans vitam apud Ubbanford, quod est Norham, in ipso ecclesiæ exitu sepultus est. Ubbanford. Northam.

DCCCCLV.

Edredus decimo anno regni sui obiit, & in veteri monasterio Wintoniæ sepelitur. Cujus [a] fratrius Clito Edwinus, regis scilicet Edmundi & sanctæ Elginæ reginæ filius, monarchiam imperii suscepit, & eodem anno in Kingestun ab Odone archiepiscopo rex consecratus est. Regia Tamesina, ubi coronatus Edwinus.

DCCCCLIX°.

Rex Westsaxonum Edwinus, quatuor annis regni sui peractis, defunctus in novo monasterio est sepultus. Eduuini sepultura.

In Eadgaro rege.

Monachorum & sanctimonialium catervas aggregavit, & plus quam XL[a]. monasteria tum eis constitui præcepit. Restauratio monasteriorum per Edgarum.

[a] Fratruus al.

Novum monaster: Ventæ. Mediodunense monaster:

DCCCCLXIIII°.

Edgarus

Rex monachos in novo monasterio, & in Mideltun collocavit, & illis Ethelgarum, & istis Kinewardum abbates constituit.

DCCCCLXVII°.

Monasterium Ramesiæ. Meruuina vestalis.

Ædgarus in monasterio Ramesiæ, quod avus suus rex Edwardus Senior construxerat, sanctimoniales collocavit, sanctam [a] [que] Merwinam super eas [b] abbatissam constituit.

DCCCCLXVIII°. alias { Cunakecestre, & Conkecestre.

Cunecacester 5e. à Dunelmo miliaribus, 7. à Novocastro.

Aldredus episcopus apud Sanctum Cuthbertum in Cunecacester obiit.

Pag. 168.

DCCCCLXIX°.

Ædgarus S. Dunstano Dorobern: & beato Oswaldo Wigorn: & Sancto Ethelwaldo Winton: ecclesiæ episcopis præcepit, ut, expulsis clericis, in majoribus monasteriis, per Merciam constructis, monachos collocarent. Unde S. Oswaldus sui voti compos effectus, clericos Wigorn: ecclesiæ, monachalem habitum suscipere renuentes, de monasterio expulit; [c] consentientesque vero hoc anno ipse monachizavit, eisque Winsinum, magnæ religionis virum, loco Decani præfecit.

Monachorum pietas in expellendis clericis è suis ecclesiis.

Wincinus abbas Wiccensis monast:

DCCCCLXXI°.

Clito Edmundus, Edgari filius, obiit, & in monasterio Ramesige honorifice est sepultus. Non multo post Orgarus, Dux Domnaniæ, socer regis Edgari, decessit, & in Exancestre sepultus est.

Clito Edmundus sepultus Ramesiæ.

Orgarus dux Damoniæ.

DCCCCLXXII°.

Dedicatio novi monast: Ventæ.

Ædgarus novi monasterii ecclesiam, à patre suo rege Edmundo inceptam, à se vero perfectam, honorifice dedicari fecit.

DCCCCLXXIII°.

Leyland. Ex historia Aluredi desumptum.

{ Aquæ calidæ. Athamania.

Ædgarus anno ætatis suæ xxx. v. Id. Maii, die Pentecostes, à præsulibus Dunstano & Osualdo, & à ceteris totius Angliæ antistitibus in civitate Attamanni benedicitur, & maximo honore consecratur, & in regem inungitur. In-

a *Ex impress.* b Abbatissimam *MS.* c *Tò* que *delend.*

terjecto

terjecto deinde tempore, ille cum ingenti classe, septentrionali Britannia circumnavigata, ad Legionum civitatem applicuit. Cui subreguli ejus octo, Ri[Chinot]ath scilicet rex Scottorum, Malcolmus rex Cumbrorum, Macchus plurimarum rex insularum, & alii quinque, scilicet Dufnal, [fer] & Sifrethus, Hue[ü]waldus, Jacobus & I[u]nchillus, ut mandarat, occurrerunt, & quod sibi fideles, & terra marique cooperatores esse vellent, juraverunt, cum quibus die quadam scapham conscendit, illisque ad remos locatis ipse clavum gubernaculi arripiens, eam per cursum flu: perite gubernavit, omnique turba procerum & ducum simili navigio comitante, à palatio ad monasterium S. Joannis Baptistæ navigavit. Ubi, facta oratione, eadem pompa ad palatium remeavit. Quod dum intraret optimatibus fertur dixisse, "tunc demum quemque suorum "successorum se gloriari posse regem Anglorum fore, cum, "tot regibus sibi obsequentibus, potiretur pompa talium "honorum." Classis Edgari. Ædgarus in urbe Legionum. Superba Ædgari regis phaselus.

Ibidem.

Totam insulam omni æstate [a] circumnavigare consueverat, viriliter hoc agens ad defensionem contra exteros regni sui. Edgari classis maxima.

DCCCCLXXVIII°.

Rex Anglorum Edwardus jussu novercæ Elfdrithæ reginæ in loco, qui dicitur Coruesgate, à suis injuste perimitur, & apud Werham non regio more sepelitur. Cujus frater Egelredus Clito egregius, moribus elegans, pulcher vultu, decorus aspectu, VIII°. Cal. Maii. à sanctis archiepiscopis Dunstano & Oswaldo, & decem episcopis, Kingéstune ad regni fastigium est consecratus. Cædes Edouardi regis apud Coruesgate. Pag. 169. Regia Tamesina.

DCCCCLXXIX°.

Dux Merciorum Flpherus cum multitudine populi Werham venit, sanctumque corpus pretiosi regis & martyris Edwardi de tumulo sublevari præcepit, ubi miracula facta fuerant: quod dum esset nudatum, sanum atque incolume ab omni clade & contagione inventum est. Lotum deinde, novisque vestimentis indutum, ad Sceaftesbirig est delatum, & honorifice tumulatum. Werham. Transfertur Edwardi corpus Sophoniam.

DCCCCLXXX°.

Suthamton à Danicis piratis devastatur, & ejus cives omnes fere vel occisi, vel capti [b] abducti sunt. Nec multo Avona maritima à Dacis devastata.

a. Circumnavigavere *MS.* b Obducti *MS.*

Thanatos insula deprædata. Civitas Legionum à piratis depopulata.

post Tenetlandiam insulam idem devastavit exercitus. Quo & anno civitatis Legionum provincia à Norwegensibus piratis devastatur.

DCCCCLXXXI°.

Monasterium S. Petroci spoliatum.

S. Petroci confessoris monasterium in Cornubia devastatum est à piratis, qui anno præterito Suthamtoniam vastaverunt. Qui deinde [a] de Domnonia, & in ipsa Cornubia circa ripas maris frequenter prædas agebant.

DCCCCLXXXII°.

Portland insl. Londinum conflagravit.

Ad provincias [b] Dorsetensium tres naves piratarum applicuerunt, & Portland devastaverunt. Civitas Londonia igne cremata est.

DCCCCLXXXIIII°.

Deorhirst monast:

S. Ethelwoldo, Winton: episcopo, successit Batonicus abbas Ælphegus. Hic in monasterio, cui Deorhirst vocabulum est, religionis habitum susceperat.

DCCCCLXXXVI°.

Rosa obsessa.

Rex Egelredus propter quasdam dissensiones civitatem Rosi obsedit, &, visa capiendi illam difficultate, iratus discessit, & terras S. Andreæ apostoli devastavit.

DCCCCLXXXVIII°.

Wecederport.
Godæ, Strenuuoldi } cædes.

Wecederport à Danicis piratis devastatur, à quibus & satrapa Domnaniæ Goda nomine, & miles fortissimus Strenwoldus, cum aliis nonnullis perimuntur.

DCCCCXCI°.

Gippovicum deprædatum. Justinus. Guthmundus. Meldunum. Pag. 170.

Gippeswic à Danis depopulatur. Horum duces fuerunt Justinus, & Guthmundus, filius Steitani, cum quibus non multo post strenuus dux Orientalium Sax: Brichtnotus juxta Meldunum prœlium commisit; sed, utrinque multitudine occisa, ipse dux occubuit, Danica vero fortuna vicit.

DCCCCXCIII°.

Bebba spoliata.

Prædictus exercitus Danorum Bebbanburg infregit, & omnia, quæ in ea reperta sunt, secum asportavit.

DCCCCXCIIII°.

Londinum à Dacis obsessum.

Anlaphus, rex Noreganorum, & Swanus, rex Danorum, die nativitatis S. Mariæ cum XCIIII^or^. trieribus remi Londoniam advehuntur. Quam mox infringere, & incendere, conantur; sed dei suæque genetricis Mariæ juvamine, non sine parvo sui exercitus detrimento, à civibus repelluntur.

[a] In Domnania *al.* [b] *Sic, cum* o *supra* se.

DCCCCXCVII°.

Deinde Penwithsteort regirato in ostium flu: Tamaræ, Domnaniam & Cornubiam sequestratis navibus devectus exercitus prosilivit, nulloque prohibente usque ad Lidefordam suum continuavit incendium, & cædes hominum reiteravit. Ad hæc etiam Ordulphi primatis monasterium, quod Tavestoke dicitur, combussit, ingentique præda onustus ad naves repedavit.

Penwith-streate. Tamare flu: limes Danmoniæ & Cor: Lideford. Tavense monast: conflagravit.

DCCCCXCVIII°.

Memoratus exercitus paganorum hostium flu: quod dicitur Frome, appulsus, Dorsetaniam repetiit, ac more solito prædæ institit.

From flu.

DCCCCXCIX°.

Exercitus paganorum ostium flu: Tamensis ingressus, per flu: Meodewege Roveceſtre advehitur, eamque paucis diebus obsidione cinxit.

Medwege flu: Rofa obsessa.

Anno Domini M.

Egelredus rex terram Cumbrorum depopulatus est. Hic suæ classi mandavit, ut, circumnavigata septentrionali Britannia, in loco constituto sibi occurrerent. Sed vi ventorum præpedita non potuit. Insulam tamen, quæ Monege dicitur, devastavit.

Anno MII°.

Rex Ædelred uxorem duxit Emmam, Anglice Elgivam vocatam.

MIII°.

Rex Danorum Swein per incuriam & proditionem Normannici comitis Hugonis, quem regina Emma Domnaniæ præfecit, civitatem Exceſtriam infregit, spoliavit, murum ab orientali usque ad occidentalem portam destruxit, & cum ingenti præda naves repetiit.

Ibidem.

Swein autem videns Anglorum inconstantiam, ad civitatem Wiltoniam suum duxit exercitum, eamque devastavit & incendit. Simili quoque modo Serbiriam consumpsit, & post suas naves repetiit.

Vilodunum à Suenone devastatum. Severia deprædata.

MIIII°.

Rex Danorum Swein cum sua classe Norwic advectus, illam devastavit & incendit.

Nordovicum.

Ibidem.

Tertia post hæc hebdomadá cum copiis suis latenter è navibus prosiliens Teotfordam invasit, devastavit, nocte una in ea mansit, diluculo incendit.

Teotforda.

MVI°.

MVI°.

Portus Ammonis.

Mense Julio Danorum classis innumera Angliam advecta, Sandwicum subiit, & cæde & incendio quæque consumens, modo in Cantia, modo in Sowthsaxonia prædam egit.

Pag. 171.

Ibidem.

Dani

Daci in Vecta insu.

Quo [a] demum, imminente hyeme, domum redeunte, illi cum enormi præda Vectam insulam adiere, & ibidem usque ad nativitatem Domini mansere. Qua adveniente, quia rex tunc temporis in Scrobesbiriensi provincia morabatur, per Suthamtunensem provinciam ad Barerukeshyre venerunt, & Ridingum, & [b] Walingfordiam Ceolesiam, vicosque quamplures combusserunt.

Walingford. Ceolesia.

MIX°.

Turkillus Danus.

Hemmingus Ducus.

Danicus comes Turkillus cum sua classe ad Angliam venit. Exinde mense Aug: alia classis Danorum innumerabilis, cui præerant duces Hemmingus & Ailaphus, ad Tenetlandiam insulam applicuit, & prædictæ classi sine dilatione se junxit. Deinde ambæ Sandicum portum subeunt, & è navibus prosilientes civitatem Cantuariam hostiliter adeunt, eamque infringere cœperunt. A quibus mox cives Cantuarienses cum Orientalibus Cantuariis dextras petentes acceperunt, & eis tria librarum milia pro firma pace dederunt.

MX°.

Teotforda. Granta.

Exinde Teotford & Grantebrige devastantes cremaverunt.

MXI°.

Miserabilis Cantii urbis deprædatio.

Danorum exercitus, vastata magna parte Angliæ, ad ultimum, inter nativitatem S. Mariæ & S. Michaëlis festivitatem, Cantuariam circumvallantes obsederunt. Vicesimo autem obsidionis die, per insidias Elmeri archidiaconi, quem S. Elphegus, ne morti traderetur, prius eripuit, pars civitatis incenditur, exercitus ingreditur, urbs capitur. Alii [c] vero" jugulantur, alii flammis consumuntur, plures quoque de muris præcipites dantur, nonnulli per verenda suspensi deficiunt, matronæ crinibus per plateas civitatis distractæ demum flammis injectæ moriuntur, parvuli à matrum uberibus avulsi aut lanceis excipiuntur, aut superacto carro minutatim conteruntur. Interea archiepiscopus Elphegus capitur, vincitur, tenetur, & variis modis adfligitur. Almarus, abbas monasterii S. Augustini, abire permittitur. Capiuntur Godwinus, Rofensis episcopus, Leofrina, abbatissa monasterii S. Mildrithæ, Elfregus, regis præpositus, monachi quoque & clerici, [d] populus" innumerabilis utriusque sexus [e] & in" ecclesia Christi spoliata

a *Id est,* Egelredo rege. b *Ita in MS. nostro. Neque distinctionem aliquam post* Wallingfordiam *habent impress.* c Ferro *al.* d Populusque *al.* e *F.* & inde. *Nam vice harum vocum* exinde *legitur in impress.*

comburitur.

comburitur. Grex monachilis, & turba virilis, sed & muliebris, nec non infantilis, decimatur. [a] Decimus vitæ reservatur. Quatuor monachis & DCCC. viris decimatorum numerus perficitur. Populo cæso, urbe spoliata, & tota cremata, archipræsul Ælphegus vinctus extrahitur, [b] impellitur, graviter sauciatur, hinc ad classem ducitur, post in carcerem truditur, ibique septem mensibus adfligitur. Interim ira dei in homicidam populum desæviens, ex eis duo milia [c] perditos tormentorum cruciatus prostravit. Ceteri quoque simili modo percussi, à fidelibus [d] commonentur, ut pontifici satisfaciant, sed differunt. Prævalebat interim clades, & nunc denos, nunc vicenos, nunc plures insimul absumebat. Pag. 172. Pestis.

Et paulo post:

Et quia prohibuerat [e] ne quis pro sua redemptione quidquam daret eis, proinde carcere educitur, & ad eorum consilium protrahitur. Quo viso, mox illi de sedibus prosiliunt, aversis securibus illum dejiciunt, lapidibus [f] ossibus bovinis caput obruunt. Ad ultimum quidam Trum nomine, quem confirmarat pridie, impia motus pietate, securim capiti illius infixit, qui statim in domino, xiii°. Cal. Maii, obdormivit; cujus corpus die sequenti Londoniam defertur, à civibus honorifice suscipitur, & in ecclesia S. Pauli sepelitur. Ælphegi marty:

MXIII°.

Mense Julio rex Dacorum Swanus cum valida classe ad Sandwicum portum est appulsus, ibique paucis diebus moratus discessit, &, Estanglia circumnavigata, ostium Humbre flu: intravit, de quo, in Trentam ingressus, ad Gainesburg navigavit, ubi & castra posuit. Cui sine cunctatione Uthredus comes, & Northumbrenses, & Lindinienses primitus, deinde Fifburgenses, mox & omnis populus, qui habitabat in septentrionali plaga Wathelingstreat, i. e. strata, quam filii Wethle regis ab orientali mare usque ad occident. per Angliam straverunt, deditionem obtulerunt. Gainesburg. Fifburgenses. Whathelingstreate, i. e. stratum Wethlæ.

Eodem anno.

Sueno f. à Londinensibus.

Qui repulsus, primo Walingfordam, deinde Batham, obvia quæque more solito rapiendo & demoliendo, adiit, ibique exercitum suum recreando constituit. Aquæ calidæ.

MXV°.

Canutus rex Danorum cum magna classe ad Sandwicum portum venit, & mox, Cantia circumnavigata, hostium Frome From flu:

a Novem trucidantur, decimus vitæ ref. *al.* *b* Vi impellitur *al.* *c* Per diros internorum cruciatus prostravit *in impressis, rectius.* *d* Commoventur *al.* *e* *Ælphegus sc. archipræsul.* *f* Ossibus bovinis, capitibus obruunt *al.*

flu:

flu: introivit, & in Dorsetania, & Sumersetania, Wintoniensique provincia magnam prædam egit.

Hæc, quæ sequuntur, acta sunt in principio regni Edmundi Irenside.

Fossa à Danis facta Londini, in Suburbio, ut ego arbitror, Egidiano.

Deinde urbem alta lataque fossa, & obsidione cingentes, ingressum & egressum cunctis interclusere, ac eam frequenter expugnare moliti sunt, sed à civibus, illis viriliter resistentibus, procul à mœnibus repelluntur.

Ibidem.

Dani vero Londoniam repetunt, obsidione illam cingunt, & omni ex parte expugnant, sed, Deo juvante, nil omnino proficiunt. Ob quam rem cum sua classe recedentes, inde amnem, quæ Arew dicitur, intrant, & navibus exilientes prædatum in Merciam pergunt.

Arew flu:

Ibidem.

Ottanford. Ac juxta Ottanfordam cum Danis pugnam [a] iniit. At illi non ferentes impetum ejus, terga verterunt, & cum suis equis in Scepege fugerunt.

Scepege.

Pag. 173.

Ibidem.

Quos rex Anglorum Eadmundus, cog: ferreum latus, cum exercitu, quem de tota Anglia extraxerat, insecutus, in monte, qui Assendun, id est, mons asini, nuncupatur, abeuntes consequutus est.

Lelandus. Alii interpretantur fraxini montem, &, meo quidem judicio, rectius.

MXX°.

Consilium Cirencestriæ.

Rex Canutus Angliam rediit, & in Paschali festivitate apud Cirencester magnum consilium habuit.

MXXXV°.

Canutus sepultus Ventæ.

Canutus rex obiit secund: Id Novemb. apud Sceaftebu*riam; sed Wintoniæ, in veteri monasterio, satis honorifice tumulatur.

MXXXVI°.

Goduinus comes

Hic quidem Alfredum, cum versus Londoniam ad regis Haraldi colloquium, ut ei mandarat, properaret, retinuit, & arctam in custodiam posuit. Sociorum vero illius quosdam disturbavit, quosdam catenavit & postea cæcavit, nonnullos, cute capitis abstracta, cruciavit, & manibus ac pedibus amputatis

Adventus filiorum Ædelredi regis & Emmæ ad Haraldum. Fuit hæc Emma etiam Hardecanuti regis mater ex Canuto, rege Angliæ.

[a] *Edmundus nempe Irenside.*

putatis multavit. Multos etiam venundari fecit, & mortibus variis ac miserabilibus apud Geldefordam sexcentos viros occidit. Gula. Geldeforde.

Ibidem.

Quo audito, regina Emma filium suum Edwardum, qui secum remanserat, cum magna festinatione [a] Normanniam remisit. Deinde Goduini, & quorundam aliorum jussione, ad insulam Elig Clito Elfridus strictissime vinctus ducitur. Sed ut ad terram navis applicuit, in ipsa mox abstraxerunt oculos ejus cruentissime, & sic ad monasterium ductus monachis traditur custodiendus, ubi brevi post tempore ex hac migravit luce. Et in australi porticu, in occidentali parte ecclesiæ, corpus ejus sepelitur. Alfredus, Edelredi filius, exoculatus in Anguillaria.

MXLI°. ubi scribit de seditione orta Wigorniæ ob exactionem tributi ab Hardecanuto.

Rom Magesetensium comes. Magesetes, Herefordenses.

Ibidem.

Quinta igitur die civitate cremata unusquisque cum magna præda rediit in sua, & sic ira quievit. Civitas Wicciorum conflagravit.

Mors [b] Canuti cog: fortis.

Dum in convivio, in quo Osgodus Clapa, magnæ vir potentiæ, filiam suam Gytham Danico & præpotenti viro Tonio, Prudan cog: in loco, qui dicitur Lamuth, magna cum lætitia tradebat nuptui, lætus, sospes, & hylaris cum sponsa prædicta, & quibusdam viris, bibens staret, repente, inter bibendum, miserabili casu ad terram corruit, & sic mutus permanens VI. Id. Jul. expiravit, & Wintoniam delatus juxta patrem suum Canutum est tumulatus. Canutus subita correptus apoplexia.

MLIII°. De morte comitis Goduini. Pag. 174.

Dum secunda Paschalis festivitatis celebraretur feria, Wintoniæ Goduino comiti, [c] solito regem ad mensam assidenti, suprema calamitas evenit. Gravi etenim morbo ex improviso percussus, mutus in ipsa sede permansit, vel declinavit. Quod filii ejus comes Haraldus, Tosti, & Girth videntes, illum in cameram regis portaverunt, sperantes eum post modicum de infirmitate convalescere. Sed ille expers virium quinta post hæc feria, xiiii°. Cal. Maii, vita decessit, & in veteri monasterio sepultus est. Goduinus correptus apoplexia. Haraldus. Tostius. Girth.

MLV°.

Non multo post rex Edwardus, habito Londoniæ consilio, Algarum, Leofrici comitis filium, sine culpa exlegavit. Qui mox Hiberniam petiit, &, decem & octo piraticis navibus Algarus comes exulat.

[a] In Normanniam *al.* [b] *Contigit anno* 1042. *ut in Codd. Hovedeni impressis legimus.* [c] *L. ex impress.* ex solito regi ad *&c.*

adquisitis, rediit, & Griphinum, regem Walensium, adiit, eumque petivit, ut contra regem Edwardum sibi esset in auxilium. Ille autem statim de toto regno suo copiosum exercitum congregans, Algaro præcepit, ut loco constituto sibi & exercitui cum suis copiis occurreret. Quibus in unum convenientibus, fines Anglorum depopulaturi Herefordensem provinciam intraverunt; contra quos timidus dux Rodulphus, regis Edwardi sororis filius, exercitum congregans, & duobus miliariis à civitate Hereforda IX°. Calen: Novem: illis [a] occurrens", Anglos contra morem in equis pugnare jussit. Sed cum prœlium essent commissuri, comes cum suis Francis & Nortmannis fugam capessit. Quod videntes Angli, ducem suum fugiendo sequuntur. Quos adversarii fere omnes insecuti, CCCC, vel quingentos viros ex eis peremerunt, multos [[b] que] vulneraverunt. Deinde victoria potiti, rex Griphinus & comes Algarus Herefordam intraverunt, & septem canonicis, qui valvas ecclesiæ principalis defenderant, occisis, ac monasterio, quod verus Christicola Athelstanus construxerat, cum omnibus ornamentis, & reliquiis Sancti Agelberhti regis, & martyris, aliorumque sanctorum combusto, & nonnullis è civibus necatis, multisque captivatis, civitate [c] &" spoliata & cremata, prædæ ubertate [d] ditati. Mox Anglia exercitum congregari jussit, cui Glavorniæ congregato strenuum ducem Haraldum præfecit, qui eos persequitur, finesque Walanorum audacter ingressus, ultra Stradle castra [e] metatus". Sed illi, qui virum fortem & bellicosum [f] ipsum" sciebant, cum eo committere bellum non audebant, in Sowthwalloniam fugerunt. Quo comperto, majorem exercitus partem ibi dimisit, mandans eis, ut suis adversariis, si res posceret, viriliter resisterent. Cum cetera vero multitudine Herefordam rediens, vallo alto illam cinxit, portis & seris munivit.

Ferulega deprædata à Griphino & Algaro.

Ecclesia Herefordensis opus Athelstani episcopi.

Haraldi profectio in Cambros.

Stradle, forsan Stretondale, in provintia Salapiæ.

Ferulega ab Haraldo reparata.

MLXI°.

Scottorum rex Malcolinus sui conjurati fratris Tostii comitatum, i. e. Northumbriam, fortiter depopulatur, violata pace S. Cuthberti in Eiland.

Lindisfarna.

Pag. 175.

MLXIII°.

Strenuus dux Westsaxonum Haraldus, jussu regis Edwardi, post nativitatem Domini, equitatu non multo secum assumpto, de Glavorna, ubi tunc rex morabatur, ad Rudland multa cum festinatione profectus est, ut Griphinum, regem Walanorum, propter frequentes depopulationes, quas in Anglorum finibus agebat, ac verecundias, quas domino suo regi

Rudlandia.

a *Ex impress.* b *Ex impress.* c Etiam *al.* d Sunt ditati *al.* e Metatus est *al.* f Imperatorem *al.*

Edwardo

Edwardo sæpe faciebat, occideret. At ille, ejus adventu præcognito, cum suis fugam iniit, navem conscendit, & vix evasit. Haraldus vero, ut eum fugisse comperit, palatium ejus incendit, & naves ejus cum armamentis combussit, eodemque die rediit. Sed circa Rogationes de Brightstow classica manu profectus, magna ex parte terram Walanorum circumnavigabat. Cui frater suus Tostius comes cum equestri, ut rex mandarat, occurrit exercitu, & viribus simul junctis eam depopulari cœperunt. Unde Walani coacti, datis obsidibus, sese dederunt, & se tributum illi daturos promiserunt, regemque suum Griphinum exlegantes abjecerunt. Griphinus rex exulat.

Hæc fuit maxima depopulatio Cambriæ, ut apparet apud Giraldum Cambrensem.

MLXIIII.

Rex Walanorum Griphinus Nonis Augusti à suis interficitur, & caput ejus, caputque navis ipsius cum ornatu comiti Haraldo mittitur. Cædes Griphini.

MLXV°.

Agelwinus, Dunelmensis episcopus, S. Oswini, regis quondam Berniciorum, ossa in monasterio, quod ad ostium Tini flu: situm est, è tumulo levavit, transactis à sepultura ejus cccc. & quindecim annis, & in scrinio cum magno honore locavit. Translatio S. Osuuini.

De morte Edwardi regis.

In nativitate vero Domini curiam suam, ut potuit, tenuit, & ecclesiam, quam ipse à fundamentis construxerat, die Sanctorum Innocentium in honorem S. Petri dedicari fecit. Mors Eduardi.

Non multo post Tostius comes de Flandria rediens ad Vectam insulam applicuit, &, postquam insulanos sibi tributum & stipendium solvere coegerat, decessit. Hic fuit frater Haraldi. Vecta.

Ibidem.

alius locus à Stanford ap:

Hoveduunus ingentem Haraldi victoriam apud Stanfordbrige contra Noreganos, & Haraldum Haruager, & Tostium comitem, [a] commemorat[a]. Haraldi victoria.

Gulielmi regis victoria contra Devonios.

Deinde in Domnaniam profectus, hostiliter civitatem Execestram, quam cives & non nulli Anglici ministri contra illum retinebant, obsedit, & cito infregit. Githa vero comitissa, mater Haroldi, regis Angliæ, ac soror Swani, regis Danorum, cum multis de civitate fugiens, Flandriam petiit. Cives autem, dextris acceptis, regi se dedebant. Polyd. Thira. Githa Haraldi mater.

Rex autem Gulielmus cum exercitu suo Snotingham venit, ubi castello firmato Eboracum perrexit, ibidemque duobus ca- Præsidium impositum castello Ebor.

a *Adjeci.*

ſtellis firmatis, quingentos milites in eis poſuit. Et in civitate Lincolnia, aliiſque locis, caſtella firmari præcepit.

Pag. 176.

MLXIX°. Conjuratio Northumbrenſium in Robertum Comin, qui à Gulielmo Notho illis invitis comes datus fuit.

Nortmannorum cædes facta Dunel:

At Northumbri, tota nocte feſtinantes, Dunelmum ſumma vi diluculo per portas irrumpunt, & ſocios comitis imparatos ubique locorum interficiunt. Atrociter nimis res geritur. Proſtratis per domos & plateas militibus, domum epiſcopi, in quam comes ſuſceptus fuerat, aggrediuntur pugnantes. Sed cum non ferrent jacula defendentium, domum cum inhabitantibus concremarunt. Tanta fuit interfectorum multitudo, ut omnia pene urbis replerentur cruore. Nam de ſeptingentis hominibus nemo præter unum evaſit. Hæc cædes hominum facta eſt v°. Cal: Febr.

Eodem anno de adventu Haraldi, filii Swani, regis Danorum in Angliam.

Claſſis Danorum.

Quo anno, ante nativitatem S. Mariæ, Swani, Danorum regis, [a] filius" Haroldus, Canutus, & eorum patruus comes Oſbernus, & epiſcopus eorum Chriſtianus, comes quoque Turkillus CCXL. navibus de Danemarchia venientes, in oſtio Umbre flu: applicuerunt ; ubi eis Clito Edgarus, comes Waldevus, & Marleſwine, multique alii cum claſſe, quam paraverant occurrerunt. Adfuit & Coſpatricius comes cum totis viribus Northumbrorum, unanimiter omnes contra Normannos congregati.

Ibidem.

XIII°. Cal: [b] Septemb: ſabbato Normanni, qui caſtella cuſtodiebant, timentes, ne domus, quæ prope caſtella erant, adjumenta Danis ad implendas foſſas caſtellorum eſſent, igne eas ſuccendere inceperunt, qui nimis excreſcens totam civitatem invaſit, & monaſterium S. Petri cum ipſa combuſſit. Sed ultione divina citiſſime in eis vindicatum eſt graviſſime. Nam priuſquam tota civitas eſſet combuſta, Danica claſſis ſupervenit feria 2ª. & hinc Dani, illinc Northumbrani caſtella eadem die infregerunt, & (plus tribus milibus ex Normannis trucidatis) Gulielmo Malet, qui tunc vicecomitatum gerebat, cum ſua conjuge, & duobus liberis, & Giliberto de Gant, aliiſque perpaucis vitæ reſervatis, naves Dani cum innumeris manibus, ſuaſque ſedes repetiere Northumbri.

☞ Ruina Eboraci. Hæc clades deturpavit, aut potius penitus abraſit, quicquid erat monimentorum, aut antiquæ nobilitatis, à Romanis relictæ Eboraci.

Gulielmus Mallet.

a Filii *al.* b Octobr: *al.*

North-

Northumbria à Gulielmo rege tota depopulata.

&

Omnibus extinctis vel gladio vel fame, vel propter famem paternum solum relinquentibus. Ita, terra cultore destituta, lata ubique solitudo patebat per novem annos. Inter Eboracum & Dunelmum nusquam villa inhabitata, bestiarum tantum & latronum latibula magno itinerantibus fuere timori. Cum hæc Eboraci circumquaque ageret rex, Egelwinus Dunelmensis episcopus, & optimates populi, timentes ne, propter occisionem comitis Dunelmi, & Normannorum apud Eboracum, gladius regis innocentes æque, ut nocentes, pari clade involveret, unanimi consilio tollentes sacrum & incorruptum beati Cuthberti corpus, fugam ineunt iii. Id: Decemb: feria 6a. Primam mansionem habuerunt in Girwi, secundam in Bethlingtune, tertiam in Tuggehal, quartam in Ealand. Pag. 177.

Cuthberti corpus in sacram insulam relatum.

Tughal 3. supra Alnewik miliaribus ad D. Percium spectabat.

Ibidem.

Interea regis exercitus, etiam per loca quæque inter Teisam & Tyne diffusus, vacuis ubique domibus, solam invenit solitudinem, indigenis fugæ præsidium quærentibus vel per sylvas, vel per abrupta montium latitantibus. Tunc etiam ecclesia S. Pauli apostoli in Girwi flammis consumpta. Dunelmensis ecclesia omni custodia & ecclesiastico officio destituta. Girovicense monast: flammis consumptum.

Ibidem.

Instante namque verno tempore, redeunte ad Suthumbriam rege, Egelwinus episcopus cum omni populo, transactis in Ealand tribus mensibus & aliquot diebus, cum thesauro sacri corporis Dunelmum reversus est. Cuthberti reliquiæ Dunelmum reductæ.

Ibidem paulo post:

Ubi autem ventum est ad locum, qui Anglice dicitur [a] Hundredeskel, i. e. Latine, centum fontes.

Lelandus. Est hic locus inter Maldunum & Shironodunum.

Ibidem de crudelitate exercitus Guli: Aluredus Malcolino Scotto adscribit.

Tunc etiam ecclesiam Petri apostoli in Wiremuta flammâ suorum, ipso inspectante, consumpsit. Wirense monast: conflagravit.

Ibidem quo modo Cospatricius comes Northumb: [b] firmato præsidio arcis de Bebbanburg, de quo sæpius erumpens Malcolini Scotti vires debilitavit. Comes Patritius Bebban obfirmat.

[a] Hundredesfelde *al.* [b] *F.* firmavit præsidium arcis de Bebbanburg, de qua sæpius *&c.*

Ibidem

Ibidem de præda Malcolini regis.

Angli dati in prædam Scottis.

Repleta est ergo Scottia servis & ancillis Anglici generis, ita ut etiam usque hodie nulla non dico villula, sed nec domuncula sine his valeat inveniri.

Anno Domini MLXXI°.

Rebelles Anguillariam occupant.

Morkarus & Hereuardus vir strenuiss: cum multis aliis Ely insulam navigio petierunt, in ea hyemare volentes. Egelwinus quoque, Dunelmensis episcopus, & Siuardus, cog: Barn, de Scotia renavigantes illo advenerant. Sed, hoc audito, rex in orientali parte insulæ omnem illis exitum obstruxit, & pontem in occidentali plaga duum miliariorum longum fieri jussit. At illi, ubi se viderunt sic esse inclusos, repugnare destiterunt, & omnes, excepto Hereuardo, qui per paludes cum paucis evasit, regi se dediderunt.

Guli: plaga

Pons in Anguillaria à Gulielmo factus.

Anno domini MLXXII°.

Scottus Anglo fidem dat. [homag.]

Sed ubi rex Anglorum Scotiam intraverat, rex Malcolinus occurrit ei in loco, qui dicitur Abernithi, & homo suus devenit.

Ibidem.

Castellum Dunelmi conditum à Gulielmo Notho.

Eodem tempore, scilicet quo rex reversus de Scotia fuerat, in Dunelmo castellum condidit, ubi se episcopus cum suis tute ab incursantibus habere posset.

Anno MLXXIIII°. Hæc pene ad verbum ex Historia Symeonis monachi.

Monasteria in provincia Eboracensi & Northumbria reparata.

Pag. 178.

{ Munckestre : Novum castellum. }

Tres monachi pauperes spiritu de provincia Merciorum [a] Eovesham divinitus missi in provinciam Northumbrorum venerunt Eboracum, petentes ab Hugone, filio Baldrici, qui tunc vicecomitatum gerebat, ut eis ducem itineris inveniret usque locum, qui Munckecestre, i. e. monachorum civitas, appellatur, qui nunc Novum castellum nominatur. Quo perducti venientes, ad tempus ibidem morati, cum nullum antiquum servorum Christi ibi reperissent vestigium, diverterunt ad Girvum, ubi ruinis vix ostendentibus quid antiquitus [b] fuerint, monachorum cum semiruptis ecclesiis visebantur ædificia multa, episcopo Walkero summa congratulatione illos suscipiente, & necessaria præbente. Horum nomina fuerunt: prior eorum ætate & moribus erat Aldwinus; secundus vero Elfwinus; tertius Remifridus. Ex his tribus tria in regione Northumbrorum instaurata sunt monasteria. unum Dunelmi apud patris Cuthberti sacrum corpus & incorruptum

Girovicum reparatum.

Monachi Dunelmi.

[a] Id est, Hevesham al. [b] Fuerit al.

in honorem Sanctæ Mariæ virginis; aliud Eboraci in honorem ejusdem Dei genitricis Mariæ, (ubi factum nobile cœnobium primum habuit abbatem Stephanum, secundum Ricardum, tertium Gaufredum, quartum, qui & in præsenti, Severinum;) tertium autem in loco, qui quondam Streoneshalc, i. e. Sinus Phari, nunc Withby appellatur, hodie habet Benedictum abbatem.

Cœnobium Marianum.

Monast: Sinus Phari reparatum.

Anno MLXXX°.

Walkerus, Dunelmensis episcopus, genere Lotharingus, moribus insignis, in loco, qui dicitur Geteshed, i. e. capræ caput, pridie Id: Maii, feria 5ª. à Northumbrensibus innocenter est occisus, in ultionem scilicet necis Liwulphi, nobilis generosique ministri.

Capræcaput vicus est, solo ponte Tinensi à Novo Castello divisus.

Ibidem.

Quo anno idem rex Gulielmus Autumnali tempore Robertum filium suum Scotiam contra Malcolinum misit. Sed cum pervenisset ad Egelbereth, infecto negotio, reversus, Castellum Novum super flumen Tine condidit.

Castellum Novum super Tinam flu: à Roberto, Gulielmi filio, conditum.

Anno MLXXXIII°.

Monachi in Dunelmum convenerunt, jubente rege Gulielmo majore, 7°. Cal: Jun: feria 6ª.

Ibidem.

Gulielmo interim, Dunelmense episcopo, de sede apostolica litteras Gregorii papæ 7ⁱ. ad Gulielmi regis consilium apud Westmonasterium deferente, canonicos de ecclesia sua amovere, & monachos substituere, omnium consensu, impetravit.

Monachi, expulsis canonicis, Dunelmensem ecclesiam occupant.

Anno Domini MLXXXVI°.

Gulielmus rex fecit describi omnem Angliam.

Descriptio Angliæ.

Ibidem de sorore Edgari Clitonis.

Cujus germana virgo Christiana monasterium, quod Rumesei vocatur, intravit.

Christiana, soror Edgari Clitonis, fit virgo vestalis.

Anno MLXXXVII°.

Gulielmus Nothus obiit in Nortmannia.

Gulielmi mag: mors.

Anno MLXXXVIII°. conspiratio nobilium Nortman: in Gulielmum Rufum, qui præferebant Robertum.

Godefridus, episcopus Constantiensis, & Robertus de Moubrai iverunt Bristow, ubi habebant castrum fortissimum.

Ibidem.

Rogerus Bigot intravit castrum de Norwic, & omnes vicit in malum.

Nordovicense cast.

Anno

Anno MXCI°.

Vincelocômum. Idibus Octobris, feria 4ª. turrim Winchelcumbensis ecclesiæ vehemens ictus fulminis concutiens, parietem juxta culmen ample perforavit, unam de trabibus descidit, &c.

Anno MXCII°.

Londinum conflagravit. Civitas Londonia maxima ex parte incendio conflagravit.

Ibidem.

Ecclesia ab Osmundo Severiæ constructa. Osmundus, Saresbiriensis episcopus, ecclesiam, quam Saresbiriæ in castro construxerat, &c. dedicavit.

Pag. 179.

Eodem anno.

Lugubalia à Gulielmo Rufo reparata. His actis, rex in Northumbriam profectus civitatem, quæ Britann: Caerluel, Latine Lugubalia vocatur, restauravit, & in ea castellum ædificavit. Hæc etenim civitas, ut illis in partibus aliæ nonnullæ, à Danis paganis ante CC^{os}. annos diruta, & usque ad id tempus mansit deserta.

Anno MXCIII°.

Tinense monasterium à monacho Albanensi vi occupatum. Hoc anno Paulinus, abbas S. Albani, obiit, qui, contra interdictum monachorum Dunelmens: ecclesiam de Tinemuth, quam ipsi possederant, per violentiam comitis Roberti ingressus est.

Basilica nova Dunelmensis. Ecclesia nova Dunelmi est incepta 3°. [a] Cal: Augusti feria quinta episcopo Gulielmo, Malcolino rege Scottorum, & Turgoto priore, ipso die ponentibus primos in fundamento lapides.

Ibidem de cæde Malcolini, qui quinquies Northumb: depopulaverat.

Cædes Malcolini regis & Edouardi. Rex Scottorum Malcolinus, & primogenitus filius ejus Eadwardus cum exercitibus suis in Northumbria die festivitatis Sancti Bricii à militibus Roberti comitis Northumbrorum occisi sunt.

Ibidem.

Morellus, alias Morkellus, miles. Alne flu: Sed juxta Alne flu: perimitur à Morello, milite strenuissimo, cum primogenito suo Edwardo, quem heredem regni post se disposuerat. Exercitus illius vel [b] gladio confoditur, vel, qui gladios fugerunt, inundatione fluminum, quæ tunc pluviis hyemalibus plus solito excreverant, absorpti sunt. Malcolinus rex sepultus in cœnobio Tinensi. Corpus vero regis cruentissimi carnificis, cum nullus suorum remaneret, qui terra illud cooperiret, duo ex indigenis carro impositum in Tinemuth sepelierunt.

Anno MXCIIII°.

Cambrorum victoria. Ad hæc primitus Northwalani, [c] & Suthwalani servitutis

[a] Idus al. [b] Gladiis al. [c] Deinde al.

jugo

jugo, quo diu premebantur, excusso, [a] cervice erecta, libertatem sibi vendicare laborabant. Unde collecta multitudine, castella, quæ in Westwalania firmata erant, fregerunt, & in Cestrensi, & Scrobesbiriensi, & Herefordensi provinciis frequenter villas cremabant, prædas agebant, & multos ex Anglis & Nortmannis interficiebant. Fregerunt & castellum in Mevania insula, eamque suæ ditioni subjiciebant.

Anno MXCVII°.

Interea Hugo, comes Scrobesbiriensis, Mevaniam insulam, quæ consuete dicitur Anglesege, & cum eo Hugo, comes de Cestria, cum exercitu adierunt, & multos Walanorum, quos in ea ceperant, occiderunt. Quosdam etiam manibus vel pedibus truncatis, testiculisque abscisis excæcaverunt. Quendam etiam provectæ ætatis presbyterum, nomine Chenredum, à quo Walani in his, quæ agebant, consilium accipiebant, de ecclesia extraxerunt, & ejus testiculis [b] abscisis", & uno oculo eruto linguam illius absciderunt. Sed die 3ª. miseratione divina illi reddita est loquela. Eo tempore rex Noreganorum Magnus, filius regis Oslaui, filii regis Haraldi Haruagri, Orcadas & Mevanias insulas cum suo adjecisset imperio, paucis navibus advectus illuc venit. At cum rates ad terram appellere vellet Hugo, comes Scrobesbiriensis, cum multis armatis militibus in ipsa maris ripa illi occurrit, &, ut fertur, mox ab ipso rege Magno sagitta percussus die 7°. quo crudelitatem in præfatum exercuerat presbyterum, interiit.

Hugo de Belesmo.
Hugo comes Scrobesbir: Mevaniam corrupte pro Mona ponit, secutus errorem Bedæ, qui Monam & Mevaniam eodem nomine appellat, nempe Mevanias insulas. De Monæ insulæ receptione aliquanto planius & fusius scribit in suo itinerario Giraldus Cambrensis.

Mors Hugonis comitis Shrobbesbiriensis.

Anno Domini MC°.

Rex Anglorum Gulielmus junior, dum in Nova Foresta, quæ lingua Anglorum Ytene dicitur, venatu esset occupatus, à quodam Waltero Franco, cognomento Tyrello, sagitta, incaute directa, percussus obiit.

Anno MCI°. Pag. 180.

Ea tempestate Robertus de Belesmo, comes Scrobesbiriensis, filius Rogeri comitis, arcem (quam in occidentali Sabrine flu: plaga, in loco, qui dicitur Brige, Ægelfleda, quondam Merciorum domina, construxerat, fratre suo Edwardo seniore regnante) contra regem Henricum (ut rei probavit

Brigense castellum reparatum.

[a] Et cervice *al. Nec secus in Cod: nostro Lelandus primum scripserat; qui tamen postea τὸ & expunxit.* [b] *Ex impressis.*

eximii muro lato & alto restaurare cœpit. Cœpit etiam ædificare in Wallonia aliud in loco, qui Carrocoue dicitur.

Anno MCII°.

Robert. de Belesmo conspirat. Strenuissimus comes Robertus de Belesmo, qui comitatum etiam Pontivi [illegible] eo tempore, ac in Normannia castella [illegible], civitatem Scrobesbiriam, & castellum [illegible] castra quoque Arundel & Tikil alimentis, viris, armis, militibus, ac peditibus contra regem Henricum firmiter munivit. Muros quoque, ac turres, castellorum [illegible] Brigg, & Carrocoue, [a] die noctuque operando,

Carrocoue, nunc Caer-[illegible]. perficere [illegible] festinavit. Walenses quoque suos homines, ut promptiores, atque fideliores, atque paratiores essent, ad id faciendum quod volebat, honoribus, terris, equis, [illegible] variisque muneribus donavit. Sed conatus [illegible] & opera [illegible] sunt impedita. &c.

Kereburg in Normannia. Henricus rex comitem Robertum de Belesmo in custodia posuit in Kereburg.

Anno MCIX°.

Abbatia Eliensis facta sedes episcopalis. Rex Henricus abbatiam Eliensem ad episcopalem mutavit sedem, & Herveum, Bancornensem episcopum, eidem ecclesiæ præfecit. [regis 9.]

Anno MCX°.

Treantæ cursus ad octo horas cessavit. Fluvius, qui Treanta dicitur, apud Notingham à mane usque ad horam diei 3tiam. spatio unius miliarii exsiccatus est, ita ut homines sicco vestigio incederent per alveum. [regis X.]

Anno MCXI°.

Flandrensium translatio in Cambriam.

Rosina vallis.

Translatio novi monasterii Venturi ad Hidam.

Rex Anglorum Henricus Flandrenses, qui Northumbriam incolebant, cum tota supellectili sua in Walloniam transtulit, & terram, quæ nominatur Ros, incolere præcepit. Novum autem monasterium, quod infra murum Wintoniæ constructum erat, agente Gulielmo Wintoniensi episcopo, rex extra murum construi jussit. [regis XI.]

Anno MCXIII°.

Civitas Wigorniæ conflagravit. [regis XIII.] Civitas Wigornia cum principali ecclesia, & omnibus aliis, est nec non & [b] castello, XIIII°. Cal. Julii igne concremata sunt. De monachis ejus unus in monasterio cum duobus servientibus, & quindecim de civibus igne conflagraverunt.

Anno Domini MCXIIII°.

Cestria conflagravit. Civitas Cestria cum principali monasterio per culpam incuriæ III. Non. Maii feria 3a. flammis consumpta est. [regis XIII.]

a Die al. b Castello al.

Ibidem.

Ibidem.

Similem quoque aquarum defectum ipso die apud Gernemuth, &c. Garienum. Gernemuth.

Anno MCXV°.

f. obiit

Wilfridus episcopus de S. Davide in Walonia similiter, & usque ad illum episcopi extitere Britonici. Cui Bernardus, cancel: reginæ, successit.

Bernardus primus Anglicæ ditionis episcopus in sede Menevensi.

Anno MCXVII[b].

Henrici

Apud Cirecestre, secundum regis præceptum, novum opus est inceptum.

Translatio Canonicorum Secularium ad Canonicos Regulares Cirencestriæ.

Anno MCXXI°.

Edmerus, Cantuariensis ecclesiæ monachus, præcedenti anno electus ad episcopatum S. Andreæ in Scotia, deposita intentione regendi episcopatum, revertitur ad locum suum. ¶ Edmerus electus in episcopum S. Andreæ.

Ibidem de Cambris Aquilonalibus per Henricum regem repressis.

Unde rex Henricus indignatus, de tota Anglia producto exercitu infinito, [[a] ad devastandam Waloniam intendit.] Sed cum ad Snowdune pervenisset, rex Walanorum, muneribus & obsidibus oblatis, regi Anglorum placato reconsiliatur. [regis XXI.] Cregeriri: Snoudune.

Ibidem. Pag. 181.

Eadem tempestate rex Henricus, facto, longa terræ incisione, fossato, à Torkesei usque Lincolniam per derivationem Trentæ flu: fecit iter navium. Ranulphus quoque Dunelmensis episcopus castellum incepit apud Norham super ripam Twedæ. At in vigilia natalis domini ventus insolitus non solum domos, sed & turres dejecit lapideas. [XXI. regis.] Torkesei. Derivatio Trentæ flu: Fossa nunc appellatur. Castellum Norham.

Anno MCXXVI°. de manu S. Jacobi apostoli allata ad Henricum per Matildem imperatricem, filiam suam.

Rex vero Anglorum Henricus, præ gaudio manus beati Jacobi apostoli, fundavit nobilem abbatiam de Redinges, & eam bonis multis ditavit, & in ea manum beati Jacobi apostoli posuit.' [regis XXVI.] Manus Jacobi apostoli. Radingense cœnobium opus Henrici I.

Anno MCXXX.

Fecit & rex novum episcopatum apud Caerluil, & dedit illud Aiulpho, priori S. Oswaldi. [regis XXX.] [Caerliel.] Lugubalia facta sedes episcopalis.

Anno MCXXXVI°.

Tandem reliquiæ regalis cadaveris allatæ sunt in Angliam, & sepultæ sunt infra 12m. dies natalis apud abbatiam de Radinges. Sepultura Henrici.

a Ex impress.

Anno MCXXXVII°. de proditione nobilium in Stephanum.

Conſpiratio nobilium in Stephanum. Quidam namque proditorum nomine Talebot tenuit contra regem Herefordiam in Walia, &c. Robertus conſul, filius Henrici regis nothus, tenuit contra eum fortiſſimum caſtellum, quod dicitur Briſtow, & aliud, quod vocatur Slede; Gulielmus Luuel tenuit caſtellum de Cari; Paganellus tenuit caſtellum de Ludelaue; Gulielmus de Moum (Mohun) tenuit caſtellum de Duneſtor; Robertus de Nicol tenuit caſtellum de Waram; Eutachius, filius Joannis luſcus, & proditor nequam, tenuit caſtellum de Maltona; Gulielmus, filius Alani, tenuit caſtellum de Salopeſbiri, quod rex quidem cepit armis, captorumque nonnullos ſuſpendit. Quod audiens Walkelinus, qui tenebat caſtrum de Doure, reginæ, ſe obſidenti, reddidit illud.

Slede. Cari. Ludelaue. Duneſtor. Waram. Ro: de Lincoln. Malton. Dovar Matildem recipit.

Ibidem de eruptione Davidis, regis Scottorum, in Angliam.

Contra quem proceres [a] Angliæ, cum Gulielmo, inſigni [b] comite Albemarliæ, admonitione & juſſu Truſtini, archiepiſcopi Ebor: reſtiterunt, fixo Standar, i. e. regio inſigni, apud Alvertun in Cutunemoore (Coutonmore).

Scotti cæſi & fugati apud Alvertune.

Anno MCXXXIX°. de Rogero Sareſbirienſi epiſcopo.

Violentia Stephani. Episcopum vero Sareſbirienſem ſecum duxit ad caſtellum ejuſdem, quod vocatur Diviſe, quo non erat aliud ſplendidius intra fines Europæ. Angariavit igitur eum jejunii tormento, & collum filii ejus, qui cancellarius fuerat regius, laqueo circumnectens ut ſuſpenderetur. Tali modo caſtellum igitur extorſit.

Veiæ forſan.

Ibidem.

Shireburnenſe caſtel: Similiter Syreſburnam [c] cepit", quod parum Diviſis decore cædebat.

Ibidem.

Caſtrum de Neuwerk, opus Alexandri epiſcopi Lincolnienſis. Rex inde rediens Alexandrum epiſcopum (Lincol:), quem dimiſerat in captione apud Oxenfordiam, duxit ſecum ad Newarcam. Ibi quidem conſtruxerat idem epiſcopus caſtellum ſuper flumen Trentæ fortiſſimum & florentiſſimum. Indixit rex epiſcopo jejunium non legitimum, aſtruens, fide data, eum omni cibo cariturum, donec redderetur caſtellum.

Ibidem.

Slefordenſe caſtel: Similiter redditum eſt aliud caſtellum ejus quod vocatur Sleford, neque forma, neque ſitu à prædicto [d] ſecundum".

[a] Borealis Angliæ *al.* [b] Comiti *MS.* [c] *Ex impreſſ:* [d] *Ex impreſſ:*

Ibidem

Ibidem de Matilde imperatrice, à Stephano obſeſſa.

Quam cum rex Stephanus obſediſſet apud Arundel, vel perfida credens conſilia, vel quia caſtrum videbat inexpugnabile, ire permiſit ad Briſtow. Aruntii vallis.

Anno MCXL. Pag. 182.

Eodem anno rex Stephanus dedit Northumbriam Henrico, filio Davidis, regis Scot:

Anno MCXLI°. qui fuit 6. annus regni regis Stephani.

Rex obſedit infra natale civitatem Lincolniæ, cujus munitiones Ranulphus, comes Ceſtrenſis, fraudulenter ceperat. Lindenſe caſtrum à Stephano obſeſſum.

Ibidem de Stephano capto.

Capto rege &c. civitas hoſtili lege direpta eſt, & rex in eam miſerabiliter introductus eſt. Lindum direptum.

Ibidem.

Ducitur ad imperatricem, & in turri de Briſtow captivus ponitur. Stephanus Oderæ in vinculis.

Ibidem de fuga imperatricis Matildis.

Captus eſt & Robertus, frater imperatricis, in cujus turri rex captivus erat, cujus ſola captione rex liberari poterat. Igitur abſolutus eſt uterque. Robertus, frater Matildæ imperatricis, captus.

Anno MCXLII.

Rex conſtruxit caſtrum apud Wintoniam. Caſtrum Ventæ conſtructum.

Eodem anno rex obſedit imperatricem apud Oxenfordam poſt feſtum S. Michaëlis uſque ad adventum Domini, & parum ante natale fugit imperatrix per Tameſim glaciatam, circumamicta veſtibus albis, reverberatione nivis & ſimilitudine fallendi oculos obſidentium. Fugit autem ad caſtellum de Walingford, & ſic tandem Oxenford regi reddita eſt. Strategema Matildis fugientis.

Anno MCXLV°. de Ferundun caſtello à Stephano capto.

Robertus conſul, & omnis inimicorum regalium cœtus caſtellum conſtruxerunt apud Ferundun, &c. Ferundune.

Ibidem de Alexandro epiſcopo Lincoln.

Eccleſiam Lincolnienſem, quæ incendio deturpata fuerat, miro artificio ſic reformavit, ut pulchrior appareret, quam cum primum nova facta fuerat. Baſilica Lindenſis reſtaurata.

Anno MCXLVI°.

Qui erat annus II^us. Stephani, qui magnum congregans exercitum caſtellum conſtruxit inexpugnabile, ſitum contra Walingford, ubi Ranulphus comes Ceſtrenſis, jam regi concordia conjunctus, cum magnis interfuit [a] copiis". Dehinc vero conſul ipſe cum ad regis curiam pacifice veniſſet, apud Walingford.

[a] *Ex impreſſ:*

North-

Ranulphus Castrensis comes in custodia. Northamptunam, nihil tale metuentem, rex cepit eum, & in carcerem intrusit, donec redderet ei clarissimum Lincol: castrum, quod ab eo dolose ceperat, & cetera quæcunque fuerant ditionis suæ castella.

Anno MCXLVII°.

Ranulphus Castrensis comes à castellanis Lindensibus repulsus. Post discessum vero regis venit consul Cestrensis Lincoln: cum militaribus copiis, ut assiliret eam. Dux igitur ejus, vir fortiss: & invictiss: in introitu portæ borealis occisus est, & ipse consul, pluribus [a] amissis", fugere compulsus est.

Anno MCXLVIII°.

Henricus donatus cingulo militari. Henricus autem, filius Matildis imperatricis, jam sexdecim annorum juvenis, nutritus in curia Davidis, regis Scottorum, avi matris suæ, factus est miles ab eodem rege Davide in civitate Carleoli, prius dato sacramento, quod, si ipse rex Angliæ fieret, redderet ei Novum Castellum, & totam North- Scotti violenta petitio. umbriam, & permitteret illum, & heredes suos in pace sine calumnia in perpetuum possidere totam terram, quæ est à flu: Twedæ usque ad flu: Tine.

Anno MCXLIX°. de Henrico filio Matild: [b] duce Normann:

Moneta nobilium Anglorum. [Coynage.] Et fecit monetam novam, quam vocabant monetam ducis; & non tantum ipse, sed omnes potentes, tam episcopi, quam comites & barones, suam faciebant monetam.

Anno MCLIIII°.

☞ r Deax in Ebor: provintia. Farensham. Pag. 184. Rex Stephanus multa obsedit castella, & obtinuit, & multa ex illis prostravit, inter quæ fuit fere ultimum castellum de Dreax, & paulo post obiit, sepultusque est in abbatia de Feversham.

Anno MCLVIII°.

Henricus secundo coronatus Lindi. Henricus 2us secundo fecit se coronari apud Lincolniam extra muros civitatis in Wikeford.

Werk castellum reparatum. Eodem anno iterum firmatum est castellum de Werk præcepto regis.

Anno MCLXVII°.

Sepultura Matildis imperatricis. Obiit Matildis quondam imperatrix, & sepulta est Rothomagi in abbatia S. Mariæ de pratis.

Anno MCLXX°.

Comes Striguliæ invasit Hiberniam. Ricardus comes de Striguil, magno congregato exercitu, invasit Hiberniam, & maximam illius partem sibi subjugavit, auxiliante ei Milone de Cogham, viro bellicoso.

a Ex impress: *b* Ducis *MS.*

Anno MCLXXI°. de interfectoribus Thomæ Cant:

Alexandrum Romanum pontificem adierunt, &, accepta ab eo pœnitentia, Hierofolymam profecti funt, & ex præcepto papæ in monte nigro pœnitentiam agentes obierunt, & funt Hierofolymis fepulti ante fores templi. Percuffores Thomæ Cantuar: Hierofolymis fepulti.

Anno MCLXXIIII°.

Interim Rogerus de Moubrai firmavit caftellum apud Kinard-ferie in Axholme. Kinard. Axholm.

Et Hugo Dunelmenfis firmavit caftellum apud Alverton.

Ibidem.

Deinde rex Scottorum mifit David fratrem ufque Leyceftre ad fuccurrendum militibus comitis Leiceftriæ; fed, antequam illuc veniret, Reginaldus comes Cornubiæ, & Ricardus de Luci, jufticiarius Angliæ, combufferunt villam de Leiceftre totam cum ecclefiis, & ædificiis, excepto caftello. Leirceftre incendio confumptum.

Ibidem.

Robertus autem, comes de Ferers, una cum militibus Leiceftriæ venit diluculo ad Notingham, villam regis, quam Reginaldus de Luci cuftodivit; quam cepit, combuffit, & prædavit, & Burgenfes captivos fecum duxit. Snotingham igne deturpatum. Eo tempore Gaufridus Lincoln: electus. Henrici regis filius cepit caftellum de Kinard-feri, & fubvertit. Kinardenfe caftel: dirutum.

Ibidem.

Item comes Hugo Bigot infregit civitatem de Norwic, & combuffit. Nordovicum fractum & incenfum.

Item Galfredus Lincoln: electus una cum Rogero Ebor: archiepifcopo obfedit Malefart caftellum Rogeri de Moubrai, & cepit, &c. Malefart caftel:

Et antequam recederet firmavit caftellum apud Topclif, quod & tradidit Guli: de Stutevile in cuftodia. Topclif.

Eodem anno.

Ricardus Luci obfedit caftellum de Huntendune; milites vero caftelli villam combufferunt. Et Ricardus de Luci novum caftellum firmavit ante portas caftelli fupradicti, & tradidit illud comiti Simoni. Venantodunum conflagravit.

Interea Gulielmus, rex Scottorum, obfedit Carleolum, quod Robertus de Wals in cuftodia habuit, &, dimiffa parte exercitus fui, perambulavit Northumbriam, terram regis & Baronum fuorum devaftans, & cepit caftellum de Lidel, & caftellum de Burgo, de Applebi, de Wercword, & Yreboth, quod Odonellus de Wimframvile [Humfrevile] tenuit, & poftea rediit ad obfidionem Carleoli. &c. Rex vero procedens inde obfedit Prudehou, caftellum Odonelli de Wimframvile, fed illud capere Lugubalia à Scotto obfeffa. Lidel. Burgus. Applebi. Wercworth. Prudehou. Humfrevile.

☞ Alanovicum obsessum. pere non potuit. &c. Quorum adventu cognito, rex Scotiæ
i. e. de Prudehou.
inde recedens obsedit Alnewic, castellum Gulielmi de Vesci, &c.

Ibidem.

Gulielmus, rex Scotorum, captus Alnovici. Captus est Gulielmus rex Scotorum apud Alnewic.

Pag. 185. Ibidem de Henrico Patre rege.

Castellum Venantodunense. Profectus est Huntendoniam, & castellum obsedit, quod traditum est ei die dominica proximo sequenti, &c.

Framelingham. Et statim perrexit inde cum exercitu suo Fremingham, castellum comitis Hugonis Bigot, ubi comes ipse cum magna Flandrensium multitudine fuit. Et cum rex prope Fremingham venisset, fixit tentoria sua in loco, qui dicitur Seleham, & ibi nocte illa mansit. In crastino venit ad eum comes Hugo Bigot, &, facta cum eo pace, reddidit ei castellum de Fremingham, & castellum de Bungei. Bungei.

Rex recessit de Selham, & perrexit Northamptoniam, quo cum venisset, adductus est ei Gulielmus, rex Scotorum, sub ventre equi compeditus. Scottus in vinculis.

Venit etiam ibidem ad regem Rogerus de Mowbrai, & reddidit ei castellum de * Tresk. Et comes de Ferrers reddidit ei castellum de Tutesbiri, & de Duffeld. Et Anketillus Mallore, & Gulielmus de Diue, constabularii comitis Leyrcestriæ, reddiderunt ei castellum de (1) Leycestria, & de (2) Mountsorel, & de (3) Grobi. Tutesbiri. Duffeld.

* Tresk.

Duffeldense castellum positum erat prope oppidum ejusdem nominis, distabatque à Doruenta, sive Darbeia, celebri emporio, tribus passuum millibus, cujus nunc ne ruinæ quidem cernuntur. àdeo fere præter monticulum & fossulam sunt omnia complanata. Distat etiam 1500. passibus à ruinis castelli de Horstone, in rupe positi, cujus muri ex lapide quadrato adhuc cernuntur. Mansitque ibi aliquando Aleonora regina.

(1) Leyrcestre. (2) Mountsorel. (3) Grobi.

¶ Anno MCLXXVII°.

Joannes Severianus. Magister Joannes Saresbiriensis quondam clericus, & familiaris Thomæ Cantuar: factus est episcopus Carnotensis.

Dedicatio Cirencastrensis ecclesiæ. Eodem anno dedicata est ecclesia canonicorum regularium Cirencestriæ in honore beatæ dei genitricis Mariæ à Barptolemæo, Exoniensi episcopo, XVI°. Cal: Novembris die dominica, præsente domino rege, qui eidem ecclesiæ magnos reditus in dedicatione sua dedit.

Ibidem de consilio Northamptoniæ habito.

Translatio canonicorum in Waltham. Eodem consilio Guido Decanus resignavit in manu Ricardi, Cant: archiepiscopi, decanatum suum de Waltham, & totum

totum jus, quod habuit in ecclesia de Waltham, quietum clamavit simpliciter, & absolute. Similiter fecerunt canonici seculares de Waltham.

Dein dominus rex, autoritate domini papæ, instituit in eadem ecclesia de Waltham canonicos regulares, de diversis domibus Angliæ sumptos, & constituit Walterum de Gaunt canonicum, sumptum de ecclesia de Osenei, abbatem primum super congregationem illam.

Eodem anno idem rex, expulsis sanctimonialibus de abbatia Ambresbiri, propter incontinentiam suam, & per alias domos religiosas in arctiori custodia distributis, ipsam abbatiam de Ambresbiri dedit abbatissæ & domui de Font ebrard in perpetuum possidendam, &, misso ad Font ebrard pro uno conventu sanctimonalium, Ricardus, Cantuar: archiepiscopus, introduxit eas in abbatiam de Ambresbiri XI°. Cal: Jul: præsente domino rege patre &c. Translatio sacrarum virginum de Fonte ebrardi ad Ambrosiam.

Eodem anno rex dedit licentiam Judæis terræ suæ habendi cœmiterium in unaquaque civitate extra muros in Anglia. Prius enim omnes Judæi, qui moriebantur in Anglia, Londoniis sepeliendi deferebantur. Cœmiterium Judæorum.

Eodem anno rex Angliæ pater tradidit in custodia Rogero, archiepiscopo Eboracensi, castellum de Scartheburg. Scaroburgus.

Eodem anno 13°. Cal: Julii pluit sanguineus imber in insula Vectæ per duas fere horas integras. Imber sanguineus.

Eodem anno reliquiæ S. Amphibali, sociorumque ejus, divina revelatione inventæ sunt, & usque S. Albanum translatæ VII. Cal: Jul: sabbato. Reliquiæ Amphibali.

Eodem anno Martinus, canonicus regularis ecclesiæ de Bodmine, furtive asportavit corpus S. Petroci, & fugiens secum detulit in Britanniam ad abbatiam S. Meuenni. Quo comperto Rogerus, prior ecclesiæ de Bodmine, cum saniori parte capituli sui adiit regem Angliæ patrem, & tantum effecit erga regem, ut præcipiendo mandaret abbati & conventui S. Meuenni, ut, sine dilatione, redderet corpus S. Petroci Rogero, priori de Bodmine, &, nisi fecerint, præcepit rex Rolando de Dinant, justiciario Britanniæ, ut sanctum corpus attolleret, & prædicto priori de Bodmine traderet, &c. Ibidem de restitutione S. corporis. { Bosuenna / Bodman. } Reliquiæ S. Petroci abductæ in Armoricam.

Anno MCLXXIX°. Pag. 186.

Eodem anno post Pascha Ricardus de Luci, justiciarius Angliæ, relicta justiciaria potestate, factus est canonicus regularis in abbatia sua de Lenis, quam ipse in fundo suo fecerat, & bonis multis ditaverat, qui paulo post ibidem obiit. Monasterium de Lisnes.

Eodem anno obiit Guilelmus, comes Albemarliæ, & sepultus est in abbatia de Thorntune. Spinodunense monast.

Glessoburgus conflagravit.

Anno MCLXXXIIII°. qui erat 30us. annus regis Henrici patris, combusta est abbatia de Glastingbiri.

Anno MCLXXXV°.

Robertus de S. Albano duxit neptem Sultani Babylonii in uxorem.

Quidam frater templi, natione Anglicus, nomine Robertus de S. Albano, relicta lege Christiana, abiit ad Saladinum, regem Babilonię, & promisit ei traditurum civitatem Hierosolymam; &, facta inde securitate, Saladinus dedit ei neptem suam in uxorem, & tradidit ei exercitum magnum, & constituit eum principem & ducem exercitus sui, &c. Ibi de quo pacto Robertus à militibus Hierosolymitanis cum suo exercitu sit profligatus & fugatus.

Anno MCLXXXVII°.

Cicestre conflagravit.

Combusta est fere tota civitas Cicestriæ cum ecclesia sedis pontificalis, & domibus episcopi & canonicorum.

Anno MCLXXXVIII°.

In vigilia S. Matthæi apostoli & evangelistæ tota fere villa de Beverlaco, cum nobili ecclesia beati Joannis archiepiscopi, combusta est.

¶ Gilibertus Sempringham.

Eodem anno Gilebertus de Sempringham obiit, & in ecclesia sua de Sempringham inter velatas sepultus est.

Anno MCLXXXIX°.

Henricus rex, filius Matildis, obiit apud Chinonem. in Gallia.

Coronatio Ricardi.

Eodem anno celeberrima fuit coronatio regis Richardi.

Lelandus.

Hanc Hovedunus belle admodum depingit, usque adeo, ut facile putes te interesse, atque etiam non sine magna voluptate videre.

Eodem anno.

Balduinus Archiepiscopus interim construxit ecclesiam apud Lamhith ex opposito Westmonasterii, & [a] præbendas, quas assignaverat in capella, quam fecerat in Suburbio civitatis Cantuariæ, assignavit in illa ecclesia nova, quam construxit apud Lamhive.

Lelandus.

Postea cum Ricardo rege Massiliam navigavit, deinde cum aliquot nobilibus ad Acon, ubi anno Domini MCXC. mortuus est.

Anno MCXC°. de insolenti & superbo imperio Gulielmi, episcopi Elyensis, peregrinante Ricardo rege.

Insolens & superbum Gulielmi, episcopi Eliensis, imperium.

Et rex misit in Angliam Gulielmum, Eliensem episcopum, cancellarium suum, ad præparandum sibi & itineri suo necessaria; & volens exaltare illum super omnes, tam clericos quam laicos, regni sui, misit nuntios suos ad Clementem papam,

[a] Præbendis MS.

papam, & efficit adversus eum, quod ille commisit præfato cancellario legatiam totius Angliæ & Scotiæ. Cumque cancellarius ille in Angliam veniret, fecit turrim Londoniarum circumdari fossato profundissimo, sperans quod Tamesis flu: perinde transiret &c. De ejus exactionibus.

Anno MCXCI°.

i. e. regem Cypri. Perfectis igitur omnibus, misit rex Angliæ imperatorem cum custodibus suis Tripolim, & tradidit insulam de Cypre Ricardo de Camvile, & Roberto de Thornham in custodia.

Cypros insula, devicto rege suo, Ricardi imperium agnovit.

Ibidem.

Ricardo Reuel castellum de Oxenford & de LLanstaventun, Gualtero filio Roberti castellum de Eia.

{ LLanstuphandune. Stephanium. }
{ Insula. Eie. }

Ibidem.

Hugo Conventrensis episcopus expulit monachos ejusdem ab ecclesia cathedrali, & instituit in ea monachos seculares.

Monachi Conventuenses claustro suo expulsi.

Anno MCXCVIII°.

Pag. 187.

Gaufridus, filius Petri, justiciarius Angliæ, magno congregato exercitu, profectus est in Walliam ad succurrendum hominibus Gulielmi de Branse, quos Wenhumwin, frater Caduallani, obsederat in castello Matildis, &c.

Castellum Matildis.

Anno MCXCIX°.

Eodem die coronationis suæ rex accinxit Gulielmum Marescallum gladio comitatus de Strigoil.

Gulielmus Marescallus, comes Striguliensis.

Eodem anno extitit in Anglia & in finibus ejus tanta aquarum inundatio, quod pontes, & molendini, & domus asportabantur. Ponte autem de Berwic asportato, cum, ex præcepto Gulielmi, regis Scottorum, comes Patricius, custos de Berwic, & tunc temporis justitiarius totius regni Scottorum, pontem illum de Berwic reædificare vellet, prohibitum est ei ex parte Philippi, Dunelmensis episcopi, ne pontem illum in terra sua firmaret. Pons ille fieri non potuit, nisi firmaretur in terra Dunelmensis episcopi, sicut prius erat. Tandem vero episcopus, consilio Gulielmi de Sutevile, permisit pontem fieri.

Pons Berovicensis.

Ibidem de Suffraganeis archiepiscopi Menevensis.

Et de S. Paterno in Caerdigan (Shyre), quæ sedes, quia parochiani pastorem suum interfecerunt, obsolevit, & Menevensi diœcesi est adunata.

{ LLan Batern Vaur. Paternum sedes episcopalis. }

Roraldus, princeps Gallovidiæ, ſepultus Avonæ Mediterraneæ.

Eodem anno menſe Decembri Roraldus, princeps Galweiæ, obiit in Angl: apud Northampton, & ibi ſepultus in abbatia S. Andreæ.

Anno MCCI°. de Joanne rege.

Haguſtaldunum. Corbrige. Vana ſpes theſauri.

Cumque veniſſet ad Exildeſham, & audiſſet, quod apud Corbrige eſſet theſaurus abſconditus, fecit ibi fodere, ſed nihil inventum eſt præter lapides, ſignatos ære, ferro, & plumbo.

Lelandus.

Hactenus Hovedunus attingens 3um. annum Joannis regis, niſi quis putet, quod in recenſendis Weſtſaxonum regum nominibus, ad quos monarchia Angliæ devenit, tantum ad Henricum primum deſcendat, ideo hiſtoriam Stephani, Henrici 2i. patris, & filii Ricardi, & Joannis regum ab eo non eſſe ſcriptam, ſed à recentiori quopiam annexam. Quod nullo modo veriſimile. Nam phraſis & dictio arguit eſſe Hoveduni opus.

Ex Annalibus incerti autoris, ſed conjunctis cuidam abbreviationi Hoveduni in Mailroſenſi codice.

Dunocaſtrum funditus igne combuſtum. Pag. 188.

Anno Domini MCCIIII. Danecaſtria in vigilia Paſchæ funditus combuſta eſt.

Ex antiquo de legibus Saxonum libro.

Cirlus, id eſt, ruſticus.
Folchemote, id eſt, populi placitum.
Wita, id eſt, forisfactura.

E conſilio Alfredi & Guthormi Daci.

In primis de noſtris Landimeris ſurſum in Tamiſia, & tunc ſuperius in Lygan, & tunc in longum uſque ad exortum ejus, tunc in rectum ad Budefordium, tunc ſurſum in Uſa ad Yetelingaſtreat.
Gafulland, i. e. terra cenſa.
Geneat, id eſt, villanus.
Lahſlite.
Cheriſceat, jus in decimis eccleſiæ ſolvendis.
Æthelſtani decretum plane ſeverum de decimis ſolvendis.
Aliud ibidem capitulum de Æthelſtani eleemoſinis.
Portreve.

Ex Decretis Æthelſtani.

In Cantuaria ſeptem [a] monetaria ſint, regis quatuor, epiſcopi duo, abbatis unum. In Roueceſtria tres, regis duo,

[a] Monetarii *potius legendum. Ita enim in impreſſis. Quid quod &* tres *habeamus mox infra?*

epiſcopi

episcopi unum. In Lundonia octo. In Wintonia VI. In Lewes duo. In Hastingeceſtre I. In Ciceſtra I. In Hamtune ii. In Warham ii. In Dorceſtra I. In Scaſteſbiry ii. In Exonia ii. In aliis Burgis I.

Gemotum, id eſt, placitum.

Fliman, id eſt, fugitivus.

Notum eſt hoc inſtitutum in magna ſynodo apud Grateleiam, cui archiepiſcopus Wulfhelmes interfuit, & omnes ſapientes quos Æthelſtanus rex congregare potuit.

Eſt ibidem capm. de officio episcopi.

Cynedom, i. e. regia dignitas.

Cheorlman.

Æthelſtanus rex conciliorum decreta ſanxivit Exoniæ, Faureſham, & Ƿunresfeld.

Si libera mulier ſit, præcipitetur de clivo, vel ſubmergatur. Pœna furti.
Si ſervus homo ſit, eant LXXX. ſervi & lapident eum.

Bocland, id eſt, terra teſtamentalis.

Ultimum cap: legum Æthelſtani eſt de Ordalio.

Leyland.

Pœna Ordalii erat, ut calcando ferrum ignitum ſe purgarent.

Ex legibus Canuti Daci, Ang: regis.

Vadat ad judicium, quod Anglice dicitur Corſned. Pœna ſacerdotis.

Capm. 16. eſt de ſolvendis decimis.

Mundbreche, id eſt, infractio pacis.

Hamſocna, id eſt, invaſio manſionis.

Foreſtal, id eſt, prohibitio itineris.

Schiremote, id eſt, conventus totius comitatus.

Strecman, id eſt, potens, vel fortis vir.

Tihla, id eſt, accuſatio. Pag. 189.

Papa pro epiſcopo.

Et ipſa perdat etiam naſum & aures. Pœna adulterii.

Cpydeleas, id eſt, inteſtatus.

Bonda, id eſt, pater-familias.

Leges Canuticæ poſtea ab Edouardo, eaſdem confirmante, Edouardinæ dictæ.

Erant etiam in eodem codice leges Henricianæ.

Centuria.

Decania.

Alia enim eſt Weſtſexiæ, alia [a] enim" Merchena, alia Denelaga. Triplex lex.

Interſint epiſcopi, comites, vicedomini, vicarii, centenarii, aldremanni, præfecti, præpoſiti, barones, vavaſores, tungrevi. Qui debeant publicis totius regni conſiliis intereſſe.

[a] Delend.

Chronicon

[a] *Chronicon Fani Neoti incerto autore.*

Anno CCCCLV°. bellum apud Cantiam in loco, qui dicitur Ægelesthep, contra Britones, & regem Britonum Vortegirnum, in quo cecidit Horsa, & frater ejus Hengistus regnum suscepit cum filio Oisc apud Cantuarios.

Baptizatus est apud Dorcacestram à S. Birino episcopo, suscepitque eum de sacro fonte S Osuualdus, Northumbrorum rex.

Anno Domini DCLIIII°. S. Botolphus abbas fabricavit monasterium apud Icanno.

Anno DCCXXVI°. Ine, rex Occidentalium Saxonum, XXXVIII°. anno regni sui [b] post monasterium constructum atque dedicatum apud Glasconiam, regnum reliquit, Romam perrexit, & ibi vitam præsentem honorifice finiens, cœlestem patriam cum Christo regnaturus adiit.

Tempore Brichtrici, regis Westsax.

* Id est, Dacorum.

Anno DCCLXXXVI°. primum tres naves * Normannorum applicuerunt in insula, quæ dicitur Portland.

Anno DCCCLI°. primum hyemaverunt pagani in insula, quæ vocatur Scepeige.

Ibidem.

Et Lundoniam civitatem, quæ est sita in aquilonali ripa Tamensis flu: in confinio Estsaxum & Middelsaxum, sed tamen ad Eastsaxum illa civitas pertinet, [c] depopulati sunt.

Gens namque Occidentalium Saxonum reginam juxta regem sedere non patitur, nec etiam reginam appellare, [d] sed regis conjugem, permittit.

Quod à domino meo Ælfredo, Angulo-Saxonum [e] rege veridico, etiam sæpe mihi referente audivi.

Formidolosus rex, nomine Offa, qui vallum magnum inter Britanniam & Merciam de mari usque ad mare facere imperavit, &c. De Eadburga, Offæ filia, quæ nupsit Beorthrico, Westsax: regi, quæ cum nobilem quendam veneno interfecisset, quia conjugi ter charus erat, etiam maritum, qui easu

a *Ita vocat ipse Lelandus. Primum autem scripserat,* Ex libro annalium au- Asserionis toris incerti nominis, sed quem constat familiarem fuisse Alfredo, sive Aluredo, regi, literatorum omnium Mecænati. *Quas quidem voces postea expunxit. Quin &* Asserionis, *quam supra lineam locatam videmus, est atramenti paullo pallidioris, à propria tamen Lelandi manu. Atqui recte se habebat* Asserionis. *Nam Fragmenta hacce sunt re vera pars ejus Annalium, sicut nos alibi monuimus. Vide Not: ad Ælfredi vitam Spelmannianam, pag. 52. Neque aliter cl. Galeus, qui istos Annales edidit è MS. in nonnullis à Lelandiano discrepante.*
b *Adjeci, cum cl. Galeo, in cujus etiam desiderabatur Codice.* c *Ex impress:*
d *De hac consuetudine vide, si lubet, quæ paullo fusius congessimus in notis ad Ælfredi vitam Spelmannianam, pag. 24.* e Regem *MS.*

ex eodem poculo biberat, sustulit indigna morte. Hinc illa servitus & ignominia uxorum regum Westsaxoniæ. Hinc odiosum Westsax: reginæ nomen. Hæc Eadburga postea ad Carolum Mag: cum maximo thesauro fugiens, profudit omnia; dehinc monacha facta, sed impudica; denique, abjecta religione, stipem passim cum amatore, aut servo, petens, Papiæ misere obiit.

Anno DCCCLVI°. Humberchtus, Orientalium Anglorum episcopus, unxit oleo, consecravitque in regem Eadmundum gloriosissimum, cum gaudio magno & honore maximo, in villa regia, quæ dicitur Burna, quia tunc temporis regalis sedes erat.

Anno DCCCLVII°. Adelwulphus, rex Occidentalium Saxonum, quievit in pace, & sepultus est apud Stenigam. Athelwolphus rex sepultus Steningi.

Regnavit filius ejus Adelbaldus post eum, sed, contra Deum & Christianorum dignitatem, nec non & omnium paganorum consuetudinem [a] thorum patris sui ascendens, Juditham, Caroli, Francorum regis, filiam, cum magna ab omnibus audientibus infamia, in uxorem duxit. Pag. 191.

Anno DCCCLX°. Adelbaldus, Occidentalium Saxonum rex, defunctus est, & in Shireburna sepultus est. Æthelbaldus rex sepultus in Shirburn.

Tempore Adelbrichti regis, fratris Adelbaldi.

Magnus paganorum exercitus de mari adveniens, Wintaniam civitatem hostiliter invadens, depopulatus est.

Anno DCCCLXVI°. Æthelbrichtus obiit, & in Shireburna juxta fratrem suum honorabiliter sepultus requiescit. Cui successit Adheredus, frater ejus.

De S. Ædmundo martyre.

Qui morabatur eo tempore ab urbe longius in villa, quæ lingua eorum Hegilesdune dicitur, à qua & sylva vicina eodem nomine vocatur. Alias Ægilsdun, quod Latine sonat Aquilædunum.

Anno DCCCLXXI°. Adheredus, rex Occid: Sax: viam universitatis adiens, in Winburnan monasterio sepultus est.

De Alfredo, qui successit Adheredo fratri.

Cumque regnaret quasi invitus, uno mense non jam impleto, divino fultus auxilio, contra universum paganorum exercitum in loco, qui dicitur Wiltune (qui est in meridiana ripa Wili flu: de quo flu: tota illa paga nominatur) cum paucis, & nimium inæquali numero, acerrime belligeravit, &cet. Ut paganos primum in fugam verterit, qui, contempta paucitate Alfredini exercitus, ipsum postea ad fugam egerint. [Juxta Saresburie.] [Wilsheir.]

Anno DCCCLXXVI°. paganorum exercitus, nocte clam de Grantebrig exiens, castellum, quod dicitur Waerham, intravit.

[a] Thronum *in Ed. Galeana*.

Eodem

Eodem anno.

Equestris exercitus Dacorum Iscam petit. Nocte quadam, fœdere dirupto, omnes equites, [a] quos habebat, occidentem versus in Domnaniam, ad locum, qui dicitur Anglice Exanceſtre (quæ civitas in orientali ripa flu: Exæ ſita eſt) prope mare meridianum, ibique hyemavit.

Anno DCCCLXXVII°. exercitus paganorum Werham deſerens, partim equitando, partim navigando, pervenerunt ad locum, qui dicitur [b] Snanauuic.

Anno DCCCLXXVIII°. magnus paganorum exercitus, poſt Theophaniam, latenter Cippanham, villam regiam, adiit, quæ eſt ſita in ſiniſtrali parte pagæ Wiltunenſis, in orientali ripa flu: Avon, & ibi hyemavit.

Eodem anno frater Inguari & Healfdene, cum 23[s]. navibus, de Demetica regione, in qua hyemaverat, poſt multas ibi Chriſtianorum ſtrages factas, ad Domnaniam enavigavit, & ibi à miniſtris regis cum mille ducentis perperam agens

alias Tinwith.

Tinwic. occiſus eſt ante arcem Cynuit, in qua arce multi miniſtri regis ſe concluſerant confugii cauſſa.

Diluculo ſuper paganos ex improviſo irrumpunt, & prima hora hoſtes hoſtiliter, cum rege ſuo, maxima ex parte, paucis ad naves per fugam elapſis, proſternunt, ibique acceperunt ſpolia non minima. In quo etiam acceperunt illud vexil-

Raven vexillum Danorum. lum, quod Reaven nominant, &c. Ut ſorores Hynguari hoc vexillum texuerunt.

Anno eodem poſt Paſcha Ælfredus rex cum paucis adju-

Pag. 192. toribus fecit arcem in loco, qui dicitur Ethelingaeige, & de ipſa arce ſemper cum nobilibus vaſſalis Sumerſetenſis pagæ contra paganos infatigabiliter rebellavit. Iterumque in hebdomada 7[a]. poſt Paſcha ad petram Ecgberti, quæ eſt in ori-

el

entali parte ſaltus, qui dicitur Salwud, Latine autem Sylva magna, [c] equitavit", ibique obviaverunt illi omnes accolæ Hamptunenſis pagi.

Exinde caſtra commovens, venit ad locum, qui dicitur Iglea, & ibi una nocte caſtra metatus eſt.

Nocte illa, cum ſe ſopori dediſſet, apparuit ei quædam effigies, ſpetie S. Neoti, quondam ejus familiaris amici, ac propinqui, admonuitque, ut omnem terrorem & metum barbarorum abjiceret.

Mane illuceſcente vexilla commovens inde, ad locum, qui dicitur Æthandune, &c. Quo modo paganorum exercitum

[a] Quos rex habebat, occidit, indeque verſus *&c. in Ed: Gal: rectius.* Profectus eſt *tamen ſubintelligi debent. Ne plura hic loci dicam effecit nota noſtra ad Ælfredi vitam Spelmannianam, pag. 49. quam videſis.* [b] *Vide notam noſtram ad vitæ prædictæ pag. 52.* [c] *Ex Ed. Galeana.*

fuderit,

fuderit, fugaveritque ad arcem; quam tamen non per nomen vocat, ita ut dubium sit an arx illa apud Ætandun fuerit; utque pagani obsessi in arce tales pacis conditiones Ælfredo obtulerint, quales ille optasset.

Nam post tres hebdomadas Gutran, paganorum rex, cum 30[a]. electiss: de suo exercitu viris ad Ælfredum regem prope Æthelingeie in loco, qui dicitur Alre, pervenit, quem Alfredus rex in filium adoptionis sibi suscipiens de fonte sacro baptismatis elevavit. Cujus chrismatis solutio octavo die in villa regia, quæ dicitur Wedmore, fuit. Alre.

Eodem anno [a] præfatus paganorum exercitus de Cyppenham, ut promiserat, consurgens, Cyrencestriam adiit, quæ est in meridiana parte Wicciorum sita. Cypenham.

Eodem anno mag: paganorum exercitus de ultra-marinis partibus venit navigans in Tamensem flu: & adunatus est superiori exercitui, sed hyemavit in loco qui dicitur Fullanham.

Anno DCCCLXXX°. paganorum exercitus Cirencestre deserens, ad orientales Anglos perrexit, ipsamque regionem dividens cœpit inhabitare.

Anno DCCCLXXXVI°. Alfredus rex, post incendia urbium, stragesque populorum, Londoniam honorifice restauravit, & [b] habitalem fecit, quam genero suo Adheredo, Merciorum comiti, commendavit servandam.

Anno DCCCXC°. Guthran, rex paganorum, qui & Athelstanus, nomen in baptismo suscepit. Qui primus apud Orientales Anglos regnavit post passionem S. Eadmundi, ipsamque regionem divisit, coluit, & primus inhabitavit. Mortuus est itaque anno 14°. postquam baptismum suscepit, mausoleatusque in villa regia, quæ vocatur Headlege, apud Orientales Anglos. Polyd: pernegat Guthran regnasse apud Orient: Anglos. Guthran sepultus apud Headlege.

Anno DCCCXCII°. magnus paganorum exercitus venit de orientali regno Francorum usque ad Bononiam, indeque cum alias CCL. CCCL. navibus in ostium Limene flu: & ibi non longe à flu: in loco, qui dicitur Apuldran, fecerunt castellum firmissimum. Limene flumen currit de Sylva magna, quæ vocata est Andreadeswalde, quæ sylva habet spatium in longitudine ab oriente in occidentem milliaria CXX. & eo amplius, in latitudine triginta. Limen flu: Andredesuuald sylva.

Eodem anno Hastingus venit cum LXXX. navibus in ostium Tamensis flu: fecitque sibi firmissimum oppidum apud Middeltunam, in australi ripa Tamensis flu: Non multo post fecit aliud in aquilonari parte Tamensis, in loco qui dicitur Beanfleat. Pag. 193. Hastingi adventus. Mediodunum. Beanfleat.

a *Anno videlicet* DCCCLXXIX°. b Habitabilem *in Ed. Gal.*

i. e. Dacos

Fearnham.

Hoc anno Alfredus rex pugnavit contra Nortmannos in loco qui dicitur Fearnham, qui eos occidit, & regem eorum sauciavit atque fugavit.

Beanflutense castellum demolitum. Hastingi uxor capta.

Interea, ex præcepto regis Alfredi, Adhered, comes Merciorum, una cum civibus Londoniæ, & aliis innumeris bellatoribus prudentissimis, venit usque Beanfletam, munitionemque paganorum obsedit, fregit, atque innumera ibidem spolia accepit. In quibus etiam uxor Hastingi cum duobus filiis ad Londoniam est adducta, & regi Alfredo præsentata.

Beanflutum reparatum. Scobrige.

Post autem Hastingus iterum veniens Beanfletam, reparavit ibidem castellum, quod fractum fuerat. Denique perrexit ad Scobrige, & ibi construxit munitionem validissimam, conjunctusque est ei exercitus ille, qui apud Apuldran sedit, &c. Quo pacto Dani prædas egerint usque ad ripam Sabrinæ.

din din

Buttingodunum. Victoria Adheredi, comitis Merciorum.

Ibi apud Buttingatunam munitissimum oppidum fecerunt.

Dani vero in fugam versi sunt. Nam fame coacti, relicto oppido, pugnabant. Ad Estsexiam redierunt, unde venerunt.

Meresige, insula Ostrosaxonum.

Anno DCCCXCIIII°. præfatus exercitus paganorum hyemavit in insula, quæ vocata est Meresige.

Alfredi mors.

Anno Domini DCCCC. Alfredus veridicus, vir in bello per omnia strenuissimus, rex occidentalium Saxonum nobilissimus, prudens vero & religiosus, atque sapientissimus, cum magno suorum dolore viam universitatis adiit die [a] septima Cal: Novembris, anno regni sui XXIX°, & dimidio; anno vero ætatis suæ LI°. Indictione 3ª.

Alfredus sepultus in mausoléo porphyretico Ventæ.

Qui apud Wintoniam, civitatem regalem, decenter & regali honore est sepultus, in ecclesia S. Petri, mausoléumque ipsius constat factum de marmore porphyretico pretiosissimo.

Æthelingense monasterium. Joannes abbas.

Duo monasteria construere imperavit, unum monachorum in loco, qui dicitur Ethelingei, in quo constituit Joannem abbatem, religiosum virum de genere antiquorum Saxonum.

Sceptoniense monast: opus Alfredi. Æthelgeva, filia Alfredi, abbas.

Aliud quoque monasterium juxta orientalem portam Sceaphtesburch, habitationi monialium habile, idem rex ædificare imperavit, in quo propriam filiam suam Æthelgevam, devotam deo virginem, abbatissam constituit.

Alfredus librorum studiosus. Leges Alfredinæ.

Libros ante se die & nocte, quandocunque ullam haberet licentiam, Anglicos imperabat recitare, in quibus jussu regis præfati fuerunt scripta justa judicia inter potentes & impotentes, & alia multa utilia tam clero quam plebi.

a Quinta al. De morte Ælfredi vide notas nostras ad Spelmannianam vitam Ælfr. pag. 216.

Eodem

Eodem anno filius ejus Eaduuardus unctus est in regem. Eaduardus, Alfredi filius, rex.

Anno DCCCCII°. S. Grimbaldus sacerdos transiit. Grimbaldus.

Anno DCCCCIIII°. Alchsuuitha regina, mater regis Eaduuardi, decessit. Alchsuuitha, Eduardi mater.

Anno DCCCCX°. bellum apud Wodnesfeldam, in quo ceciderunt Eouuilsus & Healfdena, reges paganorum, & multi alii primates paganorum.

Anno DCCCCXII°. Eaduardus rex jussit ædificare urbem aquilonarem apud Heorthfordam inter flumina, quæ nuncupata sunt Memeran, & Beneficiam, & Lygean, circa festivitatem S. Martini. Pag. 194. Lygan flu;

Circa quoque festivitatem S. Joannis Baptistæ præcepit construere urbem apud Wittham. Item ipso anno apud Heorthfordam in australi parte Lugean flu:

Ex Chronico quodam Vilodunensi, Anglicis rithmis scripto, incerto tamen autore, hæc quæ sequuntur, me interprete, decerpta sunt. Pag. 195.

Ecbertus, rex Westsaxonum, frequenter egit [a] A Severiæ.

S. Alburga, soror Ecberti regis, nata Viloduni.

Atwulphus rex, Ecberti filius secundus, fundator Vilodunensis monasterii.

Atwulphus rex, salutata Roma, per Galliam domum rediens, filiam Caroli in uxorem accepit.

Ethelbald, Atwulphi filius, Shiroburnæ sepultus.

Ethelbright rex sepultus apud Twinburne, & hic fuit 3[s]. fundator Vilodunensis monasterii.

Wulstanus, comes Vilodunensis, contra Ethelmund, regem Merciorum, pugnans vicit, graviss: tamen vulneribus acceptis, ex quibus ante annum periit. Hic quandam antiquam ecclesiam S. Mariæ Viloduni reparavit, antea per Danos tantum non destructam, instituitque in ea collegium sacerdotum, qui preces & pro Alquimondo patre suo, crudeliter ab Ethelmundo, Merciorum rege, interfecto, & pro se assidue funderent. Mortuo postea Wulstano comite, uxor ejus Alburga, soror Ecberti, [b] regis Visisaxonum, obtinuit à fratre, ut monasterium ibidem fieret sacrarum virginum, cujus primus fundator idem Ecbertus dictus. Prope hoc monasterium erant Wulstani comitis ædes, regioque civitatis, in qua monasterium conditum fuit, Kinggesbyri dicebatur, quod nomen vel hodie servat. Fundatum vero fuit monasterium anno D. 800, eranque duodecim sacræ virgines, præter præsidem.

a *Sic, cum inductionis nota, verbum unum aut alterum* (vitam *forsan, aut quid simile*) *desiderari indicante.* b Regi MS.

Alfredus vicit Danos cruentiss: pugna, quingentis à Viloduno passibus, in loco, vulgo Wascheforne dicto.

Ælfled, puellula trium annorum, temere a nutrice in balneo relicta, quæ fugerat propter metum & strepitum pugnantium, periit, & sepulta fuit in monasterio S. Mariæ Viloduni.

Alfredus rex, devictis Danis, motu uxoris suæ Egwinæ condidit novum monasterium Viloduni, eo loco, ubi ipse prius habitaverat, & duodecim sacras virgines curæ Radegundis abbatis tradidit, transtulitque tredecim virgines monasterii S. Mariæ in suum. Ita erant numero viginti & sex. Absolvit ecclesiam novam cum officinis duobus annis, quam dedicavit D. Mariæ, & Sancto Barptolemæo.

Alfredus condidit monasterium de Sceaftesbyri in gratiam Ethelgaræ, filiæ suæ.

Edgarus rex nomine filiæ suæ Edithæ, ex Wultrilde concubina genitæ, auxit monasterium Vilodunense.

Hæc cum adolevisset, curante patre, gubernationem accepit trium monasteriorum, scilicet Vilodunensis, Berecingensis, Simenorum & Mariani quod est Ventæ Belgarum.

Pag. 196. *Ex primo libro Eadmeri, monachi Cantuar:*

Hic ergo Lanfrancus, cum Cantuariam primo venisset, & ecclesiam Salvatoris, quam regere susceperat, incendio atque ruinis pene nihilifactam invenisset, mente consternatus est. Sed cum magnitudo mali illum cogeret desperare, rediit in se, animique fortitudine fretus, sua commoditate posthabita, domos ad opus monachorum necessarias citato opere consummavit, quibus per plures annos usi sunt: [a] adaucto eorum conventu, parvæ admodum visæ sunt. Destructis itaque illis, alias, decore & magnitudine prioribus multum præstantes, ædificavit. Ædificavit & curiam sibi; ecclesiam præterea, quam spatio septem annorum à fundamentis ferme totam perfectam reddidit.

Quid referam de abbatia S. Albani, quam, intus & extra ad nihilum fere devolutam, ipse, ut suam, instituto ei bonæ memoriæ Paulo abbate, à fundamentis reædificavit, & intus magna religione, foris multarum rerum donatione, auxit, honestavit, ditavit?

In episcopatu Rofensi non multo plures quam quattuor Canonicos, & ipsos ærumnosam vitam agentes sub Siuuordo episcopo, reperit, qui episcopus ubi cum Ernusto, quem ei successorem Lanfrancus statuerat, præsenti vitæ sublatus est, monachus piæ recordationis, Gundulphus nomine, ab eodem

[a] An, at aucto?

ibi subrogatus episcopus est. Per hunc vetustam episcopatus ecclesiam cum fabrica adjacente subvertit, & nova quæque extruxit. Clericos, qui illhic, sicut diximus, agebant, aut in eodem loco ad religionis culmen erexit, aut, datis aliis rebus, de quibus abundantius solito victum & vestitum haberent, in alia loca mutavit. Sedem etenim episcopalem monachici ordinis cultu instituit, ac delegatis terris & aliis, quæ sustentationi illhic servientium deo competebant, divitem de paupere, sublimem de humili, sicut in præsenti habetur, effecit.

Sed quod de pauperibus [a] foris muros civitatis Cantuariæ fecit, prætermittendum mihi in hoc opere fore non arbitror. Extra aquilonalem denique portam urbis illius lapideam domum decentem & amplam construxit, & ei pro diversis necessitudinibus hominum & commoditatibus [b] habitacula plura" cum spatiosa curte adjecit. Hoc palatium in duo divisit; viros videlicet, variis infirmitatum qualitatibus pressos, uni, parti vero alteri feminas, se male habentes, instituens. Ordinavit etiam eis de suo vestitum & victum quotidianum, ministros quoque ac custodes.

Ex altera vero parte viæ ecclesiam in honorem beati Gregorii papæ composuit; in qua Canonicos posuit, qui regulariter viverent, & præfatis infirmis, quæ saluti animarum suarum congruerent, cum sepultura ministrarent.

Remotius vero quam à boreali ab occidentali porta civitatis ligneas domus in devexo montis latere fabricans, eas ad opus leprosorum delegavit. Pag. 197.

i, e. ut privilegiorum chartas repararet.

Qui eo quidem magis in istis laboravit, quod antiqua ipsius ecclesiæ privilegia in ea conflagratione, quæ eandem ecclesiam 3 ᵗ. ante sui introitus annum consumpsit, pene omnia interierant.

Ecclesia S. Salvatoris ter ante tempore Lanfranci conflagravit. Conventus principum pro querelis, à Lanfranco de jure eccl: suæ adductis.

Disposito itaque apud Pinden(ne) conventu principum, &c.

Nam mox, ut alia, quæ perperam gessit, [c] omittam", ipsam totius Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ, necne adjacentium insularum [d] matrem", ecclesiam scilicet Cantuar: invasit.

sub: Gul: Rufus.

Quarto inter hæc anno Hugo, comes Cestrensis, volens in sua quadam ecclesia monachorum abbatiam instituere, missis Beccum nuntiis, rogavit abbatem Anselmum Angliam venire, locum inspicere, eumque per monachos suos regulari conversatione informare. Anselmi adventus.

Profectus igitur mare transit, & Dofris appulsus est. Dofris portus.

a Foras *al.* b *Ex Ed: Seldeniana.* c *Ex Ed: Seld.* d *Ex Ed: Seld.*

E libro

E libro 2.

Samuel monachus in episcopum Dublin: electus.

Hic, defuncto bonæ memoriæ Donato, Dublinæ civitatis episcopo, à rege Hiberniæ, Murierdach nomine, necne à clero & populo in episcopum civitatis electus est, atque ad Anselmum, juxta morem antiquum, sacrandus cum communi decreto directus.

Pontifex Ro: Anselmi exulis opem contra Græcos petit.

"Ascende usque ad nos, & pugnans pro matre tua & no-"stra adjuva nos, cui suam vides integritatem Græcos istos "conari adimere, & nos in id ipsum nefas, si facultas eis "tribuitur, præcipitare. Succurre igitur, quasi vere pro hoc "à deo missus huc."

Recordatus sum verborum, quæ puer à senioribus nostræ ecclesiæ, Eduuio scilicet magnifico viro, Blachemanno, atque Farmanno, aliisque non nullis olim audieram.

Pontifex Beneventanus brachium S. Bartolemæi apostoli in Britanniam adduxit.

Veniens igitur Cantuariam, cum brachio ipso, prout rex (Canutus) & regina (Emma) dictaverant, decenter susceptus.

Siquidem illa die (i. e. 2[a]. Aug.) mane pransus in sylvam venatum [a] ivit, ibique sagitta in corde percusus.

E libro tertio.

Mathildis, filia Malcholmi, nobiliss: regis Scotorum, & Margaritæ, quæ scitur exorta de semine regum Anglorum, nupsit Henrico, regi Anglorum.

Verba Mathildis.

Mathildis coacta velum induit Viloduni.

"Isto, nec alio modo, teste conscientia mea, velata fui."

Eodem anno venit in Angliam Guido, archiepiscopus Viennensis, functus, ut dicebat, legatione totius Britan: ex præcepto & autoritate, ut dicebat, apostolicæ sedis, quod per Angliam auditum omnibus in admirationem venit. Inauditum scilicet in Britan: cuncti scientes, quemlibet hominem super se vices apostolicas gerere, nisi solum archiepiscopum Cantuar:

Pag. 198.

Quapropter sicut venit, ita reversus est, à nemine pro legato susceptus, nec in aliquo legati officio functus.

E libro 4.

In consilio Londoniensi societas mulierum, ut in superioribus diximus, omnibus presbyteris & canonicis Angliæ interdicta est.

Archiepiscopus Cantuar: primas est totius Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, & insularum adjacentium.

Lelandus.

Anselmus Henrico regi obstitit, ne nova sedes episcopalis fieret in Hely insula sine consensu episcopi Ro.

[a] *Gulielmus nempe Rufus.*

In

In majori ecclesia ad caput venerandæ memoriæ Lanfranci prædecessoris sui honorifice sepultus. Sepultura Anselmi.

E libro 5.

Si Anglus erat, nulla virtus, ut honore aliquo dignus judicaretur, eum poterat adjuvare. Angli à Nortmannis contempti.

Lelandus.

Narrat de miro aquarum defectu in Tamesi prope Londinum, in Medeuuege prope Rosam, & in flu: de Gernemuth, & in aliis flu: per Angliam.

Defuncta siquidem est apud Westmonasterium Cal: Maii, & in ipso monasterio decenter sepulta. Obitus & sepultura Mathildis, Angl: reginæ.

E libro 6. quem vix ad numerum quinque pagellarum produxit.

Radulphus, archiepiscopus Cantuar: obiit 13. Cal: Novembr: & in medio aulæ majoris ecclesiæ decenter sepultus.

E prologo historiæ Aluredi, thesaurarii Beverlacensis ecclesiæ. Pag. 199.

Aggressus sum itaque laborem, mihi quidem difficilem, fastidiosis fortasse despicabilem, sed studioso, ut reor, non inutilem. Quia, quæ sparsim in plurimorum leguntur scriptis, à prima habitatione Britanniæ usque ad Normannorum tempora, per annos amplius quàm duo millia, in hoc opusculo, quasi in brevi tabella, depicta, studiosus lector agnoscere, & diversorum temporum gesta, lectione capitulatim distincta, poterit invenire. Lelandus. Atque hîc quidem finis prologi erat.

Civitas apparet, quæ dicitur Portus Rutupi. [Sandwich.]

Man vero, vel Euboniam, sive Mevanias insulas, quæ in umbilico maris inter Hiberniam & Britanniam sitæ sunt, Edwinus, primus Northumbrorum rex Christianus, Anglorum subjecit imperio.

Antiquitus in proverbio dicebatur, quando de regibus & judicibus Britanniæ sermo fiebat: "Judicabat Britannia cum "tribus insulis."

Hetichus philosophus gentem Britannicam imperitissimam appellavit, horroris nimii, sectantes artes multas ex ingenio maximo. Terrarum metalla ibi inveniri narrat, auri, argenti, aurichalci, stanni magnitudinem ac ferri, multasque alias adinventiones, quæ investigabiles sunt aliis gentibus.

Lelandus.

Nomina civitatum, quæ Aluredus Britannice citat, adeo conspirant cum catalogo Henrici Huntingdunensis, ut verisimile sit, Henricum ab Aluredo mutuo sumpsisse.

Additur his & nostro tempore sexta natio, id est, Flandrenses, qui de patria sua venientes, in regione Mailros, in confinio

confinio Gualliarum, jubente rege Henrico, habitationem acceperunt, qui hucusque in insulam catervatim confluentes, nec minus quam indigenæ armis & militia potentes, magnam sibi jam in [a] ea partem sub Normannis militantes acquisiverunt: quorum crebra in insulam confluentia, & inter Normannos habitatio, quousque procedat, sequens ætas videbit.

Lelandus.

Omnia, quæ fere scribit Aluredus de regibus Britan: usque ad Saxonum adventum, è Galfredi historia, suppresso tamen omnino ejus nomine, desumpta sunt.

In capo. de Dunuallone hæc de 4. viis pub: quæ in Galfredo non comparent, scribit.

Viæ publicæ. Primus callis est ab oriente in occidentem, & vocatur Ycenild. Secundus est ab austro in aquilonem, & vocatur Ermingestreate. Tertius est ex transverso à Dorobernia in Cestrum, scilicet ab Euroaustro in Zephyrum septentrionalem, & vocatur Wadelingstreate. Quartus major ceteris incipit in Catenesse, & desinit in Totenesse, scilicet à principio Cornwaliæ usque in finem Scotiæ; & hic callis vadit ex transverso à Zephyro australi in Eurum septentrionalem, & vocatur Fossa, tenditque per Lincolniam.

Pag. 200. *In peroratione historiæ regum Britan: sic scribit:*

sup: regibus

De quibus non parva parvitatem meam meditatio vexat, quid caussæ extiterit, quod de inclyto rege Arturo nihil Romana, nihil Anglorum historia meminerit. (Arturius.)

Et post eum filius suus Oeric, cog: Oesc, à quo reges Cantuar: Oeschingæ dicti sunt.

Ab Anglis Anglia nomen sumpsit.

Et eorum filia fuit S. Ethelberga, S. Edwini, regis Northumbriæ, regina, quæ monasterium in loco, qui dicitur Lymene, construxit, & ibi requiescit. (Limene.)

sup: Edelbaldo

Emma, regis Francorum filia, genuit ei S. Enswidam, quæ in Folchestane requiescit; & regulum Eormenredum, patrem S. Eormenburgæ, reginæ Westanglorum; & S. Ermenburgam, S. Etheldridam, S. Ermengidam; & sanctos martyres Ethelredum atque Ethelbertum, quos Thunor præpositus martyrizavit.

sup: Ercomberti.

Hujus regina S. Sexburga, Annæ, regis Orientalium Anglorum, filia, monasterium in Scepege construxit. (Shepege monaster:)

Cui frater suus Uuicthredus succedens ecclesiam S. Martini in Dovera construxit.

[a] Eam *MS. cum asterisco scilicet sub* m.

Nomina

Nomina regum Cantianorum.

Edelbertus, Edelbaldus, Erconbertus, Ecbrictus, Lotherus, Edricus (*a*), Uuicthredus, Edelbrictus, Edbertus, Cuthredus, Baldredus. Polydorus adjecit Ethelwolphum regem ultimum.
ber qui & Pren.

(*a*) Huntendunus hic addit Aidredum & Wibehardum.

Polydorus.

Hengistus 1.

Osca 2.

Otha 3.

Chronicon Cantuar:

Rex Cantuar: Ermenricus 4[t]. cui successit Ethelbertus.

Polydorus numerat,

Edbertum,

Ethelbertum,

Alricum, filios Uuicthredi, quos adfirmat omnes post patrem regnasse. Quære igitur num Edbertus præcesserit Ethelbertum, & num Alricus regnarit? Addit Alrico Edbertum, sive Ethelbertum, & sic numerat octodecim reges Cantiorum.

De regibus Orientalium Anglorum proximis à Cantianis.

Refert genus Reodwaldi ad Woden usque.

sup: Annas rex.

Qui de regina sua Ereswida, sorore S. Hildæ abbatissæ, duos filios genuit, Adulphum & Alfwoldum.
a

Nomina regum Orientalium Anglorum.

filius Triclæ C Eruualdus

Reodwaldus, Eorpwaldus, Sigbertus,
nas a
Egricus, Anna, Adelherus, Adelwoldus,
Poly: Elwoldus. nas
Adulphus, Alfwoldus, Beorna, (1) E-
alias Athelbertus.
thelredus, Egelbrictus, (*a*) Edmundus,
qui & Athelstan.
(*b*) Guthurn, (2) Eoric.

(*a*) Interregnum Orient: Angl.

(*b*) Polyd. fol. 101. addita nescio qua caussa Guthran expungit.

Wlfa. Chron: Cantuar:

Uffa primus rex Estangliæ, cui successit Ticla, alias Ticulus.

(1) Maritus S. Leofrunæ.

(2) Chron: Cant:

Post Guthran Hasteine regnavit in Estanglia. Quo mortuo Eoricus regnum invasit.

De regibus Orientalium Saxonum.

Quorum reges aliis fere semper parebant regibus; frequentius tamen ac diutius regibus Mercensibus.

Repetit Saberti genus ab Woden, deinde regum Orientalium Sax: nomina recenset.

Chron: Cantuar:

Orientalium Saxonum pri-
E Erchenpinus
mus rex fuit Arkwinus, secun-
a
dus Sledda, 3[s]. Sabertus.

Sexredus
Sewardus } filii Saberti.
Sigbertus

i Poly: Serredius i
Sabertus, Sexredus, vel Sewardus,
u
Sigebertus, (1) Sigebertus, Swithelmus, (2) Sebbi, & Sighere; Sebbi, (3) Sig-
Sigerii regis filius Sut
hardus, Offa, (4) Selredus, Swictredus, Sigericus, Segeredus, Guthrun.

(1) Cog: Parvus, Seuardi filius.

(2) Chron: Cant: Sebbi regnavit una cum Sigher, quo mortuo Sebbi solus regnavit.

(3) Chron: Cant: Post quem filii ejus Sighardus & Suefredus regnaverunt. Post quorum mortem Offa, Sigheri regis filius.

(4) Poly: Colredus.

De regibus Merciorum, ubi Pendæ genus repetit ab Woden, superaddens regum Merc: nomina.

Hic primus Merciorum regum lavachrum regenerationis accepit, &, filiam Ercomberti, regis Cantuar: ac reginæ illius S. Sexburgæ, S. Ermenildam in conjugem accepit, & ex illa genuit Cenredum, & Wereburgam virginem sanctiss: Germanus vero ipsius Westanhetanorum rex Sanctus Merewaldus filiam Ermenredi regis, fratris ejusdem Ercomberti regis, S. Ermenburgam matrimonio sibi copulavit; & ex ea tres filias, S. videlicet Milburgam, S. Mildridam, S. Mildgidam, & unum filium Sanctum Merewinum, genuit.

Quorum sororem Chineburgam rex Northumbrorum Alfrid duxit uxorem, quæ, connubio carnalis copulæ pro dei amore relicto, in monasterio, quod fratres sui Wulpherus & Edelredus construxerunt, & ab ipsius nomine Chineburgæ castrum vocatur, monialis efficitur.

Pag. 201. *De Burheredo, rege Merciorum.*

Qui mox Romam adiit, ubi non diu vivens defunctus est, & in schola Saxonum in ecclesia S. Mariæ sepultus requiescit.

Polyd:

avus. pater.
Crida. Vibbas. Cearlus.

(1) Polydorus Peadam, filiorum Pendæ natu max: substituit, sed tanquam beneficiarium Meridionalium Merciorum.

(a) Construxit monast: Croyland.

(2) Kenulphus genus suum ad Pendam referebat.

Nomina regum Merciorum.

Penda, quorundam judicio, i. e. Merc: rex,
Penda (1), Wulferus, Ethelredus,
Vibbæ filius
Chenredus, Ceolredus, (a) Edelbaldus,
alias Egbertus & Egfredus.
Beornredus, Offa, Regferthus, (2) Kenulphus, Kenelmus, Ceolwulphus,
Bernulphus. Poly: Ludicenus.
Beornwulfus, Ludecan, Wiglafus, Be-
Poly: Bertulphus. thredus.
orctulfus, Burheredus, Ceolwulfus.

De regibus Northumbrorum, & primo de regibus Berniciorum.

Repetit Idæ genus ab Woden.

Sup: Edelfrido.

Cui regina ſua Acha, regis Ellæ filia, peperit ſex filios, Eanfridum, Oſlaf, Oſlac, S. Oſwaldum regem, Offam, Oſwidum, & filiam unam S. Ebbam abbatiſſam.

Polyd: numerat Eanfridum inter reges Berniciorum; ſed ejus regnum breve fuit.

Quærenda certiora de regibus Berniciorum.

Nomina regum.

Ida filius Eopæ reg: annis 12. 7. 5.
Ida (*a*), c Adda, Clappa,
alias Fretulfus.
1. 7. 7.
Teodulphus, Freodulfus, Theoderi-
A 5. 24.
cus, (*b*) Edelricus, Ethelfridus.

(*a*) Henr: Huntingdon ponit Ellam 2. loco.

(*b*) Ex Chronico Cantuar: monaſter: Chriſti.

Ethelricus duobus vivente Ella; quo mortuo, & filio ejus Edwino 3. anno ſuæ ætatis regno expulſo ad Orient: Angl: regem Redoualdum, idem Athelricus ſuper ambas provincias quinque annis regnavit.

De regibus Deirorum.

Repetit Ellæ genus ab Woden.

Qui anno regni ſui nono, relicto imperio, monachus factus, & regni regimen patrueli ſuo Eadberto, Eatæ filio, relinquens, Lindisfarnenſium extitit epiſcopus.

Sed & Eadbertus anno 19. regni ſui monachus efficitur.

Nomina regum Deirorum.

filius Yffi.
Elle, Edelric, Edelfrid, Edwinus (*c*),
Ethelfridi filius *
*
Oſwaldus, Oſwius, Ecfridus, Alfridus, Oſredus, Chenredus, Oſricus, Ceolwul-
Egbertus. Oſulphus.
phus, Eadbertus, Oſwulfus, Mol, qui & Edelwoldus, Alcredus, Edelredus, qui & Ethelbrictus, Alwoldus, Oſredus,
*
idem cum priore.
Edelbrict (*d*), Oſbaldus, Eardulfus, Oſ-
* Dani fuerunt.
brict, & Elle, Aldene & Eowils,
Regnoldus.
Raghaldus, Sictricus, Guthfertus.

(*c*) Chron: Cantuar: Edwino in regnum ſucceſſit Oſricus patruelis ſuus, quem etiam interfecit Cedwalla, cui ſucceſſit Oſwaldus, frater ejus. Poſt mortem S. Oſwaldi Oſwine de ſemine regio ſuſcepit regimen regni Deirorum, qui juſſione regis Oſwi interfectus eſt, cui ſucceſſit Oideuald filius.

(*d*) Hic recepit reg:

Lelandus.

Paulo inferius in eodem Chron: Ecfridus filius Oſwi rex deſignatur.

De regibus Westsaxonum.

Repetit genus Cerdicii ab Woden.

Sup: Cedwallam

Post illum regnavit S. Ine, qui Glesconiam condidit.

Nomina & numerus regum Westsaxonum fere conveniunt cum catalogo Hoveduni, qui multa in suam ex Aluredo historiam transtulit.

Ethelbaldus rex Shireburnæ sepultus.

Ethelbertus rex Shireburnæ sepultus.

Sup: Alfridus.

Hic magno nobilium numero constipatus à patre suo Atulpho Romam mittitur.

Cui regina sua Alswida duos filios, Edwardum & Agelwardum, & tres filias, Agelfledam, Merciorum dominam, Adelgevam sanctimonialem, & Alfridam peperit.

Lincolnshire, cujus caput est Nicolia.

Anno D. 813.

Inde recedentes Anno sequenti, portum Ecfridi regis vastantes, monasterium ad ostium Doni amnis prædaverunt, sed non impune. Donus flu:

Anno D. 854.

Alcher, comes Cantiæ. Alcher comes cum Cantuar: & Wada dux cum Sudreis

Danos

acre bellum inierunt contra paganos in insula Thenet. Lelandus. Uterque Angl: dux ibi periit.

sup: Dani.

In Scepege, i. e. in ins: ovium, hyemaverunt.

Vallum à Danis prope Radingum factum. Aliis vallum inter duo flu: Tamesin & Kenetam facientibus.

Edredus rex apud Wynburnhamminstre sepultus.

Pag. 202. Rex autem Merc; Bugredus Romam perrexit, ibique moriens, sepultus est in ecclesia S. Mariæ apud Englisch scholam.

sup: Dacicorum.

a : Anno vero sequenti exercitus trium regum venit ad castellum Warham, & intravit in illud.

Sceaftesbyri ex fundatione Alfredi.

Anno D. 896. pagani naves suas per Tamensem & Lygeam sursum traxerunt.

: In Northumbriam quoque exercitum Merciorum misit, ut urbem Mancestriam restaurarent, & fortes milites in ea collocarent.

Egbertus, & qui secuti sunt ad tempora Ethelstani, quasi metatores & paratores monarchiæ erant.

a *Sic, cum colo, tam ad hunc locum, quam ad locum paullo inferiorem.*

Edredus

Edredus à beato Dunſtano Wintoniæ ſepultus.

Edwius rex, alias Edwinus, Wintoniæ ſepultus.

Autor mentionem facit de ſuperbo Edgari remigio, quem Hovedunus ſecutus eſt.

Item mentionem facit de monaſteriis ab Edgaro conditis & reparatis.

Circiter 4. annum Gul: Mag: Tunc & eccleſiam S. Petri in Wermuthe flamma [a] ſuorum ipſo inſpectante conſumpſit.

Eccleſia S. Pauli in Girwi flammis conſumpta.

Eccleſia S. Petri in Wermuth à Malcolino Scotto flammis tradita.

Bedæ monaſterium violentia Gul: Mag: conflagravit.

Robertus, Gul: Mag: filius.

Reverſus, Caſtellum Novum ſuper Tine condidit.

Anno 6. regni ſui Gul: Rufus civitatem, quæ Britannice vocatur Cairluel, Latine Lugubalia, reſtauravit, & in ea caſtellum condidit. Lelandus. Ducentis annis poſt calamitatem à Danis acceptam deſerta manſit Mevania, quæ conſuete vocatur Man.

Richardus junior natu, & Gul: Rufus fratres perierunt in nova foreſta, & alter etiam Richardus, Rodberti, Normannorum comitis, filius, ibidem periit.

Anno 21. Henrici primi.

Hoc anno rex Henricus, Northumbranas intrans regiones, ab Eboraco divertit ad mare occidentale, conſideraturus civitatem antiquam, quæ Britannice dicitur Cairluel, Latine Lugubalia, quam, data pecunia, caſtello & turribus præcepit muniri. Hæc pugnant cum prioribus.

Lelandus. Autor multa & eleganter ſcribit de comitibus Northumbriæ in Gul: Notho, quæ forſitan Hovedunus in ſuam tranſtulit hiſtoriam.

Nomina comitum Northumbriæ è Gul: Notho Aluredi.

Oſulphus (1), Walthevus, Uctredus, Edulfus-Cudel, Aldredus, Edulphus, Siwardus, Tofti, Morcharus, * Oſulphus, Copſius, Coſpatritius, Walthevus, Walcherus epiſcopus, Albricus, Rodbertus de Mulbreio, quo capto, ceſſavit comitatus adminiſtrari à comitibus, & ex tunc in manu regum, ſcilicet Gul: Mag: Gul: Junioris, & Henrici manſit.

* partem tantum tenuit Northumbr:

(1) Hovedunus addit Oſlacum ſocium in comitatu Oſulpho.

Hovedunus in Coſpatritio facit mentionem Roberti Cumyn, comitis Northumbr;

Aluredus deduxit hiſtoriam ſuam uſque ad 29m. annum Henrici primi.

a Sic.

Joannes

Pag. 203. *Joannes Severianus scripsit octo libros de nugis curialium, & vestigiis philosophorum. Titulus librorum esse Polycraticus.*

Ex carminibus quæ primo Polycratici libro præfixit.

Hinc suspicor, dedicatum fuisse opus Thomæ Beketo, qui postea archiepiscopus Cant: fuit.

Quæsitus regni tibi cancellarius Angli
Primus solicita mente petendus erit.

Ex prologo primi libri.

Dum tamen Tolosam cingitis ista aggressus sum, & me curialibus nugis ademi.

Ex 6°. cap°. 6i. libri.

Nivicollini Britones irruunt, & jam protendunt terminos suos.

Haraldi laus ibidem.

Laus Haraldi. Vir quidem armis strenuus, & laudabilium operum fulgens insignibus, & qui tam suam, quam suorum, posset apud posteros gloriam dilatare, nisi meritorum titulos, nequitiam patris imitans, perfide præsumpto regno decoloraret.

Cum ergo gentis [a] cognosceret" levitatem, quasi pari certamine militiam eligens expeditam, cum eis censuit congrediendum, levem exercens armaturam, perornatus incedens, fasciis pectus, & præduro tectus corio, missilibus eorum leva objectans ancilia, & in eos contorquens nunc spicula, nunc mucronem exercens, sic fugientium vestigiis inhæsit, ut premeretur pede pes, & cuspide cuspis, & umbo umbone repelleretur.

Nivium itaque collem ingressus, vastavit omnia, & expeditione in biennium prorogata, reges cepit, & [b] capita" eorum regi, qui eum miserat, præsentavit, & usque ad miserationem parvulorum omnem masculum, qui inveniri potuit, interficiens, in ore gladii pacavit provintiam: [c] legem statuit, ut quicunque Britonum exinde citra terminum, quem eis præscripsit, fossam scilicet Offæ, cum telo inveniretur, ei ab officialibus regni manus dextera præcideretur.

Vallum Offaicum.

Ex 16°. cap°. 6i. libri.

Dum hoc faciunt milites gloriosi, Nivicollinus indomitus insolescit, inermes Britones intumescunt, ipsosque, qui dicuntur, Palatini comites, & regum sanguine gloriantur, fere ad deditionem compellunt, & tributarios faciunt.

Brennus natione Britannus.

Ex 17°. cap°. 6i. libri.

Britannia non dicta Anglia ab adventu Sax: sed longo post tempore, regnante Ecgberto primo Sax: monarcha.

Hunc, inquam, tradunt, de Majori Britannia, quæ ab adventu Saxonum in insulam appellatur Anglia, oriundum.

a *Ex impress:* b *Ex impress:* c Et legem *in impress:*

Ex

Ex capo. 18o. 6i. libri.

(*a*) Enudus quanta virtute Anglorum Dacos Danosque fregerit, motusque compescuerit Noricorum, vel ex eo perspicuum est, quod, ob egregiæ virtutis meritum, quam ibidem potenter exercuit, Cantia nostra primæ cohortis honorem, & primos congressus hostium usque in hodiernum diem in omnibus prœliis, obtinet.

(*a*) Corrupte forsan pro Edmundo Yrenside.

Provincia quoque Severiana, quæ moderno usu & nomine ab incolis Wilteshira vocatur, eodem jure sibi vendicat cohortem subsidiariam, adjecta sibi Devonia & Cornubia.

Ibidem.

f. Eustachii, filii Stepha:

Ne tamen obitus ejus gloriæ ducis nostri quicquam detraheret, deditionem Craumersiæ, in cujus subsidium cum patre venerat in valida manu, & numero ampliori, vivus armatus, militum instructus copia, sustinuit præsens & vidit.

Ex 19o. capo. 6i. libri.

Quid moror in commendatione gentis, quam de natura constat esse laudabilem? Beatus Eugenius eam ad quæcunque vellet applicari, dixit esse idoneam, & præferendam aliis, nisi levitas impediret.

Ex capo. 25o. 6i. libri. Pag. 204.

Ex eo quidem majestatis dicitur crimen, quod persequitur illius imaginem, qui solus, sicut illustris comes Legecestriæ R. modeste proconsulatum gerens apud Britannias, dicere consuevit, veræ & ingenuæ majestatis retinet veritatem.

Ex 19o. capo. 7i. libri.

Robertus, natione Anglicus, Rogeri Siculi cancellarius.

Ex 7o. capo. 8i. libri.

Assumpto namque regni diademate, & pace composita, legatos misit ad exteras nationes, ut à [a] præclaris, aut omnium domibus, quicquid eis mirificum, aut magnificum videretur, [b] adferrent. Defluxit igitur in [c] insulam" opulentam, & quæ fere sola bonis suis est in orbe contenta, quicquid magnificentiæ, imo luxuriæ potuit inveniri. Laudabile quidem fuit magni viri propositum, qui virtutes omnium orbi suo volebat infundere. Sed in eo arbitratu laudabilius extitisset, si in gentem, quam armis vicerat, & quam luxuriæ prævicerat magnitudo, legem temperantiæ promulgasset.

Ibidem. Lelandus. Fuit hic Joannes in Italia Joanni Severiano familiaris.

[a] Præclaris omnium domibus, *al.* [b] Auferrent *al.* [c] *Ex impress:*

Vir

Joannes thesaurarius Eboracensis, postea à papa factus episcopus Pictavensis, ut apparet in historia Radulphi de Diceto.

Vir singularis eloquii, & qui omnibus, quos viderim, trium linguarum gratia præstat. Is quidem est Joannes thesaurarius Eboraci.

Ex cap. 18°. 8i. libri de Caio Caligula imper:

Ociosisque viribus Germaniam Galliamque percurrens, in ora Oceani circa prospectum Britanniæ subsistit, Romamque reversus est, belli deficiente materia, & nullo expleto negotio, nisi quod Belinum, Britannorum regis filium, quem pater expulerat, cum paucis in deditionem accepit.

Ex cap°. 19°. 8i. libri.

Sed quia in catalogum imperatorum ille, à quo genti meæ nomen est, Severus [a] occurrit", qui adversus Christi nomen tyrannidem gravem exercuit, illum adhuc solum adjiciam, ne Severiæ, vel Saresbiriæ, nostræ parcere videar.

Ibidem.

Eboracensis urbis magnificentia.

Præfatum vero oppidum in id virium & temeritatis temporis processu excrevit, ut urbibus antiquis audeat se conferre. Hoc ei forte tanti imperatoris [b] contulit sepultura.

Ex cap°. 21°. 8i. libri.

Cum enim Suanus Britanniæ insulam, quam ex magna parte occupaverat, vastaret, spoliaret, & membra Christi persecutionibus multis adfligeret, indictione census, quem Angli Danegildum nominant, provinciam oneravit, præcepitque possessiones memorati martyris conferre in censum. Supplicatumque est ei: contempsit preces. Missus à martyre religiosus frater, sub interminatione inhibuit, ne ecclesiam Christi, domum martyris, & liberam familiam ejus, tyrannus indebita premeret servitute. Sed impietas ad preces obsurduit, intumuit ad prohibitionem, ad minas induruit, & conviciis & injuriis adficiens humilem nuntium, dei ultricem acceleravit manum, flagellum provocavit, &, patientia dei contempta, temeritate cæcus [c] incurrit in mortem. Nec mora inter milites agens in castris, solus, sicut ipse confessus est, cum telo videt adesse beatum Edmundum, increpantem eum durissime, & cædentem ad mortem. Nam tyrannus è vestigio expiravit. Et ab ea quidem die, licet insula graves tyrannos habuerit, ecclesia beati Edmundi à præfata indictione fisci mansit immunis.

Lelandus.

Sueno id temporis castra (nisi fallor) habebat apud Geagnesburg, oppidum Lindesiæ, ubi tum consilium celebrabat, ut apparet in annalibus Gualteri Coventrensis.

a *Ex impress:* b *Severi scilicet.* c *Ex impress:*

Nostris

Nostris tamen temporibus Eustachius, filius Stephani, qui in ecclesiam Dei sævire decreverat, cum omnia pro viribus depopulatus esset, & terram beati Edmundi, cui omnes prædones detulerant, videret opulentam, sibique non esset, consumptis opibus regni, unde semel & secundo militibus æra procederent, jam enim defecerant donativa, præsidia jam dictæ ecclesiæ depopulatus est, &c. Ut brevi postea expiraverit, i. e. post octo dies. Pag. 205.

Ex cap°. 22°. 8i. libri.

Tempore regis Stephani à regno expulsæ sunt leges Romanæ, quas in Britanniam domus venerabilis patris Theobaldi, Britanniarum patris, adsciverat. Ne quis etiam libros

i

retineret, edicto regio prohibitum est, & vacario nostro indictum silentium; sed, Deo faciente, eo magis legis virtus invaluit, quo eam amplius nitebatur impietas infirmare.

Ex cap°. 23°. 8i. libri.

Adeo quidem, ut, nisi servierit, aut expontificem aut exromanum esse necesse sit. Quis ergo eum servum servorum esse ambigit? Dominum Adrianum, cujus tempora felicia faciat deus, hujus rei testem invoco, quia Ro: pontifice nemo miserabilior est, conditione ejus nulla miserior. Adrianus Anglus papa.

Lelandus.

Ex libris Joannis Severiani passim apparet, eum in Italia bene versatum fuisse. Tum ex vigesimo quarto capite sexti libri conjectura est, notum fuisse Eugenio papæ, & ex 23°. capite octavi libri liquet, familiarem fuisse Adriano, pontifici Romano. Denique ex multis locis constat, eum fuisse cardinalibus & curiæ Romanæ cognitissimum.

Ex Euteticho Jo: Sarisbiriensis, quod opus carmine hexametro & pentametro scriptum, dedicavit Thomæ Beketto, Angliæ cancellario. Laudat autem philosophiam & virtutem, vitia insectatur, idque satyrice.

Invenies lætum Britonem, si caseus adsit; Librum als loquitur Brito.
Plus tamen interdum gaudet adesse libris.
Nam quantum patitur Britonis natura, vel ordo,
Indulget studiis, carminibusque vacat.
Dispensanda domus illi commissa resurgit,
Atque mali [a] speties hoc veniente fugit.
Non amat hunc Balathus, non Danus; Pamphilus odit,
Cui nihil est gravius quam residere domi.

[a] Sic.

Ibidem.

Odo, alias Woody.

Odo libris totus incumbit, ſed tamen illis,
Qui Chriſtum redolent, gratia major ineſt.
Hîc gravis Eumolpis; Encolpius hunc, & Adonis
Cum Gittone cavent, & Venus ipſa timet.
Cauta manus Britonis, Odonis & aurea lingua
Dum Chriſtum loquitur, plenus uterque fide.
Hi tibi ſint comites, illis tua cuncta revela:
Nam Brito quod ludis, quod ſapis Odo probat.

Pag. 206. Lelandus. Gul: Meldunenſis dedicavit quinque libros de regibus Rodberto comiti Claudiocenſi, filio notho Henrici primi regis.

Ex prologo primi libri Gulielmi Meldunenſis de regibus Anglorum ab Horſo & Hengiſto uſque ad tempora Henrici primi.

Elfuuardus hiſtoriographus.

Nam de Eduuardo, illuſtri & magnifico viro, qui chronica illa aggreſſus eſt digerere, [a] præſtat ſilere; cujus mihi eſſet intentio animo, ſi non eſſent verba faſtidio. Lelandus. Hunc in fine prologi, niſi vitium ſit librarii, Elfuuardum appellat.

Ibidem.

Nec vero noſtram effugit conſcientiam domini Eadmeri ſobria ſermonis feſtivitate elucubratum opus, in quo à rege Eadgaro orſus uſque ad Gulielmum primum raptim tempora perſtringit, & inde licentius evagatus uſque ad obitum Anſelmi Archiepiſcopi diffuſam & neceſſariam hiſtoriam ſtudioſis exhibuit.

Ex 4°. cap°. primi libri.

Horſus & Hengiſtus abnepotes Othoni. Frigga uxor Ot oni.

Erant enim abnepotes illius antiquiſſ: Woden, de quo omnium pene barbararum gentium regium genus lineam trahit, quemque gentes Anglorum deum eſſe delirantes, ei 4[m]. diem ſeptimanæ, & 6[m]. uxori ſuæ Freæ, perpetuo ad hoc tempus conſecravere ſacrilegio.

Pag. 207.

Ex cap°. 5°. libri primi de regibus, ubi ſcribit Hengiſtum omnem fere Britanniæ nobilitatem convivio accepiſſe.]

Vortegirnus captus.

Primum ad jurgia, mox ad arma ventum. Ita Britones ad unum omnes jugulati inter vina animas vomuere. Rex ipſe captus, datis tribus provinciis, libertatem redemit.

Ex cap°. 16°. primi lib[i]. de reg:

Quod à quodam Meildulpho (ut ajunt) natione Scoto, eruditione philoſopho, profeſſione monacho, adeo anguſtis ſumptibus elaboratum, ut inhabitantes ægre cottidianum victum expedirent.

[a] Tacere præſtat ſilere *MS.*

Lelandus.

Poſtea ſcribit hoc monaſterium magna incrementa ſuſcepiſſe per Eleutherium epiſcopum, qui ibidem Aldelmum inſtituit abbatem.

Ex cap°. 17°. primi lib. de reg:

o

Actum publice juxta flumen Bladun.

Ex cap°. XXII°.

Vicus eſt modo ignobilis, tunc temporis inſignis, in quo frequens virginum chorus, terrenis deſideriis caſtratis, ſuperos ſuſpirabat amores.

Lelandus.

Ibidem ſcribit ut Cuthburga, Inæ ſoror, conſtructo apud Twinburn virginum monaſterio, abbas ibidem fuerit. Twinburn: Interamnium.

Ex cap°. XXVI°. *de Brictrico, rege Weſtſax:*

S. Ecgberto.

Illo igitur expulſo, ſecuro cœperat reſolvi otio, cum gens Danorum piratica, rapto vivere aſſueta, occulte tribus navibus advecta, pacem provinciæ confudit.

Eodem cap°.

Poſt Brictricum, qui apud Warham jacet, Ecgbertus thronum conſcendit. Bricthricus rex ſepultus Verhami.

Ex cap°. XXX° *de bellis Ethelfridi, regis Northumb:*

Teſtis eſt horum Degſa lapis in illis regionibus percelebris.

Ex eodem cap°.

Siquidem germanus Ethelfridi Tedbaldus, caput periculis objectans eo ſtudioſius, quo operam fratri oſtentare adfectabat impenſius, luctuoſam victoriam reliquit, cum omnibus commanipularibus ſuis deſideratus. Teſtis eſt Legionum civitas, quæ nunc Ceſtra vocatur, [a] ad id temporis à Britannis poſſeſſa, contumacis in regem populi alebat ſuperbiam; ad cujus oppugnationem cum intendiſſet animum, oppidani, qui omnia perpeti quam obſidionem mallent, ſimul & numero confiſi, effuſe in bellum ruunt, quos ille inſidiis exceptos fudit fugavitque, prius in monachos debacchatus, qui pro ſalute exercitus ſupplicaturi frequentes convenerant. Quorum incredibilem noſtra ætate numerum fuiſſe [b] inditio ſunt in vicino cœnobio tot ſemiruti eccleſiarum parietes, tot anfractus porticuum, tanta turba ruderum, quantam vix alibi cernas. Vocatur locus ille Bancor, tunc monachorum famoſum [c] receptaculum", nunc mutatus in epiſcopium.

Ex cap°. 31°. de Eadwino rege, Allæ regis filio.

Interea & devotioni regiæ ſerenus deitatis favor arridebat,

[a] Quæque ad *&c. al.* [b] *Sic.* [c] *Ex impreſſ:*

 adeo

adeo ut non ſolum Britanniæ gentes, Angli, Scotti, Picti, ſed & Inſulæ Orchadum, & Mevaniarum, quas nunc Angleſei, i. e. Anglorum inſulas, dicunt, & arma ejus metuerent, & poteſtatem adorarent.

Ex cap°. 37°.

Laus Benedicti, cog: Epiſcopi, abbatis Wirenſis.

Hujus induſtriam & patientiam mirabitur, qui leget librum, quem Beda de ejus vita & reliquorum abbatum ſuorum compoſuit. Induſtriam, quod copiam librorum advexerit; quod artifices lapidearum ædium & vitrearum feneſtrarum primus omnium Angliam aſciverit. Quippe, ſtudio advehendi cognatis aliquod inſolitum, amor patriæ & voluptas elegantiæ aſperos fallebant labores. Neque ante Benedictum lapidei tabulatus domus in Britannia, niſi raro, videbatur, neque perſpicuitate vitri penetrata lucem ædibus ſolaris jaciebat radius.

Lelandus.

Ibidem ſcribit, hunc Benedictum primo fuiſſe abbatem monaſterii S. Aug: Doroberniæ, ſed juſſu Theodori archiepiſcopi ceſſiſſe Adriano abbati, deinde tranſiiſſe ad Tranſhumbranos.

Ibidem.

Scribit Bedam conceſſiſſe naturæ 4°. anno Ceoluulphi regis, anno Domini 734°. anno ætatis ſuæ 59°.

Ex cap°. 48.

Flaccus Albinus legatus ad Carolum. Bibliotheca inſignis Ebor:

☞ Hic omnium liberalium artium armarium, ut ita dicam, & ſacrarium fuit, nobiliſſ:que bibliothecam Eboraci conſtituit. Cujus rei teſtem idoneum advoco Alcuinum, qui à regibus Angliæ pro pace miſſus ad Carolum Mag: imperatorem, & benigne apud eum fotus hoſpitio, &c. Ibidem etiam de nobili bibliotheca Ebor: per Egbertum epiſcopum conſtructa.

Ex cap. 49°.

Erat enim omnium Anglorum, quos quidem legerim, poſt Adhelmum & Bedam, doctiſſ: multiſque libris ingenii periculum fecit.

Lelandus.

Et cap. 52°. ſcribit Albinum à Carolo Mag: conſtitutum fuiſſe abbatem monaſterii S. Martini.

Doctrina Albini.

Ex cap. 51°.

Filii regum Anglorum à patribus patronimica ſumpſerunt, ut filius Edgari Edgaring, filius Edmundi Edmunding vocentur. Communiter vero Ethelingi dicuntur.

Ex cap°. 61°.

Huic Ethelbaldo Bonifacius, archiepiſcopus Moguntiacenſis, natione Anglus, qui poſtea martyrio coronatus eſt, miſit epiſtolam.

Lelandus.

Lelandus.

Fuit hic Bonifacius legatus Germanicus. Ita enim se scribit in epistolæ initio. Et cap. 63°. ponit ejusdem Bonifacii epistolam ad Cuthbertum, archiepiscopum (si recte memini) Cantuariorum.

Ex capite 76°. de Guthredo, rege Merciorum. Pag. 208.

[a] Guthredus, accepta [b] Ethelfinda, filia regis Athulphi, filii Ecgbirchti, affinitate illius & vectigalium pensionem, & hostium [c] deprædationem consolatus est. Sed post 22. annos ab eisdem patria deturbatus, Romam aufugit, ibique apud Scholam Anglorum in ecclesia S. Mariæ tumulatus est.

Gul: Meld: cap°. 77°.

Scribit Sigebertum regem apud Orientales Anglos scholas literarum dispofuisse. Scholæ Orientalium Anglorum.

Ex cap°. 1°. 2ⁱ. libri.

Prima virium documenta in Britannos, qui eam inf: partem inhabitant, quod Cornugallia dicitur, dedit. Leland: Ecgbertum signif: Cornugallia.

Ex cap°. 2°. libri 2ⁱ. de regibus, de Etheluulpho rege loquens.

Ibi ergo anno integro moratus scholam Anglorum, quæ, ut fertur, ab Offa, [d] rege Merciorum", primitus instituta, proximo anno conflagraverat, reparavit egregie.

Et eodem lib°. cap°. 9°. de schola Ang: loquitur.

Romam, composito regno, abiit, ibique tributum, quod hodie Anglia pensitat, S Petro obtulit coram 4°. Leone papa, qui etiam antea Elfredum, ejus filium, ad se missum honorifice susceperat, & in regem inunxerat.

Ex cap°. 11°.

Memorabilis præ ceteris pugna fuit, quam apud Essedune fecit.

Cap°. 14°.

Asserit, Etheluuardum, Eduardi regis filium, habitum fuisse pro eruditissimo, de quo plura in 18°. cap°. hujus libⁱ.

Etheluuardus, Edouardi senioris filius, vir doctiss:

Erat alter eruditus Æthelwardus, filius Alfredi regis.

Ex cap°. 15°.

Evocavit ex Mercia Wicciorum episcopum Werefrithum, qui jussu regis dialogorum libros in Anglicum sermonem convertit.

¶ Uuerefridus, episcopus Wicciorum.

[a] Burrhedus *in impress*: [b] Ethelsuida *al.* [c] Deprecationem *MS.*
[d] Regiorum *MS.*

Ibidem.

Ibidem.

Joannes Scotus.

Hoc tempore creditur fuisse Joannes Scotus, vir perspicacis ingenii, & multæ facundiæ, qui dudum, concrepantibus belli fragoribus, in Franciam ad Carolum Calvum transierat, cujus rogatu hierarchiam Dionysii Areopagitæ in Latinum de Græco, verbum de verbo, transtulit. Composuit etiam librum, quem de naturæ divisione intitulavit.

Lelandus.

Scribit ibidem, Joannem Scotum, illectum munificentia Ælfredi, venisse, & postea Melduni graphiis discipulorum suorum interfectum fuisse.

Ibidem.

Libri Latini in linguam Saxonicam translati.

Enchiridion Alfredi.

Denique plurimam partem Romanæ bibliothecæ Anglorum auribus dedit, opimam prædam peregrinarum mentium civium usibus convectans. Cujus præcipui sunt libri Orosius, Pastoralis Gregorii, Gesta Anglorum Bedæ, Boëtius de consolatione Philosophiæ, liber proprius, quem patria lingua Enchiridion, i. e. manualem librum, vocavit.

Lelandus.

Fuit hic Ælfredus, ut ibidem refert, caussa magni literarum in Anglia incrementi, eoque ad literas promovendas impendio animatum scribit, quod bibliothecæ Anglorum pro maxima parte, sævientibus Dacis, una cum monasteriis conflagrassent. Porro doctos familiares habuit, Pleimundum archiepiscopum Cantuar: Asserionem, Grimbaldum, & Joannem Scotum.

Ex eodem libro cap°. XXIII°.

Itaque magno consensu optimatum ibidem Ethelstanus electus apud regiam villam, quæ vocatur Kingesdune, coronatus est.

Pag. 209.

Ex cap°. 23°. de bello, quod Æthelstanus gessit cum Analano, Siberberti filio.

Cui tandem magnis artibus ducum, magnis viribus militum apud Bruneford occurrit.

Lelandus.

Scribit eodem cap°. ut Æthelstani gladius, qui eodem bello vagina exciderat, implorata ope S. Aldelmi, vaginæ sit restitutus, & postea pro miraculo in thesauro regum servatus sit.

Ex cap°. XXIIII°. *de Ethelstano loquens.*

Quanquam litteras illum scisse pauci admodum dies sunt quod didicerim in quodam sane volumine vetusto, in quo scriptor cum difficultate materiæ luctabatur, judicium animi sui non valens pro voto proferre.

Ex

Ex cap°. 25°.

Rex Eaduuardus, post multa in bello & in toga nobiliter consummata, paucis ante obitum diebus urbem Legionum, fiducia Britonum rebellantem, à contumacia compescuit. Ibique præsidio militum imposito apud Ferendunam villam tactus invaletudine vitam finivit, Wintoniæ sepultus. Ferendunum.

Ex cap°. XXVII°. de Æthelstano.

Illosque impigre adorsus, ab Excestra, quam ad id temporis æquo cum Anglis jure inhabitabant, cedere compulit, terminum provinciæ suæ citra Tamaram flu: constituens, sicut aquilonaribus Britannis amnem Walam limitem posuerat.

Ex cap°. 28°. de muneribus quæ rex Francorum ad Æthelstanum misit.

Ensem Constantini Mag: in quo litteris aureis nomen antiqui possessoris legebatur. In capulo quoque super crassas auri laminas clavum ferreum adfixum cerneres, unum ex quatuor quos Judaïca factio dominici corporis aptarat supplicio.

Ex cap°. 39°. de Dunstano. [a] ☓

Ipse artium liberalium in tota insula, post regem Ælfredum, reparator munificus.

Ibidem de Æthelwoldo, alias Ethelwulpho, episcopo.

Hujus vitam Uulstanus quidam, cantor Wintoniensis, discipulus ejus scilicet & alumnus, composuit stilo mediocri. Fecit & aliud opus de tonorum armonia, eruditi Angli judicium, homo vitæ bonæ & eloquentiæ castigatæ. ¶ Uulstanus autor.

Ibidem. ☓

Et tunc quidem sine honore apud Werham sepeliri jusserunt, invidentes scilicet mortuo cespitem ecclesiasticum, cui vivo invidebant decus regium. Eduardus martyr sepultus Warami.

Ex cap°. 42°. de Ædgari edicto.

Iduuallonique, Gualensium regi, edictum imposuerit, ut sibi quotannis tributum trecentorum luporum pensitaret.

Ex cap°. 44°.

In sylvam Warwelle, quæ vocatur Hareuuode.

Ex cap°. XLVIII°. de optimatibus Anglorum, tecti ruina in Calnensi consilio oppressis.

Solarium totum repente cum axibus & trabibus dissiluit, & concidit; omnibus ad terram elisis, solus Dunstanus stans super unam trabem, quæ superstes erat, probe evasit. Reliqui vel exanimati, vel perpetui langoris compede detenti. Calna vicus.

[a] *Hujusmodi signum tum hìc, tùm paullo inferius.*

Ex

Ex cap°. LV°.

Tunc ægre salvatus [a], & in altum cum reliquis provectus, ab oriente in austrum, mari Britanniæ circuito, ad Sanduicum appulit. Ibi, humano & divino jure contempto, obsides, quot habebat, magnæ nobilitatis & elegantiæ pueros, [b] manibus & auribus truncatos, quosdam eviravit. Sic in insontes grassatus, & magnum quid egisse gloriatus, patriam petiit.

Pag. 210.

Ex cap°. LXVI°. *de Eadmundo rege.*

s. Danos

Subsecutus est eos è vestigio, &, transito vado quod Brentford dicitur, victoriosa strage delevit.

Ex cap°. LXXII°.

Apud Menefordam Haroldus mense Aprili defunctus.

Ibidem.

Hardecanutus biennio præter decem dies regnans spiritum inter pocula apud Lamuderam [Lamhithe.] juxta Londoniam amisit, & Wintoniæ juxta patrem sepultus est.

Ibidem de Hardecanuto.

Haroldi cadavere defosso, caput truncari, &, miserando mortalibus exemplo, in Tamesin projici [c] jussit. Id à quodam piscatore exceptum sagena in cimiterio Danorum Londoniæ tumulatur.

Ex cap°. 72°.

Quod [d] dum importune per Angliam exigitur, duo infestius hoc munus exequentes à Guigorniæ civibus extincti sunt. Quapropter comites suos ultus, urbe incensa & depopulata, fortunisque civium abrasis, contumeliam famæ, & amori suo detrimentum ingessit.

Cap°. 88°.

Mira sunt quæ scribit de quadam venefica saga, & incantatrice, quæ manebat in Bercheleia.

Cap°. 96°.

Facit mentionem de Psalterio Quindredæ, quæ cum hunc Psalmum "Deus laudem" inter precandum diceret, & veniret ad hunc versiculum, "Hoc opus eorum, qui detrahunt "mihi apud Deum, & qui loquuntur mala adversus animam "meam", oculis in librum effluentibus versiculum polluit.

Cap°. 190°.

Facit mentionem de palatio regis Edouardi confes: apud Windeleshore. Et 3°. de regibus cap°. 73°. In villa regia quæ vocatur Windeleshore.

a Suanus scilicet. *b* Naribus *al.* *c Supple,* Hardecanutus. *d Tributum sc. quod imposuit Hardecanutus.*

Cap°.

Cap°. ultimo 2i, libri.

filii Goduini

De Haroldi regis victoria contra regem Noricorum apud Stanfordbrig.

Ex 12°. 3i. libri.

Angli enim superius labrum pilis incessanter fruticantibus intonsum dimittunt; quod etiam gentilitium antiquis Britonibus fuisse Julius Cæsar adfirmat in libro belli Gallici. Angli de more Britannorum barbas radebant.

Ibidem.

Scribit, Gulielmum Nothum, in Anglum venientem, milites exposuisse in terram Hastingis, & bellum, quod cum Haroldo gessit, Hastingense appellat. Hastingense bellum.

Ex cap°. 20°.

Corpus Haroldi matri repetenti sine pretio misit, licet illa per legatos multum obtulisset, acceptumque apud Waltham sepelivit, quam ipse ecclesiam ex proprio constructam in honore Sanctæ Crucis canonicis impleverat. Sepultura Haraldi.

Ex cap°, 21°. de Gulielmo Notho,

Exoniam rebellantem leviter subegit. Isca à Gulielmo subacta.

Ex cap°. 23°.

Nec multo post, dum fidei immemor superbius provinciam inquietaret, à Roberto de Molbreia, [a] comite" Nordhumbriæ, cum filio cæsus [b] est, humatusque multis annis apud Tinemuthe. Nuper ab Alexandro filio Scotiam ad Dumfermelin portatus est. Pag. 211.

Ex cap°. 61°.

Tunc in provincia Walanorum, quæ Ros vocatur, inventum est sepulchrum Walwein, qui fuit haud degener Arturi ex sorore nepos. Regnavitque in ea parte Britanniæ, quæ adhuc Walweitha vocatur, miles nominatissimus virtute, sed à fratre & nepote Hastengii, de quibus in primo libro dixi, regno expulsus, prius multo eorum detrimento exilium compensans suum. Communicans merito laudi avunculi, quod ruentis patriæ casum in plures annos distulerit. Sed Arcturi sepulchrum nusquam visitur. Unde antiquitas næniarum ad huc eum venturum fabulatur. Ceterum alterius bustum, ut præmisi, tempore Gulielmi regis repertum est super oram maris 14m. pedes longum, ubi à quibusdam asseritur ab hostibus vulneratus, & naufragio ejectus. A quibusdam dicitur à civibus in publico epulo interfectus.

Ex cap°. 2°. libri 4i. de regibus.

Castella patrui sui Tunebrige & Pevenesel [c] effregit.

a Ex impress: In Cod. nostro est lacuna. b Malcolmus nempe. c Robertus nimirum comes Normanniæ.

Eodem libro.

Facit gloriosam mentionem de Hardingo quodam à puero Shireburnæ monacho, qui postea in transmarinis regionibus religionem Cistertiensis ordinis instituit.

Ex 3°. capº. 5ⁱ. libri.

David Scotus, Bancornensis episcopus, exposuit, magis in regis gratiam, quam historicum deceret, acclivis.

Pag. 212. *Genus, educatio, & studium Gulielmi Meldunensis, ex prologis 2ⁱ. & 3ⁱ. libri de regibus Ang:*

Ex prologo 2ⁱ. libri.

Diu est quod & parentum cura, & meapte diligentia libris insuevi. Hæc me voluptas jam inde à pueritia cepit. Hæc illecebra mecum parilibus adolevit annis. Nam & ita à patre institutus eram, ut, si ad diversa declinarem studia, esset animæ dispendium, & famæ periculum. Quocirca memor sententiæ, "cupias quodcunque necesse est", extorsi juventuti meæ, ut libenter vellem, quod non velle honeste non possem. Et multis quidem litteris impendi operam, sed aliis aliam. Logicam enim, quæ armat eloquium, solo libavi auditu. Physicam, quæ medetur valetudini corporis, aliquanto pressius concepi. Jam vero Æthicæ partes medullitus rimatus, illius majestati assurgo, quod per se studentibus pateat, & animos ad bene vivendum componat: Historiam præcipue, quæ jucunda quadam gestorum notitia mores condiens, ad bona sequenda, vel mala cavenda, legentes exemplis irritat. Itaque cum domesticis sumptibus non nullos exterarum gentium historicos conflassem, familiari otio quærere perrexi, si quid de nostra gente memorabile posteris posset reperiri. Hinc est, quod, ab antiquo scriptis non contentus, ipse quoque scriptitare incepi. Non ut scientiam meam, quæ pene nulla est, proponerem, sed ut res absconditas, quæ in strue veritatis latebant, convellerem in lucem.

Ex prologo libri 3°. de regibus.

Genus Gul: Meldunensis. Ego autem, qui utriusque gentis sanguinem traho. Lelandus. Significat autem his verbis se genus duxisse non solum ex Anglico, sed & Nortmannico sanguine.

Pag. 213. *De rebus memorabilibus urbis Londinensis hæc, quæ sequuntur, ex libris Gulielmi Meldunensis, quos de regibus scripsit, decerpta sunt.*

Ex primo libro de regibus.

Ea enim urbs ad Orientales Saxones spectat.

Lelandus.

Et postea in eodem capº. scribit, Londinum (eversa, ut videtur, Orientalium Saxonum gloria) regibus Merciorum paruisse.

Ex

Ex 2°. cap°. 2i. libri de regibus.

Dani piratæ ſubitis & inopinatis incurſibus multa mala intulere, Londonia, & omni pene Cantia, ſpoliata.] Lelandus. Hæc clades contigit Atheluulphi, regis Weſtſax: filii Ecgberti, tempore.

Cap°. 14°. 2i. libri.

Appellat Londinum caput regni Merciorum.

Ex cap°. 52°. 2i. libri de Londino urbe obſeſſa, regnante Ædelredo, Ædg: filio.

Londonia obſeſſa, ſed à civibus probe defenſa. Quocirca obſeſſores adflicti, & deſperantes, poſſe civitatem capi, diſceſſere, totamque provinciam ab oriente vaſtantes, regem ad pecuniam ſexdecim millium librarum ſolvendam coëgere.

Ex cap°. LXVI°. libri 2i. de regibus.

Æthelredus rex ſepultus apud S. Paulum Londini.

Ex eodem cap°. de expeditione Edmundi in Canutum.

S. Ædmundus.

Ipſe Londoniam contendit, ut bene meritos cives liberaret, quos pars hoſtium ſtatim poſt diſceſſum ſuum incluſerat. Foſſa etiam urbem, qua flu: Tamenſi non alluitur, foris totam cinxerat, multaque vulnera fecerat & acceperat.

Ex 13°. cap°. 4i. libri de regibus.

Judæi, qui Londoniæ habitabant, quos Gulielmus pater è Rothomago illuc traduxerat.

Ex cap°. 17°. 4i. libri.] Anno 4°. Gulielmi Rufi.

Diſcordia ventorum inter ſe diſſidentium ab Euroauſtro veniens XVI, Cal: Novemb: Londoniæ plus quam ſexcentas domos effregit. Cumulabantur eccleſiæ cum domibus, materiæ cum parietibus, &c.

Ex prologo libri primi Gulielmi Meldunenſis de pontificibus. Pag. 214.

Ea urbs [a] eſt Angliæ, nec adeo magna, nec exiliter parva, quæ & poſitione terræ, quippe ſoli affinis maxima ubertate, & integro ambitu murorum, licet multoties Martias fortunas experta, cives ſuos fovet, multorum ſanctorum cineribus copioſa, patrociniis glorioſa, nec fluminis irriguo, nec nemorum oportunitate indiga, &c.

Ex primo libro de pontificibus.

S. Auguſt: & Laurent.

Horum igitur virtutes, quantum veterum relatione addiſcere potuit, Gocelinus quidam, de quo alibi dixi, ſcripſit.

ſ. Offa rex.

Regnum Merciorum archiepiſcopatu inſignire adfectans, epi-

[a] *Hoc eſt, Cantuaria.*

ſtolis apud Adrianum papam, & fortaſſis muneribus, egit, ut pallio Lichefeldenſem epiſcopum contra morem veterum efferret, omneſque Merciorum pontifices ei ſubjugaret, quorum hæc fuere nomina: Denebertus Wigornenſis, Wenburtus Legeceſtrenſis, Edulphus Sidnaceſtrenſis, Wulferd Herefordenſis, & duos Orientalium Anglorum epiſcopos, Alchard Helmanenſem, Ticfrid Damucenſem. Vocabatur autem epiſcopus Lechefeldenſis Aldulphus. Plures enim epiſcopatus Offa pro potentia ſua in Merciis fecerat, & Orientales Anglos, occiſo rege eorum Æthelberto, invaſerat. Epiſcopatuum vero quidam alias tranſlati, ut Helmanenſis in Norwicenſem; quidam alteris uniti, ut Dammucenſis in eundem: quidam non omnino extant, ut Legaceſtrenſis & Sidnaceſtrenſis. Remanſerant autem quatuor epiſcopi archiepiſcopo Cantuarienſi: Londonienſis, Wintonienſis, Roſenſis, Seleſienſis. Stetit hæc perverſitas toto præſulatus Lambriti tempore, &c. Ut Æthelardus, archiepiſcopus Cantuar: qui Lambrito ſucceſſit, tempore Kenulphi regis priſtinum honorem recuperaverit, manente tantum epiſcopi, non archiepiſcopi, nomine Lichefeldenſi eccleſiæ.

Sideneiceſtre.

Lambritus archiepiſcopus Cantuar:

de ge. Danico.

Tunc Odo, [a] ſecundus Wiltunenſium epiſcopus, in archiepiſcopum 20[i]. annis emicuit. Siquidem, præter illos quinque Weſtſaxoniæ epiſcopos, quos Edwardi Senioris tempore Pleimundum conſecraſſe neſcio quotiens dixi, non multo poſt additus eſt ſextus, qui haberet ſedem in Rameſbiri, diœceſin in Wiltunenſi pago, permanente epiſcopo in Shireburna, ſalvaque Parochia Dorſatenſis & Beruchenſis pagi.

Origo epiſcopatus Rameſbirienſis.

Odonis profectio ad Tranſhumbranos cum Eadmundo & Edredo.

Quin immo cum illis in Nordanhumbros profectus eſt, non ut prœlia faceret, ſed ut ſanctorum ſacros cineres, quorum illa humus olim ferax fuerat, efferret. Unde factum eſt, ut præcellentiſſ: patris Wilfridi dirutam per Danos apud [b] Ripum" eccleſiam dolenter conſpicatus, ruinis ſuper mauſoléum eruderatis, reliquias Cantuariam reverenter transferret. Et, [c] ut clarius patriæ jubar produceret in ſpeculam, heroïco metro vitam illius texi præcepit. Executus eſt id munus Fridegodus verſibus non ita improbandis, niſi quia, Latinitatem peroſus, Græcitatem amat, [d] Græcitatem frequentat".

¶ Fridegodus ſcriptor.

Pag. 215.

De Odone, archiepiſcopo Cantuar:

Quantulum autem eſt teſtimonium, quod ei perhibet Oſ-

[a] Sanctus *pro* ſecundus *in Edit. Savil. male.* [b] Ripenſem *al.* [c] Clariſſimum *Ed. Sav. Nec ſecus in optimo Cod. MS. quem Bibl. Bodlejana dono dedit doctiſſ. Abed. Sellerus.* [d] Græcula verba frequentat *Ed. Sav. & MS. Sell.*

bernus,

bernus, qui eum dicit pro ſanctitate & induſtria ſua ab omni Anglorum orbe ſemper deflendum, niſi Dunſtanus ſucceſſiſſet?

Guliel. lib°. de reg: 2°. cap°. 3°. quo de Dunſtano loquens,

Plura, & non contemnenda, de viro volentem dicere revocat Oſbernus, Cantuar: cantor, qui ejus vitam Romana elegantia compoſuit, nulli noſtro tempore ſtilo ſecundus, muſica certe omnium ſine controverſia primus.

Dunſtano ſucceſſit anno uno Æthelgarus, qui primus in novo monaſterio abbas à beato Ethelwoldo Wintoniæ factus.

De Ælphego, archiepiſcopo Cantuar:

Cujus vitam ſcripſit Oſbernus, plenam virtutibus & miraculis.

Loquitur de rebus geſtis ab Anſelmo.

Prono favore domino Ædmero cedens, qui omnia ita lucide expoſuit, ut ea quodammodo ſubjeciſſe noſtris oculis videatur.

Hic Ædmerus ſcripſit hiſtoriam, in qua perbelle depingit vitam Anſelmi Cantuar:

Cauſſa adventus Anſelmi in Angliam.

Ut abbatiam apud Ceſtrum [a] firmaret, quam ejuſdem civitatis comes Hugo monachis, potiſſimum Beccenſibus, implere volebat.

De Anſelmo.

Obedientiæ pertinax cuſtos, cum archiepiſcopus liberæ poteſtatis eſſet, rogavit Urbanum papam, ut ſibi alium proponeret, cujus juſſis vitam diſponeret. Is Edmerum exhibuit, cujus Anſelmus juſſa tanti faciebat, ut, cum eum cubili locaſſet, non ſolum ſine ejus præcepto non ſurgeret, ſed nec in latus verteret.

Roſa eſt oppidum ſitu nimium auguſtum, [a] ſed quia in eo locatum flu: violentiſſ: alluitur, hoſtibus ſine periculo non acceſſibile.

Laus Ithamari, 3[i]. Roſenſium epiſcopi. Nam primus fuit Juſtus, 2[us]. Paulinus.

Anglus quidem ortu, ſed in quo [b] nihil" perfectæ ſanctitatis, quantum ad vitam, nihil elegantiæ Romanæ, quantum ad ſcientiam, deſiderares. Ithamarus eruditus.

Clades Roſenſis epiſcopatus.

Æthelredus, rex Merciorum, neſcio quo inſolenti [c] Cantuaritæ

[a] *Non aliter etiam in MS. Selleriano. In Ed. autem Savil:* ſed quod in edito locatum fluvio volantiſſimo alluitur, &c. [b] *Ex Ed. Savil. & MS. Seller:* [c] *Ita & MS. Seller: Sed* Cantuariæ *in Ed. Savil.*

tuaritæ regis responso incensus, totam Cantiam ferro & flamma premebat, omnesque terras Rofensis episcopatus abolitioni addixerat. Hanc Putta patienti animo complexus ærumnam, ad Sexuulphum, Merciorum episcopum, secessit.

Quo pacto Siuuardus, episcopus Rofensis, ecclesiam suam tantum non desolatam reliquerit, moriens paulo post Nortmannorum adventum in Angliam.

Derelicta ecclesia miserabili & vacua, omnium rerum indigentia intus & extra. Vix enim quatuor canonici erant, qui victu exili, & ipso ad horam vel prece vel pretio comparato, & indumento plebeio vitam tolerarent. Has miserias corrigere volens sapientissimus Lanfrancus archiepiscopus, Arnostum quendam monachum pontificem loco dedit. Sed, eo veloci morte prærepto, Gundulphum æque monachum induxit. Sub eo res ecclesiæ auctæ magnifice, monachi plus quinquaginta facti.

Gundulphus, monachus Cadomensis, fit episcopus Rofensis.

Monachi inducti in ecclesiam Rofensem.

Ex 2°. libro de pontificibus.

[Ecclesiam Pauli apostoli Londoniæ fecit Ethelbertus, rex Cantiæ.]

Episcopus ordinatus habuit sedem in Pauli apostoli ecclesia, quam Ethelbertus, rex Cantiæ, fecerat Lundoniæ. Ejus enim inclinabatur imperio rex Orientalium Saxonum Sebirtus, ejusdem ex sorore Ricula nepos, ad quem Lundonia spectabat. Antiquitus enim Orientales & Australes Saxones, & Orientales Angli, Cantuaritarum [a] parebant" regi, [b] quia illas provincias a Vortegirno, rege Britonum, Hengistus, primus apud Cantiam rex, non bello, sed dolo obtinuit. Post Ethelbertum vero Australes Occidentalium Saxonum ditioni subjecti sunt. Alteris Merciorum reges principabantur, donec & hos & illos Westsaxonum occupavit & subjecit imperium.

Pag. 216. Qui [c], ampliori ibidem conventu monachorum adunato, ecclesiam ædificationis genere novo fecit. Nec minus, sed & multo [d] magis rex Gulielmus extulit locum magnis redditibus prædiorum, quia ibi regni susceperit insignia.

Ceddus 2us. Londinensium episcopus.

Lestingei cœnobium Northumbriæ.

Ceortesei monasterii origo.

Is fuit secundus Londoniensium episcopus, sed in Northumbria apud Lestingeie, monasterium suum, sepultus.

f. Erkenuualdus episcopus.

Quod, per adminiculum cujusdam Fritheuuoldi, qui sub Wulpherio sub-

a Ex Cod. Seller. & Ed. Savil. *b Sic emendavi. Adstipulanturque MS. Seller: & Ed. Savil. Codex autem noster habet* qui. *c Rex Edwardus sc. ultimus.* *d* Majus *MS. male.*

regulum

regulum agebat, opulentia rerum & monachis implevit.

Magnanimitatis ipsius certe est [a] inditium basilica beati Pauli, quam inchoavit Londoniæ.

Mauritius episcopus inchoavit superiorem partem basilicæ Paulinæ.

Locus est in diœcesi Londoniensi apud Orientales Saxones, Chic gentili vocabulo dictus, ubi est beatæ Osithæ, in miraculis famosæ virginis, requies. Hunc vir * ille aliquantis terris & regularibus implevit canonicis.

Chic cœnobium, quod nunc Fanum Osithæ dicitur.

* Richardus episcopus Londin:

Hujus loci fuit primus prior Gulielmus de Corbuil, qui, defuncto Radulpho, Cantuar: archiepiscopo, in illum honorem evectus est, quem, quamvis monachi trepidassent accipere, quod clericus esset, nihil tamen pœnitendum fecit.

Primus Orientalium Anglorum episcopus fuit Felix, natione Burgundus.

Decursa vitæ meta post XVII. annos episcopatus sepultus est in Dunuic sede, inde translatus ad Seham, quæ est villa juxta stagnum, quod volentibus ire in Ely quondam periculosum navibus, nunc, facta via per palustre harundinetum, transitur pedibus. Sunt ibi [b] inditia dirutæ & à Danis incensæ ecclesiæ.

Seham, nunc Some.
Salhamum Felix translatus.

Corpus vero Sancti multo post quæsitum, & repertum in Ramesiensi monasterio humatum est.

Tum Bisi, vir venerabilis, à Theodoro archiepiscopo creatus episcopus, quoad [c] propria valetudo permisit, sine crimine vitam duxit. Sed adverso morbo correptus duobus locum dedit.

Bisi episcopus Dunovicensis.

Rexerunt ergo duo episcopi semper provinciam illam usque ad tempus Ecgberti, regis Westsaxonum, quorum unus sedebat in Donuic, alter apud Helmham.

Helmham.
Ulmetum sedes episcop;

Tempore Ludecanii, regis Merciorum, incursantis Orientales Anglos.

Cessarunt episcopatus, & ex duobus unus factus sedem apud Helmham, villam non adeo magnam, accepit.

Post Ethelmerum fuit Helmanensis episcopus Herfastus, qui, ne nihil fecisse videretur, ut sunt Normanni famæ in futurum studiosissimi, episcopatum de Helmham transtulit ad Tethfordum.

Herfastus episcopus Ulmerensis tempore Gulielmi regis.

Post hunc diebus Gulielmi Junioris emit episcopatum Tethfordensem Herbertus, cog: Losinga.

Ita Herbertus domum reversus sedem episcopalem transportavit ad insignem mercimoniis & populorum frequentia, vicum, nomine Norwic. Ibi monachorum congregationem, numero & religione percelebrem, instituit.

a Sic. b Sic. c Prospera in MS. Seller: & Ed. Savil. rectius.

Præterea

Præterea apud Tethford monachos Cluniacenſes inſtituit.

Hinguar & Hubba Nordanhumbrorum & Orientalium Anglorum depopulaturi provincias venere.

[Nunc Soham.] Tunc & ſedes epiſcopalis apud Seham, ut ſupra dixi, & monaſterium Helienſe, ſanctimonialibus effugatis, incenſa, & ſolo complanata.

Pag. 217. Foſſatum Cnuto rex fieri præcepit, patris ſui Suani miſerabili fine ad bonum edoctus, &c. Ut S. Edmundus Suanum vel ad mortem percuſſerit.

Sciebat hæc Cnuto, ideoque nihil non effecit ut Sancto blandiretur. Præter foſſatum, quod prælibavi, quod terras Sancti ab omni inquietudine defenderet, denique baſilicam animoſitate regia, quantum illius temporis uſus flagitabat, ſuper venerabile corpus conſtruxit, abbatem & monachos inſtituit, prædia & multa & magna contulit.

ſup: S. Edmundi a

Jacent in eccleſia duo Sancti, Germinus & Botolphus, quorum geſta nec ibi, nec alibi haberi memini, niſi quod primus frater S. Etheldridæ, ſecundus epiſcopus fuiſſe aſſeritur.

Primum, pro ratione propoſiti, offerunt ſe Weſtſaxones, quibus primo fuit epiſcopus unus in Dorceſtra: mox duó, unus in Wintonia, alter in Shireburna. Duobus tempore regis Edwardi tres additi, Wellenſis, Cridienſis, Cornubienſis. Nec multo poſt ſextus in Rameſbiria.

Cinegillus, rex Weſtſax:
Oſuualduś, rex Northumb:
Birinus epiſcopus Dorcaſtrenſis.

Reges igitur ambo dederunt prædicatori ſuo ad ſedem epiſcopalem Dorceſtram, tunc urbem, modo villam, quam tempore illo reges Weſtſax: habebant, ſed ſequenti pontifices Merciorum.

Angilbertus primus epiſcopus Ventanus.

Poſt eum Angilbertus, natione Gallus, provinciæ præſulatum accepit.

Wine epiſcopus Vent:
Angilbertus Galliam repetiit.

Subintroducto in epiſcopatum Wintoniæ Wine vocabulo, homine Anglo, ſ: Angilbertus. ſed apud Gallos ordinato, infenſus abiit.

Hedda plus 30ª. annis in epiſcopatu floruit.

De Hedda, 4°. *epiſcopo Ventanorum, qui floruit tempore Theodori archiepiſcopi Cant*:

Hunc Beda dicit officium exercuiſſe magis inſito ſibi amore virtutum, quam ullius literaturæ doctrina præditum. Unde

Epiſtolæ Heddæ. Aldhelmi ſcripta ad Heddam. non parvo moveor ſcrupulo, quippe qui legerim illius formales epiſtolas, non nimis indocte compoſitas, & Aldelmi ad eum ſcripta, maximam vim eloquentiæ & ſcientiæ redolentia.

Ipſo defuncto, quia diœceſis ejus ab uno nequibat guber-

nari idonee [a] pro cinctus ſpatioſitate, diviſa eſt in duas; una data Danieli, altera Aldhelmo. Aldhelmus primus epiſcopus Shireburnenſis.

i. e. Venta.

Gul: libro de reg: 1°. cap°. 17°.

Adelmus ab Eleutherio, epiſcopo Ventano, abbas de Malmeſb: deſignatus.

Eodem libro cap°. 22°.

Aldelmus ab Ina factus epiſcopus, quatuor annos ſupervixit.

De Adeluuoldo, epiſcopo Ventano, qui floruit ſub Ædgaro.

Datur ei cœnobium perexile, Abbendonia dictum, ubi vires prudentiæ [b] ſuæ experiretur". . . . . .

Clerici epiſcopatus ſimul, & alterius eccleſiæ, quæ juxta erat, quam Novum monaſterium vocabant, data optione, ut aut vitam mutarent, aut loco cederent, molliorem partem eligentes, exturbati, monachis introductis.

In eadem urbe ſanctimonialium fundatum & factum monaſterium.

Nova ergo eccleſia, ut diu deſideraverat, [c] fabricata" ædificata, ſublatus eſt mundo.

Cœnobia, quæ fecerat, poſt ejus obitum multa diruta, cuncta minorata.

De Ælphego.

Adoleſcens alteravit habitum apud Derherſt, tunc exiguum cœnobium, nunc antiquitatis inane ſimulachrum. . . .

A

Eſt in eadem civitate monaſterium, quod quondam rex [d] Elfredus ædificaverat, & in eo canonicos poſuerat, Grimbaldo quodam Flandrenſi ſuadente, qui ibidem magna gloria humatus, ſanctus prædicatur. Sed beatæ memoriæ Adelwoldus, canonicis expulſis, monachos poſuit, præficiens eis abbatem Ethelgarum nomine.

Et erant ambæ eccleſiæ ſic vicinæ, parietibus contiguis, ut voces canentium aliæ aliis obſtreperent, &c. Quo pacto vicinitas illa cauſſa jurgii & odiorum fuerit.

Quapropter nuper illud cœnobium extra urbem tranſlatum ſanius incolitur, liberius inſignitur. Pag. 218.

Præterea conſtruxit in eadem urbe ſanctimonialium cœnobium Adeluuoldus, quibus præpoſuit Etheldritham virginem anum. Fuerat ibi ante hoc monaſteriolum, in quo Ædburga, regis Edwardi Senioris filia, converſata & defuncta fuerat, ſed tunc pene deſtructum.

a Pro circuitus ſpatioſitate *in MS. Seller: & Ed. Savil. Et quidem rectius.* b *E MS. Seller: & Ed: Savil.* c *Delend. Deeſt enim in Cod. Seller: & in Ed. Savil,* d Alfredus mente conceperat, & Edwardus filius ejus ædificaverat, *MS, Seller. & Ed, Savil.*

In ejusdem episcopatus diœcesi tria sunt monasteria, Certesei, Rumesie, Weruuelle; sed de Certesiensi dictum.

De Weruuella scitur, quod Elfrith, uxor regis Ædgari, [a] ædificaverit" illud in honore sanctæ Crucis, compuncta privigni sui Edwardi nece indigna, cujus ipsa conscia & autor fuit.

Apud Rumesiam, quod cœnobium præcellentissimus rex Ædgarus instituit, novi jacere duarum virginum corpora, Merwinnæ & Elfledæ.

In divisione Westsaxonici episcopatus hoc observatum palam est, ut qui Wintoniæ sederet, [b] haberet tres pagos, Amtunensem . . . . . . & Sudreiensem: alter, qui Shireburnæ, haberet Wiltunensem, Dorsatensem, Berruchensem, Sumersetensem, Domnoniensem, Cornub:

Shireburn est viculus, nec habitantium frequentia, nec positionis gratia, suavis, in quo mirandum, & pene pudendum, sedem episcopalem per tot durasse secula.

De Assero, episcopo Shireburn:

¶ Asserio. Assero ex S. Dewi evocatus non usquequaque contemnendæ scientiæ fuit, qui librum Boëtii de consolatione philosophiæ planioribus verbis elucidavit, illis diebus labore necessario, nostris ridiculo. Sed enim jussu regis factum est, ut levius ab eodem in Anglicum transferretur sermonem.

Postmodum vero Pleimundus archiepiscopus, & rex Edwardus, filius Elfredi, minis & edictis Formosi papæ coacti, quinque episcopos pro duobus fecere; Athelmum ad Wellensem ecclesiam, Edulphum ad Cridiensem, Adelstanum ad Cornubiensem, Frithestanum ad Wintoniensem, Werstanum ad Shireburnensem. Habebat ergo Athelmus Sumersetam, Edulphus Domnoniam, Athelstanus Cornubiam. Verstano relicti sunt pagi tres, Dorsatensis, Berchensis, Wiltensis. Verum non multo post, vivente eodem rege in Wiltensi pago, proprius factus episcopus Ethelstanus nomine sedem habuit in Ramesbiria.

Uuulfsinus episcopus Shireburnensis, ante abbas Westmonasteriensis.

Hunc Dunstanus archiepiscopus, cum esset Londoniæ episcopus, abbatem apud Westmonasterium fecerat, instructo ad duodecim monachos cœnobiolo, in loco, ubi quondam Mellitus ecclesiam S. Petro fecerat.

Institutio monachorum Westmonast:

Monachi per Wuffilnum episcopum Shireburnam occupant.

Qui confestim in sede episcopali monachos, clericis ejectis, instituit, ne, in tanta contemporaneorum episcoporum sedulitate, dormitare videretur.

a Addidi è Cod. Seller. & Ed. Savil. *b Ita in MS. nostro, cum lacuna. Atqui legendum potius, è Cod. Seller. & Ed. Savil.* haberet duos pagos, Hamptunensem & Suthreiensem: *&c.*

Inter

Inter profusissimos conviviorum apparatus, qui tunc in Anglia à Danorum tempore exhibebantur, &c. Convivia Danorum.

Post cujus obitum iterum episcopus non à Wilodunò opp: sed provincia, sic dicto. Wiltoniensis cum Shireburnensi unitus est.

Alfuuoldo mortuo, cessavit nomen episcopi Wiltunen: i. e. Ramesbiriensis, tempore Edwardi confess:

Proinde Meldunense cœnobium sibi ad faciendam sedem concederet, abbatem oportuno sibi casu proxime obiisse. Id rex pro (1) simplicitate, cui pronior quam prudentiæ semper erat, legitime concedendum ratus, tertio ab hinc die (2) dissolvit, &c. Pag. 219.

Hermannus Flandrensis causatus penuriam Ramesbiriæ, Meldunum in sedem episcopalem petit.

(1) Simplicitas Edwardi regis.
(2) Factum, infectum.

Ut per Goduinum comitem episcopatu Ramesb: ceciderit, episcopique sedes ibidem ab illo cessaverit, utque postea monachus apud S. Bertinum factus cœpti poenituerit, in Angliamque redierit, meliore fortuna electus episcopus Shirebur:

Accepit ergo Hermannus Shireburnensem episcopatum integrum cum tribus pagis, Eduuardo rege dante. confess:

S. Gulielmo Magı

Sub quo cum, ex canonum decreto, edictum esset, ut sedes episcoporum ex villis ad urbes migrarent, tribunal suum transtulit à Shireburna Saresburiam, quod est vice civitatis castellum locatum in edito, muro vallatum non exiguo, ceteris commeatibus utcunque valens, aquæ penuria laborans adeo, ut miserabili ibi [a] commertio aqua veneat. Illic inchoata novi operis basilica, morte senili tempus dedicationis prævenit. Veruntamen, succedente sibi Osmundo, viro probatissimo, ecclesia ad summam deducta est, & cetera, quæ competebant, adaucta. Clerici undecunque litteris insignes venientes, non solum libenter retenti, sed & liberaliter coacti ut remanerent. Commigratio episcoporum ex villis ad urbes.

Librorum copia conquisita cum episcopus ipse nec scribere, nec libros ligare fastidiret.

In Dorsetensi pago sunt abbatiæ Cerneliensis, Mideltunensis, virorum; Sceftoniensis feminarum: præter aliquas, quæ vel omnino destructæ, vel multum imminutæ sunt.

De injuriis in S. Augustinum prædicatorem multa præfatus, hæc subdit,

Eventus vel potius verbum loco indidit vocabulum, ut vocaretur Cernel ex duobus verbis, Hebraïco & Latino. Quod Hel Deus dicatur Hebraice, dixit Augustinus se cernere Deum. Cernelii ridicula interpretatio.

[a] Sic.

Ibi succedentibus annis Edeluuoldus, frater Edmundi regis & marty: vitam hereniticam solo pane cibario & aqua trivit.

S. Edeluuoldus Cernelii sepultus.

Dedit occasionem posteriori tempore Etheluuardo prædiviti, ut cœnobium eo loco S. Petro construeret.

Mideltunensem ecclesiam fecit rex Ethelstanus pro anima fratris sui Eduuini, quem pravo corruptus consilio Anglia ejecit. Ibi multas Sanctorum reliquias, ex Britannia transmarina emptas, reposuit. Inter quas eminent præcipue beatiss: Sampsonis ossa, Dolensis quondam archiepiscopi.

Sceaftesbyri. Sceftonia est vicus modo, quondam urbs, locus in prærupto montium situs. Vetustatis [a] inditium dat lapis, in capitulo sanctimonialium insculptus ita, + à vetustissimi muri ruinis illuc translatus.

Inscriptio. Anno dominicæ incarnationis Ælfredus rex fecit hanc urbem [b] DCCC. 80°. regni sui octavo.

Elfgina autor Sophoniensis monaster:

Lelandus.

Potuit augere, vel reparare. Alfredus tamen, rex Westosax: primum posuit.

Ibi Elfgina, uxor Edmundi, qui fuit pronepos hujus Ælfredi, monasterium sanctimonialium fecit, ibidemque carnis exuvias post fatum deposuit.

Eo loci jacet, vel potius jacuit, S. Eduuardus, hujus Sanctæ ex filio Ædgaro nepos, quem novercali fraude innocenter cæsum cœlum excepit. Et prima quidem sepultura illi apud Werham fuit, quod non longe à loco, in quo occisus fuit, qui Corf vocatur, imminet mari. Jacuit ibi ergo triennio, invidentibus inimicis mortuo cespitem ecclesiasticum, cui vivo invidebant decus regium.

Pag. 220.

alias Les:

Posteriori tempore pars corporis Lesmonasterium, pars Abendoniam, deportata est.

* Forsan, Leonis monasterium.

In Wiltensi pago sunt [c] cœnobia, Malmesbiriæ virorum, Wiltoniæ & Ambresbiriæ feminarum. De Malmesbir: alias loqui sedit animo. De Ambresbiriensi nihil aliud notitiam nostram attigit, nisi quod ab Elfrida, S. Eduuardi interfectrice, & illud & Weruuellense caussa pœnitentiæ facta sint. Jacet ibi S. Melorus, cujus prosapiæ, cujusve sanctimoniæ, incertum mihi.

Wiltunense cœnobium beata Editha, filia Ædgari, sedem ossium suorum, dulcibus exuviis ornat, amore fovet.

Wiltuna est vicus non exiguus supra Wile flu: positus, tantæ celebritatis, ut totus pagus ab eo vocetur.

s. Uuiltunensi sup: Edithæ.

Jacet autem in eadem ecclesia Wlfrith, mater ejus.

[a] *Sic.* [b] DCCCCLXXX. *in Cod. Seller. perperam.* [c] Ista cœnobia: Malmesbiriæ *MS. Seller. & Ed. Savil.*

In

In Berruchensi pago sunt monasteria duo, Abbendoniense & Radingense, virorum utrumque. Abbendoniæ [a] fundaverat cœnobium Cissa, pater Inæ, mox ipse Ina, rex Occidentalium Saxonum, multique ab origine reges. Sed Elfredi regis tempore, cum barbarica ubique Dani discursarent petulantia, ædificia loci ad solum complanata. Tum rex, malorum præventus consiliis, terras, quæcunque appendices essent, in suos suorumque usus redegit. At vero rex Edredus, Ælfredi nepos, loci miseratus solitudinem, cuncta restituit, &c. Tantumque amoris assumpsit in ecclesiam, ut per se loca ædificiorum metaretur, & fundamenta jactaret, &c. Ut morte præventus imperfectum opus reliquerit.

Instititit tamen Atheluuoldus cœptis, sed antequam summam manum rebus imponeret ad episcopatum Wintoniæ raptus est. Atheluuoldus abbas Abbodunensis.

Complevit magistri molimina Ordgarus, ab eo in abbatiam substitutus, ditatusque est locus, & immane quantum exaltatus, &c. Ordgarus abbas Abbodun:

Ibidem de Faritio, qui ex monacho Meldunensi factus est abbas Abbodunensis circa tempora Gul: Meld:

Thuscus genere, arte medicus, [b] civis Aretinus, noster profecto noster monachus; cujus laudes effigiare, quia successit animo, non quod ipse comminiscar, sed sodalis mei Petri monachi versus apponam, quibus laudabilis abbatis virtus enitescet.] "Vir probus & prudens", &c.

¶ Versus Petri Meldunensis de laude Faritii, abbatis Abbodu: Lelandus.

Vide num hic sit Petrus Biturix, qui fuit abbas Meldun: ut apparet in Itinerario Gulielmi Meld:

S. Petri

Erit ergo hoc experimentum ejus eloquentiæ dumtaxat exiguum. Ceterum ipse alias in pluribus assecutus est famam altioris gloriæ.

Tertius Westsaxonum episcopatus fuit apud Wellas, villam in Sumersetensi pago, pro copia fonticulorum, ibi ebullientium, ita dictam.

Cum vero successisset eis Joannes, natione Turonicus, professione medicus, qui non minimum quæstum illo conflaverat artificio, minoris gloriæ putans, si in villa resideret inglorius, transferre thronum in Bathoniam intendit. Sed cum id inaniter vivente Gulielmo patre cogitasset, tempore Gulielmi filii effecit. Nec eo contentus, totam etiam civitatem in suos usus, & successorum usus, transtulit, ab Henrico rege quin- o o gentis libris argenti mercatus urbem, in qua balnearum calida-

a Fundaverunt *MS. Seller. & Ed. Savil.* b *Potius, ut in MS. Seller. aliisque vett. Codd.* civis Aretinus, noster profecto monachus.

rum

Error Gulielmi Mel: rum latex emergens autorem Julium Cæsarem habuisse creditur.

Pag. 221. Salubres sunt aquæ illæ lavantibus, sed odore sulphuris primo advenientibus [a] gravis, donec consuetudo sensus horrorem compescat.

Ibi rex Offa monasterium posuerat, & Ædgarus, sicut pleraque alia, more suo auxerat, delectatus loci magnificentia, & quod ibi coronam regni susceperat.

episcopus Wellensis

Hanc ergo abbatiam Joannes à rege non gravate obtinuit.

Multa ibi per eum nobiliter incepta & consummata.

Sepultus est in ecclesia S. Petri, quam à fundamentis erexerat magno & elaborato parietum ambitu.

Omnis tractus episcopatus illius in solo Sumersetensi pago jacet, habet [b] [que] tres abbatias virorum, Glasconiensem, Athelingensem, Michelneiensem.

Glasconia est villa in quodam recessu palustri posita, quæ tamen & equo & pede aditur, nec situ nec amœnitate delectabilis. Ibi primus rex Ina, consilio beatiss: Aldhelmi, monasterium ædificavit.

Splenduit locus usque ad Danorum sub Elfredo rege adventum. Tunc enim, ut cetera, desolatus, aliquantis annis notos desideravit incolas. Porro, quicquid turbo bellorum obtriverat, reparavit egregie Dunstanus, qui prius eo loci vitam solitariam monachus actitarat. Postmodum vero liberalitate regis Edmundi omnia quodammodo appenditia, & his multo plura nactus, abbatiam composuit, qualis nusquam in Anglia sit, fueritve.

Jacet ibi Patritius, si credere dignum, natione Britto, beati Germani Antisiodorensis discipulus, &c.

Subsecuti sunt magistrum Indractus, Hiberniensis [c] reguli filius (cujus indole nihil dulcius, nihil sanctius) & septem comites illius terræ spectabiles: quos ibidem, irruentibus latrunculis, cæsos, in martyres credula consecravit antiquitas.

f. sanctos.

Multos illuc rex Edmundus misit in expeditione aquilonari compertos, & de terra levatos; inter quos Hildam, abbatissam cœnobii de Streneshalch, Ceolfridum, abbatem Wirensis monasterii. Eum in extrema ætate, dum Romam tenderet, apud Lingonas morte præoccupatum, & sepultum, sed postmodum constat relatum: partem [d] ossuum Aidani, Lindisfarn: episcopi primi.

a Vel graves *legend. ut in MS. Seller. vel* olor *pro* odore *reponend. ex Edit. Savil.* *b* Tò que *è MS. Seller. & Ed. Savil. adjeci.* *c* Regis *in MS. Seller. & Ed. Savil.* *d Ita & in MS. Seller.* Ossium *in Ed. Sav.*

Prædicatur

Prædicatur ibi Benignus confessor, qui non longe hinc anachorita fuit.

Sepulti sunt in eo monasterio reges Edmundus, loci instaurator, & Edgarus, filius ejus.

Adelingea est non maris insula, sed ita stagnorum refusionibus & paludibus inaccessa, ut nullo modo, nisi navigio, adiri queat. Alnetum permaximum in ea cervos, & capreas, multasque id generis bestias continet. Terra solida, vix duobus jugeribus lata, monasteriolum & monachorum officinas habet. Ejus constructor fuit rex Elfredus, qui quondam à Danis pulsus provincia, tutas illic aliquamdiu latebras consoverat. Fecitque ecclesiam, situ quidem, pro angustia spatii, modicam, sed novo ædificandi modo compactam. Quatuor enim postes solo infixi totam suspendunt machinam, quatuor cancellis opere sperico in circuitu ductis.

Pag. [illegible]

Illum fratrem regis Westsax: Kenwalh fuisse, & generis magnitudinem sanctitatis indole inaltasse perseverans est opinio.

S. Egceluuinus, monachorum Adelingensium patronus.

Autor Micelenienfis cœnobii idem qui Mideltunensis, ubi eadem illectus caussa similia contulit & villarum & reliquiarum xenia.

septem

Cridia est villula Domnoniæ duodecim millibus ab Exonia.

*

Livingus, ex monacho Wintoniensi, & abbate Tavistokensi, episcopus Cridiensis, magnæ familiaritatis & potentiæ apud Cnutonem regem habitus est.

S. Canutum magi

Eo apud illum gratiæ processit, ut, defuncto avunculo suo Brithuuoldo, qui erat episcopus Cornubiensis, ambos arbitratu suo uniret episcopatus.

Unio Cridiensis & Cornubiensis episcopatus.

Humatus est Tavistochiæ, quo loci multa & spectabilia contulerat.

Livingus in Tavensi monasterio sepultus.

S: Livingo. o

Huic tempore Eduuardi successit Lefricus, apud Lotharingos altus & doctus, qui sedem episcopalem transtulit in civitatem, quæ propter flu: Exam, qui muros lapsu suo allambit, vocatur Exacestra.

Hanc urbem primus rex Æthelstanus, in potestatem Anglorum, effugatis Britonibus, redactam, turribus munivit, muro ex quadratis lapidibus cinxit.

Hic Lefricus, ejectis sanctimonialibus à S. Petri monasterio, episcopatum & canonicos statuit, qui contra morem Anglorum ad formam Lotharingorum uno triclinio comederent, uno cubiculo cubitarent.

Cœnobium sacrarum virginum Iscæ à canonicis occupatum.

Est

Tavenſis monaſterii origo. Ordgarus comes.

Eſt in Domnonia cœnobium monachorum juxta Tavi flu: quod Taviſtoke vocatur, quod per Ordgarum, comitem Domnonienſem, patrem Elfdridæ, quæ fuit uxor regis Edgari ſurgendi exordium, per Livingum epiſcopum creſcendi accepit auſpitium, locus amœnus oportunitate nemorum, captura copioſa piſcium. Rumonus ibi ſanctus prædicatur, & jacet epiſcopus.

Cernitur in eodem monaſterio ſepulchrum Ordgari.

Spectaculoque ducitur enormitas mauſoléei filii ejus. Edulphus is vocatus eſt, giganteæ molis, & immanis roboris, &c. Ut apud Iſcam civitatem ingentis fortitudinis exempla coram confeſ: Edwardo rege oſtenderit.

Horodunenſe monaſterium ab Edulpho conditum.

Eſt præterea in Dorſeta nemus juxta Hortunam, quæ modo deſtructa, tunc ejus liberalitate inter abbatias numerabatur. Ibi mirandæ fortitudinis dabat ſpectaculum, ſi quando remiſſis curis advocaretur in otium. Rivulus juxta ſaltum, venationis feracem, labitur, ab una ripa in alteram decem pedum ſpatio. Ille divaricatis pedibus utramque [a] continuabat, parvoque cultro ferarum, ad ſe actarum, capita levibus & pene irritis ictibus in amnem decutiebat. Sed enim tantus taliſque, adhuc ætatis calore præfervidus, ceſſit morti, juſſitque ſe apud Hortunam ſepeliri. Veruntamen quia ſecum quædam eccleſiæ danda demandaverat, prævenit abbatis Sitricii violentia, datorem pariter & data in ſua transferens. Sitricius poſtea ſub rege Gulielmo piraticam aggreſſus, religionem polluit, eccleſiam fœdavit.

Pag. 223.

Cornubienſium ſane pontificum ſucciduum [b] numerum" nec ſcio, nec appono, niſi quod apud S. Petrocum confeſſorem fuerit epiſcopatus ſedes. Locus eſt apud aquilonales Britones ſupra mare juxta flu: quod dicitur Hegelmithune.

Quidam dicunt fuiſſe ad S. Germanum juxta flu: Liner ſupra mare in auſtrali parte.

De epiſcopis Auſtralium Saxonum.

Is Edeluuard, ſuadente rege Wulpherio, baptizatus in Mercia beatiſſ: Wilfridum, à ſede ſua exulantem, benigno dignatus hoſpitio, epiſcopatus etiam ſede extulerat in loco, qui Seleſige dicitur, nec niſi uno introitu poteſt adiri, mari undique circumgiratus. Veruntamen rege (ut dixi) occiſo, & Wilfrido, qui ibidem monaſterium ædificaverat, domum, reddita pace, regreſſo, multis annis epiſcopatus vacavit, ſpectabatque interim pontificatus adminiſtratio ad Wintonienſem antiſtitem.

f. à Cadwaladro.

a Continuebat MS. b Ordinem *in Cod Seller*: *&* *Ed. Sav.*

Poſt-

Postmodum vero à Nothelmo archiepiscopo factus est ibi episcopus Edbricht, cui successit Ella.

alius fuit à Stigando, archiepiscopo Cant:

Hic Stigandus, à Gulielmo rege ibi factus episcopus, mutavit sedem in Cicestram, dioecesis suæ civitatem prope mare, ubi antiquitus S. Petri monasterium & congregatio fuerat sanctimonialium.

Denique ecclesiam suam, quam à novo fecerat, cum fortuitus ignis (ut dixi) pessumdedisset, liberalitate potissimum regis brevi refecit. Radulphus episcopus refecit Cicestrensem basilicam.

In ejus dioecesi sunt duo duntaxat coenobia è novo facta.

S. Martini de bello, quod rex Gulielmus fundavit, & provexit in loco, ubi Angliam debellaverat.

S. Pancratii de Lewes, quod, autore Gulielmo comite de Warenna, Lanzo quidam Cluniacensis monachus in supremo religionis cacumine locavit.

Ex prologo libri 3ⁱ. de gestis pontificum Anglorum.

Est Eboracum urbs ampla & metropolis, elegantiæ Romanæ præferens [a] inditium, à duabus partibus Husæ flu: ædificata, [b] includit in" medio sinu sui naves, à Germania & Hibernia venientes: furori aquilonalium gentium prima semper obnoxia, barbaricos Danorum motus toto tempore, quo dominati sunt [c] Angli, excepit, & ingemuit. Quapropter multis ruinis quassata, ultima peste sub Gulielmo rege concidit; qui urbanis iratus, quod Danis adventantibus receptui & consultui fuissent, prius inedia, mox flamma civitatem confecit. Regionis etiam totius vicos & agros corrumpi, fructus & fruges igne vel aqua labefactari jussit. Ita provinciæ, quondam fertilis, nervi præda, incendio, sanguine succisi. Humus per [d] quadraginta & eo amplius milliaria omnifariam inculta, nudum omnium solum ad hoc usque tempus. Urbes, olim præclaras, turres, proceritate sua in coelum minantes, agros, lætos pascuis, irriguos fluviis, si quis modo videt peregrinus, ingemit; si vetus incola, non agnoscit. In aliquibus tamen parietum ruinis, qui semiruti remansere, videas mira Romanorum artificia. Ut est in Lugubalia civitate [Cairleil.] triclinium, lapideis fornicibus concameratum, quod nulla unquam tempestatum contumelia, quin etiam nec appositis lignis & succensis valuit labefactari. Cumbreland vocatur regio, & Cumbri vocantur homines, scripturaque legitur in fronte triclinii, MARII VICTORIÆ. Quod quid sit hæsito, Pag. 224. nisi forte pars Cumbrorum olim his locis insederit, cum fuissent à Mario Italia pulsi.

a Sic. b E MS. Seller. & Ed. Savil. c Ita & MS. Seller. Malim tamen Angliæ *ex Ed. Sav. d Sic etiam exhibet Cod. Seller. At 60. in Ed. Sav.*

Et, quæ Stephanus presbyter de Wilfrido magno verborum agmine egit, in compendium coarctabo.

Ex libro 3°. Gul: Meld: de gestis pontif: Ang.

Basilica Eboracensis ab Wilfrido episcopo consummata.

Basilica, quondam ab Edwino rege, monitu beati Paulini, in Eboraco facta, tecto vacabat. Parietes semiruti, & ruinam plenam minantes, solis nidis avium serviebant. Pro indignitate rei pontifex interno dolore commotus, maceriem solidavit, culmen levavit, levatum plumbeis laminis ab injuria procellarum munivit.

Adeluualdus ab Wilfrido vitæ restitutus.

Vocatus est puer Adeluualdus, & in Ripis postea monachus factus, miraculorum Wilfridi non leve testimonium videbatur.

Verba Wilfridi episcopi.

tamen

Ego tantum monasteria duo, in ea provincia posita, Ripis & Hagustaldeiæ, quæ fundavi, non omittam.

Expulso primitus, ut dictum est, Wilfrido, qui totius Nordanhumbrorum regionis erat episcopus, duo pro eo constituti sunt, in Eboraco Bosa, in Hagustalduno Eata, defunctoque Eata, Joannes pro eo ordinatur. Tempore vero Alfridi regis rediit in episcopatum totum Wilfridus quinque annis, expulsis Joanne de Hagustalduno, & Bosa de Eboraco. Post quinque annos Wilfrido iterum ab Alfrido expulso, illi suis sedibus restituti sunt. Defuncto vero Alfrido, Wilfridus, in concordiam receptus, sedem apud Hagustaldune habuit, Jo-

f. de Beverlaco.

anne in Eboracum migrante, quia jam Bosa defunctus erat. Ei successit in Eboraco Wilfridus presbyter suus, qui transcendit tempora Bedæ. Nam eum illo anno, quo obiit, fuisse in Eboraco episcopum asseverat. Quocirca lis inextricabilis in Cantuarienses & Eboracenses versatur, quia Cantuarienses dicunt, se habere Wilfridum seniorem. Contra hæc Eboracenses contendunt, hunc juniorem Wilfridum ab Odone

f. Uuilfrido.

archiepiscopo Cantiam translatum. Hoc defuncto, emicuit in pontificale speculum Ecgbertus, frater Ecgberti, ejusdem provinciæ regis.

Albinus.

Hic omnium liberalium artium armarium (ut ita dicam) fuit, & nobilissimam bibliothecam Eboraci constituit, cujus rei testem idoneum advoco Alcuinum, qui dixit in epistola ad Carolum Aug: " Date mihi [a] exquisitores eruditionis scho- " lasticæ libellos, quales in patria habui per bonam & devo- " tissimam magistri mei Ecgberti archiepiscopi industriam. " Et, si placet excellentiæ vestræ, remittam aliquos ex pueris " nostris, qui excipiant inde, & revehant in Franciam flores " Britanniæ."

[a] *Ita & Cod. Seller. Sed malim* exquisitiores, *ut in Ed. Sav.*

Sepultus

Sepultus est in una porticu cum fratre suo apud Eboracum, post 36. annos episcopatus. *Sepultura Ecgberti archiepiscopi.*

Hujus [a] successor senex" substitutus est Eanbaldus, præfati Albini discipulus industrius.

sup. archiepiscopus Ebor:

Elfricus tempore Canuti & Hardecanuti fuit, habeturque in hoc detestabilis, quod Hardecanutus, ejus consilio, fratris sui Haroldi cadavere defosso, caput truncari, &, infami mortalibus exemplo, in Tamensem projici jussit. *Indignum facinus.*

Quin & Wigorniensibus pro repulsa episcopatus infensus, autor Hardecanuto fuit, ut, quia [b] pertinatius illi exactoribus regiorum vectigalium obstiterant, urbem incenderet, fortunas civium abraderet. *Pag. 225. Pessimum consilium Elfrici, archiepiscopi Ebor:*

Inventa sunt noviter, & in eminentiam elata, Sanctorum corpora Trumwini episcopi, Oswii regis, & Elfledæ, filiæ ejus, quæ eidem monasterio post Hildam præfuit, nec non & illius monachi, quem divino munere scientiam cantus accepisse Beda refert. *Cedmonis cantoris sepulchrum.*

Hengstaldeun vocatur locus quindecim ab Eboraco millibus disparatus. Fisco regio famulabatur, quando eum beatæ memoriæ Wilfridus à beatissima Etheldritha pro aliis possessionibus commutavit. Ibi ædificia, minaci altitudine murorum erecta, & diversis anfractibus per cocleas circumducta, mirabile quantum expolivit; arbitratu quidem multa proprio, sed & cementariorum, quos ex Roma spes munificentiæ attraxerat, magisterio. Ferebaturque tunc in populo celebre, scriptisque etiam est inditum, nusquam citra Alpes tale esse ædificium. Nunc qui Roma veniunt idem allegant, ut, qui Hagustaldensem fabricam vident, ambitionem Romanam se imaginari jurent. Adeo tot temporum & bellorum injuriæ vetustatem ædificiis non tulere. Primus ibi fuit episcopus Wilfrid.

At vero, Wilfrido reverso, & post receptionem sedis defuncto, successit Acca, vir in primis industrius & sanctus.

Veruntamen non prosperiori fortuna usum quam magistrum ex chronicis accepi, pulsumque post obitum Bedæ triennio à sede sua, incertum an regressum.

Exercitus enim Danorum, qui jam tempore Albini metuebatur, ut alias diximus & dicemus, veniens, habitatoribus extinctis vel effugatis, habitaculorum tecta succendit, & secreta cœlo exposuit. Nunc est Hengsteldeham villa archiepiscopi Ebor:

Hagustaldunum funditus depopulatum sub Tidfrido, qui ultimus fuit episcoporum Hagustald:

Candida Casa vocatur locus in ex-

a *Sic edidi auctoritate MS. Seller. & Ed. Savil. non* successori cene, *ut in Cod. Lelandiano*
b *Sic.*

tremis Angliæ juxta Scottiam finibus, ubi beatus Ninianus confeſſor requieſcit, natione Britto, qui prius ibidem Chriſti prædicationem evangelizavit. Nomen loco ex opere inditum, quod eccleſiam ex lapide polito miraculum Britonibus fecerit.

Thomas, ex canonico Bajocenſi archiepiſcopus Ebor: tempore Guli: regis baſilicam Ebor: renovavit.

Ibi, ſub extremo Bedæ tempore, primus factus eſt epiſcopus Pehtelmus.

Eccleſiam à fundamentis inchoatam conſummavit.

Turſtanus archiepiſcopus Ebor:

Obiit ſanctiſſime, poſt exactum quadriennium mortis Henrici regis, abrenuntians prius epiſcopatui, & monachus factus apud Pontem fractum, cellam Cluniaci. [Nunc Ponfreit.]

De epiſcopis Dunelmi.

Ex omnibus epiſcopatibus, qui quondam in Northumbria poſiti principatum Eboracenſium ſuſpiciebant, ſolus ille, qui apud Lindisfarne fuit, remanſit.

Quocirca cum honore debito ſacrum corpus [a] apud [b] Ubbenford, incertum an epiſcopatus ſedem, depoſuere juxta amnem Twede.

Error Guli: Meld.

Jacuit ibi multis annis uſque ad adventum Ethelredi regis. [pro Alfredi]

Edmundus epiſcopus Conocaceſtrenſis, regnante rege Ædelredo, tranſtulit corpus S. Cuthberti Dunelmum.

Baſilica Dunelmi poſita.

Sub eo enim præſule [c] multum in modum eccleſiæ promovit proſperitas. Corpus ſanctum Dunelmum delatum, baſilica ibidem à fundamentis conſummata. Multa præterea, quæ nullo unquam apud cives ævo fallax conſumet oblivio.

Pag. 226. Dunelmum eſt collis, ab una vallis planitie paulatim, & molli clivo turgeſcens in cumulum; & licet ſitu edito & prærupto rupium omnem aditum excludat hoſtium, tamen ibi moderni collibus impoſuerunt caſtellum. Ad radices pedis caſtelli defluit amnis piſcoſus.

Gulielmus epiſcopus tempore Gul: Rufi monachos in Dunelmum induxit.

Succeſſit ei Gulielmus ex abbate S. [S. Uualcherio.] [e] Karilephi, qui monachos potens in ſeculo in Dunelmo poſuit.

Gul: epiſcopus novam baſilicam Dunelmi inchoavit.

Cumque conſidentes epiſcopi judicaſſent, ut in eccleſia Dunelmi, quam ipſe magnifice inchoaverat, ſepeliretur, &c.

Ranulphus epiſcopus tranſtulit corpus S. Cuthberti in novam baſilicam.

Extulit ergo ejus famam ſacri corporis elatio, quod è mauſoléo levatum

a Cuthberti *ſcil.* b Bubbedford, *vel* Bubedford, *ſive* Bulbeford *al.* c *Eadmundo nempe.*

cunctis

cunctis volentibus fecit conspicuum, & palam illibatum protulit. Vestes quoque omnes recenti splendore nitentes, calix super pectus, cujus superior pars aurea, inferior onychina esset, facies tam stricte obvoluta sudario, ut nullo abbatis nisu dissociari posset. Caput Osuualdi regis & marty: inter brachia ejus inventum. Caput Osuualdi.

Ossa Sanctorum Bedæ & Ceoluulphi regis, qui apud Lindisfarnum monachus, & sanctus fuerat, in singulis saccis lineis reperta. Ossa Bedæ & Ceoluulphi regis.

Ex libro 4º. Guld: Meld: de gestis pontificum.

Provincia Merciorum quinque modo habet episcopatus, olim forsitan plures.

De episcopis Wigorniensibus. Lelandus. Hîc Gul: Meldi viginti 4^or^. episcoporum nomina nuda recenset à Bosa, primo Wicciorum episcopo, ad Wulstanum 24^m^. de quo multa scribit.

S. Wulstano.

Aldwinus erat quidam ab eo factus monachus, isque in vastissimo illo saltu, quod Malvernum vocatur, heremiticam vitam cum Guidone socio exercebat. Alduuinus, qui postea autor fuit Malvernensis monasterii.

De Sampsone, Wicciorum episcopo, qui successit Wulstano.

Innoxius ad monachos, nisi quod eis Westbiriam abstulit, ubi Wulstanus monachos posuerat, & privilegio sanctitatis suæ munierat. Westbiria.

Diœcesis Wigorniensis habet pagos Glocestrensem, Wigorniensem, Waruicensem dimidium.

Gloecester est civitas super flumen Sabrinam posita, putaturque à Claudio nominata, qui secundus Ro: imperatorum post Julium Cæsarem Britanniam adiit. Denique Britannice vocatur Caerclau. Meminit quoque Seneca in libello de morte Claudii, barbaros in Britannia eum pro deo colere, & in honore ipsius civitatem ædificare. Ab ea civitate tota regio vallis Gloecestriæ vocatur.

Terra omnis frugum opima, fructuum ferax, hîc sola naturæ gratia, illic culturæ solertia; ut quemvis tædiosum per socordiam provocet ad laboris illecebram, ubi centuplicato fœnore responsura sit copia. Cernas tramites publicos pomiferis vestitos arboribus, non [a] insitivæ manus industria, sed ipsius [b] humi natura. Ipsa se terra sponte subrigit in fructus, eosque sapore & spetie ceteris plurimum præstantes, quorum plures ante annum marcescere nesciant, ut dominis usque ad novos successores præstent officium. Regio plus quam aliæ Angliæ provinciæ vinearum frequentia densior, proventu

a Insitiva *MS. Seller:* & *Ed. Savil.* b Humus *MS. Lel.* Soli *Cod. Seller.*

uberior,

Pag. 227. uberior, sapore jucundior. Vina ipsa bibentium ora tristi non torquent acredine, quippe quæ parum debeant Gallicis dulcedine. Villæ innumerabiles, abbatiæ præstantes, vici frequentes; quibus omnibus accedit ad gloriam flu: Sabrina, quo nullus in hac terra alveo latior, gurgite rapacior, [a] arte piscosior. In eo quotidianus aquarum furor, quod [b] vel voraginem vel vertiginem undarum dicam nescio, fundo ab imo verrens harenas, & conglobans in cumulum cum impetu venit, nec ultra pontem pertendit. Nonnunquam & ripas transcendit, [c] & magna parte circuita terræ victor regreditur. Infelix navis, si quam è latere attigerit. Nautæ certe gnari cum vident illam Higram (sic enim Anglice vocant) venire, navem obvertunt, & per medium secantes violentiam ejus elidunt.

In eadem valle est vicus celeberrimus, Bristou nomine, in quo est portus, ab Hibernia, & Noregia, ceterisque transmarinis terris venientium receptaculum, [d] ne scilicet genitalibus divitiis tam fortunata regio peregrinarum opum fraudaretur commercio.

Est ergo in ipsa civitate Gloecestriæ S. Petri monasterium, quod ibi Aldredum archiepiscopum incepisse non semel dixi. Paucos ibi, & non plus quam tres monachos invenit abbas Serlo, à rege Gulielmo Seniore donum exile adeptus. Sed quantum dei gratia cum illius conspirans industria locum extulerit illum, quis congrua explicet facundia?

Fremunt de S. Osuualdo canonici, quod terras, quæ suæ deberent famulari ecclesiæ, Thomas archiepiscopus monachis dederit.

Aldredus, archiepiscopus Ebor: autor monasterii S. Petri Claudiæ.

Fuit hic Alredus monachus Ventanus, deinde episcopus Wicciorum, qua sede retenta, confess: simplicitate Eduuardi factus est archiepiscopus Ebor:

Fanum Osualdi.

Thomas ex canonico Bajocensi factus fuit archiepiscopus sub Gul: rege.

A

In eadem enim urbe tempore regis Elfredi, filia ejus Elfleda cum conjuge suo Edelredo monasterium ædificaverant, nulla parsimonia sumptuum, nulla inopia victualium: illucque ex sup: Osuualdi. Bardanio reliquias regis transtulerant, quod omnis Mercia eorum pareret imperio. Floruit id cœnobium ad tempus Danorum. Sed, monachis vi hostilitatis dilapsis, cum archiepiscopi Ebor: occasione Wigorniensis episcopatus monaste- (Berdenege.)

a Ita è Cod. Seller. & Ed. Sav. At in MS. Lelandiano amne *legitur. b Ita etiam in MS. Seller. Sed in Ed. Sav.* utrum voraginem vel *&c. c Non aliter etiam in Cod. Seller. Sed* & magna vi parte *&c. in Ed. Sav. d Ita MS. Sell. & Ed. Sav. non, ut in Cod. Lelandiano,* ne se scilicet.

rium

rium illud habuissent, canonicos recepit, praecipuamque ibi Ebor: Turstanus archiepiscopus exhibuit diligentiam, & in scrinio Sancti renovando, & in ecclesia dilatanda. Ubi cum, veteribus fundamentis deturbatis, nova jacerentur, inventa sunt amborum conjugum in porticu australi sepulchra, & corpora antiquam reverentiam praetendentia. Elfledæ, & Ethelredæ, comitis Merciorum, sepulchrum.

In eodem pago est Winchelcumbense monasterium, quod Kenulphus, rex Merciorum, construxit ingenti, & nostris temporibus incredibili, munificentia, fecitque dedicari ecclesiam à XIII. episcopis, quorum princeps erat Wulfredus, archiepiscopus Cant:

Ibi in illa dedicationis pompa in decem ducum conventu manumisit ad altare regem Cantuaritarum, quem nuper belli jure ceperat captivum, &c. Ibidem de insigni liberalitate & donativo Chenulphi erga omnis generis homines.

Hoc monasterium, ut semper labuntur mortalia in decursum, cum tempore regis Ædgari solo fere nomine staret, per beatum Osuualdum non nihil resuscitatum est. Factus ibi Germanus abbas, quem de Floriaco secum adduxerat, magno fuit adjumento & religioni, & restaurationi ecclesiæ. Pag. 228.

Ibi requiescit pater Chenulphus cum filio Kenelmo, quem genitor septennem Quendridæ sorori alendum reliquerat. Sed illa falso cupiditati suæ regnum pollicita, fraterculum tollendum è medio satelliti, cui qui alumnus erat, commendavit. Is insontem quasi venatum ducens inter [a] frutecta obtruncatum occuluit.

Ubi loquitur de funerali pompa, qua ductus fuit Kenelmus Winchelcomum.

Ita clericorum vocali cantu, & laïcorum [b] plausu, parricida femina commota, è fenestra cœnaculi, in quo stabat, caput extulit, & forte Psalmum cantabat, "Deus laudem meam," quem à fine nescio quo præstigio [c] retrograde ducens, nitebatur lætitiam cantantium infirmare. Tum vero vi divina lumina veneficæ cavis orbibus evulsa cruore versum polluerunt. "Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud deum, "& qui loquuntur mala adversus animam meam." Cruoris signa extant hodie, immanitatem mulierculæ & ultionem spirantia.

Est & monasterium Theokesbiri, quod noviter Robertus, filius Haimonis, favore suo provexit, nec facile memoratu quantum exaltavit.

a Sic etiam in Cod. Seller. Nec aliter apud Plinium. Sed in Ed. Sav: fruticeta.
b Alacri plausu *MS. Seller. & Ed. Sav. c Ita etiam MS. Sell.* Retrogradum *Ed. Sav.*

Fuerat illud primitus apud Cranebarnam, sed abbatis Giraldi provisione, pro vicini flu: oportunitate, & dominicarum contiguo terrarum, Theokesbiriam aptius locari visum. Simul & videbatur voluntati religiosæ nomen applaudere, quod & Theokesbiria dicatur, quasi Theotocosbiria, i. e. dei genitricis curia, vocabulo ex Græco & Latino composito.

Bella scilicet notatio.

Increvit & nostris diebus in eadem provincia Malvernense cœnobium, quod mihi videtur per antiphrasin sortitum esse * vocabulum". Non enim ibi male, sed bene & pulcherrime vernat religio.

Habet & Wigorniensis provincia abbatias Eveshamensem, Persorensem.

Eoveshamum.

Eveshamum fundavit beatus Egwinus episcopus. De quo quid miraculi sit quod Beda tacuerit, nondum per me potui advertere, vel per alios addiscere.

Constat eum 3um. Wigorniensem præsulem fuisse, locum illum, quo nunc cœnobium visitur, peculiariter amasse, incultum ante & spinetis horridum, sed ecclesiolam ex antiquo habentem, ex opere forsitan Britannorum.

Wistanus puer regius.

Implebis & tu laude tua hujus paginulæ [b] partem", qui cœnobium idem illustras, felix puer Wistane, fili Wimundi, filii Wiclasil, regis Merciorum, & Elfledæ, filiæ Celuulphi, qui fuit patruus Kenelmi. Te, inquam, non tacebo, quem Berfertus cognatus nefarie interemit.

Berfertus tyrannus. Wistanus primo sepultus Reopanduni. Wistanus Eoveshamum translatus.

Quapropter venerandæ reliquiæ levatæ parentum obsequio Rapendune locatæ sunt, tunc temporis famoso monasterio. Nunc est villa comitis Cestrensis, cujus gloria pro situ vetustatis exoleta, modo Eveshamum (ut dixi) inhabitas.

Persore fundavit & perfecit monasterium tempore regis Ædgari Ægeluuardus, dux Dorsatensis. Pag. 229.

Verum & illud, ut cetera, quanto succubuerit detrimento miserabile, plus sui medietate diminutum.

Majusculam portionem reges Eduardus & Gulielmus contulere Westmonasterio.

Habentur hic aliquanta felicis Edburgæ ossa.

De episcopis Herefordensibus.

Trans Sabrinam pene collimitatur Walensibus civitas Hereford, non grandis, quæ tamen fossatorum præruptorum ruinis ostendat se aliquid magnum fuisse.

a E Cod. Seller. & Ed. Sav. b E MS. Seller. & Ed. Sav.

Hujus

Hujus à principio hi fuere episcopi, Putta, [a] Tirchel, Torhtere, Walstod, Cuthbert, postea Cantuar: archiepiscopus.

Sed & versus isti, nuper mihi visi, i. e. Cuthberti episcopi. antiquitatem viri, quantumque antecessores suos honorificaverit, insinuabunt, & si quid, ab eis ad ornatum domus dei cœptum, ipse studio suo perfecerit.

Hæc veneranda crucis Christi vexilla sacratæ
Cœperat antistes venerandus, nomine Ualstod,
Argenti atque auri fabricare monilibus amplis.
Sed quia cuncta cadunt mortalia tempore certo,
Ipse opere in medio moriens è carne recessit.
Ast ego præfati successor præsulis ipse,
Pontificis, tribuente deo, qui munere fungor,
Quique gero certum Cuthbert de luce vocamen,
(1) Ocyus implevi omissum hoc opus ordine cœptum.

¶ Lelandus.

Hic Cuthbertus successit Nothelino, archiepiscopo Cant: coëgitque mag: synodum, consilio Winfridi, cog: Bonifacii, archiepiscopi Mogunt: & ope Ethelbaldi, regis M: rc. Cujus decreta postea Bonifacio arch: per Kinebertum diac: suum misit.

Hos versus, sed corruptos, alias legi in vetustissimo codice sacrorum carminum Melduni, sed sine autoris nomine. Ego tamen non possum non attribuere Cuthberto, Hereford: episcopo.

(1) Gul: Meld: sic legit, Omissum implevi quod cœperat ordine pulchro.

Item super sepulchrum antecessorum:

Qui quondam extiterant famosi, late (altique) per orbem,
[b] Corpora sena tenet [c] horum, [d] hic marmor obumbrans.
*
Tumbaque mirifico præsens fabricata decore
Desuper exsculpto cohibet cum culmine tecta.
Hos ego Cuthbertus, sacri successor honoris, *
Inclusi tumulis, exornavique sepulchris
[e] Pontifices. Ex his ternos sacra infula cinxit,
Nomina sunt quorum, Uualstodus, Torhtere, Tirhtel.
Regulus est quartus Milfrith cum conjuge pulchra
Cuenburga; extitit è senis hæc ordine quinta.
Sextus præterea est [f] Oshelmi filius Osfrith.

a Tirtel *Ed. Sav.* Tirhtel *Cod. Seller.* b *Asteriscus ponitur sub hac voce, uti etiam sub* tecta *paullo inferius.* c *Ita etiam in MS. Seller. Sed* hominum *pro* horum *in Ed. Sav.* d *Haud secus in MS. Seller. & Ed. Sav. Sed signum quoddam sub* hic *posuit Lelandus, qui forsitan* hoc *maluit.* e *Colon mox post* sepulchris *posuit Savil. neque ullam distinctionem habet post* pontifices. *Atque ita in Cod. Sell.* f *Ita quoque in Cod. Sell.* Oselini *in Ed. Sav.*

Leonegari episcopi cædes. Herefordia conflagravit. Robertus Lotharingus autor novæ basilicæ Hereford: Robertus Lotharingus omnium artium peritiss: Robertus Lotharingus redegit Mariani historiam in epitomen. Pag. 230.

confess:

Hunc tempore regis Eduuardi Grifin, rex Walensium, urbe cremata, expulit sede & vita.

Tempore Gulielmi Mag:

Non multo post accepit sedem illam Robertus Lotharingus, qui ibi ecclesiam tereti ædificavit scemate, Aquensem basilicam pro modo imitatus suo, omnium liberalium artium peritissimus, abacum præcipue, & lunarem compotum, & cœlestium cursum astrorum rimatus.] Lelandus. Sunt duo pulcherrima, juxta ac doctissima, volumina in monasterio Ædmundoburgensi Roberti Melundinensis, episcopi Herefordensis, super sententias, sive de sacramentis veteris testamenti. Hunc ego esse arbitror quem hîc Gul: Meld: Robertum Lotharingum vocat, estque Melundunum forsan op: Lotharingiæ. Hic Rob: Lothar: ut Gul: in hoc libro scribit, redegit Mariani Scotti historiam in epitomen.

s. Hereford.

Ornat episcopalem sedem reliquiis suis rex & martyr Ethelbrichtus, apud Orientales Anglos natus & principatus. Hunc rex Merciorum Offa pro confirmatione (ut putabat) & provectu regni nullis extantibus caussis peremit, nefariam rem in procum filiæ machinatus. Invasitque continuo, eo mortuo, regnum orientale.

s. Hereford:

In diœcesi præsulatus sunt duo cœnobia, apud Scrobesbiriam & Weneloch.

Scrobesbiriense recens est omnino à Rogero, comite de Monte Gomerico, constitutum. Ibi monachos locavit ex Sagio, angusto prorsus victu & amictu.

Rogerus de Monte Gomerico restaurator Wenlochensis monasterii.

Apud Weneloch fuit antiquissima sanctimonialium habitatio, ibique beatiss: Milburga, soror sanctæ Mildridæ, neptis Pendæ, regis Merciorum, ex filio, vitam transegit, & sita est. Sed locum omnino desertum prædictus comes monachis Cluniacensibus implevit.

Sepulchrum virginis clam erat novis advenis, omnibus videlicet vetustatis monumentis violentia hostium & temporum deletis, Noviter vero, dum, inchoata novi templi fabrica, quidam puer per pavimenta concitatius cursitaret, effracta mausoléi fovea, propalam corpus virginis fecit.

De episcopis Licitfeldensibus.

Lichesfeld est villa exigua in pago Statfordensi longe à frequentia urbium. Nemorosa circa regio: rivulus aquæ propter fluit. Ecclesia angusto situ erat, antiquorum virorum mediocritatem & abstinentiam præferens.

Ibi sanctiss: Cedda & sedit & obiit.

Nam,

Wigorn: & Hereford:

Nam, præter duos episcopatus Merciorum, quos supra recensui, tota reliqua provincia Merciorum & Lindisfarnorum primis annis Christianitatis unum habuit episcopum, singulos singulis succedentes, quorum hæc sunt nomina: Duuma, Cellah, ambo de Scotia. Post hos Trumhere, natione Anglus, Jaruman, Cedda.

Tempore Theodori, archiepiscopi Cantuar:

Sexuulpho duo successerunt, Hedda apud Lichesfeld, Wilfrid apud Legrecestriam. Leicestr: episcopatus.

Wilfrido vi hostilitatis ejecto, ambas tenuit parochias Hedda, & post eum Aldwine. Quo defuncto, tres facti sunt episcopi in illa Diœcesi, Witta Licesfeldensis, Totta Legrecestrensis, Ethead Dorcestrensis.

Aldulph, qui tempore Offæ regis accepit pallium. Aldulphus, archiepiscopus Lichesfeldensis.

Petrus. hic tempore regis Gul: Senioris, derelicta Lichesfeld, migravit in Cestram, quæ abest ab eo loco v. & xx. millibus. Cestra Legionum civitas dicitur, quod ibi emeriti Julianarum legionum resedere. [a] Collimitatur aquilonalibus Britannis. Regio, farris, & maxime tritici, ut pleraque aquilonalium, jejuna & inops, pecorum & piscium ferax. Incolæ lac & butyrum delitias habent, qui ditiores sunt carnibus vivunt. Panem ordeaceum & siligineum pro magno amplectuntur. Transmittitur à Cestra Hiberniam, [b] revehuntur civitati necessaria, ut, quod minus natura soli habet, labor negotiantium apportet. Pag. 231.

In urbe fuit ex antiquo sanctimonialium monasterium, nunc per Hugonem, comitem Cestrensem, monachis repletum.

Prædicatur ibi Werburga virgo, filia Wulpherii, regis Merciorum, & Ermenildæ, filiæ Sexburgæ, quæ fuit filia Annæ, regis Orientalium [c] Anglorum", & uxor Erconberti, regis Cantuar: Werburga.

Werburga cœlibatum professa in illa civitate plurimo temporum curriculo bonis emicuit virtutibus.

In eadem civitate (ut dixi) fecit Petrus episcopus sedem in ecclesia S. [d] Petri, positis pauculis canonicis.

At vero successor ejus Robertus iterum sedem in Coventreiam [e] migravit. Erat [f] id in Diocesi Cestrensi cœnobium à magnificentiss: comite Leofrico [g] ex uxore Godiva constructum, tanto auri & argenti spectaculo, ut angusti videren-

[a] Collimitur *MS.* [b] Revehunturque *Cod. Seller. & Ed. Sav.* [c] *E Cod. Sell. & Ed. Sav.* [d] *Ita etiam in Ed. Sav. At in Cod. Sell. pro* Petri *legitur* Johannis, *cum voce* notandum *iu margine, ab eadem manu, scripta.* [e] *Non aliter quoque in Ed. Sav.* Migrare fecit *Cod. Sell:* [f] *Sic etiam in Cod. Sell.* τὸ id *omittit Ed. Sav.* [g] Ex *pro* & *in MS. Lelandiano.*

tur ipsi parietes ecclesiarum thesaurorum receptaculis, miraculo porro visentium oculis.

Robertus episcopus Conventuensem ecclesiam ornamentis spoliat.

Ex una enim trabe quingentas marcas argenti corrasit, &c. Ibidem de ejus rapinis.

Coventreiæ habetur brachium Augustini magni, theca inclusum argentea, cernunturque in cœlatura hujusmodi literæ: "Hoc brachium S. Augustini Egelnodus archiepiscopus rediens à Roma emit centum talentis argenti, & talento auri."

Robertus episcopus Conventi sepultus.

Ibi ergo jacet Robertus episcopus non ita infamis in omnibus. Nam &[a] jucundus & dapsilis, & magnarum apud Licetfeld ædificationum inchoator exstitit.

Sepultura Leofrici & Godivæ.

In ambabus porticibus Coventreiæ jacent ædificatores loci præcellentissimi conjuges.

De episcopis Legrecestrensibus.

[Leicestriæ episcopi.]

Legracestre est civitas antiqua in mediterraneis [b] Anglis, cujus episcoporum solum nomina ponam, quia de ipsis nihil aliud ad nos manavit. Totta, Edbertus, Unwona, Werenbert, [c] Rethun, Aldred, Celred, Lewine. Hic tempore regis Edgari conjunxit episcopatus Lindisfarnorum, qui nunc dicitur Lincolniensis & Legrecestrensium.

Unio Legrecestrensis & Dorcestrensis episcopatus.

Tempore Gul: Mag:

Ille [d] primis annis egregia meditatus apud Dorecestram, & aliqua facere ingressus, novissime curam omnem & sedem transtulit ad Lindocolniam civitatem unam ex populosioribus Angliæ, emporium hominum terra marique venientium.

Ibi Remigius in honore dominæ matris fundatam ecclesiam multis canonicis implevit.

Remigius in provinc: Lindensi.

Cœnobii Stouensis origo.

Cœnobium monachorum apud S. Mariam de Stow ex novo fecit.

Remigius.

Bardenei cœnobium renovatum.

Alterum apud Bardeney ex veteri favore suo innovavit. Quod eo jucundius erat, quia ipse pro exiguitate corporis pene portentum hominis videbatur.

Robertus Bloet, Remigii successor.

Translati monachi Stouenses Egnesha-mum.

Monachos enim, qui apud Stow fuerunt, vivens Egneshamum transmigraverat.

Fuit antiquitus in Oxenfordensi civitate monasterium sanctimonialium, in quo requiescit Fridesuuida, Pag. 232.
virgo sacratissima. Regis filia regis thoros despexit, integritatem suam domino Christo professa.

Ibi ergo femina, virginei triumphi compos, statuit monasterium,

a *Ita etiam Cod. Sell:* Jocundus dicitur & delapsis [*pro* dapsilis] *Ed. Sav.* b *Haud secus quoque in Cod. Sell:* Angliæ *in Ed. Sav.* c Rechum *MS. Seller:* Bethum *Ed. Sav.* d *Remigius sc. episcopus Dorcestrensis.*

sterium, & ibidem diebus suis, sponso vocante, subivit fatum.

Tempore vero regis Egelredi, cum Dani, neci adjudicati, in monasterium illud confugissent, pariter cum domibus insatiabili ira Anglorum absumpti sunt.

Sed mox regis pœnitentia purgatum sacrarium, restitutum monasterium.

Nostro tempore paucissimis ibi clericis, qui pro libito viverent, [a] residuis, locus ille datur à Rogero, Saresbiriensi episcopo, Guimundo, excellentis literaturæ, & non aspernandæ religionis canonico. Qui non inoperose commisso insudans muneri, multos ibi canonicos regulariter victuros deo exhibuit.

Pagus Bedefordensis continet abbatiam S. Albani.

Corpus sacratissimum, quod diu in terræ pulvere jacuerat, rex Offa in scrinio collocatum erexit in lumina, basilica pulcherrimi operis, & monachorum numerositate honoravit.

Id cœnobium nunquam omnino ruinæ patuit, sed nostra ætate per Paulum abbatem, agente Lanfranco archiepiscopo, in summum auspicium religionis evasit.

In Hunttendunensi pago sunt Burch, & Ramsey, & Croiland.

Burch olim [b] Medehastede dicebatur. Sed postquam Kenulphus abbas locum muro [c] cinxit, à similitudine urbis Burch vocatus est. Hic beatissimus Adeluuoldus monasterium construxit, adeo elaboratis sumptibus & ampliatis possessionibus, ut pene tota circa regio illi subjaceat. [Nunc Peterburch.]

Colunt & fovent relliquias in eo corporum suorum virgines eximiæ, Kinedrida & Kinesuuida, Pendæ regis filiæ. Ambæ ab infantia deo dicatæ nobile propositum [d] triverunt ad senium.

Sed junior non solius sui contenta salute, etiam Offam sponsum cœlibatui consecravit. Is fuit rex Orientalium Anglorum.

Kinesuuidæ, cujus nuptias spreverat, monitu [e] edoctus amores mutare in melius, Romam cum Kenredo, rege Merciorum, & Egwino, Wictiorum antistite, ivit, ubi attonsus in monachum, terrenis suo tempore valefecit.

[f] Rex sanctus Osuualdus, cujus ibi brachium haberi dicunt nervis, cute, carne integrum, ab antiqua requietionis sede furtim sublatum.

Ramesiensis abbatiæ fuit ædificator S. Oswaldus, archiepis-

a Ita Cod. Sell. & Ed. Sav. non residuns, *ut in MS. Lelandiano.* *b Lege* Medehamstede. *Sic enim alibi. Nec aliter in Cod. Sell. & Ed. Sav.* *c* Erexit *MS. Sell. & Ed. Sav. non adeo recte, ut videtur.* *d Haud aliter quoque in Cod. Sell. At in Ed. Sav.* tenuerunt. *e Offa scilicet.* *f* Ornat sodalitatem virginum (ut prædicant) rex sanctus *&c. Cod. Sell. & Ed. Sav.*

copus

copus Ebor: cooperante Egelwino quodam, Orientalium Anglorum comite.

Sancto ergo favore propenſus cœnobium illud opulentiſſime [a] conſtruxit" in paluſtri quadam uligine ſitum.

[Nunc Soham.] Felix ibi, Orientalium Anglorum epiſcopus primus, de Seham, juſſu comitis, aſportatus, jacet. Sed & duo germani, Egelredus & Egelbrichtus, quos filios patrui ſui Egbritus, rex Cantuariorum, in ſpem regni adoleſcere metuens, aliquandiu circa ſe habitos tandem ab aulæ frequentia removit, contuitum ſuum eis invidens, &c. Ut à Thunre, miniſtro Egberti regis, pugione confoſſi fuerint.

Pag. 233. Ipſe rex pœnitens cædis, ſorori puerorum partem prægrandem Thanati ad monaſterium delegavit ædificandum pro piaculo interfectoris & interfectorum.

Locus erat ſepulchri ſanctorum in Orientali Anglia, cujus nomen [b] excidit. Quapropter comes provinciæ Egelwinus de obſcura levatos eccleſia celebri pompa Rameſiam perduxit.

Jacet Ivo Perſa epiſcopus. Is quondam pertæſus delitiarum, quas illi ampliſſimus epiſcopatus adminiſtrabat, reliquit clam ſuis omnia, peregrinationem longiſſimam, tribus tantum ſociis comitantibus, aggreſſus. Multorum ergo annorum [c] iter" permenſus, & ruſticum ſe eſſe habitu pannoſo videntibus ementitus, Angliam tandem adnavigavit. Delectatuſque admodum ignotæ linguæ barbaric, quod quaſi fatuus ab omnibus rideretur, in lutoſa provincia ſubſtitit, ibique vitam ſuam, quanta fuit, exegit, &c. Ut S. Ivo cuidam ruſtico in ſomnis locum ſepulchri ſui oſtenderit.

Perrectum eſt igitur, & ſepulchrum quæſitum, inventum, apertum, &c. Quo modo fons ibidem in loco mauſolėi eruperit.

Croyland eſt una inſularum jacentium in illo tractu orientalium ſtagnorum, quæ à meditullio terræ orientia, & per centum & eo amplius milia fluentia in mare cum multis & magnis [d] fluminibus" impetu ſuo præcipitantur.

Hîc Guthlacus, non dejecta ſtirpe oriundus, ephœbus, ſpreto armorum uſu, quo pollebat, cum eſſet xxv. annorum, ſolitariam vitam ingreſſus, xv. [e] deguit annis.

Meritis quoque ejus datur, quod, ad corpus ejus ædificato monaſterio, inter tot bellorum turbines, inter tot temporum volubilitates, nullam ærumnam, vel detrimentum ſui locus ille perſenſerit.

Corpus S. Neoti Crolandiam tranſlatum. Acceſſit & novus hoſpes, ſed vetus, apud [f] deum patronus S. Neotus, qui quondam beatiſſimi Erconwaldi diſcipulus

a E MS. Sell. & Ed. Sav. b Ita etiam in Cod Sell. Sed Eaſtreia *pro* excidit *in Ed. Sav. c E Cod. Sell. & Ed. Sav. d E MS. Seller; & Ed. Sav. e Ita etiam Cod. Sell. & Ed. Sav. Notantque aliquot Grammatici. f* Dominum *Ed. Sav.*

apud

r
apud Einulphesbiri maxima semper veneratione habitus est. Sed illinc pro Danorum incursione sublatus & deportatus, ut ego accepi, Croilandiam.

Waldephus is est amplæ prosapiæ comes, filius Siuardi, magnificentissimi Northumbrorum comitis. Hic ab Gulielmo Seniore pro cujusdam conspirationis in se factæ suspitione comprehensus, diuque in vinculis tentus, ultimo capite spoliatus est, & apud Croland sepultus. Ualdephus comes pro martyre habitus.

Heli, stagnensium insularum maxima, ab anguillarum copia ita dicta.

Denique & illorum & omnis pene amnicorum piscium generis tanta est copia, ut sit advenis miraculo, indigenis pro illorum admiratione ludibrio. Nec minor [a] aquaticarum volucrum vilitas, ut pro uno asse de utroque cibo quinque homines, & eo amplius, non solum famem pellant, sed & satietatem expleant.

Ibi feliciffima domina Etheldrida prima monasterium statuit ancillarum dei. Post eam Sexburga, soror ejus, uxor Ercomberti, regis Cantuar: & mater sanctiss: virginis Ercongotæ, in eodem loco sub religione & nomine abbatissæ consenuit.

Illi successit in regimine altera ejus filia Ermenilda, quæ fuit uxor Wulpherii, regis Merciorum, & mater Werburgæ virginis. Hæ tres continuatis successionibus abbatissæ fuerunt, habueruntque successivis temporibus multas & regiminis & religionis imitatrices usque ad tempora Danorum, qui & in ipsas paludes irruentes, habitatricibus effugatis, habitacula subruerunt. Pag. 234.

Sed non diu solitudo loci sacratissimi duravit, annitentibus & rege Angliæ & provincialibus.

Positi ergo ad tempus clerici, qui sacra divina frequentarent.

Adeluuoldus episcopus sanctus, extrusis clericis, monachos induxit, contulitque ibi magna, & quanta quis miretur prædia, omnia ex suo mercatus.

Brithnodus, ibi ab Ethelwoldo abbas constitutus, transtulit ad cœnobium corpus Witburgæ, sororis Sanctæ Etheldridæ. Jacebat ad hoc tempus illa in rure ignobili, in quo ipsa pluribus annis cœlebs, & ciborum continens, vitam transegerat.

Non enim insula tunc nisi navigio adiri poterat. Sed nostra ætas solertior vicit naturam, aggeribusque jactis in paludem tramitem terrestrem præbuit, & insulam pedibus accessibilem fecit. Terrestris hæc semita facta circa tempora Gulielmi 1.

Habuit ergo hoc cœnobium abbates usque ad nonum annum Henrici regis. Tunc enim, quia Lincolniensis episcopatus diœcesis nimium protendebatur, consilium habitum est, ut apud

[a] Aquaticum *MS.*

Heli

Heli constitueretur episcopus, haberetque pagum Grantebrigensem.

Ego accepi, episcopum Lincolniensem donatum fuisse à rege maneriis de Bukden & ik Spaldwelle.

Et, ne Lincolniensis sumptus suos imminutos quereretur, dedit regia liberalitas ex alieno villam Heliensem, Spallinges vocatam, quæ episcopi damnum sarciret.

Intronizatus est ergo ibi Herveus quidam, qui fuerat Bancornensis episcopus, dimiseratque [a] sedem" spe majorum divitiarum, causatus quod sibi & Walensibus [b] vicinis non conveniret.

In ejus (Heliensis dico episcopi) parochia est Thorney cœnobium. Thorneia ulterior scripto, & contractior spatio, sed prior laudum titulo, paradisi simulachrum, quod amœnitate jam cœlos ipsos imaginetur.

Thorney propter condensitatem dumorum vocata.

At vero Ethelwoldus vepres extirpari, spinas sarciri jussit, jam à principio episcopatus meditatus, omnibus mundi omissis, heremiticam exercere ibi vitam. Libabatque, ut poterat, futuræ vitæ primitias diebus quadraginta in remotissima, quam ipse construxerat, ecclesia, solus Deo vacans.

Corpora vero Sanctorum, qui olim in illa heremo diversati fuissent, nec non & aliorum per Angliam, tot advexit, ut omnes anguli pene ecclesiæ pleni sint. Quorum nomina scribere ultro refugio, quia barbarum quiddam stridunt.

Benedictus, cog: Biscop, abbas Wirensis, Spinariam translatus.

Solum Benedictum propalare ausim, qui Bedæ nutritius & abbas fuit. Hujus ergo corpus, magno coëmptum pretio, Æthelwuoldus Thorneiam advexit, & obscurioribus sanctis lucifluum jubar invexit.

Pag. 235. *Ex prologo Itinerarii, quod scripsit Gul: Meldunensis, de laboriosa Joannis abbatis Meldun: profectione versus Romam.*

Novella Historia Gul: Meld: de Henrico filio Matildis Augustæ. Gul: Meldun abbatis nomen neglexit.

Jam vero in Novella Historia diligenter ad hoc nostra vigilavit oratio.

Ingenuarum mentium (nisi me nimius mei amor fallit) experimento, ut socio nostro cederemus in abbatia suscipienda, qua levi negotio plus quam semel potiri potuissemus.

Ex Itinerario.

Scoram portus.

Ad portum, qui Scoram appellatur, decem milliariis à S. Lewis Pancratio navem ingressi.

Lelandus. Gul: Meldun: non fuit in hoc itinere comes Joannis abbatis, sed quidam Petrus, natione Biturix monachus ejusdem cœnobii, & post Joannem abbas, à quo Gul: instructus itinerarium scripsit, multis plane rebus memorabilibus refertum.

[a] *Deest in Cod. Sell. & Ed. Sav.* [b] *Non aliter etiam in Cod. Sell. Deest autem* vicinis *in Ed. Sav.*

Ex primo libro Gulielmi Meldunensis, quem de vita S. Patritii ad monachos Glessoburgenses scripsit.

Pag. 236. Hunc librum inveni apud canonicos Christicolas de Twinham, sive Medimnenses, in provincia Avoniæ littoralis.

Avus ejus Potitus presbyter, pater Calpurnius diaconus Romanorum morem, qui tunc temporis in Britannia potentes erant, in vocabulorum decore tenuere. Mater porro Conches, filia Ocmis, & soror Liupida (ui) barbariem Britan: sonant. Nec minus ipse, Succet cog: à patriæ appellationis more degenerare potuit. Natus haud procul à mari, per quod in Hiberniam transmittitur. Locus exortus Banauen vicus in Tabernitæ campo, ex metatione tabernaculorum Romanorum, ut constans, nec à vero dissimilis, fama est, tale nomen sortito. Ostenditur lapis puerperii conscius, in quo connixa mater sobolem effudit in lucem. Magna in diem modernum accolarum circa lapidem frequentia.

Patrit. alias Lupida. Patricius cog: Succet.

Jam vero in sortem Christi regenerandus puerulus exhibitus est viro sancto, cui Gornias nomen.

De basilica loquens fabricata eo loco, ubi baptizatus erat S. Patritius.

Aiunt, qui viderunt, ad altaris partem dexteram fontem esse quadratum, in crucis modum vitreis undis perlucidum, cujus haustu nihil jucundius intuitu, nihil purius.

Fons miraculo ortus, in quo Patritius baptizatus fuit.

In Banauen igitur vico, qui & Nenchor (Nantchor.), educatus sanctiss: ut par erat, disciplina, & in ephebum, ævo crescente, provectus, religioni parentum non defuit.

Banauen vicus, alias Nenchor dictus.

Assistit ipse sermoni meo astipulator idoneus his verbis in confessione sua.

Gul: Meld: frequenter citat librum Patritii de confessione, in quo res à se gestas, & vitam suam scripsit.

Habebat sororem, ut ante dixi, Lupidam, venerabilium posthæc meritorum feminam, cujus nunc reliquiæ pausant in Ardmacha, urbe Hiber: præcipua.

Cum enim Hiberniensium classis, prædæ allecta facilitate, Britanniam, more suo, adnavigasset, inter ceteros captivos & Patritium, jam XVI^m. annorum adolescentulum, abduxit.

Patritius à Scottis Hiberniensibus, qui littus Britanniæ à Circio infestabant, captus.

Ipse certe in confessione caussam captivitatis adscribit peccatis populi & suis.

Latrunculorum ergo præda factus Patritius veniit in servum, trans aquilonares remotioris Hiberniæ partes distractus.

alias Miluc. Comparavit regionis illius regulus Milcu, filius Boin, pro paucorum nummorum commercio ingenuo potitus, & superbus spolio. Denique, ut splendorem natalium ejus obfuscaret, subulcum instituit.

Ut invento thezauro Patritius se à servitute redemerit.

f. Miluc.

Patritius manumissus. Ille, metalli fulgore perstrictus oculos, simul & pondere captus, se exorabilem præbuit, & adolescentem manumissum servituti emancipavit.

Patritii reditus in Britan: Felicibus ergo ventis in altum provecti, post triduum continentem attingebant, &c. De erroribus Patritii per deserta loca.

Octavo ergo & xx°. postquam appulerat die post errores multivagos, quos devius secutus inciderat, Patritius terram habitalem vidit. Sed nec longum visu lætatus est, paulo post iterum à prædonibus interceptus, & abductus.

Sexagesimus postea dies vidit Patritium ab omni captivitatis injuria exemptum.

Ita mag: laboribus perfunctus, tandem in patriam, tandem in domum paternam receptui cecinit.

Patritius Sancti Germani discipulus. Cujus disciplinatui duobus de viginti annis non segniter insud . . . scripturarum divinarum lectione quicquid deerat plenitudini . . . . . scientiæ.

Germano

Patritius, Segetio comitatus, Romam petit. Missus cum eo ab episcopo Segetius presbyter. spetiosiorem fecit com . . . .

Invenit gratiam in conspectu domini Papæ. Is erat Cælestinus . . . . . incarnat. ccccxxii[a]. papatum ingressus. Ab eo Patritius Hiberniam . . . . . gelii missus, datus est illis gentibus doctor & apostolus.

Pag. 137. Idem sane Cælestinus paulo ante Palladium quendam Hiberniam ad prædicandum miserat; ut vero autor est Beda anno domini ccccxxx°. &c. ut Palladius, pertæsus barbariei, reversus sit in Britanniam, ubi mortuus est.

Unde colligitur, Patritium eodem anno, quo Palladium, vel certe sequenti, Hiberniam missum, quia non ultra novem annos Cælestinus protendit pontificatum.

sup. Hiberniæ.

Et hæc Gul: Meld: ex libro Confessionis Patritii decerpsit. Patritius in vinculis. Nec non & præmia dabam regibus, & filiis eorum, qui, propter securitatem meam, mecum ambulabant. Sed tamen ipsi me avidissime volebant interficere, & quicquid invenerunt nobiscum rapuerunt, & me ferro vinxerunt. Quartodecimo autem die absolvit me dominus de potestate eorum.

Ex 2°. libro de vita Patritii.

De puero Hunna nomine, in Temoria, regione Hiberniæ, in qua regnum erat Loëgarii, qui nullo modo à Patritio abesse voluit.

Eum

Eum & dignatus eſt lecto, & inſignivit Benigni vocabulo. Juſſit ergo baptizatum in currum ſuum levari, pronuntians illum futurum heredem regni ſui.

Hic eſt Benignus, qui ſepultus eſt Glesſoburgi.

Unus erat id temporis ex Britannorum regibus, dubium an adhuc paganus, certe ferocitate deterrimus, nomine Cereticus. Is animum ſancti multis conficiebat angoribus hac, quæ ſequitur, cauſſa. Crebris enim, ut ſupra dixi, conflictibus Britanni & Scotti ſumma vi utrinque decertabant, &, ut ſunt incerta bellorum, modo illis, modo his vincentibus, prædæ inſignes agebantur. Hinc fiebat, ut Hibern: captivi, qui cecidiſſent in ſortem Ceretici, miſeris excruciati modis, anticiparent mortem ſuppliciis. Hanc cum in omnes exerceret carnificinam, tum maxime in eos, quos Patritius baptizaſſet, totam fatigabat ſævitiam, ſæpius infrendens, quod homo Britannus Britannorum inimicis prædicaret verba ſalutis &c. Ut Patritius Cereticum tantæ crudelitatis admonuerit.

De Maguilio quodam potenti homine Hiberniæ, ad fidem converſo prædicatione & miraculis Patritii.

Maguilius autem, involucris mundi expeditus, ad mare contendit. Ibi, ut juſſum erat, navi conſcenſa, regente obedientia, cui parebat, felicibus auris in Mevaniam inſulam evectus, duos epiſcopos, aſſidentes littori, miraculo ſui perculit.

ſ. epiſcopi

Qui mirati ſimul & miſerati hominem, marinis jactatum periculis, ſimul & compeditum, de profundo levatum aſciſcunt, menſæ participant hoſpitio, ubi & eorum charitate confotus, & dei gratia adjutus, ita in bonum brevi convaluit, ut

ſ. à compedibus.

non ſolum divinitus expeditus, ſed & epiſcopus factus, religioſam ſui memoriam uſque hodie inſulanis reliquerit.

Rex Britonum, Muneſſam nomine, filiam unicam, cui ætatis maturitas, & ſpetioſitas formæ ſuffragabatur, nuptum dare volebat, &c. Ut illa nullis minis adduci potuerit ad nuptias, quamvis adhuc pagana, utque parentes Patricium de hac re conſuluerint, qui ſtatim puellam baptizavit. Quo facto, paulo poſt obiit virgo.

De talibus quippe (ſignis & miraculis) ſexaginta ſex libros compegit antiquitas, ſicut ea exercebat per ſingulas regiones.

Finis 2[i]. libri.

Nunc ad ejus in patriam gratioſum reditum, & ad cœlum glorioſum tranſitum, dirigam mentem & ſtilum.

Lelandus.

Pollicetur hîc Gulielmus ſcripturum ſe de reditu Patritii in Britanniam. Sed hactenus in nullo exemplari de reditu ſcriptum aliquid vidi, neſcio an quod ille opus forſan imper-

fectum reliquerit, an quod codices, in quos incidi, mutili fuerint, quorum duos Glessoburgi inveni, ubi Patritium prædicant monachi sepultum esse, reclamante hoc disticho, ex Bedæ (nisi fallor) epigrammatibus desumpto:

"Calpurnius genuit istum, alma Britannia misit,
"Gallia nutrivit, tenet artus Scottia felix."

Pag. 238.

Arbitror hic numerum annorum à capite ad calcem confusum & male certum esse, quia vetus codex in unoquoque capite treis numeros diversos referebat, è quibus unus per litteras scriptus erat more apud doctos usitato.

Ex Chronico Mariani Scotti, quod sic incipit: "In principio Olympiadis "centesimæ nonagesimæ primæ."

Anno D. 394. S. Patritius nascitur in Britannia ex patre Calprun nomine, qui presbyter fuit, filius diaconi nomine Fodit. Mater autem erat Patricii Conches, soror S. Martini de Gallia. Patritius in baptismo dictus est Sucat, à S. Germano Magonius, à Cælestino papa Patritius, id est, pater civium.

Anno D. 477.

Hengst & Hors cum Virtigerno, Britonum rege, in loco, qui dicitur Egelesthorp, pugnavere, & licet in ea pugna Hors occisus esset, Hengst victoriam habuit, & post hæc cum filio suo Esc regnare cœpit.

Anno D. 479. Hengst & Hetsc in loco, qui dicitur Crecanford, cum Britonibus prœlium commisere, & ex eis 4. milia virorum in ore gladii peremere; reliqui Cantiam penitus dimisere, & cum magno metu Londoniam fugere.

Anno D. 487. Hengst & Æsc cum Britonibus prope Wippedesfleot, i. e. Wippidi tranatorium, pugnaverunt, & 12. duces exercitus cum multis aliis occiderunt; cum unus tantum miles, cui nomen Wipped erat, ex suis in acie corruit.

Anno D. 499. Elle, & ejus tres filii Cymen, Pleucing, & Cissa, cum tribus navibus in Britanniam venere, & in loco, qui vocatur Chimenesora, suas naves appulere, ibique Britones multos occidere, & ceteros in sylvam, quæ Andredesige nominatur, fugavere.

Andredeswalde sylva.

Anno D. 507. Elle cum Britonibus prope Mearcredesburnan, hoc est, rivum Mearcredi, pugnans, multos ex eis occidit, & ceteros fugavit.

Anno D. 510. Hengst, postquam regnum Cantuar: XXXIIII. annis strenuissime rexisset, vitæ finem fecit, cui successit Æsca filius suus, & XXIIII. annis regnavit.

Anno D 513. S. Patritius, Hiberniæ archiepiscopus, annorum 122m. beatiss: fine quievit.

Ælle & Cissa, filius suus, Andredecestre post longam ob-

sessionem

ſeſſionem fregerunt, & ejus habitatores à parvo uſque ad minimum peremerunt.

Anno D. 530. Cerdic & ſuus filius Kinrik regem Brittonum Natanleod, & quinque milia virorum, in ore gladii peremerunt, à cujus nomine illa regio uſque ad Cherdicesford Natanleod [a] tranſit vocabulum.

Anno D. 549. Cerdic [b] & Kinric quarta vice in loco, qui dicitur Cerdiceſleage, pugnaverunt cum Britonibus.

Anno D. 566. Withgar, nepos Cerdici, regis Occidentalium Sax: mortem obiit, & in Withgarebrig, i. e. in civitate Withgari, ſepultus eſt.

Hic [c] ex reginis ſex filios, Addam, Bælricum, Theodricum, Æthelricum, Theodherum, Oſmerum, & ſex habuit ex pellicibus, Occ, Alricum, Eccam, Oſwold, Sogor, Sogetherum. Pag. 239. Cerdicii numeroſa proles.

Anno D. 574. Kinric, rex Occident: Sax: in loco, qui Seraſbirig nominatur, cum Brittonibus dimicavit, eoſque fugavit. Seraſbirig.

Anno D. 578. Kinric & Ceaulin apud Beranbirig Britonibus bellum intulerunt, & eos fugaverunt.

Anno D. 590. Ethelbrigt, rex Cantuar: dum regi Occidentalium Saxonum Ceaulino, & Cuthæ, ejus filio, bellum inferret, ab eis in Cantiam eſt fugatus, duobus ejus ducibus, Oſlauo & Cnebbano, in Wippandune trucidatis.

Anno D. 599. rex Occidenta: Sax: Ceaulin & filius ſuus Cuthwine in loco, qui vocatur Deorham, cum Brittonibus pugnaverunt, & eorum tres reges, Conmaiel, Condidan, & Farnmeil, cum multis aliis, trucidavere; illiſque tres civitates, videlicet Gleauceſter, Cirenceſter, & Bathanceſter, abſtulerunt.

Anno D. 606. in loco, qui dicitur Fethanleah, Ceaulin, rex Occid: Sax: & filius ejus Cutha cum Britonibus certavere. In quo certamine inter confertiſſimos Cutha fortiter dimicans ruit. Rex autem Ceaulin victoriam habuit. Cuthæ cædes.

ſup. Auguſtinus

Anno 620. Qui regio fultus adminiculo eccleſiam, inibi antiquo Ro. fidelium factam opere, recuperavit, & in nomine S. Salvatoris ſacravit.

Anno D. 635. Kinegils & filius ſuus Cuuichelin in Beandune aciem contra Britones direxere, & pugnantes duo M. 46. ex eis interemere.

a Lege traxit *ex præſtantiſſimo codice Mariani Scotti in Bibl. Bodl. NE. F. 10. 5. Nec aliter apud Florentium Wigornienſem, qui pleraque ſua è Mariano ſurripuit.* *b E MS. Bodl. & Flor. Wigorn:* *c Hæc non de Cerdicio, ſed de Ida (qui anno 569. in provincia Berniciorum regnum ſuſcepit, & 12. annis regnavit) intelligenda, ſi ſequamur MS. Bodl. & Flor. Wig. Et quidem in utroque ſub anno 569. occurrunt, nec dubito quin ita ſe habuerint in Cod. Lelandiano.*

Anno

Anno D. 651. Westsaxonum reges Kinegils & Cwichelin suus filius cum rege Merciorum Penda juxta Cirencestre pugnavere, & postea facta pace discessere.

Anno D. 658. Cuichelin, regis Kynegilsi filius, in civitate Dorcic à Birino episcopo baptizatur, & eodem anno defungitur.

Anno D. 660. Birinus episcopus Cuthredum, Cuithelini regis filium, baptizavit in civitate Dorcic.

Eodem anno Felix accepit episcopalem sedem in Dunwic.

Anno D. 697. Wulfhere, rex Merciorum, & Escwine, rex Westsax: in loco, qui dicitur Byndanbeafd, pugnaverunt.

Anno eodem. Offensus autem [a] Wilfrido, Merciorum episcopo, per meritum cujusdam inobedientiæ Theodorus archiepiscopus, eum de episcopatu deposuit, & in loco ejus Saxuulfum episcopum ordinavit, constructorem & abbatem monasterii, quod dicitur Burg, in regione Girviorum. Depositus vero Wilfrith ad monasterium suum Bearuwe rediit, ibique in opt: vitam conversatione finivit.

Forsan Winfrid legendum.

sup. Ceaddæ, episcopo Merc.

Pag. 240. De Bearuwe sic scribit in anno 691. Cui rex etiam Wulfhere terram quinquaginta familiarum ad construendum monasterium in loco, qui dicitur Ad Bearuwe, donavit.

Erkenuualdus. Hic [b] fecit duo monasteria, unum sibi, alterum sorori. Suum Certesey dicitur, quod adminiculo Fridewoldi subreguli opulentia rerum & monachis implevit.

Frideuoldus subregulus.

Osher subregulus. Anno D. 702. & anno 6. Ethelredi, regis Merc: Oshere subregulus, licentia præstantiss: regis Merc: domini sui Æthelredi, terram triginta manentium in loco, qui dicitur Rippel, Frithuualdo, monacho Winfridi episcopi, cujus supra meminimus, dedit, ut ibidem ecclesiasticæ conversationis normam exerceret.

Winfridus hic ante fuerat Ceaddæ diaconus.

Guthlacus. Anno D. 719. Rippandune monasterium adiit, ibique sub abbatissa, nomine Alftrytha, tonsuram, & clericalem habitum, suscepit.

Anno D. 727. Alchfrid, rex Nordanhumbrorum, in Drifelda XIX. Cal: Januar: defunctus est, anno regni sui 20°. nec dum impleto.

Anno D. 731. S. Aldelmus obiit.

Anno D. 759. episcopus Scireburnensis ecclesiæ Fortherus, & Frithogytha, Occidentalium Sax: regina, Romam perrexerunt.

Anno D. 776. Dorubernia igne consumpta est.

[a] Winfrido *MS. Bodl. & Flor. Wig. Nec aliter paullo inferius. Recte proinde* Winfrid *conjecit Lelandus in notula sua marginali.* [b] *Erkenualdus sc. Orientalium Saxonum episcopus.*

Anno

Anno D. 796. Merci & Cantuarienſes pugnaverunt apud Ottanford. Ottanforda.

Anno D. 800. Kynewulfus, rex Weſtſax: & Offa, rex Merc: propter Beneſingtun grave geſſerunt prœlium; ſed Offa victor exiſtens, eandem villam cepit, & poſſedit.

Anno D. 801. Higbaldus pro Kineuulfo apud Soccabirig Lindisfarnæ epiſcopus conſecratur.

Anno D. 807. In loco, qui lingua Anglorum Cealchyce dicitur, litigioſa facta eſt ſynodus, & idcirco modicam portionem ſuæ parochiæ archiepiſcopus amiſit [a] Jambertus.

Anno D. 810. Synodus apud Pincanhale in Nordanhumbria 4. No: Septembr: celebratur.

Anno D. 816. Rex Northumbrorum Æthelredus 3. Cal: Maii à ſuis interficitur, unde Ceolwulfus, Lindisfarnenſis epiſcopus, & Edboldus [b] antiſtes de regno illo exierunt. Edboldus epiſcopus.

Anno D. 834. [c] Wulfredus, Doruvernenſis archiepiſcopus, & Wibertus, Sciréburn: eccleſiæ præſul, Ro: perrexerunt.

Anno D. 835. Ecbertus, rex Weſtſax: Occidentales Britones ab orientali eorum termino ad occidentalem devaſtavit.

Anno D. 845. Britones in loco, qui dicitur Gavelford, à Domnanienſibus cæſi ſunt. Gavelforde.

In anno 849. Cui [d] etiam rex Ecbrightus filium ſuum commendavit Athelwulfum literis ſacris erudiendum.

Anno D. 854. Danici piratæ inhiatores prædæ Scepege deprædati ſunt. Pag. 241.

Anno D. 855. Ecbrightus, rex Weſtſax: apud Carrum cum XXXV. navibus piratarum pugnavit, ſed, ſtrage mag: facta, Dani potiti ſunt victoria.

[e] * Anno D. 862. Athulfus, rex Occident: Sax: apud Carrum cum triginta quinque navibus Danorum commiſit prœlium; ſed Sax: Danica vicit fortuna. Carrum.

Anno D. 867. Dux Eanulfus cum Sumerſetenſibus, & Ealhſtanus epiſcopus Sciréburnenſis, & dux Oſricus cum Dorſetenſibus, ad oſtium flu: Pedridan, cum Danico exercitu pugnantes, & ex eis non modicam ſtragem dantes, victoriæ palmam ſunt adepti. Pedridan flu:

Anno D. 871. Angulſaxonum rex Alfredus in illo pago, qui nominatur Barrocſhire, naſcitur.

Ibidem. Mater quoque ejuſdem Oſburh nominabatur, religioſa nimirum femina, nobilis ingenio, nobilis & genere,

a Jainbertus *in MS. Bodl. & Flor. Wig.* b *Ita & MS. Bodl. non* antiſtites, *ut apud Flor. Wig.* c *Sic, cum duob. punctis ſub* u. *Et quidem ſine* u *in MS. Bodl. Flor. tamen Wig.* u *retinet.* d *Id eſt, Helmſtano, præſuli Wintonienſis eccleſiæ.* e *Aſteriſcus iſte eſt à manu Lelandi.*

quæ erat filia Oslac, famosi pincernæ regis Adelwulfi. qui Oslac Gothus erat natione. Ortus enim erat de Gothis & Jutis, de semine scilicet Stuf & Withgar, duorum fratrum, & etiam comitum, qui, accepta potestate Vectæ insulæ ab avunculo suo Cerdic rege, & Cynric filio suo, consobrino eorum, paucos Britones ejusdem insulæ accolas, quos in ea invenire potuerunt, in loco, qui dicitur Withgaraburh, occiderunt. Ceteri enim accolæ ejusdem insulæ ante aut occisi sunt, aut exules aufugerant.

Anno D. 873. Ceorl, Domnaniæ comes, contra paganos pugnavit in loco, qui dicitur Wicganberh, & Christiani victoriam habuerunt.

Eodem anno Ethelwulfus, Westsax: rex, & filius suus Ethelbaldus cum omni exercitu in loco, qui dicitur Aclea, i. e. in campulo quercus, diutissime pugnaverunt, &c. Ut Sax: inauditam Danorum stragem fecerint. [Ut opinor, Ancland.]

Anno 875. Alhere comes cum Cantuar: & [a] Hüda cum Suthregiis contra paganorum exercitum in insula, quæ Saxonice dicitur Teneit, Britannice Ruim, animose & acriter belligeraverunt, &c. Ut tandem uterque comes occubuerit.

sup: Æthelsuidam.

Eodem anno. Athelwulfus rex post pascha filiam suam Burhredo, regi Merc: in villa regia, quæ dicitur Cippanham, nuptiis regaliter factis, ad reginam dedit.

Anno D. 890. Venerabilis rex Alfredus, [b] secundarii tamen tunc ordine fretus, uxorem de Mercia, nobilem scilicet genere, filiam Ethelredi, Gainorum comitis, qui cognominabatur Mucil, [c] subaravit & duxit. Cujus feminæ mater Eadburh nominabatur de regali genere Merc: regis.

Pag. 242. Eodem anno. Prædictus Paganorum exercitus Nordamhumbros relinquens, in Merciam venit, & Snotingaham adiit, quod Britannice Tigguocobauc interpretatur, Latine autem speluncarum domus, & in illo loco eodem anno hyemaverunt.

Ibidem de Alfredo, in quadam Cornubiæ ecclesia orante.] In qua S. Gueriir requiescit, S. etiam Neotus pausat.

Ibidem. Erant enim Saxones maxima ex parte in uno anno octo contra paganos prœliis populariter attriti.

Ibidem de Alfredo rege. Contra universum paganorum in monte, qui dicitur Wiltune, qui est in meridiana ripa fluminis

a Ita cum duob. punctis sub u in Autographo Lelandiano. Huda *tamen in MS. Bodl. & Flor. Wig:* *b Secundarius, qui secundum obtinet locum. Alfredus nempe licet puer in Regem unctus à Leone PP. fratribus tamen ejus natu majoribus adhuc superstitibus imperare noluerat, secundo post fratrem pro tempore regnantem loco contentus. Videsis Du-Fresnii Gloss. voc.* SECUNDARIUS. *c Id est, arrhabone sibi desponsavit. Rectius proinde* subarravit, *ut plane legitur in MS. Bodlej.*

Guilou,

Guilou, de quo flu: tota illa paga nominatur, cum paucis, & nimium inæquali numero, acerrime belligeravit.

Anno D. 898. Paganorum exercitus nocte de Grantebrige exiens, castellum, quod dicitur Waram, intravit. Ubi monasterium Sanctimonialium inter duo flumina Frauii & Trentæ, & in paga, quæ Sax: dicitur [a] Dornseta, tutissimo situ terrarum situm est, nisi ab occidentali parte tantummodo, ubi contigua terra.

Ibidem de paganorum exercitu. Versusque inde alium locum, qui Sax: Exancestre, Latine civitas Exæ, dicitur, quæ in orientali ripa flu: ejusdem sita est prope mare meridianum, quod interluit Galliam Britanniamque, inopinate adiit.

Anno D. 900. Frater Hynguari & Halfdene cum 23. navibus de Demetica regione, in qua hyemaverat, post multas ibi Christianorum strages factas, ad Domnaniam enavigavit, ibique à ministris regis cum mille ducentis infelici exitu perperam agens occisus est ante arcem Tinuit, quia in eadem arce multi ministri regis cum suis se concluserant confugii causa. Verum pagani cum arcem imparatam, atque omnino immunitam, nisi quod mœnia nostro more erecta solummodo haberet, cernerent, (nec enim effringere moliebantur, quia ille locus situ terrarum tutissimus est ab omni parte nisi orientali) obsidere eam cœperunt, putantes homines illos manus cito daturos, fame, siti, & obsidione coactos, quia nulla aqua illi arci contigua est: quod non ita ut putabant evenit. Nam Christiani antequam talem penuriam omnino [b] subire paterentur, divinitus instigati, multoque melius judicantes, aut mortem aut victoriam mereri, diluculo super paganos ex improviso irrumpunt, & à primo tempore hostes hostiliter cum rege suo [c] maxima parte, paucis ad naves per fugam elapsis, prosternunt. Tinewith

alias filia sup: Alfredi.

Anno D. 911. Soror regis Ethelsuitha, Burhredi, Merciorum regis, regina, est defuncta, & apud Ticinum sepulta. Pag. 243.

i. e. à Bononia.

Anno D. 915. Indeque simul cum suis equis CCL. navibus

sup. exercitus Danorum.

Cantiam transvectus, in ostio amnis Limene, qui de sylva mag: Andred nominata, decurrit, applicuit. A cujus ostio 4. milliariis in eandem sylvam naves suas sursum traxit, ubi quandam arcem semistructam, quam pauci inhabitabant villani, diruerunt, aliamque sibi firmiorem in loco, qui dicitur Apultreo, construxerunt.

a *Recte* Donnseta. *Et ita MS. Bodl. non* Dornseta, *ut Flor. Wig. impress.* b *Ita etiam MS. Bodl. Deest autem* subire *in Flor. Wig.* c Maxima ex parte *MS. Bodl. & Flor. Wig.*

Mersey insula. Anno D. 916. in insulam quandam, intra meatum Colne sup. Dani. amnis sitam, fugerunt, &c. Ut ibidem inter hyemandum ab Alfredo obsessi fuerint.

Beanfleot. Sceobirig. Eodem anno. Interea paganorum exercitus de Beanflot, ut diximus, fugatus, urbem, quæ lingua Anglorum Sceobirig, in Eassaxonia sitam, adeunt, firmamque sibi munitionem ibidem construunt.

Ibidem de Ætheredo, Athelmo, & Athelnoto, ducibus Alfredi, quos præter Saxones sequebantur etiam Walli, accolæ occidentalis ripæ Sabrinæ flu: Conglobati itaque in unum, Buttingdune. hostem vadunt insecutum, quem apud Buttinctun, in ripa Sabrinæ flu: situm, comprehenderunt, & mox, in quam fugerant, munitionem ex utraque parte amnis obsidere cœperunt, &c. Ut Christiani vicerint Danos.

Meresige. Anno D. 917. Modicam quandam insulam, Meresige dictam, & in orientali plaga Eastsax: in mari sitam, adeunt.

Ibidem [a]. Nec mora, ex utraque parte amnis obstructuram fieri mandat. Quod ubi paganis innotuit, uxoribus in Eastanglia denuo commendatis, navibusque relictis, locum, qui Quatebrygge dicitur, pedestres celeri fuga petunt, constructaque sibi munitione, hyemem ibidem exigunt.

Anno D. 926. Cantuarienses cum multitudine Danicorum Holme. piratarum in loco, qui Holm dicitur, pugnaverunt, & victores extiterunt.

In anno 927. Ealswitha regina, mater regis Edwardi, vita decessit, quæ sanctimonialium monasterium Wintoniæ construxit.

Anno D. 933. In provincia Stafordensi in loco, qui dicitur Tettenhale. Trottanhele, inter Anglos & Danos insigne prœlium actum est; sed Angli potiti sunt victoria.

Anno D. 935. circa festivitatem S. Martini, jussu regis Edwardi, apud Heortfordam inter amnes Meneram, Ficceam, Lygea flu: & Lygeam in plaga septentrionali urbs conditur.

Pag. 244. Anno D. 936. Relictis quibusdam ad ædificationem urbis in australi plaga Lygiæ amnis, rex Edwardus post Rogationes Mealdune. cum majori parte exercitus Eastsaxoniam profectus, in Mealdune castra posuit, ubi tam diu moratus est, donec apud Witham. Huitham urbs ædificaretur, & ædificata firmaretur.

Eodem anno. Æstatis initio Ægelfleda, Merc: domina, cum Merc: ad Tamwortham perrexit, deique auxilio ipsam urbem restauravit. Dein Stafordam tendit, & in septentrio- Soua flu: nali plaga Souuæ amnis arcem construxit.

a Sed anno 918. pro supputatione MS. Bodl. & Flor. Wig.

Anno D. 937. Æſtatis initio Ægelfleda, Merc: domina, urbem condidit, quæ Eadſbirig vocatur, & in fine autumni alteram, quæ Warwic nominatur. Forſan, Elleſbyrig.

Ibidem. Captum quoque in campo, Yrcenefeld nuncupato, ſup. Dani. Britonicum epiſcopum Cymelgeac lætantes non modicum, ad naves deducunt ſecum; quem non multo poſt 40[a]. libris argenti rex redemit Edwardus. Erchenfelde.

Ibidem. Verum illi nocturno ſub tempore in plaga orientali Weced, & rurſus in loco, qui Portlocon dicitur, relictis in littore navibus, furtivam prædam agunt. Hinc tanta clade oppreſſi, quandam inſulam, quæ Reoric nominatur, petierunt, ubi tam diu [a] reſiderunt, quouſque plures illorum eſſent fame conſumpti. Reoric inſula.

Anno D. 938. Egelfleda, Merc: domina, poſt nativitatem domini, duas urbes, Cyricbirig videlicet, & Weadbirig, & 3am. Runcofan, ante nativitatem ædificavit.

Anno D. 939. Ante nativitatem Jo: Baptiſtæ rex inviĉtiſſ: Edwardus Mældunam uſque perrexit, ubi urbem reædificavit, nec prius, quam illam militum cuſtodia muniviſſet, receſſit. Mealdunum ab Eaduardo reſtauratum.

Ex præcepto [b] regis Edwardi civitas, quæ Toueceſtre dicitur, ante paſcha, & altera poſt paſcha circa Rogationes [c] conditur.

Anno D. 940. Pagani de Northampton & Legereceſtre, ſtatuta pace violata, Toueceſtram adeunt, quam per totam diem impugnantes expugnare moliuntur; ſed illis, qui intus erant, ſummis viribus reſiſtentibus, ſibique in auxilium vicinis accurrentibus, omnes in fugam verterunt. Toueceſtre.

Deinde frequenter in provincia Bukingamenſi noctu ſuper imparatos irruentes, non ſolum de hominibus, ſed & de jumentis prædam agunt, multoſque inter Brynpda & Egelbirig interficiunt. Eodem tempore paganorum exercitus, qui Eaſtangliam & Huntandun inhabitabant, relicta munitione, quam in Huntandun firmaverant, in loco, qui dicitur Temesforda, firmiorem ſibi conſtruxere. Egelbirig, forſan Eilleſbyri. Huntandune. Temesforde.

Pagani conglobati urbem, quæ Wiganmere dicitur, adeunt, & per totam fere diem impugnare non deſinunt. Sed qui intus erant illam viriliter defendebant, hoſteſque abigebant. Wiganmere.

Eodem anno populus, undecunque collectus, Temesfordiam pergunt, eamque obſident, impugnant, expugnant, incendunt, diruunt, regem paganorum ducemque [d] Tocleas cum Pag. 245. Temesforde.

a Sic. *b Hæc ſub anno 940. non ſub anno 939. in MS. Bodl. & Flor. Wig. collocantur.* c Apud Wiggingamere conditur *MS. Bodl. & Flor. Wig.* *d Ita etiam MS. Bodl. Sed* Togleam *Flor. Wig.*

filio suo, comite videlicet Mannano, fratrem quoque illius, a omnesque, se defendere volentes, interficiunt, reliquos capiunt, &, quæcunque reperiunt, tollunt.

Ibidem de expugnatione Dorbeiæ per Ægelfledæ exercitum.

Ibidem. Non parva multitudo populi, in unum congregati, unanimiter Colecestram adiit, quam obsidione cingentes sup. Angli. tamdiu impugnant, donec expugnent.

Mealdunum. Ibidem. Ut Dan frustra Mealdunum, Eastsax: oppidum, aliquamdiu obsederint.

Ibidem. Non multo post invictiss: rex Edwardus, Westsax: Passanham. caussa, expeditionem ad Passanham duxit, & tamdiu eam ob- Touecestre. sedit, donec urbs Toueceastra lapideo cingeretur muro.

Ibidem. Aliumque exercitum ad Huntandun è vestigio misit, ut civitatem resarcirent, & renovarent, & in ea custodes ponerent.

Ibidem. Paucis post interjectis diebus, Westsaxonico coadunato exercitu, Colecestram rex adiit, & murum redintegravit, in ea bellicosos cum stipendio posuit.

Anno D. 941. Ægelfleda, Merc: domina, in principio anni cum auxilio dei Legrecestram pacifice acquisivit, & exercitum Danorum, qui ad illam pertinebat, ferme totum in deditionem accepit.

Stanforde. Ibidem. Post Rogationes cum exercitu Stanfordam pro- sup: rex. fectus est, firmamque in australi parte amnis Welund arcem munivit, & non solum Danos, qui in septentrionali plaga ejusdem amnis arcem tenebant, sed & omnes, qui ad illam pertinebant, in deditionem accepit.

Ibidem. Processu vero temporis prius Mercenses omnes, & Danos Merciam inhabitantes, dein tres reges Britonum, videlicet Howel, Clituuic, & Luthuual cum suis populis in deditionem sui accepit.

Anno D. 942. Autumnali tempore rex invictiss: Edwardus Thealwale. ad Tealweale profectus est, & ad ejus præsidium fortiss: quosque de exercitu suo reliquit.

Mancestre. Ibidem de Mancestria jussu regis reparata, utque Elfwinæ, filiæ Ægelfledæ, Merc: regnum ademerit.

Anno D. 943. Edwardus Senior ante nativitatem Jo: Baptistæ cum expeditione Snotingham adiit, & in australi parte Snotingham. flu: Treante urbem contra urbem, quæ in altera ripa sita erat, ædificavit, & inter utramque firmum pontem fieri mandavit. Inde cum exercitu ad Bedecanpellan profectus non Bedecanwel. longe ab ea urbem construxit, & in illa milites, viribus robustos, posuit.

a Et omnesque *Autographon Leland. contra fidem MS. Bodl. & Flor. Wig.*

Anno

ſup. obitum Edwardi. ſup. Edwardi regis.

Anno D. 947. [a] Non multo poſt filius ejus Ælfwardus apud Oxenofordam deceſſit, & ſepultus eſt. Ealfwardus obiit Oxonii.

Anno D. 948. Aldredum quoque, filium Eadulfi, de regia Pag. 146.

ſup. Ethelſtanus.

urbe, quæ lingua Anglorum Bebbanbirig nominatur, expulit.

Anno D. 974. Edredus rex Ebor: archiepiſcopum Wulſtanum in Luthanbirig arctam poſuit in cuſtodiam, quia frequenter apud eum certis de cauſis accuſabatur. Juſſit etiam cives Thetfordenſes quam plures occidere, in ultionem abbatis Aldelmi, injuſte ab eis occiſi. Luthanbirig.

Anno D. 986. Rex [b] monachos in novo monaſterio, & in Middletun collocavit, & illis Ethelgarum, iſtis Cynewardum abbates conſtituit.

Anno D. 990. Edgarus monachis in Exanceſtre congregatis, virum religioſum Sidemannum illis abbatis jure præfecit.

Anno D. 992. Oſulfus, Wiltonienſis præſul, obiit, & in Wiltunia ſepultus eſt.

Anno D. 993. Clito Edmundus, regis Edgari filius, obiit, & in monaſterio Rumeſige honorifice eſt ſepultus.

Eodem anno Ælphegus, Suthamptunenſium dux, obiit, & Gleſconiæ tumulatus eſt.

Non multo poſt Ordgarus, dux Domnaniæ, ſocer regis Edgari, deceſſit, & in Exanceſtre ſepultus eſt.

Anno D. 999. In Eaſtanglia apud villam, quæ Kyrding nominatur, max: ſynodus celebratur. Kyrding.

Deinde alia apud Calne, regiam villam.

Tertia apud Ambreſbyri.

Anno D. 1015. Danorum exercitus Bebbanburg infregit, & omnia, quæ in ea ſunt reperta, ſecum aſportaverunt.

In anno D. 1017. ubi loquitur de tranſlatione relliquiarum D. Cutheberti. Tempore namque Bedæ nulla erat cognitio Dunhelmi.

ſup. exercitus Ethelredi.

Anno D. 1022. Inſulam tamen, quæ Monege dicitur, devaſtavit. Monege.

Anno D. 1023. Quare Domnanienſes & Sumerſetenſes in unum congregati, in loco, qui dicitur Penho, certamen cum eis ineunt. Penho.

Anno D. 1032. per ſaltum, qui dicitur Chiltern, Oxeno- Chilterne.

ſup. Dani.

fordiam adeunt, eamque devaſtantes incendunt.

Ibidem. Poſt Paſcha Eaſtangliam advecti, & propter Gipeſwic navibus egreſſi, ad locum, qui Ringmer dicitur, ubi ducem Ulfketelum cognovere cum exercitu conſediſſe, per-

[a] *Sub an. 946. collocant MS. Bodl. & Flor. Wig.* [b] *Edgarus ſc.*

rexerunt,

rexerunt, & durum cum eo prœlium commiserunt, &c. Ut Eastangli primo à Danis, deinde & Grantabrigienses fugati sint.

sup: Canuto. sup: Edmundus Yrenside.

Pugna apud Scearstan. Anno D. 1038. Cui occurrit in Wiccia in loco, qui Scearstan nominatur.

Eodem anno rex Edmundus Ferreum latus circa festivitatem S. Andreæ decessit Londoniæ, sed cum avo suo rege pacifico Edgaro sepultus est Glesconiæ.

Pag. 247. Anno D. 1050. Natus est [a] Hiberniensis probabilis Scottus, cujus studio & labore hæc Chronica præcellens est de diversis libris coadunata.

Anno D. 1051. Danicum comitem Hacun, qui nobilem matronam Gunnildam, sororis suæ & Wirtegeorni, regis Winidorum, filiam, in matrimonio habuit, quasi legationis caussa

sup. Canutus

in exilium misit. Timebat enim ab illo vel vita privari, vel regno expelli.

In anno 1053. ponit epistolam Canuti ad primates Angliæ, de rebus à se Romæ gestis.

Anno 1057. ostendit, Suanum, Hardecanutum, & Haroldum asseruisse, se filios fuisse Canuti regis & Northamptunensis Alfgivæ [b] filios"; vix tamen à quibusdam illud creditum fuisse. Alfgiva filia fuit Alfhelmi ducis & Wulfrunæ.

Alfgivæ reginæ genus.

sup: Animchadi Scotti.

In anno 1065. Super cujus sepulchrum Marianus, hujus Chronicæ autor, decem annis ad pedes ejus stans inclusus, missam cantavit.

sup. Suanus, Goduini filius.

Bosanham. Anno D. 1070. At ille ad Bosanham, ubi naves ejus erant,

sup. Beorn comitem, & consobrinum suum.

eum duxit, & in navem introductum duris mox loris vinciri jussit, &c. Ut eum in ostio Dertæ flu: interfecerit.

Anno D. 1073. Reginam vero Edgytham [c] rex, propter iram, quam adversus Godwinum, patrem ejus, habuerat, re-

Warwelle.

pudiavit, & cum una pedisequa ad Waverleiam eam sine honore misit, & abbatissæ custodiendam commendavit.

Anno D. 1074. Marianus Chronographus seculum reliquit, i. e. factus est monachus. At postea attribuit anno D. 1078.

Ibidem Algitha Emme, conjunx regum Ægelredi & Canuti, ii. No: Martii Wintoniæ obiit, & ibi sepulta est.

Anno D. 1075. Griphini, regis Australium Walensium frater, Rès nomine, propter frequentes prædas, quas egit, in

a Ita etiam in Florentio Wig. Rectius autem, meo judicio, in MS. Bodlejano, Marianus Hiberniensis probabilis Scottus: *b Delend. c Edwardus nempe.*

loco,

loco, qui Bulendun dicitur, jussu regis Edwardi, occiditur.

Eodem anno Wintoniæ Godwino comiti, [a] solito ad mensam regi assidenti, suprema evenit calamitas. Gravi etenim morbo ex improviso percussus, mutus in ipsa sede declinavit, & paulo ibidem inferius in veteri monasterio sepultus est.

Anno D. 1077. Siwardus, dux Northanumbrorum, Eboraci [b] decessit, & in monasterio Galmanho, quod ipse construxerat, sepultus est. Galmanho.

Reampnesbirig, Hermanni sedes episcopalis, Reamesbyri.

sup: Leovegarus.

Qui anno 1078. XVI. Cal: Julii, à Grifino, Walanorum rege, in loco, qui Clastebyri vocatur, cum clericis suis, & vicecomite Agelnotho, & multis aliis, occisus est. Clestebyri. Glastebyri.

filius sororis S. Edwardi.

Anno D. 1079. Radulphus comes XII. Januar: decessit, & in abbatia, quæ Burn vocatur, tumulatus est. Pag. 248 Burne m naster.

Anno D. 1087. strenuus dux Westsax: Haroldus in terra Wallanorum, in loco, qui Portascith nominatur, mense Julio, magnum [c] ædificare jussit ædificium, &c. Ut Cradoc, filius Grifini, regis Sowthwalanorum, ædificium deturbaverit, custodesque interfecerit.

Anno D. 1088. Et in loco, qui Pevenesea dicitur, suam classem appulisse. Pevene[illegible] Guliel Nóth

Anno D. 1089. Gytha comitissa, mater scilicet Haroldi, regis Anglorum, ac soror Suani, regis Danorum, cum multis

sup: Exanceſtra.

de civitate fugiens, evasit, & Flandriam petiit.

Anno D. 1091. Duo [d] * Haroldi filii circa nativitatem Jo: Baptistæ denuo cum LXIIII. navibus de Hibernia venientes, in ostio flu: Tau applicuerunt, & cum Breona, Bryttonico comite, grave prœlium commiserunt. Quo confecto, unde venerant rediere. Tau Breo[illegible] come

Ibidem. Normannis Angliam vastantibus, in Northumbria, & quibusdam aliis provinciis, anno præcedenti, sed & præsenti, & subsequenti, fere per totam Angliam, maxime per Northumbriam, & per contiguas illi provincias, adeo fames prævaluit, ut homines equinam, caninam, cattinam, & carnem comederent humanam.

Anno D. 1092. In qua synodo Agelricus, Sowthsax: pontifex, non canonice degradatur, quem rex sine culpa mox apud Mearkesburge in custodia posuit. Mearlesburg.

Ibidem. Et in consilio, in loco, qui Pedreda vocatur, celebrato, coram rege, ac Dorobernia archiepiscopo Lanfranco,

a Ita quoque in MS. Bodl. Sed more solito *in Flor. Wig.* *b E MS. Bodl. & Flor. Wig.* *c* Ædificari *in MS. Bodl. & Flor. Wig.* *d Asteriscus est ab ipso Lelando. Nulla tamen discrepantia vel in MS. Bodl. vel in Flor. Wig.*

episcopis,

episcopis, abbatibus, comitibus, & primatibus totius Angliæ,
sup: querela Wulstani.
dei gratia adminiculante, est terminata.

Bigot. Anno D. 1096. Herefordensis comes Rogerus, filius Wilhelmi, ejusdem pagæ comitis, Eastanglorum comiti Radulfo, contra præceptum regis Wilhelmi, sororem suam conjugem tradidit, nuptiasque permagnificas cum plurima multitudine optimatum in Grantebrigensi provincia, in loco, qui Yxninga dicitur, celebrantes, magnam conjurationem, plurimis consentientibus, contra regem Wilhelmum ibi fecerunt.

Edgytha, eodem anno, regis Haroldi germana, quondam Anglorum regina, Decembr: mense decessit Wintoniæ, cujus corpus, regis jussu, Lundoniam delatum, juxta corpus domini sui regis Edwardi est Westmonasterii tumulatum.

Anno D. 1102. Dunholmensis episcopus Walterus, genere Lotharingus, in loco, qui dicitur Ad caput capræ, ii. Idus Maii, feria quinta, à Northumbr: est occisus, in ultionem necis Liulfi, nobilis ministri.

Pag. 249. Anno D. 1105. Regina Matilda 4. No: Novembr: feria 5ª. decessit in Normannia, & Cadomi est sepulta.

Anno D. 1110. ubi scribit de conjuratione in Gul: Rufum. Hujus execrandæ rei principes fuerunt Odo episcopus Baiocensis, (qui & comes Cantuar: erat) Robertus etiam, frater ejus, comes Moritunensis; & hic uterque frater fuerat Wilhelmi regis Senioris, sed tantum de matre.

Fratres uterini, Odo comes Cantii, Robertus comes Moridunensis.

Gilbertus filius Richardi.

Ibidem. Hinc signa movens, [a] cœptumque aggrediens iter, Tunebrigiam, cui præerat Gilebertus, filius Richardi, contrarium sibi invenit, obsedit, in biduo expugnavit, vulneratum Gilebertum, cum castello, ad deditionem coëgit.

Ibidem. Cum paucis adiit [b] castrum fratris sui Roberti, Moritunensis comitis, quod Pevenessey dicitur.

Ibidem. Accelerat, machinas parat, patruum utrumque ob-
sup. Gul: Rufus.
sidet. Locus [c] erat munitiss: ad expugnationem indies laborat.
sup. Rodbertus Mulbraius.

Ibidem. Qui, congregato exercitu, invasit Bathoniam, civitatem regiam, igne succendit eam, &, illa deprædata, transivit in Wilteshire, villasque depopulans, multorumque hominum strage facta, tandem adiit [d] Gilueceastram, obsedit, expugnare dispofuit, &c. Ut inglorius recesserit.

Forsan, Ivelcestre, quæ nunc Ilchestre.

Ibidem. Wilhelmus de Oue Glavorniensem invadit comitatum.

Anno D. 1115. Rex Scottorum Malcolinus, & primoge-

a Gul. sc. Rufus. b Odo sc. Baiocensis episcopus. c Peveneffey nimirum.
d Giuelceastram *in MS. Bodl. & Flor. Wig.*

nitus

nitus filius ejus Edwardus, cum multis aliis, in Northumbria, die festivitatis S. Britii, à militibus Roberti, Northumbr: comitis, occisi sunt.

regis Scottorum.
sup: Alexander, frater Edgari. i. e. revelationi corporis S. Cutheberti.

In anno 1126. Hic, quia tam sanctæ rei sibi licuit interesse, datis quam plurimis marcis auri & argenti, parari fecit scrinium, in quo sanctum corpus, novis indutum vestimentis; honorifice est reconditum.

Anno D. 1133. Rex Anglorum Henricus Flandrenses, qui Northumbriam incolebant, cum tota supellectile sua in Walloniam transtulit, & terram, quæ Ros nominatur, incolere præcepit.

Anno D. 1135. Comitem Robertum de Belesmo, de Normannia ductum, apud Waram in arctiss: posuit custodia. Wigornia eodem anno conflagravit.

Anno D. 1136. Civitas Cicestra cum principali monasterio per culpam incuriæ III. No: Maii flammis consumpta est.

Anno D. 1139. Secundum regis Henrici præceptum Cirencestræ novum opus est inceptum.

Anno D. 1140. Nonis Jul: obiit dominus Florentius Wigorniensis monachus. Cujus subtili scientia, & studiosi laboris industria, præeminet cunctis hæc chronicarum chronica.

Lelandus.

Hoc Chronicon, quod in Coriniensi bibliotheca reperi, deductum fuit ad annum [a] D. 1153.

Ex primo libro Henrici Huntingdunensis archidiaconi. Pag. 250.

Cum autem plurimas insulas habeat Britannia, tres majores habet: Orcadas, de quibus dictum est; aliam Man, vel Eboniam, quæ in umbilico maris inter Hiberniam & Britanniam sita; tertiam Wight, quæ australis, & vergit contra Normannos & Armoricos, qui nunc Britanni dicuntur, sicut in proverbio dicebatur antiquo, quando de judicibus & regibus sermo fiebat; "Judicabit Britannia cum tribus insulis." Erat autem & civitatibus quondam viginti & octo nobilissimis insignita. Civitatum autem nomina hæc erant;

Caer Ebranc, i. e. Eboracum, Caer Kent, i. e. Cantuaria, Caer Gorangon, i. e. Wigornia, Caer Lud, i. e. Lundonia, Caer Lirion, i. e. Leicestria, Caer Collon, i. e. Colcestria, Caer Glou, i. e. Gloucestria, Caer Cei, i. e. Cicestria,

Lelandus.
Civitatum nomina sunt hic confuse & obscure posita, multa vetera prætermissa, recentiora aliquot adscripta.

[a] *Ad quem annum pertingit etiam Codex Bodlejanus. Quod vero de Florentio notat, in Continuatione Mariani intelligi debet, qui ante annos aliquammultos ultimum diem obiceret.*

Cair Oder Nant-Bathon

Caer Oder, i. e. Briſtou, Caer Ceri, i. e. Cireceſtria, Caer Guent, i. e. Winceſtria, Caer Grant, i. e. Granteceſtria, quæ modo dicitur Grantebrigia, Caer Luel, i. e. Carlile, Caer Dauri, i. e. Doreceſtria, Caer Dorm, i. e. Dormeceſtria, quæ ſita in Huntendunenſi provincia ſuper flu: quod vocatur Nen, penitus deſtructa eſt. Caer Lidcoit, i. e. Lincolnia, Caer Merlin, quæ nunc quoque ſic vocatur. Caer Guorcon, Caer Cucerat, Caer Guortegern, Caer Uruac, Caer Celemion,

o

Caer Meguaid, Caer Licilitd, Caer Peris, i. e. Porceſter, Caer Legion, in qua fuit archiepiſcopus tempore Britonum. Nunc autem vix mœnia ejus compareant, ubi Uſca cadit in Sabrinam. Caer

t

Draico, Caer Mercipit, Caer [1] Segent, quæ fuit ſuper Tameſin, non longe à Redinge, & nunc vocatur Silceſtre. Hæc erant civitatum nomina [a] tempore Romanorum & Britannorum.

Lelandus.

Oder deerat in omnibus exemplaribus, quæ ego hactenus vidi. Cambri tamen ſua lingua ita vocant.

Monachi Tinenſes dicunt, civitatem fuiſſe in ulteriore ripa oſtii Tinæ flu: Caerurſe nomine, ubi natus erat rex Oſwi.

[1] Segontium non eſt ſitum ſuper Tameſin.

De ſeptem Anglorum regnis loquens,

Tertium Weſtſaxe, cujus caput erat Wiltonia, nunc ſanctimonialibus data.

Vilodunum caput regni Weſtſaxonum.

De 4^or^. publicis ſtratis.

Primum eſt ab Oriente in Occidentem, & vocatur Ichenild.

Secundum eſt ab Auſtro in Aquilonem, & vocatur Erningſtreate.

Tertium eſt ex tranſverſo à Dorobernia ad Ceſtriam, & vocatur Watlingſtrete.

Lelandus.

Ego potius dicerem Ventam fuiſſe caput. Quanquam & Vilodunum à regibus Weſtſax: celebratum fuit.

Quartum, majus ceteris, incipit in Catenes, & deſinit in Totenes, ſcilicet à principio Cornu-Galliæ in finem Scotiæ, & hic callis vadit ex tranſverſo à Zephiro Auſtrali in Eurum Septentrionalem, & vocatur Foſſa, tenditque per Lincolniam.

Magnitudo Vectæ.

Quæ habet ab oriente in occaſum XXX. millia circiter paſſuum, ab Auſtro in Boream duodecim, in orientalibus ſui partibus mari ſex millium, in occidentali trium, à meridiano littore diſtans.

Verolamium, Werlameceſtre, Wadlingeceſtre, [Nunc St. Albans.]

Paſſus eſt autem juxta Verolamium, i. e. Werlameceſtre, ſive Wadlingeceaſtre.

a Nomina nimirum 29. adhibuit. Huntingdunenſis etiam exemplaria impreſſa 29. recenſent, licet jam antea 28. ſolummodo commemoraſſent. Sed ſi, ut iſta inter ſe invicem concilientur, forte cupias, adiſis Uſſerii celeberrimi Antiq. Brit. Eccl. p. 33. Edit. fol.

Idem

Idem Drepanam, civitatem Bithiniæ, in honorem martyris Luciani, ibi conditi, instaurans, ex vocabulo matris suæ Helenopolim vocavit.

Ibidem. Helena vero, Britanniæ nobilis alumna, Lundoniam muro, qui adhuc superest, cinxisse [a] fertur", & Colecestriam mœnibus adornasse.

Laus Constantini Mag: ex sacris scriniis. Pag. 151.

Vir primo imperii tempore optimis principibus, ultimo mediis comparandus. Innumeræ in eo animi corporisque virtutes claruerunt. Militari gloria summus, fortuna par & industria: civilibus artibus & studiis liberalibus deditus. Adfectator justi amoris, in amicos egregius. Verum insolentia rerum secundarum aliquantum ex illa favorabilis animi docilitate tandem mutatus est.

Anno 8°. adventus Sax: in Britan:

Hengistus igitur & Esc, filius suus, acceptis auxiliis à patria sua, & morte juvenis (Vortimeri) freti, bello se præparant apud Creganford, &c. de cæde & fuga Britannorum.

Creganford locus Cantii, ut ibidem liquet.

Exinde regnavit Hengist, & Esc, filius suus, in Cantia.

Regnum igitur Cantiæ incepit VIII°. anno adventus Anglorum.

Initium regni Cantiorum.

Quo in loco innumeram hominum turbam eadem die convertit ad dominum.

Germanus, Verolamii fidem prædicans, multos ad Christum convertit, vel potius ab erroribus revocavit. Nam id temporis Britan: Christiani erant.

Erant autem filii Widgils, filii Uuitta, filii Vecta, filii Woden, filii Frealof, filii Fredulph, filii Fin, filii Flotwald, filii Getæ, quem dixerunt filium dei, i. e. alicujus idôli.

Pugnatum est diu & acriter, donec Hengistus duodecim principes cuneorum prostravit, &, vexillis eorum dejectis, & manipulis deturbatis, in fugam coëgit.

Ipse autem multos principum suorum, & gentis, amisit, & quendam magnum principem, qui vocabatur Wipped, ex cujus nomine locum belli illius prædicto nomine vocavit.

In primis dux Ælle venit, & tres filii sui, Cymen, Plenting, & Scissa.

Ælla, primus rex Sudsax:

Igitur dux Ælle cum filiis suis, & classe militaribus copiis instructissima, in Britannia ad Cymeneshore appulerunt.

Cissa hic forsan nomen dedit Cicestre, quæ olim caput fuit Sudsax. Hic Cissa Ællæ successit in regno Sudsaxonum.

Ællæ victoria, & initium regni Sudsax:

Fugati [1] sunt igitur Britanni usque ad proximum nemus, quod vocatur [2] Andredeslege.

[1] Fuga Britannorum.

[2] Andredeslege-sylva.

[a] Ex impress.

Convenere reges & tyranni Britonum apud Mecredesburn, & pugnavere contra Ælle, & filios suos, & fere dubia fuit victoria.

f. ex Germania venientibus.

Andredesceſtre urbs obſeſſa.

Fretus igitur copiis ingentibus, obſedit Andredeſceſtre, urbem munitiſſimam. Congregati ſunt igitur Britanni quaſi apes, & die expugnabant obſidentes inſidiis, & nocte incurſibus. Nullus dies, nulla nox erat, quibus ſiniſtri & recentes nuntii Saxonum animos non acerbarent. Inde tamen ardentiores effecti, continuis inſultibus urbem infeſtabant. Semper vero dum aſſilirent, inſtabant eis à tergo Britones cum viris ſagittariis, & amentatis telorum miſſilibus. Dimiſſis igitur mœnibus, greſſus & arma in eos dirigebant pagani. Tunc Britones, eis celeritate præſtantiores, ſylvas curſu petebant. Tendentibuſque ad mœnia rurſum à tergo aderant. Hac arte Saxones diu fatigati ſunt, & innumera ſtrages eorum fiebat, donec in duas partes exercitum diviſerunt, ut, dum una pars urbem expugnaret, eſſet eis à tergo contra Britonum excurſus bellatorum acies ordinata. Tunc vero cives diuturna fame contriti, cum jam pondus infeſtantium perferre nequirent, omnes ore gladii devorati ſunt cum mulieribus & parvulis, ita quod nec unus ſolus evaſit.

Virtus Andredocaſtrenſium.

Pag. 252.

Andredeſceſtre urbs ſolo complanata.

Et quia tot ibi damna toleraverant extranei, ita urbem deſtruxerunt, quod nunquam poſtea reædificata eſt.

Locus tantum quaſi nobiliſſimæ urbis tranſeuntibus oſtenditur deſolatus.

Origo regni Weſtſax: per Certicium, anno adventus Anglorum 71°. anno Domini 519°.

Anno 48°. adventus Anglorum Certic & Kinric filius ſuus cum quinque puppibus venerunt ad Ceticeſhore &c. ut Britannos aperto Marte vicerint.

Port, Beda, Megla, } filii Port.

d

Septimo anno poſt adventum Cirtici, venit Port, & duo filii ejus Beda & Megla, cum duabus navibus maximis, apud Porteſmuth.

Victoria Saxonum.

Duce igitur & populo perempto vel fugato, victoria potiti ſunt Port, de quo dicta eſt Porteſmutha, & duo filii ejus.

Lelandus. Porteſmuth à Port Saxone nomen non ſumpſit.

a

Bellum ſcripturus ſum, quod Nazoleod, rex max: Britannorum, egit contra Certic, & Kinric, filium ejus, ſexageſimo anno adventus Anglorum.

a

Naſoleod vero magni nominis erat, & magnæ ſuperbiæ, à quo regio illa Naſoleoi dicta eſt, quæ modo dicitur Certicesford, &c. Ut Certic & Kenric, auxilio Eſke, regis Cantiorum,

Certiceſford.

Cantiorum, & Ællæ, regis Sudsax: Nasoleod vicerint.[a]

Arturii victoria. Arturii victoria.

Decimum vero gessit in littore flu: quod nos vocamus Tracte Heuroit.

Loquitur de bellis duodecim Arturii, quibus Sax: attrivit.

Hæc autem bella & loca bellorum narrat quidam historiographus; quæ tamen omnia loca nostræ ætati incognita sunt. Ignorantia Henricianæ ætatis.

Regnum Estsaxe, i. e. Orientalium Saxonum, incepit, quod primus, ut putatur, tenuit Erchenwin, secundum quod ex [a] veteris scripturis conicere possumus, qui fuit filius Offæ. Regnum Eastsaxonum.

Post Erchenwin vero Slede, filius ejus, qui ducens filiam Ermenrici, regis Cant: sororem scilicet Ethelberchti, genuit ex ea Sebrichtum, qui primus regum Estsaxe conversus est ad fidem.

Certic namque & Cinric, filius ejus, congregatis ingentibus copiis, apud Withland prœliati sunt, belloque devictam insulam ceperunt, & innumerabilem hostium stragem fecerunt apud Witgaresbrige XIII°. anno regni sui.

Eandem autem insulam, quæ scilicet Latine Vecta dicitur, dederunt 4°. post hunc anno duobus nepotibus suis, Stuf & Witgar. Vecta data Stufo & Witgaro.

sup. Kinrici.

Decimo autem regni ejus obiit Witgar, & sepultus est apud Witgaresbrige, quæ sic ab eo vocatur. Sepultura Witgari. Witgaresbrige unde.

Regnum Nordhumbrorum incepit XIII°. anno regni Kinrici. Cum enim proceres Anglorum patriam illam multis & magnis prœliis sibi subjugassent, Idam quendam, juvenem nobilissimum, sibi regem constituerunt, qui fuit filius Eoppæ.

Construxit autem Bebbanburg, & circumdedit eam prius sepe, postea muro. Ida, rex Nordhumbrorum, Bebbam construxit.

Kinric & Cheulin, filius ejus, XXII°. anno regni sui, pugnaverunt contra Britannos, dubio Marte.

Britanni, quasi vindicaturi confusionem belli, quam circa quinquennium pertulerant, congregatis viris bellicosis, armis & numero munitis, acies ordinaverunt apud Beranburi.

Ella post eum regnavit XXX. annis, quamvis iste non fuisset filius Idæ, sed filius Iffæ. Pag. 253. Ella secundus rex Nordhumbrorum.

[a] *F.* veteribus scripturis, *vel* veterum scripturis, *sive, ut in impress.* veterum scriptis.

rex Westsax:

Primæ pugna, quam Saxonum reges in Britannia inter se gessere. Wippandune.

Cheuling nono anno regni ejus, & Cutha frater ejus, viri audaciss: caussis variis compellentibus, pugnaverunt contra Edelbricht, quoniam regnum eorum viribus superbis introierat. Ingressi vero prœlium apud Wippandune duos consules ejus, scilicet Oslaf & Cneban, & innumeram multitudinem cum eis, bello fulminantes occiderunt, &c. De fuga Ethelberti, regis Cantiorum.

Cheulingi anno duodecimo pugnavit Cutha frater ejus cum Britannis apud Bedeanford, quæ modo dicitur Bedeforda, & est modo caput provinciæ circumjacentis.

S. Cutha.

Pugnavit igitur, & vicit cepitque armorum effectu quatuor castra munita, scilicet Lienberig, Ælesburi, Benesingtune, & Ægnesham.

Legen

* alias Evesham.

Regnum Orientalium Anglorum. Uffa rex Orient: Anglorum, à quo Uffingæ.

Regnum Estangle incepit, quod continet Norfolk & Sudfolk. Hoc autem regnum primus tenuit Uffa, à quo reges Orientalium Anglorum Uffingas appellant.

rex Westsax:

Cheuling & Cuthwine, filius ejus, XVIII°. anno regni ejus pugnaverunt contra Britones. Tres autem reges eorum, Comagil, Candidan, & Farnimagil acies in eos confertas & splendidas prœlii legibus distinxerunt apud Deorham, &c. De Britannorum fuga.

Claudia, Cirencestre, Balnea, } à Sax: captæ.

Saxones vero, horribiles eis facti, inter sequendum eos tres urbes excellentissimas sibi ceperunt, Glouecestre, Cirecestre, & Bathecestre.

Fedhanlea.

Cheuling 25°. anno regni sui & Cuthwine pugnaverunt cum Britannis apud Fedhanlea.

Cuthuuini cædes. Victores victi.

Cuthwine, gravi multitudine oppressus, prostratus & occisus est. Victi igitur sunt Angli, & fugæ dati, &c. Ut Cheuling, raparato exercitu, Britannos vicerit.

Regnum Merciorum. Crida rex.

Regnum Merche incepit, quod Crida, ut ex scriptis conjicere possumus, primus obtinuit.

Pugna inter Edelfridum, regem Nordhumbr: & Rewoldum, regem Estanglorum.

Pugnatum est igitur in finibus Merciorum ad orientalem plagam amnis, qui vocatur Idle, &c. De cæde Reineri, filii Redwaldi, deque cæde Edelfridi, & fuga Northumbrorum.

Genus vexilli, quod Romani Tuffam, Angli vero Tuf appellant.

Decimo

Decimo nono anno Kinegilsi, regis Westsax:

fratres.

Chinigils & Chichelm pugnaverunt contra Pendam apud Ciranceſtre, &c. Ut post grave prœlium ibidem facti sint concordes.

Percussus est vero per Oswium regem apud amnem Winued. unde dicitur, "In Winwede amne vindicata est cædes Annæ." Pendæ, regis Merciorum, cædes.

Pugna inter Chenwalh, regem Westsax: & Britannos, 17°. anno reg: ejus.

Et fugati sunt à Pennun usque ad Pedredan, & facta est super progeniem Bruti plaga insanabilis in illa die. Pennun. Pedredan.

Et insulam Withe ultra positam debellavit & obtinuit.

Vecta data ab Wulphero Ædeluuoldo, regi Sudsax:

Vecta ab Wulphero, Merciorum rege, capta; sed prius fugato Chenuallo, Westsax: rege.

Cui, de lavacro suscepto, dedit in signum adoptionis insulam With. Et, ut eandem insulam ad fidem Christi converteret, misit ilico Epam presbyterum ad prædicandum. Illa tamen nec dum converti potuit.

archiepiscopus Cant. Tempore Lotharii, regis Cantiorum.

Tenuit Theodorus consilium apud Tedford. Synodus apud Teotford. Pag. 254.

Et gens regni Merche, quæ etiam vocatur Middelengle, i. e. Mediterrania Anglia.

Tempore Lotharii regis Cantiæ.

Ædelred igitur, rex Merchensis, urbem Rofensem destruxit, provinciam Kentensem transmeavit, prædam innumerabilem reduxit.

Ex tertio libro.

Unde dicitur, [a] "Cedwallensium" "Denisi cursus cohercuit," qui locus in magna veneratione habetur, ut in libro miraculorum dicetur.

Denisburn, i. e. rivus Denisi. Nonus liber Historiæ Henrici Hunting: est de miraculis Sanctorum Anglorum.

Thanatos, juxta æstimationem Anglorum, familiarum sexcentarum.

Successit autem Sigeberto Swithelm, baptizatus à Cedd in Estanglia in Rendlesham, i. e. mansio Rendli.

Vecta insula est mille & ducentarum familiarum.

Ex 4°. libro.

S. Cedwallam.

Ine regnavit post hunc super Westsaxe XXXVIII. annis. Ine fuit filius Chenred, filii Ceoluuold. Cheolwold fuit frater Chinewold, fueruntque ambo filii Cuthwin, filii Cheauling, filii Chenric, filii Certic. Genus Inæ.

[a] *Pro* Cedwallensium, *lege*, cædes Cedwallæ, *è Codd. impress.*

Anno

Ædelred, rex Merciorum, fit monachus.

Anno domini DCC. Ædelred, filius Pendæ, rex Merche, omnipotentis benignitate visitatus, fit monachus XXIX°. anno regni ejus, & sepultus est apud Bardenei.] Merchi, qui dicuntur etiam Sudhumbri.

Chinredus, rex Merciorum, fit monachus.

Cui successit Chinred, cognatus ejus, similis virtute & felicitate. Cum enim quinque annis regnum nobiliter tenuisset, nobilius multo regni sceptra reliquit. Veniens namque Romam, & monachus ibi factus, Constantino pontificante, usque ad diem permansit ultimum.

Offa, Sigheri regis filius, fit monachus.

Cum quo etiam Offa, filius Sigeri, regis Orientalium Saxonum, rex, si remansisset, futurus, pari ductus devotione Romam ivit, & monachatum suscepit.

Alfredus, rex Northumbrorum, periit Drifeldæ, cujus ibi sepulchrum etiamnunc extat.

Vindicata cædes Ecgfridi, regis Northumbr:

Brechtus comes.

Periit apud Drifeld anno regni sui XX°. nec dum completo. Lelandus. Drifeld est op: Eboracensis provinciæ, media fere via inter Vattodunum & Bridlingodunum.

Tunc etiam Berfrid consul restitit superbiæ Pictorum, dimicans inter Heue & Cere. Ubi multitudine magna Pictorum strata ultor extitit regis Ecgfridi & consulis Brecti.

Ine 26°. anno regni sui pugnavit contra Cheolred, regem Merche, filium Ædelredi regis, apud Wonebirih.

Ceolredus, rex Merciorum, sepultus Lichesfeldæ.

Anno vero sequente idem rex Merche Ceolred mundo exiit, & sepultus est apud Lichesfeld.

Circa annum 27^m. reg: Inæ.

Circa hoc tempus Cuthburg, soror Cuneburg, constituit abbatiam apud Twinburn, quæ data Ecgfrido, regi Northumbr: sed eo vivente separata.

Thonodunense castrum opus Inæ regis.

Ine 36°. anno regni ejus exercitum in Sudsaxe promovit, pugnavitque contra Sudsexas potenter & victoriose, & interfecit eodem prœlio Ealdbright, quem prius fugaverat à castro quod vocatur Tantune. Quod quidem Ine construxerat. Sed quia juvenis prædictus Ealbright castrum introierat, qui regius

Virtus Edelburgæ reg:

hostis erat, Edelburg regina, uxor Inæ, castrum cepit armis, captumque destruxit, & eum fugere compulit in Sudrei & Sudsexe.

Pag. 255.

Ine rex potens & felix relinquens Adelardo, cognato suo, regnum, Romam petiit, & ibi peregrinans in terris, stipendia promeruit in cœlis.

Adelardi, regis Westsax: anno quinto.

Tadwinus.

Brightwoldus archiepiscopus pene 38°. annis obiit, & Tadwinus, qui fuerat presbyter apud Bredune in Merche factus archiepiscopus.

Sumertoun, Antonino Moridunum.

Post biennium Adelbold, rex Merche fortiss: congregato terribili exercitu obsedit Sumertune castris depositis per gyrum.

Cumque

Cumque non esset, qui inclusis auxilium ferret, vel includentibus resistere posset, eam recepit in suam. Somoridunum obsessum.

Adelbald igitur, rex Merchensis, maxima virtute super reges coætaneos provectus est, omnes provincias Angliæ usque ad Humbrum flu: cum suis regibus sibi subjectas esse voluit, & fecit. Latum imperium Adelbaldi.

Octavo anno Adelardi, regis Westsax:

d Cantuar:

Tatwinus archiepiscopus, vir religione & prudentia insignis, sacris quoque litteris nobiliter instructus, hominibus ultra non apparuit.

Qui committens proelium erga dominum suum apud Edwines Clive, jure gentium spreto, jure dei occisus est.

Clivus Eduuini. Pugna inter Molle, regem Northumbrorum, & Osuuinum ducem. Aclea in Sudereia.

Circa hoc tempus concilium fuit apud Acle.

‡

Chineardus sepultus in Aclensi monasterio.

Chineuulphus volens relegare Kincardum, ab

Chinewulphus igitur XXXI°. regni seipso apud Mbretun, dum concubinam peteret, occisus est.

pultus est apud Winchestre.

[1] Alias Ascenmistre, corrupte forsan pro Axemistre in Devonia.

Kineard, frater Sigebrichti, regis Westsax: à militibus Chineuulphi reg:

Juvenis autem apud [1] Aclenminster sepultus est.

Ea tempestate Offa, rex Merche, præcepit amputare caput S. Ædelbrichti.

Gens vero pagana prædaverunt Northumbre, & monasterium Ecgfridi spoliaverunt apud Dunemuth.

Ecgberti regis anno XXXIII°. redierunt in Angliam. Primum igitur prædaverunt Scepege.

Ex quinto libro.

i

Ingredientesque Suduriam, regalibus cuneis apud Haclea obviaverunt. Hoc bello vicit Adelwolph Danos. Aclea. ‡

Misit rex Adeluulphus Aluredum filium suum Leoni Papæ Romam. Alfredus Romam missus.

Postea vero cum magno honore Romam perrexit, & ibi uno anno conversatus est. Et inde rediens, filiam Caroli Calvi, regis Franciæ, assumpsit in uxorem, & eam secum in hanc patriam adduxit, & cum duobus annis eam tenuisset, hominibus ademptus est, & sepultus apud Wincestre.

Hic primum fuerat episcopus apud Wincestre, sed, Ecgbrito patre suo defuncto, factus est rex, & uxore ducta, quatuor filios genuit, qui omnes post eum reges fuerunt. Adelwolphus è monacho Ventano rex factus.

Ex histor'a Scribæ Alfredi desumpta.

Po^ea rediit in Angliam ille magnus exercitus cum omnibus rebus suis ad portum Limene cum CCL. navibus. Qui

portus est in orientali parte Kent, juxta magnum nemus Andredeslege, quod CXX. millia in longitudine, XXX. in latitudine continet. Egressi vero construxerunt
un
castrum apud Auldre.

Apledre.
Awldre castrum, alias Apuldran, in historia, à quodam Alfredi regis familiari scripta.

Alfredi regis anno 23°. Daci, qui erant in Legecestria, iverunt circum per Nortwales & Northumbre ad Meresige, insulam Esthexe, & post in hyeme traxerunt puppes suas per Tamesim in flu: Luie.

Pag. 256. Anno vero sequente exercitus, qui erat in Luie, fecit juxta idem flu: castrum quoddam viginti millibus à Londonia.

Venerunt igitur Londonienses ad castrum illud, & cum Dacis pugnantes, quatuor ex ducibus eorum occiderunt, & victoriam in tempore oportuno dedit suis dominus omnipotens, Cum ergo fugissent Daci ad castrum, fecit rex aquam
i
Luye findi in tria brachia, ne puppes suas per eam reducere possent. Quod Daci comperientes, relictis puppibus, perrexerunt ad Quatbruge juxta Savernam, & ibi castrum fecerunt & hyemaverunt, commendatis uxoribus suis in Estangle.
er
Rex vero cum omni exercitu prosecutus est eos.

At Londonienses puppes Dacorum relictas, quasdam ad Londoniam duxerunt, quasdam combusserunt.

Alfredi laudes. Alfredus rex cum regnasset XXVIII°. annis & dimidio super totam Angliam, præter illas partes, quæ subditæ erant Dacis, mortis sensit aculeum, de cujus regimine laborioso & inextricabili vexatione versifice proloqui dignum duximus:

Nobilitas innata tibi probitatis honorem
(Armipotens Alfrede) dedit; probitasque laborem:
Perpetuumque labor nomen, cui mixta dolori
Gaudia semper erant, spes semper mixta timori.
ra
Si modo victor eras, ad crastina bella pavebas.
Si modo victus eras, ad crastina bella parabas.
Cui vestes sudore jugi, cui sica cruore
Tincta jugi, quantum sit [a] onus regnare, probarunt.
Non fuit inmensi quisquam per climata mundi,
Cui tot in adversis vel respirare liceret.
Nec tamen aut ferro contritus ponere ferrum,
ff
Aut gladio potuit vitæ finire dolores.
labores,
Jam post exactos vitæ regnique dolores,
Christus ei sit vera quies, sceptrumque perhenne.

a Honos MS. Vide autem quid de hisce versibus observaverim in notis ad pag. 217. Vita Spelmanniana Ælfredi magni.

Re-

Rebellio Edelwoldi adversus Eduuardum regem, fratrem suum.

alias Ethelwardus. s. sanctimonialem.

Edeluoldus vero, frater suus junior, accepit uxorem, & saisavit Winburnam, sine voluntate tam regis quam nobilium regni. Quapropter ivit rex Eduardus cum exercitu suo ad Bathan juxta Winburnam. Edeluuoldus autem cum hominibus suis in Winburna permanens, januis clausis, dicebat, quia ibidem persisteret, aut occumberet. Nocte tamen inde Bathan.

S. Dacorum.

recedens, ivit ad exercitum, qui erat in Northumbre.

Eduuardus rex anno quinto regni sui constituit inducias cum Estanglis & Northumbris apud Itingesford.

Eduuardus anno nono regni sui construxit Hertfordiam castrum non immensum, sed pulcherrimum, inter Beneficiam, Mimeram, & Luie, flumina non profunda, sed clarissima. Eo- Luie flu:

de

dem anno construxit Burgum quendam & Witham in Essex. Et interea manebat apud Maldon.

Eduardi regis anno undecimo venit mag: navalis exercitus ab austro ex Lidwicum. Lidwike.

Anno undecimo Eduardi regis. Pag. 257.

Rex autem fecit custodiri littora Sabrinæ ex australi parte à Uuallia usque ad Avenam.

S. Daci.

Ipsi tamen bis furtim exierunt, una vice ex orientali parte Weced.

Alia vice apud Pordacan.

Et utraque vice pauci evaserunt, qui occisi non essent, præter illos, qui poterant nare ad puppes, & tunc manserunt in insula Stepen cum magna miseria, ita quod cibus eis

{ Stepeholm, Præruptaria, ins: Sabrinaici maris.

i

defecit, & multi fame mortui sunt, quia cibum conquerere nequibant. Tunc recesserunt ipsi in Diomedum, & inde in Hiberniam.

Eodemque anno rex Eduuardus ivit cum exercitu suo ad Bukingeham, ubi mansit quatuor ebdomadis, fecitque vallum ex utraque parte aquæ, antequam inde recederet.

Anno 12°. Edwardi.

Fuisse prœlium apud Holm inter Kentenses & Dacos veterum scripturæ dicunt.

Decimo 4°. anno Eduardi.

Legecestria renovata est.

15°. anno Ed.

Corpus S. Osuualdi à Bardenei translatum est.

16°. anno Ed.

Angli & Daci pugnaverunt apud Totenhale, & Angli vicerunt.

Eodem anno Edelfled domina, quæ Merche regebat, construxit burgum Brunefburg.

Error Henrici Huntingdunenfis.

Ælfleda filia fuit Alfredi regis, & foror Eduuardi Senioris, uxor vero Ethelredi, Merciorum fubreguli, quo mortuo ipfa fola regnavit.

Eduuardi regis anno 18°. mortuus eft Ethelred, dominus Merche, pater Edelfledæ, qui diu fuerat infirmus, & dedit terram filiæ fuæ, quia nullum filium habebat.

Secundo ab hoc anno Edelfled, domina Merche, construxit burgum apud Scoriate, & eodem anno burgum apud Bruge.

Staforda.

Tertio anno Edelfled, domina Merche, construxit burgum Tameworth in principio æftatis, & ante Auguftum illum apud Staford.

Alias Edelbirch.

Quarto Edelfled, domina Merche, conftruxit burgum Edefbirith in principio æftatis, & in fine Augufti illud apud Weringewic,

Guerovicum reparatum.

Cirefburch. Wardeburch. Runcouen.

Quinto conftruxit burgum apud Cirefburch poft natale, & illum apud Wardeburch in æftate, & eodem anno illum apud Runcouen.

Brechenauc mere.

Sexto mifit exercitum in Walliam, Wallenfibufque victis, fregit Brechannemere, in qua cepit uxorem regis Walenfis cum 33. hominibus.

Derby.

Septimo adquifivit Derebi cum provincia ei appendicia. Cum autem multitudo hoftium, intra Derebi conclufa, egredi contra eam non auderet, caftellum acerrime invafit, & in ipfo portæ introitu prœlii maxima vis exarfit, ubi quatuor duces fortiffimi Edelfledæ cæfi funt. Sed fui nihillominus portam & muros fregerunt.

[Leicefter.]

Octavo conquifivit Legeceaftre, & major pars exercitus, qui ibi erat, fibi fubdita eft. Eboracenfefque illi promiferant, & quidam eorum fidem dederant, quidam vero juraverant, quod forent in auxilium ejus. Poft illam autem conventionem ipfa obiit apud Tameworth octo annis ex quo obtinuit dominium Merche, & fepulta eft apud Gloueceaftre in porticu S. Petri.

Tameworth.

Pag. 258.

Verfus Henrici Huntingdun de laude Elfledæ.

O Elfleda potens, ô terror virgo virorum,
Victrix naturæ, nomine digna viri.
[a] Tu quo fplendidior fieres, natura puellam,
Te probitas fecit nomen habere viri.

[a] Te quoque fpl. f. n. puella MS.

Te mutare [a] decet, ſed [b] ſolum nomina ſexus,
Tu regina potens, rexque trophæa parans.
Jam nec Cæſarii tantum meruere triumphi,
Cæſare ſplendidior virgo virago vale.

Rex Adelſtan anno 4°. regni ſui commiſit prœlium apud Bruneſburg, prœliorum maximum, contra Anlaf, regem Hiberniæ.

Adelſtanus, Eduuardi Senioris filius.

Bruneſburg nunc Seton dicitur prope Axminſtre in Devonia. Quære certius.

Edmundus filius Adelſtani.

Rex ducens exercitum in illam partem Merche, quæ diu paganis ſubdita fuerat, uſque ad altiſſimum flu: Humbre belli ſorte Dacos vicit, & v. urbes victorioſus cepit, Lincolniam, Legeceaſtriam, & Stanfordiam, & [Leic:] Snotingham, & Derebi.

Expeditio Edredi regis, fratris Edmundi, ſed jam mortui, in Northum: & Scottos.

Northumbros, jugum dominationis ſuæ ferre nolentes ,cum valida armatorum manu petiit, totamque ſibi conquiſivit.

Inde vero in Scotiam vexilla direxit. Scoti igitur nimio terrore perculſi ſine bello ſubdiderunt ſe regi.

Rex autem Ædelred (filius Ædgari.) crudeliter deſtruxerat epiſcopatum Roueceaſtre. Ædelredi regis anno XIII°.

Exinde Bebbanburg fracta eſt (à Danis) & ſpoliata (prædata.)

Æderedi regis anno 19°. Daci circa Cornugalliam perrexerunt in Savernam, prædantes in Dauen & Sudwales, egredientes ad Wechport cum ferro & flamma inde reverſi ſunt [c] juxta" Penwithſtrete ex auſtrali [d] parte", venienteſque in Tamremuth, & inde ad Lidford, faſcibus & flammis omnia commendabant, & monaſterium Ordulphi apud Elingeſtoke combuſſerunt. His tranſactis, perrexerunt hoſtes in Frommudam.

Wechc-porte. Tamer-mouth. Elinge-ſtoke. Tave-ſtoke.

Finis regni Cantiorum.

Ecgbrightus, rex Weſtſex, Baldredo fugato, regnum Cantiæ cum [e] in" dominio ſuo tenuiſſet, Adelſtano filio ſuo illud moriens reliquit. Adelſtano vero defuncto, ad fratrem Edeluulphum, regem Weſtſexe, regnum illud rediit, quod cum hereditario jure Adelbrichto, filio ſuo, reliquiſſet, & alius filius ejus Edelbaldus, rex Weſtſexe, poſt v. annos periiſſet, regnum utrumque Adelbrichto ſubditum eſt.

Adelſtane, Edeluulphus } filii Ecgbrighti monarchæ.

Adelſtanus, Ecgbrighti, regis Weſtſax: filius, rex Cantiorum, fuit etiam, ut in ultimo anno Ecgbrighti apparet, rex Sudſexe & Eſſexe.

Ethelbaldus rex.

[a] Docet *MS.* [b] Solam *in impreſſ.* [c] Circa *in impreſſ.* [d] *Ex impreſſ.* [e] *Ex impreſſ.*

Ex

Ex prologo epistolæ ad Guarinum de regibus Britannicis.

Henricus Huntingdu: Romæ, forsan cum Alexandro, episcopo Lincol: cui familiaris erat.

Hoc tamen anno cum Romam proficiscerer, apud Beccensem abbatiam scripta rerum prædictarum stupens inveni.

Ex epistola ad Guarinum.

Successit ei Marius, à quo Westmaria, Romanis serviens. Hic Cestriam ædificavit.

In fine ejusdem epistolæ.

Quorum si prolixitatem desideras, librum grandem Galfridi Arthuri, quem apud Beccum inveni, requiras.

Ex epistola Henrici Huntingdu: de contemptu mundi.

Laus Gilberti, episcopi London:

¶ Quid memorem Gilebertum, cog: universalem, episcopum Londoniensem? Non fuit adusque Romam par ei scientia. Artibus erat eruditissimus; Theorica singularis & unicus; fama igitur celebris & splendidus. Quapropter, cum scholas ☞ regeret Nivernis in Gallia, ad summum Londoniæ sacerdotium vocatus est, & exoratus concessit.

In finé ejusdem epistolæ ad Walterum cons: epistolam dedicavit.

Poëmata Henrici.

Henrici tibi serta gerens, epigrammata primum,
Prœlia mox, Veneris gramina deinde tuli.

Liber nonus est de miraculis Sanctorum Anglorum, qui ad verbum fere ex Bedæ historia translatus est, præterquam quod in fine adjiciat aliquot recentiorum Sanctorum vitas.

Ex libro de miraculis.

Simeon abbas inceptor novæ basilicæ Heliensis.

Temporibus autem nostris cum ibidem Simeon abbas ecclesiam mundi operis incepisset, transtulit ejus corpus sanctiss: in novam ecclesiam Ricardus, successor ejus, ultimus abbas ejusdem loci. Exinde enim statuti sunt ibi episcopi.

Pag. 261. *Ex libro nono, qui de miraculis Sanctorum Anglorum.*

Rumaldi vitam videbis admirandam apud Buchingham super flu: Usæ.

S. Ivo.

Inventio corporis S. Ivonis.

Lustris post obitum ejus multis tempore regis longævi Ædelredi, qui XXXVII. annis regnavit.

Sancta vero Wulfilda, filia regis Edgari, Berchingæ fuit abbatissa, & ibidem sepulta.

s. Kineburgæ & Kineswidæ.

Tibba Burgi sepulta.

Tibba vero, prædictarum sanctarum cognata, ibidem sepulta. Sancta Edgitha, filia regis Edgari, Wiltoniæ pausat.

Ex

Ex decimo libro.

Venit enim sine mora Stephanus, Thedbaldi, Blesensis consulis, frater, junior eo, vir magnæ strenuitatis, & audaciæ, & quamvis jurasset sacramentum fidelitatis Anglici regni filiæ regis Henrici, fretus tamen vigore & impudentia regni diadema deum tentans invasit. Stephani genus. Stephani tyrannis.

Occurrens igitur ei David circa Dunelmiam concordatus est ei, reddens ei Novum castellum.

Novum castellum, à Scotto dolo captum, Stephano redditum est.

Caerloil verò retinuit Scottus concessione regis Stephani.

Lugubalia in potestate Scotti.

Filius autem regis David Henricus regis Stephani effectus est, deditque ei rex Stephanus burgum, quod vocatur Huntendonia, in augmentum.

Henricus, Scotti filius, fidem dans Stephano, fit comes Huntingdunensis.

Stephanus 3°. anno regni sui.

Advolavit ad Bedefordam, & in vigilia natalis domini, & in toto natali obsedit eam. Buda à Stephano obsessa.

Reddita autem ei Bedefordia, in Scotiam promovit exercitum.

Episcopum Saresbiriensem secum duxit ad castellum ejusdem Divise, quo non erat aliud splendidius intra fines Europæ.

Stephanus 7°. anno regni.

Construxit castrum apud Wilton in Hereford provintia.

Octavo anno regni sui Stephanus cepit Gaufridum de Magna Villa apud S. Albanum.

Gaufridus de Magna villa. Mandevilla.

Igitur ut rex liberaret eum reddidit ei turrim Londoniæ, & castellum de Waledene, & illud de Plaisseiz.

Suspicor Mandevillam id temporis comitem fuisse Ostrosaxonum.

Possessionibus igitur carens consul prædictus invasit abbatiam de Ramesei, &, monachis expulsis, raptores immisit, & ecclesiam dei speluncam fecit latronum.

Castel: Vallodunense.
Castellum de Plaisseiz.
Gaufridus vi occupat cœnobium Ramesiense.

Joannes Saresbir: nisi codex sit mendosus, Marimonem appellat. Marimo.

Robertus Marmiun, vir bellicosus, hoc in ecclesia de Coventre perversus exegerat.

Cœnobium Conventuense occupatum à Roberto Marmione.

Ernulphus, Roberti filius, qui ecclesiam incastellatam post mortem patris retinebat, captus est & exoculatus.

Ernulphus, Roberti filius, exoculatus.

Dum autem ecclesia illa pro castello teneretur, ebullivit sanguis à parietibus ecclesiæ, & claustri adjacentis, quod multi quidem & ego ipse oculis meis inspexi.

Sanguis è muris Conventuensis ecclesiæ ebullivit. Oculatus testis.

Decimo anno Stephani.

Sed in æstate Robertus consul, & omnis inimicorum regalium coetus castellum construxerant apud Ferendon, &c. Ibidem, ut captum sit à Stephano, ope Londoniensium.

Pag. 261.

Undecimo rex Stephanus anno mag: congregans exercitum castellum construxit, inexpugnabile situ, contra Walingford, ubi Ranulphus, comes Cestrensis, jam regi concordia conjunctus, cum mag: interfuit copiis.

Ecclesiam vero suam, quæ combustione deturpata fuerat, subtili artificio sic reformavit, ut pulchrior quam in ipsa sui novitate compareret, nec ullius ædificii structuræ intra fines Angliæ cederet.

Lelandus.

Sunt ruinæ (nisi nomen fallit) Sinodunensis castelli non longe ab Walingford. Adjacent & castro de Walingford nescio quæ magnorum operum ruinæ.

Alexander episcopus renovavit testudinem basilicæ Lindensis, igne consumptam.

Anno 13°. Stephani.

Robertus, cog. de Querceto, archidiaconus Legrecestrensis, juvenis omni laude dignus, electus est in episcopum Lincolniensem.

Robertus de Querceto successit Alexandro in sede Lindensi.

Lelandus.

Hic, Robertus finem dat decimo libro, qui & ultimus est, historiæ Henrici archidiaconi Huntingdunensis, nisi exemplar mancum sit, quod ego mutuo sumpsi à Canonicis Sudovicanis, non longe à Portcestre.

Ex historiola de regibus Saxonicis incerto autore.

Sup. Bertwulfo.

Cui Burhredus succedens, filiam Athulfi, regis Westsaxonum, Athelswitham duxit uxorem.

Atulphus, qui & Ethelwolphus.

Ibidem de eodem.

Qui mox Romam adiit, ubi non diu vivens defunctus est, & in schola Saxonum in ecclesia S. Mariæ sepultus requiescit.

Huic exuli de Quenberga, filia Creode, regis Merciorum, nati sunt duo filii, Osfrith & Eanfrith, cujus filius extitit Herericus, qui de Bertswith genuit S. Hildam abbatissam, constructricem monasterii quod vocatur Streoneshalh, ac S. Hereswitham, Estanglorum reginam.

sup. Ethelstan.

Totius Angliæ monarchiam primus Angul-saxonum obtinuit.

Qui post relicto imperio monachus factus Lindisfarnensium extitit episcopus.

Ceoluulphus tantum monachus, non episcopus Lindisfarnensis.

sup. Edward 1°.

Cui regina sua Edgyva Edwinum, Edmundum, Edredum & S. Edburgam, & tres alias peperit filias; quarum unam in conjugem habuit Otto, imperator Ro: alteram Carolus, rex Occidentalium Francorum, tertiam Sithricus, rex Northumbrorum.

brorum. Ethelstanum autem filium primogenitum de Egwina, nobilissima femina, habuit.

Cui comes Haroldus, filius Godwini, Westsaxonum ducis, & Githæ, sororis regis Danorum Suani, patris S. Canuti marty: successit, qui de regina Algiva comitis Alfari filia, habuit filium Haroldum.

Hic de regina Matilda tres filios habuit, Robertum, Wilhelmum, & Henricum. Gul: Conquestor.

In eodem exemplari

Ponit Sunnugnensem ecclesiam, nisi vitium sit librarii, pro Uuiltunensi. At Mageseterensem recte pro Herfordensi scribit.

Ex præfatione primi libri Alredi, abbatis Rievallensis, qui est de vita Davidis, regis Scottorum, ad Henricum, ejus appellationis secundum, regem Anglorum. Pag. 363.

Unde divina providentia actum existimo, ut illius mundissimæ manus baltheo te militari cinxerint. S. Davidis Henricus secundus baltheo militari à Davide Scotto cinctus.

Ex primo Alredi libro.

Nam cum ipse in toto Scottorum regno tres aut 4or. tantum invenerit episcopos, ecclesiis ceteris sine pastoribus tam morum quam rerum dispendio fluctuantibus, ipse tam de antiquis, quas reparavit, quam de novis, quas ipse erexit, decedens novem reliquit.

Tu quondam ceterarum mendica terrarum, cespite duro famem incolis ingerebas, nunc ceteris mollior atque fœcundior, ex tua abundanti vicinarum regionum inopiam sublevas. Ipse te castellis & urbibus decoravit. Ipse te excelsis turribus extulit. Ipse portus tuos peregrinis mercibus fœcundavit, & aliorum regnorum divitias tuis delitiis aggregavit. Ipse pretiosis vestibus pallia tua villosa mutavit, & antiquam nuditatem tuam bysso & purpura texit. Ipse barbaros mores tuos Christiana religione composuit, &c.

Ex secundo libro Alredi, qui est de genealogia Davidis, regis Scottorum, quam ut altius repetat, perstringit vitas regum Anglorum ab Edeluulpho, Alfredi mag: patre, usque ad Stephanum.

Tu igitur, vir optime, filius es gloriosissimæ imperatricis Matildis, cujus mater fuit Christianiss: excellentiss: Anglorum regina Matildis, filia sanctiss: feminæ & reginæ Scottorum Margaretæ, quæ nominis sui splendorem morum sanctitate præferebat. Hujus pater Edwardus, qui fuit filius Edmundi invictiss: regis &c. Ibidem genus ducens Henrici ad Ceordic, primum regem Westsaxonum.

Genealogia Henrici 2i. Matildis Henrici primi uxor. Henricus 2s. materno sanguine genus de regibus Saxonicis duxit. Confes:

Genuissi unde dicti, quo nomine olim Westsaxones in Anglia dicti.

sup. Ceordic. Alfredus. u

Qui fuit Elesa, qui fuit Elsa, qui fuit Genuis. Iste fuit caput gentis suæ, à quo tota illa gens nomen accepit.

Qui tantæ fuit probitatis, ut universam Angliam ex australi parte Humbre flu: quæ pluribus regibus eatenus divisa subjacuerat, suo subjugaret imperio, & ita primus omnium monarcha Angliæ diceretur.

Alfredus, à patre Æthelulpho Romam missus, unctus est à Leone pontifice Ro.

Cum in eo præsentiam divinæ majestatis scintillantium virtutum inditiis persensisset, tempus & ætatem regnandi regiæ unctionis sacramento præveniens, sicut quondam Sanctus Samuel puerum David, ita eum in regem sanctissimus præsul devotissime consecravit.

Alfredus 2°. Romæ cum patre.

Verum postmodum cum patre Romam repetens, paternorum bonorum in omnibus cooperator & adjutor esse promeruit.

Quod quia demonico instinctu corvina effigie deturpaverant, Raven vocabant.

¶ Parabolæ Alfredi.

Extant parabolæ ejus plurimum habentes ædificationis, sed venustatis, sed jucunditatis.

Pag. 264.
[1] Sup. Cuthberti.

Qualiter autem sui meminerit [1] peregrini Dunelmensis ecclesiæ libertas & possessio hodieque demonstrat.

Lelandus.

Devolutio regni Angliæ ad Alfredum.

Alfredus minimus natu fuit quatuor filiorum Ethelwulphi, qui, mortuo patre Ecgbrichto, rege Westsaxonum, & Angliæ primo monarcha, ex episcopo Ventano, cogente necessitate, nam prius monachus fuerat. fit rex, & quatuor genuit filios, Ethelunoldum, Ethelbrichtum, Ædelredum, & Alfredum. Etheluulphus vero moriens Ethelunoldo regnum Westsaxonum hereditarium reliquit: Ædelbrighto regnum Cantiæ, Sudsexe & Essexe. Mortuo post quinque annos Ethelunoldo, Æthelbrichtus, natu proximus, ei in Westsaxonum imperio successit. Hic cum quinque etiam annos Westsaxones gubernasset, & decem annos Cantios, Sudsaxones, & Estsaxones, mortuus est: post quem regnavit tertius natu Ædelredus; & hic quinque etiam annis in regno completis obiit, deditque locum Alfredo natu minimo.

Alredus in Eduuardo Seniore.

Laus Ælfledæ, sororis Eduuardi.

Adjecit etiam decoris plurimum soror regis Ælfleda, sexu quidem [a] femina, & animo & virtute plus viro.

Ibidem.

Eduuardus autor novi monasterii Ventæ.

Ipse novum monasterium Wintoniæ fundavit, & mater ejus Elswitha monasterium virginum in eadem civitate.

a Ita è lib. impress. apud X. Script. & è Cod. MS. Laudiano, (in Bibl. Bodl.) F. 15. non femina, ut in autographo Lelandiano.

Alredus

Alredus in Ethelstano.

Protractum è vagina cultellum sacris impofuit altaribus. "Ecce, inquit, beatissime Joannes, sponsionis vadium, ut "cum auxilio tuo subactis hostibus, cum "prosperitate rediero, digno illud pretio redimam."

Æthelstanus, profecturus in Scottos, Joannis Beverolacensis sepulchrum invisit.

post domitos Scottos.

Inde tendens Beverlacum, cultellum suum multarum possessionum, maximæque libertatis, largitione redemit.

Liberalitas Æthelstani erga Beverolacenses.

Alredus in Edmundo Seniore.

Nimisque ægre ferens paganorum reliquias cultura idolorum regni sui fœdare decorem, quinque nobiliss: civitates, Lincolniam, Leicestram, Stanfordiam, Snotingham, Derebi, quas eatenus incoluerant, de manibus eorum extorsit.

Edmundi victoriæ de Dacis.

Hic Glastengesbiri beato Dunstano, ut in monachorum habitationem fundaretur, commisit.

Cura reparandi Glessoburgense monasterium Dunstano ab Edmundo Seniore data.

Alredus in Edgaro.

Wintoniæ ecclesiam in novo mona-

avus Edwardus Senior.

sterio, quam pater ejus incepit, quam & ipse perfecit, cum maximo honore dedicari fecit.

Dedicatio ecclesiæ novi monaster: Ventæ.

Alredus ibidem in Ædgaro ponit orationem, sive admonitionem, Edgari bene asperam & aculeatam in vitam & mores ecclesiasticorum.

Oratio aculeata Edgari regis in dissolutam ecclesiasticorum vitam.

Ipse cum octo regibus sibi subditis navem unam intravit. Ad octo autem remos regibus totidem collocatis, ipse in puppe residens gubernatoris fungebatur officio. Lelandus. Usus est hac pompa Ædgarus in civitate Legionum, quam nunc Castrum vocamus.

Superbum Ædgari remigium.

Alredus in Ædelredo.

Tunc rex, missis in Normanniam nuntiis, Emmam, filiam Ricardi ducis, sibi in uxorem dari & petiit & obtinuit, cum jam de filia Thoreti, nobilissimi comitis, filium suscepisset Edmundum. Ex Emma deinde duos filios habuit, Elfredum & Edwardum. Tunc rex fortior solito omnes per Angliam Dacos una die, eademque hora, missis epistolis, jussit interfici. Quod Daci transmarini audientes, in furorem versi, duce Swano, cum innumerabili exercitu Angliam intrantes, diffusi sunt per provincias, & dispersi, non ordini, non sexui, non ætati parcentes.

Edmundus, Ædelredi filius.

Pag. 165.

Singulare certamen inter Edmundum & Canutum.

Alredus in Edmundo Juniori belle admodum depingit singulare certamen, quod cum Canuto in Olnei, Sabrinæ insula, gessit.

Edmundus Yrenside Glessoburgi sepultus.

Mortuus est rex Edmundus, & Glestingebiri cum avo suo Edgaro sepultus.

Alredus in Eduuardo Juniori.

Eduuardus coronatus Ventæ.

Wintoniæ die sancto Paschæ ab archiepiscopis Cantuar: & Eboracensi, cunctisque fere regni episcopis, in regem ungitur & consecratur.

Alredus in Gulielmo primo.

sup: Henrico, Davidis, Scotiæ regis, filio.

¶ Alredi educatio.

Cum quo ego pene ab ipsis incunabulis vixi, & puer cum puero crevi, cujus etiam adolescentiam adolescens agnovi, quem, juventutis flores pulsantem, dilexi &c.

Lelandus.

Henrici secundi genus ab Edmundo Juniore repetitum.

Edmundus Yrenside, filius Ædelredi infortunati regis, & filiæ Thoreti comitis, moriens habebat duos fratres, Alfredum & Edwardum simplicem, quorum mater erat Emma, Ricardi, Nortmanniæ ducis, filia. Alfredus, consilio Goduini exoculatus, Anguillariæ periit. Eduuardus autem postea rex factus, sine liberis mortuus est. Erant porro Edmundo Yrenside duo filii, Edmundus & Eduuardus, quos Canutus regi Suanorum necandos transmisit. Ille autem immanitatem abhorrens, Salomoni, Hungarorum regi, nutriendos misit. Salomon postea Edmundo filiam suam in uxorem dedit, Eduuardo autem fi-

S. Agatham

liam germani Henrici imperatoris. Edmundus brevi post nuptias sine liberis mortuus est. Jamque Eduuardus simplex in senium vergens, & de herede, quoniam liberis carebat, solicitus, ad Henricum imperatorem nuntios mittit, qui petant Edwardum ab eo, tanquam regem Angliæ futurum. Imperator lætus Eduuardum cum uxore sua Agatha, germani sui filia, liberisque ejus Edgaro Etheling, Margareta, & Christina, misit. Eduuardus statim post adventum in Angliam non longum supervixit, & statim Eduuardi simplicis regis mors subsecuta est, & Edgarus Etheling, nepos regis, junior visus quam ut regno conveniret, maxime Haroldo regnum omnibus modis ambiente. Unde factum, ut Edgarus, paratis navibus, reditum una cum sororibus ad imperatorem Henricum maturaret. Sed naves tempestate jactatæ sunt in littus Scotticum, ubi è navibus egressi talem cum Malcolino, Scottorum rege, amicitiam inierunt, ut Malcolino nupserit Margareta, Edgari soror,

Rumesiensis

Christina vero fit sacra virgo, & velata est. Margareta deinde peperit Malcolino sex filios, & duas filias. Filiorum tres in

Scotia

Scotia reges fuere, Ædgarus, Alexander, & David. Horum soror Matildis nupsit Henrico primo Anglorum regi. Soror porro Matildis Maria Eustathio, comiti Boloniensi, nupsit. Deinde ex Matilde regina & uxore Henrici primi nata est Matildis, quæ primum data fuit conjux Romano imperatori, secundo nupsit Gaufrido, Andegavensium comiti. De Maria orta est Matildis, quæ in virum accepit Stephanum, comitem Moritoniæ, qui postea regnum Angliæ contra datum juramentum invasit. Ex Matilde tandem & Gaufredo Andegavensi ortus est Henricus, qui Stephano vivo una cum matre jus suum in regnum Angliæ etiam armis vendicavit, & post Stephani mortem cum gratia obtinuit.

Ex Prologo historiæ Gulielmi Parvi, canonici Novoburgensis cœnobii, quam E. abbati Rievallensi, dedicavit. Pag. 266.

Galfredus hic dictus est, agnomen habens Arturii.

Qui divinationum illarum nænias ex Britan: transtulit, quibus, ut non frustra creditur, ex proprio figmento multa adjecit.

His quoque addit Islandiam, quæ ultima Tyle, secundum quosdam, dicitur.

☞ Nec unum quidem archiepiscopum unquam habuerunt Britones. Falleris, tu quidem Gulielme.

Liquet, à mendacibus esse conficta, quæcunque de Arturo & Merlino ad pascendam minus prudentium curiositatem homo ille scribendo vulgavit. Lelandus. In summa Galfredum pro mendacissimo habet, etiam in historia regum Britan: qui ante Cæsarem natum fuerunt. Sed quantum Galfredo derogat, tantum Bedæ tribuit.

In primo libro leviter perstringit Gul: Mag: Gul: Rufi, & Henrici 1: facta. In Stephano utcunque plenam aggreditur narrationem.

E primo libro.

Cumque optimates, qui aderant, suaderent, ut regem prostratum erigeret, "sinite, inquit, illum jacere ad pedes Petri." Gul: Mag: humilitas. Aluredi, archiepiscopi Ebor: severitas.

Rogerus episcopus Sarisbir:

Duo enim nobilia sumptuosi opere castella, scilicet de Visas & Shireburnam, construxit.

Sequenti autem anno rex Stephanus, apud Wiltonam munitionem construens, repentina hostium irruptione contritus, & plurimis suorum amissis, in fugam actus est. Wiltonensis munitio.

Quidam Eboracenses monachi, numero 12. vel 13. ferventes Benedictini facti Cistercienses.

Trustinus archiepiscopus Ebor:

spiritu, &c. Tandem in loco Pascue collocavit, & vocatur locus ille Fontes.

Sane paulo ante à nobili viro Waltero de Espec invitati, & à felicis memoriæ abbate Bernardo directi, monachi Clarevallenses

vallenses in Ebor: provinciam venerant, & in loco, qui nunc dicitur Rievallis, tunc erat locus horroris & vastæ solitudinis, mansionem acceperant. Lelandus. Autor ibidem scribit integrum caput de origine Bellolandensis monasterii per quosdam monachos Saviniacenses, utque quarto ibidem nacta commoditate locum mutaverint, favente Rogero de Moubrai, qui & Nuburgense cœnobium fundavit. Subsequitur aliud caput integrum de origine Sempringamiensis sectæ. Ibidem extat cap: de quodam Wimundo, Furnesiensi monacho, postea Mevaniæ episcopo facto, qui se ad facinora piratica contra Scotos contulit, utque tandem erutis oculis & exectis testiculis vitam Bellolandiæ finiverit.

cap. 26.

Pueri virides, qui edocti loqui dicebant, se natos in terra S. Martini; sed rogati, ubi illa esset, nesciebant. Color autem una cum annis evanuit.

Ibidem de masculo & femina viridibus pueris, è terra subito exilientibus, vel saltem in fossa visis, [luporum] utque mas cito perierit, femella autem edocta loqui cuidam apud Linnam nupserit.

Lupinæ fossæ. Wophespitte.

Vicus est in Estanglia, 4. vel 5. ut dicitur, milliariis distans à nobili monasterio beati regis & martyris Edmundi, juxta quem vicum antiquissimæ fossæ videntur, quæ sermone Anglico Wulfes-pittes, id est, luporum fossæ, dicuntur, & vico, cui adjacent, suum nomen indiderunt.

Aliud ibidem caput de prodigiis, id est, de canibus in lapicidina repertis, & saxo obvolutis. Insuper de rana [bufone] saxo inclusa, in cujus collo erat cathena aurea. Et ibidem de scipho, furtim ex antro rapto. Ex canibus autem alterum habuit Henricus episcopus Winton:

Pag. 267. Vipse streames.

Est vicus, aliquot à mari orientali milliariis distans, juxta quem famosæ illæ aquæ, quas vulgo Vipse vocant, numerosa scaturigine è terra prosiliunt, non quidem jugiter, sed annis interpositis, &, facto torrente non modico, per loca humiliora in mare labuntur.

Ex 3. *cap*^o^. 2. *libri.*

Situs castelli de Scarburg è 2. *libro.*

Scaroburgus.

Rupes stupendæ altitudinis simul & amplitudinis, & præruptis fere ex omni parte scopulis inaccessa in mare irrumpit, quo tota ambitur, exceptis tanquam faucium quarundam angustiis, quas aperit ad occidentem, habens in summo planitiem speciosam & herbidam, spatiosam autem tanquam sexaginta jugerum vel eo amplius: fonticulum quoque aquæ vivæ è saxo profluentem. In ipsis autem faucibus, ad quas sine labore non ascenditur, turris regia sita est: & sub eisdem faucibus

faucibus urbis initium, in auſtrum & aquilonem utrumque latus ſpargentis, frontem vero ad occidentem habentis, & à fronte quidem proprio muro, ab oriente vero rupe caſtelli munitur. Sane hunc locum memoratus comes Gulielmus cum in Eboracenſi provintia plurimum poſſet, caſtro conſtruendo idoneum contemplatus, ſumptuoſo opere naturam juvans, totam rupis planitiem muro amplexus eſt, & turrim in faucium anguſtiis fabricavit:

Gulielmus, comes Albemarliæ, quem Stephanus rex tranſhumbranis partibus præfecerat, dedidit ſe & caſtellum de Scarburg Henrico 2°.

qua proceſſu temporis collapſa, arcem magnam & præclaram rex ibidem ædificari præcepit. Henricus ſecundus.

Hugo de Mortuo mari rebellis caſtrum regis apud Brugenorth detinuit.

Rex enim, celeriter congregato exercitu, Brigiam obſedit, quam poſt dies non multos fortiter oppugnatam in deditionem accepit. Brichnorth.

Leylandus.

Scribit Gul: integrum caput de vita Nicolai Brekſper, alias Adriani 4[i]. Aliud ibidem cap[m]. de hæreticis, è Gaſconia in Angliam venientibus. Sequitur & tertium de Godrico & Ketello heremitis.

E libro 3.

Anno regis Henrici 2[i]. 27. forma monetæ pub: à falſariis corruptæ, in Anglia mutata eſt.

Lelandus.

Scribit Gul: cauſſam diſſidii inter Henricum patrem & filium ortam fuiſſe, quod pater ſecundo & tertiogenitum in gubernatione Gallicarum provinciarum prætuliſſet primogenito.

Natus eſt ei ex Britannici comitis filia unica filius Poſthumus, cui cum rex avus ejus nomen ſuum imponi juſſiſſet, contradictum eſt à Britonibus, & ſolenni acclamatione in ſacro baptiſmate Arturus dictus eſt.

Galfredus, filius Henrici 2[i]. duxit Britanniæ comitis filiam in uxorem.

Arturus Poſthumus.

Gulielmus ſcribit integrum caput de vitiis & virtutibus Henrici 2[i].

Virtutes & vitia Henrici 2[i].

E 4°. *libro.*

Liberalitas Richardi regis in Joannem fratrem magnæ poſtea diſcordiæ cauſſa inter illos fuit.

Cauſſa diſcordiæ inter Richardum & Joannem.

Cæſi ſunt aliquot ex Judæis, ceteri vero intra caſtellum recepti ægre evaſerunt.

Judæi male multati confugerunt ad Staunfordenſe caſtellum.

Castelli Snotingamiensis . . . . Est autem idem castellum natura & manu ita munitum, ut sola inedia, si defensores idoneos habeat, inexpugnabile videatur.

Pag. 268. *In 1°. cap°. quinti libri.*

Scribit ut Richardus rex emunxerit episcopum Dunelmensem comitatu, quem ei vendiderat.

Gulielmus Parvus deduxit historiam suam ad annum D. 1197[m].

Ex primo libro annalium Gualteri Hemingburgi, canonici Gisoburnensis cœnobii.

Lelandus. Exorditus est historiam à Gul: Magno, & usque ad tempora Joannis regis fidem Gul: Parvi sequitur, è cujus opere, suppresso autoris nomine, multa fere ad verbum desumpsit. In hoc tamen Gul: Parvo superior, quod operi caussam præposuerit, cur Gul: Mag: in Angliam cum exercitu venerit, & præsertim contra Haraldum regem, qui, vivente Edwardo rege, Eustachium, comitem Bononiensem, Dovari male tractaverat, cum tamen Edwardi regis sororem in conjugem accepisset.

sup: Eustachius.

Gul: Mag: Anno D. 1072. Reversus est Gul: rex usque Dunelmum, ubi castellum de novo construxit.

Robertus, Gul: Mag: filius, Novum castellum condidit super Tinam. Infectoque negotio rediens super flu: Tine Castellum novum fabricavit.

Animati ergo Wallenses propter recessum regis, castellum de Montgomery obsederunt ad tempus, & viris, qui in eo fuerant, peremptis, tandem illud demoliendo fregerunt.

Anno D. 1111°. civitas Cicestriæ cum monasterio igni succensa est.

Congressus Calixti Pont: Ro: & Henrici primi. Post modicum vero temporis venit Calixtus papa Gisortium, ubi occurrit ei rex Henricus, & impetravit à papa, ut neminem aliquando legatum in Angliam mitteret, nec officio legati fungi permitteret, nisi hoc postularet ipse.

Ne legatus unquam in Angliam sine regis consensu veniret. Anno D. 1129. Fundata fuit domus de Giseburne per Robertum de Bruis ex consensu Calixti papæ, & Thrustini archiepiscopi Eboracensis, & etiam ipsius regis Henrici.

Anno D. 1133. Adelulphus, prior S. Oswaldi, primus episcopus Carleolensis factus fuit.

Malmesbiry obsessa ab Henrico 2°. Auctus igitur ingentibus copiis, confestim munitionem Malmesbiriensem, ubi regis Stephani præsidium erat, obsedit.

E libro 2°. cap°. de morte Richardi primi.

Declinavitque ad manerium suum de Audeleye, quod situm est ex opposito ejusdem castri, ab interjecto flu: sic nominato Audeley.

Audeley ubi, & unde dictum. Castellum de Gaylard constructum à Richardo è regione Audeley.

Gualterus

Gualterus ſcribit, ut Joannes ex piris intoxicatis, quæ comederat apud Swineſhed monaſterium, obierit.

Anno D. 1281. 3°. Cal: Aug: combuſta fuit magna pars S. Botolphi.

Ceperuntque Wallenſes ad caſtrum de Flynt D. Rogerium de Clifford, quem rex Angliæ ibidem præfecerat.

Anno D. 1289. ſept: Cal: Junii eccleſiam noſtram Giſeburnenſem cum multis libris theologiæ, & pretioſſ: novem calicibus, veſtimentis, imaginibuſque ſumptuoſis ferox flamma conſumpſit.

Anno D. 1290. obiit regina Angliæ Alienora, & honorifice ſepulta eſt apud Weſtmynſter Londonii. In cujus honorem ſpiritualem rex ipſe duas pulcherr: cruces marmoreas Londini erexit, unam apud Charing, & alteram in Weſtchepe Pag. 269. Charing Croſſe.

Anno D. 1296. In terra ſua valle Anandiæ apud Loch Maban obiit ille nobilis vir, D. Robertus de Bruys, in cœna Domini, qui, ut ſuperius tactum eſt, circa ſucceſſionem regni coram Scotiæ cum Joanne Bailliolo eorum rege Anglorum diſceptavit, &c, ut vivens ipſe juſſerat, ſepultus eſt in domo noſtra Giſeburn juxta patrem ſuum. Lochmaban. Giſeburna ſepultura Breoſarum.

In anno etiam D. 1296. Gualterus ſcribit, ut, Scottis Carleolum obſidentibus, quidam Patritius Scotus explorator in carcere detentus vincula ruperit, carcerique ignem injecerit, unde bona pars urbis conflagravit, utque tandem Scoti obſidionem ſolverint, & Patritius pœnas dederit.

Anno D. 1296. captum eſt oppidum de Berwike per Edwardum.

Multa ſcribit Gualterus de procurſione Scottorum in Northumbriam, utque Auguſtaldunenſe monaſterium incenderint, & loca vicina depopulaverint. Haguſtaldunum.

Gualterus Hemingburg annales ſuos perduxit uſque ad annum D. 1297. & volumen, in quod ego incidi, diviſum fuit in trecenta fere capitula.

Ex annalibus Fratris Walteri Coventrenſis, quos vel ab ipſo Bruto inchoans deduxit uſque ad primos annos Henrici 3ⁱ. tantum fere defloratoris uſus officio. Maxime tamen ſecutus eſt Galfredum Monumetenſem, Henricum Huntingdunenſem, Marianum Scottum, & Hovedunum. Titulum autem operi addidit MEMORIALE. Pag. 270.

Codex erat aliquot locis mancus, & annorum numerus male cohærebat. Tum hæc, quæ ſequuntur, non ad ordinem, ſed ad ſcribentis uſum decerpta.

Mordredus, aſſociatis ſibi Saxonibus, Pictis, & Scottis uſque ad 70ª. millia obviavit Arthuro ad portum Ripe. Ibi occiſus eſt optimus Wallanus.

Ripe corrupte pro Reptaceſter, ubi nunc Richeborow prope Sandwic.

Gulielmus, rex Scotiæ.

Et quia filiam suam comiti Bononiæ præter Joannis regis assensum desponderat, venit Joannes rex Berwicum, & construxit contra eum castrum Berwici, & patriam devastavit. Tunc dedit Gulielmus, rex Scotiæ, Joanni regi duas filias suas obsides, & sic Joannes recessit.

Tempore cujus fuerunt duo bella in Anglia inter regem & Barones, primum apud Lewes, secundum apud Evesham.

Isti Henrico fecit homagium Alexander, rex Scotiæ, in die S. Stephani apud Eboracum.

Leuicium.

Henricus 3us. bello captus, postea per Edwardum filium regno restitutus.

Hujus pater cum esset captus in bello de Lewes per Simonem montis fortis, & regnum amiserat, ipse tamen Eduardus cum adjutorio comitis Gloverniæ regnum adquisivit in bello de Evesham, ubi nobilis comes Leircestriæ cum nobilioribus regni occisus fuerat.

Alexander Scottus Londini fidem dedit Eduardo primo.

Ibique recepit homagium Alexandri, regis Scotiæ, coram omni populo.

Sudregia.

Consilium apud Geagnesburc à Suano rege celebratum.

Denique imminenti vespera diei, qua in generali placito, quod apud Geagnesburc (sup. Sueno.) tenuerat, hæc eadem [1] minitans iteravit.

[1] Suenonis in S. Edmundum maledicentia.

Magesetes, qui nunc Herfordenses.

Inde amnem, quæ Atew dicitur (sup. Daci.), intrant, & navibus exilientes prædatum in Merciam pergunt.

Edricus Streona proditor.

Cum Magesetensibus, & exercitus parte, cui præerat, fugam capescit.

Lelandus. Essendune in Essexia est.

Ecclesia à Canuto in Assenduno constructa, ubi ingens bellum fuit inter ipsum & Edmundum Juniorem.

Ecclesia, quam rex Canutus & comes Turkillus in monte, qui dicitur Assendune, construxerant, illis præsentibus, ab Wulstano; archiepiscopo Ebor: & multis aliis episcopis, cum magno honore dedicata est.] Lelandus. Gulielmus Meldunensis libro de regibus 2°. capo. LXVII. de Assendunensi ecclesia loquens sic scribit: "Nunc (ut ferunt) modica est ecclesia, presbytero parochiano delegata."

Concilium Cirencestriæ à Canuto mag: celebratum.

Canutus rex Angliam rediit, & in Paschæ festivitate apud Cirencestre magnum consilium habuit.

Triremis magnificentissima à Goduino dono data Canuto regi, cog: Forti.

Goduinus autem regi pro sua amicitia dedit triremem fabrefactam, rostrum deauratum habentem, armamentis optimis

mis instructam, decoris armis, electisque octoginta militibus decoratam. Quorum unusquisque habebat in suis brachiis duas aureas armillas, sexdecim uncias pendentes, loricam trilicem indutam; in capite cassidem ex parte deauratum; gladium deauratis capulis renibus succinctum; Danicam securim, auro argentoque redimitam, in sinistro humero pendentem. In sinistra . . . . . clypeum, cujus umbo clavique erant deaurati. Pag. 271.

t

In dextra lanceam, quæ lingua Anglorum Acegar appellatur. Insuper etiam non sui consilii nec voluntatis fuisse, quod [1] frater ejus cæcatus fuisset, sed dominum suum Haraldum illum facere, quod fecit, jussisse, regi juravit.

[1] Alfredus ex matre Emma frater Canuti.

Rom comes Magesetensium.

Fuga Wicciorum ab urbe sua. *Fuga Wicciorum.*

Civium vero multitudo in quandam modicam insulam, in medio Sabrinæ flu: sitam, quæ Beverege nuncupatur, confugerant, &, munitione facta, tam diu se viriliter adversus suos inimicos defenderant, quoad, pace recuperata, libere domum liceret eis redire. *Beverege insula Sabrinæ.*

De hac re Marianus scribit.

Interea Suanus comes, Goduini comitis & Sichæ filius, qui, relicta prius Anglia, eo quod Egivam, Leonensis monasterii abbatissam, quam corruperat, in matrimonium habere non licuerit, Danemarchiam adierat, navibus octo rediit. *Leonense monasterium.*

f. naves piraticæ. exulum Anglorum & Danorum.

Aliæ vero, Eastsaxopiam navigantes, præda circa promon-

C

torium Eadulphi rapta non modica redibant.——Marianus de hac re fusius.

Siuardus Dorobernensis archiepiscopi corepiscopus. *Corepiscopus.*

Brictowham portus.

Leofrici comitis & Godivæ liberalitas.

Leonense etiam & Wenlocanense cœnobium, S. q; Joannis baptistæ ac Sæ. Wereburgæ monasteria in Legeceastra sita, & ecclesiam, quam Lindocolniensis præsul Ednotus in loco famoso, qui Sanctæ Mariæ Stow Anglice, Latine vero S. Mariæ locus, appellatur, pretiosis ditaverunt ornamentis.

sup. Griphinum.

Haraldus vero, ut eum fugisse comperit, palatium incendere, & naves ejus cum armamentis jussit comburere. *Castellum de Rudland ab Haraldo, qui postea rex fuit, incensum.*

Ursus vicecomes Wicciorum.

Odo, episcopus Baiocensis, frater Guliel: senioris, in Gul: Rufum conspirat.

Relinquens Roueceastriam cum paucis adiit castellum fratris sui Roberti Moretunensis comitis, quod Pevenesei dicitur. Locus erat munitissimus.

Tempore

Tempore Gul: Rufi.

Robertus de Moubrai invasit Bathoniam, & igne succendit eam.

Idem Robertus.

Tandem adiit Gilnelcestriam, & eam obsedit, & expugnare dispofuit.

Westwalani & Southwal.

Tempore Guli: Rufi.

Castrum Monense à Cambris vi captum.

Fregerunt & castellum in Mevania insula, suæque ditioni subjacebant.

Gul: Rufus.

Castellum comitis Roberti Moubrai, ad ostium Tini flu: situm, per duos menses obsedit, & tandem expugnavit.

Gul: R. tempore.

Interea Wallenses castellum Muntgumri fregerunt, & Hugonis, Scrobesbiriæ comitis, homines in illo non nullos occiderunt.

In nova foresta, quæ lingua Anglorum Icenea vocatur.

Anno MCI°.

Civitas Glovornia cum principali monasterio conflagravit.

Keresburg op: Nortmanniæ.

Rex Angliæ Henricus comitem Robertum de Belesmo in Keresburga in custodia posuit.

Anno Domini [a] MCXVIII°. regnante Henrico primo.

Florentii historiographi mors.

Pag. 272.

Gulielmus & Richardus filii Henrici primi nothus naufragio perierunt.

¶ Nonis Julii obiit dominus Florentius Wigorniensis monachus.

Quem Gulielmus, filius ejus, sequi gestiens, navem ingreditur, copiosa nobilium militum, puerorum, ac feminarum multitudine comitatus. Hi portu maris evecti, mira aëris serenitate freti, freto elapsi, in modico navis, qua vehebantur, rupem incurrens, elisa est, & omnes, qui in ea residebant, excepto rustico uno, marinis fluctibus sunt absorpti.

Anno MCXXX°,

Nonis Maii civitas Rofensis conflagravit.

Rex Stephanus agminibus congregatis urbem Wicestriæ pulcherrimam assilivit, & captam deturpavit. Castellum tamen, quod urbi inerat, capere non potuit.

Henricus filius Matildis Augustæ.

Jordanus Stephani capitaneus.

Castellum de Malmesbiri obsedit, moxque cepit. Expugnata tamen urbe, turris excellentissima Jordani, quam regali conservabat imperio, sola fame domabilis remansit.

a Atqui supra (pag. 289.) notatur, eum defunctum fuisse anno 1140. Rectius tamen 1118. si Baleum aliosque audiamus.

Henricus

Henricus filius Matildis.

Tertiam obsidionem congessit circa castellum de Stanford, quod tandem ei redditum est.

Stephanus.

Rex autem obsederat castellum de Gepeswic, quod Hugo Bigot contra eum tenebat &c. Ut tandem sit ei redditum.

Henricus.

Notingham petiit, & statim cepit urbem. Illi vero, qui castello urbis inerant, urbem ipsam combusserunt.

Brachium cujusdam clerici, qui dicebatur Edwardus Grimfere, abscidit, & ipsum pariter archiepiscopum in capite vulneravit. Eduardus Grimfere in cæde Thomæ vulneratus.

Ricardus Luci & Humfrede de Boun, anno MCLXXIII°. Henr. I°. reg.

Combusserunt Berwic, villam regis Scotiæ.

Anno MCLXXIIII°.

Vehemens ignis invasit villam Cantuar: & eam combussit, & fere omnes ecclesias villæ illius, & ecclesiam S. Trinitatis, quæ in ea est, penitus combussit.

Anno MCLXXV°. Henricus 2[us].

Et inde rex misit unum de clericis Rogerum de Hovedune nomine ad ecclesiam Norwicensem, quæ tunc vacabat, defuncto pastore suo, & ad abbatias, quæ tunc vacabant per Angliam.

Ibidem.

Monasterium de Ulmo.

S. Gulielmus.

Et in primis ipse rex Scotiæ, & David, frater ejus, ibidem devenerunt homines prædicti regis de omnibus tenementis suis.

Anno MCLXXVI°.

Joannes Saresbiriensis, qui erat clericus & familiaris Thomæ Cantuar: electus & consecratus est in episcopum Carnotensis ecclesiæ.

Eodem anno dominus rex tradidit Joannam filiam suam nuntiis Gulielmi, regis Siciliæ.

Ulmense monasterium in Norvolgia, quod nunc Fa[illegible] num Benedicti.

Scottus Henrico 2°. fidem dat Eboraci.

¶

Joannes Severianus fit episcopus Carnotensis.

Joanna, filia Henrici 2[i]. data est uxor Gulielmo, regi Siciliæ.

Eodem anno Ricardus, comes de Strigul, quem rex fecerat Justitiarium Hiberniæ, obiit.

Eodem anno fecit dominus rex funditus sternere castellum Leircestriæ, & mœnia urbis.

Eodem anno fecit rex sternere castella Rogeri de Moubrai, s. castella de Tresk & Malesard. Mowbray. Tresk. Malesarte.

Bigot. Fremelingham Bungey.

Et castella Hugonis Bigot, s. de Fremelingham, & Bungey.

Anno MCLXXVII°.

Vivianus cardinalis in Mevania.

Vivianus, cardinalis tituli S. Stephani, & apostolicæ sedis legatus, naves ascendit in Galweia apud civitatem Wittern, & applicuit in insula, quæ vocatur Man, & ibi per quindecim moram fecit, familiariter & honorifice susceptus à rege illius insulæ. Et circa Epiphaniam transnatavit inde in Hiberniam.

Rex Mevaniensis.

Pag. 273. Pluit sanguinem in Vecta.

Eodem anno sanguineus imber cecidit in insula de Wight per duas horas integras.

Anno MCLXXVIII°.

Civitas Eboracensis combusta.

Anno MCLXXXIII°.

Henricus & Gaufredus, filii Henrici 2i. moriuntur.

Obiit Henricus rex filius suus, & deinde Gaufredus filius suus comes Britanniæ.

Anno MCLXXXIIII°.

Combusta est abbatia de Glastinbiri.

a * Eodem anno.

Baldewinus, episcopus Wigorn: electus in archiepiscopum Cantuar:

Anno MCLXXXV°.

Data potestas Henr: 2°. ut quem vellet filiorum regem Hiberniæ faceret.

Et in argumentum voluntatis & suæ confirmationis misit ei coronam de penna pavonis, auro intextam.

Anno MCLXXXVI°.

Robertus de S. Albano Anglus duxit neptem Saladini, regis Babyloniæ.

Monasterium S. Germani de Sellebi.

Anno MCXCI°.

Berengaria, filia regis Navarræ, nupsit Richardo, regi Anglorum, in insula de Cipre apud Limeszun.

Anno MCXCI°.

S. Hugo, episcopus Lincoln: exhumavit corpus Rosamundæ, concubinæ Henrici 2i. quod erat sepultum in ecclesia monasterii de Godstow cum magna funeris pompa, & jussit in publico cœmiterio plebeio more sepeliri.

Anno MCXCII°.

Gaufredus, Ebor: archiepiscopus, dedit, & charta sua confirmavit abbatiæ de Godestow prioratum S. Clementis in Eboraco. Sed moniales S. Clementis, quæ semper ab ipsis ecclesiæ suæ fundamentis liberæ extiterant, noluerunt obedire abbatiæ de Godstou.

a *Asteriscus est à manu ipsius Lelandi.*

Anno

Anno MCXCIIII°. qui annus [a] 4us. fuit Ricard: regi

Castella reddita ante adventum Richardi regis.

Comes David, frater regis Scotiæ, & Ranulphus, comes Cestriæ, & comes de Ferreres, cum magno exercitu obsedit Marleberg, quod infra paucos dies redditum est ei, salvis membris & vita inclusorum. Similiter redditum est ei castellum de Leancastre, quod Theobaldus Gualterus, frater ejus, custodierat ex parte comitis Joannis. Et mons S. Michaëlis in Cornubia redditus est ei.

Davidi comiti.

Lancastre.

Castella reddita eodem anno post adventum Ricardi regis.

i. e. Dunelmensi episcopo.

Tradiderunt ei ad opus regis castellum de Tikhil.

Castellum de Tikhil redditum à Roberto de la Mare in usus Richardi.

Eodem anno.

Vicesima 8a. die Marcii, præsente Ricardo rege, post maximos insultus, universi, qui in castro erant, tradiderunt ei castellum.

Snotingham redditum Ricardo regi.

Distichon de morte Richardi.

Istius in morte perimit formica leonem.
Prô dolor! in tanto funere mundus obit.

[Sic Thoi Rudburn Wintoniensis.]

Lelandus.

Hactenus ex Hoveduno multa desumpsit Walterus Conventuensis. Nam Hovedunus deduxit annales usque ad annum domini MCCIm. Sed à quibus desumpserit reliquam annalium partem, an ipse Gualterus, sua autoritate usus, scripserit, nondum cognitum habeo.

Anno Domini MCCVI°.

Pag. 174.

Stephanus cardinalis presbyter ad titulum S. Chrisogoni, Anglicus natione, sed à domino papa ad ecclesiam Romanam [1], ubi præbendatus erat, & theologiam docebat, accitus, Romæ ad Cantuar: archiepiscopatum &c. Ut, diu exspectato Joannis regis consensu, & non transmisso, per litteras, tandem, non consentiente, immo omnibus modis rege reclamante, papa Stephanum in archiepiscopum Romæ consecraverit.

¶ Stephanus Longodunus.

[1] Hic deest. Repone, à Parisiis.

Anno MCCXII°.

Accensa enim ex australi parte Tamesis civitate, & ecclesia beatæ Mariæ canonicorum de Southwerk, cum ad extinctionem incendii multitudo max: pontem transisset, subito pars aquilonaris austro flante corripitur, [b] volentique populo, qui pontem transierat, redire, obstitit ignis, factumque est, ut, illis moram nectentibus, altera etiam pars pontis igne corriperetur. Sicque inter duos ignes positi, comprimebant se ad

[a] Sextus potius. [b] Violentique MS.

invicem, nihil nisi mortem expectantes. Venientibus autem ad eorum succursum navibus nonnullis, tot se indiscrete ingesserunt, ut, submersis navigiis, universi perierint. Dicuntur tum incendio tum naufragio tria milia periisse.

Anno MCCXII°. De fuga Roberti, filii Walteri, in Franciam, & fuga aliorum nobilium, vel propter odium, vel metum Joannis regis.

Quorum bonis confiscatis, & castello Roberti, filii Gualteri, apud London nominatissimo, cui nomen castellum Bainnardi, cum aliis municipiis demolito, cœpit se rex civilius ad suos habere.

Anno MCCXII°.

☞ Petrus de Wakefeld pseudovates suspensus.

Anno MCCXIII°.

Stephanus, episcopus Cantuar: cum gratia Joannis regis venit in Angliam.

Anno MCCXIIII°.

Capti sunt in Anglia pisces insolitæ formæ. Erant quippe scutati & galeati.

Anno MCCXV°.

Orto tumultu in Northampton, trucidati sunt ab oppidanis plurimi regalium, qui ad præsidii tuitionem ibi stationem habebant. Et post paucos dies in eorum ultionem mag: pars oppidi igne combusta est.

Eodem anno.

Castellum Rofense à Joanne rege vi captum.

f. munitum à quibusdam Ang: proceribus.

Post gravem & longam obsidionem castellum Rofense vi cepit.

Eodem anno.

Joannes rex in castro Neuuarci ex dysenteria obiit.

Ibi igitur morbo invalescente diem clausit extremum.

nam id temporis bellum gessit,

Funus ejus ad Wigorniam detulerunt, sicut armati erant, & milites ad manum erant.

Intestina tamen ejus, eo quod corpulentior esset, in domo Præmonstratensis ordinis, quæ Croxton vocatur, condita sunt.

Anno MCCXVI°.

☞ Extat etiam nunc prope monaster: Heliense moles terræ egestæ, ubi olim erat turris specularis, inditium majoris operis, sed jam collapsi.

sup: Barones.

Occupaverunt interim insulam de Heli, excepta munitione quadam, ubi regales se incluserant.

Anno MCCXVII°. Mount Sorel castellum comitis Saeri.

Comes autem Cestriæ, adjunctis sibi multis ex majoribus partis illius, obsedit castellum, cui nomen est Mount Sorel, juxta Leyrcestriam, &c. Ut ad tempus recesserit, impeditus à Roberto, filio Gualteri.

Comes

Comes Cestriæ ad castellum de Mountsorel cum suis reversus illud cepit, & solo tenus prostravit. | Mountsorel juxta Leircester solo æquatum.

Anno MCCXVIII.

Stephanus, archiepiscopus Cantuar: in Angliam est reversus, qui post generale consilium usque nunc temporis in partibus Romanis est moratus. | Stephanus Cantuar: interfuit generali consilio, quod Innocentius celebravit.

Eodem anno. Pag. 275.

Ludovicus, filius regis, Franciæ, absolutus ab anathemate Tames per Sualonem legatum apud Kingeston, quod infestarat regnum Henrici 3[i]. juvenis regis contra censuram Ro: Pontificis.

Anno MCCXX.

Stephanus, Cantuar: archiepiscopus, propter quædam negotia Anglicanæ ecclesiæ Romam profectus est, & quia reliquias Thomæ secum detulit, à domino Honorio & cardinalibus honorifice susceptus est. ¶ Stephanus Cantuar: 3°. Romæ. Stephanus transtulit Thomam.

MCCXXII°.

Ductus est ad consilium, à Stephano Cantuar: Oxonii celebratum, pseudochristus, qui se crucifigi permisit, & cum eo [a] Speudomaria. Lelandus. Postea vivi muro inclusi.

MCCXXIII°.

Joannes de Brechnes, rex Hierosolymorum, applicuit in Anglia.

Anno MCCXXIIII°.

Castellum de Bedeford, quod erat in custodia cujusdam Falcasii, ab Henrico 3°. obsessum, quia Henricum de Braibroke, Justiciarium regis, illic in vinculis posuerat Gulielmus de nt Breauce, frater Falcasii, qui nomine fratris castello præfuerat. Sed nec sic ira regis deferbuit, quin castrum dirutum terra æquaret.

Lelandus.

Gualterus deduxit annales suos ab anno Domini MCCI°. in quo Hovedunus historiæ suæ finem facit, usque ad annum MCCXXV[m]. quem inchoat, sic ut Hoveduni annalibus, quos defloravit, res gestas viginti quatuor annorum superaddat. Ex his conjectura ducor, Gualterum Conventuensem tempore Henrici 3[i]. floruisse.

E libro E. monachi Eovesbamensis cœnobii, de vita Thomæ Beket, episcopi Cantuar:

In ipsa Præfatione sic scribit: "Quatuor præcipui erant "autores, videlicet Joannes episcopus Carnotensis, Alanus "abbas Theokesbiriensis, Gulielmus Supprior Cantuar: & Mr.

[a] L. Pseudomaria.

"Herebertus de Boseham. Benedictus enim, abbas Burgi, de "fine tantum, & de his, quæ post finem contigerant, scripsit."

Ibidem è Catalogo, quem scripsit de viris eruditis Thomæ Becheto familiaribus.

Hæc comparent in libro, typis excuso, de vita Thomæ Becheti.

Joannes cog: de Saresbiria natione Anglus.

Robertus cog: Filioth natione Anglus, tunc archilevita Oxon. Hic propter ipsius clara merita in Herefordensem episcopum promotus est.

Reginaldus natione Anglus, sed sicut educatione ita & cog: Lumbardus, ab aula ad ecclesiam assumptus in Batoniensem episcopum promotus est.

Giraldus, cog: Puella, natione Anglus, suæ scientiæ meritis in Coventrensem episcopum electus est.

Gilbertus de Glanvilla, natione Anglus, in episcopum Rofensem assumptus est.

Pag. 276.

Radulphus de Serra, natione Anglus, ob præclara merita Remensis ecclesiæ decanus factus est.

Jordanus de Milborn, natione Anglicus, tunc Cicestrensis archilevita, & ejusdem ecclesiæ postea decanus.

Matthæus Anglus, sicut natione & cog: Cicestrensis, vigens ingenio, acer, probus, & industrius, postmodum Cicestrensis decanus factus.

Gervasius similiter, sicut natione, ita & cog. Cicestrensis, juvenis certe tunc sicut in moribus, ita & in literarum scientia commendabilis. Verum iste cum nec vocaretur patriam egressus est cum Thoma archiepiscopo.

Joannes de Tillebiria, vir habens multum pectoris & oris, scriba doctus & velox, corpore jam gravis & annosus.

Philippus de Canne, qui corporis & mentis vires in humani juris studio jam exhauserat plurimum.

Herveus cog: de London, unde & oriundus.

LL

Alexander lingua patria Tuelin, sicut natione, ita & cognomento Guallensis, edoctus quidem in litteris, jucundus in verbis,

Mr. Herebertus natione Angl: cog: de Boscham.

s

Edwardus cog: Grim, natione Anglus.

Pag. 278.

Ex Chronico incerti autoris, quod inveni in cœnobio Canonicorum Barnwellensium, non procul à Granta.

Athelmus 1us. episcopus Fontanensis.

Aldhelmi laus.

Sanctus Aldhelmus, Inæ, regis Westsaxonum, propinquus, citharœdus erat optimus, Saxonicus atque Latinus poëta facundissimus, cantor peritiss: doctor egregius, sermone nitidus, scripturarum tam liberalium quam ecclesiasticarum eruditione mirandus. Extitit enim primo docti viri Maildulphi, deinde archi-

archiepiscopi Theodori, & ejus cooperatoris Adriani abbatis discipulus. Hic cum esset Maildulphi urbis abbas, scripsit egregium librum adversus errorem Britonum, cujus lectione multos eorum ad catholicam dominicæ Paschæ celebrationem perduxit. Scripsit & alia multa, utpote vir undecunque doctissimus.

Sexuulphus constitutus episcopus in Leyrcester. civitate Leogera. — Sexuulphus episcopus Legeræ.

Higebaldi episcopi tempore Dani depopulati sunt Lindisfarnensem insulam, ut nec sacro-sanctis parcerent altaribus. Tunc corpus Sancti Cuthberti quidam Hubbenford deposuere juxta amnem Tuedam, ubi jacuit multis annis usque ad adventum Edredi regis. — Lindisfarna à Dacis depopulata. Cuthebertus mag: translatus ad Hubbenforde.

Cadwaladrus dictus à Beda Ceadwalla juvenis. — Ceadualla senior.

Cadwallo dictus à Beda Ceduualla senior. — Ceadualla junior.

{ Nant Gallon Britannice.
{ Gallebroke Saxonice. — Nant Gallon.

Germani Britanniam, peste vacuam, repetebant.

Ex altera historia ejusdem cœnobii incerto autore.

Ethelbaldus, rex Merciorum, insulam Croylandiæ, palis quercinis, quindecim vel eo amplius pedum, in paludem defixis, & terra desuper congesta, fratribus deo & S. Guthlaco ibidem servituris locum illum, sicut finibus distinguitur, cum aliis donavit. — Ædificatio Croylandensis monasterii.

Offa, rex Merciorum, Malmsbiriense cœnobium diripuit. — Meldunense cœnobium ab Offa direptum.

Cornewalenses. Lelandus. [a] Quasi" ac si vocares Corineienses Wallos.

Anno Domini MXCIII°. fundatio cœnobioli sex canonicorum in ecclesia S. Ægidii Cantabrigiæ per Picotum & Hugelinam ejus uxorem, postea translati Barnewelliam. — Canonici S. Ægidii translati ad Barnewelle.

Anno D. 1174. Cantuaria cum cathedrali ecclesia conflagravit.

Anno 1176. tempore Henrici 2. mœnia Leircestriæ cum castro demolita sunt.

Anno 1180. Balduinus, abbas de Forda, fit episcopus Wigorn:

Anno 1206. Stephanus Langton, presbyter cardinalis titulo S. Chrysogoni, Angl: natione, sed à domino papa ad ecclesiam à Parisiis, ubi præbendatus erat, & theologiam docuerat, accitus, Romæ in archiepiscopum eligitur Cantuar:

Anno 1212. pons Londinensis igne correptus, flante vento, per incendium suburbii de Southwerk. — Pag. 279.

Eodem anno castellum nominatiss: Roberti, filii Gualteri, quod fuit Londini, vocatum castellum Bainardi, demolitum est.

[a] Dele.

Petrus

Petrus de Wakefeld, qui vaticinabatur de morte Joann: regis, suspensus est una cum filio.

Pandulphus legatus electus episcopus Norwicensis anno 1215.

Intestina Joannis regis sepulta apud Croxton.

Stephanus Langton transtulit corpus Thomæ Beketi.

Anno 1222. Christus fictitius in Anglia cum Maria sua muris inclusi.

Castrum Bedfordiæ dirutum per Henricum 3. in odium Falcasii, ejusdem castri capitanei.

Pag. 280. *Ex historia Nicolai Tripodis, alias Trivet, quam à Stephano inchoavit, & usque ad mortem Edwardi, filii Henrici tertii, deduxit.*

Ex prologo Tripodis in historiam Stephani.

Trivet studuit Parisiis.

Ex Triveti de Stephano historia, quæ sic incipit.] Ut autem commodius.

Gilbertus de Sempringham Anglus, à quo ordo Sempringamensis.

Ex Henrico secundo.

Nicolaus Brekspere. Natus fuit apud abbat: Langlei, viculum 3bus, ut memini, passuum millibus à Fano S. Albani.

Electus est in papam Nicolaus, episcopus Albanensis, vocatus Adrianus quartus. Hic natione Anglicus de urbe S. Albani oriundus, cum esset abbas canonicorum regularium S. Rufi in Provincia, ob eximiam religionem ab Eugenio papa factus est S. Romanæ ecclesiæ cardinalis; qui legatione functus in Norwegiam pro verbi Dei prædicatione, gentem illam barbaram in lege divina diligenter instruxit, Romamque reversus sublimatur in papam.

Henricus 2us. castellum etiam in villa, quæ dicitur Amandi villa, super flu: Wyre firmavit.

☞ [17 H. 2.] Anno Domini MCLXX°. ossa cujusdam gigantis alluvione maris detecta sunt, cujus (ut ferunt) quinquaginta pedum erat corporis longitudo.

Joannes Saresbiriensis episcopus obiit anno Domini MCLXXXI.

Ex Ricardo.

¶ Richardus scriptor. Ricardus, canonicus S. Trinitatis Londini, Itinerarium Ricardi primi regis prosa & metro scripsit.

Metreta, vulgo a galon.

Ex Joanne.

Galfredi de Vino salvo liber de arte eloquentiæ ad Innocentium papam.

Elinandus in territorio Beluacensi monachus scripsit historiam ab initio mundi ad sua tempora.

Abbatiæ de Bello loco & de [1] Godestow fundatæ à Joanne rege.

Origo monaster: de Bello loco.

[1] Gualterus Conventuensis videtur significare, Henricum 2m. vel condidisse, vel auxisse, hoc monaster: in Rosamundæ suæ gratiam.

Ex Henrico 3°.

Joannes de S. Egidio & Alexander de Hales, doctores in sacra Theologia ambo, & Anglici natione. Quorum Joannes in domo fratrum Prædicatorum sermonem faciens ad clerum, cum suasisset paupertatem voluntariam, ut verba suo exemplo confirmaret, descendens de Ambone habitum fratrum recepit, & in eodem reversus ad pulpitum sermonem explevit. Occasione ejus fratres habuerunt duas scholas infra septa sua, resumente eo lectiones suas post ordinis ingressum ad importunam instantiam. Suaviss: quippe moralizator erat, ut satis considerare poterit, qui libros ejus inspexerit, propria manu emendatos. Fuit etiam non minus in arte medicinæ expertus, utpote qui tam Parisiis quam in monte Pessulano rexerat in eadem, de cujus curis & prognosticationibus referuntur plurima admiranda.

Alexander vero, qui fratrum Minorum ordinem ingressus est, Summam Theologiæ illis temporibus perutilem conscripserat cum diligentia maxima & labore.

Stephanus Cantuariensis super totam bibliam fecit Postillas, & eam per capitula, quibus nunc utuntur moderni, distinxit; qui dum Parisiis in Theologia regeret, factus est tituli S. Chrysogoni presbyter cardinalis. Pag. 281.

Alexander, Cestrensis episcopus, scripsit Postillas super Psalterium.

Robertus Bacon, frater Prædicator, fuit socius S. Edmundi Cantuariensis in scholis Oxoniæ. Iste Bacon legebat in scholis S. Eduardi Oxoniæ.

Frater Ricardus Fizaker Exoniensis diœcesis, comes Baconis, super Sententias scriptum suis temporibus perutile composuit, & super Psalterium usque ad Psalmum septuagesimum Postillas edidit pulcherrimas, moralitatibus suavissimis intermixtas.

Radulphus, frater Prædicator, scripsit vitam S. Ricardi, episcopi Cicestrensis. Radulphus scriptor.

Robertus Grostest excellentis vir sapientiæ fuit, ac lucidissimæ doctrinæ, totiusque exemplar virtutis. Qui licet de sua [a] Sudfolchia Norwicensis diœcesis originem traxerit, tamen bonam naturæ indolem præceptis scripturarum exercens produxit animum generosum; qui cum esset magister in artibus, super libros Posteriorum compendiose scripsit, tractatus etiam de Spera, & de arte compoti, multaque alia in Philosophia utilia [b] edidit, doctor vero in Theologia, in triplici lingua

[a] Sudfolchiæ MS. [b] Edit, MS.

eruditus,

eruditus, multa de glossis Hebræorum extraxit, & de Græco multum transferri fecit, ut puta testamenta duodecim prophetarum, & libros Dionysii, quorum novam translationem perlucide commentavit. Præ ceteris autem familiarem habuit fratrem Adam de Marisco, Bathoniensis [a] deœcesis, ordinis Minorum, in sacra Theologia doctorem eximium & famosum, ob cujus adfectionem libros suos omnes conventui Fratrum Minorum Oxoniæ legavit.

Frater Robertus de Kilwardeby, episcopus Cantuar: Extant ejus tractatus de tempore, de universali, & de ortu scientiarum curiosus utilisque libellus.

Thomas Trivet miles, Justiciarius itineris de corona, fuit pater fratris Nicolai Trivet.

Ex Edwardo.

✕ Frater Joannes de Derlington ordinis Prædicatorum, confessor quondam regis Henrici 3[i]. autoritate papali in regno Angliæ collector efficitur decimarum, cujus studio & industria editæ sunt concordantiæ magnæ, quæ Anglicanæ vocantur.

Anno Domini MCCLXXVII°.

Castellum de Abreostwith prope Lanpeder.

Rex apud Lanpaderuale castrum contra insultus Walensium ædificavit.

Anno 7°. Eduardi 1[i].

Frater Joannes de Pecham, Cicestrensis diœcesis, de ordine Minorum, venit in Angliam, à domino papa in Cantuar: episcopum consecratus. Hic Parisiis & Oxoniæ lectiones suas resumpserat. Deinde minister Provincialis Angliæ, ac tandem lector palatii in Ro: curia factus fuit, qui ordinis sui zelator præcipuus, carminum dictator egregius, affatusque pompatici, mentis tamen benignæ & admodum liberalis.

alias videlicet in Anglia.

Pag. 282.

Anno septimo Eduardi 1[i].

✕ Frater Joannes Derlington ex collatione papali factus est Dubliniensis archiepiscopus.] Obiit anno 12°. ejusdem Edwardi.

Anno Domini MCCLXXVIII°.

Rex Angliæ filiam comitis Leicestriæ, apud insulas Silluiras captam, principi Walliæ uxorem dedit.

Castrum in insula, quæ Angleshey dicitur, Bellum mariscum voluit appellari.

Anno Domini MCCXCVI°.

Scotti prioratum Hagustaldensem cum tota villa incendio destruxerunt.

Edwardus cathedram regalem Scottiæ Westmonasterium transtulit, ut illic esset sedes missam celebrantium.

Nautæ Gernemutenses.

[a] Sic.

Ex annalibus [1] Jo: abbatis de B. quem à domino Monjoio mutuo sumpsi. Pag. 283.

Annô Domini CLXXXV°. subversum est templum Apollinis apud Westmonasterium, quod tunc Thorney vocabatur, & cœpit ædificari ecclesia S. Petri.] Lelandus. Id temporis Thorney non vocabatur. Est enim Thornei vocabulum Saxon: Saxones vero ea ætate Britanniæ erant ignoti.

[1] Joannes abbas forsan de Burgo.

Chronicon, cui titulus Flores historiarum, autore fratre Matthæo.

¶ Matthæus scripsit Flores histor:

Anno DCCLX. defuncto Cuthberto, Cantuar: archiepiscopo, Berenguinus successit, vir prudens, & in literali scientia eruditus.

Gulielmus Meld: libro de pontificibus primo.
Huic Breguinus tribus annis substitutus.

Anno MCCXXXV°. obiit Hugo, episcopus Lincoln: cui successit Robertus Grosteft.

Anno MCCXLII°. Robertus Grosteft, episcopus Lincolnienfis, vir in Latino & Græco idiomate peritissimus, testamenta duodecim patriarcharum fideli interpretatione de Græco transtulit in Latinum, quæ per multa tempora incognita & abscondita per invidiam Judæorum fuerunt.

Anno MCCLIII°. Grosteft apud Bukedene obiit.

Mors Roberti Grosteft. Bugdene.

Anno MCCLIIII°. cogitavit papa Innocentius 4us. in vita sua (ut generaliter fertur) ossa Roberti, Lincoln: episcopi, extumulasse, & extra ecclesiam projecisse. Nocte sequente apparuit illi idem episcopus pontifical: redimitus, vultuque sereno, & intuitu austero, voceque terribili ipsum papam sic affatur, pungens illum in latere cuspide baculi pastoralis: "Senebalde papa, proposuistine ossa mea, in mei & ecclesiæ "Lincoln: opprobrium, extra ecclesiam projicere? Unde "hæc tibi temeritas? Nullam potestatem in me habere te "dominus amodo patietur. Scripsi tibi in spiritu humilitatis, "ut errores tuos corrigeres, sed tu monita salubria contem"psisti. Væ igitur, qui spernis, nonne & tu sperneris? Et "sic recedens ipsum papam quasi lancea transverberatum de"reliquit cum suspiriis gemiscentem."

Innocentius 4us. Synebaldus antea vocatus. Platina tantum scribit, mortuum fuisse Neapoli.

Franciscanus.

Anno MCCXLVIII°. & anno regis Henrici 3i. Robertus Bacon & Robertus Fizaker, fratres Prædicatores, & clerici, in finibus Christianorum, ut creditur, non habentes pares, ab hoc seculo transierunt.

Mors Roberti Baconis. Mors Roberti, alias Ricardi Fiacrii.

Anno MCCLI°. comitissa de Arundel fundavit ecclesiam sanctimonalium prope Leune (Linne), quæ Marham appellatur.

Hactenus de episcopis & viris eruditis.

Ex annalibus Joannis, abbatis de B. de regibus.

Scotti unde. Primo Sottes, postea Scottes dicti.

Dicti Scotti, quasi ex diversis gentibus compacti. Scot enim illud dicitur, quod ex diversis rebus in unum acervum congeritur.

Galfredum Monemuten: circumloquitur.

Brutus scriptor chronicorum Gallicorum.

Woden Mercurius. Frea Venus.

Genorium oppidum in Cambria, ubi Vortegirnus delituit.

Mos deferendi draconem pro insigne belli apud Britannos ab Uthero rege defluxit, cui cog: Pendragon.

Cissa filius Ællæ, regis Australium Sax: de cujus nomine Cicestria, quam ipse fundavit, nomen sortita est.

Occultavit se rex Arturus moribundus, ne casui tanto insultarent inimici, amicique confusi molestarentur.

Pag 184. Gaufridus, episcopus S. Asaph, historiam Britonum, quam ab excidio Trojæ inchoavit, terminavit hoc modo.

Anno DCCXCVII°. obiit Offa, rex Merciorum, & sepultus est Bedefordiæ in quadam capella extra urbem super ripam flu: Usæ.

Offa sepultus Budæ, quanquam probabilius est in peregrinatione Romæ periisse.

Shepeei, i. e. ovium insula.

Shepei.

Suanewic. Marino in loco, qui dicitur Suanewic.

Kinwic arx. Hinguar & Hubba perempti ante arcem Kinwic.

Stura flu: in Estanglia.

Ad Legecestriam, quæ Anglice Wihal dicitur, confugerunt.

Wirehal forsan legendum.

In portu flu: nomine Uthermare.

Nobilis civitas Legecestriæ, cujus muri indissolubiles videbantur, per regem Henricum funditus est destructa.

Leyrcestre.

Ligeria ab Henrico secundo diruta anno domini MCLXXIII°. Clarius hæc scribit Hovedunus in anno 1174°.

Anno MCCXXXIII°. Henricus 3us. domum Conversorum Londini ædificavit.

Domus Conversorum Londini.

Anno MCCXLV°.

Charta Joannis regis de tributo combusta Lugduni in cubiculo Papæ.

Castrum. Anno MCCXLV°. Henricus 3us. castrum de Gannoch construxit in Anglesei ad reprimendos insultus Wallensium.

Castrum Wigeniorum.

¶

Anno MCCXCII°. facit mentionem De Chronicis Radulphi de Baldoke.

Radulphus Baldochius, cujus Chronicon extat in Fano Pauli Londini.

Lelandus.

Lelandus.

Non possum certo adfirmare, mihi tamen per suspitionem visus est codex historiæ Joannis, abbatis de B. uno mancus quaternione. Quare quo tempore floruerit non dum percognitum habeo.

E libello incerti autoris de vita Ethelberti marty:

Æthelredus pater Ethelberti, genitrix Leofruna.

Symbritha ex Australi Saxonia oblata in matrimonium Ethelberto.

Oswaldus quidam persuasit Ethelberto, ut filiam Offæ, regis Merciorum, in uxorem acciperet.

At non casu fortuito, sed sic præordinante domino, in loco,
sup. Ethelberti.
qui Luda dicitur, caput carro cecidit.

Regia dehinc munificentia ad construendum ibidem monasterium locum eundem dicat.

Erat, ut præfati sumus, idem locus olim temporis à terræ incolis Fernalege dictus. Posteri nomen mutaverunt, & eundem locum Hereforde mystica significatione nuncupaverunt. Siquidem Hereforde patria lingua exercitus vadum sonat Latina.

Ex libellulo incerti autoris de recentioribus aliquot archiepiscopis Cantuar: quem à Monjoio mutuo accepi. Pag. 285.

Anno MCCXCV°.

Robertus de Winchelsei, magnus theologus, electus episcopus Cantuar: Fuerat archidiaconus Estsaxoniæ, studueratque Parisiis & Oxoniæ. Robertus Winchelseus.

Simon de Mepham, doctor Theologiæ, ex canonico Cicestriæ Cantuariensis archiepiscopus, scripsit statuta provincialia. Obiit anno domini MCCCXXXIII°. Simon Mepham.

Thomas Bredwardine, mag: theologus, oriundus ex parochia de Hertfeld, Cicestrensis diœcesis, electus in Cantuarensem archiepiscopum. Fuit regi à confessionibus. Breduuardenus archiepiscopus Cant.

Lelandus.

Irrepserunt etiam in hunc de pontificibus libellulum hæc, quæ de Flacco Albino sequuntur.

Orationes missales composuit, & feria 1ª. de Trinitate, secunda de sapientia, 3ª. de Spiritu Sancto, 4ª. de charitate, 5ª. de apostolis, 6ª. de cruce, sabbato de S. Maria celebrare instituit.

Ex tabula annalium Osneiensis cœnobii.

Anno D. 1071°.

Ædificatum est castellum Oxonii per Robertum de Olleio primum, qui venit de Normannia in Angliam cum Gulielmo Bastard.

Anno D. 1074. fundata est capella S. Georgii in castro Oxon.

Anno D. 1129. fundata est ecclesia S. Mariæ in insula Oseney per D. Robertum de Olleio secundum, cui primus Prior Radulfus præfuit.

Robertus de Olleio primus obiit anno D. [a] 1149. ++

Robertus de Olleio secundus sepultus est, ut ante voverat, apud Einisham.

Capella S. Georgii in castro Oxon: data est canonicis Oseneiæ.

Wigodus primus abbas Osneiæ obiit.

Henricus de Olleio primus, filius & heres Roberti secundi.

D. Henricus de Olleio secundus obiit anno D. 1232. & sepultus est apud Oseney ante mag: altare.

Anno D. 1235. Richardus, canonicus Osenensis, factus est abbas Dorkecestriæ, & Ricardus, cantor Osenensis, abbas [b] Hoholuestre. ++

Anno D. 1472. D. Thomas Tredington, canonicus de Tredington, electus est per D. Lincoln: ad prioratum de Torkesey.

Anno D. 1485. Thomas Banbury electus fuit in priorem de Burcestre.

Ordo Nigrorum canonicorum sub beato Augustino incepit anno D. [c] 395.

Ordo Nigrorum monachorum incepit anno D. [d] 590. ++

Ordo Cartusiensis incepit anno D. [e] 186. ++

Ordo Præmonstratensis, videlicet Alborum canonicorum, incepit anno D. 1119.

Pag. 286. Ordo fratrum Prædicatorum sub beato Dominico 1198.

Ordo fratrum Minorum sub D. Francisco 1206.

Ordo Cistertientium monachorum anno D. 1094.

Edmundus, comes Cornubiæ, fundavit domum de Assheruge anno D. 1283.

Edmundus, comes Cornubiæ, fundavit abbatiam Regalis loci in Northoseney anno D. 1281.

Anno D. [f] 143. bellum Salapiæ commissum inter regem Henricum quartum & Henricum Percey, comitem Northumbriæ, vincente rege.

[g] 1157. ++ A nativitate Sereniss: regis Richardi, dicti cor Leonis, in palatio regis apud Oxon.

a Sic, cum signo sub 4. *b Sic, cum signo sub* Hoholuestre. *c Sic, cum signo. d Sic, cum signo sub* 9. *An rescribend.* 595, *vel* 596? *e Sic, cum signo sub numero. An* 1080, *vel* 1086? *Non aliter sane quam* 1186. *legend. si fides Apographo Galeano. Sed scriba pro arbitrio mutavit. f Sic in Cod. nostro. Reponend.* 1403. *Hæc sectio uncis inclusa est in Apographo Galeano. Nescio quam ob caussam. g Ita in MS. nostro, cum signo. Vide quid de Richardi nativitate notavit Hist. & Antiq. Oxon. Auctor. lib.* I. *p.* 53.

Anno

Anno D. 1138. commiſſum eſt grave bellum in Mora de Cowton juxta Northalreton, ubi multa millia Scottorum interfecta à paucis.

Anno D. 1263. rex Henricus intravit [a] Oxoniam.

1267. à diſcumfitura facta apud Ceſtrefelde in comitatu Derbiæ.

Anno D. 1300. Ela comitiſſa de Warwike obiit, & Oſneiæ ſepelitur.

Petrus Gaveſton fugiens è cuſtodia comitis Penbroke, per Guidonem, comitem Warwike, apud Dadington capitur, & uſque caſtrum Warwik ducitur, & in loco, qui dicitur Gaveriſhich, in præſentia nobilium decollatur.

Paganus de Tipetoft interfectus in bello de Striveline in Scotia, fugiente Edwardo 2°.

Thomas, comes Lancaſtriæ, per Andream de Herkeley accuſatus, captus fuit apud Borowbrige, & juxta Pontfreyt decollatus.

Thomas Colepeper tractus & ſuſpenſus apud Winchelſey.

Joannes Mautravers.

Anno D. 1326. Hugo Diſpenſator, comes Wintoniæ, apud Briſtolliam, & Hugo Diſpenſator filius apud . . . . . cum Simone de Radingo tracti erant & ſuſpenſi.

Edmundus, comes de Arundel, apud Salapiam captus, & apud Herford decollatus.

Edwardus ſecundus coronam reſignavit Edwardo filio ſuo apud Kenelworth, & eodem anno 20. die Septembris obiit apud Berkeley.

Pag. 287. vacat.

Ex epiſtola Rogeri Baconis ad Clementem pont: Ro: Pag. 288.

Quod probare poteſtis per ſapientes famoſiores Chriſtianos, quorum unus eſt frater Albertus de ordine Prædicatorum; ¶ alius eſt Wilhelmus de Shirwoode, theſaurarius Lincoln: eccleſiæ in Anglia, longe ſapientior Alberto. Gul: Shirwoode.

Sed ſolus unus ſcivit ſcientias ut Lincoln: epiſcopus. Robertus Capito.

Non ſunt enim niſi duo perfecti, ſcilicet Mr. Joannes London, & Mr. Petrus de Macharii curia Picardus.

Leylandus.

In hac epiſtola mentionem ſubinde facit majoris & minoris operis ſui.

Nam per duos annos, quibus ſpecialiter laboravi in ſtudio ſapientiæ, neglecto cenſu vulgi, plus quam duo milia librarum ego poſui in his propter libros ſecretos, experientias varias, & linguas, & inſtrumenta, & tabulas, & alia, tum ad quærendum amicitias ſapientum, tum propter inſtruendos auditores.

[a] *Vide ibid. pag.* 111, 112, 113.

Et

¶ Joannes Londoniensis. Hic erat nuntius Baconis ad Clementem pont: Ro:

Et propter hoc consideravi unum adolescentem, quem quinque aut sex instrui feci in linguis, & mathematicis, & perspectivis, in quibus est tota difficultas earum quæ mitto.

Nam procul dubio nullus est inter Latinos, qui in omnibus, quæ scribo, possit ad tot respondere, propter modum quem teneo, & quia eum instruxi.

Quamvis viginti annorum, aut 21. ad plus.

Non remansit unus Parisiis, qui plus novit de philosophiæ radicibus, quanvis flores & fructus non dum produxerit propter juvenilem ætatem.

Juvenis 15. annorum venit ad me, & pauper non habens unde viveret.

Lelandus.

Multa ibidem scribit Bacon de continenti vita Joannis Londinensis.

¶ Adam de Marisco.

Et paulo post ibidem obiter laudat Adamum de Marisco Franciscanum.

Robertus Capito.

Nullus scientias, nisi dominus Robertus episcopus Lincoln: per longitudinem vitæ & experientiæ, & studiositatem, & diligentiam, quia scivit mathematicam & perspectivam, & potuit omnia scire simul cum hoc, quod tantum scivit de linguis, quod potuit intelligere sanctos, & philosophos, & sapientes antiquos. Sed non bene scivit linguas ut transferret, nisi circa ultimum vitæ suæ, quando vocavit Græcos, & fecit libros Grammaticæ Græcæ de Græcia & aliis congregari.

Pag. 289. ¶ Aluredus Angl:

Alii vero, qui infinita in Latinum converterunt, ut Gerardus Cremonensis, Michaël Scotus, Aluredus Anglicus, Hermannus Alemannus.

Joannes Londinius.

Puer vero Joannes portavit crystallum sphericum ad experiendum, & instruxi eum in demonstratione & figuratione rei occultæ. Nec est aliquis in tota Italia, aut Parisiis duo qui possunt dare caussam sufficientem in hac parte.

E libello Rogerii Baconis de descriptione locorum.

Ptolemæus in Almagesto de plana erravit de situ Britanniæ Majoris & Minoris, sicut est manifestum cuilibet.

Sequar fratrem prædictum, quem rex Franc: Ludovicus misit ad Tartaros anno D. 1253. qui perlustravit regiones orientis & aquilonis, & loca in medio mundi his annexa.

Mauri barbare pro Medis.

Unde ad Pelusium una pars sup: Nili descendit, & ad Memphim, quæ est Damieta, recurrit.

E libro Baconis de utilitate linguarum (sic enim inscriptum inveni) qui alius est ab epistola longa quam ad Clementem Ro: scripsit. Mihi tamen, ut è lectione collegi, potius esse videtur

videtur ejus liber de studio sapientiæ. Liber autem sic incipit: "Quatuor sunt consideranda circa sapientiam."

Secundum principale, quod est in caussa erroris in studio sapientiæ his temporibus, est, quod à 40. annis surrexerunt quidam de studio, qui seipsos creaverunt in magistros & doctores studii theologiæ & philosophiæ, cum tamen nunquam didicerunt aliquid dignum, nec volunt nec possunt propter statum suum.

Totaliter dimiserunt vias antiquorum sapientum, quorum aliquos vidimus nostri temporis, scilicet D. Robertum quondam episcopum Lincoln: D. Thomam episcopum S. David in Wallia, & fratrem Adam de Marisco, & magistrum Robertum de Marisco, & Mr. [a] Lu   & Gul. de Shirwoode, & alios.

Solus dominus Robertus, propter longitudinem vitæ suæ, & vias mirabiles, quibus usus est præ aliis hominibus, scivit scientias, non quia Græcum & Hebræum scivit sufficienter, ut per se transferret, sed habuit multos adjutores: omnes alii iguoraverunt scientias. Robertus Capito.

Dormit igitur ecclesia, quia nihil facit in hac parte, nec aliquis à 70. annis fecit, nisi quod dominus Robertus, episcopus Lincoln: tradidit Latinis de libris B[ti]. Dionysii & Damasceni, & aliquibus aliis doctoribus sacris. Mirum est de negligentia ecclesiæ, quia à tempore Damasi papæ non fuit aliquis summus pontifex, nec aliquis alius inferior, qui solicitus fuit de pro . . . . . ecclesiæ per translationes, nisi dictus D. Robertus.

Ex annalibus Matthæi Parisiensis, monachi S. Albani. Pag. 290.

Et [1] inventa sunt plus quam nongenta millia librarum in auro & argento præter lapides pretiosos.

Reginæ Alienor, quæ per annos sedecim à sacro patris separata sub arcta carceris tenebatur custodia, &c.

Confestim manavit sanguis ex naribus regis defuncti.

Judæi Eboraci incolentes miseris modis se interficiunt.

Lelandus.

Ultimus annus regni Henrici 2. Matthæo initium est historiæ.

[1] Thesaurus Henrici 2i.

Richardus rex matrem è carcere liberat.

Adveniente Richardo nares defuncti Henr: sanguinem emiserunt.

Anno D. 1190. facit mentionem Radulphi de Diceto.

Eodem anno.

Fecit turrim Londoniarum fossato profundissimo circumcingi, sperans se posse Tamisiæ fluenta in orbem ducere. Gulielmus episcopus Eliensis cancel: Ang.

Radulphus de alta ripa archidiaconus Colecestrensis.

a Sic, cum lacuna & duobus punctis sub u.

Anno

Anno D. 1191.

Inventum Arturii sepulchrum.

Inventa sunt apud Glasconiam ossa famosiss: regis Britan: Arthuri, in quodam vetussimo recondita sarcophago, circa quod duæ antiquiss: pyramides stabant erectæ, in quibus literæ exaratæ erant, sed ob nimiam barbariem & deformitatem legi non potuerunt. Inventa sunt autem hac occasione. Dum enim ibi effoderent, ut quendam monachum sepelirent, qui hunc locum sepulturæ vehementi desiderio in vita præoptaverat, quoddam reperiunt sarcophagum, cui crux plumbea supposita fuerat, in qua exaratum erat: "Hic jacet inclytus "Britonum rex Arthurus in insula Avallonis sepultus." Locus autem ille paludibus undique inclusus olim insula Avalonis, id est, pomorum insula, est vocatus.

Lelandus. Incriptio crucis à Matthæo vitiata.

Walingford cella forsan S. Albani.

Magister Joannes de Cella Prior Cellæ de Walingford.

Apologus de mercatore Veneto, è spelunca una cum leone & dracone per rusticum liberato.

Anno 1199.

Ecclesia de Lamhithe solo complanata.

Hubertus, Cantuar: archiepiscopus, ecclesiam de Lemheia, quam Balduinus prædecessor suus in honorem S. Thomæ martyris fundaverat, & ipse fere consummaverat, procurantibus monachis Cantuar: summoque pontifice imperante, propriis sumptibus ad sui & multorum ignominiam complanavit.

Anno 1200.

Quinque lunæ.

Paulo ante nativitatem dominicam apparuerunt de nocte quinque lunæ.

Guldeford.

Collistrigium, a Pyllory.

Pag. 291.

Electio Stephani de Langton in episcopum Cantuar: caussa discordiæ inter Joannem & pontificem Ro.

Anno 1211°.

Rex apud album monasterium magno exercitu congregato profectus est in Walliam.

Anno 1213.

Cædes Petri heremitæ.

Petrum præfatum, qui in castello de Corf in vinculis tenebatur, jussit rex caudis equorum alligatum ad villam de Warham per plateas trahi, & ibidem cum filio ejusdem Petri patibulo suspendi.

In anno D. 1214.

Recitat nomina viginti & duorum abbatum sui cœnobii, videlicet ab Willegodo, primo abbate, ad Gulielmum, cujus tempore annales scripsit.

Brienus de insula. Lelandus. Forsan ponit insulam simpliciter pro Vecta.

Eboracenses, sed frustra, elegerunt Simonem Langtune in suum archiepiscopum.

Elegerunt magistrum Simonem de Langtune, fratrem archiepiscopi Cantuar:

Anno 1216°.

ſup. Jo. rex.

Wilelmo, [a] comiti Albemarliæ, tradidit caſtra de Rokingham, de Sauueia, & caſtellum Wilelmi de Colevile, quod Biham appellatur.

Eodem anno.

Cepit itaque homagium & fidelitatem ab omnibus baronibus. Barones Ang: jurant in verba Ludovici, filii regis Galliæ.

Eodem anno.

Deinde ad Odiham, municipium epiſcopi Winton: Ludovicus ſe conferens, turrim obſedit. Odiham.

Eodem anno.

alias Leadford.

Ad caſtellum de Laford hoſpitaturus perrexit, ubi maxima corporis peregrinatus moleſtia in craſtino vix ad caſtellum de Newark equo vehente pervenit. Sleford caſtellum.

Ibidem.

Abbas canonicorum Croxtoniæ, peritiſſ: in phiſica, medicus regis.

Sup. Henr: rex. ſup. Gul. de Albeneio.

Tradidit ei caſtellum de Lidford ad cuſtodiendum. Ledford.

Anno 1221°.

Loëlinus, rex Walliæ, cum exercitu copioſo caſtellum, quod Buet appellatur, obſedit. Bowelth. Buet caſtellum.

Eodem anno.

Caſtellum montis Gomerici reparatum & firmatum. Mons Gomericus.

Anno 1223.

Quo pacto crux de Bromeholm delata ſit in Britanniam.
Eſt autem Rupella portus in Pictavia.

Anno 1224.

Caſtellum quoque illud fecit rex complanari.

Ibidem.

Falcaſius enim, proditor cruentus, eccleſiam S. Pauli Bedefordiæ diruerat ad ſui caſtri ſtructuram & munimen. Caſtellum Bedefordenſe concidit.

Anno 1225.

In urbe Legreceſtrenſi obiit quædam puella incluſa religioſa, quæ per ſeptennium ante obitum nullum omnino guſtaverat cibum, niſi quod diebus dominicis corporis & ſanguinis domini communionem accepit. Pag. 292. Inedia.

Anno 1228.

inter Arundel & Chiceſter.

Stephanus, Cantuar: archiepiſcopus, apud Slindonam, manerium ſuum, VII°. Idus Jul: diem clauſit extremum. Obitus Stephani Longoduni, archiepiſcopi Cantuar:

Eodem anno.

Venit ad quoddam habitaculum albi ordinis Cridia vocatum, quod Wallenſibus erat receptaculum, ſicut regi fuerat inti- Cridia monaſterium conflagravit.

[a] Comitis *MS.*

Castellum Stultitia Huberti dictum, Anglice Daw Hubert.

intimatum. Injecto igitur ad jussionem regis igne in ædificiis illis omnia in favillas redegerunt, &c. Ut Hubertus, regis justiciarius, ibidem castellum firmaverit, quod postea ab Walensibus solo complanatum fuit.

¶

Anno 1229.

Beccles. Fernham. Blunt. Maidestone. Dunne.

Refert ut, orta seditione inter scholasticos, Alanus de Beccles, Nicolaus de Fernham, Joannes Blundus, Radulphus de Maideston, Gulielmus de Dunne, omnes Angli, iidemque doctissimi, Lutetiam Parisiorum reliquerint.

Religio.

Miles hosti pepercit crucem ulnis amplectenti.

Clementia Henrici 3i. erga Hubertum de Burgo.

Malo enim rex fatuus reputari ac remissus, quam crudelis tyrannus ac vir sanguinum in eum, qui diu mihi meisque antecessoribus in multis servivit periculis.

Anno 1233.

Joannes Blundus canonicus Ebor:

Cassatus est Joannes Blundus electus Cantuar:

Eodem tempore.

Ro: Bacon regem in concionibus libere admonuit, ut malos consiliarios excluderet.

Eodem anno.

Grosmonte.

Ad castellum de Grosmund cum exercitu suo divertit, &c. Quo pacto Wallenses Henricianos rebus fere omnibus in belli usum comparatis spoliaverint.

Eodem anno.

Domus Conversorum Londini, & Hospitale prope pontem Oxonii ab Henrico 3. fundata sunt.

Anno 1235.

Mortuo Hugone Robertus Grosteft in episcopum Lincolniensem electus fuit, & Radingi 3. No: Junii ab Edmundo Cantuar: episcopo consecratus.

Anno 1238.

Fama Roberti heremitæ apud Knareburc claruit.

Anno 1239.

Pag. 293. Nicolas Fernham oblatum Castriæ episcopatum recusavit.

Elegerunt igitur magistrum Nicolaum de Fernham, virum optime literatum, &, quod pluris est, multiplici virtutum gratia decoratum, statura elegantem, discreto sermone facundum, vultu & gestu maturum & modestum, &c. Ibidem ut episcopatum oblatum prorsus refutaverit.

Anno 1240.

Ubi Balduinum de Ripariis, juvenem elegantem, scilicet die natalis domini, baltheo cinxit militari, & comitatu Vectæ investivit.

Eodem anno.

Balenæ circiter undecim, præter alias belluas marinas, in littore maris Angl: contermino mortuæ, & quasi aliquo certamine læsæ.

Anno 1241.

Magistrum Nicolaum de Fernham, virum moribus & scientia commendabilem, in episcopum & pastorem animarum suarum. Rexerat autem ipse dictus N. in artibus Parisiis per plures annos. Deinde de arte medicinæ Bononiæ, in qua claruit, gratiosus & peritus excellenter, &c. Ut postea ad Theologiam se transtulerit, & tandem ut, suadente Othone, Ro: sedis legato, accitus fuerit ab Henrico rege in familiaritatem & consilii partes. Nicolaus Fernham volens nolens fit episcopus Dunelmensis.

sup: elegerunt.

Eodem anno.

Rex Henricus unum feretrum ex auro purissimo & gemmis pretiosis fecit ab electis aurifabris Londini, ut in ipso reliquiæ beati Edwardi reponerentur.

Anno 1242.

sup. testamenta 12. patriarcharum.

Transtulit è Græco de verbo ad verbum in Latinum, coadjuvante magistro Nicolao Græco, clerico abbatis S. Albani. Grostest. Testamenta duodecim patriarch: è Græca in Latinam linguam versa.

Anno 1244.

Grifinus è turri Londinensi evadere cupiens, fracta cervice expiravit. ¶ Nicolaus Græcus.

Eodem anno.

Angli sero consilium inibant de excutiendo jugo papistico.

Anno 1245.

Rex cum exercitu suo moram facit apud Gannoc ad quoddam castrum firmandum, quod jam ibidem firmatur fortissimum.

Et ibidem.

Est autem quoddam marinum brachium parvum, ascendens & descendens sub castro prædicto, ubi nos manemus, tanquam portus, ubi naves sæpe venerunt in mora nostra victualia deferentes de Hibernia & de Cestria. Situs castelli de Gannoc.

Ibidem.

Ut Ricardus, comes Cornub: Davida Wallensem nimium familiariter in castro suo nomine Tintagoil acceperit. Tintagoil castellum.

Anno 1247.

Particula sanguinis Christi à magistro Templi è terra sancta ad Henricum 3. missa, quam ille Westmonasterii reposuit. Pag. 294. Sanguis Christi.

Anno 1248.

Simon de Langton, archid: Cantuar: Stephani, Cantuar: archiepiscopi, frater, obiit.

Obiit quoque anno sub eodem Jo: Blundus, cancellarius ecclesiæ Ebor:

Eodem anno.

Ut frater Matthæus Parisiensis, jubente Innocentio, pontif: Ro: Norwegiam petierit, utque ibidem monasterium S. Bene-

dicti de Holm, opus Canuti regis, qui & in Anglia aliud ejusdem nominis condidit, ad veram religionis normam reduxerit.

Anno 1249.

Petrus de Vineis, apud Fredericum veneficii convictus, exoculatus fuit, tandemque in carcere se ipse interfecit.

Anno 1250.

Monachus quidam Armeniæ, Georgius, nomine, apud S. Ivonem in Angl: obiit & sepultus.

Anno 1251.

Quibus ædificatum impensis monasterium de Hayles, quod tempestate in mari jactatus voto se facturum promiserat.

Castrum de Walingford reparatum.

Mihi autem Matthæo Parisiensi super hæc edoceri cupienti, ne falsa huic libro insererem, sub indubitata certitudine comes significavit, quod omnibus sumptibus computatis in ipsius ecclesiæ constructione decem millia marcharum exposuerit, addens quoddam verbum memorabile, immo & commendabile: "Utinam deo complaceret, ut omnia, quæ in castro de Walingford expendi, tam sapienter & tam salubriter expendissem."

Abbas de Bokle & abbas de Begeham.

Anno 1252.

Magister Joannes de Basingestoke, archidiaconus Legrecestriæ, vir quidem in trivio & quadrivio experientissimus, Græcis ac Latinis literis ad plenam eruditus, viam universæ carnis ingressus est, &c. Ut Robertus Grostest ab eodem didicerit testamenta duodecim patriarcharum inter Græcos extare, id quod ab ipsis audiverat Græcis cum Athenis studeret.

¶ Joannes Basingus studuit Athenis.

☞ Ibidem.

Memoratus insuper Joannes quoddam scriptum transtulit de Græco in Latinum, in quo artificiose & compendiose tota vis Grammaticæ continetur, quod idem magister Donatum Græcorum appellavit. Item aliud composuit, in quo particulæ sententiarum per distinctiones dilucidantur, quod sic incipit: "Templum dei, quod est perutile." Item aliud scriptum ab Atheniensibus habuit. Et paulo post in illo scripto probatur ordo evangeliorum. Nec prætereundum quod mihi, hæc scripturo, familiariter consuevit enarrare. Quædam puella, filia archiepiscopi Atheniensis, nomine Constantina, non dum vigesimum agens annum, virtutibus prædita, omnem trivii & quadrivii noverat difficultatem. Et paulo infra ibidem: Hæc magistra fuit magistri Jo: & quicquid boni scivit in scientia, ut sæpe asseruit, licet Parisiis diu studuisset & legisset, ab ea mendicaverat. Hæc puella pestilentias, tonitrua, eclypsim, &, quod mirabilius fuit, terræ-motum prædicens, omnes auditores infallibiliter præmunivit.

Pag. 295.

Anno

Anno 1252.

sup: Wintoniæ.

Obiit autem ipsa comitissa 13°. Cal: Novembr: & sepulta est apud Brakele, ubi & alia ejusdem comitis uxor est intumulata. Ipsa nempe domus ab antecessoribus suis fundata est. Brakeley.

Anno 1253.

Ut Matthæus Parisiensis, edoctus à Richardo de Wiche & Roberto Bacon Prædicatore, vitam S. Edmundi, archiepiscopi Cantuar: scripserit.

Lelandus.

Matthæus Parisiensis passim per annales mentionem facit libri Additamentorum à se editi. Matthæi Parisiensis liber Additamentorum.

Lelandus.

Matthæus in annalibus suis mentionem non facit historiæ à se scriptæ de abbatibus & rebus Albanensis cœnobii. Matthæi liber de rebus gestis Fani Albani.

Eodem anno.

Cum dies caniculares suam exercuissent malitiam episcopus Lincoln: Robertus apud Bugedunam, manerium suum, decubuit graviter infirmatus. Vocavit igitur ad se quendam fratrem de ordine Præd: Mag: Joannem de S. Ægidio, in arte peritum medicinali, & in theologia lectorem eleganter eruditum, & erudientem, ut ab eo corporis & animæ reciperet consolationem, &c.

Ibidem.

Obiit S. Lincoln: episcopus Robertus apud Bukedonam in nocte S. Dionysii, domini papæ & regis redargutor manifestus.

Lelandus.

Explicit Chronicon Matthæi Parisiensis in anno D. 1253, qui fuit XXXVII[s]. annus regni regis Henrici 3[i].

Ex Chronico cujusdam Thomæ Franciscani ad Simonem de Esseby Franciscanum de rebus à sua secta, & præcipue in Anglia, gestis. Pag. 296.

Ordo Minorum incepit anno D. 1206.

Anno D. 1224. anno 8. Henrici 3[i]. venerunt Minores in Angliam, quatuor scilicet clerici, & quinque laïci. Clerici fuerunt frater Agnellus Pisanus diaconus; 2[s] frater Richardus de Kingesthorp, natione Anglicus, sacerdos & prædicator, ætate provectior, qui primus extitit qui citra montes populo prædicavit in ordine; 3[s]. Richardus Devoniensis, natione Anglus, ordine acolitus; 4[s]. Gulielmus Esseby novitius, Anglus etiam.

Conduxerunt sibi domum Londini in Cornehul, & construxerunt sibi cellas.

Frater Richardus Ingerwrde & Richardus Devoniensis con-

generalis. Haymo electus fuit in ministrum totius Angliæ. Lelandus. Postea electus fuit in ministrum generalem.

Mortuus est Haymo senex Anagniæ, ad quem visitandum dignatus est venire Innocentius 4us.

Floruit Gul: de Notingham Oxon: tempore Joannis de Parma, 8. ministri generalis, cui successit Bonàventura, mag: ille theologus.

Consueverunt in ipso die ingressus, si vellent, profiteri. Sicque fecit frater piæ memoriæ Rogerus Bacon.

Frater Gul: de Notingham & frater Petrus de Twekesbyri ostenderunt D. Papæ Innocentio quæ suus statuerat prædecessor.

Frater Haymo per unum annum ministravit in Anglia, & postea in generalem electus est. Successit autem ei vicarius suus frater Gul: de Notingham.

Nicolaus Anglus, episcopus Assisiensis.

Frater Nicolaus, qui, cum laïcus esset, literas didicit in Anglia, postea confessor Innocentii 4i. & episcopus Assisii factus est. Lelandus. Si recte memini, S. Franciscus natus fuit Assisii.

Frater Eustachius de Merc, vir famosæ relligionis.

Frater Robertus de Turnham, gardianus Linniæ, tanquam signifer cum cruce signatis in terram sanctam profectus est.

Augustinus Notingham episcopus Laodicensis.

Frater Augustinus Gul: de Notingham Germanus Innocentio 4°. familiaris, postea episcopus Laodicensis.

Gul: Notingham obiit Genuæ.

Igitur postquam circiter quatuordecim annos idem Wilhelmus provinciam Angliæ rexisset, in capo. Metensi absolutus est, pauloque post Januæ ex peste obiit.

Pag. 299.

Decerpta è chronico cujusdam, ut videtur, defloratoris Matthæi Parisiensis, sed incerti nominis, qui tamen multa interserit, quæ nusquam in Matthæo comparent.

Lelandus. Orditur historiam ab ipsa Richardi Ii. coronatione.

Anno D. 1221.

Albeneius comes Arundel.

Obiit Wilhelmus de Albineto comes de Arundel in partibus transmarinis à Damieta rediens, & corpus ejus per Thomam monachum S. Albani in Angliam transportatur apud Wimundesham, cujus ipse patronus fuit, tumulandum.

Ibidem.

Mons Gomericus castrum.

Rex Henricus, propter loci oportunitatem, castrum munitiss: firmavit, & ipsum à situ loci montem Gomericum nominavit.

Anno 1229.

Robertus de Bingham electus Sarum apud Septoniam munus consecrationis suscepit, qui fabricam ecclesiæ suæ non segniter prosecutus ipsam feliciter consummavit.

Joannes Prior de Hertford, videlicet cujusdam cellæ ad ecclesiam S. Albani pertinentis.

Anno

Anno 1237.

Richardus, Dunelmensis episcopus, migravit ad Dominum, apud Tharentam in Wilteshire, ecclesiam monialium,
nam prius fuerat episcopus Sarum.
quam fundaverat, accipiens sepulturam.

Alencester. Leland. Nunc Alceter à vulgo vocatur.

Anno 1241.

Obiit magister Robertus de Somercote Cardinalis.

Anno 1242.

erat hæc giganteæ molis mulier.
Comitissa de Biard cum filio suo Gascone, accepto stipendio, militavit sub Henrico rege.

Anno 1244.

David, princeps Walliæ, ad alas papalis protectionis confugere proponens, terram suam obtulit ei ab ipso tenere, reddendo inde sibi unam certæ pecuniæ summam, marchas scilicet quingentas. Cui perhibetur dominus papa favorem præbuisse, in magnum regni Ang: præjudicium & jacturam.

Anno 1245.

David cum suis complicibus castrum, quod Mounchant dicitur, occupavit, & ipsis, quos invenit, trucidatis, solo tenus complanavit.

Anno 1248.

frater Stephani, archiepiscopi Cantuar:
Obierunt Robertus Bacon, Richardus Fizaker, Simon de Langeton, & Joannes Blundus.

Anno 1250.

alias Senchiæ.
Edmundus, Cinciæ, & Richardi, comitis Cornubiæ, filius, natus est apud Berkhamstede.

Anno 1251.

Comitissa de Arundel fundavit unam ecclesiam sanctimonia-
Leunç
lium non procul à Len, quæ Marcham dicitur.

Pag. 300. Marham cœnobiolum sacrarum virginum uno supra Penteney milliario.

Anno 1254.

Helias Judæorum, qui fuerunt Londini, episcopus, cum suis omnibus Angliam non rediturus reliquit.

Ibidem.

Papa per literas obtulit regi Henrico regnum Siciliæ & Apuliæ in usum Edmundi sui. Lelandus. Dolus hic fuit papisticus, ut Conradum regem debilitaret.

Anno 1262.

Bona pars palatii Westmonasteriensis conflagravit.

Anno 1264.

sup. de Lewis.
Nudius 3[us]. ante bellum maxima pars London in Westchepe proditorie incensa est.

Anno 1255.

fup. multi nobiles, ab Henrico exheredati.

Insulam de Axholm occupaverunt.

Hundeslau. Planities de Hundeslau.

Anno 1283.

Rex Edwardus apud Aberconwey ad pedes montis Snoudoniæ fecit erigi castrum forte.

Ibidem.

Portio dominicæ crucis magna, quæ lingua Wallensium Croizneth dicebatur, domino regi Angliæ cum multis famosis relliquiis tradebatur.

Ibidem.

Constantini sepulchrum. Apud Caier Naruan corpus maximi principis patris imperatoris nobilis Constantini erat inventum, &, rege jubente, in ecclesia honorifice collocatum. Corona quondam famosi regis Britonum Arthuri regi Angliæ cum aliis jocalibus reddebatur. Sic ad Anglicos gloria Wallensium, invite Anglorum legibus subditorum, per dei providentiam est translata.

Anno 1286.

Alienora, Edwardi regis mater, facta monialis de Ambresbiri, servata tamen dote integra.

Anno 1287.

Apmeredu

Wallenses, instigante quodam D. Rees Ameduc, rebellare cœperunt &c. Ut multi ex Anglis, dum cuniculos effoderent, ruina muri castelli de Drossan oppressi fuerint.

Anno 1313.

Buttelesden [Com: Buck:] Magister Wilhelmus de Boys, qui vivens nobilitatem suam probis moribus decoravit, in morte quoque sua infra domum religiosorum apud Buttelesden, ubi sepulturam selegerat, crebris claruit miraculis.

Lelandus.

Adam Muremutensis historiographus. Ab anno D. 1325. usque ad annum 1346. defloravit Adamum Muremutensem, canonicum S. Pauli Londin: deinde nititur autoritate cujusdam fratris J. de R. monachi Westmonasteriensis, cujus chronicon desinit anno D. 1367.

Pag. 301. Symeon, monachus & Præcentor Dunelmensis ecclesiæ, scripsit compendiolum, instar epistolæ, de archiepiscopis Eboracensibus, ad Hugonem, Ebora: ecclesiæ decanum.

Dunelmum obsessum anno D. 969. Symeon scripsit libellulum de obsidione Dunholmi per Malcolmum, Scottorum regem, tempore Ethelredi regis, filii Edgari, & de comitibus Northumbriæ.

Waltheof, qui comes fuerat Northanhumbrorum, sese in Bebbanburc incluserat, &c. Ut Uchthredus, ejus filius, loco patris, senio confecti, Malcolinum regem fugaverit, multis prius ex Scottis interfectis.

Pro

Pro merito suæ strenuitatis dedit ei comitatum patris sui, adjungens etiam Eboracensium comitatum.

Liberalitas Ethelredi in Uthredum.

Lelande.

Hic Uthredus primum duxit in uxorem Ecgfridam, filiam Alduni, episcopi Dunholmensis, quæ postea ab illo dimissa monialis facta est, & Dunolhmi diem obiens sepulta est in cœmiterio. Ex hac genuerat Alfredum, qui post Eadulfum cog: Cudel, patruum suum, comes fuit, & Turebrandum interfecit. Postea duxit in uxorem Sigen, filiam Styr. Tertio Ælgivam, filiam Ethelredi regis, ex qua habuit filiam Aldgitham.

Die statuto cum intrasset ad regem de pace locuturus, per insidias cujusdam potentis, nomine Turebrant, cognomento Hold, milites regis, qui post velum extensum per tranversum domus absconditi fuerant, subito prosilientes loricati in [a] Wiheaul comitem cum suis XL. viris principalibus, qui secum intraverant, obtruncaverunt.

Cædes Uthredi per Canutum regem & Turebrandum,

Q̃uo occiso, frater ipsius Eadulf, cog: Cudel, ignavus & valde timidus, ei successit in comitatum. Timens autem ne Scotti mortem suorum, quos frater ejus, ut supradictum est, occiderat, in se vindicarent, totum Lodoneium ob satisfactionem & firmam concordiam eis donavit. Hoc modo Lodoneium adjectum est regno Scottorum.

Eadulf frater Uthredi comitis. Lodoneia contigua Marsiæ Mersia Tuesi.

Carl magnifice satis & accurate comitem suscepit in domum suam, sed post exhibita convivia dum eum, nihil suspicantem, quasi honoris gratia deduceret in sylvam, quæ Risewud vocatur, interfecit, ubi usque hodie locum occisionis parvula de lapide crux ostendit.

Erant nanque filii Carl convivantes in domo fratris sui majoris, in Seterington ++ non longe ab Eboraco, quos inopinate qui missi fuerant præoccupantes, sæva clade simul peremerunt præter Cnutonem, cui pro insita illi bonitate vitam permiserunt. Sumerlede, qui usque hodie superest, ibi non aderat. Deletis filiis & nepotibus Carli, reversi sunt, multa in variis speciebus spolia reportantes.

Carl, filius Turebrandi, occiso Aldfredo comite, vindicavit necem patris sui. Comes Waltheof, qui fuit filius filiæ Aldredi, interfecit progeniem Carli.

ubi Radulphus Bigotus habitabat.

++ Leland. Seterington distat aliquot passuum millibus à Malduno.

Ex historia Symeonis monachi, Præcentoris Dunholmensis ecclesiæ, quam scripsit de regibus Anglorum & Danorum à tempore Bedæ usque ad ultimos annos Henrici primi, regis Angliæ; ita tamen ut ante præscriptam historiæ inchoationem incipiat à geneologia regum Cantianorum, & vitam

Pag. 302.

[a] *Sic, cum duob. punctis sub* u.

Ethelberti & Ethelredi martyrum, & filiorum Eormenredi, qui fuit filius Eadbaldi, & frater Erconberti regum Cantiæ, scribat, ac præterea adsuat genealogiam regum Northanhumbrorum, multa interserens de abbatibus cum Weremutensis tum Girovicensis cœnobii, ac etiam de Beda.

Ex vita S. Ethelberti & Ethelredi.

Talia gerebantur in villa regali, quæ vulgari dicitur Eafterige pronuntiatione.

Tandem salubri reperto consilio, ut ad famosissimum gesta-
c
rentur monasterium Watrinense vocitatum.

Eormenburga, alias Domneva.

Thanatos insula pene tota à cerva circumgirata.

S. mulier humili responsione subinfert, ut tantum terræ illi
sup. Ecgbertus, rex Cantiæ.
concederet, quantum cerva, quam sibi nutriverat, in una die divino instinctu pede perageret.

Continuo suscipitur cum armis equoque Ðunor novo terræ hiatu.

Qui locus à transeuntibus Ðunerhleage vocatur.

Origo monasterii S. Mariæ in Thanato.

In hac insula ecclesiam almæ dei genitricis Mariæ, perpetuæ virginis, in memoria innocentum Christi martyrum fratrum suorum constituit, filiamque suam, bonæ indolis virginem, Mildrytham appellatam, ecclesiasticis in transmarinis partibus disciplinis eruditam, postmodum ibi constituit cum septuaginta sanctimonialibus, à sancto archiepiscopo Deus dedit consecratis, inibique congregavit.

E genealogia regum Northanhumbrorum.

Ida rex annis regnavit undecim. Glappa uno regnavit anno. Adda octo annis. Æthelric septem annis. Theodoricus
u
quatuor. Friþuþold septem. Hussa septem. Ethelfride, fortissimus regum, viginti & octo. Eaduuinus Christianus & martyr XVII. Oswaldus Christianissimus 8. Oswius viginti & 8. Ecgfridus quindecim. Alfridus novemdecim. Osredus undecim. Coenredus duobus. Osricus undecim. Ceoluulphus octo annis.

Monasterium Petri.

Ecgfridi regis anno quarto constructum est quoddam nobile monasterium in Wiremuth.

Monasterium Pauli.

Sed & aliud est cœnobium constructum in loco, qui dicitur At gyrum.

Easteruuinus, abbas monasterii S. Petri, patruelis erat Benedicti abbatis.

Leland.

Quæ scripsit Symeon de vitis Benedicti, Ceolfridi, & Easteruuini, excerpta sunt è Beda, qui illorum vitas scripsit.

Mortuo

Mortuo Benedicto, & Easteruuino, Ceolfridus utrique monasterio præfuit.

Sexto decimo postquam monasterium fundaverat anno, quievit in domino pridie Id: Januar: Pag. 303. Mors Benedicti abbatis.

Ceolfridus.

Jubente pariter & juvante Benedicto, monasterium S. Pauli fundavit, perfecit, rexit, ac deinde utrique monasterio viginti & octo annis solerti regimine præfuit. Ceolfridus.

sup. Ceolfridus.

Tres bibliothecas acquisivit, duas utrique monasterio reliquit.

Novus abbas, jubente Ceolfrido, electus est antequam Romam versus proficisceretur.

Eligitur ergo Hpetbyrtus, vir bonus & justus, qui erat discipulus Sigfridi abbatis, ad cujus consecrationem Acca episcopus invitatus est.

Pervenit autem Lingonas miles emeritus circa horam diei tertiam, VII. Cal: Octob: applicavitque in pratis ejusdem civitatis. Contigit autem, dei dispositione, ut ipso die circa horam decimam migraret ad dominum, cujus beatum corpus sepultum est in ecclesia sanctorum martyrum Speusippi & Eleusippi.

Hæc quæ [a] secuntur adsuta historiæ Bedæ, tanquam continuatio temporum.

Anno D. 732. Acca episcopus de sua sede est fugatus.

Anno D. 734. ordinatus est Friothuberht Haugustaldensis ecclesiæ episcopus.

Anno D. 740. Acca episcopus obiit XIII°. Cal: Novembr: Corpus vero ejus ad orientalem plagam extra parietem Haugustald: ecclesiæ sepultum est. Duæque cruces lapideæ, mirabili cælatura decoratæ, positæ sunt, una ad caput, alia ad pedes, ejus, in quarum una, quæ scilicet ad caput est, literis insculptum est, quod in eodem loco sepultus sit.

In translatione reliquiarum Accæ episcopi.

Inventa est etiam super pectus ejus tabula lignea, in modum altaris, facta ex duobus lignis, clavis argenteis conjuncta, sculptaque est in illa hæc scriptura: "Almæ Trinitati, agiæ "Sophiæ, Sanctæ Mariæ."

Cum ipse ad huc esset adolescens, nutrireturque in domo fratris sui cujusdam presbyteri, qui sæpe fatam Haugustald: regebat ecclesiam, antequam donatione venerabilis memoriæ Thomæ 2i. Ebor: archiepiscopi, canonicis regularibus, qui ibidem usque hodie deo serviunt, tradita esset. Aldredus, qui postea fuit canonicus Haugustaldensis.

Edricus, qui illuc primus canonicorum à viro venerabili Thoma archiepiscopo missus est.

[a] *Sic, uti etiam alibi, ut sæpius notavimus.*

De

sup. Edricus.

De quo cum aliquam partem fodisset, reperit thecam ligneam non admodum magnam, quam aperiens invenit duo sigilla plumbea, insculptis litteris, quid intus continerent, intimantia. In quorum altero scriptum erat, quod de sancto Acca reliquiæ intro haberentur.

Malcholmus, rex Scottorum, dum totam depopularetur Nordanhumbriam, pepercit Haugustaldensi ecclesiæ.

Anno D. 740. Arwine, filius Eadulphi, occisus est.

Hunbeanna & Alberht reges Orient: Angl:

Anno D. 749. Ælfwald, rex Orientalium Anglorum, defunctus est, regnumque Hunbeanna & Alberht sibi diviserunt.

Anno D. 750. Æadberht rex Kiniwulfum episcopum in urbem Bebban captivum adduxit, basilicamque beati Petri obsidebat.

Anno D. 756. Æadberht rex XVIII. anno regni sui, & Unust, rex Pictorum, duxerunt exercitum ad urbem Alclwith, con

Pag. 304. ibique Britones in deditionem receperunt prima die mensis Aug: Decima autem die ejusdem mensis interiit exercitus pene omnis quem [a] [duxit] de Ouama ad Niwanbirig, i. e. ad novam civitatem.

Eodem anno Balthere anachorita obiit.

Eildon hilles veri notable yet about Menros.

Eldunum secus Melros, ut super annotatum erat in veteri codice.

Anno D. 759. Ethelwald, qui & Mol dictus erat, regnare incipit. Cujus tertio anno inchoante graviss: juxta Eldunum gestum est bellum 8. Id: Aug: in quo cecidit Oswine post triduum feria prima.

Anno 764. Multæ urbes, monasteriaque, atque villæ per diversa loca, nec non & regna repentino igne vastatæ sunt; verbi gratia Stretburg, Venta civitas, Homwic, Lundonia, Eboraca, Donacestre, aliaque multa loca illa plaga concussit.

Hoc anno obiit Ceolwulf monachus, antea rex.

Anno D. 765. Ethelwald regnum Nordanhumbrorum amisit in Wynkanheale 3. Cal: Novembr: Cui Alcred, prosapia Idæ regis exortus, ut quidam dicunt, successit.

Anno 766. Frithuberht, episcopus Haugustaldensis, obiit x. Cal: Januar: episcopatus sui anno XXXII°. cui Alchmund successit.

forsan Crag

Cragus. Anno 767. Etha anachoreta obiit in Cric, qui locus distat ab Ebor: civitate x. milliariis.

Keteric bridge. Anno D. 769. Ceteracte succensa est ab Eanredo tyranno, & ipse infelix eodem anno incendio periit.

Anno 773. Hadwinus, Migensis ecclesiæ antistes, & Lenthfrith pro eo est surrogatus.

Eodem anno Wulfhaeth, abbas Beverlacensis, obiit.

a *Ex impress.*

Anno

Anno 774. Alcredus rex, à suis destitutus, exulavit in Bebbanburc, postea apud Cynoht, regem Pictorum.

Anno D. 780. Osbald & Ethelheard congregato exercitu

u F

Bearn, patrium Elfwaldi regis, in Seletune succenderunt x. Cal: Januar:

Anno D. 781. Alchmundus, episcopus Haugustal: cum XIII. annis rexisset ecclesiam, obiit, & sepultus est propter Accam in cœmiterio.

Translatæ fuerunt ejus reliquiæ post ducentos quinquaginta annos in ecclesiam Haugustaldensem per Alfredum, presbyterum Dunelmensem.

Anno D. 786. Botwine, abbas Ripensis ecclesiæ, obiit.

Anno D. 788. Ælfwaldus rex a Sicgan patritio occisus est 9. Cal: Octobr: in loco, qui dicitur Scythlecestre. Cutlecestre ad vallum Severianum.

Cujus anno 2°. Eardulf dux captus est, & ad Ripum perductus, ibique occisus, & cetera. Ut die postero in ecclesia vivus inventus sit.

Anno 790. Ethelred factus episcopus Haugustaldensis.

Anno D. 791. filii Elfwaldi regis ab Eboraca civitate vi extracti, & de ecclesia principali per promissa fallaciæ abducti, miserabiliter sunt perempti ab Ethelredo rege in Wonwaldremere, quorum nomina fuerunt Celf & Celwine.

Celf, Celwine } filii Elfwaldi.

Eodem anno abbas Ethelherdus Hludensis monasterii ad eandem sedem est electus.

Ethelherdus abbas Hludensis successit Lamberhto in episcopatu Cantuar:

Anno D. 797. Ethelbertus, episcopus Hagustal: obiit 17. Cal: Novembr: in loco, qui dicitur Barton; corpus vero ejus ad Hestaldesige perlatum est, & à fratribus sui cœnobii sepultum. Electus est pro eo Headred in episcopum. Pag. 305.

Anno D. 798. conjuratione facta ab interfectoribus Ethelredi regis, Wada dux in illa conjuratione cum eis bellum inivit contra Eardwlfum regem in loco, qui appellatur ab Anglis Billingahoth, juxta Walalege, & ex utraque parte plurimis interfectis, Wada dux cum suis in fugam versus est. Billingham prope Segefeld in Dunelmia.

Eodem anno, qui est tertius Cenwlfi prædicti regis, synodus congregata est in loco, qui appellatur Pincanhalth, præsidente Eanbaldo, archiepiscopo Ebor: Synodus apud Transhumbranos.

Anno 799. Beorda, princeps Merciorum, qui & Hildegils vocabatur, defunctus est. Beorda.

Eodem anno. Moll quoque dux paulo post, jussione urgente Eardulfi regis, occisus est.

Anno D. 800. Heardred, episcopus Haugustald: anno 3. episcopatus sui obiit, pro quo Eanbright electus est & ordinatus episcopus in loco, qui dicitur Apud Tettingaham. Tettingham.

Eodem anno Alchmund, filius Alcredi regis, ut dicunt quidam, à tutoribus Eärdulfi regis est apprehensus, ejusque jussione cum suis profugis occisus.

Anno D. 801. Edwine, qui & Eda dictus est, quondam dux Nordanhumbrorum, tunc vero per gratiam Salvatoris mundi abbas, in dei servitio roboratus, velut miles emeritus,
Gegenforde monaster: diem clausit ultimum. Sepultus est quoque in monasterio suo, quod appellatur Æt Gegenforde, honorifice in ecclesia.

Eodem anno post exercitus congregatos concordia facta inter Eardulfum, regem Nordanhumbrorum, & Kenulfum, regem Merc:

Eodem anno Hathuberth, episcopus London: obiit.

sup: Offa

Vallum Offæ. Qui vallum magnum inter Britanniam atque Merciam, & de mari usque ad mare, facere imperavit.

sup: Westsaxonum.

Mater vero Alfredi regis Osburg appellata est.

Dani anno D. 849. hyemaverunt in insula, quæ dicitur Scepege, i. e. insula ovium.

In insula, quæ Saxonice Thenet, Britannico sermone Ruim, appellatur.

Mancusa in se continet 30. denarios. Lelandus. Hoc adscriptum erat in margine vetusti codicis.

Anno D. 867. Ealhstan, Scireburnen: ecclesiæ episcopus, viam & vitam deseruit temporalis seculi, postquam episcopatum per annos 40. honorabiliter rexerat, qui in pace ecclesiæ requiescit, sepultus decenter in sede sui episcopatus.

Snotingham unde. Anno D. 868. paganorum exercitus Nordanhumbros reliquit, Snotingham pessimo adventu visitavit & adiit, quæ civitas Britannico sermone Tignocebanc dicitur, Latina interpretatione speluncarum domus.

Anno D. 876. ad Exancestre diverterunt, quod Britannice dicitur Cairwisce, Latine Civitas aquarum.

sup: Alfredus, rex Westsax:

Pag. 306. Petra Ecberti ubi. Coit maur. Celwoode. Anno D. 877. venit ad Petram Ecgberti, quæ est in orientali parte saltus, qui Anglico eloquio dicitur Mucel ƿudu, Latine vero magna sylva, Britannico more Coit maur. Post tertium diem venit cum magno exercitu ad locum, qui dicitur Eððandune, &c. De victoria Alfredi contra Danos.

sup: Danorum exercitus.

Anno D. 879. Cirencestre adiit, quæ Britannico appellatur

K

elogio Cair Ceri.

¶ Æthelstane. Werwulph. Æthelstanum quoque & Ƿerwlfum sacerdotes insignes de

sup: Alfredus.

Mercia ad se invitarat, eo quod hi præstantius atque profusius in divinæ legis eruditione pollebant.

Eadward

Eadward & Ethelward, Æthelfled, Ethelgive & Elfthride.

Ethelward itaque, junior filius ejus, ludis literariæ disciplinæ subditus, emicuit cum plurimis militum puerulis, nobilibus scilicet & ignobilibus. Hæc ex Asserione historiogr: desumpta.

In anno D. 938 Pace itaque facta, terminus utriusque regni erat Wetlingastreate. Edmundus ad australem plagam, Onlaf ad aquilonalem regnum tenuerunt.

Anno D. 948. Edmundus rex occisus, & frater ejus Edredus, cultor justitiæ, regnum suscepit.

Anno D. 949. Wulstanus, Ebor: archiepiscopus, proceresque Northumbrenses, omnes in villa, quæ dicitur Taddenes scylf, egregio regi Anglorum Edredo fidelitatem juravere, sed non diu tenuerunt. Lelandus. Adscriptum erat in margine, Tadnesclif. Pontefract. Kirkeby.
" Taddenes scylf tunc erat villa regia, quæ nunc vocatur Ro-
" mane Pontefract, Anglice Kirkeby."

Ibidem è recapitulatione annorum regis Alfredi.

Cunecestre sex millibus passuum distans à Dunelmo.

Ex continuatione temporum per eundem Symeonem.

sup: Eduardo. sup: Dani.

Pacem cum eo faciunt anno D. 906. in loco, qui lingua Anglorum Ytingaford dicitur. Ytingaforde.

Deinde Steffordam tetendit, & in septentrionali plaga Stefford.

sup: Ægelfleda.

Stouuæ amnis arcem construxit. Urbem condidit quæ Warauuic nominatur. Stouue flu.

Edredus rex anno D. 950. totam Northumbriam devastat, in qua devastatione monaster: quod dicitur In Hripun, à S. Wilfrido episcopo quondam constructum, igne est combustum.

Anno D. 952. Eadredus Wulstanum, archiepiscopum Ebor: in Suthanbirig arctam posuit in custodiam.

Anno D. 971. Ordgarus, dux Domnaniæ, socer regis Eadgari, decessit, & in Exancestre est sepultus.

Anno D. 977. In Eastanglia apud villam, quæ Cirtling nominatur, max: synodus celebratur.

Anno D. 993. Exercitus Danorum Bebbanburc infregit, & omnia, quæ in ea sunt reperta, secum asportavit.

Anno D 997. Deinde, Penwithstreate regirato, in ostium

sup. Dani.

flu: Tamaræ, Domnaniam & Cornubiam sequestrantis, devectis navibus prosiliunt, nulloque prohibente usque ad Lidefordam suum incendium continuant.

Anno D. 1001. Domnanienses & Sumersetenses à Danis victi in loco, qui dicitur Penho.

Anno D. 1013. Suanus, pater Canuti, ab Anglis in regem susceptus est. Pag. 307.

Anno D. 1016. Ægelredus XIIII. Indictione IX. Cal: Maii, xxxvii. regni sui anno. feria 2ª. Londoniæ defunctus est.

Bella inter Edmundum Ferreum & Canutum. Pennum juxta Gillingham Forest & opp.

Eodem anno Dei fretus auxilio audacter in Dorsetania occurrit, & in loco, qui Pennum appellatur, juxta Gillingham sup: Danis. cum eis conflixit.

Secundum bellum contra Danos commisit apud Scearstan in Hwuiccia.

Tertium bellum cum Danis habuit prope Brentford.

Quartum prope Ottanforde, quo bello fugati sunt Dani, qui Scepege petierunt.

Quintum apud Essendune in Eastsaxonia.

Deorhurste.

Ambo reges ad locum, qui Deorhirst nominatur, in unum convenerunt. Eadmundus cum suis in occidentali ripa Sabrinæ, Canutus vero in orientali cum suis. Deinde uterque rex in insulam, quæ Olanege appellatur, & est in ipsius flu: medio sita, trabariis advehitur. Ubi pace, amicitia, fraternitate & pacto & sacramentis confirmata, regnum dividitur. Dein armis [a] mutuatis & vestibus, tributoque, quod classicæ

++

manui penderetur, statuto, ab invicem discesserunt. Lelandus. Sunt qui scribunt, duellum commissum fuisse in Olnege inter Eadmundum & Canutum.

Post hæc rex Eadmundus Ferreum latus circa festivitatem Andreæ apostoli xv. Indictione decessit Londoniæ, sed cum avo suo rege pacifico Eadgaro sepultus est Glesconiæ.

Anno D. 1018. ingens bellum apud Carrum gestum est inter Scottos & Anglos inter Hutredum, filium Waldef, comitem Northumbrorum, & Malcholm, filium Cyneth, cum quo fuit in bello Eugenius Calvus, rex [b] Clutinensium.

Clutinenses.

++

Anno D. 1035. Canutus, rex Anglorum, ante suum obitum super Noreganos Suanum filium suum regem constituit, super Danos vero Hardecanutum suum & Emmæ reginæ filium regem locavit; Haroldum vero filium suum ex Hamtunensi Ælgiva regem Anglorum constituit, & postea hoc anno ii. Idus Novembris feria 4ª. apud Sceftesbiriam vita decessit, & Wintoniæ in veteri monasterio satis honorifice sepelitur.

Rom Magesetensium comes.

Beverege, insula Sabrinæ flu: præsidium civium è Vigornia fugientium.

Anno D. 1053. Grifini, regis Australium Walensium, frater, Res nomine, propter frequentes prædas, quas egit in loco,

[a] *Sic, cum signo sub voce.* Mutuatis *tamen etiam in impressis.* [b] *Sic cum signo sub* u. Lutinensium *in impress.*

qui

qui Bulendune dicitur, jussu regis Edwardi occiditur, & Glavorniam caput ejus ad regem in Epiphania domini est allatum.

Anno D. 1055. Siuuardus, dux Northumbrorum, Eboraci decessit, & in monasterio Galmanho, quod ipse construxerat, sepultus est.

Anno D. 1056. magnæ vir sanctitatis Herefordensis episcopus Ethelstanus 4. Id: Febr: in episcopali villa, quæ Bosanbirig vocatur, decessit. Cujus corpus Herefordam delatum in ecclesia, quam ipse à fundamentis construxerat, est tumulatum. Pag. 308.

Anno 1058. Aldredus, Wigorniensis episcopus, ecclesiam, quam in civitate Glavornia à fundamentis construxit, in honore principis apostolorum Petri honorifice dedicavit, & postea regis licentia Wulstanum Wigorniensem monachum à se ordinatum abbatem constituit ibidem.

Anno D. 1065. strenuus dux Westsaxonum Haroldus in terra Britonum in loco, qui Portascith nominatur, mense Julio magnum ædificari jussit ædificium, &c. Ut Caradocus, filius Grifini, regis Southwallanorum ædificium demolitus sit. Portaschith.

Anno D. 1069. Misit rex Gulielmus Northumbris ad aquilonalem plagam Tinæ comitem Rodbertum, cog: Cumin, 3°. regni sui anno.

Eodem anno. Cœnobium S. Germani de Seleby sumpsit exordium.

Anno D. 1070. Infinita Scottorum multitudo, ducente Malcolmo rege, per Cumbreland traducta est versus orientem, divertens universam Tesedale, & ejus finitima loca ultra citraque feroci vastavit depopulatione. Ubi autem ventum est ad locum, qui dicitur Anglice Hundredesskelle, Latine autem Centum fontes, trucidatis ibidem quibusdam gentis Anglicæ nobilibus, rex, parte exercitus retenta, partem per viam, quam venerant, cum infinita præda domum remisit. &c. Ut terram S. Cutberti vastaverit una cum parte Cliveland.

Cuminus quidam duo ferarum septa lapideis muris cinxit, Wannop, alter: nomen mihi excidit. Murorum vestigia adhuc extant. Ædificavit etiam castrum in ostiis Tarseti amnis, ubi cadit in Tinam. Crux Cumini ex lapide quadrato 2. p. m. ab Hexham. Hîc interim notandum, & Cuminios celebres fuisse etiam inter Scottos. Quare cum Cumini Normanni, præfecti Gul: ducis, apud Northumbr: breve fuerit imperium, notandum, an hæc Cuminiis Scottis attribuenda sint.

Tunc & ecclesiam S. Petri in Weremuth flamma suorum,

sup: Malcolmo.

ipso inspectante, consumpsit.

Cospatritius comes, strenuus Cumbreland invadit. Erat enim eo tempore Cumbreland sub regis Malcolmi dominio, non jure possessa, sed violenter subjugata.

 Mal-

Malcolmus, offensus prædatione Cospatricii, jussit [a] Scottis, ut nulli gentis Anglicæ parcerent. Unde incredibili immanitate multi à Scottis interfecti.

Anno D. 1072. Gul: rex, habens in comitatu suo Edricum, cog: Sylvaticum, cum navali & terrestri exercitu in Scotiam profectus est. Sed ubi rex Angl: Scotiam intraverat, rex Malcolmus in loco, qui dicitur Abernithi, occurrit ei, & homo ligius suus devenit.

Sequitur in veteri codice
Integrum caput de genealogia comitum Northumbriæ.

Anno D. 1080. Dunholmensis episcopus Walcherus, genere Lotharingus, in loco, qui dicitur Ad Capræ caput, occisus est à Northumbrensibus.

Eodem anno.

Robertus, Gul: Mag: filius, condidit Novum castellum.

Sed cum pervenisset ad Egglesbirch, nullo confecto negotio reversus, Castellum novum super Tine flu: condidit.

Pag. 309.

E vita S. Edithæ ab incerto autore edita.

Editha nata in Kemesinthia Cantiæ.

Radbodo Remensis & Benna Treverensis præceptores Edithæ.

Editha locata inter sacerdotes Vilodunenses.

Eadgitha, Edgari germana, abbas de Tameworth in provincia Stafordensi.

n

Ælfgiva avia Edithæ.

Wultrudis, Edithæ mater, Vilodunensi monasterio sepulta in mausoléo marmoreo.

S. Editha ibidem sepulta.

Canutus rex feretrum, in quo relliquiæ S. Edithæ nunc servantur, auro & gemmis ornavit.

Anno [b] D. 1092. Civitas Londoniæ maxima ex parte incendio conflagravit.

Eodem anno. His actis, rex in Northumbriam profectus, civitatem, quæ Britannice Carleil, Latine Lugubalia vocatur, restauravit, & in ea castellum ædificavit. Hæc enim civitas, ut illis in partibus aliæ nonnullæ, à Danis paganis ante ducentos annos diruta fuit, & ad id tempus mansit deserta.

Anno D. 1093. Ecclesia nova Dunelmi est incepta.

Eodem anno obiit Paulus, abbas S. Albani. Iste Paulus, contra interdictum monachorum Dunelmensium, ecclesiam de Tinemuth, quam ipsi possederant, per violentiam Roberti comitis ingressus est.

[a] Scottos *MS.* [b] *Recurrit Symeon Dunelmensis.*

Eodem

Eodem anno rex Scottorum Malcholmus, & primogenitus ejus filius Edwardus, cum multis aliis in Northumbria die S. Bricii à militibus Rodberti Mulbrai, Northumbrorum comitis, occisi sunt juxta Alne fluvium.

Corpus vero regis, cum suorum nullus remaneret, qui terra illud cooperiret, duo ex indigenis carro impositum in Tinemuthe sepelierunt.

sup: Westwallani.

Anno D. 1094. Fregerunt & castellum in Mevania insula, eamque suæ ditioni subjiciebant.

sup: Gul: Rufus.

Anno D. 1100. In loco, quo rex occubuit, priscis temporibus ecclesia fuerat constructa.

Nova foresta, quæ lingua Anglorum Ytene nuncupatur.

Anno D. 1117. Secundum regis Henrici præceptum apud Cirencestram novum opus est inceptum.

Anno D 1121. Henricus rex facto longa terræ incisione fossato à Torkesey usque Lincolniam per derivationem Trentæ flu: fecit iter navium.

Eodem anno Radulphus, Dunelmensis episcopus, murum incepit à boreali parte cancelli ecclesiæ, & perduxit usque ad arcem castelli.

Eodem anno castellum apud Northam incepit super ripam Twede in loco, qui Ethamesford dicitur. Northam. Ethamesforde.

Anno 1122. Sibylla, regina Scottorum, filia Henrici regis, subita morte decessit IIII. Id: Jul: Sibylla, filia Henr: regis.

Eodem anno Henricus post festum S. Michäëlis, Northumbranas intrans regiones, ab Eboraco divertit versus mare occidentale, consideraturus civitatem antiquam, quæ lingua Britonum Cairleil dicitur, Latine vero Lugubalia appellatur, quam data pecunia castello & turribus præcepit muniri. Pag. 310.

u
Woodestoc, id est, sylvarum locus.

Adscriptum in margine Codicis.

a * Stephanus, comes Bononiensis, postea rex Angliæ, dedit abbati Gaufrido Saviniensi villam, scilicet Tulket, in provincia, quæ vocatur Acmundernes, super ripam flu: Ribble, ad abbatiam construendam ordinis sui, & ibi fere per tres annos permanserunt. Origo abbatiæ de Furnessa. Acmundernes.

Anno 1123. rex Henricus transfretavit in Normanniam, ubi si quid adversi per Gulielmum, fratris sui filium, oboriretur, sicut jam futurum ei nuntiabatur, ipse regia reprimeret virtute.

a *Asteriscus est ab ipso Lelando. Hæc autem in textu occurrunt apud X. Scriptores.*

Gul:

sup: monachi elegerunt.

Gul: de Curbellio, archiepiscopus Cantuar: Gul: de Curbellio, quem modestæ vitæ virum ac litteris bene eruditum familiarem habuerant, utpote cum venerandæ memoriæ archiepiscopo Anselmo sæpissime ac familiariter conversatum. Fuerat autem primo Dunelmensis ecclesiæ episcopi Ranulfi clericus, postea meliorandæ vitæ gratia apud [a] Cice regularis canonicus effectus, tandem ad archiepiscopatum Cantuar: promovetur.

Chic, nunc Fanum Osithæ in Ostsaxonia.

Apud flu: Twedam, qui Northumbriam & Loidam dividit.

Anno D. 1129. Rex Henricus venit Wintoniam, ibique filio sororis suæ Henrico, qui apud Cluniacum ab infantia nutritus erat monachus, Wintoniensis ecclesiæ dedit episcopatum, adjuncta ei in augmentum honoris abbatia Glasconiæ.

Hæc, quæ secuntur, subscripta erant historiæ Symeonis monachi, quæ finem fecit anno D. 1129.

Explicit historia suavis & sanctæ memoriæ Symeonis, monachi & præcentoris ecclesiæ S. Cuthberti Dunelmi, annorum CCCCXXIX. & mensium quatuor.

Continuatio historiæ XXV. annorum per Joannem Priorem Haugustaldensem.

Anno D. 1130. Aschetillus, primus Prior ecclesiæ Haugustaldensis, obiit 15. Cal: Aprilis. In quem pro urbana morum elegantia & honestate tam clericorum quam laïcorum confluxerant vota. Qui & eundem locum, sub vastitate hostili in solitudinem redactum, operosis officinis, canonicos suos rebus necessariis, claustrum quoque honestis institutis plene procuraverat. Robertus Biseth, canonicus ejusdem loci, successit.

Anno D. 1132. Gualterus Espec, vir magnus & potens in conspectu regis & totius regni, monachos Cistertiensis observantiæ, directos à Barnardo, abbate Claraevallis, recepit, & posuit in solitudine Blachomour, secus aquam Riæ, à qua cœnobium eorum Riævallis dicitur. Cum quibns missus est Guilielmus, primus abbas eorum, vir consummatæ virtutis, & excellentis memoriæ.

Pag. 371. Horum æmulantes arduum propositum insolitæ conversationis Richardus, Prior cœnobii S. Mariæ Eboraci, & seniores ejusdem loci cum eo, non sine seditiosa contradictione sui abbatis Galfridi & conventus, egressi sunt eodem anno 2. Cal: Januar: & construxerunt cœnobium de Fontibus juxta Hripun, dante eis possessionem Trustino, archiepiscopo Ebor: in quo præfuit primus eorum abbas, prædictus Prior Richardus, vir in ecclesiasticis negotiis experientissimus.

a Cum tribus punctis sub c.

Anno

S. Oswaldo.

Anno D. 1133. Aldulfus, Prior de [a] Nostla, ad urbem Carleol, quam rex Henricus initiavit ad sedem episcopalem, datis sibi ecclesiis de Cumbreland & Westmarilande, quæ adjacuerunt archidiaconatui Ebor: Dedit etiam simul rex episcopatum de Hely Nigello, nepoti Rogeri episcopi de Saresbiri.

Nunc Nostil.

Alizæ

Anno 1136. Stephanus, comes Bononiensis, filius sororis Henrici regis, frater Theobaldi, comitis de Blauio, & Henrici, episcopi Wintoniæ, sumpsit infulas regni Cal: Januar:

Eodem anno David, rex Scotiæ, non immemor sacramenti, quod Henrico, filio Matildis imperatricis, juraverat, munitiones Cumbrelandiæ & Northumbriæ optinuit præter Bebbanburch.

Henricus, filius Davidis, regis Scotiæ, homagium fecit regi Stephano Eboraci, in augmentum honoris de Huntingdon, datis ei Dunecastre & Carleol. Ceteras munitiones & terras, quas occupavit rex David, restituit. Rex autem David receptum filium suum noluit ad Stephanum remittere.

Dunecastre.

Anno 1138. Veneruntque legati regis Scotiæ ad Stephanum, postulantes Northumbriam dari filio ejus Henrico. Quod abnuente rege Stephano, indutiæ solutæ sunt.

David, rex Scotiæ, obsedit Werc.

Jordanus de Bussey, nepos Walteri Espec, capitaneus opp: de Werc, sprevit obsidionem Davidis.

Wilhelmus, filius Dunethan, nepos Davidis regis, cum parte exercitus præmissus, in villa Waredon, quæ est contermina locis Haugustaldensibus, consedit.

Waredon mil: ab Hexham passibus, ubi brachiorum confluentia.

Subsecutus est rex David cum filio & copiis, & in Chorbrige usque post Purificationem S. Mariæ consistens res provinciæ perturbare non omisit.

Adjacet autem basilica hæc ecclesiæ Haugustaldensi.

Ecclesiola S. Michaëlis.

Persecuti sunt trans Tinam provinciales, qui confugerant ad solitudines, & in loco, qui dicitur Tamefeld, irruentes in multitudinem totius provinciæ quietam & securam, omnes trucidaverunt, & copiosam prædam abduxerunt.

Tamefeld in Dunelmia 3. pass mil: citra Doruentam flu:

David rex iterum Northumbriam repetit.

Northam, castrum episcopi Dunelmensis, obsideri fecit, & citius oppidanos ad deditionem compulit, ipsumque oppidum subrui præcepit.

Hoc bellum factum est inter Anglos, Pictos, & Scotos apud Cliderhou die 15. ante nativitatem S. Joannis Baptistæ, in quo Wilhelmus, filius Dunechan, victor fuit.

Cliderhou.

[a] *Sit, cum duobus punctis sub* l. Nostlia *habent alia exemplaria.*

Pag. 312. Eodem anno fundata & facta est illa inclyta abbatia S. Mariæ de Bechlanda à nobiliss: viro Rogero de Molbreio, qui eam prædiis & possessionibus, magnisque pasturis & sylvis optime fundavit.

Eodem anno Werc oppidum per conditiones Scotto tra-
David
ditum ab Anglis. Eos rex, XXIIII. caballis donatos, cum armis suis dimisit liberos, oppidum funditus evertens.

David, Scottorum rex, invadit provinciam Eboracensem.

Adjunxit se illi commilitonem cum sua militari manu Eustachius, filius Joannis, cui rex Stephanus Bahanburch abstulerat.
Eustachius.
Habuit autem idem in Northumbria castrum munitiss: Alnewic, & aliud in Eborasciria, scilicet Malton.

archiepiscopus Ebor:
Trustinus animavit Anglos ut cum Scottis confligerent.

Fuerunt autem hi principes Anglorum, qui contra Scottos in bello Standardico pugnaverunt.

Wilhelmus de Alba Marla comes; Gualterus de Gaunt; Rodbertus de Brus; Rogerus de Mulbray; Gualterus Espec, Wilhelmus de Percy; Bernardus de Baillol; Richardus de
Stute Gil
Curceio; Wilhelmus Fossard; Rodbertus de Stuthavilla; Ilbertus de Lesceio. hunc ipsum, & patrem ipsius Rodbertum de Lesceio Henricus rex ejecit è regno Angliæ. Mortuo rege, Wilhelmum Transversum, qui ex datione regis honori, s. Pontifracto, præsedit, miles quidam Paganus de honore illo occidit, & iste Ilbertus honorem jure patrimonii possedit. Adfuit & cum suis copiis de Notingamscira Wilhelmus Peverel, & Robertus de Ferris de Derbiscira, Galfridus Halsalin.

Gul: Transversus occupat Pontemfractum.

Qui omnes procedentes versus Alverton in campo quodam de feudo S. Cutberti Standart, id est, malum navis, erexerunt vexillum S. Petri, & S. Joannis de Beverlac, & S. Wilfridi Ripun in eo suspendentes, & corpus Domini superimponentes, ut esset signifer & dux prœlii illorum.

sup: Scotti.
Qui omnes à campo dilapsi sarcinas suas à se rejicientes, in
H
ignominiam hujus rei locus ille Baggamor vocatus est.

Comes Holdernes. Comes Derby.

Rex Stephanus lætatus super his successibus Wilhelmum de Albamarla comitem in Eboracisciria fecit, & Rodbertum de Ferres comitem in Derbisciria.

Sequitur in veteri codice carmen rithmicum Serlonis monachi, fratris Radulphi abbatis de Parcho, de bello Standartico,

Sequitur

Sequitur ibidem libellus Alredi Rievallensis abbatis de bello Standardico, data opera à Joanne Priore Haugustaldensi suæ Historiæ insertus, ex quo (sup: libello Alredi) hæc quæ secuntur exscripta sunt.

Adfuit & Walterus Espec, vir senex, & plenus dierum, acer ingenio, in consiliis prudens, in pace modestus, in bello providus, amicitiam sociis, fidem semper regibus servans. Erat ei statura ingens, membra omnia tantæ magnitudinis, ut modum excederent, & tantæ proceritati congruerent. Capilli nigri, barba prolixa, frons patens & libera, oculi grandes & perspicaces, facies amplissima, tractitia tamen, vox tubæ similis facundiam, quæ ei facilis erat, quadam soni majestate componens. Erat præterea nobilis carne, sed Christiana pietate nobilior, nempe cum liberis careret heredibus, licet ei strenui nepotes non deessent, de optimis tamen quibusque possessionibus suis Christum fecit heredem. Nam in loco amœnissimo, Kircham nomine, monasterium Regularium condidit clericorum, multis illud donariis ornans & ditans possessionibus. Insuper & palatia sua, thalamos suos, cellaria sua in servorum Christi habitacula commutans. Cistertiensem quoque ordinem, cujus vix famam audiverat Anglia, favente sibi glorioso rege Henrico, in has partes advexit, suscipiens fratres de monasterio nobilissimo Clarevallensi per manum à deo dilecti abbatis Bernardi. Qui venientes in Angliam anno D. 1132. nacti locum in valle profundissima super ripam Riæ flu: unde ipsum monasterium Riævallis nomen accepit, multos suæ religionis fama ad optimam æmulationem incitaverunt. Unde in brevi multiplicati super numerum, plurima in regno utroque, Angliæ scilicet & Scotiæ, cœnobia condiderunt. Nam prædictus Walterus, non dum tantis satiatus beneficiis, in territorio Wardunensi famosissimum per eosdem fratres fundavit monasterium. Waverlenses quoque fratres, qui hactenus quasi in Angulo latuerunt, cognito, quod ejusdem essent ordinis, Cistertiensium monasteriorum auxerunt numerum. Ita alii ab ipsis Riævallensibus procreati, alii eorum exemplo provocati multis cœnobiis insulam clariorem reddiderunt. Unde nec immerito cœnobium Riævallense ceteris, quæ in Anglia sunt ejusdem ordinis, fama & religione præcellit.

[Margin: Pag. 313. Qualis Espec. — Origo monasterii de Kircham. — Origo Riævallensis monasterii. — Verodunum. Fratres Uuaverlenses.]

Ibidem est oratio Gualteri Espec ad Anglos pugnaturos, artis & omnium adfectuum plenissima.

Oratio ibidem Rodburti de Brus ad David, regem Scottorum.

Quæ secuntur ex annalibus Joannis, Prioris Haugustaldensis, sumpta sunt, quemadmodum & supra.

David rex duas sorores habuit, Mariam & Matildem quæ nupsit Henrico regi. Mariam vero comes Bononiensis ad-

fumpfit in matrimonium, & genuit ex ea hanc Matildem, heredem fuam. Hanc enim cum comitatu Bononienfi Stephanus duxit in uxorem, habuitque ex ea filios Euftachium & Wilhelmum, qui immatura morte abfque liberis defuncti funt.

Euftachius } Gulielmus } fil: Steph: regis.

Origo novi monafterii juxta Morpeth.

Eodem anno, id eft, 1138. quidam vir potens in Northumbria cepit in fua poffeffione apud caftrum, quod dicitur Morpeth, monachos de Fontibus VIII. No: Januar: qui conftruxerunt cœnobium, f. novum monafterium vocatum. Quibus hoc ipfo anno circa Epiphaniæ diem Galfridus, epifcopus Dunelmi, benedixit abbatem Rodbertum, fanctum virum. Quos libenter fovit prædictus vir, fcilicet Ranulfus de Merley.

Pag. 314.

Anno D. 1139. Inftantia reginæ Anglorum pax convenit inter duos reges, Henrico, filio regis Scotiæ, apud Dunelmum accipiente comitatum Northumbriæ. Confirmata eft hæc concordia per reginam & Henricum, filium regis Scotiæ, Dunelmi quinto Idus Aprilis coram comitibus & baronibus Angliæ, datis obfidibus à Scottis in firmamentum fidei. Qui & accepit conjugem Ada, fororem Wilhelmi comitis de Warenne, & Walerami comitis de Mellant, & Rodberti comitis de Legeceftre, habuitque ex ea filios Malcolmum, Wilhelmum, & David.

Henricus princeps Scottorum duxit Ada in uxorem.

Eodem anno mortui funt & Gualterus de Gaunt & Rodbertus de Ferres.

fup: Matildem imper.

Eodem anno Stephanus rex obfeffam intra quoddam caftellum & ad deditionem coactam ex indifcreta animi fimplicitate ad Briftouam libere ire permifit.

[a] Eodem anno.

Inimicitiæ inter Ranulfum, comitem Ceftriæ, & Henricum, principem Scottorum.

Ranulfus, comes Ceftriæ, infurrexit in inimicitias in eum propter Carleol & Cumbrelande quam jure patrimonii fibi repofcebat.

Eodem anno.

forfan Richmondiæ.

Galcluith caftellum.

Alanus comes nocturno furto afcendens per murum irrupit cum fuis in caftellum de Galcluit, poffeditque caftellum ipfum cum thefauro copiofo, ejecto Wilhelmo de [b] Albamh (marla) cum fuis.

Hotun caftrum.

Idem Alanus, comes Richemundiæ, firmavit caftrum ad Hoton (u), f. terram epifcopi Dunelmi, & aggravata eft manus ejus fuper Ripun & homines loci illius.

Forfan Shrifhutton.

a *Potius anno* 1141. *ut apud X. Script.* b *Ita in Cod: noftro. Sed* Albanih *apud X. Script.*

Anno

Anno D. 1142.

fup: Walterum, archidiac: Londonienfem. fup: Gul: Eboracenfis.

Quem proficifcentem ad regem idem comes interceperat, & in caftro fuo de Bitham incluferat.

Eodem anno.

Stephanus rex Lincolniæ captus, & ductus ad Briftou.

Gul: de Clerfei, prudenter elapfus de comitis Ranulfi manibus, in Thiccehil caftrum fuum fe recepit. Purefei, alias Clerfei. Tichil.

Alanum, comitem de Richemunt, evocatum ad colloquium fuum, Ranulfus comes apprehendit, & caftrum de Galcluit, Galcluith. & thefaurum in eo repertum fibi refignare coëgit multa famis [a] afflictione.

Galfredus Boterel, frater Alani, comitis de Richemunt, vir Boterelle. ftrenuus, apparuit in bello Lincoln: quo captus eft Stephanus.

Eodem anno. Rodbertus quoque Bifeth, Prior Haguftaldenfis, audita electione ejus, ftatim domum fuam expofuit & fratres, & fub Bernardo, abbate Claræ-vallis, monachatui fe contradidit.

Anno fequente Richardus confirmatus eft Prior Haguftaldenfis.

Wintringam fuper flu: Humbræ.

Anno D. 1144. Wilhelmus Cumin cum armatis irrupit in monafterium, monachofque circa corpus beati Cuthberti proftratos in anguftia fpiritus reperiens, juffit trucidari.

Eodem anno. Comes Ebor: Wilhelmus, inimicitiis afflictus Ranulphi comitis Ceftriæ & Gileberti de Gant, monafterium S. Mariæ de Bridlington caftrum fibi fecit. Alanus Gulielmus Albemarle, comes Ebor:

Brel ....

etiam, comes de Richemunt, apud Ripun armatus cum armatis irrumpens in ecclefiam, Wilhelmum archiepifcopum fecus corpus beati Wilfridi irreverenter dehoneftavit.

um

Radulfus Nuuel epifcopus Orcadas.

Anno D. 1145. Wilhelmus juvenis, nepos Wilhelmi Cumin, apud Merringtun ecclefiam Sancti Johannis Evangeliftæ vallo circumcinxit, & cuftodiam militum ibi difpofuit.

Anno D. 1146. Wilhelmus, primus abbas Riævallis, defunctus eft. Præfuit pro eo Mauritius, à puero educatus in clauftro Dunelmenfi, monachus, & ad difciplinam rigoris Ciftertienfis voto perfectionis fe transferens. Quo poft modicum officio abbatis eodem fervore perfectionis renuntiante, fubftitutus eft pro eo Ethelredus abbas. Pag. 315.

Defunctus eft & Richardus, 2[s]. abbas de Fontibus, cui fucceffit Henricus Murdac.

[a] Afflixitione *MS.*

Anno 1150. Henricus, filius Gaufridi, comitis Andegavensis venit Carleol. Excepit eum rex David magna reverentia, & militiæ cingulo donavit eum, cooperantibus sibi Henrico filio suo & Ranulpho comite Cestriæ.

Remisit autem idem Ranulfus indignationem, qua Carleol patrimoniali jure reposcere consueverat, fecitque homagium eidem regi David. Convenit enim inter eos sermo, ut pro Carlel haberet honorem de Lanecastre, filiusque Ranulphi comitis ducturus foret uxorem unam de filiabus Henrici, filii regis Scotiæ.

Lanecastre.

His diebus venit rex Stephanus Eboracum, munitiunculamque Coldric in manus civium diruendam tradidit.

Coldric munitiuncula.

Processitque rex David cum copiis suis ad Lanacastram.

Revocatus est autem ne castrum ibi construeret, beati Joannis evidenti revelatione conterritus & comminatione.

Stephanus rex ædificaturus erat castellum Beverlaci.

Anno D. 1151. Gilibertus, episcopus Olisiponis, prædicans in Anglia, plurimos solicitavit in Hispaniam proficisci, Hispalim obsessuros & expugnaturos.

Ranulphus, comes Cestriæ, quiddam priscarum insidiarum novare velle in regem Stephanum deprehensus est, & arctissimæ custodiæ traditus; qui & expositus plurimo tormento & afflictioni, Lincolniam & alias munitiones suas regi restituit. Post multos autem dies, pro se dato obside Gileberto de Clara comite, nepote suo, à vinculis solutus, omnia, quæ promiserat, irrita fecit, obsidemque periculo exposuit.

Comes Castriæ & Lincoln:

Anno 1152. Et rex tunc cum exercitu suo confirmavit Wilhelmum, filium Dunecani, nepotem suum in honorem de Scipton & Craufa, munitiunculamque ab hostibus constructam effregit, ejectisque militibus diruit.

fu

Sciptun. Crafua.

Anno D. 1153. Matildis, regina Angliæ, uxor Stephani regis, [a] obiit", sepultaque est in villa regia Fefresham, in qua conventum monachorum & mansionem eorum ipsa disposuerat.

Henricus princeps, filius Davidis, regis Scotiæ, & nepos Stephani regis, obiit.

sup: Henricus, archiepiscopus Ebor:

Querelam etiam fecit apud Carleol regi Davidi super foresta sua, quam vastaverunt homines regis, qui operabantur in argentaria.

Argentaria.

sup: Henricus, archiepiscopus Ebor:

Idem in præbendis ecclesiæ S. Osuualdi [b] Glauocestriæ canonicos regulares induxit, prælato eis Unfredo Priore litterato & religioso de conventu Lantoniæ.

[a] *Ex impress.* [b] *Punctum sub o.*

[a] Nicolaus

[a] Nicolaus Prior de Brincaburg. Brincaburg circa partes Coketi amnis.

Magister vero Laurentius divertens ab eis, apud S. Albanum monachorum se contradidit institutis, post paucos annos à rege Henrico Westmonasterii [b] similiter prælatus, amoto abbate Gervasio, filio regis Stephani, qui res loci illius juveniliter dissipavit.

¶ Laurentius ex Dunelmensi factus Albanensis, & tandem Westmonasteriensis abbas.

David, rex Scotiæ, obiit apud Carlel. Pag. 316.

Obiit Eustachius, filius regis Stephani.

Simon Sylvanectensis, comes Northamptoniæ, & Ranulphus, comes Cestriæ, obierunt.

Ex Alredi, abbatis Rievallensis, libellulo de quadam sacerdote impudica Wetadunensis monasterii, à vinculis divinitus post pœnitentiam soluta. Pag. 317.

Inter monasteria virginum, quæ vir venerabilis, ac deo dilectus, pater & presbyter Gilbertus per diversas Angliæ provincias in fervore construxit, unum in provincia Eboracensi situm est in loco, qui aquis & paludibus septus ex re nomen habet, diciturque Watton, id est, humida villa. Qui quondam, ut refert venerabilis Beda, magno sanctarum mulierum pollebat examine, ubi & beatus pontifex [c] Joannem puellam, ob incautam sanguinis diminutionem fere desperatam, salubri tactu & oratione sanavit.

Ex libello Stephani, primi abbatis cœnobii Mariani Eboraci, quem scripsit de origine & fundatione ejusdem cœnobii.

Anno D. 1078. & 12. regni Wilhelmi mag: regis Angliæ, habitum monachicæ religionis apud Withebeiam suscepi. Stephanus monachus Withbeiensis.

i. e. Withbeiæ.

Eo nanque in loco quidam fratres, tunc temporis heremiticam vitam ducentes, ipsum locum in melius renovare cupiebant.

His vero fratribus, quibus sociatus sum, præerat quidam Remfridus.

Is quippe apud locum, qui Gerua dicitur, in Nordanhumbrorum partibus, prius aliquanto tempore commoratus, ibique divinæ contemplationi vacans, solitarius extitit, &c. Ut multi fratres ad eum postea confluxerunt.

S. Gerua.

Locus autem ille, quamvis ad ejus introitum fuisset ferarum & avium habitatio, olim tamen in eo extitit servorum dei ibi degentium fertilis constipatio.

Ipsis mœrentibus vale-dicens, solitariam vitam ducendi gratia

a Quæ sequuntur sub anno 1154. in impressis collocantur. *b* Sullimiter in *impress:* *c Sic*

gratia Withebeiam venit. Sed ibi quoque, audita ejus fama, plures ei sociati sunt.

sup: Stephanus.

Quibus ego quoque conjunctus habitum sanctæ religionis in eodem loco suscepi.

Remfridus pariter omnisque congregatio ipsius consilio annuens & imperio, totius monasterii mihi imposuerunt &c. Ut sit abbas electus.

Quidam ex baronibus regis Wilhelmus de Percey, qui locum ipsum nobis donaverat, videns locum nostrum nuper desertum in multis meliorari, multa adversa, tam per se quam per suos, nobis ingerebat, ac boni pœnitens si quo modo nos ab eo effugare posset, arte qua poterat laborabat.

sup: piratæ & latrones.

Atque ad ultimum una nocte conglobati, facto impetu, omnes nos in fugam convertentes, omnia nostra diripuerunt, ac sublatis omnibus, quosdam ex nobis captos ad ignotas terras perduxerunt.

sup: Wilhelmi.

Erat autem non longe ab Withbeia in ipsius regis dominio locus quidam, qui vocatur Lestingeham, tum nimirum vacans, sed olim monachorum in eo habitantium frequentia & religione egregius.

Lestingeham monaster:

Pag. 319. Hunc ergo locum, à rege nobis datum, paulatim restaurare, &, quæ habitationi monachicæ erant necessaria, paulatim cœpimus ædificare.

Stephanus abbas Withbeiensis electus, curavit consecrari se in abbatem Lestingamiensem.

Subiit animo, ut ad [a] Lestingeham, quia sub sola regis potestate erat, monachus professus, ejusdem quoque loci abbas consecrarer.

Inevitabili toties memorati Wilhelmi de Percey violentia coacti, jam quidem publice & injuste ablata nobis Withbeia, ad prædictum locum, qui dicitur Lestingeham, ibi saltem manere cupientes, per jussionem regis transmigravimus.

Ibi quoque, nescio quo dei judicio, latrones circumquaque debacchantes nos persecuti sunt, & res nostras sæpe rapientes, mœrore [b] inedicibili corda nostra perculerunt.

Erat eo tempore quidam comes, nomine Alanus, nobiliori Britonum prosapia exortus, Eudonis videlicet nobilis comitis Britanniæ filius, cum essem in seculo familiariter mihi conjunctus in amicitiis. Quandam ecclesiam, in honore

[a] Irem *mox post* Lestingeham *addit Mon: Angl:* T. I. p. 384. *col:* 2. *sed contra fidem Lelandi, & codicem vetustum Bodleianum.* [b] *Ita etiam Cod: vet: Bodl: non* irradicibili, *ut ediderunt Monastici Angl: consarcinatores.*

S. Olavi

S. Olavi constructam, juxta civitatem Eboracensem habebat. Præfatam ecclesiam cum 4. acris terræ, ad construendas officinas, nobis se daturum promisit; atque ut in ipsa ecclesia, in primis licentia à rege accepta, sedem abbatiæ nostræ propter loci munitionem transferremus, dulciter persuasit.

Ibidem, ut Thomas, Ebor: archiepiscopus, asseruit terram ab Alano datam sui juris esse.

Cum Eboracum venisset [a], ecclesiam nostram, in qua tunc temporis morabamur, adiit, vidensque quia brevis & angusta nobis ad habitandum esset, terram ad jaciendum fundamentum alterius ecclesiæ primus aperuit, terras etiam, quas hîc inserere non est necessarium, ad sustentationem monachorum ecclesiæ nostræ, liberas & quietas ab omni regali exactione perpetualiter possidendas tradidit. Comes etiam Alanus burgum, quem extra civitatem juxta ipsam ecclesiam habebat, libenter, annuente rege, nobis in perpetuum donavit. Actum est autem hoc anno D. 1088. Paucis autem admodum diebus elapsis, mortuus est amicus noster comes Alanus, atque rex pro ejus anima villas, quæ dicuntur Cliftona & Ouretona, nobis dedit, quæ erant de beneficio ejus.

*Ex epistola, sive libellulo, Turstini archiepiscopi [b] * Ebor: ad Gul: archiepiscopum Cantuar: de origine Fontanensis cœnobii per monachos Mariani cœnobii Eboraci.*

sup: olim Mariani cœnobii.

De his tresdecim VIII. abbates fuerunt, Richardus Prior primus abbas de Fontibus; Richardus sacrista 2[s]. abbas de Fonti- Hæc annotata erant in margine codicis.

olim Marianus.

bus; Robertus de Southwel abbas de Kirkestede; Gervasius supprior abbas de Parco; Gualterus Eleemosynarius 2. abbas de Kirkekester; Ranulfus abbas de Norwegia; Alexander abbas de Kirkestal. Gaufridus Pictor, Gregorius, Thomas, Haimo, Gamellus monachi obiierunt. Ranulfus cantor solus recessit . . . . eadem ecclesia venit, qui & primus abbas de Melsa fuit.

Ex libello incerti autoris de adulterio, quod Ælla, rex Deirorum, commisit cum uxore cujusdam Ærnulfi Seafar, ditissimi mercatoris, & Eboracensis. Pag. 310.

Ærnulfus quod Latine interpretatum dicitur aquilinus.

Lingua enim Anglorum Seafar appellatus, quod Latine Pontivagus dici potest. Seafar.

Ælla id temporis morabatur non longe ab eadem villa, apud quandam videlicet suam mansionem, sex inde [c] millieariis distantem, quam & ipse construxerat, & de suo nomine Ællesworam nuncupaverat. Ællesuuorda villa Ællæ regis.

[a] *Gul: sc. Rufus.* [b] *Asteriscus est ab ipso Lelando.* [c] *Sic.*

Hæc

Hæc autem mansio regis XXIIII. ab Eboraco distabat milliariis.

sup: dist: ab Eboraco.

Becwida, villa Æarnulfi Scafari.

Becwida vero XVIII. per eandem viam. Becwide quippe dicebatur illa mulieris possessio.

In veteri codice erant quædam fragmenta epigram-

Huntindun.

maton Henrici archidiaconi I . . . .

De Invidia.

Nequius invidia nihil est, nihil æquius illa.
Nanque nec autori parcit acerba suo.

Ex libellulo quodam de vita Gildæ, autore veteri.

Prædicabat omni dominica die apud maritimam ecclesiam, quæ stat in Pebidiauc regione, in tempore Trifuni regis innumerabili multitudine [a] illo audiente.

Arturius.

Gildas Arturio semper cupiebat obedire. Confratres tamen ejus regi rebellabant prædicto, nolentes pati dominum. Hueil major natu belliger assiduus, & miles famosissimus, nulli regi obedivit, nec ipsi Arturio.

Finito anni spatio & scholaribus recedentibus [b] à studio, S. abbas Cadocus & Gildas doctor optimus adierunt duas insu-

c

las, scilicet Ronneth & Echin. Cadocus intravit proximiorem Gualliæ, Gildas adjacentem Angliæ.

Gildas fundavit in honore sanctæ & individuæ Trinitatis oratorium, & juxta illud suum cubiculum, non in illo tamen . . . . . suum lectum, sed sub alta rupe positum.

sup: Gildam.

Venerunt piratæ qui adflixerunt illum.

Reliquit insulam, ascendit naviculam, & ingressus est Glas-

s

coniam cum magno dolore, Melua rege regnante in æstiva

tyranno

[c] regione". Obsessa est itaque ab Arturio rege cum infinita multitudine propter Guennumar uxorem suam violatam & raptam à prædicto iniquo rege, & ibi ductam, propter refugium inviolati loci, propter munitiones arundineti, ac fluminis, & paludis, caussa tutelæ,

Glestibiri ex ordine primi vocabuli, scilicet Gles Anglice, vitrum Latine, beria civitas, Leland. vel rectius, cu . . . . .

Pag. 321.

E 31°. cap. 1. libri historiæ Ranulphi, alias Radulphi, Hygedeni, monachi Castrensis.

Plinius libro 2. Thile à sole nomen habet.

a F. illum b *Gildas vero prædicabat in civitate Ardmaca.* c *Evanuit in cod: nostro, E Galeano proinde restitui, in cujus etiam margine,* i. e. Sumers: *adjiciuntur.*

cap°.

cap^o^. 35.

Duo Patritii, unus episcopus, alter abbas.

cap^o^. 37. Leland.

Multis locis è Beda desumptis probat, Scottiam ab eo Hiberniam frequenter vocari.

Ibidem.

Scotti quasi Scythæ dicti.

cap^o^. 38.

Ad [a] LLine in Northwallia
Est insula permodica,
Quæ Bardeseia dicitur.
A monachis incolitur,
Ubi tam diu vivitur,
Quod senior præmoritur.
Ibi Merlinus conditur
Sylvestris, ut asseritur.

Ibidem de Merlino Sylvestri.

Ad sylvam tendens propere,
Arthuri regis tempore,
Prophetavit apertius
Quam Merlinus Ambrosius.

Ibidem.

Ad ortum amnis Conwey,
Ad clivum montis Erery,
Dinas Embreis, ut comperi, Dinas Emeris.
collem
Sonat montem Ambrosi.

Ibidem.

Ruthland in confinibus
Tetengel est fons modicus,
Qui non marinis [b] motibus
Die bis undat fluctibus;
Sed undis crebro deficit,
Undis vicissim sufficit.

Plinius Novocomensis libri 4. epistola ultima ejusmodi fontem exquisitissimis verbis depingit.

Ibidem.

Ad Basingwerk fons oritur,
Qui sacer vulgo dicitur.

cap^o^. 40. Pag. 322.

Alfredus Beverolacensis.] Hoc est à loco, qui Penwithstreate dicitur, xv. leugis ultra Michaelsstow in Cornubia, usque ad Catenes, quæ est trans Scotiam. In latitudine habet plus quam ducenta milia passuum à Menevia, quæ est in extremo Walliæ, usque Gernemutam in Norfolcia. Longitudo Britan:

a Neuyn *al.* b *Sic, cum puncto sub* t. *Lege,* moribus, *è Codd. Bodl. & Edit. Galeana.*

Versus Alfredi Beverolacensis.

Illa quidem longe celebri splendore beata
Glebis, lacte, fanis supereminet insula cunctis.
Insula prædives, quæ toto non eget orbe,
Et cujus totus indiget orbis ope.
Insula prædives, cujus miretur, & optet,
Delicias Salamon, Octavianus opes.

E capº. 42. de mirabilibus Angliæ.

Peketoun. Apud Peketon ventus egreditur de cavernis terræ tam valide, ut si vestes injectes ejiciat.

Ibidem, autore Giraldo Cambrensi:

Dea flu. Quod singulis mensibus, ut asserunt accolæ, vada sua solet mutare. capº. 43.

Vallum Offaicum. Insuper & rex Offa, ad perpetuam regnorum Angliæ & Walliæ distinctionem habendam, fecit fossam prælongam, quæ ab Austro juxta Bristolliam sub montibus Walliæ jugiter se extendit in Boream, fluminaque Sabrinæ & Deæ.

capº. 45.

[Fosse.] Quarum viarum prima & maxima dicitur Fossa, ab Austro in Boream extensa, quæ incipit ab angulo Cornubiæ in Totenès, & terminatur in fine Scotiæ apud Catenes.

Ranulphus.] Verius tamen, secundum [a] aliquos, incipit in Cornubia, tendensque per Devoniam, & Somersete, juxta [b] Twekesbyri, supra Coteswolde, juxta Coventre, usque Leyrcestre procedit. Indeque per vasta plana versus [c] Vulturnum" progrediens, apud Lyncoln terminatur. Leland. The Englisch Interpretation of this printed hath for versus Vulturnum toward Newark.

[Watlingestrete] Wattelingstreate tendens per transversum prioris viæ, videlicet ab Euro-Austro in Zephyrum Septentrionalem, incipit à Dovaria, transiens per medium Cantiæ, ultra Tamisiam, juxta London, ad occidentem Westmonasterii, indeque procedit [d] ad S. Albanum ad occidentem per Dunstapulam, per Stratoford, per Toucester, per [e] Weddunam, ad austrum Lilburne, Pag. 323. per [f] Atherston, usque ad montem Gilberti, qui modo Wreken dicitur. Deinde transcendit Sabrinam, juxta Wrekecester, tenditque ad Stretton, & inde per medium Walliæ usque ad Caerdigan, & in mare Hibernico terminatur.

Ermingestreate tendens à Zephyro in Eurum, & incipit à Menevia in Westwallia, procedens usque ad portum Hammonis, qui modo dicitur Sowthampton.

Rekenildstreate tendens ab Aphrico in boream, Vulturnalem,

a Alios *Codd. Bodl. aliique.* b Tettesbury *al. & sic Codd. Bodl.* c Newerk *Codd. Bodl. aliique. Neque aliter exempl: Angl. ut notavit ipse Lelandus.* d Juxta *pro* ad *in Codd. Bodl. aliisque.* e *Ita & Codd. Bodl.* Wedmam *autem in Ed. Gal.* f *Sic etiam in Codd. Bodl.* Atherscotiam *Ed. Gal.*

lem, & incipit à Menevia prædicta, tenditque per Wigorniam, per Wicombe, per Brimingham, Lichefeld, Darbe, Chesterfeld, Eboracum usque ad ostium Tinæ flu:

cap°. 47. de urbibus.

Leland.

Charrey, corrupte forsan pro [a] Cair cei, Chicestre, quæ olim apud Saxones Cissancester. Cair Segent, id est, Silcestre super Tamesim non longe à Reding. Silchester longiuscule distat à Tamesi.

Ibidem.

Snotingham, quod sonat speluncarum mansio, quas Dani, ut ferunt, ibidem perhendinantes excaverunt de sub saxo.

Ibidem de Lincolnia.

Forsan eam rex Lud fundavit.

Ibidem.

Leyrcestre sita in meditullio Loëgriæ, super amnem Soram, & super fossam plateam regalem. Loëgria. Sora: qui flu: antiquitus Liger, & Legra.

cap°. 48. de Alcluit.

Tandem circa annum domini 870. vastantibus Danis partes Transhumbranas, destructa est & illa.

Volunt alii, quod Alcluith sit urbs illa, quæ nunc vocatur Burgham, in borealibus finibus Westmerland, juxta Cumbreland, super flu: Edune sita, cujus miranda adhuc apparent vestigia. Burgham.

Ibidem.

Hagustaldensis ecclesia locus est 80. millibus passuum ab Eboraco ad Zephyrum borealem disparatus.

Ibidem, loquens de urbe Legionum super Uscam.

Hoc in loco Amphibalus, doctor Albani, extitit oriundus.

Ibidem de Deua, quæ vulgo Westchester.

Cujus fundator ignoratur. Hæc est urbs, quam rex Northumbriæ Ethelfridus contrivit. Tandem per Ethelfledam, Merciorum dominam, egregie reparata & adaucta fuit.

Numismata quoque Julii Cæsaris, & aliorum illustrium inscriptione insignita, aliquando sunt effossa.

Cestria de castro nomen quasi Castria sumpsit. Pag. 324.

cap°. 49. de provinciis.

Et ergo sciendum, quod provincia Eboraci solummodo se extendit hodie ab arcu Humbræ flu: usque ad flu: Teise: & tamen sunt in eo 22. hundredi.

Yorkshyre, Durhomeshyre, Northumbreland, Cairlielshire, Cumbrelandshyre, Applesbyshyre cum Westmerland, Lancastreshyre, quæ continet quinque modicas Shiras.

[a] *Recte conjicit Lelandus. Adstipulantur etenim Codd. nostri, & Ed: Gal.*

Describente Angl: Gul: Mag:

præter Cornubiam.

Inventi sunt 36. & dim. villæ 52. M. 80ª. ecclesiæ parochiales 45. M. & duæ, Feoda militum [a] 75. M. de quibus religiosi habent 28. millia & quindecim.

cap°. 50.

Interpretatur vocabula Saxonica ad leges pertinentia.

cap°. 51°. de Limitibus septem regnorum.

Pag. 325. cap°. 56.

Quando sedes Lindisfarnensis apud Kungestre sive Cuningesburg ponebatur, qui locus hodie Ubbanford super Tuedam dicitur. Leland. Errat hic Ranulphus. Nam Cuningcestre hodie truncato vocabulo Chestre appellatur, distatque à Dunelmo plus minus quinque passuum millibus. Ubbanford autem hodie Norham appellatur.

cap°. 6. 5ⁱ. libri.

Cujus [b] corpus postmodum etiam cum corpore Gueneveræ, uxoris suæ, sub anno domini 1180°. tempore regis Henrici 2ⁱ. repertum est, & ad ecclesiam translatum, sicut refert D. Giraldus distinctione 1. cap°. 18. qui tunc vixit, & ossa Arthuri contrectavit.

Ibidem super illo loco Henrici Huntingdunensis, ubi loquitur de bellis ab Arthuro in Britannia gestis, & præcipue super Duglas flu: qui est in regione de Jues.

Hodie flu: ille vocatur Dugles, & currit sub urbe de Wigan, per decem millia à Merse distante in comitatu Lancastriæ.

cap°. 7°. 5ⁱ. libri ubi loquitur de prœlio inter Ethelbertum, regem Cant: & Ceaulinum, regem Westsax: & Cutham ejus fratrem.

Sed ab eis fugatus est, duobus ex ejus ducibus apud Gilbandunum occisis, & hoc fuit primum bellum inter Saxones.

cap°. 10. 5ⁱ. libri.

Alia chronica dicit, quod Sebertus, rex Orientalium Ang: sup: construxit ecclesiam S. Pauli. Justum vero constituit episco- o pum apud urbem Dorubrevi, quæ modo Rouecestre dicitur à quodam primario Roffe, distans à Dorobernia 24. milliaribus.

cap°. 18. 5. libri.

Hanc autem Werburgam Sanctimonialem præfecit patruus suus rex Etheldredus in quibusdam monasteriis virginum, videlicet apud Trikingham, Wedunam, & Hamburgam. Sed apud primam obiit, & apud 3ªᵐ, ut ipsa vivens jusserat, sepulta

a 60015. in Ed. Gal. Quin & alia etiam variant exemplaria, cum in hoc numero tum in numeris præcedentibus. Idcirco è libro magno censuali emendari debent. *b Id est, Arthuri regis.*

fuit,

fuit, ubi per trecentos annos usque ad Dacorum adventum incorrupta jacuit. Denuo hyemantibus Danis apud Repingdune, & fugato rege Burdredo, Hamburgenses cives, sibi timentes, cum feretro, corpus virginis continente, tum primum in pulverem resoluta ad Legecestriam, quæ nunc Cestre dicitur, tanquam ad locum tutissimum contra stragem barbaricam confugerunt.

cap°. 22. 5^{i}. libri de Aldhelmo. Pag. 326.

Scripsit egregios libros de virginitate, de termino Paschali, de veteris ac novi testamenti floribus, de charitate, de sensibilium rerum natura, de regulis pedum metricorum, de metaplasmo, de metrico dialogo.

cap°. 28.

Sed & S. Alcmundus martyr, filius Aluredi, regis Northumbriæ, qui in parte Ethelmundi venerat, occubuit, cujus corpus apud Album monasterium primo, deinde apud Darbeiam urbem in ecclesia aquilonali, suo nomine constructa, reconditur. Leland. Hoc bellum gestum erat inter Ethelmundum, ducem Merciorum, & Weofstanum, ducem Wiltunensium. Alcmundi cædes. Ethelmundus subregulus Merciorum.

cap°. 30. 5^{i}. libri.

Dani cum multa classe apud Occidentales Britones in loco, qui dicitur Curvalia, applicuerunt, & fœdus cum Britonibus iniverunt, qui simul conglobati, fines regis Ecgberti invaserunt. Sed apud Hegistedon superati sunt.

Ibidem.

Rex ipse tradidit Mudwennæ, in Angliam venienti, terram, unam pro duobus virginum monasteriis condendis, in Arden apud Pollesworth† am, quod usque hodie extat.

Quæ tandem apud insulam Andreseiam juxta Burtoniam post septennem inclusionem in domino obdormivit. Insula S. Andreæ. Mudwennæ obitus.

cap°. 32°. 5^{i}. libri. Tempore Ællæ, tyranni Northumbriæ.

Dani destruxerunt urbem Alcluit, & à partibus Northumbriæ transierunt ad Eastangliam per annum hyemantes apud Thetford, quo quidem anno Hinguar & Ubbo S. Edmundum occiderunt.

E capo. 1o. 6^{i}. libri.

Ac etiam Joannem monachum de ultimis Walliæ finibus de monasterio S. Davidis Meneviæ ad se vocavit.

Ibidem.

Hamburgenses indigenæ, qui quinque milliaribus à Rependon distant.

cap°. 4. 6^{i}. libri. tempore Edwardi Senior:

Civitas Cairlegion, sive Legecestria, quæ modo Castria dicitur, ope Etheldredi, ducis Merciorum, & Ægelfledæ, uxoris

ſuæ, poſt confractiones per Danos factas reſtaurata eſt, & novis muris circundata, & pene ad duplum quam prius reſtaurata, ita ut caſtrum, quod ab olim ibidem extra muros juxta aquam poſitum fuerat, nunc intra muros urbis ſituetur.

Pag. 327. cap°. 5. 6. libri. Edwardus Senior.

Rex, audita morte ſororis ſuæ, ſubjugavit ſibi Tamworth & Snotingham, ubi conſtruxit novam urbem ex parte auſtrali contra antiquam urbem, ponens pontem ſuper Trentam inter utranque urbem.

Ibidem.

Rex Edwardus Senior condidit urbes de Touceſtre, & Wigmore, & deſtruxit munitionem, quam Dani fecerant apud Temesford.

Rex Edwardus conſtruxit urbem apud Thilewale, quæ eſt in borealibus finibus Merciorum juxta aquam de Merſey, ubi poſuit cuſtodiam militum.

Merſey

Inde tranſiens aquam reſtauravit urbem de Mancheſter, quæ

finibus

eſt in auſtralibus partibus Northumbrorum. Leland. Ponit Mancheſtre tanquam urbem Northumbrorum, eo quod provincia Lancaſtriæ olim fuerit ſub ditione regis Northumbr:

cap°. 11. 6. libri.

In ſylva de Werwel, quæ nunc Harewood dicitur., Leland. ubi cœnobium erat ſacrarum virginum.

cap°. 15. 6. libri. anno quo nupſit Emma Ethelredo regi.

Quo & anno fundatum eſt monaſterium Burtoniæ ſuper Trentam per quendam optimatem Ulricum Spot.

cap°. 17°.

In Dorſetania provincia juxta Gillingham contra Edmun-

ſup. Canutus.

dum Irenſide pugnavit.

cap°. 28. ex hiſtor. Gul: Meldun:

Oliverius monachus volabat. Nam manibus & pedibus pennas neſcio qua nexuerat arte.

cap°. XXIX.

Adventus Gul: Nothi in Angliam. Apud Haſtingum in loco, qui dicitur Peveneſey.

cap°. 1°. libri 7[i].

Rex Gul: mag: firmavit caſtrum apud Notingham, & aliud apud Lincoln, & duo caſtra apud Eboracum.

cap°. 3. 7. libri.

Hic quoque compoſuit librum ordinalem eccleſiaſtici officii, quod conſuetudinarium vocant, quo fere tota Anglia, Wallia, & Hibernia utitur. Dictavit etiam vitam S. Aldhelmi.

cap°. 4. 7. libri.

Et redacta eſt hæc deſcriptio in unum volumen, poſitaque eſt in Archivis regis apud Wintoniam.

cap°.

cap°. 10. 7. libri. Pag. 328.

Gul: Meld. Quidam Hardingus, Stephanus nomine, à puero Shireburnæ monachus Scotiam tandem adiit. Postremo Franciam conscendit, ubi liberalibus artibus intendens, divini amoris stimulos accepit, & Romam tandem cum quodam condiscipulo suo adiit, &c. Postea Burgundiam venit, & ingressus in Molismo magno & amplo monasterio crinem deposuit. Leland. ubi cum vidisset nimium luxum, cogitavit de arctiori vita, & loco mutando.] Ranulphus. Soli 18. monachi cum abbate Hardingo monasterium illud dimittunt, &c. Igitur Cistertium adeunt, locum prius saltuosum, nunc monasterium famosum, &c. Post hoc anno gratiæ 1135. ordo ille per quendam Gualterum Espec in Angliam adductus fuit, constructo monasterio Cistertiensis ordinis apud Rivallem.

Stephanus Hardingus primus abbas Cistertiensis cœnobii.

Gualterus Espek construxit Rivallense monasterium.

cap°. 16. 7. libri.

Hi nempe congregati ex reliquiis Hospitalariorum, sedem sibi statuerunt in porticu templi Hierosolymitani, qua de re vocati sunt milites templi, &c.

Qui tandem ob ignominiosam apostasiam, & in Christum blasphemias, circa annum gratiæ 1312. sub papa Clemente 5°. deleti sunt.

cap°. 17. 7ⁱ. libri.

Robertus, quondam comes Normanniæ, & frater Henrici primi, obiit apud Cairdif. Sed sepultus est apud Glovernìam ante magnum altare.

Eodem tempore.

Fundatus est prioratus de Northton in provincia Cestriæ à Gulielmo, filio Nigelli.

Eodem tempore.

Fundatum est monasterium de Cumbremere in eadem provincia.

cap°. 18.

Thrustanus, Eboracensis archiepiscopus, eximius fundator monasteriorum Hagustalduni, Fontium, aliorumque octo, suscepto habitu monachico apud Pontem fractum in bona senectute obiit.

22°. cap°. 7. libri.

secundus.

Rex Henricus duxit primo exercitum in Walliam, & firmavit castellum de Rudlande, & fundavit monasterium de Basingwerke.

cap°. 25°. 7ⁱ. libri.

Cujus mores & actus Stephanus Cantuariensis luculenter descripsit. Ac ne præsens historia careat insigniis tanti ducis, libellum Stephani cursim statui deflorare.

Stephanus Cantuar: historiographus. Hic forsan idem est qui scripsit vitam Thomæ Beketi.

cap°.

cap°. 26. 7. libri, in expeditione in terram ſanctam.

Rex Franciæ, delicta ſuorum diſſimulans, nomen Agni ſortitus eſt. Rex vero Angliæ nihil inultum relinquens nomen Leonis promeruit.

cap°. 34. 7. libri.

Pag. 329. Charteley. Beeſton. Deulencres monaſterium.

Ranulphus, comes Ceſtriæ, rediens de terra ſancta, ædificavit caſtra de Charteley, & de Beeſton, & abbatiam de Deulencres albi ordinis, ad quorum ſumptus caſtrorum cepit tallagium per totam terram ſuam.

Leland. Scribit in eodem cap°. de maximis ſumptibus, quos Stephanus Cantuar: profundebat in tranſlatione Thomæ, canalibus vino fluentibus.

Ibidem.

Unde & expenſas, quas Stephanus in hac ſolennitate exhibuit, 4us. ejus ſucceſſor Bonifacius vix perſolvit.

cap°. 34. 7. libri.

Sepultura comit: Ceſtriæ.

Ranulphus, comes Ceſtriæ, Lincolniæ, & Huntingdune, obiit apud Walingford, & ſepultus eſt apud Ceſtre in capitulo monachorum cum progenitoribus ſuis, cui ſucceſſit Joannes Scoticus, filius ſororis ſuæ. Iſte autem Ranulphus deceſſit ſine liberis, habens quatuor ſorores, quarum ſenior Matilda nupſit Davidi, comiti Scotiæ, de quibus proceſſit Joannes iſte. Secunda ſoror Mabilia nupſit comiti de Arundel. Tertia Hagnes nupſit comiti Darbeiæ Gulielmo de Ferrariis. Quarta Hawiſia (Auicia) nupſit comiti Wintoniæ Roberto Quincy.

cap°. 35. 7. libri.

Polyd: adjutus opera Boëthii Hectoris de hac re non infeliciter ſcribit fol. 323.

Joannes Scoticus, comes Ceſtriæ & Huntingdoniæ, obiit ſine liberis apud Darenhawle (e) VII°. Idus Jun: & ſepultus eſt apud Ceſtre. Unde, quia terra ſua gaudebat regali prærogativa, comitatus ejus ad regias manus devenit, datis aliis terris heredibus ſuis ſororibus in compenſationem, ne tam præclara dominatio inter colos feminarum dividi contingeret. Habuit nempe iſte Joannes 4. ſorores, Margaretam, quæ nubens Joanni (alias Alano) de Galwey genuit [1] puellam Devergoyl, de qua nupta Joanni Bailoil proceſſit Joannes de Bailoil, rex Scotiæ. Altera ſoror Iſabella nupſit Roberto de Bruſe. Tertia ſoror Matilda obiit ſine liberis. Quarta ſoror Alda nupſit Henrico de Haſtinges.

[1] Poly: duas puellas numerat.

cap°. 37. 7. libri.

Interim milites Simonis tenuerunt caſtrum de Kenelworth per dimidium annum contra totius Angliæ exercitum.

cap°.

cap°. 38. 7. libri.

Rex Edwardus Walliam adiens castrum de Flint de novo fundavit, castrum de Ruthland firmavit, ubi Lewelinus subdidit se regi, dando pro transgressione L. M. librarum, & pro insula de Anglesaia M. marchas per annum, &c. Ibidem de rebellione Lewelini ejusque cæde, & de Davide ejus fratre suspenso & in partes diviso. Sic fuit hic Lewelinus ultimus principum Walliæ. Flinte.

39^m. caput apertissime, & fere ab ovo, caussas imperii Anglorum in Scottos [a] recenset." Pag. 331.

Ibidem.

Mentionem facit de Radulpho Bruze historiographo.

cap°. 40. 7. libri.

Obiit sine prole Edmundus, comes Cornubiæ, filius Richardi, comitis Cornubiæ, & regis Alemanniæ, qua de caussa rediit comitatus ille ad coronam.

Ibidem.

sup. primus.

Rex Edwardus dedit filio suo Edwardo principatum Walliæ, & comitatum Cestriæ.

cap°. 41. 7. libri.

Rex Edwardus obiit die translationis S. Thomæ juxta Cairliel apud Burgum super sabulum 35°. regni sui anno.

cap°. 43. 7. libri.

Rex Angliæ captus est apud castrum de Nethe in Westwallia, sed apud castrum de Kenelworth custodiendus demandatur.

Lelandus.

Ranulphus Castrensis deduxit historiam suam usque ad annum D. 1348°.

Ex annalibus assutis exemplari Polychronicon quod est Oxon. in bibliotheca collegii Exoniensis.

Anno D. 1376. [s] obiit Simon Langham card: apud Avinionum, quod ipse à fundamentis reparaverat. Ossa quoque ejus post 3. sepulturæ annum delata sunt ad Westmonasterium, ubi nunc quiescunt humata. Videtur esse error in numero annorum: sequentium. Simon Langham.

Anno 1357. Liberatus est David le Bruze de diutina custodia 11. annorum, qua tenebatur in castello de Odiham, magna mediante redemptione. Odiham.

Anno 1359. Circa hæc tempora rex Edwardus castrum de Windesore, ubi natus fuerat, pulchris ædificiis splendide decoravit, & in eo liberam capellam collegialem ordinavit. Et hoc idem fecit in palatio suo de Westminstre, consulente Vindelesore.

a Adjeci.

Wikam. eum ad hoc D. Gul. Wikham, quem rex de paupere clerico assumens constituit supervisorem operum suorum.

Anno 1361. Edwardus, princeps Walliæ, duxit in uxorem comitissam Cantiæ, relictam D. Thomæ Holand, quæ olim separata fuit à comite Sarum caussa dicti militis.

Eodem anno D. Joannes de Gaunt, filius regis, factus est dux Lancastriæ ratione uxoris suæ, filiæ & heredis Henrici, quondam ducis Lancastriæ.

Pag. 331. [a] Anno 1359. Normanni cum modica classe Angliam ap

Winchelsy. . . . . . Winchelse Idibus Mart. appulerunt, ipsamque villam in . . . . . runt, quosdam occiderunt, & ex parte combusserunt.

Anno 1365. natus est Edwardo, principi Walliæ & Aquitaniæ, filius Edwardus vocatus, qui 7. ætatis suæ anno vitam finivit.

Eodem anno D. de Cowsey Gallus apud Windesore duxit in uxorem Isabellam, filiam regis Angl.

Anno D. 1366. Burdegalis natus est Edwardo principi secundus filius suus Richardus, quem Richardus, rex Armoricorum, de sacro fonte levavit.

Anno 1369. mense Aprili Leonellus, filius regis Edwardi, & dux Clarentiæ, cum electa multitudine nobilium Angl. transivit versus Mediolanum ad ducendum filiam Galeatii in conjugem, cum qua haberet medietatem dominii Mediolanensis. Tandem matrimonio inter eos gloriose celebrato, ipse dux circa festum nativitatis beatæ Mariæ diem clausit extremum. (Leonelli mors.)

[b] Anno 1370. regina Angliæ, mulier nobiliss. obiit, quæ apud Westmonasterium honeste humatur.

Hakewodde. Circiter hæc tempora floruit famosus miles Angl . . . . Joannes Haukewoode, habens secum illam albam comitivam superius nominatam, quæ nunc contra ecclesiam, nunc contra præfatos dominos bella fovebat, multa & magna ibi mirabilia operatus est cum suis. (Papam scilicet, & ducem Mediolanensem.)

Anno 1372. Comes Penbrochiæ, capitaneus classis Angl. captus cum multis nobilibus à classe Hispanica in ipsis faucibus portus Rupellarum.

Anno 1375. Simon Sudbyri translatus ab episcopatu London: ad Cantuar:

Alicia Porres, concubina Edwardi 3.

Petrus de la Mare, delator facinorum Aliciæ Porres, carceri in Notingham deputatur.

Anno 1375. obiit Edwardus le Dispenser, miles probus &

a Sic, cum signo sub 5. *b Sic etiam cum signo sub 0.*

 audax

audax in castro suo de Cairdif, & in ecclesia monachorum de Tewkesbyri honestæ traditur sepulturæ.

Circa annum D. 1376. surrexit in Universitate Oxon. quidam Mr. Joan: Wiclif de partibus borealibus secularis doctor in theologia, tenens publicis scholis & alibi hæreticas & erroneas. ac statutis universalis ecclesiæ contrarias & absurdas . . . . ones, & præcipue contra monachos, & alios religiosos possessionatos, ac ut suam hæresim contra insultan . . . . . fortius ac latius propalaret, accivit sibi c . . . . . . unius sectæ simul in Oxon: habitantes, longis vestibus de russeto indutos, & nudis pedibus incedentes, hujusmodi errores in populo ventilantes, & palam in eorum sermonibus prædicantes. Wiclife. Pag. 333. Secta Wiclivistarum.

Lelandus.

Deinde scribit, ut papa bullas miserit ad archiepiscopum Cantuar: & episcopum London: ut Wiclivum & ejus fautores in custodiam traherent: utque tandem, præsente Joanne de Gaunt duce Lancastriæ, caussa ab episcopis apud S. Paulum Londini tepide ventilata fuerit, & postremo ut Wiclivo & suis indictum silentium. Sed tandem contemplatione Dominorum easdem opiniones & pejores reassumentes in eorum malitia fortius perstiterunt. Eodem vero dictæ examinationis die S. Pauli London ad quoddam verbum minatorium, ex ore ducis Lancastriæ episcopo London: prolatum, illico Londonienses, graviter hæc & alia ferentes, unanimiter consurrexerunt, & armis assumptis, si ipsum invenissent occidissent, atque hospitium suum de Savoy igne consumere festinabant. Sed episcopus London: ne hoc fieret magna instantia impedivit. Joannes de Gaunt fautor Wiclevi. Savoy.

Ex annalibus assutis exemplari Polychronicon quod est Oxon: in bibliotheca collegii Regalis. Pag. 334.

Robertus Knollis Anglus Normanniam & Britanniam miserabiliter depopulatus est. Knollys.

Circiter annum D. 1359. Mortuus est Armachanus die S. Edmundi regis, cujus ossa succedente tempore in Hiberniam delata sunt, & apud Dundalke, ubi natus fuit, sepulturæ traduntur. Armacanus.

Circa idem tempus D. rex ad instigationem Gulielmi Wikam in castro de Windeshore multa bona ædificia fecit prosterni, & alia plurima pulchra & sumptuosa reædificari.

Anno 1363. obiit Simon Islepe, archiepiscopus Cantuar: qui fundavit unum collegium Oxon: pro monachis ecclesiæ Christi Cantuar: & secularibus ad invicem, ita quod monachi principales essent ejusdem ; sed monachi expulsi post ejus mortem favore successoris sui Simonis Langham &c. Ut monachi, facta ad Ro: sedem appellatione, collegium postea recuperaverint. Colleg: Cantuar.

 Leonellus,

Leonellus. Leonellus, dux Clarentiæ, filius Edwardi 3. qui filiam Galeatii, ducis Mediolanensis, in uxorem duxit, obiit non sine suspitione veneni.

Obiit ducissa Lancastriæ, filia Henrici boni, ducis Lancastriæ, & in ecclesia S. Pauli sepelitur.

Circiter ultimos annos Edwardi 3. Thomas, nobilliss: comes de Warwike, ex peste Caleti obiit. Corpus ejus postea in ecclesiam collegiatam beatæ Mariæ de Warwike delatum est.

¶ Circiter hæc eadem tempora inter alios oratores missus est Utredus. Utredus, doctor theologiæ, ad pont: Ro: ut supersederet reservationibus beneficiorum & episcopatuum in Anglia.

☞ Impetum facturi erant Londonienses in Joannem de Gandavo, ducem Lancastriæ, quod contumeliosum nescio quid dixerat episcopo London: in caussa Joannis Wiclif.

Lelandus.

Ego alias legi hunc impetum in Joan: Gandavum factum, quia in vinculis tenebat Petrum de la Mere, nobilem Hereforden: provintiæ, & delatorem facinorum Aliciæ Porres, quam Edwardus 3. in delitiis habuit.

Offenham & Ambresey maneria abbatis de Evesham.

Simon Langham. Cujus corpus apud Roupas juxta Avinionum inter fratres Cartusienses in ecclesia nova, quam à fundamentis fecerat construi, est sepultum, & processu temporis ossa ejus inde ad Westmonaster: delata.

Pag. 335. *Ex paralipomenis, exemplari Polychronici, quod est Oxon. in bibliothecâ Magdalenaïci collegii, adjunctis.*

Anno D. . . . . dux Lancastriæ Henricus apud Leyrcestre obiit, ubi & sepelitur.

Genus Gul: Wikam. Gul: Wikam de infimo genere utpote credebatur servilis conditionis.

Circa annum 1300. 11. die mensis Januarii natus est in castello de Anglham in Vasconia Edwardus, primogenitus Edwardi principis, qui postea circa ætatis annum 7. in Vasconia ab hoc seculo est substractus.

Isabella, filia Edwardi 3. nupsit Windesoræ D. de Cowsey, qui fuit obses pro rege Franc. in Anglia.

Edwardus Niger princeps. Dicebatur quod erat in Vasconia intoxicatus.

Venit rex Navarræ ad Edwardum 3. ad manerium suum de Claringdon.

Dux Lancastriæ & comes Cantabr: frater suus, redierunt in Filiæ Petri, regis Hispaniæ. Angliam de Vasconia cum duabus sororibus, filiabus Petri quondam regis Hispaniæ jugulati, quarum seniorem duxit in uxorem, comes juniorem accepit.

Naufragium classis, distinatæ ad ducem Britanniæ, cujus præfectus erat Joannes de Arundel, frater comitis de Arundel.

Capitanei

Capitanei Cantianæ seditionis.

Jac Sheepe, Jioz Wrawe, Tom Tilar, Wat Miller, Hob Carter, & Jak Straw.

Cancellarium & thesaurarium inventos decapitaverunt, & alios quindecim trucidaverunt in turre London. Sumentes caput archiepiscopi in hasta, super quam prius fixum erat caput Joannis Munsterworth, posuerunt super pontem London.

D. Wilhelmus Ufford, comes Suthfolchiæ, morte repentina præventus, in aula Westmonaster: diem clausit supremum. Ufford.

Soror regis Boëmiæ & imper: Alemanniæ, nomine Anna, futura regina Angl: applicuit ad Dovarum.

Scoti ceperunt castrum de Werke super Twede.

Edmundus Bromefeld de Burgo Edmundi fuit electus in abbatem Burgi ab episcopo Ro: sed rex eum admittere noluit. Postea electus fuit in abbatem S. Crucis Burdegalis, quod munus quia sprevit Vindesoræ in carcere detentus fuit. ¶ Bromefeld.

Versus abbatiam de Alencestre in ditione abbatis Eoveshamiæ. Pag. 336.

Eodem anno quo Wiclif obiit Edwardus le Burser factus est capitaneus Gandavensium, ipsis petentibus. [1384. 8. R. 2.]

Cardinalis de Angl. dominus Gul: Elston, quondam monachus Norwicensis. Gul: Elston Card.

Eodem anno orta est dissensio instinctu juvenum inter regem & ducem Lancastriæ, unde substraxit se ad castellum suum de Pontfract; sed paulo post redierunt in gratiam, mediante Joanna, matre regis.

Victoriæ Richardi regis, qui Scotorum magnam partem ultra mare Scoticum fugavit, qua expeditione Edinburgus conflagravit una cum abbatia vicina, & Menros, Cistert: ord: cœnobio.

Joanna, mater Richardi regis, ob mœrorem Joannis Holland [[a] filii] sui obiit, & apud Stanford sepulta est. Joanna, mater Richardi 2. regis.

Thomas de Wodestok, comes de Bokingham, factus est dux Gloverniæ [9. R. 2. 1385.]

Edmundus de Langeley, comes Cantabr: factus dux Ebor: [9. R. 2. 1385.]

Michael de la Pole, regni cancellarius, factus comes Southfolchiæ [9. R. 2. 1385.]

Comberworth hæreticus, sectator Wiclifi, ductus ad castrum de Banbyri, deinde abjuratus fuit generosus de provintia Oxon: Combreworth hæreticus.

Rex Armeniæ expulsus regno suo per Tartaros venit in Angl: tractaturus de pace inter regem Franc: & Angl: Quod cum secundo tentasset, non est in Angliam admissus, quia spe prædæ rediturus erat.

[a] Fratris *scripserat Lelandus. Mutavit Burtonus.*

Joannes,

Johannes, dux Lancastriæ, cum exercitu petiit Hispaniam nomine regni sibi per uxorem debiti, &c. Ut multi ex ejus militibus dysenteria perierint. Tandem data pecunia duci Lancastr: conventum est, ut rex dum viveret Hispania potiretur, posteaque ad Joannem ducem & ejus heredes deveniret.

Michael de la Pole. Michael Pole, cancellarius Angl. in parlamento, quod rex per proceres coactus collegit, proditionis damnatur: sed postea Caletum fugit & ad . . . Parisios ubi obiit, & ejus opes Vermarchio Dubliniæ, una cum illo exul adeptus est.

Pag. 337. Percy cog: Hatespurre. Henricus Percy junior, quem Scotti vocaverunt Hatespur propter innatam sibi probitatem.

Gualterus Disse. Gualterus Disse Carmelita, confessor ducis Lancastriæ, non profectus est in Hispaniam una cum duce, sed privatim ab Urbano 6. cum in gratiam ducis, tum maxime ut corraderet pecuniam, in diversas regiones legatus Apostolicus missus est.

¶ Petrus Pateshul. Per hunc Petrus Pateshul, frater Augustin: accepto diplomate deposuit habitum.

Pateshul postea Wiclevistis adhæsit, & prædicans Londini contra fratres Augustin: in ecclesia Sancti Christophori magnas turbas excitavit, ita ut ejus fautores cœnobio fratrum Augustin: ignem injecturos se comminarentur. Postea scripsit famosos libellos contra fratres Augustin: Fuerunt milites, qui hanc sectam coluerunt, Gulielmus Nevyl, Ludovicus Clifford, Joan: Clenbow, Richardus Sturry, Thomas Latimer, Joannes Montague, qui Sanctorum imagines in ecclesia sua apud Schenel deturbavit.

Thomas Ver repudiavit uxorem suam. Divortium filiæ Isabellæ, filiæ Edwardi 3. fuit caussa discordiæ inter Robertum Ver, ducem Hiberniæ, & ducem Glocestriæ.

Reygate. Et primo misit ad castellum de Reygate ad arrestandum comitem de Arundel.

Dux Glocestriæ & alii nobiles perduxerunt exercitum in defensionem ad Haringay.

Burforde. Exercitus nobilium pugnavit contra Thomam Ver, ducem Hiberniæ, & eum vicit juxta Burforde prope Bablake. Sed Ver ibidem fuga elapsus est.

Nicolaus Brembre miles, qui voluit Londino nomen Novæ Trojæ apponere, & se ejus ducem nominare.

Duglas, capitaneus Scottorum, ab Henrico Percy interfectus. Ipse tamen postea à Scottis captus est.

Barnewelle monaster: id est, Puerorum fons. Parlamentum Cantabrigiæ. Quo tempore D. Thomas Triveth, cum rege versus Burnewel cœnobium, ubi rex jacebat, equitans, cecidit, & casu attritus paulo post obiit.

Papa creavit Edmundum Bromefeld episcopum Landavensem.

Hoc parlamento Jo: de Gaunt, dux Lancastriæ, erigitur in ducem Aquitaniæ, & etiam filius ducis Eboracensis in comitatum

tatum de Ruthelande, cui rex contulit castrum de Okam. Okam castrum.
Hoc anno mense Maii venit dux Gelriæ in Angliam.
Anno D. 1392. tentum est consilium apud Staunford.
Anno * 1393. 7. die Junii apud Sheene Anna regina diem Pag. 338.
clausit extremum, propter quod rex ejus mortem dolendo illud *[16. R.2.]
nobile manerium solo prosterni fecit. Cum ista regina venerunt à Boëmia in Angliam abusiones illæ execrabiles, sotulares scilicet cum longis rostris, Anglice Crakowes vel Pykes, dimidiam virgam largiter habentes, ita ut oporteret eos ad tibiam ligari cum cathenis argenteis.

Dns Rogerus, comes de Marche, inter eos fuit nequiter occisus, & membratim dilaceratus.

Eodem anno obierunt in æstate Constantia, ducissa Lancastriæ, & Maria, comitissa Darbeiæ, & apud Leircestré sepultæ sunt. De ista Henricus comes Darbeiæ 4. filios procreavit, & duas filias Blanchiam & Mariam.

Succedente tempore Jo: de Gaunt, dux Lancastriæ, Catarinam Suinesford duxit in uxorem, quam concubinam multo tempore, vivente uxore Constantia, carnaliter cognoverat, de qua etiam 3. filios genuit, Joannem Beufort episcopum Lincoln: & alium Henricum, & duas filias, de quibus una comitissa Westmerland, altera Northumbriæ fuit, quos omnes per papam legitimavit.

Richardus rex arrestari fecit Richardum comitem de Arundel. Et ipse ducem Gloverniæ in castro de Plashey ægrotantem cepit.

Thomas Holand, comes Cant: in fata decessit.

Richardus rex in Parliamento de Westminstre habuit satellites, nempe duo millia sagittariorum Castrensis [a] provintia.

Comes de Warwic in judicium vocatus se ipsum condemnavit, & multis lachrymis vitam servavit. Postea missus fuit in Man insulam à D. Scrope capitaneo custodiendus.

Henricus Lancastre comes Derbiæ factus fuit dux Herfordiæ, Edmundus Langeley comes Ruthland dux Aumarliæ, Thomas Holand comes Cantiæ dux Suryæ, Joannes Holand comes Huntingdon dux Excestræ, Thomas Mowbray comes Notingham dux Norfolchiæ, Joannes Beufort comes Sumersetæ marchio Dorcestriæ, D. Thomas de Spenser comes Glocestriæ, D. Radulphus de Nevile comes Westmerlandiæ, Thomas de Percy comes Wigorniæ, D. Scrope comes de Wileshire.

Et super hoc ipse convictus adjudicatus est ad perpetuum Pag. 339.
carcerem in insula de Jersey. D. Joannes Cobham exul.

Lelandus.

Hic Cobham non longe ante è nobili factus est monachus Cartusianus.

[a] Provinciæ *in Apographo Galeano.*

Duellum

Duellum deſignatum à rege Briſtolliæ inter Anglum & Scottum, ſed cum pugna inſtaret Anglus cauſſæ renuntiavit, unde tractus & ſupenſus eſt.

Duellum Conventriæ deſignatum inter Henricum Lancaſtre ducem Herfordiæ, & Thomam Mowbray ducem Norfolchiæ. Sed eo inſtanti, quo erant pugnaturi, rex litem diremit, & exilium decenne Henrico multam impoſuit, perpetuum vero exilium Thomæ.

Jo: de Gaunt, dux Lancaſtriæ, diem clauſit extremum in caſtro de Leyrceſtre, & Londini apud S. Paulum ſepultus eſt.

Richardus rex, audito adventu Henrici filii Jo: de Gaunt, reliquit Hiberniam, & cum exercitu applicuit juxta caſtrum de * Barclowly, ubi parum requievit.

* Corrupte forſan pro Conwey.

D. Gul. Scrope theſaurarius Angliæ, D. Gul. Greene & D. Joannes Buſſche milites decollati ſunt Briſtolliæ, jubente Henrico Lancaſtre.

Richardus rex clam receſſit ad caſtrum de Flint.

Henricus Lancaſtre exul applicuit in Bridlington & Hulle.

Lelandus.

Ego alias legi applicuiſſe illum apud Grimeſby.

Concordia facta inter Henricum Lancaſtre & ducem Ebo- a racenſem apud Berkeley caſtel.

Heres Thomæ Woodeſtok, ducis Gloceſtriæ, ab Henrico Lancaſtre accerſitus inter redeundum ab exilio mare periit.

Richardus rex ductus ad caſtrum de Conwey.

Thomas comes de Warwik exul in Mevania revocatus per Henricum Lancaſtre.

Pag. 341.

Ex chronico incerti autoris quod eſt Oxon: in biblioth: Lindenſis collegii.

Celredus, rex Merciorum, ſecundum Gul: Malmeſbirienſem, 5[s]. ſucceſſit. Hic fuit filius Ethelredi, qui Kenredo in regno ſucceſſit, qui ſicut virtute mirabilis, ita immatura morte miſerabilis fuit. Siquidem non ultra 8. annos regno ſatisfaciens Lichefeld conditus eſt, relicto Ethelbaldo herede pronepote Pendæ, ex Alwio fratre.

Alwius Celredi regis frater.

Longa Spatha.

Anno D. 1222. in feſto S. Magdalenæ Wilhelmus Longa Spata, comes Sarum, deo & ordini Cartuſiæ dedit manerium ſuum de Hethorp. Sed quia hi qui ad locum illum ordini ſuo [a] competentem non innuebant, Ela nobilis mulier, relicta ++ prædicti comitis, tranſtulit eos ad manerium de Hentona, & in parte ejuſdem manerii fundavit eccleſiam eorum anno D. 1227. 8. Idus Novembris. Quæ poſtea monaſterium ſanctimonialium conſtruxit in manerio ſuo de Lacok, & earum

Henetoun.

Lacok.

a *Sic, cum ſigno ſub* c.

habitum

habitum sumpsit anno D. 1236. & postea abbatissa earum facta est, & commissam sibi domum multis annis feliciter rexit.

Anno D. 1277. in vigilia S. Lucæ evangel: obiit Beatrix de Famestaiz, regina Alemanniæ, uxor regis Richardi, fratris Henrici 3. & sepulta est ad domum fratrum Minorum Oxon. Beatrix, de Famestaiz, uxor Richardi, regis Ro:

Eodem anno in vigilia Apostol: Simonis & Judæ obiit D. Walterus de Mereton, episcopus Rofensis, qui contulit multa bona scholaribus Oxon. Meretoun.

Anno D. 1457. spoliata est villa de Fowe per pyratas.

Eodem anno mense Augusti spoliata est villa de Sandwic per pyratas.

E libro Richardi de Bury alias Angervile, episcopi Dunelmensis, cui titulus Philobiblon.

Cum cancellarii videlicet ac thesaurarii fungeremur officio. Angraville.

Nunc ad sedem Ro: nunc curiam Franciæ mittebar. sup. ab Edwardo 3.

Libros omnes & singulos, de quibus catalogum fecimus specialem, concedimus & donamus intuitu charitatis scholaribus in aula N. Oxon. degentibus in perpetuam eleemosynam.

Complevit libellum Auklandiæ 24. die Januarii anno D. 1344. ætatis suæ anno 58. pontificatus sui anno 11.

E libro cui titulus Flores historiarum. Pag. 342.

Matthæus frater scripsit opus, cui titulus Flores historiaum, teste Joanne abbate de Byri.

Abiecorica quoque 345. scripsit. sup. Patritius.

Patritii nomen accepit quo tempore episcopus factus est à Matthæo archiepiscopo.

Ordinati sunt etiam cum eo Ansilius, Isernus, & ceteri nonnulli ad ordinationes inferiores, ut sub ipso duce militarent. Ansilius. Isernus.

sup. Ella.

Regnavit pro eo Cissa filius, de cujus nomine Cicestria, quam ipse fundavit, nomen accepit. Cicestria.

Arturus in Britanniam rediens in Rutupi portu, qui modo Sandwich dicitur, applicuit. Arturius:

sup. Ida, rex Northumbr:

Castellum de Bamburc construxit, quod prius ligneis palis, postea muro circuivit.

Cornubia, quæ Cornuwallia à quibusdam dicitur, eo quod in mare se quasi cornu ostendat.

Anno D. 616. Ethelbertus, rex Cantiæ, cum regnasset annis 56. obiit.

Quinchelinum vero in loco, qui lingua Anglorum Quinchemelham usque hodie dicitur, interemit. sup. Edwinus, rex Northumbrorum. Quinchemeham.

S. Peters in the Walle on Essex Shore. Ithamcestre in ripa Pentæ amnis.

Filii Ermenredi, patrui Ecberti, regis Cantiæ, à Thunner occisi sunt in Estrey, villa regia.

Watrinense monasterium. Tandem provisum est ut ad Watrinense monasterium sepeliendi deducerentur.

Geding monaster: Trumher de natione Ang. sed à Scottis doctus & ordinatus abbas erat in monasterio, quod dicitur In Geding, ubi Oswinus rex interfectus est.

Nomina quorundam antiquiss: episcoporum London. Post Erkenwaldum sederunt Walderus, Ingualdus, Egulfus, Wigerus, Eadbright, Edgarus, Kenewalthus, Eadbaldus, Hedbertus, Osmundus, Ethelnothus, Celbertus, Renulphus, Suithwulphus, Eadstanus, Wulsius, Ethelwardus, Estanus. Sederunt autem hii omnes in cathedra Londoniensi usque ad tempora Edwardi senioris, regis Angl: quorum omnium adeo exolevit memoria, ut nec eorum acta, vel etiam mausoléa sciantur.

Sup. Cedwallæ.

Cujus mater soror Pendæ, regis Merc. erat. Nam Cadwallo, pater ejus, duxerat in uxorem sororem Pendæ. Vix à patre sacratiss: virgo impetravit, ut apud Coludesburc sanctimonialis efficeretur, ubi Ebba, amita viri sui Ecfridi, erat abbatissa. Coludesburch.

Cedwallæ genus. Asserunt enim Angli, Cedwallam filium fuisse [a] Ke . . . tini regis Westsaxonum. Britones autem affirmant, illum Caduuallonis fuisse filium.

Pag. 343. Gaufridus Monemutensis historicus, postea episcopus S. Asaphi.

Davidis.

Withredus & Suchardus fratres. Ipsi postea in villa Dovernensium in honore S. Martini ecclesiam in loco, eis assignato à sancto præfato, in qua Præbendar: posuerunt, & multis eos rebus simul ac terris divites effecerunt.

Wilfridus. Synodo juxta flu: Nid collecta, quo tempore Osredus rex regnavit, in præsulatum suæ ecclesiæ receptus est.

Mercii, qui Sowthumbri dicuntur, interfecerunt Eastritham, Ethelredi, Merciorum regis, uxorem.

Willebrordus, natione Britannus, Fresonum apostolus.

Brithricus, comes Northumbriæ, volens Ecfridi regis necem vindicare, à Pictis interfectus est.

Abbas Adamnanus ex Hy insula Hiberniæ.

Roma

Benedictus Biscop, abbas Weremutensis. Inde vero rediens apud Lirinensem insulam se monachorum cœtui conjunxit.

a Legend. Kiniberti, de genere Ceaulini, regis Westsaxonum, *si sequamur Codd. impress:*

Efferus,

Al
Efferus, comes Northumbriæ, pugnans contra Pictos vindicavit necem Ecberti regis. Alferus comes Northumbr:

Higebaldus, dux Inæ regis, à Britannis interfectus.

Est enim locus ille undique mari circumdatus præter ab occidente, unde habet ingressum quasi ad jactum fundæ. Selesey ins.

Erant autem numero inter servos & ancillas quasi ducenti & quinquaginta, quos omnes baptizavit. sup: Wilfridus.

Anno D. 719. Ceolredus, rex Merciorum, obiit, & apud Licefeld sepultus est.

Anno D. 720. Ingels, frater Inæ regis, obiit. Quo utique tempore Cutburga apud Winburnam monasterium construxit.

Hæc Cuthburga data fuerat Ecfrido, regi Northumbrorum, sed eo vivente separata est.

Cuthburga & Quenburga sorores Inæ & Ingels.

Erant enim doctrinæ & scholæ Anglorum à tempore Augustini per Ro: pont: interdictæ propter assiduas hæreses, quæ in adventu Anglorum in Britanniam natæ sunt dum pagani Christianis miscerentur. Sed Angli tunc scholam Romæ habuerunt. Anglia scholis interdicta.

Anno D. 732. Ceolwulphus rex captus, & attonsus, & remissus est in regnum.

Anno D. 734. Ethelbaldus, rex Merciorum, castellum de Somerton obsedit, & in suam potestatem redegit. Somerton castellum.

Sergius pont: Ro: Bedam per literas accersivit.

Nothelinus, Cantuar: archiepiscopus, obiit anno D. 739.

Ecbertus, archiepiscopus Eboracensis, pallium, quod à tempore Paulini primi prætermissum erat, revocavit.

Eadbertus, Northumbrorum rex, Kinewulphum episcopum in custodia apud Banburc tenuit, basilicamque S. Petri in Lindisfarne obsideri præcepit. Pag. 344.

Anno D. 752. Cutheredus, rex Occidentalium Saxonum, apud Beorford pugnavit cum Ethelbaldo rege, & vicit.

Iste est 8. è regibus Angl: qui pro [a] tempore regno æternum accepit. Eadbertus, rex Northumbrorum.

Sedulius in Præfatione operis Paschalis Getæ meminit, ad quem aliquot Saxonum reges genus suum referunt. Geta.

Cum sua gentiles studeant figmenta poëtæ
Grandiloquis pompare modis, tragicoque boatu,
Ridiculove Getà.

Offa Merciorum regnum non mediocriter dilatavit.

Epistola Caroli Magni ad Offam.

Offa, rex Merc. pugnans contra Kenulphum, regem Occidentalium Sax: castrum de Bensington in suam potestatem redegit. Bensington castrum.

[a] L. temporali.

Kinhardus, frater Sigeberti regis, qui Kenewulphum, regem Occidentalium Sax: interfecit, interfectus, postea apud Rependune famosum monasterium sepultus est.

Anno D. 789. Adrianus papa misit oratores in Angliam, & concilium celebratum est apud Calchuit, in quo Ecfridus, Offæ filius, coronatus est.

Anno D. 792. Synodus in Finkhaul celebrata.

Offa peregre Romam profectus est, ut cum episcopo Ro: de ornando S. Albani monasterio, quod pridem ædificare inceperat, ageret.

Offa pont: Ro: Romescot concessit ex 20. Angl: provinciis in quibus dominabatur, & postea, confectis suis negotiis, domum reversus est.

Offley villa. Manifest: vanitas. Offa (ut fertur) in Ofleia villa obiit: corpus vero ad Bedforde delatum, extra urbem in capella super Usam flu: sepultum fuit, quæ postea violentia flu: corruit.

Anno D. 800. Ecclesiæ de Hertenes & de Tinemuth spoliatæ sunt à Danis.

Walasus, rex Merc: Walasus successit Ludecano in regno Merc: sed continuo à rege Ecberto expulsus fuit.

☞ Ethelstanus nothus. Ecbertus, rex Occident: Sax: præter quatuor filios legitimos Ethelstanum nothum habuit.

Dani Angliam vastaverunt per annos fere 230.

Pedredesmuth. Dani à Semurotrigibus & Durotrigibus apud Pedredesmuthe victi sunt.

Pag. 345. Wantyng. Anno D. 849. natus fuit in Wantyng, villa regia Barocensis provinciæ, Alfredus, Ethelwulphi, regis Westsaxonum, & Asburgæ filius.

Conspiratio nobilium in Ethelwolphum, quod Alfredum Romæ in regem, posthabitis aliis filiis suis natu majoribus, inungi fecerat.

[Nottingham.] Snotingham. Tinguebauc. Vide num legendum Teguinbauc, id est, domus nivearum speluncarum.

Snotingham autem Britannice Tinguebauc dicitur, Latine domus speluncarum.

Tinense monasterium Sanctimonialium à Danis deprædatum.

☞ S. Edmundus cum male cum Danis pugnasset ad Thetford urbem vicinam fugit, ubi captus est, ac non multo post interfectus apud Eglesdon.

i. e. apud Wereham.

Monaster: de Wereham. Est ibi monasterium Sanctimonialium inter duo flu: Frawe & Trent.

Cestre, quo Lindisfarnensis episcopi sedes translata fuit anno D. 882. olim Cunegecestre dicebatur.

Anno D. 898. Dani cum sex galeis ostium flu: Uthermare ingressi sunt &c. Ut partim ab Alfrido terrestri pugna victi, partim naufragio perierint.

Ex

Ex concubina Egwina primogenitum Athelſtanum ſuſcepit. Ex ſecunda regina Alfleda, Elfelini comitis filia, Ethelwardum & Edwinum generavit, & ſex filias, quarum Ealfleda ſanctimonialis cum ſorore Ethelhilda apud Wiltonam requieſcit. Ceteras nuptui tradidit. Quarum prima Eadgiva Othoni, Ro: imper: tradita eſt, Eadhilda Carolo, regi Franc. Eadgytha Syricio, regi Northnmbr: Algiva Hugoni, ducis Roberti filio. Edwardus etiam ex Editha conjuge Edmundum & Eadredum genuit.

Ethelwolphus Clito, filius patruelis Edwardi, ad Danos deficiens, inter duo foſſata S. Edmundi cum multis ab Edwardo interfectus eſt.

Anno D. 914. Elfleda, Merc: domina, reſtauravit caſtrum de Staunford juxta Weland flu:

Anno D. 918. Edwardus rex reparavit mœnia Coleceſtriæ. Coleceſtre.

Anno D. 922. Ethelwardus, Edwardi regis germanus, obiit.

Elfleda, neptis Æthelſtani, vidualem vitam Gleſconiæ duxit.

Ethelwardus, Edwardi Senioris primogenitus, inter legitimos cita morte patrem ſecutus eſt.

Ethelſtanus notus rex factus Edwinum fratrem inter legitimos ſecundogenitum timens, vi illum correptum, & cum uno armigero in carioſa cymba impoſitum mari commiſit, ubi Edwinus, tædio affectus, in mare ſe præcipitavit. Armiger poſtea corpus D. ſui à Dorobernia in Whitſand ad terram perduxit, & honorifice ſepelivit. Pag. 346. Edwini, filii Edwardi Senioris, cædes.

Anno D. 941. Analaphus, rex Northumbrorum, eccleſiam S. Baltheri in Tinningham igne cremavit.

Edgarus, Edmundi & Algivæ filius.

Duuinail, rex Cambrorum, ab Edmundo victus.

Edmundus rex obiit anno D. 946. & ſepultus eſt Gleſconiæ.

Edmundus rex reliquit duos filios Edwinum & Edgarum.

Edwinus 4. annis in regno peſſime functis obiit anno D. 959. & Winton: in novo monaſterio ſepulturam accepit.

Ordmeri

Edgarus ex Elfleda, Ordgari comitis filia, Edwardum poſtea martyrem genuit. Ex Aldritha regina, Ordgari comitis filia, relicta Ethelwoldi, comitis Orientalium Anglorum, Edmundum & Ethelredum genuit. Proles Edgari.

Ex Wiltruda concubina S. Editham genuit.

Anno D. 971. Edmundus, Edgari regis filius, obiit.

Anno D. 1001. inventum eſt corpus S. Ivonis 8. Cal. Maii.

Nobilis dux Ethelſtanus occiſus eſt Shrobeſbiriæ à perfido duce Edrico per Godwinum percuſſorem anno D. 1006.

Gunilda, filia Canuti & Emmæ, nupſit Henrico imperatori.

Dani die S. Bricii per totam Angl. ſubito jugulati, & Gunildis, ſoror Suani regis, ab Edredo duce interfecta, poſtea

postea Suanum immisericordem reddiderunt.

in Wigorn: provincia.

Pugnatum apud Scearstan inter Edmundum Irenside & Suanum.

Anno D. 1077. Paulus monachus Cadomensis, nepos Lanfranci, creatus est abbas S. Albani per ipsum, & totus ordo monasticus in Anglia refloruit coadjuvante Lanfranco.

Remigius episcopus. Anno D. 1085. Suadente Remigio, episcopo Dorcastrensi, qui prius fuit monachus de Fescamp, Gul: Magnus fundavit abbatiam de Bello.

Ex Matilda liberos plures suscepit, Robertum, Richardum, Gulielmum, & Henricum.

ey

Anno D. 1094. obiit Alwinus, fundator Bermundesh.

nothus

Pag. 347. Anno D. 1020. Gulielmus & Ricardus, filii Henrici 1. naufragio perierunt.

Anno D. 1121. Henricus primus Londini duxit in uxorem

i

Atheliciam, comitis Lovaniæ filiam.

Anno D. 1165. regina Alienora, uxor Henrici 2[i]. peperit filiam, quam vocavit Joannam, postquam peperit filium, quem vocavit Philippum.

Anno D. 1166. regina Alienora peperit Joannem.

Anno D. 1168. Henricus adhæsit Frederico imperatori contra Alexandrum papam, qui Thomæ Cantuar: exuli favebat.

☞ Et fecit rex abjurare in Anglia obedientiam papæ Alexandri à puero duodeno ad hominem senem.

Anno D. 1173. Gulielmus, abbas Rading: assumptus est in archiepiscopum Burgedalensem, cui successit in abbatia Joseph.

Anno D. 1176. Joanna, filia Henrici regis secundi, nupsit regi Siciliæ.

Junior filia regis nupsit regi Apuliæ.

Comes Gulielmus de Arundel sepultus est apud Wimundesham.

Luci. [25 H. 2.] Anno 1178. Richardus Luci justiciarius Angliæ fundavit

Stroode

Stroode. conventualem ecclesiam in honore Thomæ apud Westwoode in territorio Rofensi.

Anno 1185. Heraclius, patriarcha Hierosolymit: & Rogerus, magister Hospitalis, venerunt ad Rading, & Henrico 2°. obtulerunt regnum Hierosolymit:

Eodem anno terræ-motus magnus apud Lincoln:

Anno D. 1186. Galfredus, Henrici 2[i]. filius, & comes Britanniæ, obiit 14. Cal: Septembr: & sepultus est Parisiis

6 in

in ecclesia D. Mariæ infra chorum Canonic:

Hactenus è floribus Historiarum. Quæ sequuntur scripta erant inter alia multa in eodem codice, sed manu recentiore.

Rex Joannes timebat Arturum, nepotem suum, filium Galfredi, comitis Britanniæ, ne eum regno ejiceret.

Anno D. 1202. captus Arturus cum à Joanne & Angl: & Normanniam repeteret, tanquam hereditatem suam, conjectus est Rothomagi in carcerem, ubi paulo post evanuit.

Anno 1207. Otho imper: venit in Angliam.

Eodem anno Izabella regina peperit Henricum primogenitum.

Anno D. 1209. Henricus, dux Saxoniæ, frater Othonis, venit in Angliam.

Anno D. 1213. Joannes rex prostravit castellum Roberti, filii Gualteri. Pag. 348.

Eodem anno obiit Robertus de Salopesbyri, episcopus de Bangor, & sepultus est in medio foro de Salop. quoniam ita desideravit.

intellige eccl: in foro.

Interdictum tempore Joannis duravit sex annis, 14. septimanis, & duobus diebus.

Anno D. 1216. Insula Eliensis depopulata per Falcasium.

Anno D. 1220. Inceptum est novum opus capellæ beatæ virginis apud Westminstre per Henricum 3.

a * Anno D. 1221. Joanna, Senior soror Henrici 3. nupsit Alexandro, regi Scottorum, Eboraci, quo tempore & Hubertus de Burgo duxit Alexandri regis sororem in uxorem.

Anno D. 1223. Joannes de Brenes rex Hierusalem, & magister Hospitalis venerunt in Angliam pro subsidio terræ sanctæ.

Anno D. 1230. Dux Saxoniæ fugiens imper: offensum venit in Angliam.

Sidingeborne in Cantia.

Anno D. 1233. Mortuus est Warinus Basset in obsidione castri de Cairdif & assultu.

Anno D. 1239. natus est Edwardus, regis primogenitus, apud Westminstre 14 Cal: Julii.

Eodem anno Hubertus de Burgo, comes Cant: resignavit Blanchum castrum, Grosmont, Steanefrith, & Heatfeld. Blanchum castrum Grosmont. Steanfrith. Heatfeld.

Anno D. 1240. Richardus, comes Cornubiæ, & frater Henrici 3. appulit apud . . . . ubi præclare se gessit contra Saracenos.

Eodem anno Joannes, filius Roberti, vir nobilis, inter barones plagæ borealis obiit.

Anno D. 1241. Petrus de Sabaudia, avunculus reginæ, venit

a *Asteriscus est à manu Lelandi.*

in

in Angliam, cui rex Henricus 3. comitatum Richemundiæ dedit.

Eodem anno nova mœnia circa turrim London: ſicut anno proxime elapſo & nocte, admirantibus multis, corruebant.

Eodem anno obiit Somercote Cardinalis Angl.

Eodem anno obiit Izabella, imperatrix Ro: ſoror regis Angl. Suſceperat enim imperator prolem ex ea proſperam, ſcilicet filium & filiam.

Petrus de Subaudia, comes Richemonte. Eodem anno Petrus de Sabaudia, comes Richemondiæ, reſignat caſtra nobilia, quæ ſuſceperat à rege cuſtodienda, ipſi regi. Lelandus. Hoc pacto declinabat invidiam nobilitatis Anglicæ.

Anno D. 1242. Quidam Gul: de Mariſco, genere Hibernus, exul ab Anglia, Lundey inſulam occupavit, & mercatores Briſtollienſes ſpoliavit. At poſtea captus cum 16. ſociis Londini pœnas dedit.

Pag. 349. Regina Alienora Burdegali peperit Beatricem.

Hugo de Lacy, Bellator nominatus, in Hibernia obiit.

Anno D. 1243. Beatrix, comitiſſa Provinciæ, mater reginarum Angl. & Franc. in Angliam venit. Duxit autem ſecum Cinciam filiam ſuam & Reimundi comitis, quæ Weſtmonaſterii nupſit Richardo, fratri Henrici 3.

Anno D. 1244. Beatrix, comes Provinciæ, ſplendidiſſime accepta Walinfordæ à Richardo genero ſuo.

Eodem anno quidam Martinus nuntius à papa miſſus ſtrenue ſpoliavit viros eccleſiaſt: in Angl.

Radulphus de Nova villa, cancellarius Angl: conſtruxit palatium ſuum prope Stronde à fundamentis.

Publica Anglorum queremonia contra avaritiam nuntiorum papæ in Anglia.

Joannes de Toleto, monachus Ciſtercienſis, natione Anglus, nuntius imper. Ro: ad papam.

David, princeps Walliæ, emit [a] Λ à pont: Ro: in præjudicium Henrici 3.

Anno D. 1245. natus eſt Edmundus, Henrici 3. & Alianoræ filius, Londini, die S. Marcelli.

h Montcaute. Eodem anno D. princeps Northwalliæ caſtrum de Monthaut combuſſit.

Anno D. 1247. quidam frater Franciſc: à papa in Angl: miſſus ſtrenue abraſit pecuniam.

[a] *Sic, cum notula, aliquid deeſſe ſignificante. De hac re ſic Matthæus Weſtmonaſterienſis :* Ipſis quoque temporibus David, princeps Northwalliæ, ad alas papalis protectionis confugere proponens, terram ſuam obtulit ab ipſo tenere, reddendo inde ſibi unam certam ſummam pecuniæ, ut dicitur, quingentas marcas; cui perhibetur dominus papa favorem præbuiſſe, in magnum regni Angliæ præjudicium & jacturam.

Anno

Anno D. 1252. Simon de Monte forti, comes Leyrcestriæ, coram rege graviter accusatus custodiam Vasconiæ perdidit.

Anno D. 1262. palatium regis Westmonasterii pro majore parte conflagravit.

Anno D. 1263. Leolinus, princeps Walliæ, consilio Simonis de Monte forti castra regis Angl: Gisard & Gannoc destruxit.

Anno D. 1272. 15. Cal: Decembr: Henricus 3. post 55. annos & dies 20. coronationis suæ, anno ætatis suæ 65. obiit.

Anno D. 1272. Reimundus Vasconicus à papa in Angl: missus multos pecunia fortiter emunxit.

Anno 1274. Edwardus 1. & Alienora, soror regis Hispaniæ, coronantur Westmonasterii 14. Cal: Decembr: Coronationi intererant rex Scotiæ & Joannes comes Britanniæ cum suis uxoribus, sororibus scilicet Edwardi regis.

Anno 1277. Leolinus miser Walliæ misericordiam Edwardi implorans successores suos principatu finaliter privavit.

Anno D. 1278. Leolinus, princeps Uualliæ, duxit in uxorem A. filiam Simonis Montis fortis & sororis Henrici 3[tii]. Pag. 350.

Anno D. 1282. Leolinus, [a] princeps" Walliæ, & David, frater ejus, rebellaverunt. Rex ulterius volens procedere navibus subsistentibus fecit erigi pontem magnum in aquis de Conewey, &c. Ut multi per pontem transituri territi subito adventu Wallensium in aquis perierint.

Leolini caput ad Edwardum perductum.

David, Leolini frater, tractus ab equis Salapiæ & suspensus.

Anno D. 1284. Edwardus, primogenitus Edwardi primi, natus est apud Cairnarvan.

Alphonsus, regis filius, post Walliam subjugatam obtulit ad pheretrum S. Edwardi Westmonasterii aureolam cum aliis jocalibus Leolini, quondam Walliæ principis.

n

Alphonsus juvenis duodenus die S. Magdal: obiit, & Westmonasterii sepultus est.

Anno D. 1287. Guido, filius Simonis de Monte forti, inter capitaneos Gallicæ classis, qui Siciliam invadere parabant, captus est, & in Sicilia carcere clausus obiit.

[b] * Joannes, filius ducis Brabantiæ, duxit in uxorem Margaretam, filiam regis Angl:

Anno D. 1291. Alienora, mater Edwardi primi, quæ in habitu religionis per annos 4. menses 11. & sex dies duxerat apud Ambresbyri, ibidem obiit & sepulta est.

Anno D. 1292. Rees Ameruduc Wallus, persecutor Anglorum, captus est, & Berwicum adductus, tractus, & suspensus fuit.

[a] *Adjeci.* [b] *Asteriscum adposuit ipse Lelandus.*

Eodem anno Baillio, rex Scotiæ, fecit homagium regi Edwardo apud Novum castrum super Tinam.

Anno D. 1294. Conan, incentor Wallorum, captus est, & Herefordiæ tractus & suspensus. Morganus postea & Madocus regis misericordiam flagitaverunt, & consecuti sunt.

Edmundus, frater Edwardi 1. comes Leyrcestriæ, Hugo Lacy, comes Lincolniæ.

Anno D. 1296. 30. die Maii Edwardus primus cepit castrum de Berwike.

Ibidem commentarii diales rerum memorabilium quas Edwardus in Scotia gessit.

Pag. 351. Joannes, rex Scotiæ, per scripturam se reddidit Edwardo.

Parlamentum apud S. Edmundum.

Joannes, comes Hollandiæ, Elisabetham, Edwardi regis filiam, in uxorem accepit.

Rex agens Westmonasterii obtulit S. Edwardo regalia regni Scotiæ, tribunal scilicet, sceptrumque aureum cum corona.

Anno D. 1298. pugnatum est inter Scottos & Angl: die S. Mariæ Magdal: in campo prope Fonchirche, ubi ceciderunt ex Scottis 200. equites, peditum vero 40. millia. Gul: Waleys capitaneus Scottorum hoc bello.

Anno D. 1299. Edwardus primus duxit in uxorem Cantuar: Margaretam, sororem Philippi, regis Franciæ.

Anno D. 1300. Parlamentum apud Lincoln:

Rex dedit principatum Walliæ & comitatum Cestriæ Edwardo primogenito suo.

Edmundus, comes Cornubiæ, obiit sine liberis, relinquens regem heredem suum.

Anno D. 1301. Margareta regina apud Woodstoke peperit filium, qui Edmundus vocatus est.

Anno D. 1303. castrum de Strivelin extortum è manibus Anglorum per Scottos.

Castellum de Brihin in Scotia ab Edwardo rege captum, prius occiso Thoma Maille, castri capitaneo.

Radulphus de Baldok ex decano S. Pauli fit episcopus ejusdem ecclesiæ.

Anno D. 1304. castrum de Strivelin, cui præfuit Gul: Oliferd, ab Edwardo rege non sine multa vi receptum est,

Anno D. 1305. Gul: Waleys Scottus captus fuit, & postea tractus & suspensus Londini.

Anno D. 1306. Margareta, regina Angl: apud Winchestre peperit filiam, nomine Alienoram.

Corrodia data militibus regis per abbates & priores.

Pugna inter Robertum Pseudoregem Scotiæ, & Almaricum de Valentia comitem Pembrochiæ, prope Methfen in Scotia.

Simon

Simon Frisel, antesignanus Scottorum, captus, & Londini postea tractus ac suspensus.

Hic annus, videlicet 1306. finem imposuit exemplari collegii Magdalenaïci.

E libris Eülogii historiarum, qui numero quinque sunt, & scripti, ut quibusdam conjecturis ducor, à quodam monacho Malmesbiri Pag. 352.

Moram tandem cepit sub castello de Bladon, quod Saxonice vocabatur Ingelbourne castel, quod constructum fuit à Dunwallone Molmutio ante incarnationem ad annos 641. Civitas quondam ibi fuerat, quæ penitus destructa fuit ab alienigenis. Castellum tamen se custodivit munitum, quod per multum tempus post incarnationem stetit sine habitatione. Propinqua regia habitatio, & ejus manerium tam paganorum quam Christianorum erat apud Cairdurburg, quod nunc dicitur Burkeburg, vel aliter dicitur Brokenberge.

Aldelmus migravit ad D. anno D. 709. & in capella S. Michaëlis, quam ipse fecerat, à beato Egwino sepultus est. Tenuit baculum pastoralem, datum ab Eleutherio episcopo Winton: annis 32. Tenuit baculum episcopatus annis 4. à Brightwaldo archiepiscopo datum.

Postea, propter metum Danorum, S. Aldelmi corpus translatum fuit in capitulum monachorum.

Prima honorifica translatio Aldelmi facta est per Dunstanum tempore Edwii regis. Secunda à S. Osmundo, episcopo Sarum: quo tempore Guarinus fuit abbas Malmesbiriensis.

Ferunt Aldelmum fuisse nepotem Inæ regis.

Dicunt quidam moniales fuisse habitantes juxta castellum de Ingelburne in quadam villula nomine Ylanburg, Saxonice vero Burton, quæ tota die stupratæ fuerant à castellanis, & ideo archiepiscopus Sax . . . . eas avellebat.

Creditur moniales morasse ubi nunc est hospitale leprosorum juxta pontem.

Tempore Edwii regis monasterium Malmesbiriense fuit desolatum à monachis.

Lelandius.

Hic Edwius expulsis monachis induxit canonicos quos vocant seculares.

Henricus senior fecit includere parchum de Wodestok de terris liberorum hominum circumjacentium. Roborarium de Wodestoke.

Anglia terra ferax, & fertilis angulus orbis, &c. Versus de laudibus Angliæ scripti erant à quodam Henrico. ¶ Henricus scriptor.

Et flu: Vaga, quod aliter dicitur Wy, apud castrum de Strogoile.

Pag. 353. Lignum in saxum degenerans. Juxta monasterium Wimburnense prope Batom est nemus fructuosum, cujus ligna si in aquam, vel terram vicinam per annum jacuerint, in saxum convertuntur.

Vallum Offæ. Offa ad perpetuam regnorum Angliæ & Walliæ memoriam & ditionem habendam fecit fossam perlongam, quæ ab austro juxta Bristollum sub montibus Walliæ jugiter se extendit in boream, fluviosque Sabrinæ & Deæ in eorum pene primordiis transcendit, & sic usque ad ostium flu: Deæ juxta Cestriam, & ultra juxta castrum de Flint sub colle carbonum in mare se extendit.

Mona. Ad boream Waulliæ jacet insula Monia, quod Saxonice dicitur Anglesey.

Mevania. Ad occasum Scotiæ jacet Eubonia, quæ alio nomine dicitur Man. Fere sunt ejusdem quantitatis, sed non qualitatis.

Insula Vecta continet in se 30. miliaria in longitudine. Distat à littore sex milliariis.

Monia continet tres Cantaredas terræ. Est autem Cantareda spatium terræ centum villas continens.

Eubonia inter Hiberniam & Scotiam in umbilico maris adjacet, continens in se duas insulas, quarum prior ad austrum & situ amplior & ubertate felicior. In ea vigent sortilegia, superstitiones, & præstigia inter mulieres. Hæc insula ab initio à Scotorum gente fuerat inhabitata.

Viæ Publicæ. Quarum viarum prima & maxima dicitur Fossa, ab austro in boream extensa, quæ in angulo Cornubiæ incipiens apud Totenes, per Devoniam, Somersetiam, per Bathoniam, Circestriam, Coteswold, juxta Coventriam, usque Leircestriam, per Lincolniam, per Dunelmiam, ad Berwicum, tandem in fine Scotiæ apud Catenes determinatur.

Secunda via principalis dicitur Watelingstreate, tendens ab Euro-austro in Zephyrum Septentrionalem. Incepit enim à Dovaria, tendens per medium Cantiæ juxta London per S. Albanum, Dunstaplam, Stratfordam, Toucestriam, Lilleburne, per montem Gilberti juxta Salapiam, deinde per Stratton, & per medium Walliæ usque Cairdigan.

Tertia via dicitur [a] Belinstreat [Erminstrete] tendens à

Pag. 356. Portus Ammonis Sandewiche non Hampton. Zephyro in austrum. Incipit enim à Menevia in Westwallia, & protenditur usque ad portum Hammonis, quæ modo dicitur Hampton.

Quarta via dicitur [b] [Rikemildstrete] Lelmstreate, tendens ab Aphrico in

a *Sic, cum signo. De scriptura nimirum dubitaverat Lelandus.* Erminstrete *proinde (quod uncis inclusi) adscripsit Burtonus.* b *De hac etiam voce hæsitaverat Lelandus. Signum igitur subjecit. Burtonus vero* Rikemildstrete *(quod item uncis inclusimus) supra lineam scripsit.*

boream.

boream. Incipit enim à Menevia, & procedit per Herford,
i
Wigorn. Wicum, Bernungham, Lichefeld, Derby, Chestrefeld, per Eboracum usque ad hostium Tini flu:

Isa nascitur à quodam fonticulo juxta Tetbiriam prope Circestriam. Ortus Isidis flu:

Sabrina transit primo versus orientem usque Salapiam. Inde vergit ad austrum usque Briges.

Cantuariam construxit rex Rudhudibras.

Salapia Britannice dicebatur Penguerne à dumis in illo monticulo excrescentibus.

Leyrcestriam construxit rex Leyr super amnem Sore, ubi est medium Loëgriæ. ☞

Modo dicitur Edanburg à quodam rege Edan ibi regnante Edanburch.
c
tempore Edfridi, regis Northumbrorum.

sup: Ebrancus.

Fecit aliam civitatem in borea, nomine Alcluit, cujus muri vestigia patent adhuc, licet incognita. Fundata erat super ripam de Sulwhat, & anno D. 870, à Danis omnino destructa. Alcluit ubi. ☞

Amnis ille olim separabat Britones à Pictis. Sulwhat.

Wilshire olim dicta Severia propter gentis sævitiam. Ridicula interpretatio, cum sit Severia imper: dicta.

Lancastre continet in se quinque modicas Shiras, Uuesterby, Salfordiam, Leylandiam, Blakburniam, & territorium Lancastriæ, quæ usitato ibidem vocabulo vocantur Hundredi.

Eborac olim continebat totam terram, quæ est ab Humbro flu: usque ad Twede. Nunc terram ab Humbro ad Tinæ ostium continet.

Edwius rex fecit monasterium Malmesbiriense stabulum clericorum.

Anno D. 1214. comes Cestriæ Ranulphus in parlamento London: increpavit Joannem regem, quod violaverat tot filias & uxores nobilium & procerum regni sui. Luxuria Joannis regis Angl:

Circa annum D. 1264. Henricus 3. de London: declinans cepit castrum de Kingeston, quod erat comitis Gloverniæ, Deinde perrexit Winchelseiam.

Anno D. 1272. Theobaldus Placentinus archidiaconus [a] London. Hic devotionis caussa cum Edwardo ad Achon transiens in papam eligitur, & [b] Gregorius v . . . . .

Eodem anno 1272. Monasterium in villa Norwici constructum malitiose per cives combustum est, &c. Ut plurimi è civibus pro hoc scelere tracti & suspensi fuerint. Pag. 337.

Anno D. 1283. Edwardus 1. tenuit parlamentum apud Acton Burnel.

[a] *Lege*, Leodiensis, *b Platina & Papebrochio.* *b Decimus erat hujus nominis.*

Anno

Anno D. 1298. paulo ante bellum de Fonkirke [a] dextrarius Edwardi I. territus tumultuoso clamore regem ascendentem recalcitrando dejecit, laterique ejus posteriores pedes allidens duas ei costas confregit, qui nihilominus equum alium conscendens, progredientem ad prœlium exercitum comitari non omisit. In hoc prœlio Brianus Jay, præceptor militiæ templi Angliæ, strenuiss: miles, occisus est.

Penrith, nunc vulgo Perith.

Anno D. 1306. Rex apud Lanercost commorans misit justitiarios ad Berwicum.

Commissum est letale bellum in episcopatu Dunelmiæ ad unam leucam de civitate, in loco, qui dicitur Nevils Crosse, inter Anglos & Scotos, sed dei auxilio Angli triumphaverunt.

Lelandus.

Autor Eulogii in Prologo scribit, se terminum historiæ imposuisse annum D. 1362. Hæc tamen inter alia in exemplari sequebantur.

Restauratio castri de Windelesor. Anno D. 1364. Rex curiosus factus est circa castellum de Windelesore reparandum, ita ut cementarii Angliæ à parte meridiana usque ad Trentam flu: servitio regis sunt mancipati, tum propter aliud castellum, quod ne novo ædificavit, quod dicitur Shepey. Distat modico à London: super Tamesim.

Pag. 358. *Ex quodam Chron: monaster: Christi Cantuar:*

Vindicata cædes monachorum Banchorensium.

Ethelfr: rex Northumbr:

[1] Qui iterum collecto exercitu venerunt in urbem Legecestriæ.

Bledericus [1] dux Cornubiæ, Margadus rex Demetiæ, & Cadwanus Venedotiæ, vulneratoque Ethelfrido ipsum cum suis in fugam propulerunt, &c. Ut Cadwanus electus sit in regem Britan:

Rithbertus, vir gentilis, Edwinum, regem Northumbrorum, interfecit.

Cedwallo rex auxilio Pendæ, regis Merc: S. Oswaldum, regem Northanhumbr: in loco, vocato Burne, interfecit cum multis milibus armatorum. (Burna.)

Oswius, rex Northanhumbr: [b] anno 58. ætatis suæ.

Kenwalk, rex Westsax: 30. anno regni sui defunctus est, cujus uxor Sancta Sexburga, secundum Anglicam chronicam, regnavit uno post illum anno, sed, secundum Bedam, Kensus & Eskwinus subreguli regnum inter se diviserunt, & post mortem Kensi Eskwinus solus regnavit.

Ecbertus, rex Cantiorum, nono regni sui anno mense Julio obiit, succedente sibi in regno fratre suo Lethere, quod & ipse per annos novem ac menses VII. tenuit. (Lotharius.)

a Dextrarii erant equi majores, & cataphracti, quibus utebantur potissimum in bellis & prœliis. Ita Dufresnius. A voce nimirum dextrare, quippe qui à dextris ire vel incedere, & latus dextrum tegere solebant. *b Subintelligend:* obiit, *vel* defunctus est.

Cad-

Cadwallo, rex Britan: completis XLVIII. annis senio infirmitate gravatus 15. Cal: Decembr: obiit.

sup: Lothar: regem Cant:

Post quem Edricus, filius Ecberti fratris sui, anno uno ac dimidio reg:

Barbaris prævalentibus non vocabantur Britones sed Gualenses.

Alfridus, rex Northumbr: in Drifelda 19. Cal: Januar: defunctus est anno regni sui 20. Successit in regnum filius suus Osred puer octo circiter annorum, & 11. annis reg:

Dani vero cum tot sibi regiones subdidissent partiti sunt eas inter se, ceciditque sors provinciæ Northumbrorum super Halfden & Eowil, qui in ea XXVI. annis regnaverunt.

Gutran rex, qui & Athelstane, post novem annos susceptæ fidei obiit, & sepultus est apud Orientales Anglos in villa regia, quæ vocatur Hadleghe. Hadelega.

Pace potitus centurias, quas Hundredas vocant, & decimas, quas Thyezingges, instituit.

Ethelstanus rex, Edwardi & Egwinæ filius, coronati apud Kingeston ab Athelino, Cantuar: archiepiscopo.

Ethelstanus regnavit annis sexdecim. Obiit Glocestriæ, sepultus Malmesbyriæ.

Edmundus, frater Athelstani, juvenis annorum 18. coronatus ab Odone, archiepiscopo Cantuar: apud Kingeston. Edmundus terram Cumbrorum depopulans, Malcolino, regi Scottorum, eo pacto illam dedit, ut sibi terra & mari fidelis esset. Cum regnasset quinque annis & 7. mensibus à latrunculo Leo . . . . . . nomine occisus est apud Pukelecirce, & sepultus Glesconiæ. Cumbria data Scotto. Pukelekirke.

Ediva, uxor Edwardi regis, & mater Edmundi, sepulta in eccl . . . . .

Ædredus, 3. Edwardi filius, coronatus ab Odone Cantuar: apud Kingeston, obiit decimo anno regni sui. Dedit ecclesiæ Christi Cantuar: ossa S. Audoëni, Rotomagensis archiepiscopi. Pag. 359.

Edwinus, filius Edmundi regis, coronatus apud Kingeston ab Odone Cantuar: Peractis 4. regni sui annis . . . . Edwinus Monachomastix.

Edgarus, rex Merciorum, & frater Edwini, eligitur in regem 16. anno ætatis suæ, divisaque regna copulavit. Edgarus Philomonachus.

Coronatus fuit in civitate Athamam.

Imposuit tributum annuum trecentorum luporum regi Wallensium. Lupi.

Edgarus cum per totam Angliam 16. annis regnasset obiit.

Edwardus, Edgari filius, coronatus à Dunstano apud Kingeston.

Monachi, ab Edgaro introducti, ab Alfero, principe Merc: è mo-

è monafter: expulfi, & clerici cum uxoribus introducti.

Elfrida, Edwardi noverca, pœnitentiam egit Werwellæ, ubi & obiit.

Ethelredus, Edgari filius, coronatus à Dunftano apud Kingefton.

Edmundus Fer: latus patri fucceffit, & coronatus London: à Livingo Cantuar:

Canutus London: confecratus à Livingo Cantuar:

Halfden, unus ex principibus Canuti, dedit Saltwoode ecclef: Chrifti Cantuar:

Canutus obiit Sheftefbiriæ.

Haroldus coronatus London: ab Agelnoto Cantuar:

Pars feptentrionalis Angliæ forte obvenit Haroldo, Hardecanuto auftralis.

Hardecanutus, mortuo Haroldo, totum regnum Angl: obtinuit. Coronatus eft London: ab Agelnoto Cantuar:

Gunilda, foror Hardecanuti, nupfit Henrico Ro: imper: poftea accufata adulterii, fed judicio purgata.

Edwardus, filius Ethelredi, coronatus Wintoniæ ab Edfio Cantuar:

Haroldus coronatus London: à Stigando Cantuar:

& Matildis, filiæ Malcolini Scotti.

Matildis, filia Henrici primi, nupfit Henrico imperatori; quo mortuo, jubente patre, nupfit Gaufrido, comiti Andegavenfi, ex quo tres filios fufcepit, Gulielmum, Henricum, & Gaufridum.

Matildis uxor Henrici 1. Matildis, Henrici primi [a] mater, obiit, & fepulta eft Weftmonafterii.

Henricus fecundo duxit in uxorem Ataliciam, filiam Godefridi, ducis Lotharingiæ, ex qua genuit Gul: qui poftea naufragio periit.

Matildis imperatr: dedit ecclefiæ Chrifti Cantuar: capellum S. Martini in Dovora, Slyndon & caftellum de Rofa Cantuar: ecclefiæ reftituit.

Pag. 360. Stephanus rex, filius Alæ, fororis Henrici primi & comitis Blefenfis.

Robertus, comes Glocefter: nothus Henrici primi, reduxit Matildem imperatricem fororem fuam in Angliam.

Matildis imperatr: infolentia fua Londinenfium & multorum nobilium animos à fe alienavit.

Robertus, comes Glocefter: & Gul: comes Warenne Wintoniæ capti ab Henrico epifcopo Winton: fratre Stephani regis, unde rex Stephanus pro illis à vincufis folvitur.

Henr: comes Andeg: occurrit Stephano regi cum exercitu apud Malmefbiry, ubi per proceres utrinque de concordia

[a] *Lege*, uxor.

agebatur. Deinde publico conventu Henricus, comes Winton: designatus successor Steph:

Henricus 2, initio regni sui Hugonem de Mortuo mari, & Robertum, magni Milonis filium, in finibus Walliæ ad deditionem coëgit.

Henricus 2, consilio Richardi, archiepiscopi Cantuar: clericos ab ecclesia de Waltham expulit, & Canon: reg: induxit.

Henricus junior rex, filius Henr: 2, vivente patre obiit in Norman: & sepultus est Rotomagi.

Secunda coronat: Richardi regis facta Winton:

Arturum vero & milites, qui cum eo capti erant, misit rex Joannes in Angl: & in arctam custodiam Arturum posuit. Unde postea diffamatus est, quod eum manu propria occiderit.

Henricus, filius Joannis, Glovernniæ à Stephano, Cantuar: archiepiscopo, in regem unctus est.

Anno D, 1217.

Bellum inter Henricum regem & ejus barones, quibus auxilio fuit Ludovicus, regis Gal: filius, apud Lincoln: 14. Cal: Jun: rege victore. Comes enim Perticensis ibidem interfectus est. Comes Winton: captus, Robertus filius ejus, comes Hereford. Robertus filius Gualteri, Gilbertus de Clara, Gul: de Moubray, Girardus de Furnival, Gilbertus de Gaunt, Stephanus frater ejus, Nicolaus de Stoteville, & Richardus frater ejus, Richardus de Mountfichet, Gaurinus de Mount-

f

chancy, Rogerus de Cresci, Radulphus de Toeni, Rogerus frater ejus, Gaufredus de Say, Henricus filius comitis David, & Philippus frater ejus, Mauricius de Gaunte, Gul: de Huntingfeld, Gul: de Hastinges, Nicolaus de Kene, Gul: de Ros, Oliverus de Eyncourte, Robertus de Ropele, Robertus de Grilley, Gul: de Coleville . . . . tus de Norburgh, Radulphus de Cheveduc, J . . . . de Bassingbourne, Radulphus Pag. 361. Murdak, Anselmus de Kente, Gul: de Fyenes, Gaufr: de S. Leodegario, Gualterus frater ejus, Gul: Maudut, Henr: de Brambroke, Adam filius Gul: Simon de Kyme, Robertus

c

Marmion, Joan: de S. Helena, Gul: Martel, Joan: de Sanford, & cum hiis omnibus 300. milites, quorum multos secum duxit Ludovicus, filius regis Franciæ, de partibus transmarinis.

Henricus rex dedit fratri suo comitatum Cornubiæ.

Stephanus, archiepiscopus Cantuar: obiit in Cantia apud Slindon, cui successit Richardus le Graunt, cancellarius Lincoln: qui statim postquam de Roma rediit mortuus est, cui successit Edmundus de Abyndon, thesaur: Sarum, cui postea successit Bonifacius de Sabaudia, præpositus Beluacensis.

Richardus, comes Glover: Anno D. 1258. Henr: rex celebravit parlamentum apud Oxford. Eodem anno Richardus, comes Gloverniæ, occurrit Richardo, regi Alemanniæ, nec prius illum terram intrare permisit, quam fidem daret de servandis in parl: Oxon: constitutis.

Richardus, comes Glocestr: postea opposuit se cum aliis baronibus principi, inter quos erat Simon de Monteforti, comes Leyrcestriæ. Richardus statim pollicitationibus pertractus in partes regis.

Eschmeresfeld. Richar: co: Glover: obiit in Cantia apud Eschemeresfeld.

Simon de Monteforti, comes Leyrcestr: & sui adhærentes confœderaverunt se cum Leolino principe, cujus auxilio terras Rogeri de Mortuo mari, Thomæ Corbet, & Rogeri de Clifford devastavit, & castra de Radenor & Wigmore cepit.

Simon, filius Simonis de Monte forti, captus Northamton, una cum illis, qui oppidum & Castrum contra regem defendebant.

Tounebridge. Pons Roberti. Edwardus, filius regis, combussit castrum de Tonbruge, & postea per bellum & pontem Roberti venit ad Winchelse.

Gilbertus de Clare. Comes Glover: in bello de Lewes adhæsit Symoni de Monte- W forti: Joannes de Garenna, Gul: de Valentia, Galfridus de

Lysun. Lysun, Hugo Bigod, Rogerus de Mortuo mari fugêre ex parte D. regis.

Simon de Monteforti, & Henricus ejus filius, & Hugo Dispenser ab Edwardo principe, opera comitis Gloverniæ, qui post bellum de Lewes à Simone defecerat, occisi.

cum homagium faceret

Pag. 362. Lewelinus, princeps Walliæ, absens in coronatione Edwardi, caussam præbuit, ut rex Northwalliam depopularetur.

a

Edwardus rex fecit Thomam de Weylond, justitiarium suum, regnum abjurare.

Comes Gloverniæ Gilbertus de Clare desponsavit D. Joannam de Acre, filiam regis Edwardi.

Et D. Joannes, filius ducis Brabantiæ, accepit alteram filiam regis, nomine Margaretam.

Rex Edwardus exulavit omnes Judæos ab Anglia.

Edmundus, frater Edwardi regis, obiit in Baiona.

Rex Edwardus duxit in secundam uxorem Margaretam, sororem regis Franciæ, ex qua genuit duos filios, Thomam & Edmundum.

Edwardus, primogenitus Edwardi regis, duxit in uxorem Isabellam, filiam regis Franciæ.

Ex annalibus Adami Muremutensis, canonici Londinen: quos inchoavit in anno domini 1321. & absolvit in anno 1380. tempore Richardi secundi regis. Hujus libri copiam mihi fecit Tucca eques, una cum historia Triveti. Pag. 363.

Ex annalibus cujusdam monachi S. Albani, quos reperi in bibliotheca Tinemutensi. Exorditur anno Domini MCCLIX°. *anno vero Henrici* 3ⁱ. 43°. *& desinit in primis annis Henrici* 4ⁱ. Pag. 364

Anno Henrici 3ⁱ. 48.

Rex autem declinans à civitate Londoniarum cepit castrum de Kingeston, quod erat Gloverniæ. [a]*

Henricus 3ᵘˢ. non obstante vulgi fabula, medium Oxonium penetrat.

Beatus Robertus Grosteft familiaris Simoni, comiti Leircestriæ.

Robertus de Ferrariis, comes Derbiæ, apud castrum, quod Chesterfeld dicitur, captus est anno Henrici 3ⁱ. 51°.

Gulielmus de Albamarla comes de Holdernes.

Anno Henrici 3ⁱ. 56°.

Gregorius decimus cassato electo Cantuariæ episcopatum ejusdem ecclesiæ contulit fratri Roberto de Kilwardebi, qui eodem anno à prioratu provinciali fratrum suorum, quem 11ᵐ. annis gesserat, absolutus fuerat, & etiam ad idem re-electus officium. Erat nempe de ordine fratrum Prædicatorum, qui non solum religiosæ vitæ sanctitate, sed scientia & doctrina clarissimus habebatur. Nempe ante ordinis ingressum Parisiis rexerat in artibus. Cujus in his peritiam, præcipue quoad Grammaticam & Logicam, redacta in scriptis Robertus Kilwardbe.

[a] *Asteriscum adposuit ipse Lelandus.*

docent monumenta. Post ingressum vero ordinis studiosus in divinis scripturis originalibusque sanctorum patrum, libros Augustini fere omnes aliorumque doctorum plurium per parva distinxit capitula, sententiam singulorum sub brevibus annotando. Extant tractatus ejus de tempore, de Universali, & de ortu scientiarum curiosus utilisque libellus.

Gregorius decimus revocavit decimas ad matricem ecclesiam; nam antea dabant pro arbitrio cuicunque sacerdoti.

[Breton]

Joannes [a] Becton, Herefordensis episcopus, qui admodum peritus fuit in juribus Anglicanis, librum scripsit perutilem de eisdem. Floruit tempore Henrici 3i. & Eduardi 1i.

Anno 7°. Eduardi primi.

Obolus, qui prius formam semicirculi habebat, tanquam pars denarii in medio divisi, fit rotundus.

Sepulchrum Hen. 3. — Anno octavo sui regni Eduardus 1us. ex Gallia advexit porphyreticum marmor, ex quo sepulchrum patris Westmonasterii ornavit. Lelandus. Ex crustis & reliquiis porphiretici marmoris facta sunt ibidem pulcherrima pavimenta tessellata illa. — Tessellata pavimenta.

Eodem anno quinque arcus Pontis Londinensis vi & mole glatiei corruebant.

Castrum Rodolanum in Wallia.

Anno 11°. Edwardi primi à conquestu apud Carnarvan inventum est corpus patris Constantini imperatoris, &, jubente rege, in ecclesia honorifice collocatum. Corona etiam famosi Arthuri, quondam regis Britonum, regi Angliæ cum aliis jocalibus reddebatur.

Plurimi nobiles oppressi in obsidione castelli de Druselan in Wallia ruina mœniorum anno Eduardi 1i. 16°.

Pag. 365. Villa Botolphi spoliata & incensa per Robertum Camerarium armigerum anno Edwardi 1i. 16°.

Anno 18°. Eduardi 1i.

Multæ pyramides cruciferæ erectæ, qua funus ducebatur defunctæ reginæ, uxoris Eduardi regis.

Anno 19°. regni sui rex Eduardus 1us. jussit omnes bibliothecas Angliæ, Walliæ, & Scotiæ perscrutari, ut pernosceret quid juris in regno Scotiæ haberet.

Anno 22°. Eduardi primi Robertus de Winchelsei, doctor sacræ [b] Theologiæ", à papa Cælestino confirmatus, & in archiepiscopum Cantuar: in curia consecratus, Angliam veniens, Joanni de Munemuta, doctori Theologiæ, episcopatum Landavensem autoritate papali contulit.

[a] *Inclusum, est à manu Burtoni, qui &* Johannes Breton *in margine scripsit.*
[b] *Adjeci.*

Nivicol-

Nivicollini capitaneo Madoco incenderunt oppidum & castrum de Carnarvan anno Eduardi 1[i]. 22°.

Eduardus 1[us]. anno 23°. regni sui construxit castellum de Bello Marisco in Anglesfeia insula.

Eodem anno Dovarum & spoliatum & incensum à Francis, occiso Thoma sene monacho.

Anno 24°. Eduardi 1[i]. Haguftaldunense cœnobium à Scottis incensum.

Anno 27°. Eduardi 1[i]. Thesaurus Ballioli Scotti, in Angliam transfretantis, interceptus, & ad regem allatus. Inter cetera inventa fuit corona regia regni Scottorum aurea, & sigillum commune Scotiæ.

Anno 31°. Eduardi primi Benedictus [11.] papa Gulielmum de Makelesfeld, doctorem Sacræ Theologiæ, ordinis Prædicatorum, natione Anglum, diœcesis Coventrensis, titulo S. Sabinæ presbyterum fecit Cardinalem, qui antequam junior ad eum perveniret in fata concessit. Makelesfelde.

Cujus morte cognita, papa fratrem Gualterum de Winterburne, similiter ordinis Prædicatorum, regis Angliæ confessorem, Saresbiriensis diœcesis, ad eundem titulum cardinalatus promovit.

Anno 33°. Edwardi primi Clemens [5.] papa Thomam de [Joyce] [a] Jort, doctorem sacræ Theologiæ, ex ordine Prædicatorum, natione Anglum, presbyterum Cardinalem fecit tituli S. Sabinæ.

Eodem anno Clemens papa fecit Antonium de Beeke, episcopum Dunelmensem, patriarcham Hierosolymitanum.

Anno Domini MCCCLXI°. Joannes de Gaunt ex comite Richemundiæ factus dux Langcastriæ. Hic exemplar aliquot carebat quaternionibus.

Anno 1362°.

Decretum Simonis Islep, archiepiscopi Cantuar: de abrogandis quorundam sanctorum festis diebus.

Idem decrevit, non plus dari sacerdotibus pro annuo stipendio quam sexaginta sex solidos & octo denarios.

[1] Sillerinus, [2] abbas ordinis S. Benedicti Marciliac, patre Anglicus, doctor egregius, & auditor in curia, electus in papam, & vocatus Urbanus quintus.

Anno Domini MCCCLXIII°. Joannes, rex Franciæ, obiit Londini in palatio Sabaudiensi.

[1] Platina. Pag. 566. Gulielmus Grisant, postea Urbanus quintus.

[2] Platina sic scribit: abbas Sancti Victoris Massiliensis.

Anno Domini MCCCLXVIII°. Simon Langham, archiepiscopus Cantuar: qui successit Simoni Islep, fit cardinalis. Obiit autem MCCCLXXVI°.

[a] *A manu Burtoni.*

Wiclivus, doctor Theologiæ, incepit docere errores suos anno Domini MCCCLXXVII°. ultimis annis Eduard 3[i].

Eodem anno.

Ria oppidum à Gallis direptum & incensum.

Vecta insula à Gallis spoliata, domusque ibidem incensæ primo anno Ricardi secundi.

Hastingium oppidum maritimum eodem anno à Gallis incensum.

Virtus Philipoti, mercatoris Londinensis, per mare claruit.

Bromefelde card: Edmundus Bromefeld, monachus S. Edmundi, factus est à papa Romæ lector sacri palatii, & commensalis ejusdem anno Domini MCCCLXXIX°. postea factus episcopus Landavensis.

Anno Domini MCCCLXI°. Sabaudiense palatium conflagravit violentia rusticorum, Londini tumultuantium.

Chronica majora fratris Thomæ de Walsingham apud Sanctum Albanum.

Quinto anno Ricardi 2[i]. Joannes Wrawe, presbyter & seductor rusticorum, suspensus est.

Anno octavo Ricardi 2[i]. die Thomæ Cantuar: martyris Wiclef per omnia membra tactus paralysi est, die autem S. ☞ Silvestri obiit.

Eodem anno.

Adam Eston, quondam monachus Norwicensis, sed postea factus cardinalis, desecratus est ab Urbano una cum quinque aliis cardinalibus, nomine conspirationis, ut papa palam prædicavit. Sed postea Adamus per Bonifacium dignitati suæ restitutus fuit.

Eston card: Platina scribit, septem cardinales ab Urbano 6°. Nuceriæ captos, ex quibus quinque saccis involuti postea, & in mare præcipitati.

Robertus Veer, comes Oxonii, factus marchio Dubliniæ.

Idem 9°. anno Ricardi 2[i]. factus est dux Hiberniæ.

Michaël Poole, mercatoris filius, sed regis cancellarius, factus est comes Suthfolchiæ.

Petrus Pateshul, frater Augustinensis, sectator Wiclevi anno 9°. Ricardi 2[i].

Dux Gelriæ in Angliam venit anno 15°. Ricardi 2[i].

Castrum Leonis. Castrum de Holt, alias castrum Leonis, in finibus Walliæ.

Henricus Beufort, filius Joannis ducis Lancastriæ, & Catarinæ Suineford, admodum juvenis factus episcopus Lincoln: fere per vim detruso Joanne de Bokingham sene episcopo anno Richardi 2[i]. 21°.

Pag. 367. Gulielmus Norham heremita vaticinabatur captivitatem Ricardi secundi regis.

Castrum de Silice, Anglice Flint.

☞ Processus 31. articulorum, quorum decimus fuit, quod, contra receptam regni libertatem, papam in rebus, quæ coronæ

&

& juris dignitatem spectabant, in partes suas attraxisset.

Henricus, dux Lancastriæ, rejecto Ricardo, jus regni & imperium, tanquam heres Henrici 3[i]. ex ejus filio Edmundo, cog: Gibboso, sibi vendicavit.

Lelandus.

In fine Annalium bellissime depingit omnes ceremonias atque veteres ritus, quibus nobilitas Angliæ in coronatione regis utitur.

Joannes Gouerus.

In quodam Chronico, compendio carmine scripto, & libris ejus de somnio adsuto, in hac opinione est, ut plane adfirmet, regem Richardum voluntaria prorsus inedia periisse.

Prætera annotaverat nescio quis in margine codicis Goueriani, Richardum 2. cibum & potum omnino reppulisse ubi intellexerat, Hollandum, comitem Cantiorum, & Spenserum cum suis contra Henricum 4. conspirantibus à vulgo Cirencestriæ fuisse occisos.

Inventio patris & matris S. Brendani. Pag. 368.

Anno D. 1199. contigit in quadam Angl: patria, scilicet provintia Salopesbiriensi, apud pagum, quæ Ludelania nuncupatur, quod pagenses ejusdem oppidi decrevissent ecclesiam suam, quod brevis esset ad continendam se plebem contingentem, longiorem construere. Quocirca oportuit quendam terræ tumulum magnum ad occidentem ecclesiæ solo coæquare, qua murus ejusdem debuit extendi. Cumque præmissum collem fodiendo complanassent, invenerunt tria mausoléa lapidea, & corpora Sanctorum decentia; quæ dum aperuissent, repererunt 3[m]. Sanctorum relliquias hoc scripto in uno bustorum in schedulam composito, quæ prius intrinsecus cera, exterius vero plumbo fuerat involuta, his verbis Angl: expressis: "Hic requiescunt S. Fercher, pater Brendani, beata "pignora, Sancti scilicet Ibernienses, pulcher lapide & solo "inclusa. Sancta quoque Corona, mater prælibati Brendani, "matertera videlicet Columkilli, electi Dei. Sanctus ..... "Cochel, germanus ejusdem Sanctæ. Hic nempe quindenis "deguerunt annis, dum Sanctorum Britan: adirent patroci-"nium post obitum Ludæ incredduli." Quorum deposita clerici ejusdem ecclesiæ ab humo levantes, in archa lignea posuerunt, eademque in ecclesiam gestantes decenti locello collocaverunt 3. Id: Apr: operientes, quoad dominus aliquas virtutes eorum meritis & intercessionibus patrare dignetur, cui laus, honor, & gloria in secula. Amen.

Hæc in meam gratiam transcripsit è schedula quadam Clebirius, abbas quondam Durensis Ferulegæ Maisenetum.

E libello

Pag. 369. *E libello de locis, quibus S. in Angl: requiescunt.*

Rex verò Edgarus Glesconiæ in theca argentea honorifice locatur.

In vico quodam, qui dicitur Heselb¯¯, S. Wulfricus, vir mi

. . . .

In Branctona S. Brannocus, vir miraculis clarus, pausat.

In villa quadam juxta Thorich flu: beatus martyr Joannes pausat, qui ex una parte flu: decollatus, caput proprium inter brachia amplexus flu: illud : quod inter ripas mag: spatium perhibetur habere, transvadavit, & super alteram ripam posuit, & in utroque loco in ejus honore ecclesia habetur.

In vico, qui vocatur Chetelhampton, S. Hyeritha virgo quiescit.

In villa, quæ Mudwennestow dicitur, S. Mudwenna quiescit.

Relliquiæ beatæ Hildæ abbatissæ in monasterio Glesconiensi.

S. Werburga apud Cestram.

S. Wenefreda Salapiæ.

S. Milburga apud Weneloch.

S. Ælwinus apud Culnam.

S. Brenwaldus apud Bamptonam.

S. Domnanuerdh apud Beckeleiam.

S. Romwaldus apud Bukingham.

In monasterio Heliensi S. Etheldrida, S. Wiburga, S. Sexburga soror ejusdem, S. Ermenilda filia Sexburgæ.

Apud Ramesey S. Ivo, Ethelredus, & Ecbertus, qui permissione regis Egberti à Thunner occisi sunt.

S. Herbertus martyr apud Huntedune.

Sacra Botolphi ossa ab Icanno à beato Ethelwaldo, Wintoniensi episcopo, translata, & trifarie divisa, caput apud Ely, medietas corporis Westmonasterii, reliqua pars Thorneiæ reconditur.

In territorio urbis Lincoln: S. Hibaldus confessor.

Ripon. [a] * S. Joannes archiepiscopus Ebor: S. Brithunus abbas discipulus ejus, & S. Wolfritha.

confessor

Apud Eboracum S. Gulielmus martyr, ejusdem urbis archiepiscopus, S. Egbertus & S. Boso archipræsules, & S. Everilda abbatissa, quam pagani cum omni conventu suo interfecerunt.

Godricus Anachoreta Dunolmi, & capita Oswini & Oswaldi regum & martyrum.

In monasterio Lindisfarnensi Eata, & Alfridus, & Eadbertus ejusdem loci episcopi, & Ceoluulphus rex & confessor, & Oildiualdus Anachoreta.

Pag. 370. Apud Tinemutham S. Oswinus rex & martyr, & S. Herebaldus abbas ejusdem loci.

[a] *Astriscus est à manu Lelandi.*

Apud

Apud Lindisfarnum in crypta beati Petri S. Aidanus, ejusdem urbis episcopus.

In monasterio Penelech S. Tuda episcopus.

In monasterio Streneshaul Hilda abbatissa, S. Ælfleda, & pater ejus rex Oswius, & mater ejus Eanflede, & pater matris ejus Edwinus, & Trumwinus episcopus, cum multis aliis.

Apud Beghinges S. Beghinga virgo.

Apud Burton super Trent Modwenna.

Excerpta ex veteri codice Ceortesegano.

S. Cuthburga sepulta in Winburnan minster.

S. Fredesuida in Oxenforde.

th

S. Cudmannus in Stenig prope Brembre fiu.

fiu:

S. Dioma apud Ware Stow, quod vocatur Ceorlingburg, prope aquam de Winrisc.

S. Beocca abbas, & S. Edor presbyter, & S. Fritheuole rex de Astapeled apud Ceortese.

Erkenualdus abbas de Ceortesey monasterii à Fritheualdo instituti.

S. Merwenna abbatissa & Æthelfleada in Rumesige prope amnem Trestau.

Hæc, quæ sequuntur, scripsit Thomas Gascoyne, doctor Theologiæ Oxonii, anno D. 1441. edoctus à Joanne Horn octogenario, qui fuit parochialis sacerdos de Luterworth quo tempore Wiclivus obiit. Pag. 371.

Mr. Joannes Wiclif Angl: per D. Thomam Arundel, archiepiscopum Cantuar: fuit post mortem suam excommunicatus, & postea per D. in sacra Theologia Oxon: scilicet Richardum Flemyng, Eborac: diœcesis, tunc episcopum Lincoln: fuit exhumatus, & ossa ejus combusta, & cineres in aquam juxta Lutterworth projectæ ex mandato Martini quinti. Et iste Wiclif fuit paralyticus per duos annos ante mortem suam, & anno D. 1384. obiit in die S. Sylvestri, & in eodem anno in die S. Innocentium audiens missam in ecclesia sua de Luterworth, circa elevationem sacramenti altaris, decidit percussus & specialiter in lingua, ita quod nec tum, nec postea loqui potuerit usque ad mortem.

Ex Chronico incerti autoris.

Wiclif studuit in collegio Cantuar: & indutus russeta veste longa nudis pedibus incedebat.

Ex Chronico incerti autoris, quod reperi Oxon: in biblioth: colleg: Lindensis.

Anno D. 1457. Reginaldus Peçok, natione Wallicus, doctor

Theologiæ, & episcopus Cicestren: qui ingenio & literatura pollens veteres hæreses renovavit.

Male sensit de Eucharistia, & de sanctionibus ecclesiæ.

Damnatus fuit apud Lambhith à Thoma Cantuar: episcopo & clero.

Recantavit errores suos apud D. Paulum.

Ejus libri partim Londini partim Oxon: combusti sunt.

E libello quodam de caussa contentionis inter Henricum regem & Thomam Beket.

Nomina nobilium subscripta recognitioni privilegiorum tempore Henr. 2i. anno D. 1164.

Robertus comes Legrecestre, Reginaldus comes Cornub: Joannes comes Andeg: Robertus comes Clarensis, comes Galfridus de Mandevilla, Hugo comes Cestre, comes Patricius, Gul: comes de Ferrariis, Richardus de Luci, Reginal: de S. Walerico, Rog: Bigot, Reginal: de Warenna, Richerius de Aquila, Gul: de Braiosa, Richardus Canville, Nigellus de Moubray, Simon de Bello campo, Humfridus de Boum, Mattheus de Hereford, Gualterus de Meduane, Manasses Biset dapifer, Gul: Mallet, Gul: de Curci, Robertus de Dunstanville, Jocelinus de Baillol, Gul: de Lanualle, Gul: de Caisnero, Galfridus de Ver, Gul: de Hastinges, Hugo Morville, Simon filius Petri, Gul: Mailduit camerarius, Petrus de Mara, Alanus de Nova villa.

Pag. 372. *Ex Chronic: veteri, quod mutuo sumpsi à . . . . . .*
Monachus quidam S. Joan: de Colcestre autor.

Anno D. 1095. fundata est ecclesia S. Joan: Colcest: ab Eudone dapifero.

Eudo dapifer obiit anno D. 1120. & Roasia ejus uxor anno sequenti.

Anno D. 1131. ecclesia S. Pauli combusta.

Anno D. 1144. obiit Gaufridus de Mandeville.

Anno D. 1153. obiit Simon comes Northamton.

Anno 1155. natus est Henricus, filius Henrici 2. & Allanoræ, & baptizatus ab Huberto, Cantuar: episcopo, in ecclesia.

Hoc etiam anno fundata est ecclesia de Snapes.

Anno sequenti nata est Matildis, & baptizata in eccl: Christi London:

Anno D. 1163. Duellum factum inter R. de Munford & Henricum de Essex VI. Id: Apr: apud Redinge, quem Robertum Henricus in campo semivivum reliquit.

Anno 1166. Gaufridus de Mandevilla junior cum duceret exercitum in Gallias . . . .

Gulielmus

Gulielmus comes Southsax & Arundel.

Anno D. 1170. comes Richardus, filius Gilb: in obsequio regis pluribus congregatis in Hiberniam navigavit. Ibi à quodam rege susceptus, filiam ipsius regis in uxorem duxit. Cujus auxilio idem Richar: partem sibi plurimàm virtute subjugavit. Qua de caussa, jubente rege Henr: mater ipsius Richar: Isabella nomine, apud Saesbiriam in carcerem violenter est intrusa.

Doura pro Dovar.

Anno D. 1171. visus est drago miræ magnitud: apud S. Ositham de Chich per terram prope ferri. Ex cujus motu [a] quandam domum incendit.

Anno D. 1172. apud villam, quæ dicitur Andieura, sacerdos quidam ante altare in oratione prostratus fulminis ictu percussus est, & cito vitam finivit. Similiter quendam laïcum ignis cœlestis accendit, quem frater ejus liberare volens, eidem periculo subjacuit.

Anno D. 1173. Henricus, filius Henrici 2[i]. Winton: coronatur à R. archiepiscopo Rotomagen: jussu patris sui.

Eodem anno orta discordia inter Henricum patrem & filium regis.

Vigilia S. Mauricii ductu comitis Leyrcestriæ applicuerunt Flandrenses apud Waleton, [b] qui cum essent impotentes expugnare patriam sævissime populatam, relinquentes, suscepti sunt à comite Hugone in Framelingham.

Applicuit iterum Flandrense navigium. Comes Leircestr: ex duobus appulsis navigiis fidentiorem componens exercitum, à Framelingham usque in Gipewicum transitum fecit, & sociatis sibi subsidiariis agminibus prædicti Hugonis, inde proficiscens, invasit castellum, quod dicitur Hagheneth, eoque populato reversi sunt in Framelingham.

Ibidem de adventu comitissæ suæ ad Oreforde, utque post . . . . captus sit comes Leircestr: ab Henricianis inter S . . . mundum, & villulam, quæ dicitur S. Martini de Fornham.

Reversi iterum Flandrenses, depopulantur. Nordovicum, duce Hugone Bigot, anno D. 1174. Pag. 373.

Comes David, frater regis Scotiæ, castellum de Huntingdon sufficienter munivit. Inde Leicestre veniens, associatis sibi oppidanis, totam provintiam turbavit max: prædas agendo.

a Sic, cum octo punctis. *b Sic, cum punctis tribus.*

Anno 1177. Hugo Bigot, comes [a] Flandriæ, & Gul: de ++ Mandeville profecti sunt in terram sanctam.

Anno D. 1177. canonici reg: ingressi sunt ecclesiam de Waltham.

Anno D. 1178. Gul: Mandeville reversus est ab Hierosolymis in Angliam.

Anno D. 1180. canonici de Perendune migraverunt Maldoniam, habitatiunculam sibi constituentes in feudo R. Mantel.

Prior de Horsam, alias S. Fidei.

Anno D. 1184. Ranulphus de Glanville liberavit castrum ab obsidione Wallensium.

Lisne monasterium.

Abbas de Salesby.

Prior de Snape fit abbas Colcestr:

Fanum Stephani. Anno D. 1187. archiepiscopus Cantuar: extra muros Cantuar: novæ ecclesiæ amplitudine pergrandis fundamenta jacit, in quam, ut dicitur, ab ecclesia Christi Cantuar: rege concedente, sedem episcopatus transferre molitus est, introductis ibidem canonicis secular: quibus & præbendas partim ex suis, partim ex ecclesiis monachorum contulisse asseritur, &c. Ut papa archiepiscopi inceptis se opposuerit.

Anno 1189. dux Saxonum, gener regis, jussu imper: à patrio solo exulans, venit in Angl: traditusque est ei episcopatus Winton: ad sui sustentationem.

☞ Anno 1190. Gul: cog: de Force filiam comitis de Aubermarle ducit uxorem. G. filius Petri totum honorem comitis Gul: à rege grandis pecuniæ largitione obtinet.

Comes de Lecestre & comes de Ferriers iter Hierosolymam aggressi in fata concedunt.

Ranulphus de Glanville apud Acres in exercitu moritur.

Anno 1191. Exheredati quidam in occidentalibus Angl: partibus latrocinia exercent, à quibus Staford incenditur. Conventria & aliæ villæ depopulantur.

Anno 1193. castellum de Windeshore obsidetur, dum Joannes fratris sui regnum invadere tentat.

Castellum de Suinesey [[b] obsidetur] à Guallensibus, at ab Angl: defenditur.

Transfertur sedes episcop: Bathon: ipsius abbate episcopo Wigorn: effecto.

Anno 1194. castellum de Merlebyri obsidetur & capitur, similiter & Tikhille.

Pag. 374. Comes Albericus moritur.

Anno 1196. castellum Aubermarlæ à rege Franc: capitur, & solo æquatur.

[a] *Sic, cum signo.* [b] *Adject.*

Anno

Anno 1197. Richar: rex in villa, quæ Andeley vocatur, ad archiepiſcopum Rotomagen: ſpectante caſtellum firmat. Andeley.

Robertus, prior de Herlea, monachus S. Petri Weſtmonaſter:

Abbatiſſa de Alneſtow. Alneſtow.

Anno 1202. Richardus de Munfichet moritur.

☞ Anno 1204. rex Angl: Joannes concedit Alberico de Ver jus ſuum de comitatu Oxoniæ, & efficit comitem, accingens eum ditiſſ: gladio.. Verus donatus comit: Oxon:

Anno 1207. Otho, nepos regis Angl: & rex Aleman: apud Or Areſwell in Angl: applicuit, & brevi in patriam ſuam redit. Orwelle.

Anno 1207. natus eſt Henricus, filius Jo: regis.

Anno 1208. Joanne: rex omnia caſtella Gul: de Braels in manum ſuam capit, & ea cuidam Brabantio, nomine Gerardo de [a] Atie, cuſtodienda tradidit, &c. Ut Gul: filius Gul: de Braels, indigne factum tulerit.

Robertus Prior de Waleton.

Anno 1209. Henricus, dux Sax: frater Othonis, regis Alemanniæ, apud Gernemuth applicuit.

Richardus, filius Joannis regis, naſcitur.

Computatio fiſci, quæ apud Weſtmonaſter: omnibus diebus ſolebat exerceri, per regem Joannem transfertur Northamton. Scaccarium regis transfertur Northamton.

Anno D. 1210. Robertus de Turneham obiit.

Anno D. 1211. caſtellum D. Londonienſis de Storteforth imperante rege diruitur. Caſtellum de Storforde, ubi nunc carceres epiſcopi London: in Hertfordſhire.

Lewelinus, princeps Di. regis Angl: ſibi videns perneceſſariam, cum vires reſiſtendi non haberet, totam terram Galliæ citra Snawdune Joanni regi Angl: jure hereditario conceſſit, & de parte reſidua ipſum & ſucceſſores ſuos facit heredes, niſi de filia regis, quam in uxorem habuit, prolem ſuſciperet.

Magnatibus ſuis exheredationem & minas Joannes intentabat, & præcipue Roberto filio Gualteri, & Roberto filio Rogeri, & Eutachio de Veſci.

Anno 1212.

Robertus filius Gualteri cum uxore & liberis fugit in partes tranſmarinas. Caſtellum ejus in London, quod dicitur caſtellum Bainardi, cum omnibus in eo conſtructis ſolo tenus æquatur.

Idonea prioriſſa de Wikes. Prioratus de Wikes prope Arwich.

Robertus filius Walteri terris ſuis reſtitutus.

Anno D. 1214. Albricus de Ver comes Oxon. obiit.

Anno 1231. Richar: comes Cornubiæ, duxit ſororem Gul: Mareſcalli, relictam Gileberti, comitis Gloverniæ, qui hoc anno obiit. Pag. 375.

[a] *Puncta ſub ti.*

Autor annalium de se ipso loquitur. Eodem anno rex fecit cellam conversorum London: Hoc anno conversus sum die Purificationis B. Mariæ.

Anno D. 1232. Joannes de Bello campo fecit rotundam tabulam.

Hoc anno natus est Henricus, primogenitus Richar: comitis Cornub:

Anno 1233. Rogerus Bigot & H. de Ver comites efficiuntur.

Anno 1234.

Richardus Mariscalus occiditur. Successit Gilebertus.

Anno 1235. Rogerus de Quincy efficitur comes Winton: Et rex de Man miles.

Anno D. 1239. natus est Edwardus, primog: regis.

Anno 1240. nata est Margeria, filia regis.

Anno 1241. G. Mariscallus periit in Torneamento.

Anno D. 1243. Hugo comes de Arundel obiit, & sepultus est in monaster: suo de Wimundesham. Nata est Beatrix, filia regis, in Vasconia.

Anno 1244. concordia facta apud Novum castrum super Tinam inter Anglum & Scottum.

Anno D. 1245. Edmundus, filius regis secundus, natus est.

Rex firmavit castrum munitissimum, quod vocavit Gannoc, ex opposito de Snawdune ex ista parte amnis.

Anno 1247. Gul: de Valence, dictus frater regis ex parte matris, à domino rege accinctus est cingulo militari.

Anno 1248. obiit Matildis Bigot, comitissa Waren & Norfolk.

Rogerus Bigot, comes Marescallus, quorundam æmulorum instinctu, ut dicitur, procurat divortium fieri inter ipsum & comitem.

Anno 1249. Hauisa de Lanualley, uxor Joannis de Burgo, obiit, & sepulta est Colcestriæ in capitulo cum parentibus suis.

Robertus de Ver, filius Hugonis de Ver, comitis Oxon: accepit conjugem Aliciam, filiam Gileberti de Sanford, cum tota hereditate paterna.

Gul: de Longa spatha, comes Saresbir: occisus à paganis in terra sancta.

Anno 1252. domus de Marham sanctimonialium incorporata est or: Cistert:

Abbatia de Sibeton in Suthfolc:

Pag. 376. *Ex annalibus Thomæ Wike, canonici de Osney.*

Anno D. 1066. Gulielmus dictus Le Bastarde, dux Normanniæ, venit in Angliam.

Haraldus rex, coxa præter nates præcisa, letaliter vulneratus est.

Guli-

Gulielmus Longespe, filius Rollandi, primi ducis Norman:

Anno D. 1077. obiit Heremannus, episcopus Shireburnensis, qui transtulit sedem episcopalem de Shireburne ad castrum veteris Saresbyriæ.

Anno D. 1086. Gul: rex Angliæ regnum describi fecit.

hose

Anno D. 1106. Robertus Curtoise, dux Norman: captus est ab Henr: rege, fratre suo, & exoculatus in Angliam missus est.

Anno D. 1114. Exsiccata est Tamisia, & mare se retraxit, per decem milliaria duobus diebus.

Anno 1123. Mortuo Roberto, Lincoln: episcopo, successit Alexander, frater Rogeri, Sarum episcopi. Hic Rogerus pauper capellanus de partibus transmarinis adhæsit regi Henrico adhuc junioris ætatis, & factus est ejus capellanus. Quo in regem sublimato, factus est ejus cancellarius, & quasi totius regni administrator. Deinde, volente rege, factus est episcopus Sarum: qui pro nimio superbiæ fastu ædificavit duo munitiss: castra, Shireburne scilicet & Devisas. Evectus postmodum in sublime, fratrem suum Alexandrum de Gallia in Angl: evocavit, quique, fratre procurante, factus est Lincoln: episcopus, & fraternæ superbiæ non tepidus æmulator, construxit castra de Newwark, Lafforde, & Banbyri.

Anno D. 1129. Robertus de Oyli fundavit monasterium de Oseney.

Anno D. 1137. tempore Stephani regis commissum est grave prœlium inter Normannos & Wallenses apud Cairdigan, in quo pluribus interfectis repulsi sunt Normanni.

Anno D. 1138. Matildis imperatrix evocavit in auxilium virum nominatiss: & potentem fratrem suum Robertum, comitem Glocestr: quem pater suus rex Henricus de non legitimo concubitu progenuerat; in quo sibi usque adeo complacebat, ut filiam unicam & heredem cujusdam comitis Gloucestrensis conjugali sibi matrimonio copularet, castraque munitiss: Bristolle & Marleberge, & alias terras ampliss: assignaret.

Anno D. 1147. fundata est abbat: Bruerie or: Cistert: [a] *

Henricus primogenitus Henr: 2[i]. Richardus 2[o]. Gaufredus
++ ++
3. Joannes 4. genitus.

Anno D. 1174. Randulphus de Glanville, Barnardus de Bailliol, Gul: de Vescy, Robertus de Stoteville, regis Angl: fautores, cum pauco exercitu occurrerunt, habitoque congressu cum Scottis prope castrum Alnewike regem Scotiæ ceperunt, totumque ejus exercitum vel ceperunt vel interfecerunt. Deinde regem in castro de Richemont custodiæ man- Pag. 377.

[a] *Sic, cum asterisco in margine, & cum duob. signis sub* primogenitus.

cipaverunt.

cipaverunt. Captus est ibidem cum rege Scottorum adjutor ejus præcipuus, Robertus comes Leyrcestr:

☞ Anno D. 1173. Richardus Lucy, cui, absente rege, regni cura commissa fuit, obsedit Leycestriam & cepit, muros prostravit, & solo tenus complanavit.

Petrus de Pontefracto pseudopropheta tempore Joannis, regis Angl:

Anno D. 1216. rex Joan: in monasterio de Swinisheved, quod est in provintia Holandiæ, intoxicatus est, ut dicebatur.

Anno D. 1219. Gulielmus senex Marescallus, comes Penbrochiæ, miles strenuiss: & per orbem nominatiss: obiit.

Anno D. 1220. fundata est nova ecclesia de Saresbiry.

Eodem anno Hubertus de Burgo tutor & custos designatus Henrici 3[i]. jam 14. annum agentis.

Anno D. 1224. Gulielmus Marescallus duxit sororem Henrici 3. in uxorem, quo mortuo, illa votum castitatis fecit, sed postea nupsit Simoni de Montefort, comiti Leircestr:

Eodem anno Henricus 3. in odium Lewelini, principis Walliæ, fundavit castellum de Montgomery.

Anno D. 1231. Gul: Marescallus junior venit de Britan: in Angl: & Isabellam sororem suam, comitissam Glocestr: relictam Gilberti de Clare, Richardo comiti Cornub: matrimonio copulavit, & post dies 15. obiit.

Richardus Marescallus, frater ejus, successit ei in hereditatem.

Anno D. 1232. Petrus de Rupibus, episcopus Winton: accusavit Hubertum de Burgo, comitem Cantiæ, apud regem, ut Petrum de Rivallis, nepotem suum, promoveret.

Anno D. 1232. obiit Randulphus, comes Cestriæ, in castello de Walinforde.

Anno D. 1233. Gravis dissensio orta est inter Dm. regem & Richardum Marescallum, adeo ut, invalescente contentione, rex disseisiret ipsum, & præcipuos fautores suos, Hubertum de Burgo, Gilbertum Basset, & Richardum Siwardum, de omnibus terris eorum in Angl: & commisit eos Petro de Rivallis, & fecit prosterni domos eorum.

Fuga Huberti de Burgo ad Austeclife, & inde ad castellum de Strogil, i. e. Chepstow.

Gilb: Marescallus obiit An.D. 1241. successit ei Walterus Marescallus, frater ejus.

Richar: Marescallus, victus bello ab Hugone & Waltero de Lacy, & Mauritio, filio Giraldi, post 15. dies obiit [a] in castello suo de Kildar, cui successit Gilbertus frater ejus.

Gul: de Mareis, pyraticam exercens, occupavit Lundey, insl: Sabrini flu: anno D. 1238. Pag. 378.

Baldewinus, comes insulæ, profectus est cum Richar: comite Cornub: in terram sanctam [b].

a A. D. 1234. ut ex Edit. Galeana colligimus. *b Anno viz. 1240.*

Anno

alias Senchia.

Anno D. 1243. Quintia nupsit Richardo, comiti Cornubiæ, apud Walingforde.

Anno 1244. regina peperit Edmundum secundo-genitum.

Anno D. 1258. intoxicatus est Richardus, comes Glocestriæ, & Wilhelmus de Clare, frater ejus, per quendam de militibus Gualterni de Scoteney, sicut vulgo dicebatur.

Polydoro Cynthia, Paulo Æmilio Sanctia.

Fratres Henrici 3[i]. regis. Electus Winton: Gul: de Valence, Galfridus & Guido de Lizignano, & Petrus Sabaudus avunculus reginæ.

Anno D. 1261. rex Angl: recepit castellum de Dovar, quod Hugo de Bigot occupaverat.

Eodem anno D[i]. Walterus de Merton factus custos regii sigilli.

Henricus de Hastinges, Joan: de Vescy, G: de Lucy, Nicolaus de Segrave, R: de Veteri ponte, Gul: de Montchanesy, capita Baronici belli. Et hi quidem postea adjunxerunt sibi Simonem de Monteforti cum multis aliis nobilibus. De monte Canusio.

Anno D. 1263. Simon de Montiforti cum baronibus castrametatus est in parco de Istelworth. Istelworth, ut ego arbitror, non longe abest à monasterio de Sion:

Istelworth, manerium Richardi regis Ro. incensum & direptum à Londinensibus.

Londonienses incenderunt & diripuerunt palatiolum Richardi, regis Ro: quod habebat in suburbio Westmonaster:

Maneria præcipue D[i]. Gul: de Valentia, regis Germani, quia alienigena fuit, incenderunt.

Anno D. 1264 intravit urbem Oxon: contempta Fredisswidanorum superstitione.

Eodem anno opp: videlicet Northampton & Notingham cum castris recepta à regiis militibus.

Gul: de Bardolf, designatus custos castri de Notingham à baronibus, tradidit illud, inconsultis illis, regi.

Henricus 3. cum Richardo fratre, & Edwardo filio suo, ac multis nobilibus aliis, captus est in conventuali ecclesia de Lewes.

Comes de Waren, Gul: de Valentia, Hugo de Bigot, capto rege, fugerunt ad castrum de Pevenesey, & inde in Franciam.

Gilbertus, comes de Gloucestre, H. Dispensarius, & Joannes, filius Joannis, tenuiter post victoriam donati à Simone de Monteforti, postea ejus imperio ægre audientes erant, & maxime comes de Glocestre.

Princeps Edwardus in custodia Simonis de Monteforti existens Herefordiæ, opera Thomæ de Clare, fratris comitis Gloucestriæ, evasit.

Joannes Giffard singul: decus militiæ post comitem Gloucestr: Pag. 379.

Pons Veroconiensis.

Pons Wigorn: ab Edwardo principe confractus ne pertransiret Simon de Monteforti.

Glouceſtr: cum caſtro recepta ab Edwardo principe per conditiones.

Wintonia civitas capta à baronibus.

Simon de Monteforti occiſus in bello Eoveſhamenſi per Edwardum principem, & comitem Glouceſtr:

Recepto à Regiis caſtello de Dovar, uxor Simonis de Monteforti in Franciam transfretavit cum Americo & Richardo filiis ſuis.

Simon de Monteforti junior occupat inſulam de Axholme, adjuncto ſibi Joanne Deyville, & Baldewino Wake qui fraudulenter evaſerat de caſtro de Brunisfeld à Joanne Giffard, cujus captivus fuerat.

Bromefeld caſtellum.

Simon junior de Monteforti inſulæ de Axholme ceſſit per conditiones ab Edwardo principe oblatas.

Comes Ferrarienſis, adjuncto Baldewino Wake, & Joanne Deyville, & aliis, caſtra ponit apud burgum de Ceſtrefelde, ubi poſtea per Edwardum principem, & Henricum primogenitum Richardi, regis Ro: Ferrarienſis victus & captus eſt, & Windeſoram miſſus in cuſtodiam.

Adam de Gurdon devaſtans cum aliis partes meridionales victus eſt & captus ab Edwardo principe prope ſylvam de Awelton.

Helienſis inſula occupata ab exheredatis, à quibus & Nordovicum & Linum poſtea direptum.

Henricus 3. redditum ſibi caſtrum de Kenelworth tradidit Edmundo filio ſuo ſecundo-genito.

Anno 1265. Pontifex Ro: caſſata electione Gul: decani Ebor: qui circa feſtum S. Nicolai de curia rediit Ebor: contulit archiepiſcopatum cuidam de ordine fratrum Minorum, dicto Bonaventura, qui timens pelli ſuæ ne forte furiam Angl: quæ non dum ſedata fuit ad plenum, ſibi ſentiret infeſtam, tantæ celſitudinis dignitatem epiſcopo Ro: reſignavit.

Bonaventura electus in archiepiſcopum Ebor: Baldewinus Wake evaſit ex caſtello de ome Brunfeld, quæ in cuſtodia erat Joannis Giffard.

Joannes de Eyville & Robertus de Wileby capitanei exheredatorum qui occupaverunt Helienſem inſulam.

Anno 1265.

Cairuſke.

Simon de Monteforti occupavit Cairuſk, caſtrum dominicum comitis Glouceſtr: & Novum portum, vicum maritimum: ſed comes Glouceſtr: utrumque paulo poſt recuperavit.

Pag. 380.

Anno D. 1267. Gilbertus de Clare, comes Gloceſtriæ, urbem Londinenſem occupat & firmat.

Henricus Pedo pyrata.

Henricus

Henricus de Hastinges factus capitaneus exheredatorum ns: Eliensem occupantium.

Anno D. 1269. Ds. Edmundus, regis Angl. secundo-genitus, unicam filiam comitis Albemarlæ, cui ex successione paterna comitatus Albæmarlæ, cujus redditus & proventus non exiles, sed amplissimi dinoscuntur, & ex materna comitatus Devoniæ, & dominatus insulæ jure hereditario competebat, solenni sibi connubio copulavit.

Eodem anno Henricus, primogenitus Richardi, regis Ro: & comitis Cornubiæ, duxit filiam nobilis Castonis de Byerra (Byarra). Nupt: Richardi, regis Ro:

Richardus, rex Ro: duxit in uxorem filiam Theoderici de Falkemonte Alemanni.

Tonebrige & Heneley munitiones D[i]. de Clare, comitis Glocestr: — Tounebrige } castella { in Cantia. Heneley } { in Warwiccia.

Anno 1270. Alanus de la Zusche à comite de Warenna in ipso foro judiciali Westmonasterii gladiis impetitus, & in fuga tam graviter vulneratus, ut postea inde mortuus sit. ☞

Joannes & Henricus, filioli Edwardi principis, commissi custodiæ & curæ Richardi, regis Ro: dum ipse abiret in militiam terræ sanctæ. — Joannes, Henricus } fil: Eduardi princ:

Turris ecclesiæ S. Mariæ de arcubus Londini cecidit.

Henricus, primogenitus Richardi, regis Alemanniæ, occisus est Viterbii in Italia à Simone (Guidone) de Monteforti juniori, cujus corpus postea in Angl: delatum est, & in monasterio Heyles tumulatum. Cædes Henrici, filii Richardi, regis Ro:

Anno D. 1271. Joannes, principis Edwardi primogenitus, obiit, & Westmonasterii sepultus est.

Hoc anno obiit Ds. Philippus Basset.

Hoc anno obiit ex paralysi Richardus, rex Ro: in castro de Bercamstede.

Anno D. 1272. inopinata inundatio aquarum, erumpentium de cavernis terræ, partem max: civitatis Cantuariensis operuit, ubi nunquam prius aquæ currere visæ sunt. Ita quod violentia gurgitis, impetuose currentis, domos plures & ædificia diruendo in planitiem convertebat, viros & mulieres, tam senes quam parvulos, submergebat. ☞

Eodem anno Edmundus, filius regis Alemanniæ, comes Cornub: Margaretam, Gilberti comitis Glocestr: sororem, duxit in uxorem.

Henricus Lacy hoc anno factus miles & comes Lincoln:

Anno D. 1274. obiit nobiliss: Da. uxor Edmundi, fratris Pag. 381.

 regis

regis Edwardi primi, cui hereditaria successione pertinebat comitatus Albæmarlæ, patre videlicet diu ante defuncto, cui sola hereditario jure successit, & si matrem adhuc superstitem supervixisse potuisset, comitatus insulæ & Devoniæ simili ratione sibi competisset. Cujus interitus, immo etiam privatio tantorum dominatuum, animum mariti non mediocriter contristavit.

Gastonus de Biarre, homo Francus, traditus est Stephano de Pencestre militi, & custodi castri Oxon:

Anno D. 1275. Edmundus, frater Edwardi primi regis, dominam reginam Navarræ & heredem conjugio sibi copulavit.

Emericus de Monteforti navigaturus in Walliam à Bristolliensibus captus est, & in custodiam detrusus: sed postea precibus Franci liberatus est.

Philippus de Eya, vir clarus, sepultus in monasterio de Oseney.

Anno D. 1277. Edwardus rex magnam partem max: sylvæ inter Gestram & terram Lewelini desecuit. Duo castra munitiss: pro situs aptitudine cœpit ædificare, videlicet Le Flint & Rutheland.

Mona insula ab Eduardinis militibus eodem anno capta.

Lewelinus, princeps Walliæ, duxit Wigorn: in uxorem filiam Simonis de Monteforti.

Convivium rotundæ tabulæ. Anno D. 1279. Rogerus de Mortuo mari celebravit convivium rotundæ tabulæ in castro de Kenelworth.

Kenelworth nomen forsitan sumpsit à Kenelmo. Anno D. 1281. Edmundus de Mortuo mari cepit Lewelinum, principem Walliæ, & ejus caput Edwardo regi transmisit.

Anno D. 1282. Edwardus rex celebravit pascha in monasterio de Aberconwey Cistert:

Richardus de Knapwelle Dominicanus, hæreticus.

Anno D. 1286. Holandia submersa, & maxima pars villæ S. Botolphi.

Pag 382. Tutela principatus Walliæ commissa ab Edwardo Roberto de Tibetot.

Robertus Tipetotus præfectus Cambriæ. Una die quater fluxit mare & refluxit.

Monasterium de Spaldinges & oppidum de Gernemuth dispendia magna acceperunt aquarum inundatione.

Thomas de Clara obiit in Hibernia 1287. Anno D. 1288. bona pars opp: S. Botolphi conflagravit.

Pag. 383. *Gul: filius Stephani, Scriba in C . . . . . Angl: & diaconus in capella Thomæ Becket, & ejus convictor, scripsit patroni sui vitam non inerudite, cui libro præfixit libellum de situ & nobilitate Londini.*

Ex libello de situ Londini.

In ipso prologo libelli scribit, se interfuisse concilio Northamptonæ, cum fugam ornaret Thomas Beketus, & morti ejus Cantuariæ interfuisse.

Inter

Inter nobiles urbes orbis quas fama celebrat, civitas Londonia, regni Anglorum ſedes, una eſt quæ famam ſui latius diffundit, opes & merces longius tranſmittit, caput altius extollit. Felix eſt aëris ſalubritate, Chriſtiana relligione, firmitate munitionum, natura ſitus, honore civium, pudicitia matronali, ludis etiam quam jucunda, & nobilium eſt fœcunda virorum. Quæ ſingula ſemotim libet inſpicere.

Tum in Londonia, tum in ſuburbio, tredecim majores eccleſiæ conventuum, præter minores parochias 127. A relligione.

occidente oriente
Habet ab [a] oriente arcem Palatinam, ab occidente duo caſtella munitiſſima.

Portas habet 7.

Londonia ſimiliter ab auſtro murata & turrita fuit, ſed flu: max: piſcoſus Tameſis, mari influo refluoque qui illac allabitur, mœnia illa tractu temporis alluit, labefactavit, dejecit. Muri urbis ad meridiem.

Item ſurſum ab occidente palat: reg: continet ſuper flu: eundem, ædificium incomparabile, cum antemurali & propugnaculis, 2. millibus ab urbe, ſuburbano frequenti continuante,

Item ab Euroaquilone ſunt paſcua, rivi, molendina, & ſaltus, latebræ ferarum, videlicet damarum, cervorum, aprorum, & taurorum ſylveſtrium.

Fons Sacer, fons Clericorum, fons Clementis in ſuburbiis præcipui.

Londonia tempore Stephani oſtentabat equitum 20. millia, peditum [b] $\overline{40}$.

Tres principales eccleſiæ Londoniæ ſcholas ex privilegio habebant.

Scholaſtici Londini in literis frequenter pericula faciebant.

Publicæ coquinæ prope ripam Londini.

Celebre ſpectaculum nobilium equorum venalium Londini ſexta feria. Ibidem certamina equorum. In eodem campo forum bovinum, ovinum, & porcinum. Pag. 384. . . . . . vinum . . . . . efelde

Londonia per regiones diſtinctas conſules & vicecomites habet. Habet ſenatoriam dignitatem & magiſtratus minores.

Habet eluviones & aquæductus.

Solæ peſtes Londini immodica ſtultorum potatio & frequens incendium.

Londonia pro theatralibus ludis habent miraculorum & paſſionum ſanctorum repræſentationes.

Singulæ ſcholæ ſingulas pilas habent.

a Voces ſupra lin. ſunt à manu ipſius Lelandi, qui nimirum ita legend. cenſuit. Aliter tamen in Codice Mareſchallano, quem diligenter & accurate edidimus ſub finem octavi voluminis Itinerarii Lelandi. b 60 in Ed. noſtra prædicta è Cod. Mareſchallano.

Singulis diebus dominicis in Quadragesima exit in campos juvenum recens examen in equis bellicosis, & certamine primis, quorum quisque aptus in gyros currere doctus equos. Erumpunt à portis catervatim filii civium laïci, instructi lanceis & scutis militaribus: juniores hastilibus ferro dempto præfurcatis simulachra belli cient, & agonisticam exercent militarem.

In feriis paschalibus ludunt quasi prœlia navalia, ubi victus nonnunquam in profluentem cadit.

In festis tota æstate juventus se exercet saltu, arcu, lucta, jactu lapidum, & choreis.

In festis diebus hyeme tauri & ursi publice canibus exagitantur.

Ubi autem fossa, proxima muris aquilonalibus, congelatur, super glaciem lapsu pedum ludum nonnunquam invicem se palis petentes.

Cives suum jus venandi habent in Midlesax, Herfordshire, & tota Chiltra.

Omnes fere episcopi, abbates, & magnates Angliæ, quasi cives & municipes sunt Londini, sua ibi habentes ædificia præclara, ubi se recipiunt, ubi divites impensas faciunt.

Londonia Matildem imper: & Henricum 3. regem protulit.

E libro Gul: filii Stephani, civis London: de vita Thomæ.

Thomas Beketus sub Roberto priore aliquandiu in monaster: de Mereton educatus.

Thomas adolescens studuit Parisiis.

Thomas vicecomitum clericus London:

¶ Thomas per Baldewinum archid: & Eustachium, fratres Bolonienses, hospites patris sui, familiaris factus Theobaldo Cantuar.

..... d villam ... .. es ductus ... ldum cum .... nomine. Rogerus de Ponte episcopi.

Thomas Rogerum de Ponte episcopi, unum de suis olim clericis, ad archiepisc: promovit Ebor:

Hic Rogerus de Ponte episcopi primum invidebat succes . . . . . Thomæ Beketi. Pag. 385.

Thomas refugium habuit apud Gualterum, fratrem Theobaldi archiepiscopi, & tum archid: Cantuar: postea vero episcopum Rosensem.

S. Marie hille. Vita Thomæ Beket.

Thomas primum habuit ecclesiam S. Mariæ in littore London, ex dono Joan: Wigorn: episcopi, postea accepit ecclesiam de Otheford ex dono Theobaldi archiepiscopi.

Postea habuit præbendam London: & alteram Lincoln:

Thomas deinde studuit legibus Bononiæ per annum, & postea Autisiodori.

Thomas factus diaconus & archid: Cantuar:

Thomas opera Henrici, Winton: episcopi, factus cancellar: Angl: Flandrenses

Flandrenses opera Thomæ Angl: expulsi, & castella, quæ de novo multa firmaverant, diruta.

Thomas palatium regis, ruinam minans, Londini incredibili celeritate reparat.

Thomas sibi perquirebat præpositturam Beverlaci, donationem præbendarum de Hastinges à comite Augensi, turrim London: cum servitio militum addictorum, castellariam Eye cum honore septies 20. militum, & castrum Berchamstede. Thomas decanus de Hastinges. Comes Augensis. Eye castrum.

Robertus canon: de Mereton confessor Thomæ.

Richardus de Ambli, vir mag: prosapiæ, clericus Thomæ.

Henricus rex filium & heredem suum Thomæ alendum & docendum commisit.

Thomas singulis diebus mag: erogabat dona.

Thomas secrete passus est flagra à Roberto priore S. Trinitatis London: & Cantuar: à Thoma presbytero S. Martini.

Henricus 2. opera Thomæ perfecit orient: partem ecclesiæ monaster: de Mereton.

Henricus ante pascha jejunabat & vigilabat apud Mereton. ¶

Robertus de Melum Anglus, qui studuerat in Gallia, opera Thomæ factus episcopus Herefordensis. Robertus de Melum.

Et Gul: monach: S. Martini de campis, qui etiam in Gallis studuerat, factus est abbas Ramesiæ.

Rex Henr: videns pauperem hyeme tenuiter vestitum, Thomam pene reluctantem pallio spoliat, & pauperi dat.

Thomam, in Gallia apud S. Gervasium ægrotantem, reges Angl: & Franc: invisebant.

Auketinus, prior Legestriæ, Roma rediens, manica Thomæ tunicam vituperat.

Thomas 52. clericos in obsequio suo dum esset Cancellar: habet.

Thomas orator missus ad regem Franc: pro Margareta, ejus filia, quæ nuberet Henr: Henr: filio, ingentem comitatum & m . . . . supellect: splendorem secum tulit.

Mirabilis rex Angl: cujus cancellar: talis ac tantus incedit. Vox Francorum.

Pons Isaræ. Pontoys.

Thomas in reditu à Gallia Guidonem de Lavall, regis impugnatorem, cepit, & in carcerem trusit.

Thomas 700. milites habuit in obsidione Tolos . . . . . si usus fuisset consilio Thomæ urbem cepisset . . . .
Et postea ex suis 700. equites, 1200 stipendiar . . . . merentes . . . .

Thomas eques Ingelramum equitem Francum prœlio vicit, & ejus equum præripuit. Pag. 384.

Gilebertus habitu monachus vinum vel carnes non gustans, ex Herefordensi factus est episcopus London: Hic solus Henrici factum non probavit, quod Thomam ex bellatore archiepiscopum fecerat. Gilbertus episcopus Hereforden:

Henricus,

Henricus, filius Henrici regis, & Richardus Luci, cum aliis magnatibus interfuere consecrationi Thomæ.

Alexander papa 3. misit Thomæ pallium per Joan: Sarisbiriensem.

Thomas usus est convictoribus monachis ac clericis honestiss: ac literatiss:

Rogerus comes de Clare. Vide num legendum, Richardus. Radulphus de Diceto legit Rogerus.

Thomas intendebat revocare castrum de Tunebridge à Rogero comite de Clare, quod ab ecclesia Christi Cantuar: [a] alienata fuerat, & hoc accessit ei ad cumulum indignationis.

Hic comes de Clare omnes fere nobiles propinquitate habebat sibi adhærentes. Et sororem pulcherr: totius regni habebat, quam rex aliquando viderat.

Thomas ecclesiam de Einesford Laurentio cuidam donavit. Gul: de Einesford, dominus villæ, hominem Laurentii extulit. Thomas Gul: excommunicavit. Hinc altera mali caussa accrevit Thomæ.

Contentio apud Dunestaple inter Simonem, filium Petri, & Philip: de Broi, canonicum de Bedeford, qui sacerdotio suo ad annum multatus est, quod Simonem verbis parum honestis exacerbaverit.

Gul: Malus vicinus, nepos Eudonis, comitis Britan: Engelgerus de Boum, Hugo de Gundevilla, Hugo de Mandevilla, Richardus Humex constabularius, Gul: filius Joannis.

¶

Mr. Radulphus canon: ecclesf: London: in divina pagina doctor præcipuus.

Eduardus Grime crucifer Thomæ.

Simon de Creil miles abbatis S. Augustini.

¶

. . . Saresbiriensis ab adolescentia de bonis ecclesf. Cantuar: educatus.

. . . . ter Hereberti . . . . . . ham extremis vitæ . . . . s sacerdos fuit.

Concilio de Clarendune interfuit Thomas, sed decretis regis Henr: non sine summa difficultate subscripsit.

Robertus archid: Oxfordensis, & postea episcopus Herford: familiaris ac clericus Thomæ.

☞ Duo Joannes Saresbirienses familiares Thomæ, quorum alter fuit electus à rege in episcopum Pictavensem, alter exulabat.

Thomas repulsus à colloquio regis apud Wodestok.

Thomas venit Northamptonam ad concilium, jubente rege; sed primo unum è servis miserat, id quod rex graviter tulit.

Quæsita ratio ecclesiarum vacantium tempore cancellar: Thomæ.

Joannes de Planeta & Radulphus de Diceto Dici archid: London: ecclesiæ indolebant infelicitati Thomæ.

[a] F. alienatum.

Rex

Rex Gul: qui acquisivit Angl: potuit clericos suos domare. Odo, frater ejus, & Stigandus, archiepiscopus Cantuar: exemplo sunt.

Thomas fugit à Northamptona in Cantiam: inde in Galliam.

Gul: de Albeni, comes Arundel, cum aliquot episcopis ad pont: Ro: missus ab Henrico rege contra Thomam.

Comes Arundel nomine regis pollicetur auctarium denariorum Petri in

. . . . . . lippus de Calna
. . . . . . London: familiaris Thomæ.
. . . . . annes Teisun baro
. . . . fautor Herberti.
. . . . es honoris de . . . ode.
. . . . as Ridel ar . . . . .
. . . . Cantuar: & Ri . . . .
. . . . hid: Pic . . . .
. . . liares . . . . . Thomæ.

Angl: nomine Henrici, ut Thomam dignit: privaret.

Guido, clericus regis, decanus de Waltham.

Thomas exul studebat literis.

am

Stephanus de Okatona, Aluredus de Wathemestede, Alanus de Croindon in carcere fuerunt London: tanquam Thomæ familiares, sed pecunia redemerunt se.

Nigellus de Saccavilla, regis sigillifer, excommunicatus à Thoma.

Alanus de Nova villa, Hierosoly: iturus, ab excommunicat: absolutus à Gilberto, episcopo London:

E chronico Joannis Hardingi, qui rithmis vernaculis Anglorum historiam scripsit. Floruit autem tempore Henrici quinti, Henrici 6ti. & Edouardi 4i. Pag. 387.

Walter of Oxforde an historiographer.

Sum say that Alcluith was the cyte that now is cawled Dounbriton.

Sum say that it stoode at the ende of the Picthe walle.

Sum say that it was the cyte that now ys cawlled York. Leyland. This hath no shadow of trewth.

Bladud when he had studied at Athenes brought Philosophers with hym yn to Britayne, that tawght at Staunford as in an universite. Leland. This is like a dreme.

King Leyre made a temple of Janus at Leyrcestre, wherin he was buried.

Condage made a temple of Mars at Perth, that now is cawlled S. Johns towne yn Scotlande. he also made the temple of Minerva in the cyte of Bangor.

Belinus made the cite of Cair uske, now cawled Cairlegion.

King Hely was buried at Hely.

Claudius the emperour landed at Cairperis.

Ruteport, now cawlled Sandwiche.

Scottes, that is to say a collection of many yn to one. Leland. Thys etymon pleaseth not me.

Coile set his doughter Helene to lerning.

Wher than he made Thongcastel as menne told }
In Lindesey, that now is castre on the wold. }

The castel of Genoren builded by Vortiger nere the ryver of Guay.

Hengist beheded at Conanboro in Kent.

Uther Pendragon builded a castel cawlled Pendragon.

Uther besegyng the town of Verolame, wherin Hengists sunnes lay, rased sore the walles therof.

At port Ritipine, that now is Dovar. Leland. Afore he cawlled yt Sandwiche.

Arturius. The last batayle betwixt Arthure and Modred was by the Ryver of Camblayne. Leland. corrupte pro Alaune.

Eata bisshop of Exham apon Tine.

Pag. 388. Anglesfeld in Barkshire.

Uthermar flu:

{ As Colman notified
{ In his cronicle and his cataloge
{ Entitled also wel in his dialoge.

King Edmunde Irenside an Knute faught in the isle of Olney.

Rees, other wise cawled Richarde.

William Rufus builded the new castel apon Tine, and caused the town to be walled. Leland. This is clene false as concerning the towne waulle.

Harding, at the motyon of king Henry the v. bowght in Scotland for iiii. C. and fyftye markes certen writynges of homage made by the Scottesche king onto king Henry the 2. and his mother Mawde emperesse.

King Henry the 2. fowndid the priory of Newsted.

Pag. 389. *Ex historia Fabiani.*

cap°. 4.

The fawle of Gogmagog, now caulled the fawle of Dover, where Corineus threwe down Gogmagog.

cap°. eodem.

Luddes town, which by shortnes of speeche is now cawllid Lundon.

cap°. 9.

The flower of histories yn Frenche.

cap°. 17.

Glamargan, the which is to say in Englische Morgan's land.

cap°. 28.

Moliuntius made the townes of Malmesbiry, and the Vyes.

cap°. eodem.

Concordiæ

Templum Pacis made by Moliuntius, wher now Blakewel hawle

hawle stondeth. Leland. But the table of Fabian's chronicle (as I remember) sayith, that templum Concordiæ stoode where the chyrch of temple barre stondyth now. But as for the old worke of Blakewel hawle, that at this day remayneth, with owt fayle was the Synagog of the Jues.

cap°. 30.

Gilbertus hylle, that now is cawlled the Wreken.

cap°. 43.

King Peridurus made the town of Pykering.

cap°. 47.

Lud walled Lundon, and made Ludgate.

Lud buried in Portlud, or Ludgate.

cap°. 55.

Glocester afore the tyme of Claudius was cawlled Cairleon. Leland. This ys manifestly false.

cap°. 70.

A feld nere Winchester cawlled Maesurian.

Guanus and Melga sent by Gratianus and Valentianus to molest the Britons that favored Maximus.

Leland. Thes wordes that folow were writen in the margine of the 83. chapitre.

Thong castel stondeth with in iiii. myles of Feversham by the Tamise side, not far from Quinborow, which is now forfaren, and is cawlled of the borderers Thong castel. Leland. Howbeyt, as Fabian sayith, yt ys taken of autors for a town in Lindesey. But Fabian errith sumwhat in the site of the castel.

cap°. 88.

Cole moore.

cap°. 89.

The cyte of Ambry now cawlled Salisbury. Leland. . . .

. . . .

cap°. 90.

Est Angles which is Norfolk and Sowthfolke.

cap°. 104. Pag. 390.

Nicol town, the which after sum menne is named Warwike. Leland. to no purpose.

Ibidem.

Leland. Fabian, if he were not deceyved yn the name, saieth, that holy Gildas maketh mention of the valiantnes of Arthure. Wherfore he had an other exemplary then the printed, wher in by open wordes ys no mention of Arthure. More lykely yt is, that he had the folisch booke falsely intituled with Gildas name. For such a one remaineth yet in diverse libraries. Arturius.

Rutupinum. Leland. Yn the margine of the 109. chapitre Fabian ſpeketh meately wel of Ethelbertes palayce by Sandwic; but he knew nothing that yt was the ſelf place that the Romayns cawlled Rutupinum.

[Rutupinum Ethelberts palace by Sandwich.]

capo. 120.

Sainct Paules chirch yn London was begon to be builded after ſum writers of Sigebertus, King of Eſſax.

capo. eodem.

A citizen of London, at the exciting of King Ethelbert, builded a chyrch yn Thorney, now cawllid Weſtmynſtre.

capo. 129.

Fabian maketh mention of an old regiſtre that ſhould be yn Paulis chirch yn London, conteyning the fundation of yt, with diverſe other old thinges concerning Engliſch chroniques.

capo. 141.

In the mynſtre of Deirewood, or Beverle.

capo. 162.

A down in Sowtherey, cawled Ocle.

capo. 180.

Edward the ſunne of Alured repaired Mancheſter defaced by the Danes warre.

capo. 185.

John Lidgate, monke of Byri, made a treatiſe of king Athelſtan, and Gui of Warwike that ſlew Colbrond the Dane.

capo. 196.

The body of S. Edward the martyr was tranſlated to the abbay of Leof..nere Herford.

capo. 197.

Ye ſhaul underſtande, that at this day the cyte of London had moſt building from Ludgate toward Weſtmynſtre, and litle or none wher the chefe or hart of the cyte ys now, except that in divers places were houſing, but they ſtoode owt of ordre. So many townes or cytes, as Cantorbury, York, and divers other in England, paſſed London yn buylding at thoſe dayes, as I have ſeene or know by an old booke, cawled Domes day, ſumtyme being in the Guyld hawl of London. But after the conqueſt yt encreaſed, and ſhortly paſſed al other.

Pag. 391.

capo. 198.

Lord Dane turned to Lurdayne.

capo.

cap°. eodem.

Suanus bet down the walles of Exceter.

cap°. 199.

Alphegus, bisshop of Cantorbury, martyred of the Danes at Grenewich by London.

cap°. 200.

Canutus closed the lande of S. Edmund with a deepe diche.

cap°. 204.

Okesford, or Otford.

cap°. 209.

Hardycanute was buried the seconde tyme in saynct Clementes chyrch yard by side temple barre.

cap°. 219.

Lindetingham, or Notingham.

Ibidem.

King William made a castel at Lyncoln.

cap°. 222.

Fyer began in the chyrch of S. Pawle, and after brent a great part of London, anno 22. Gul: nothi.

cap°. eodem.

The fyrst charter that was grawnted to London was by king Wylliam conqueror, and ys wryten yn Saxon conteyning not past IX. lines.

cap°. 226.

Smithefeld was a place vacant where menne layed ordure, and was also a place of execution.

cap°. 232.

The cyte of Nicol, now cawlled Lincoln.

cap°. 233.

The castel of Warwike, or Warwel.

cap°. eodem.

The water of Urine, or Urne.

cap°. eodem.

The abbay of Coggeshaul made by king Stephyn.

In the prologe before the actes of Richard the first.

The booke cawlled Domesday yn Saxon speche whereyn the custumes, lawes, and names of the portgreves, or rulers, of London, before the tyme of Richard the first, were wryten, was imbeseled or lost by negligence.

Anno

Anno 1209.

The mayre and shryves of London began in king John's day.

Pag. 392. Afore king John's tyme London bridge was made of tymbre.

Anno D. 1498.

The tower yn the ward of Cornhil was broke up, and the prisoners let owt.

Anno 1409.

Guild haule was begon. Tempore Henrici 4.

The executors of the testament of Whyttington builded the Westgate of London yn the beginning of king Henry the VI. days.

Folio 226.

Nota Editoris.

Quamnam turrim hæcce rudis figura referat non adeo eſt manifeſtum. Epigrapha etenim, quam quiſpiam adpoſuerat, eraſa eſt. Ejus tamen veſtigia retinuimus. Ex iſta notula, ad paginæ ſummitatem, " folium 226." quam & eidem manui debemus, conjecerim, ad Dunelmum ſpectare. At amicus noſter, Joannes Bagfordius, cujus diligentiam & peritiam in rebus ad artis typographicæ primordia pertinentibus non poſſum non laudare, per litteras mihi indicavit, ſe exiſtimare, nihil aliud per eam deſignaſſe Lelandum, quam Julii Cæſaris turrim ; eam ſcilicet turris Londinenſis partem, quæ quamvis ante aliquot annos alternantis fortunæ vices ſenſerit, nunc temporis tamen antiquitatem præ ſe plane ferat.

Finis Tomi ſecundi Lelandi Coll.

